Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HADİS DERSLERİ 6

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 13

KISALTMALAR 15

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN 17

01. MÜSLÜMANLARIN KARDEŞ OLUŞU 27

a. Mü'min Kardeşini Taziye Etmenin Karşılığı 28

b. Belâlara Sabretmenin Karşılığı 38

c. Allah'tan Afiyet İsteyin! 41

d. Komşuların Hüsn-ü Şehadeti 44

e. Allah Yolunda Harcamanın Karşılığı 52

02. MÜSLÜMAN KARDEŞİ İÇİN DUA 60

a. Müslümana Borç Vermenin Sevabı 61

b. Abdestli, Zikirli Uyumak 64

c. Müslümana İkram Etmenin Karşılığı 80

d. Hasta İçin Okunacak Dua 82

03. LEBBEYK ALLÀHÜMME LEBBEYK 86

a. Müslümanın Lebbeyk Çekmesi 87

b. Kardeşini Ziyaret Etmenin Karşılığı 93

c. Musafaha Etmenin Faydası 96

d. Üç Çocuğu Ölen Kimse… 101

e. İyi Yöneticinin Özellikleri 108

04. SADAKA MALI ARTIRIR 113

a. Hz. Ömer Hakkında 114

b. Peygamberlerin Benzerleri.. 120
1. İbrâhim AS'ın Benzeri Hz. Ebû Bekir RA.......................... 120
2. Mûsâ AS'ın Benzeri Hz. Ömer RA 124
3. Hârun AS'ın Benzeri Hz. Osman RA 127
4. Peygamber SAS Efendimiz'in Benzeri Hz. Ali RA............. 127
5. İsâ AS'ın Benzeri Ebû Zerr-i Gıfârî RA.............................. 128
c. Nimete Şükür, Musîbete Sabır 132
d. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh'ın Sevabı........................ 135
e. Sadaka Malı Azaltmaz... 138
05. TEVAZU EDENİ ALLAH YÜKSELTİR.............................. 146
a. Sadaka Malı Azaltmaz 147
b. Ehl-i Kitaptan Bir Şey Yazmayın! 156
c. Toplumdaki Belâların Sebebi 159
d. Şeytanın İşi... 161
e. Belâlar Günahları Affettirir 166
f. Allah Sabredenlerle Beraberdir 169
g. Mübârek Olsun Demek.. 171
06. FAYDALI DUALAR 178
a. Sabah Akşam Okunacak Bir Dua 179
b. Geçim Darlığı İçin Dua.. 189
c. Mut'a Nikâhı Haramdır 204
07. MÜ'MİNLERİN DEĞERİ 209
a. Kardeşlerime Bir Kavuşsaydım! 210
b. İman Bakımından Şaşılacak Kimseler 211
c. Ashabın ve Ümmetin Misali 216
d. Müslümanların Selâmlaşması 222

e. Müslüman Koku Satan Kimse Gibidir 223
f. Mü'min ve Münafığın Halleri 225
g. Ümmetim Yağmur Gibidir 228
h. Sàlihlerle Beraber Olmanın Faydası 230
i. Gerçek Mücâhidlerin Sevabı 232
08. MÜ'MİN VE MÜNAFIK 242
a. Mü'min ve Münafığın Misâli 243
b. Kur'an Okuyan Mü'min 248
c. İnsan Kalbinin Değişkenliği 252
d. Cumanın İncelikleri 254
e. Beş Vakit Namazın Misali 258
f. Ölürken Hayır Yapmak 260
g. İçinde Zikir Yapılan Ev 264
09. NİYET VE TEMENNİ 266
a. Temenni Etmenin Karşılığı 268
b. İki Müslümanın Misali 272
c. Haramdan Sadakanın Misâli 276
d. Fıkıh Bilmeyen Kimsenin İbadeti 277
e. Müslümanın Derdiyle Dertlenmek 283
f. Ateşli Hastalığın Faydası 286
10. İLİM ÖĞRENMENİN FAZİLETİ 288
a. Alimlerle Oturmak İbadettir 289
b. Hz. Aliyi Sevmek 293
c. İlim Öğrenmenin Fazileti 299
d. Kâbe'nin ve Mü'minin Hürmeti 304
e. Dünya Ehli Hatiplerin Cezası 306

f. Cebrâil AS'ın Allah Korkusu 310
11. İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN ALIKOYMAK....... 314
a. Emr-i Ma'ruf Nehy-i Münker Görevi 315
b. Dilenmenin Kötülüğü 325
c. İlimden Bir Mesele Öğrenmenin Sevabı 327
d. Ölümün Zorluğu 333
e. Ahir Zamanda Toplanma Yerleri 339
f. Allah Yolunda Cihadın Fazileti 341
12. GÜZEL HUYLAR 343
a. Cihadın Fazileti 344
b. Kâfirin Cenennemdeki Hali 349
c. Ahlâkın En Şerefli Olanları 353
d. Asil Huylar 369
13. ALLAH SEVGİSİ 373
a. Allah'ın Adını Anarak İstemek 374
b. Kim Allah'a Dayanırsa, Mahrum Kalmaz 378
c. Satranç Oynamak 382
d. Güzel Yüz ve Güzel İsim 385
e. Kim Allah Sevgisini Tercih Ederse 390
f. Allah Sevgisi ve İnsanların Sevgisi 398
g. Müslümanların Yollarını Kirletmek 402
h. Müslümanı Ezâlandırmak 403
14. KİMSEYE EZİYET ETMEMEK 406
a. Zımmîye Eziyet Eden Kimse 407
b. Bize Yapılan Zulümleri Unutmayalım! 410
c. Medinelilere Eziyet Etmek 413

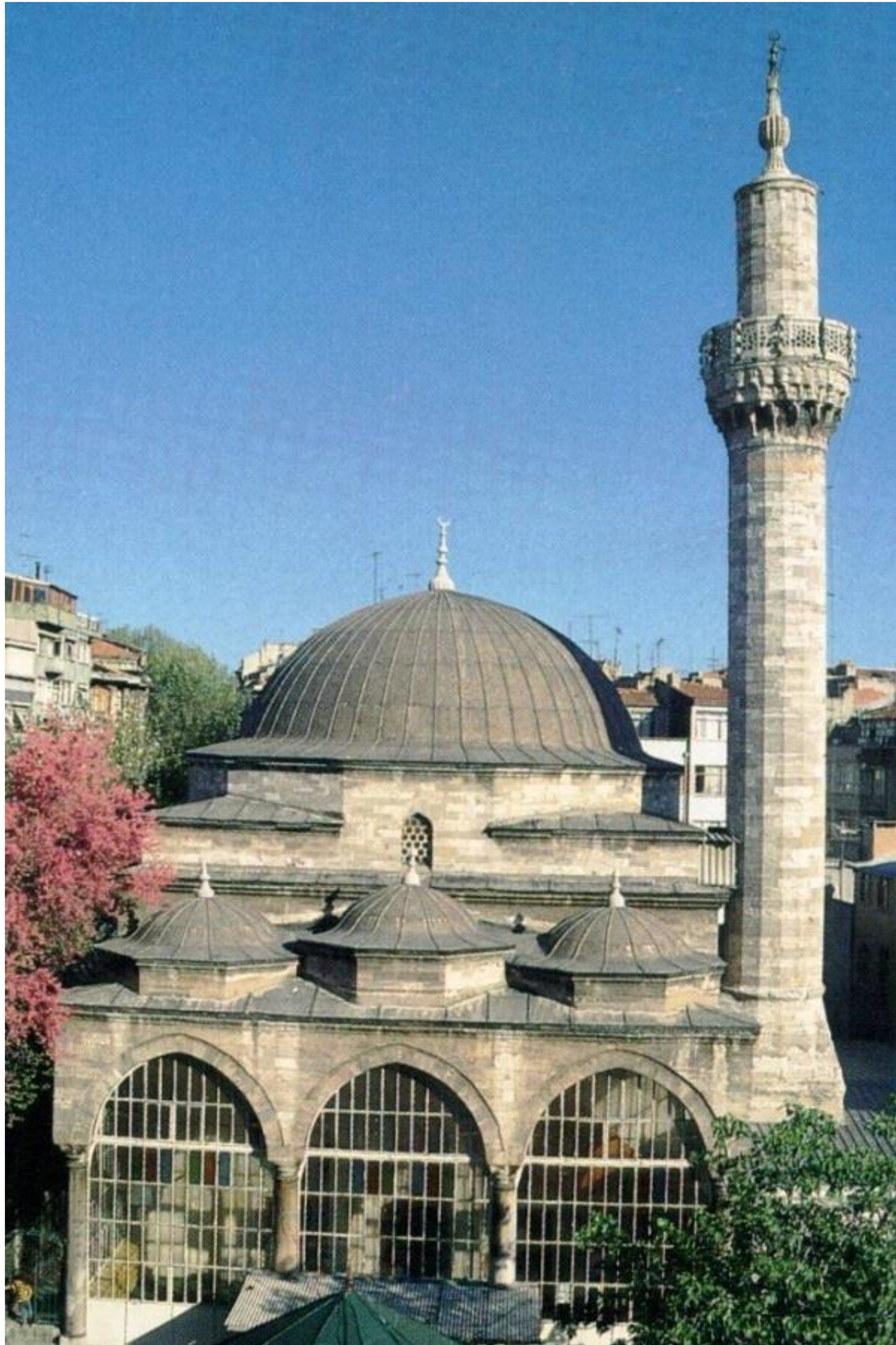
d. Komşuya Eziyet Etmek 416
e. Yetime Bakan Kimse 421
f. Köle Satın Alan Kimse 422
g. Ahir Zamanda Çok Mal Edinmek 424
h. Malı Almadan Satmayın! 428
i. Kötü Amaçla İlim Öğrenmek 429
j. Hakimlik Yapan Kimse 432
15. GAYBI ANCAK ALLAH BİLİR 434
a. Kız Çocuklarına İyi Davranmak 435
b. Hastalıktan Şikâyet Etmemek 440
c. Nimete Şükür 443
d. Kâhine Gitmek, Onu Tasdiklemek 444
e. Kâhine Danışan Kimse 448
f. İlim Öğrenirken Ölen Kimse 451
g. Bir Müslümanı Sevindirmek 455
h. İmanın Kemâle Ulaşması 456
16. KİM ALLAH'I SEVERSE… 462
a. Kim Allah'a Kavuşmayı İsterse 463
b. Yemekten Önce ve Sonra El Yıkamak 471
c. Cennet Bahçelerini İsteyen Zikrullahı Çoğaltsın! 473
d. Dünyayı Seven Ahiretine Zarar Verir 475
e. Babasının Dostlarını Ziyaret Etmek 481
f. Ömrünün Uzamasını İsteyen Kimse 482
g. İstiğfarı Çoğaltmanın Faydası 486
h. Kim Bir Kavmin Amelini Severse 488
i. Kıyamet Günü Kişi Sevdikleriyle Haşrolur 490

17. KULLUĞU GÜZEL YAPMAK.. 491
a. Gösteriş İçin Namazı Güzel Kılmak 492
b. Kim Allah'a Kulluğu Güzel Yaparsa................................. 499
c. Müslüman Olan Kimsenin Geçmiş Günahları Affolur 507
d. Dört Geceyi İhyâ Eden Cennete Girer. 508
e. Mükâfatı Yedi Yüz Kat Verilen Dört Şey........................... 510
18. TİCARETTE İYİ NİYET... 513
a. Bayram Gecelerinin Fazileti 514
b. Medine Halkına Zulmetmek 519
c. Öğünmek İçin Giyinmek... 526
d. Kur'an Öğretmenin Karşılığı 528
e. Alış Verişte Niyet... 531
f. Kırk Gün Halvetin Karşılığı 534
g. Borç Alan Kimsenin Durumu.. 535
19. HADİS DERSLERİNİN ÖNEMİ 539
a. Hadis Öğrenmenin Fazileti... 540
b. Zekât Vermenin Faydası 543
c. Müslüman Kardeşini Sevindirmek 546
d. At Yarışı ve Kumar... 550
e. Ev Halkını Sevindirmek 551
f. Ezandan Sonra Camiden Çıkmak.. 552
g. Ana Babanın Rızası 553
h. Ana-babanın Evlat Üzerindeki Hakları............................. 555
i. Cemaate Yetişmek.. 559
j. Sabah ve İkindi Namazları 560
k. Malını Aynen Bulan Alır 562

l. Cemaat Sevabına Yetişmek 562
m. Kırk Sabah Cemaate Yetişmek 563
20. YEMEK ÂDÂBI 567
a. Sofradaki Ekmek Kırıntılarını Yemenin Fazileti 568
b. Yemekten Sonra Okunacak Dua 572
c. Haram Lokmanın Zararı 575
d. Sabahları Yedi Hurma Yemek 585
e. Yemek Tabağını Sünnetlemek 587
f. Çalıntı Maldan Yemek 589
g. Aşure Günü Oruç Tutmak 590
h. Hamd ve İstiğfar 594
21. NAMAZLARI CAMİDE KILALIM! 600
a. Mescide Çok Devam Eden Kimse 601
b. Besmelesiz Yağ Sürünmek 609
c. Kim Nefsini Zelil Ederse 610
d. Allah'ın Kulunu Affetmesi 615
e. Gülerek Günah İşlemek 619
f. Dünyada Günahının Cezasını Çeken Kimse 620
g. Bir Yıl Ezan Okumanın Karşılığı 623
h. Yedi Yıl Müezzinlik Etmenin Mükâfatı 624
i. On İki Sene Ezan Okumanın Karşılığı 625
j. Beş Vakit Ezan Okumanın Karşılığı 626
22. ALLAH'IN RIZASI 630
a. Allah'ın Rızası ve İnsanların Rızası 631
b. İnsan Hak Bildiği Şeyi Söylemeli 637
c. Hayası Olmayanın Gıybeti Olmaz 643

d. Mü'min Kardeşine Yardım Etmenin Karşılığı.................... 647
e. Mescidi Sevmek 650
f. İyiliği Emretmek, Kötülükten Alıkoymak 655

ÖNSÖZ

Gümüşhaneli Hazretleri, tasavvufî bir camiada bir hadis koleksiyonunu, yâni *Râmûzü'l-Ehàdîs*'i ders kitabı olarak ortaya koymuştur. Bu, tasavvuf tarihinde çok mühim ve önemli bir hadisedir. Sonra da, "Bizim şu hadis koleksiyonumuzu dikkatle okursanız, kısa zamanda muhakkik bir alim olursunuz!" buyurmuştur.

Râmûzü'l-Ehâdis, her hadis metninin ilk kelimesi esas alınarak alfabetik olarak sıralanmış hadislerden oluşmaktadır. Her hadis metninin sonunda, hadisin alındığı kaynak, ravi ve bazen de hadisin sıhhati hakkında bilgi verilmiştir.

Gümüşhâneli Hazretleri'nin, az sözle çok mânâ veren, ezberlenmesi kolay, vecîz ve alimlerce muteber 7101 hadisi bir araya getirmesiyle oluşan bu eser, iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm genel konularda 6400 hadis-i şerif ihtiva etmektedir. İkinci bölüm ise, Peygamber Efendimiz'in evsaf ve şemâilini anlatan 701 hadisten oluşmaktadır. Müellif bu eseri, 125'i aşkın kaynağa müracaat ederek hazırlamıştır.

Müslümanın şeriatin çizgisinden kaymaması için emniyet, hadis-i şeriftedir. Hadis-i şerife sarılmayan kimse, şeriatın çizgisinde devam edemez, ayağı kayar. Çünkü şeriatın çizgisi kıl kadar incedir, kılıç kadar keskindir. Ona ancak hadis-i şerife sarılarak, hadis-i şerif yolunda yürüyerek, takvâ yolunu yol edinerek, ihlâs ile hareket ederek ulaşılabilir.

Onun için, Gümüşhaneli Hazretleri tarafından başlatılan *Ramûz el-Ehâdîs* dersleri, bu dergâhın mürşidleri tarafından devam ettirilmiştir. İskenderpaşa Camii'nde Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hazretleri bu dersleri 1977 yılına kadar sürdürmüş; 1977'den itibaren ise, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocamız ders yapmıştır. Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin vefatından sonra, Ankara'da da düzenli olarak hadis dersleri başlatmışlardır. 28 Şubat dönemi dolayısıyla yurtdışına çıkana kadar bu dersleri devam ettirmişlerdir. Yurt dışına çıkmadan önceki son hadis dersi, 4 Mayıs 1997 Pazar günü İskenderpaşa Camii'de yapılmıştır.

Hadis Dersleri, bu derslerin yazıya aktarılması ve yayına hazırlanmasıyla oluşmuştur. Elinizdeki altıncı ciltte 19. 02. 1984 - 30. 09. 1984 tarihleri arasındaki 22 adet ders yer almaktadır.

Hocaefendi'nin konulara yaklaşımı, açıklamaları, değerlendirmeleri ve tavsiyeleri okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Konuşma üslûbunu da muhafaza ederek hazırladığımız bu eserin, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını ümid ediyoruz.

Konuşmaların yazıya aktarılmasında emeği geçen M. Zahid Erkaya'ya ve M. Esad Erkaya'ya; kaset temininde yardımcı olan kardeşlerimize; teknik konularda yardım eden Hacı Ali Erkaya'ya, Abdüllatif, Ahmed Enis ve Lütfullah Erkaya'ya teşekkür ediyor ve eserin hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Aralık 2014

KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق)	: Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*
(هب)	: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*
(عق)	: Ukaylî, *Duafâ*
(عد)	: İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*
(خط)	: Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*
(كر)	: İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*
(حب)	: İbn-i Hibbân, *Sahîh*
(ك)	: Hâkim, *Müstedrek*
(ض)	: Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*
(در)	: Dârimî, *Sünen*
(خز)	: İbn-i Huzeyme, *Sahîh*
(بر)	: İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*
(غ)	: Begavî, *Şerhü's-Sünneh*
(طح)	: Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

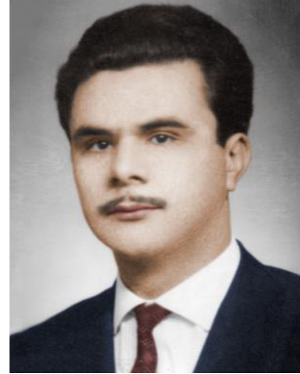
PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan *Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri* konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda *Türkçe ve Hümaniter Bilgiler* derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât* adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, *İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye* isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Genç-liğinde Gümüşhaneli dergâ-hına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Med-reseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928).

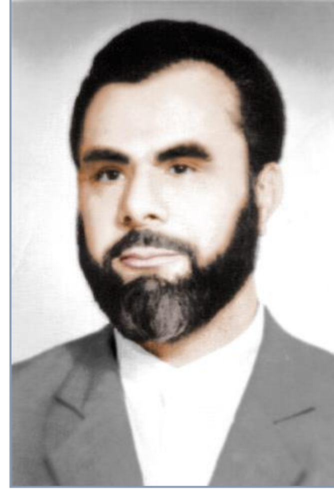
Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm Edebiyatı'nda, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

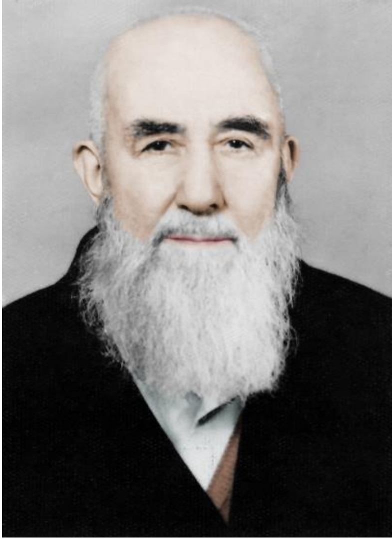
"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu, altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı.

Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

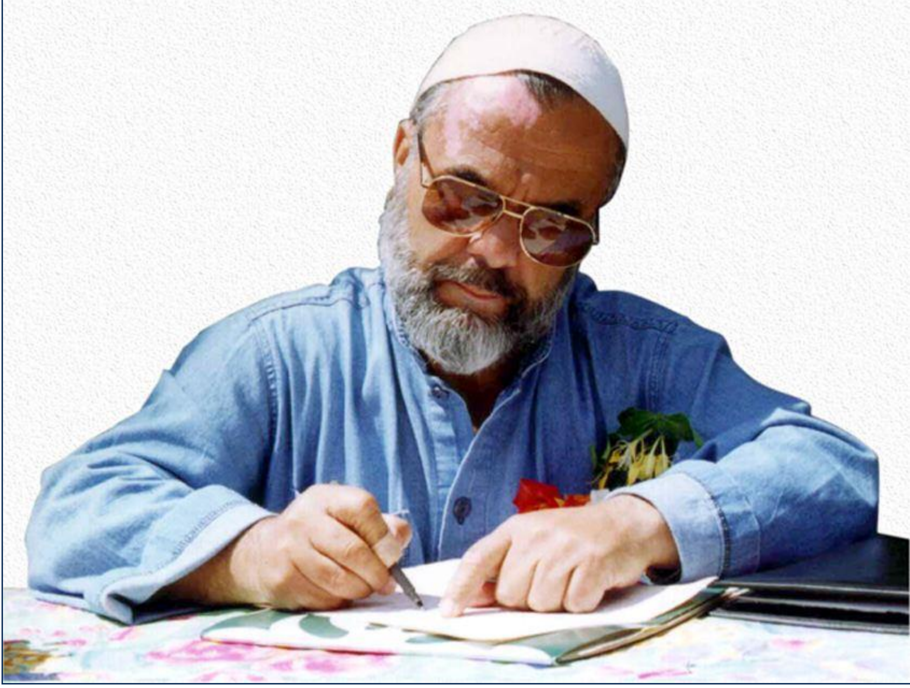
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve

dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat

etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ

ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.
Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete! (1997)
31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)

34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

01. MÜSLÜMANLARIN KARDEŞ OLUŞU

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîne seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem...

Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّي أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ ، إِلاَّ كَسَاهُ الله عزَّ وَ جلَّ مِنْ حُلَلِ الْكَرَامَةِ يومَ الْقِيَامَةِ (ه. وأبو سعيد في الضرَّاء ، والحا كم وقال منكر عن عبد الله بن أبي بكر بن عمرو بن حزم عن أبيه عن جده)

RE. 387/6 (*Mâ min mü'minin yuazzî ehàhu bi-musîbetin, illâ kesâhu'llàhu azze ve celle min huleli'l-cenneti yevme'l-kıyâmeh.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hamd ü senalar olsun... Kardeşi kardeşe kavuşturdu. Rasûl-ü Edîbi Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne salât ü selâm olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi o pak Rasûlün yolundan ayırmasın... Şefaatine nâil eylesin... İltifatına mazhar eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri'nin hadisleri deryasından bir tatlı damla, bir avuç, bir içim, o gül bahçesinden bir demet gül size

sunmadan önce, buyurun beraberce evvelen ve hassàten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruh-u pâki için; sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbaının, ahbabının ruhları için; cümle sadât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve hulefasının ve sâir evliyaullahın ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis meclisine gelmiş olan siz kardeşlerimin ahirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, ana, baba, nine, dede, kardeş ve evlâtlarının ruhları için; biz yaşayan müslümanların da sıhhat ve selâmet üzere, afiyet üzere olmamız, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği huylarla huylanıp, sevdiği yollarda yürümemiz, sàlih ameller işlememiz, hüsn-ü hatime ile ahirete göçmemize vesile olması için, bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, o mübareklere hediye edip, himmetlerini taleb eyleyip öyle başlayalım; buyurun:

....

a. Mü'min Kardeşini Taziye Etmenin Karşılığı

Az önce Arapça metnini okumuş olduğum hadis-i şerifte Peygamber SAS Hazretleri buyurmuşlar ki:[1]

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّي أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ ، إِلاَّ كَسَاهُ اللهُ عَزَّ و جَلَّ مِنْ حُلَلِ الْكَرَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (ه. عن عمرو بن حزم)

RE. 387/6 (*Mâ min mü'minin yuazzî ehàhu bi-musîbetin illâ kesâhu'llàhu azze ve celle min huleli'l-cenneti yevme'l-kıyâmeh.*)

"Hiç bir iman ehli mü'min kul yoktur ki, müslüman kardeşini, başına gelen bir musibet ve felâketten dolayı tâziye eylesin, ona gelsin geçmiş olsun desin, teselli eylesin, onun acısına ortak olsun

---

[1] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.84, no:1590; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.27, no:6081; Amr ibn-i Hazm RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.659, no:42615; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.246, no:20680.

da, Allah-u Teàlâ Hazretleri ona cennet elbiselerinden, hüllelerinden bir elbise giydirmesin... Mümkün değil, muhakkak ki giydirir.”

Biraz daha anlaşılır bir Türkçe ile, kısa ifadeyle:

(*Mâ min mü’minin*) “Bir kimse, bir mü’min kul” diyor. Dikkat ederseniz her şey mü’mine kardeşlerim, her şey mü’min için... İman olmadı mı, bu mükâfatlardan hiç nasib yok. (*Hasire’d-dünyâ ve’l-âhireh*) Dünyası da, ahireti de mahv u perişan olacak zavallı imansızların. Çok zavallı, çok zavallı kimseler... İmanlılara da ne mutlu ki, her türlü nimet imanın arkasından geliyor, akıyor, yağıyor; Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin lütfu, keremi, rahmeti yağıyor. Kime yağıyor? Mü’min kullarına,... Mü’minin yaptığı her iş kat kat sevaplarla sevaplanıyor, mükâfatlandırılıyor; kâfirin yaptığı her şey *hebâen mensûrà* oluyor.

Demek ki, insanın ilk önce kafasını düzeltmesi lâzım! “Bu kafayla sen çok uğraşırsın!” derler ya bazen, yanlış yolda olan bir kimseye... “Sen bu kafayla gidersen, dur bakalım daha ne kadar uğraşırsın!” derler. Önce kafanın düzelmesi lâzım! Önce kalbin düzelmesi lâzım! Önce insanın aklını başına devşirmesi lâzım! Önce insanın Rabbini, yaratanını bilmesi lâzım! Önce ona kulluğunu itiraf etmesi lâzım! Önce onun önünde eğilmesi lâzım! Önce ona teslim olması lâzım! O olmadı mı, boşuna kürek, akıntıya kürek çekiyor. Boşuna uğraşıyor, yerinde sayıyor, hatta geri gidiyor, hatta dibe batıyor.

Onun için, (*Mâ min mü’minin*) diyor Peygamber Efendimiz. “Hiç bir mü’min yoktur ki, böyle yapsın da bu mükâfatlara ermesin... Hep erer, muhakkak erecek.” mânâsına.

Allah bizi kâmil iman sahibi eylesin... Kalbimiz pırıl pırıl, böyle dopdolu iman ile canlı olsun... Allah şeksiz bir yakîn-i sadık kalbimize yerleştirsin; imandan sonra şekke, şüpheye, dalâlete, fıska, küfre düşürmesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni, onun râzı olduğu sıfatlarıyla bilip, ona gereken hürmeti gösterip, ona lâyık kulluk edecek bir zihin yapısına, gönül yapısına Allah cümlemizi sahip eylesin...

Rasûl-ü Edîbi’ne saygımızı tam eylesin... Onun sevgisini gönlümüzde tam yerleştirsin... Ona hürmeti içimize tam yerleştirsin... Ona bağlılığımızı tam eylesin... Kur’an-ı Kerîmine bağlılığımızı tam eylesin... Kur’an-ı Kerîm’e karşı bizleri hàlis, muhlis, samimi bağlı kimseler eylesin... Ehl-i Kur’an eylesin... Meleklerine iman edenlerden eylesin... Ahirete imanı tam olanlardan eylesin...

Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl şu kâinattaki akla hayale gelmedik mahlûkatını bunca çeşit üzere, kudretini göstermek için çeşit çeşit yarattıysa; nasıl yaprağın bin bir çeşidi varsa, kuşun bin bir çeşidi varsa, böceğin bin bir çeşidi varsa, hayvanın bin bir çeşidi varsa, çiçeğin bin bir çeşidi varsa, kokunun bin bir çeşidi varsa; sanat gösteriyor Allah, isterse bir çeşit yapardı... “Bak kudretimin sonsuzluğuna, dilersem aynı şeyi kaç çeşit yapabilirim!” diye kullarına sanat gösteriyor.

Nasıl onu gösterdiyse;

وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ (يس:٧٩)

(*Ve hüve bi-külli halkın alîm*) [O her türlü yaratmayı bilendir.] (Yâsin, 36/79) O her çeşit yaratmaya kàdirdir.

Ahirette de bizi tekrar diriltecek? Nasıl diriltecek toprak olduktan sonra? Toprak olduktan sonra da diriltecek... Her çeşit yaratmaya kàdir.

Evvelce nasıl yarattı? Hiç akla hayale gelecek bir şey mi, mühendislerin düşünüp de bulabileceği bir şey mi bu? Topraktan şu meydana gelmiş varlıkların mükemmelliğine bak! Toprak, bir avuç toprak; topraktan gelip toprağa gidiyorlar. Malzememiz ne? Kara toprak... Kara toprak; ama şu kara toprağa şu sureti vermiş Allah-u Teàlâ Hazretleri... Şu gözü vermiş, şu kulağı vermiş, şu aklı vermiş, şu dili vermiş... Ne güzel şeyler söylüyor, ne güzel nâmeler çıkartıyor... Düşündüğü zaman, ne güzel şeyler düşünüp ne güzel işler yapıyor şu insanoğlu, şu kara toprak... Ne kadar şerefli oluyor...

(*Ve hüve bi-külli halkın alîm*) Her türlü yaratmaya kadir olan Allah bizi ahirette diriltecek de tekrar, bu dünyada yaptıklarımızı bir bir soracak, mükâfatı hak edenleri taltif edecek:

"—Gel kulum, sen bana itaat eyledin, al; ben de seni nimetine gark eyleyim de memnun ol!" diyecek.

Kâfire de:

"—Gel bakalım, ben sana mühlet verdim de, sen kendini boşuna mı yaratıldın sandın? Gel bakalım, ben sana peygamber göndermedim mi? Ben sana belki unutursun, sözler kulağında kalmaz diye, yazılı kitap göndermedim mi? Şeriat göndermedim mi? Vaiz göndermedim mi? Akıl vermedim mi?"

"—Verdin ya Rabbi!"

"—Gel bakalım, cezanı çek!"

Bu olacak; cennet hak, cehennem hak, hesap hak, ahiret hak... Ona da inandık. Kadere de inandık, Allah-u Teâlâ Hazretleri bu

kâinatın hàkim-i mutlakıdır.

لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ (الأنبياء:٢٣)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'al*) "Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; (*ve hüm yüs'elûn*) onlar ise sorguya çekileceklerdir." (Enbiyâ, 21/23)

Kimse ona sorgu sual açamaz, "Niye bunu böyle yaptın?" diyemez; kuvvet, kudret onun elindedir. Biz ona teslim olmuşuz, kaderine razıyız. Dilerse yaşatır, dilerse öldürür. Ne zaman isterse, ne isterse onu yapar.

Biz onun aciz, naçiz kullarıyız. Bize bu varlığı o verdi, mülk onun. Biz de onunuz. Bizi de nasıl isterse öyle yapar.

Biz varlığımızı kendimizden mi aldık? Bu yaşa kendi kendimize mi geldik? Bu sıhhati biz kendimiz mi sağladık? Kendimiz sağladıysak, bu hastalar niye sıhhatlerini sağlayamıyorlar? Bu zenginliği biz kendimiz mi kazandık? Niye herkes zenginliği istiyor da, herkes kazanamıyor?

Hepsine inandık. İşte öyle mü'minlere, "Hiç bir mü'min yoktur ki" O iman geldi mi iş değişiyor. O iman geldi mi, insanın içine bir cevher gelmiş oluyor, o zaman kıymet kazanıyor. Şebekeye elektrik gelmiş oluyor, lamba yanıyor. Yoksa kupkuru bir lamba... Elektrik olmasa bu lamba yanar mı, aydınlatır mı? O iman, bu lambayı aydınlatan elektrik gibi, insanı insan yapıyor, sultan yapıyor, meleklerden üstün bir varlık yapıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin iltifatına mazhar bir kimse yapıyor. Allah cümlemizi hakiki mü'minlerden eylesin...

Böyle bir mü'min, bir müslüman kardeşi, bir musibete uğrarsa; o da onu teselli ederse, Allah ona kıyamet günü süslü elbiselerinden bir elbise giydirir. İltifat eder ona:

'—Giy bakalım şu güzel kürkü, cübbeyi! Altınlarla, gümüşlerle, incilerle süslenmiş güzel elbiseyi giy!" diye, hani taltif için, böyle

ahiretin güzel cennet elbiselerinden elbise giydirir.

Cennet elbisesi giyip de, insan cehenneme gider mi? Mücrimleri, idam edilecek şeyleri adi şeylere bürürler. İyi bir şey giydirildiğine göre, cennete girecek demektir. Nedir bu cennete girmesinin sebebi? Bir müslüman kardeşinin uğradığı bir musibete, bir sıkıntıya, bir üzüntüye ortak oluyor, teselli ediyor kardeşini:

"—Ne yapalım kardeşim, insanoğlu içindir, bunların hepsi gelir geçer. Sen Allah'a bağlılığını devam ettir, sabreyle... Sabredersen ecrin çok!" gibi sözler söylüyor.

Bakın İslâm'ın her kelimesinde kardeşlerim, çok nükteler vardır, çok incelikler vardır. Yeri geldikçe söylüyorum. Müslümanın *Es-selâmü aleyküm*'üne hiç bir şey denk olmaz. Şimdi ilericilik-gericilik kavgası var memleketimizde...

"—Öyle deme, günaydın de!"

Peki, günaydın diyeyim; gün de, aydın da güzel sözler; ama, *Es-selâmü aleyküm* demenin karşılığı olamıyor kardeşim. Onun karşılığı olmuyor. *Es-selâmü aleyküm* demek; yâni dünyanın, ahiretin selâmeti, Allah'ın sana bahşedeceği esenlik, dünyada ahirette senin üzerine olsun!" demek. Bu mânâ günaydın'da yok ki... Yâni olsa. baş üstüne, senin de kalbin hoş olsun... Ama karşılamıyor, karşılayamıyor, denk olmuyor.

Her kelimemiz bizim öyledir. "Allah'a ısmarladık kardeşim!" diyoruz; *good bye*'la bir olur mu, *bay bay*'la bir olur mu? Bay bay, Allah'a ısmarladıkla bir olmaz. Allah'a ısmarladık, ne demek? Bizler, ayrılan kimseler, sizi Allah'a emanet ediyoruz. Allaha emanet olun, Allah sizi hıfz eylesin, korusun... Karşılar mı bu kelimeyi ötekisi?

Her kelimemizde bir kültür hazinesi var. Arkasında böyle hazine var. Bak musibet diyor, musibet... *Esâbe-yusîbu-isâbeten-musîbetün*; insana isabet eden bir hadise. İsabet ettiren Allah... Kaderin oku geliyor, o hedefe vuruyor, insan ona maruz oluyor. Musibet sözünde bile, "Merak etme bunu gönderen, bunu sana getiren, seni buna müptela eden Allahtır. Onu bil de edebini

takın!” demek. Yâni, ne ince mânâlar var.

Sonra *ehàhù* diyor, kardeş diyor. Müslüman müslümanın kardeşidir. Bu laf kardeşliği değildir, laftan ibaret bir kardeşlik değildir. Bizler İslâm'dan çok uzaklaştık. Bizim başımıza gelenler, hep müslümanlıktan uzaklaştığımız için. Biz bunları şimdi kendi samimiyetsiz kafalarımızla, gönüllerimizle ölçüyoruz. “Müslüman müslümanın kardeşidir.” deyince hafife alıyoruz. Allah bizi kardeş etmiş. Seni bir yüksek mevkili kimse çağırsa, sarayına alsa, köşküne davet etse, iltifat eylese, mest olursun.

Öteki arkadaşını da çağırsa;

“—Haydi ben sizin ikinizi kardeş ettim!” dese, ne yaparsın?

“—Onun hatırası var!” dersin. “Ya, şu meşhur alim, filanca padişah, filanca yüksek kimse bizi kardeş etmişti.” dersin.

Allah kardeş etmiş, celle celâlühû... Seni bana, beni sana kardeş etmiş. Benim yüzüm kara, evet suçum çok, ama kardeş olmuşuz. E, bu kardeşliğin icabı kardeşe sevgi göstermek, acımak, yardım etmek. Hiç bir şey yapamazsan, bir musibete uğradığı zaman;

“—Kardeşim, işte olur böyle şeyler. İnsanoğlu için çeşitli şeyler gelmiş. Hatta Allah'ın sevgili kullarına da gelmiş.” dersin, teselli edersin.

Peygamber Efendimiz'in hiç bir rahat yüzü görmüşlüğü var mı hayatında? Harpler, sıkıntılar, işkenceler, müzâyakalar, ablukalar, tazyikler, hakaretler, üzüntüler... Allah'ın en sevgili kulu, balla börekle beslense, o lâyık... İpeklerin üstünde gezse, pamukların içine sarılı olsa, o lâyık; ama sıkıntısı çoktu.

Dünya gelip geçici... Allah bunları sana ve bana imtihan için gönderiyor:

“—Bakalım hangisi sàdık bu kullarımın? Hangisi ban tam inanmış da sıkıntıdan bile dönmüyor? Bakalım kimin menfaatperest, kimin halis olduğunun anlayayım!” diye Allah insanları müptelâ ediyor.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لاَ يُفْتَنُونَ

(العنكبوت:٢)

(*E hasibe'n-nâsü en yütrekû en yekùlù amennâ ve hüm lâ yüftenûn.*) [İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece 'İman ettik!' demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?] (Ankebut, 29/2)

"İman ettik!" deyince, siz hemen böyle rahata ereceğinizi mi sandınız? Hayır, öyle bir kaide yok… Mü'min rahat eder, hiç sıkıntıya uğramaz, gül gülistan yaşar gider; öyle şey yok! Allah imtihan edecek; çeşitli sıkıntılarla, üzüntülerle, felâketlerle...

Allah bize afiyet ihsan etsin... Elem, keder, üzüntü göstermesin... Ama gelirse, ondan geliyor kardeşlerim, ondan geliyor:

Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül yahut diken
Ya hil'at ü yahut kefen;
Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

Hepsi hoş, hepsinin yeri var. Emin olun hayatın da lezzeti var, ölümün de güzel olduğu yer var! Ölümün de nimet olduğu, tatlı olduğu yer var. Ahirette cehennem ehlinin çekeceği azabı anlatırken, Kur'an-ı Kerim diyor ki:

لاَ يُقْضَى عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا (فاطر:٣٦)

(*Lâ yukdà aleyhim feyemûtû*) "Hükmolunmaz ki ölsünler." (Fatır, 35/36) Ölse kurtulacak cehennemde. O azabı görünce ölmezler ki... (*Li-yezûku'l-azâb*) Azabı tatsınlar diye, Allah onların yanmış derilerini tekrar düzeltir, tekrar yakar. Ölmek yok, ölse kurtulacak... Öyle kurtulmak yok...

Ölüm de nimet yâni. Dünya hayatına dönüyoruz şimdi, ölmek

de nimet... İşte müslüman müslümana böyle kardeş olacak da. bir musibette teselli edecek. Allah onu iltifata mazhar edecek.

Kardeşlerim, İslâm dininin ana hedeflerini görmesi lâzım insanın... Ana hedefleri görmezse, küçük teferruatta boğulup, tamamen ana hedeflere aykırı işler yapıldığını çok gördüm. Şu benim kısa, aciz ömrümde, küçük aklımla çok böyle acaiplikler gördüm. Kur'an-ı Kerim şu tarafı gösteriyorsa, tam tersine gidiyorlar. "Neden, nasıl yaptı?" bunu diye inceliyorum, bakıyorum. Te'vil, te'vil, te'vil, te'vil, te'vil... Bahane, bahane, bahane, bahane... Döndürüp, döndürüp, döndürüp işi ters çeviriyorlar. Allah'ın yapın dediğini yapmıyorlar, yapmayın dediğini bir bahane bulup yapıyorlar.

Ana hedefleri öğrenmek lâzım, özü görmek lâzım! Tepeden bakmak lâzım, İslâm'ın hakikî planına ermek lâzım! Ona eremezse insan, çok hatalı işler yapar. Hem hacı olur, hem günaha girer... Hem hoca olur, hem günaha girer... Hem müslüman olur, hem kâfirlere yakışan iş yapar... Hem mü'min olur, hem imana sığmaz işler yapar... Çünkü, görmüyor ki önünü, sonunu... Hedefini bilemiyor ki... Karanlıkta kalmış. Bu tarafa döndürürsen —körebe oyunundaki gibi— bu tarafa gidiyor. Şu tarafa döndürürsen o tarafa gidiyor. Hedefi görmüyor, ana hedefi...

İslâm'ın ana hedeflerinden biri, müslümanların birbirini sevmesi ve birbirleriyle kardeş olmasıdır. Çok mühim hedef... Fevkalâde mühim hedef... Bunu böyle yapmaya da çok mükâfatlar koymuştur Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Müslüman müslümanla muhabbet içinde oldu mu, çok mükâfat var... Müslümanların arasındaki muhabbeti arttırmaya yarar bir iş yaptın mı, çok sevap var... Müslümanların birliğini dağıtmaya matuf, müslümanları birbirlerine düşman edecek, müslümanları birbirine kırdıracak işler yaptın mı, fitne fesat çıkarttın mı, öldürmekten de beter...

Bak hadis-i şerifte okudum ki, Peygamber SAS şöyle

buyurmuş:[2]

هَجْرُ الْمُسْلِمِ أَخَاهُ كَسَفْكِ دَمِهِ (ابن قانع عن أبي حدرد السلمي ويقال خراش الأسلمي)

(*Hecru'l-müslimi ehàhu kesefki demihî*) "Müslümanın kardeşiyle alakayı kesmesi, onu kesip kanını akıtması kadar kötüdür." buyrulmuştur.

Neden? Muhabbete aykırı... Muhabbete aykırı olduğu için. Müslümanın müslümanı sevmesi gerektiği için. Sevgiye aykırı oldu mu, günah!

İşte burada da onun bir misalini görüyoruz. Demek ki, elinden hiç bir şey gelmese bile, parası yok, pulu yok, iş imkânı yok; müslüman müslüman kardeşini şu tatlı diliyle teselli edecek. Ta'ziye derler buna...

"—Kardeşim senin filanca yakının vefat eylemiş, Allah sana ömür versin! O da iyi insandı, Allah onun da kabrini pürnur eylesin, mekânını cennet eylesin!"

"—Kardeşim geçen gün öğrendim ki, dükkânına şöyle bir sıkıntı gelmiş. Ne yapalım, dünya hayatının şeyleri... Allah buradan bir ziyan vermiş gibi görünür ama öbür taraftan başka bir kapı açar, daha çok verir. Teselli ol, üzülme kardeşim..."

Veyahut:

"—Çocuğun şöyle yapmış ama haydi düzelir!" filan diye gönül almak, gönül yapmak, Kâbe bina etmek kadar sevaplı bir şey... Hiç de dikkat etmediğimiz bir şey. Okumuyoruz ki, veyahut sözlerin kıymetini anlamıyoruz.

Bence şimdi bugün, ben bu hadis-i şerifi okusam, söylesem, insem yeter... Çünkü bir bilgiyi öğrenmekten maksat ne? Tatbik

---

[2] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.346, no:7002; Ebu Hudred es-Sülemi RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.32, no:24789; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.322, no:25007.

etmek. Şunu okuyup tatbik etmezsek, şunu okuyup kardeş kardeşi gıybet ederse, şunu okuyup kardeş kardeşin aleyhinde çalışırsa, şunu okuduğu halde kardeş kardeşe husumet beslerse; olmaz... Tatbik edeceğiz, duyduğumuzu tatbik edeceğiz.

b. Belâlara Sabretmenin Karşılığı

Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif... Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[3]

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُصِيبُهُ صُدَاعٌ فِي رَأْسِهِ أَوْ شَوْكَةٌ تُؤْذِيهِ فَمَا سِوٰى ذٰلِكَ ، إِلاَّ رَفَعَهُ اللهُ بِهَا دَرَجَةً يومَ القِيَامَةِ ، وَكَفَّرَ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً

(حل. كر. عن أبي سعيد)

RE. 387/7 (*Mâ min mü'minin yusîbuhù sudâun fî re'sihî, ev şevketün tü'zîhi, femâ sivâ zâlike, illâ rafeahu'llàhu bihâ dereceten yevme'l-kıyâmeti, ve keffera anhu bihâ hatîeh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Ebû Saîd el-Hudrî RA, Peygamber SAS'in huzuruna girmiş. Bakmış ki ızdırap içinde, sıkıntısı var… Rasûlüllah SAS hasta, ağrısı, sızısı var, çok sıkıntı çekiyor. Elini şöyle mesh eylemiş mübarek Rasûlüllah Efendimiz'in vücuduna:

"—Ya Rasûlallah, çok sıkıntı çekiyorsun, ıstırabın çok!" diye söylemiş.

Onun üzerine Peygamber SAS Efendimiz, bu şimdi okuduğum hadis-i şerifi buyurmuş. Ne buyurmuş dinleyelim:

(*Mâ min mü'minin yusîbuhù sudàun fî re'sihî*) "Hiç bir mü'min

---

[3] Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VII, s.168, no:9876; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.220, no:1223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s,472, no:1156; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.85; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.339, no:6838; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.245, no:20677.

kul yoktur ki, ona başında bir baş ağrısı musallat olsun, yâni başı ağrısın; (*ev şevketün tü'zîhi*) veyahut onu ezâlandıran bir diken batsın, veyahut ona bir başka sıkıntı gelsin, böyle rahatını kaçıran bir üzüntü, sıkıntı, hastalık gelsin, (*femâ sivâ zâlike*) veya bu saydığım iki şeyden başka bir musibet gelsin; (*illâ rafeahu'llàhu bihâ dereceten yevme'l-kıyâmeti*) Allah muhakkak, bu başına gelen musibetten dolayı, cennette onun derecesini bir derece daha yükseltir; (*ve keffera anhu bihâ hatîeh*) ve onun bir günahına keffaret eyler."

Onun için, en yüksek mertebelere peygamberler çıkmış.

Başka bir hadis-i şerifte buyrulmuş ki:[4]

أَشَدُّ الْبَلاَيَا عَلَى الأَنْبِيَاءُ

(*Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ'*) "En büyük belâlar, sıkıntılar, imtihanlar, meşakkatler peygamberlere gelmiştir." Sabrettikçe derecesi artıyor, sabrettikçe derecesi artıyor...

Bak o sıkıntı içinde biz olsak, ah ederiz, vah ederiz. Rasûlüllah

---

[4] Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778-6784; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

SAS Efendimiz ne diyor:

"—Merak etme, üzülecek bir şey yok, derece artıyor!" diye kendisine geleni teselli ediyor.

Bundan çıkacak ders şudur kardeşlerim:

Bu dünya hayatının sıkıntıları, rahatsızlıkları olur. Hastalık olur, başı ağrır insanın, vücudunun bir yerine bir sıkıntı gelir, ayağı hasta olur, midesi hasta olur vs... Aman şikâyet etmeyin! Şikâyet etmeyin, feryadı basmayın, ah vah etmeyin, tenkit etmeyin, isyan etmeyin!

"—Ben namaz da kılıyorum, oruç da tutuyorum, zekât da veriyorum; nereden geldi bu hastalık bana?"

"—E, niye gelmesin kardeşim? İnsanoğlu işte, hepsi bunların gelir... Peygamberlere de gelmiş. Gelmeseydi onlara gelmeyecekti. Yâni, bunun gelmesi kötülükten dolayı değil, merak etme! Buna sabredince derecen artacak. İnsan lütuf içinde de, kahır içinde de, böyle yetişe yetişe yükselir, kâmil müslüman olur. Bazen öyle gelir, bazen böyle gelir."

Müslümanlar bazı harpler yaptılar, bir kısmında kazandılar bir kısmında da kaybettiler. Hem Peygamber Efendimiz'in komutan olduğu harpte bile, bazı sıkıntılar olabildi. Neden? Söz dinlemediler, gönüllerine başka şeyler düştü, Rasûlüllah'ın emrine tam uymadılar veyahut kendilerini, adetlerinin çokluğunu beğendiler; Allah imtihan ediyor. O musibetlerde de imtihan var.

Onun için, büyükler diyorlar ki, bu çeşit böyle musibetler geldi mi, bunlara şefkat tokatları derler. Yâni, yapma bakalım bir daha diye şöyle bir terbiye şeyleri oluyor. Allah gene afiyet versin... Allah afiyet versin... Yalnız, başınıza bir felâket, musibet gelince dişinizi sıkın ki, derece var arkasında... Sabrettiğiniz zaman büyük derece var.

Peygamber SAS Efendimiz'e bir kadın geldi, üzerindeki bir hastalığın şifâ bulmasını istedi:

"—Yâ Rasûlallah! Ben saralanıyorum, saralanınca da

açılıyorum, Allah'a benim için dua buyurunuz!" dedi.

Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Ey kadın, istersen hastalığına sabret, mukabilinde Allah sana cennetini nasib etsin! İstersen âfiyet vermesi için Allah'a dua edeyim; o sıkıntın geçsin." buyurdu.

Kadın:

"—Yâ Rasûlallah! Hastalığıma sabrederim, dedi. Ancak hastalanınca ben açılıyorum. Açılmaklığım için Allah'a dua buyurun!" diye ricâ etti.

Rasûlüllah SAS Efendimiz dua etti, edeb yerleri açılmaz oldu.

c. Allah'tan Afiyet İsteyin!

Şu nükteyi de unutmayın:[5]

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ
صَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ
تَدْعُوا اللهَ بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، كُنْتُ أَقُولُ: اللَّهُمَّ مَا

---

[5] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2068, no:2688; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.521, no:3487; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.107, no:12068; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.217, no:936; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.253, no:728; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.404, no:3759; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.43, no:29340; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.237, no:10147; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.260, no:10892; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.329; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1399; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.491; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.55, no:1726; Taberânî, *Dua*, c.I, s.560, no:2016; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.347, no:973; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.216; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.IV, s.1357, no:1103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.111, no:3199; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.226, no:12987.

كُنْتَ مُعَاقِبَنِي بِهِ فِي الآخِرَةِ ، فَعَجِّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سُبْحَانَ اللهِ ، لاَ تُطِيقُهُ أَوْ لاَ تَسْتَطِيعُهُ ، فَهَلاَّ قُلْتُ: رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً ، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. قَالَ: فَدَعَا اللهَ ، فَشَفَاهُ (حم. عن أنس)

(*Enne rasûla'llàhi salla'llàhu aleyhi ve sellem, àde racülen mine'l-müslimîn*) "Bir keresinde Peygamber SAS Efendimiz müslümanlardan bir hastayı ziyarete gitti. (*Kad sâra misle'l-ferh*) Adamcağız kuş yavrusu gibi kalmış hastalıktan..." Yâni erimiş, ufalmış, küçülmüş. Hani bir deri bir kemik deriz ya, öyle bir hale gelmiş demek ki…

(*Fekàle lehû rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Rasûlüllah SAS Efendimiz ona dedi ki:

(*Hel ted'u'llàhe bi-şey'in ev tes'elühû iyyâhu*) "Sen Allah'a hiç dua etmez misin, nedir bu halin?"

(*Kàle*) Adam cevap verdi Peygamber Efendimiz'e: (*Neam*) "Evet dua ederdim, etmez olur muyum? (*Küntü ekùlü*) Derdim ki ben duada: (*Allàhümme mâ künte muàkıbî bihi fi'l-ahireti, feaccilhu lî fi'd-dünyâ*) 'Yâ Rabbi, bana ahirette vereceğini dünyada ver!' derdim. 'Ahirette çekmek zor olur, bu dünya hayatı zaten gelip geçici, ne vereceksen bu dünyada ver de, ahirette rahat edeyim.' derdim, böyle dua ederdim yâ Rasûlallah!" deyince,

(*Fekàle lehû rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Bunun üzerine Peygamber SAS Efendimiz ona dedi ki: (*Sübhàna'llàh, lâ tutîkuhû*) "Sübhàna'llàh, sen bunu yapamazsın, buna takat getiremezsin! (*Fehellâ kulte*) Şöyle söyleyeceksin:

(*Rabbenâ âtinâ fî'd-dünyâ haseneten, ve fî'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr.*) 'Yâ Rabbi bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru!' (Bakara, 2/201) diyeceksin!" dedi.

(*Fedea'llàhe*) “Allah'a dua etti, (*feşefâhu*) Allah da şifasını verdi.”

Peygamber SAS Efendimiz başka bir hadis-i şeriflerinde buyurdu ki:[6]

سَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ (ت. عن عباس ؛ ت. عن أنس ؛ حم. حب.
ع. ش. هب. ن. حل. عن أبي بكر)

(*Selü'llàhe'l-àfiyeh*) “Allah'tan bir şey istediğiniz zaman, afiyet isteyin! Hastalıktan, üzüntüden, gamdan, kederden selâmet isteyin!”

---

[6] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1082, no:2804; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.87, no:2413; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.513, no:33422; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.76, no:17857; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.477; Abdullah ibn-i Ebî Evfâ RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.534, no:3514; Hz. Abbas RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.576, no:3594, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.8, no:46; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.230, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.96, no:97; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.79, no:24; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.23, no:29182; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.161, no:1440; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.221, no:10720; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.135; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.354, no:814; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.392; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.40, no:4342; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.65, no:790; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.110, no:8574; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.179, no:20266; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.291, no:6692; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.313, no:897; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.22, no:100; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.246, no:687; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.106, no:237; Ebû Mes'ud el-Ensàrî RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.250, no:9518; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.513, no:33418; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.134, no:330; Taberâni, *Dua*, c.I, s.328, no:1071; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.282, no:2264; Ebû Hüreyre RA.dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.734. no:4922, 4923; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.592, no:9681 ve c.VI, s.374, no:10483; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.1, no:1241.

Bakın, Peygamber SAS'in tavsiye ettiği dua Kur'an-ı Kerim'deki bir dua, ne güzel bir dua:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة:٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten ve kınâ azàbe'n-nâr*) "Ya Rabbi, bize dünyada da iyilik ver, güzellik ver; ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi cehennem azabından koru!" (Bakara, 2/201)

Biz onu isteriz; ama onun hikmetinden sual olunmaz, o her şeyi en güzel yapar. Ne dilerse öyle yapar, ama en güzelini yapar. Ona da sabretmek lâzım!

İsterken sana düşen şey de, sen istediğin zaman, istemen gerektiği yerde güzel şeyleri iste... Afiyet iste, zenginlik iste, rahatlık iste, mutluluk iste, sağlık iste... Ne istersen iste...

Ama istediğin gibi olmayınca, feryadı basma! Çünkü bazen olmamasında fayda vardır. Sen zenginlik istersin, zengin olduğun zaman müslümanlıktan kopacaksın belki... Belli olmaz, onun için hayırlısını iste her şeyden... Bir üzüntülü bir şey geldiği zaman da, sabretmeyi öğren ki, büyük ecir var.

d. Komşuların Hüsn-ü Şehadeti

Şu hadis-i şerifi bak can kulağıyla dinleyin ki, Ahmed ibn-i Hanbel'de, İbn-i Hibban'da daha pek çok yerlerde, *Müstedrek*'te var... Enes ibn-i Mâlik RA'den rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif. Peygamber SAS buyurmuş ki:[7]

---

[7] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.242, no:13565; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.VI, s.199, no:3481; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.VII, s.295, no:3026; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.534, no:1398; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.IX, s.252; Enes ibn-i Malik RA'dan.*Kenzü'l-Ummal*, c.XV, s.685, no:42743; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.276, no:20750.

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ ، فَيَشْهَدُ لَهُ أَرْبَعَةُ أَهْلِ أَبْيَاتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الأَدْنَيْنِ ، أَنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ مِنْهُ إِلاَّ خَيْراً ، إِلاَّ قَالَ اللهُ: قَدْ قَبِلْتُ عِلْمَكُمْ فِيهِ ، وَغَفَرْتُ لَهُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ (حم . ع. حب . حل. هب. ض. ك. عن أنس)

RE. 387/8 (*Mâ min müslimin yemûtü feyeşhedü lehû erbaatü ehli ebyâtin min cîrânihî el-edneyn, innehüm lâ ya'lemûne minhu illâ hayran, illâ kàle'llàhu: Kad kabiltu ilmeküm fîhi ve gafertu lehû mâ lâ ta'lemûn.*)

"Hiç bir müslüman yoktur ki, ölür de onun çevresindeki evlerin ahalisinden dört kişi onun hakkında, 'Biz onda hayırdan başka bir şey bilmiyorduk, iyi bir insan biliyorduk.' diye hüsn-ü şehadet ederse; Allah-u Teàlâ Hazretleri bu şehadet üzerine buyurur ki:

(*Kad kabiltü ilmeküm fîhi*) "Onun hakkındaki bu bilginizi ben kabul ettim, sizin dediğinizi doğru kabul ettim; (*gafertü lehû mâ lâ ta'lemûn*) bilmediğinizi, sizin bilmediğiniz şeyleri örttüm, affeyledim, mağfiret eyledim!" buyurur.

Şimdi bu güzel hadis-i şerifi, bu müjdeli hadis-i şerifi biraz daha açıklayalım:

Burada bakın, (*Mâ min mü'minin*) demiyor, (*Mâ min müslimin*) diyor. "Hiç bir müslüman yoktur ki..." Müslüman ne demek? Müslümanlık, insanın ilk önce kendisi götürüp, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kulluğuna teslim etmesi demek.

"—Ben müslüman oldum!" ne demek?

"—Geldim ya Rabbi, artık sana kul olacağım, senin sözünü dinleyeceğim, senin yolunda yürüyeceğim!" demek. Askere kayıt gibi bir şey yâni.

İman; uğraş, didin, incele, öğren, öğren, öğren; ondan sonra

insanın kalbine giren bir pırıltılı nurdur o... İlk başta olmayabilir, ilk başta sen teslim olursun. Askere girersin, ondan sonra rütbeler gelir, yükselir.

Burada müslüman diyor yâni, daha ilk şeyden söylüyor. “Hiç bir müslüman yoktur ki, dört kişi onun etrafındaki evlerden onun hakkında hüsn-ü şahadette bulunursa... ‘Biz bunu iyi biliyorduk, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorduk!’ deyiverirse, dört kişi... Allah onların bu bilgilerini doğru kabul eder ve onların bilmediği gizli kabahatlerini afv u mağfiret eder.”

Ne kadar kerîm Mevlâmız. Bizim ne hallerimizi biliyor. Ne hallerimizi biliyor, ne isyanlarımız var, ne suçlarımız var, ne kusurlarımız var, neler ettik, ne kusurlar işledik, ne kabahatler işledik; ödümüz patlar insanlar bilirse diye.

Onun için, evliyaullahtan bazıları demişler ki... Biz sevaplarımızı herkese göstermek istiyoruz ya, “Namaz kıldığımızı bilsinler, tesbih çektiğimizi bilsinler, zekât verdiğimizi bilsinler. ‘Bu salih adamdır, mü’min adamdır, takvâ ehli insandır, iyidir, hoştur.’ desinler!” demez miyiz umumiyetle? Yâni, hakkımızda medh olmasını, iyi şeyler söylenmesini isteriz. “Öyle samimiyet olmaz!” diyorlar. “Günahlarımızı da bilsinler bakalım, günahlarımızı da bilsinler!” deyin bakalım...

Öyle diyenler de olmuş yâni, tasavvuf ehli içinden, inadına kabahatlerini söyleyenler olmuş:

“—Sen bana ne hürmet ediyorsun? Sen beni ne sanıyorsun? Ben Allah’ın kusurlu, günahkâr bir kuluyum!” diye, böyle kendisine melâmet çekici, kabahatlerini de söylüyor. Mert insan, samimi insan, “Allah’ın bildiğini kuldan saklamak olur mu?” gibilerden kabahatlerini de saklamıyorlar.

Bazıları öyle yapmışlar. Yâni, riya olmasın diye, kabahatlerini de ortaya dökmüşler.

Amma bizim yolumuzda, bizim terbiyemizde öyle değil. Bizim büyüklerimiz diyorlar ki:

“—Allah bilir de kul bilmezse, afv u mağfiret eder. Yayıp

söylersen, aşikâre olursa olmaz.”

Sonra kusurun bilinmesinden, başkalarına “Bak filanca da kusurluymuş!” filan diye cesaret gelir, daha başka mahzurlar çıkar. Onun için biz öyle o melâmet yolunu tutmuyoruz. Ama öyle kabahatlerini de böyle dobra dobra söyleyebilen, Allah’ın samimi kulları da çıkmış.

Hele bir tanesi hoşuma gitti. Ziyaretine gitmişler mübareğin.

“—Hoş geldiniz, niye geldiniz?” diyor.

Diyorlar ki:

“—Seni ziyaret etmeye geldik. Yâni, sen iyi bir insansın diye...”

Başlamış ağlamaya...

“—Siz böyle ziyarete geldiğinize göre, Allah size ecrinizi kat kat ihsan edecek; ama gelelim bana...” diyor. “Ben kimim, ben kimim yâhu ziyaret edilecek? Abidlerden miyim? Vallàhi değilim!” diyor. “Zahidlerden miyim? Vallahi değilim... Takvâ ehlinden miyim? Vallahi değilim. Gençliğimde fasıktım. İhtiyarladım mürâî oldum.” diyor.

Yâni, “Geçliğimde çok kabahatler işledim, ihtiyarladım; şimdi güya namaz kılıyor görünüyorum; ama gene riyakârım!” falan diye, böyle bir kötülemiş kendini o cemaate karşı... Halbuki Allah’ın evliyaullahından bir kimse yâni.

Onlar haddini bilip, edep ile boynunu bükmüşler. Sana ne oluyor, bize ne oluyor yâni?

Muhannetin karnı doysa pilava;
Feyzi, bereketi tavada sanır.
Üç kuruşluk bir mum alsa, yandırsa;
Cümle kâinatı ziyada sanır.

Üç kuruşluk mumla cümle kâinat aydın olur mu? Nedir yaptığın şey? Öğünüyorsun... Allah’ın hangi nimetinin karşılığı olur?

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim her şeyimizi biliyor; ama bir

sıfatı da Gaffarü'z-zünûb... Günahları afv u mağfiret ediyor, örtüyor, kimseye göstermiyor. Mağfiret ne demek? Örtmek demek. Allah günahlarımızın üstüne bir örtü çekiyor, kimseyi ona muttali kılmıyor, bildirmiyor, örtüyor. Onun için Kuddusî Hazretleri buyurmuş ki... O evliyaullahtan bir zat, Allah şefaatlerine nâil eylesin o mübareklerin...

Adın senin gaffar iken,
Ayb örtücü settar iken,
Kime varam sen var iken,
Cürmüm ile geldim sana!

Hadden tecâvüz eyledim,
Derya-yı zenbi boyladım,
Ma'lûm sana ben neyledim,
Cürmüm ile geldim sana!

İtiraf ediyor, "İşte cürmümle geldim, kapında el pençe, divan durdum, neylersen hakkındır, hepsine lâyığım. Cehennemine atsan, çok kabahat işledim, lâyık, adaletindir. Ama tutup da cennetine sokarsan, lütuf, kerem sahibisin, o da ihsanından, fazl u kereminden; yaparsan yaparsın..." diye boynunu bükmüş, öyle söylemiş.

Bizim bir tutulacak yanımız yoktur, bizi ne kurtaracak? Allah'ın rahmeti... Merhamet ederse, lütfederse kurtuluruz. Ama bak Allah-u Teàlâ Hazretleri ne buyuruyor:

"—Dört komşunun şahadeti, müslüman kulu kurtarıyor. Hadi ben onun ne mal olduğunu biliyorum; ama sizin şahitliğinizi kabul ettim!" buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri... "Ben onun ne kadar günahkâr olduğunu biliyorum; ama madem siz öyle şehadet ettiniz, onun hakkındaki şu bilginizi, şu şehadetinizi kabul ettim, onun sizin bilmediğiniz öteki kusurlarını affettim!" diyor.

Yâ *Gaffâre'z-zunûb,* yâ *Settâre'l-uyûb!* Ne güzel Allah'a kulluk etmek... Ne mutlu bize, onun kulluğunu az çok duyabiliyoruz. Allah bizi kendisine kulluktan ayırmasın... Divanından kovmasın,

kapısından tard eylemesin...

Şimdi o sözü bir şeye bağlayayım. Çünkü, her lafın arkasından bizim yapacağımız bir şeye bağlamak lâzım ki, anlasın kardeşlerimiz... Bak, evinin etrafındaki dört komşu sana şehadet eder mi, etmez mi, onu hesapla bir... Yanındaki komşuyla aran nasıl? Alt kattaki komşundan ne haber? Üst kattaki komşuyla durum ne alemde? Üstünde tepinirsin, kapıyı kapatırsın, çöpü dökersin, suyu atarsın, çocuğunu döversin, bilmem şöyle böyle ise; bak şehadet etmezse, o tarafını da düşün işin!

Onun için, komşuya biraz fazlaca iltifat etmek lâzım! Evde bir tatlı pişti mi, oradan bir tabağın içine koy götür! Bir yardım yapabilirsen yap, bir hizmetine koşabilirsen koş! Etrafında biraz pervane gibi dön! Komşu komşuya lâzım! Bak dünyada da lâzım, ahirette de, öldükten sonra da bak faydası olacak. Onun güzel şehadetini kazanmaya gayret et!

"—Öldü yâ, oh! İyi ki öldü yâhu, iyi ki öldü. Ölmeseydi mahvolmuştuk yâhu. Sabah, akşam illalllah! Neydi, ses de çıkartamıyorduk. Şerli bir kimseydi!" derlerse, ne yaparız?

Onun için, komşularla iyi geçinmeye dikkat edin!

Çok utanıyorum: Bir apartmana gittik, bir kardeşin evini arıyoruz; kapıyı çaldık:

"—Filanca kimse burada mı oturuyor?"

"—Hiç duymadım, tanımıyorum!" dediler.

Allah Allah, yanlış bir apartmana mı geldik? Adrese baktık, burası filanca sokak değil mi?

"—O..."

"—Şu numara değil mi?"

"—Şu..."

"—Üç numaralı daire nerede?"

"—Altta, altta..." dedi.

Neyse, indik alta, kapıyı çaldık bizim arkadaş oradaymış. Üstteki komşunun haberi yok. Böyle ahbaplık olur mu, böyle komşuluk olur mu? İslam'da böyle değildi ki bu iş...

Müslümanlıkta böyle değildi, biz müslümanlığı gericilik saydık, çağdışı saydık, İslâm'dan gayrı nizamlara bel bağladık, gönül bağladık; sandık ki bizi geri bırakan bu İslâm'dır, bu imandır... Kâfirlerin bizim aleyhimizde söylediği sözleri, biz kendimiz doğru sandık. Kendi aleyhimize not verdik. İslâm'ı kötü bir şey olarak, kurtulunması gereken bir sistem olarak düşündük, ona biz de kâfirlerle beraber hasım olduk, attık cemiyetimizden, cemaatimizden dışarı...

"—Aman, müslümanlık mı? Aman eksik olsun!" diye "Çağdışı, çöl kanunu, bilmem ne..." dedik, bu hale geldik...

Şimdi işin acaipliğine bak ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hikmetinden sual olunmaz; bu sefer o kâfirlerin içinden bazıları müslüman olmuyorlar mı? Ölür müsün, öldürür müsün? Hadi bakalım, şimdi ayıkla pirincin taşını... Şimdi bizim kâfircikler, o kâfircikleri dinleyip İslâm'a karşı çıktılar. Bu kâfirciklerin hali ne olacak? Akıl öğrendikleri, akıl aldıkları kâfirler imanın, İslâm'ın kıymetini anlayıp müslüman olmaya başladılar. Bu bizim kâfircikler ne yapacaklar şimdi? Çok acıyorum... Dönemiyorlar da kolay kolay, erlik var... O da erlik değil aslında ya...

Nuh diyor, peygamber demiyor. Ya Nuh, peygamberlerden bir mübarek peygamberdi. Madem Nuh dedin, peygamber de de, *aleyhi's-selâm* da de... Ne olur, kabul ediver hakkı... Edemiyor...

Yâhu o adam sosyalistlerin, komünistlerin başıyken sen onu hoca bildin, onun peşinden gittin. Onun ağzıyla geldin, bizim dinimize, imanımıza çattın, İslâm'ın karşısına geçtin, Şimdi o adam müslüman oldu. Ona komünistlikte, sosyalistlikte, kafirlikte uydun da; müslüman olunca niye uymuyorsun? Sübhànallàh!

Benim aklım küçük, çok ermiyor böyle şeylere, anlayamıyorum. Düşünüyorum, taşınıyorum... Cık, bir türlü akla, mantığa sığdıramıyorum. Nasıl oluyor bu iş anlayamıyorum.

"—Ben sana komünistlikte uymaya karar vermiştim, benim âşıklısı olduğum sistem komünizmdir. Hâlâ komünist olsaydın, o zaman uyacaktım. Sen de mi müslüman oldun, sen de gericisin!"

Allah öyle kimseleri müslüman ediyor ki, kardeşlerim, dil uzatmaya cesaretleri yok, dünyaca meşhur adamlar... Öyle kimseleri Allah müslüman ediyor ki, bir kusur bulamaz ki, sağına bakıyor, soluna bakıyor; derya adam... Dev gibi, yüksek ilmi var, bilgisi var, şöhreti var, neresinden tuttursun?

Bizim gibi cahil olsa;

"—Canım cahil, bilmiyor." der.

Acele karar veren bir kimse olsa;

"—Aceleyle karar vermiş!" der.

Babası dedesi müslüman olsa;

"—Canım, zaten bir müslüman aileden de, onun için soya çekti, soyuna döndü, aslına rucû etti, ondan müslüman oldu." der.

Babası hıristiyan, dedesi hıristiyan, daha dedesi, daha ötesi hıristiyan... Ama adam profesör, ilim adamı, kitaplar yazmış, mütefekkir, 20. Yüzyıl'ın baş profesörlerinden, hadi, müslüman oluyor. Hadi bakalım! Çok zor bizim kâfirciklerin hali. Bu ara çok fena sıkıştılar... Ne yapacaklarını şaşırdılar. Allah iman nasib eylesin...

Onların da iyiliğini istiyoruz. Bizim bir itirazımız yok. İslâm bizim şahsî malımız değil ki.

"—Kıyısından, köşesinden, ben de şurasından alayım!" derse;

"—Vay benim malımı alıyorsun, bana kalmayacak!" diye bir kavgamız yok.

Buyursun herkes müslüman olsun. Benim sevdiğimi cümle cihan halkı sevsin. Bizim bir şeyimiz yok. Keşke cümle cihan halkı müslüman olsa, Allah'a iman etse, sözümüz sohbetimiz hep kıssa-i canan olsa... Biz onu istiyoruz, herkesin mutlu olmasını istiyoruz. Herkesin mutlu olmasını istiyoruz. Cemiyetin nizam bulmasını istiyoruz kardeşler. Yâni, insanların birbirini sevmesini istiyoruz. Komşunun komşudan haberi olsun istiyoruz. Kimse kimseye zulmetmesin istiyoruz. Bizim istediğimiz ne? Kardeşlik olsun istiyoruz.

"—Bak, Kur'an bizi kardeş etmiş, kardeş olalım!" diyoruz. "Kimse kimseye zulmetmesin!" diyoruz. "Kimse kimseyi istismar

etmesin!” diyoruz. “Kimse kimsenin malını boş yere, nâhak yere almasın!” diyoruz. “Mazluma acınsın” diyoruz.

Nedir şu Orta Doğu’nun hali? Elimize küçücük bir şey batsa, bir kıymık batsa, sabahtan akşama şişip zonkluyor, üzüntü duyuyoruz... Bombalar patlıyor, insanlar ölüyor, evler yıkılıyor, bacaklar kopuyor, kollar gidiyor... Yazık değil mi, onların canları yok mu?

Bir karıncanın üstüne bassan, eğri eğri yürümeye başlasa, insanın yüreği dayanamıyor.

“—Hay Allah, üzdüm hayvanı, ezdim; bacağını hareket ettiremiyor.” filan diye üzülüyoruz.

İnsanlar eziliyor. Biz bu zulmün olmamasını istiyoruz. Emperyalizm insanları köle etmek istiyor, sömürmek istiyor, başkasının memleketine sahip olmak istiyor. Şairin birisi dua etmiş o hatırıma geldi... Diyor ki:

“—Biz kusurluyuz, biliyorum, çok kusurumuz var da, halka, mahlûkata sevgiden gayrı kusur verme ilâhi, kusur verme bana!”

Halka, mahlûkata sevgiden gayrı kusur verme... Bizim kusurumuz bu. E, böyle kusur da çok olsun, daha çok olsun... Üzerimizde olduğundan da daha çok olsun...

Ufuk ufuk açılan lâyezâl fecrini ver,
Fücûr verme bana!
Fesada kullanacaksam en ince zerresini,
Şuur verme ilâhi, şuur verme bana![8]

Fesada kullanacaksam şuur verme, deli olayım daha iyi... Fesat çıkmasın...

e. Allah Yolunda Harcamanın Karşılığı

Enes ibn-i Mâlik’ten rivâyet edildiğine göre, Peygamber

---

[8] Arif Nihat Asya (1904-1975), *Dua* şiirinden.

Efendimiz buyurmuş ki:[9]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُنْفِقُ مِنْ مَالِهِ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ، إِلاَّ دَعَتْهُ الْجَنَّةِ: هَلُمَّ ، هَلُمَّ ! (خط. عن أنس)

RE. 387/9 (*Mâ min müslimin yünfiku min mâlihî zevceyni fî sebîli'llâhi azze ve celle, illâ deathü'l-cenneti: Helümme, helümme!*)

"Hiç bir müslüman yoktur ki, Allah yolunda malından iki çift infak etsin de, cennet ona 'Gel, gel!' diye seslenmesin, davet etmesin. (*İllâ deathü'l-cennetü*) Cennet onu davet eder: (*Helümme, helümme!*) 'Buraya gel, buraya gel!' diye."

Şimdi, bu iki çift infak etmenin mânâsı nedir diye ulema ihtilaf etmiş. Yâni anlaşılıyor ki, Allah yolunda biraz insan para sarf etti mi, cennet onu davet edecek. Cennet davet edecek...

"—Ey kudreti büyük Mevlâm, biz cennete talibiz. Yâ Rabbi, bize cenneti ver!" diye peşinde koşturup duruyoruz. Bazen öyle haller oluyormuş ki, demek ki, cennet insana tâbi oluyor da, "Gel bana, gel bana!" diyormuş. Sübhanallah, sübhanallah!

Şimdi ne demek iki çift? İki çiftten murad, demişler ki yâni peş peşe, peş peşe; bir defa verip de, ondan sonra bir atımlık barutu var, verdi duruyor. Öyle değil de, peş peşe, ard arda insan infak ederse, hayrını devam ettirirse mânâsına... İki çift vermekten murad, hani iki çift söz edeceğim, iki iki daha dört, dört tane kelime konuşacağım, nokta, bitti, sükût edeceğim... O mânâya değil, ne demek? Peş peşe biraz bir şeyler söyleyeceğim; Türkçe'deki gibi... Belki bu mânâyadır diyorlar.

Veyahut iki çiftten murad; bir ayet-i kerimede buyrulmuş ki:

---

[9] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.355, no:4915; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.502, no:7487; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.407, no:16292; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.278, no:20754.

الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلاَنِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة: ٢٧٤)

(*Ellezîne yünfikùne emvâlehüm bi'l-leyli ve'n-nehàri sirren ve alâniyeten felehüm ecruhüm inde rabbihim ve lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.*) "O kimseler ki, mallarından gece ve gündüz, gizli ve âşikâr infak ederler. Onların Allah huzurunda, katında ecirleri mahfuzdur. Allah onlara çok mükâfat ihsan edecek ve onlar korkmayacaklar, korkulu hallere düşmeyecekler, işin sonunda mahzun ve mahrum da olmayacaklar; Allah iltifat edecek, ihsanına gark edecek." (Bakara, 2/274)

(*Sirren ve alâniyeten*) İki çift infaktan maksat, gizli ve aşikâr... Gizlisi ne zaman, aşikârı ne zaman? Farzların yapılması aşikâr olsa iyi diyorlar alimler. Neden? Görsün ötekisi de, o da vazifesini bilsin!

"—Bak kardeşim, bu zekâtımdır!" diye veriyorsun.

Ötekisi de:

"—Yâhu, bu adam zekât veriyor da, benim de vermem gerekmez mi? Hadi, ben de vereyim. Allah bana bu kadar mal vermiş, ben de zekât vereyim!" diyebiliyor.

Veyahut filanca adam:

"—Dur öğlenin vakti geçmek üzere, ikindi yaklaştı, bana yer gösterin, abdest alayım, şuracıkta namaz kılayım!"

Bakıyorsun havaalanında, yolda, kenarda, benzin istasyonunda... Yer bulursa odada kılıyor, bulamazsa, taşta toprakta kılıyor. Çamursa, paltosunu atıyor yere, "Ben namazı kılacağım!" diyor, gene kılıyor. Bir şey yapıyor yâni, ille vazifesini... Neden? Farz...

"—E, gösteriş yapıyor!"

Kardeşim, sen müslümanlığı bilmiyorsun, bırak gösterişi falan diline dolama! Müslümanın farzlarında gösteriş olmaz. O onun vazifesi, yapmazsa levm olunur, kınanır, ayıplanır. O onu

yapacak, onun için yapıyor, onun için kıvranıyor zavallıcık. "Allah'ın emri borç olmasın, o vakit içerisinde ben bu vazifeyi yapayım!" diye yapıyor.

Bakıyorsun, otobüs muavinleri müftü olmuş bizim memlekette... Müftü, sakalı falan yok, muavin müftü:

"—Yolda giderken kılarsın!"

Ben de biliyorum yâ, namaz yolda da kılınır ama, duruversen ne olur? Tekerin patladığı zaman durmuyor musun? Önüne bir şey geldiği zaman durmuyor musun? Trafik sıkıştığı zaman durmuyor musun? Müftü hepsi...

Farzları aşikâr yapacak; hayırları, ötekileri gizli yaparsa iyi... Sağ elinin verdiğini sol eli görmeyecek kadar gizli... Neden? Riya olmasın... Ötekisini niye aşikar yaptı? Öteki müslümanlar da vazifesini bilsin. Sonra bir de şey var; "Falanca adam hiç zekât vermez, zengindir!" derler. Başkasının dedikodu yapmasına sebep olursun.

"—Zengin, hiç zekât verdiğini görmedik!" derler.

Yâhu senin üstüne lâzım mı, hesabı sana mı ait, o gizli veriyor ama vermiyor sanırlar. Onun için namazı aşikâre kılmak lâzım!

"—Ben gizli kıldım, siz görmeden kıldım."

Farz namaz, niye gizli kılıyorsun? Aşikâre kıl, çimenin üstünde kıl, herkes görsün! Herkes Allah'a kulluğunu hatırlasın!

Biz Almanya'da bir yerde bulunuyorduk. Namaz vakti sıkıştı. Çimenlerin üstüne yaydık örtüleri, farz namaz, boynumuzun borcu, kılmamız lâzım! Ezan okuduk, kamet getirdik, iki saf olduk kıldık. Biz namaz kılarken, şak şak şak, pırıltılar, bir şeyler; namazı bitirdik. Meğer Polonyalılar gelmiş, bizi görmüşler; resim çekmişler. Flaş ışıklarıymış onlar... Bizim arkadaş gitti:

"—Ne diye çektiniz?" dedi.

Adam diyor ki:

"—Hoşumuza gittiği için çektik. Yâni, böyle bir yerde bile Allah'a ibadeti unutmadınız diye hoşumuza gitti de ondan çektik. İsterseniz filmi çıkartalım; isterseniz biz banyo ettikten sonra,

size de bir nüsha gönderelim, adresinizi verin!” dediler.

Memnun oldu yâni... Polonyalı... Bak o hali ile bile tebliğ oluyor. “Müslümanlar vazifesine müdriktir, diyar-ı küfürde bile vazifesini yaparlar.” diye... Ah biz iyi müslüman olsak... Adamların kalpleri açıldı, açılacak; ama biz iyi müslüman olmayınca, tereddüt ediyorlar.

“—Acaba bu yol doğru mu değil? Yoksa batıl mı?” filan diye bizim halimize bakıyorlar, beğenmiyorlar.

Halbuki biz temiz olsak, dürüst olsak, ciddi olsak, gayretli olsak hemen, böyle hazırlar yâni...

Evet; bir ihtimal böyle şeymiş yâni, gizli aşikâr; bir çift sadakadan murad... Daha başka izahlar da var, o izahlara girmeyelim! Cennet insana, “Haydi gel, haydi gel!” dermiş.

Şimdi kardeşlerim, cennetin kapıları vardır. Bir kapısı vardır, namaz kapısı; namaz ehli oradan geçer. Bir kapısı vardır, zekât kapısı; zekât ehli oradan geçer. Bir kapısı vardır, adı *Reyyân*, oruçlulara mahsus kapıdır. Tabii, cennetin kapıları, surları vs. anlatılıyor hadis-i şeriflerde... Ne hakikatler var, ne sırlar varsa, yâni, bir mânâsı da şu olabilir ki: “İşte öyle yaparsa insan, sanki o kapıdan giriyormuş gibi, o vesile ile cenneti bulur!” demek.

Onun için, bu sadakanın da insanı cennete sokan bir şey olduğunu unutmayın!

Biliyorsunuz her şey parayla oluyor. Şurada bir insan kalksa, halis niyetle bir hayırlı bir şey yapmak istese, fikri ortaya atarsın, arkasından keselerin açılması lâzım! Aksi taktirde havada kalır. Hadi, bir mektep açalım da, Kur’an öğretelim. Fena bir şey mi? Değil, iyi bir şey...

Geçen de bize müracaat ettiler, utandım, kızardım, sırtımdan ter aktı... Şişli de bir doktor kardeş, hanımı da doktormuş, müslümanlığa alâka duymuş:

“—Kur’an-ı Kerim’i anlatan bir yer varsa devam edelim de, İslâm’ı öğrenelim, Kur’an’ı öğrenelim!” demiş adam...

Normal değil mi?

“—Kime gidelim, kimden öğrenelim?” demiş.

Ben de buradaki kardeşlere sordum, şöyle Kur’an-ı Kerim’i başından sonra, böyle halktan kimseye, sabahtan akşam yediye sekize kadar çalışıp da, ondan sonra serbest olan kimseye, Kur’an-ı Kerim’i nerede öğreteceğiz, söyler misiniz? Allah’ın kelamı Kur’an-ı Kerim’i insanlara tebliğ edeceğiz; buyurun, söyleyin bakalım, nerede öğretelim, nasıl öğretelim? İşte istiyor doktor... Yok!

“—İmam-hatip okuluna kaydolsun!”

Yâhu bu doktor dedim, duymadın mı? Doktor, mesleği var adamın. Sabah’tan akşama çalışacak. Akşam... Yok bir yer.

“—İmam-hatip’deki hocalar ders versin!”

E, nerede verecek? Yer yok veyahut

“—İmam-hatipdeki hocaya söylesen”

“—Kardeşim, benim yirmi altı saat dersim var. Benim başımı kaşıyacak vaktim olmuyor!” diyor. “Yazılı kâğıtlarını mı okuyayım, şunları mı yapayım, böyle mi yapayım, dışarıda ders mi vereyim?” diyor.

Hazırlanmak ister, kolay değil.

Ha, demek ki kadro lâzım. Demek ki:

“—Gel kardeşim, sen İmam-hatip’te öğretmenlik yapma; ama Allah’ın kelâmını şu müslümanlara anlat!” diyeceğiz; gene para lâzım!

Hadi, gene çıktı karşımıza şu meret... Gene para lâzım... Adamın evi var, barkı var, kirası var, parasız bir şey dönmüyor. Buna herhalde otuz kırk bin lira vermek lâzım ki, her ay şey yapsın. Sak şu müslümanları haline... “Türkiye’nin yüzde doksan dokuzu müslümandır!” filan, edebiyat, laf; ama müslümanlığı nereden öğreteceğiz!

“—Filancalar İslâm’ı bilmiyor!”

Bilmiyor; ama kabahat kimin? Nasıl öğreteceğiz, nerede öğreteceğiz? Her şey paraya geliyor, dayanıyor. Onun için kardeşlerim, bu para sevmekle bu iş olmaz. Hepimiz paramızdan biraz fedakârlık yapacağız, Allah rızası için harcayacağız.

Bana verin demiyorum, siz ne yaparsanız yapın paranızı; ama harcayın! Benim de param var, benim de harcamam lâzım! Allah'a çok şükür, ihtiyacım yok... Onun için göğsümü gere gere söylüyorum, onun için size bağırabiliyorum...

Ya bir de muhtaç olsam? Allah korusun, o zaman halim nice olur. Ya sizin elinize baksam? Üç kuruş aldı mı insan, ötekisine söz söyleyemez ki... Yüzü tutmaz, para aldığı insana bir şey diyemez. Bu işleri halletmemiz lâzım!

Onun için, bu parayı sarf etmekle olur. Müslüman parasını Allah yolunda sarf etmek için kazanıyor. Müslüman dosta, düşmana muhtaç olmamak için, ailesini muhtaç etmemek için, kimseye el avuç açtırmamak için kazanıyor; bir... Ondan sonra, İslâm'a yardım etmek için kazanıyor. O paraları Allah onun için veriyor...

Rabia-i Adeviyye'nin bir güzel hikâyesini (Rh.A) gördüm bir yerde, size de söyleyeceğim, dersi bitireceğim. Bak gözlüğü cebime koydum, uzatmayacağım işi… Dizleriniz ağrıdı, biliyorum.

Rabia-i Adeviyye kim? Basra şehrinde yetişmiş bir sàliha hatun; ama asırlarca adı yaşamış. Arif bir kadın, sàliha bir hatun, müttakî bir kadın, nâmı yürümüş: Rabia-i Adeviyye... Kızlarımıza ismini koymuşuz o mübarek hatunun... Bir gün Basra şehrinde, örtülü filan... Bir eli böyle, bir eli böyle gidiyormuş. Böyle kollarını açmış, yumruklarını sıkmış, gidiyormuş.

Acaip bir tavırda, böyle ellerini, yumruklarını sıkmış giderken, Hasan-ı Basrî görmüş. Hasan-ı Basrî, o da Basralı, tabiinden, o da büyük bir alim. Diyor ki:

"—Ey ahiret hatunu! Böyle yumruklarını sıkmışsın da nereye gidiyorsun?"

Dönüyor diyor ki:

"—Ya Hasan, elime iki tane dirhem geçti. Para... Elime iki tane dirhem geçti. Biliyorsun bu meretler ikisi bir araya geldi mi, fitne çıkartırlar, birisi ötekisini bulmasın diye birisini bir avucuma aldım, birisini bir avucuma aldım, öyle götürüyorum!"

diyor. "İnfak edeceğim, yan yana koyarsam fitne hazırlarlar bunlar!" diyor.

Ne demek istemiş? Ne demek istemiş bu kadıncağız? Ne demek isteyecek, "Para biriktirmeyin!" demek istiyor, "Allah yolunda sarf edin!" diyor. "Yan yana koydunuz mu, fitne çıkar." demek istiyor.

Biz de para biriktiriyoruz, hadi biriktir bakalım! Bir ev alıncaya kadar biriktir... Evi alıyorsun, gene biriktiriyor. Neden? Bir de araba alıncaya kadar... Arabayı da alıyor, gene biriktiriyor. Neden? "Bir tane daha ev alayım da, onun da kirasıyla geçinirim." diyor. Peki, gene biriktiriyor. Ondan sonra, "Çocuğuma da olsun..." Peki sana baban mı bıraktı? Sen kendin kazandın, o da kendisi kazansın.

Çocuğuna hazırlayacak, torununa hazırlayacak, bilmem nesine hazırlayacak, bilmem nesine... Gene bitmiyor, parayı böyle saklaya saklaya; ondan sonra ecel geliyor. Hadi bakalım, işin tamam oldu, defterin dürüldü, hadi ahirete...

"—E, ben daha hayır yapacaktım, paraları biriktirdim, tam hacca gidecektim, tevbe edecektim, namaza başlayacaktım, sakal bırakacaktım, sigarayı bırakacaktım, ondan sonra camiye gidecektim. Güzel tesbih aldım doksan dokuzluk, akik tesbih, onu çekecektim," filân...

E, hep de tehir ederler. Vakti geldi mi tehir edilmez. Allah ölümden önce aklını başına devşirenlerden, rızası yolunda çalışanlardan eylesin cümlemizi...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

19. 02. 1984 - İskenderpaşa

02. MÜSLÜMAN KARDEŞİ İÇİN DUA

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîne seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem… Ve şerre'l-umûri muhdesatühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ve ennehû kàl:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُقْرِضُ مُسْلِماً قَرْضاً (مَرَّتَيْنِ) إِلاَّ كَانَ كَصَدَقَتِهَا مَرَّةً

(ه. عن ابن مسعود)

(*Mâ min müslimin yukridu müslimen kardan, illâ kesadakatihâ merreten.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri ilim yolunda dâim eylesin. Rasûlüllah'a muhabbetinizi dâim eylesin. O muhabbetle Rasûlüllah Efendimiz'in iltifatına ermenizi nasip eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerini hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından size nakledeceğim.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına geçmeden önce, hâssaten ve evvelen Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruhu için

ve onun cümle âl, ashab, etba' ve ahbabının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk u âliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Mürtezâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzeran eylemiş olan bütün silsilemiz mensublarının, halifelerinin, müridanının, muhibbanının ruhları için:

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek için şu ilim meclisine gelmiş siz kardeşlerimizin âhirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin ruhları için; biz hayatta olan müslümanların da Mevlamız'ın rızasına nâil olup, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup derse öyle başlayalım:

…………………

a. Müslümana Borç Vermenin Sevabı

Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan naklolunduğuna göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[10]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُقْرِضُ مُسْلِمًا قَرْضًا (مَرَّتَيْنِ)، إِلاَّ كَانَ كَصَدَقَتِهَا مَرَّةً

(ه. عن ابن مسعود)

RE. 397/10 (*Mâ min müslimin yukridu müslimen kardan, illâ kesadakatihâ merreten.*)

"Hiçbir müslüman yoktur ki, bir diğer müslümana borç verir; başka bir rivayette (*merreteyni*) iki defa borç verir; (*illâ kâne kesadakatihâ merreten*) her defasında onun sadakası gibi olur."

Bu hadîs-i şerifte, müslüman kardeşin müslüman kardeşe borç para vermesi teşvik ediliyor. Borç para vermenin sadaka vermek gibi sevap olduğu bildiriliyor.

Hatta muhtaç olan kardeşine, dostuna, ahbâbına borç para vermek sadaka vermekten daha iyidir. Çünkü borç mutlaka

---

[10] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.275, no:2421; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.23, no:6066; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.211, no:15381; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c. XIX, s.270, no:20738.

sıkışık olan bir insana, ihtiyacı olana verilir. Hatta o kimse dostu olması dolayısıyla da bu üstünlük oluyor. O bakımdan müslümanların müslüman kardeşlerine böyle kendisinin yanında fazladan duran parayı ona borç olarak vermesi sadaka gibi sevap oluyor.

Bu borç vermeye karz-ı hasen derler. Bir müslüman böyle bir borcu aldığı zaman o borcu ilk fırsatta ödemeye çalışmalı. Şu zamanda, borç para vermekten birçok kimsenin ağzı yanmıştır. Bu ağız yangınlığı olmasın diye borç para alan kimse ilk fırsatta, eline imkân geçer geçmez o borcunu ödemeli.

Eline imkân geçtiği halde tehir ediyorlar, vermiyorlar. Halbuki o kimseden alırken işte neler düşündüler, neler söylediler. Yanında para bulunuyor; "Vadesi gelsin." diyor. Hatta vadesinden sonra da geçirmeye çalışıyor. Çünkü paranın değeri düşüyor, ne kadar borçlu durur da geç öderse paranın gücü o kadar zayıfladığı için kolay ödeniyor.

Meselâ, insan iki sene önce yüz bin lira para almışsa, şimdi o yüz bin lirayı ödemek sanki otuz bin lirayı ödemek gibi basitleşiyor. Onun için tehir ediyorlar. Tehir etmek doğru değil. Elinde imkân olduğu zaman o kardeşinin kendisine yaptığı iyiliğe mukabele olmak üzere derhal, müddeti uzatmadan götürüp vermesi gerekiyor.

Elinde imkân olan kimsenin de böyle kardeşlerine borç vermesi çok büyük ecirdir, sevaptır. Onu bankada, daha başka yerde, sandıkta, kasada tutmasından, Allah indinde ecir kazanmasına vesile olur.

Fakat bugün Türkiye'de paranın bir acaip hali var. Para, kağıt üzerinde 100 lira yazıyor, 1000 lira yazıyor ama o 1000 olarak durmuyor. Her sene paranın iş yapma kabiliyeti, satın alma gücü devamlı bir düşüş içinde; yüzde otuz, yüzde kırk, yüzde elli bir düşüş içinde. Onun için kimse buna bir çare bulabilmiş değil. Parası eğer kasada durursa, çalıştırmazsa, herhangi bir şekilde böyle bir yerde durduğu takdirde derhal düşme oluyor. O bakımdan borç veren kimse, o parayı sanki bir sene sonra alacaksa, o kadar fedakârlık yapma gibi bir durum oluyor.

Buna karşılık bazı kimseler diyorlar ki:

"—Madem paranın değeri böyle kaypaktır, devamlı kayboluyor. Kaypak olmayan bir sisteme bağlayıp öyle verelim!"

Bizim de bazı hayır müesseselerinde çalıştığımız zaman başımıza geldi. O hayır müesseseleri, meselâ ihtiyaç sahibi kimselere borç para da vermeyi tüzüğüne yazmış:

"—Borç para verebilir."

Pekiyi neye göre vereceğiz? Ben borç para vermek için bir milyon lira ayırmışsam, onu bir sene herkese borç verip de ertesi sene topladığım zaman artık o bir milyon liranın değeri çok düşmüş oluyor. Bunun çaresi nedir diye böyle düşünülmüş, taşınılmıştı. Kimisi; "Altın borcu verelim, altın alalım." gibi tekliflerde bulunmuşlardı. Bu, iktisatçıların işi…

Bu devirde kimse borç para vermeye yanaşmıyor, çünkü aldığı zaman mutlaka mağdur oluyor. Alan kazançlı çıkıyor, veren mağdur oluyor. Pekiyi o kazancı karşılamak üzere alan kimse fazla para verse, o da faiz oluyor. Faiz de İslâm'da yok. Böyle bir sıkıntısı var.

Sanıyorum nisbeten ma'kul olan, değişmez bir şeye kıyas edip, borcu oradan alıp da oradan verirse, borç veren kimse de alan

kimse de mağdur olmaz. Bu hadîs-i şerifte bahsedilen müslümanın müslümana yardım etme işi böylece tahakkuk eder. Çünkü para üstündeki isim aynı duruyor ama değeri aynı kalmıyor. Çünkü altın değil, sadece bir banknottan, varaktan ibarettir.

b. Abdestli, Zikirli Uyumak

Diğer hadis-i şerife geçiverelim:[11]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَبِيتُ عَلَى ذِكْرٍ طَاهِراً ، فَيَتَعَارُّ مِنَ اللَّيْلِ ، فَيَسْأَلُ اللهَ خَيْراً مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ ، إِلاَّ أَعْطَاهُ إِيَّاهُ (حم . د. ه. طب. عن معاذ ؛ خط. عن ابي امامة وعمرو ؛ طب . حل . عن عمرو بن عبسة)

RE. 387/11 (*Mâ min müslimin yebîtu alâ zikrin tâhiren, feyeteârru mine'l-leyli, feyes'elu'llâhe hayran min emri'd-dünyâ ve'l-âhireti, illa a'tâhu iyyâhu.*)

Bu hadis-i şerifi Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Davud ve Taberanî, Muaz ibn-i Cebel'den rivayet etmiş. Ebû Ümâme'den ve Amr ibn-i Abese'den de rivayet edilmiş.

(*Mâ min müslimin*) "Hiçbir müslüman yoktur ki, (*yebîtu alâ zikrin tâhiren*) zikir üzerine temiz olarak geceler. (*Ve yeteaârru mine'l-leyli*) Ve geceleyin uykusundan uyanır, uykusundan kalkar. (*Feyes'elu'llàhe hayran min emri'd-dünyâ ve'l-âhireh*) Dünyasının

---

[11] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.237, no:4385; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.234, no:22101; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.118, no:235; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.201, no:10642; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.77, no:563; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.356; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.319; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.202, no:10644; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.124, no:7564; Amr ibn-i Abese RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.337, no:41289; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIX, s.253, no:20699.

ve ahiretinin işinden Allah'tan ne isteyecekse ister. (*İllâ a'tâhu'llàhu iyyâhu*) Allah ona o istediğini muhakkak verir."

Şimdi bunu birazcık izah edelim:

Bir müslüman gece yatarken nasıl yatacak? Gece yatarken müslüman temiz yatacak. (*Yebîtu alâ zikrin tâhiren*) "Zikir üzere temiz olarak yatacak."

Bu temizlik çeşitli şekillerde izah edilebilir. Meselâ, "Abdestsiz olmayacak, boy abdestsiz olmayacak..." mânasına temiz olarak yatacak.

Bizde abdest alınması büyüklerimiz, hocalarımız tarafından tavsiye edilmiştir:

"—Bir müslümanın yatacağı zaman abdesti olsa bile gidip taptaze bir abdest alıp, şöyle bir hafif dört rekât namaz kılıp öyle yatması uygundur." diye büyüklerimiz söylerdi.

Bizim örfümüzde, âdetimizde, büyüklerimizden gördüğümüz adabımızda bu vardır.

Ne diyor Peygamber Efendimiz? (*Alâ zikrin*) "Zikir üzere temiz olarak yatmak."

Zikir nasıl olur? Zikrin en güzeli namazdır. Çünkü içinde her çeşit zikir var. Hem Kur'an var, hem tesbih var, hem tekbir var, her şey var. O bakımdan zikirlerin en güzeli namaz kılmak olduğu için; abdest alır, *tâhiren* şartı yerine gelir.

(*Alâ zikrin*) şartını yerine getirmek için de namaz kılar. Ondan sonra, yatarken *kelime-i şehâdet* getirir, *Kul eûzu bi-rabbi'l-felak*, *Kul eûzu bi-rabbi'n-nas'ı*, *Ayete'l-kürs*î'yi okur. Hususi duaları vardır, yatacağı zaman edilecek dualar... Ondan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne imanını ifade eder:

"—Yâ Rabbi ben sana inandım, senin gönderdiğin kitaba inandım, peygambere inandım." gibi yatma esnasında okunacak çeşitli dualar vardır. Onları okur. Hiçbir şey bilmiyorsa, Allah diye diye, kelime-i şehâdet getire getire, Amentü billâhi'yi okuya okuya yatar. İşte bu (*alâ zikrin*) "Zikir üzere yatmak" olur. Namaz kılmak en güzeli. Abdestli olarak, zikir ederek "Allah, Allah..." diye diye yatar uyur.

Ondan sonra, (*ve yeteaârru mine'l-leyli*) geceleyin uykusunun

bir arasında uyanır.

"—Gece ne zamandır? Gecenin vakti ne zaman başlar?"

Akşam ezanı okunduğu zaman gecenin hükmü girer. Gündüz bitti, güneş battı; gece başladı.

"—Gece ne zaman biter?"

Umumiyetle dinleyen kardeşlerim, genç kardeşler veya dışarıdaki vatandaşlar sanır ki ortalık aydınlandığı zaman, işte artık her taraf herkes birbirini görmeye başladığı zaman gece biter, sabah başlar diye düşünür. Hayır!

İmsak kesildiği zaman gece biter; sabah o zaman başlar. Sabah namazının evvel vakti, gece o zaman bitiyor.

Ne zaman bitiyormuş?

Takvimlerdeki oruç için imsak vakti vardır ya, "Artık yemek yeme! Bu vakitten sonra yemek yemek doğru olmaz, oruca niyetlen, ondan sonra oruçlu dur!" dediğimiz vakit var ya, işte o sabah vaktidir. İsterse dışarıya baktığı zaman daha her taraf çok iyi görünmesin. Hafif karanlık gibi bile olsa sabahın hükmü girmiştir. Demek ki gece, akşam ezanıyla imsak vakti arasındaki zamandır.

Burada mine'l-leyli diyor, demek ki müslüman imsaktan önceki bir vakitte kalkacak. Temiz olacak; yatarken temiz yatacak. Zikir ede ede yatacak ve henüz gecenin hükmü geçmediği bir vakitte kalkacak. Gecenin yarısı olabilir, üçte ikisi olabilir.

Gecenin son kısmına Arapça'da *seher* derler. Bizim Türkçe'de seher denilince sabah sanılıyor. Halbuki seher gece vaktidir. Daha hiç ortalık aydınlık olmayan fakat artık sabaha yakın kısmıdır. Seher vaktinde yenilen yemeğe de sahur derler.

Sahur ne demekmiş kelime olarak?

Yemeğin adı. Seher vaktinde yenilen yemeğin adı Arapça'da *sahur*'dur. Onun için o ismi almış. Seher vaktinde yenildiğinden kelimeler benziyor birbirine. 'Se' harfi var, 'ha' harfi var, 're' harfi var. *Sahûr*; Seher vaktinde yenilen yemek. Arapça'da böyle bir vezin var *faûl* vezni.

Sabûh ne demek? Sabahleyin içilen içkiye derlermiş mesela. *Sabah-sabuh. Seher-sahur.*

Hadis-i şerife dönelim:

Demek ki insan zikir üzere, temiz olarak uyuyacak ve geceleyin kalkacak. Ne zaman? İmsaktan önceki bir vakitte o tatlı uykusunu bölecek. Peygamber Efendimiz böyle diyor, bu kelimeyle ifade ediyor. “Tatlı uykusunu böler.”

Kimin için? Allah rızası için. (*Feyes’elu’llàhe hayran min emri’d-dünyâ ve’l-âhireh*) “Allahu Teàlâ Hazretleri’nden dünyası için, âhireti için bir şeyler ister. (*İllâ a’tâhu iyyâhu*) Allah muhakkak verir, isterse verir.”

Neden? O seher vakti çok kıymetlidir. Üstüne bir kitap yazsak… O kadar çok haber var bunun hakkında.

وَبِالأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ (الذاريات:١٨)

(*Ve bi’l-eshâri hüm yestağfirun*) [Seher vakitlerinde de istiğfar ederlerdi.] (Zâriyât, 51/18) diye Kur’ân-ı Kerîm’de geçiyor.

Seher vaktinde tevbe istiğfar etmek, Peygamber Efendimiz’in bir çok hadîs-i şeriflerinde geçiyor. Çok meşhur bir vakittir. Duaların çok kabul olduğu bir vakittir. O vakit Allah-u Teàlâ Hazretleri semâ-ı dünyaya rahmetiyle nüzul eyleyip kullarına seslenir:

“—Yok mu benden istiğfar isteyen? Yok mu benden mağfiret isteyen, tevbe istiğfar eden? Onu affedeceğim, mağfiret edeceğim, istediğini vereceğim. Yok mu benden bir şey talep eden?” diye seslenirmiş kullarına.

Hani herkes uykuda, tatlı uykusunda olduğu o zaman. Ariflerin büyük pazarı, panayırı zamanıdır. Arifler o zamanda uyanık olurlar. Akşam erken yatarlar, gecenin o vaktinde uyanık olurlar.

Biliyorsunuz Peygamber Efendimiz’e Kur’an’ın ayetleri geldi. İlk ayetler rivayete göre İkra’ Sûresi’nin başındaki beş ayet geldi. Ondan sonra Müddessir Sûresi’nin başındaki ayetler geldi. Orada namaz kılması emrediliyor. Ondan sonra üçüncü grup Müzzemmil Sûresi ayetleri geldi. Geceleyin kalkıp namaz kılması emrediliyor.

İslâm ilk geldiği zamandan beri gece kalkıp ibadet etmek emrolunmuş, Peygamber Efendimiz’e de Ashab-ı Kirâm’a da

tavsiye edilmiş. Peygamber Efendimiz hep geceleri kalkardı, teheccüd namazı kılardı, o vakitlerde Kur'an okuyup zikr ü tesbih ederdi. Ashâb-ı kirâm da ona çok riayet etmişler. Onun için çarçabuk kemale erivermişler.

Onun için, insan herkesin uyuduğu gecenin o vaktinde çalışırsa maneviyatı açılır, gafleti kalkar, duaları kabul olur. Gözyaşlarıyla böyle ağlaya sızlaya istediği şeyleri Allah-u Teàlâ Hazretleri ihsan eder. Bu hadîs-i şerif bunun binlerce delilinden bir tanesi. Bir tane değil, çok var bu hususta…

Onun için kardeşlerime tavsiyem akşam erken yatsınlar.

"—Televizyonda güzel program oluyor hocam."

Bırak şu televizyonu! Zaten evine soktuğun bir kabahat. Erken yatacaksın, bu vakti kaçırmayacaksın.

Sen kazanç aramıyor musun? Sevap aramıyor musun? Allah'ın rızasını aramıyor musun? Arıyorsun. Erkence yat, bu vakitte kalk, dua et. Hem dünyan için, hem âhiretin için faydalı. Ne istersen ihsan eder. Bak hadîs-i şerifte, (illa a'tâhu) "Ne isterse muhakkak verir." diyor. Duaların kabul olduğu bir zamandır; gafil olmayın, fırsatı kaçırmayın.

"—Çağıra kimin haceti varsa, dursun dilesin, geçmeye pazar."

Meşhur ilahi var ya. Gecenin üçte ikisi geçince, gecenin sülüsani geçince, emr-i Hakk ile gökten yere iner melekler, iner de çağırır, seslenir, nida ederler;

"—Kimin haceti, ihtiyacı varsa dursun Allahu Teàlâ Hazretlerinin huzuruna, dilesin o ihtiyacını, pazar geçmesin, pazar zamanı geçmesin." diyor. Bu güzel bir ilahi. Sözleri de güzeldir. Hakikaten bir pazar gibidir.

Bilmiyorum böyle semt pazarlarına, akşam işten geç gelip de geç gittiniz mi; elinize pideyi alırsınız, dükkâncılar kapatmışlardır, tezgâhlar bitmiş, kamyonlar yükleniyor bir taraftan. İşte ne ararsanız yok… Çöpler kalmış ortada. Satılan satılmış, güzel meyveler, güzel sebzeler ve saire. "Hay Allah, yetişemedim işte. İşten geç geldim." Dolaşırsınız, dolaşırsınız, doğru düzgün bir domates bulamazsınız, doğru düzgün bir sebze bulamazsınız.

Neden? Pazar geçti. Pazarın vakti bitti.

İşte insanlar da uyuyorlar, uyuyorlar, ondan sonra sabah kalkıyorlar, gözleri çapaklı çapaklı, üzerlerine güneş doğmuş. Tıpkı o mezbeleliğe kalkar gibi. Pazar bitti, alan aldı, satan sattı, kazanan kazandı, torbasını, filesini, arabasını dolduran doldurdu, kâr eden etti.

Mü'min erken yatacak, erken kalkacak. Seher vaktini değerlendirecek.

Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni!

Kuşlar bile uyanır o zaman. Cıvıl cıvıl cıvıl ötüşürler. Daha gece ama o vakti sezerler. Horoz sezer. Seher vakti horozun ötüşünden belli olur. "Seher vakti gelmiş, tamam. İlk horozlar ötmeye başladı." derler. Köylüler bunu bilir, seher vakti geldi diye kalkarlar. Daha ortalık zifiri karanlıktır ama seherin vakti geldi.

Onun için eğer bir şey isteyecekseniz bu vakti geçirmeyin! İhtiyacınız yoksa siz bilirsiniz; istediğiniz kadar horul horul uyuyun. İhtiyacı olmayan insan uyur. Eğer Allah'tan hiç dileyeceğiniz bir şey yoksa bir şey demem. Ama dileyecekseniz; çocuğunuzun rahatsızlığı var, işinizde sıkıntı var, kazancınızda darlık var, şu var, bu var. İşte o zaman dileyin. Kendiniz için, arkadaşlarınız için, hanımınız için, çoluk çocuğunuz için, milletiniz için, vatanınız için…

Çok gafil insanlarız. Bak ne kadar güzel; "Bir şey isterse Allah muhakkak verir." diyor.

Allah aşkına söyleyin, hiç kalkıp da mesela; "Irak ile İran'ın şu harbini bitir yâ Rabbi." diye dua ettiniz mi? Müslüman değil misiniz, değil miyiz? Bak, yolları var işte.

Sonra bir vaad daha var:

"—Müslümanın müslümana onun arkasından yaptığı dua reddolunmaz."

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlü buyuruyor. Şimdi ben kendime dua edersem;

"—Yâ Rabbi bana şu kadar para ver, otomobil ver, Mercedes

ver, köşk ver, yalı kenarında olsun, deniz kenarında olsun, şu da olsun, bu da olsun…"

Kendim için istersem Mevlâ bilir; ister kabul eder ister etmez. Ama kardeşi için isteyenin duası reddolunmaz. O zaman sen bana iste, ben sana isteyeyim. İşin kurnazlık tarafı bu. Ben sizin için isteyeyim, siz de benim için isteyin, olsun bitsin madem.

Neden böyle? Allah kulların birbirini sevmesini seviyor da ondan. Her zaman söylediğim o. Kendimden söylemiyorum da fırsat geldikçe hadîs-i şeriflerden işaret ediyorum.

Birbirimizi sevmeyi öğreneceğiz. Birbirimizi sevmeyi daha öğrenemedik arkadaşlar,

Muhterem cemaat! Birbirimizi sevmeyi öğrenemedik! Aynı camiye geliyoruz gidiyoruz; şeytan arayı bozmak için çalışıp duruyor. Kardeş kardeşe hasım. Akraba akrabaya hasım. Müslüman müslümana düşman. Daha sevmeyi öğrenemedik. Daha yeni yeni söküyoruz alfabeyi; "a, b, c…" diye. "Baba bana top at." diye. Daha yeni bu durumdayız.

Halbuki buranın üniversite olması gerekiyor. Şurası muhabbetin üniversitesi olmalı. Herkes herkese sevgili olmalı, saygılı olmalı, kardeş olmalı, dost olmalı, fedakâr olmalı, vefakâr olmalı.

Hani vefa? Hani sevgi? Hani muhabbet? Hani kendisine kardeşini tercih etme duyguları, nerede? Kitaplarda.

Bunları söyledikçe tatbik edeceğiz. Biz bunları neden söylüyoruz?

العلم بلا عمل وبال ، والعمل بلا علم ضلال ،

والجمع بينهما كمال .

(*El-ilmü bilâ amelin vebâlün*) [Amelsiz ilim vebaldir.] Bunları duyup da tatbik etmezse vebaldir.

(*Ve'l-amelü bilâ ilmin dalâlün*) [İlim olmadan amel etmek şaşkınlıktır.]

(*Ve'l-cem'u beynehümâ kemâlün*) [İlim ve amel bir araya gelirse kemâl olur.]

İnsan duyduğunu tatbik edecek. Bildiğini tatbik eden, duyduğunu tatbik eden kimseye Allah bilmediği mânevî ilimlerin kapısını açar ardına kadar.

İlm-i ledünnîyi istemez misin? Ma'rifetullahı istemez misin? Allah'ın sana mânevî ilimlerin, esrar-ı ilahiyesinin kapısını açmasını istemez misin? Bildiğinle amel etsene!

Bizim arkadaşlar dediler ki:

"—Şu kadar zamandır tesbih çekiyoruz, hâlâ gözümüz kapalı."

Rahmetullahi aleyh Hocamıza söyledim. Boynunu büktü:

"—Ne yapayım? Zikir vazifelerini yapmıyorlar ki, ne yapayım?" dedi.

Çalışmadan olur mu? Gayret sarf etmeden, tatbik etmeden, amel etmeden olur mu?

Amel edeceksin, gayret edeceksin, çalışacaksın, çabalayacaksın…

Biz bile bir işçi çalıştırdığımız zaman:

"—Kerata, maaş veriyorum, yevmiye veriyorum, ne oturuyorsun?" demez miyiz? "Sabahtan akşama ne oturuyorsun ya, boyuna kaytarıyorsun. İki tane tuğla koyuyorsun, ondan sonra oturuyorsun. Böyle bedavadan para olur mu?" demez miyiz?

Allah zaten hep bizi bedavadan besliyor. Bizim ona layık bir amelimiz yok ama gayretimiz, niyetimiz olacak, çabalayacağız. "Kulum bak çabaladı, bir şey yapacağı yok ama çabaladı, yolumda gayret gösterdi." diye ihsan edecek. Çabalamayana vermiyor.

وَأَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ إِلاَّ مَا سَعٰى . وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرٰى

(النجم:٣٩-٤٠)

(*Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ saà. Ve enne sa'yehû sevfe yürâ.*) "İnsanoğlunun eline ancak, neye sa'y ü gayret ettiyse o geçecek; sa'yinden başka bir şey geçmeyecek. Sa'yinin, çalışmasının mükâfatını, karşılığını görecek, ektiğinin mahsûlünü alacak." (Necm, 53/39-40)

İnsan neye çabalarsa onu elde eder.

من طلب شيئا وجد وجد

و من قرع الباب ولج ولج

Men talebe şey'en ve cedde vecede
Ve men karaa'l-bâbe ve lecce velece.

(*Men talebe şey'en ve cedde vecede*). "Kim bir şeyi isterse ve istediği için gayret gösterirse, çalışırsa; istediğini bulur. muradına erer."

(*Ve men karaa'l-bâbe ve lecce velece.*) "Kim bir kapıyı çalarsa, ve ısrar ederse, kapıdan ayrılmazsa, orada durursa; kapı bir zaman sonra açılır. O kapıdan içeriye girer."

Bu bir Arapça sözdür, nükteli bir sözdür. Gitmezse, "Gitmem bu kapıdan..." diye durursa, oradan girer.

Onun için çalışacağız. Bu hadîs-i şerifleri masal, hikâye, fıkra dinler gibi değil; "Bakalım ben bu hadîs-i şerifin neresini nasıl uygulayabilirim?" diye amel etmek maksadıyla dinlemeliyiz.

Demek ki bu hadîs-i şerife göre şimdi bizim bu gece ne yapmamız lazım?

"—Sabahleyin ben İskenderpaşa Camii'nde Peygamber Efendimiz'in mübarek hadislerinden bir hadis duydum ki, sahih hadis kitaplarında yazılmış, şüpheli değil, sapasağlam; Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Taberânî, daha başka kaynaklar hepsi kaydetmişler. Kaynakları var burada." diyecek ve ne yapacak?

Hemen abdest alacak, zikrederek öyle yatacak. Seher vaktinde kalkmaya çalışacak.

İşi için, arkadaşın için, müslümanlar için bir şey iste bakalım. Kötülüklerin güzel olması için dua et bakalım…

Peygamber SAS buyurmuş ki:[12]

---

[12] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.158; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.511, no:8911; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1077; Nümeyr ibn-i Evs el-Eş'arî

الدُّعَاءُ يَرُدُّ الْقَضَاءَ بَعْدَ أَنْ يُبْرَمَ (كر. عن نمير بن أوس مرسلاً)

(*Ed-duàu yeruddü'l-kadàe ba'de en yübrame*) "Kulun yaptığı dua, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükm-ü ilâhîsini kesinlik kazanmışken değiştirir."

Çünkü duayı da kabul eden Allah'tır. "Kulum dua etti, değiştirdim, istediğini ihsan ettim." deyiverir.

Yine buyurmuşlar ki:[13]

اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ (حم. ش. خ. في الأدب ، ت. حسن صحيح ،
ن. ه. حب. ك. هب. عن النعمان بن بشير ؛ ع. ض. عن البراء)

(*Ed-duàü hüve'l-ibâdetü*) "Dua ibadetin kendisidir, özüdür, iliğidir." Kemiğin içindeki ilik gibidir, özüdür, hülasasıdır. Onun için dua etmeyi öğreneceğiz.

Dua etmenin de güzel zamanları var. İşte güzel bir zaman. Geceleyin uykunu bölüyorsun Allah aşkına, Allah sevgisine, Allah

---

Rh.A'ten.]

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.63, no:3119; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.499, no:12407; RE. 207/12.

[13] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.76, no:1479; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.211, no:2969; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1258, no:3828; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.267, no:18378; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.249, no:714; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.667, no:1802; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.208, no:1041; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.37, no:1105; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.450, no:11464; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.21, no:29167; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.485, no:3243; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.108, no:801; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.492; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.51, no:29; Abdullah ibn-i Mübarek, *Müsned*, c.I, s.74; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.279, no:6719; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXII, s.307, no:7081; Ubû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.120; Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.62, no:3113, 3151; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.403, no:1295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.3, no:12416.

muhabbetine, Allah korkusuna, dinî duygunun kuvvetine dayanan bir şey. Uykunu terk ediyorsun, kalkıp abdest alıp namaz kılıyorsun.

Bizim bakanlık yapmış bir kardeşimiz ayağından rahatsız. Londra'ya gitmiş. Genel müdürlük yapmış bir kardeşimiz anlattı. Oraya gitmişken ayağındaki rahatsızlık için bir profesöre görünmüş. Hani adamlar tecrübelidir, ayrıca modern cihazlara da sahiplerdir diye. Profesör muayene etmiş, ayağın her tarafını incelemiş. Tamam, rahatsızlık var, damarları şişiyor, ayağı şişiyor, ayağını iyi kullanamıyor. Adam, hastaya, bizim eski bakana:

"—Geceleyin tam uyuma. Gecenin arasında kalk, gezin, hareket et. Sonra mümkünse eline, yüzüne, ayağına soğuk suyla masaj yap. Ondan sonra kıvır ayağını, soğuk su kanı devrettirir." diye böyle uzun izahat vermiş.

Şimdi o arkadaş diyor ki:

"—Adamcağız çok yoruldu bize anlatmak için; müslüman olsaydı 'teheccüde kalk' derdi, biterdi." diyor.

Çünkü teheccüd olunca hepsi oluyor işte. Kalkıyor, abdest alıyor, ayağına masaj yapıyor. Yüzünü tamam soğuk suyla masaj yapıyor ama biz ona masaj demiyoruz. Biz ona abdest diyoruz; onun her damlasıyla günahlar dökülüyor. Böyle çenenden, elinden, dirseğinden damlalar yere düştükçe günahların gidiyor; tertemiz yapıyor mânevî bakımdan da. Sadece maddî bir suyla masaj değil, mânevî kirleri de götürüyor.

Yine Almanya'da anlattılar veya Avusturya'da olabilir. Bir arkadaş, bir vatandaşımız gitmiş. Dizinde bir rahatsızlık var. Doktora göstermiş. Doktor demiş ki:

"—Nereden, hangi memlekettensiniz?"

"—Türkiye'denim."

Hayret etmiş. Başını sallamış. "Türkiye'den mi?"

"—Evet, Türkiye'den."

"—Allah Allah." yine hayret etmiş. Demiş;

"—Hıristiyan mısınız?"

"—Yoo, müslümanız." demiş.

Gene hayret etmiş "Allah Allah, ne biçim şey!" diye.

“—Bu hastalık müslümanlarda olmaz.” demiş. Sonra aklı başına gelmiş doktorun, demiş ki:

“—Galiba sen İslâmî ibadetlerini yapmıyorsun, namazı kılmıyorsun galiba.” demiş. Adam da boynunu bükmüş;

“—Evet.” demiş.

“—Tamam, şimdi oldu. Çünkü namaz kılan, ibadet eden insanda dizdeki bu rahatsızlık olmaz, hiç görmedim şimdiye kadar.” demiş.

Diz çöküyoruz ya, diz çöküyoruz, rükû ediyoruz, secde ediyoruz, oturuyoruz. İşte bakın biz ibadet olsun diye yapıyoruz, yoksa sıhhat bulalım, jimnastik olsun diye yapmıyoruz. Yaparsak ecir alamayız. Allah bize “Namaz kılın.” diye emir buyurduğu için, Rasûlüllah o tarzda kılınacak namaz diye öğrettiği için kılıyoruz, ama bakın Allah yan ürününü de veriyor.

Hani fabrikaların bir esas ürünü vardır, esas mahsül; bir de fabrikanın yan ürün vardır.

Meselâ, diyelim ki, Karadeniz Bakır İşletmeleri. Tamam adı üstünde, ne yapıyor bu fabrika? Bakır tasfiye ediyor. Topraktan çıkan madeni işliyor, bakırı bir tarafa ayırıyor. Ama Allah’ın hikmeti, her bakır madeninin içinde, sağında solunda biraz altın karışık olur. O bakırı işlerken kıyıdan köşeden de şu kadar bakır madenini işlediği zaman şu kadar da altın birikiyor. Esas fabrikanın gayesi bakır yapmak ama yandan ne çıktı?

Buna yan ürün derler. Yan mahsül, tâli mahsül… Altın da çıktı. İşte bizim namazımız, ibadetimiz esas gayesi Allah’ın rızasına ermek ama. Allah onu yapan kimseye sıhhat de veriyor. Fabrikamızın yan ürünü altın çıktığı gibi. sıhhat de kazanıyoruz.

Onun için, bir müslüman iyi bir müslümansa… Bakıyorsun yüz on yaşına gelmiş, bembeyaz sakalı var, kıpkırmızı yüzü var, nur gibi böyle. Baktığı zaman insanda boynuna sarılıp öpmek isteği geliyor. Bastonuna dayana dayana yürüyor, geliyor, gidiyor camiye. Bir şey sorduğun zaman konuşuyor. İçine böyle ferahlık doluyor, “Ne mübarek insan!” diyorsun. Zevk alıyorsun konuşmasından, “Ne tatlı insan, ihtiyar ama zekâya bak, zerafete bak, nükteye bak!” diyorsun.

Neden? Aklı da oluyor, morali de oluyor, saadeti de oluyor, her

şeyi oluyor. Ömrü de uzun oluyor. İslâm, müslümanın canına can katıyor.

Haddine mi düşmüş, Allah himaye ediyor. Bir kulun ki hafızı, muhafızı, himayecisi, koruyucusu Allah olsun, ona kim zarar verir? Cümle cihan halkı bir araya gelse, toplarıyla tüfekleriyle, füzeleriyle bombalarıyla; zarar veremez. Bombayı atarlar, kendilerine döner bomba. Mümkün değil zarar vermesi.

Neden? Allah himaye ediyor da ondan. Allah hıfzediyor.

Sabahleyin eûzu besmele çekip evimizden çıkıyoruz, arabamıza biniyoruz, bir şehirden bir şehre gidiyoruz, yolculuk ve saire… İşte size hıfzolmanın kolayı!

Geçen derste de geçti arkadaşlar, unutmayın!

Bir insan peşpeşe sadaka verince ne oluyordu? Geçen hafta hadîs-i şerif geçti. Bir müslüman bir müslümana peşpeşe Allah yolunda malından biraz infak ederse ne oluyordu?

Cennet ona, "Haydi gel, haydi gel" diyordu. O cenneti istemiyor. "Yâ Rabbi beni cennetine sok." demiyor, cennet onu istiyor.

Niye bu kurnazlıkları yapamıyoruz? Aklımız çalışmıyor mu? Ben cenneti isteyip yalvarıp yakaracağıma, cennet beni isteyip yalvarsa daha iyi değil mi?

O zaman sadaka ver. Malından müslüman kardeşine infak eyle… Niye kazanıyorsun bu paraları? İstif edeceksin de ne olacak, ne hayrı olacak? Harca...

Düriş, kazan, ye, yedir; bir gönül ele getir.
Bin Kâbe'den yeğrektir, bir gönül imareti.

Bin tane Kâbe bina etmekten daha üstündür bir gönlü, müslümanın gönlünü imar etmek. Hadîs-i şerifte var, bu sadece şair Yunus'un sözü değil.

Gönül Kâbe gibidir. Mü'minin gönlü Kâbe gibidir. İçine Allah-u Teàlâ Hazretleri tecelli ediyor.

Biz de boyuna gönül kırarız. Kırar geçiririz, yıkarız!

Kâbe'nin bir yerine bir şey yapmaya ödümüz patlar, ama müslümanları peynir doğrar gibi doğrarız. Ne peynir doğraması; buğday öğütür gibi öğütürüz. Böyle iki taşın arasında alırız

müslümanları, toz ederiz. Ondan sonra tozunu da etrafa savururuz. Birbirimizle hiç muhabbetimiz yok, hiç sevgimiz yok. O kalbe hürmetimiz yok.

Neden? Müslümanlığı bilmiyoruz ki. Tepeden tırnağa cahil. İslâm’ı bilmeyen insanlar olmuşuz.

Bu hadisleri okusak, bunları zihnimize yerleştirsek… Kardeş kardeşle kavga eder mi? Müslüman müslümana çelme takar mı? Müslüman müslümanı aldatır mı? Zengin müslüman cimrilik eder mi? Hayırdan geri durur mu?

Nüktedan bir amca, arkadaş var Antep’de. “Rüya gördüm.” diyor. Rüya görmüş değil, nükte yapıyor.” Rüya gördüm zayıf, naif bir adam elini şöyle sıkmış, ‘Kim benim elimi açacak?’ diye duruyor. Pehlivan, kuşaklı, babayiğit Koca Yusuf geldi uğraştı, didindi, alnı boncuk boncuk terledi, o zayıf adamın elini açamadı. O çekildi, Çolak Molla geldi, uğraştı, didindi, açamadı. “Falanca geldi, açamadı, Battal Gazi açamadı, Amr b. Malik açamadı, Yunan pehlivanlarından Herkül geldi açamadı, şu açamadı, bu açamadı…” Anlatıyor, bütün pehlivanların adını sıralıyor, sıralıyor.

Yanındaki şahsa dönmüş, “Kim bu adam bildin mi bu zayıf, elini kimsenin açamadığı? Hiç de terlemiyor. Böyle duruyor. Öteki pehlivanlar terliyorlar boncuk boncuk. Parmağını açamıyorlar. Uğraşıyorlar, açamıyorlar.”

“—Bildim bildim efendi tamam, çok yorulma, bildim. Müslüman zengin.” demiş. Açmıyor elini diye.

Bizim kardeşlerimizin hepsinin hayr u hasenâtından memnunuz da, umumiyetle müslüman müslümana hayır yapmıyor.

Geçen gün gazetede okudum, “Suudi Arabistan’ın şöyle zengini varmış, bu kadar para, şu kadardan başlamış şu kadar zengin olmuş.”

Afganistan’daki insanları görüyor musun sen? Veya görmüyor musun? Pakistan’daki müslümanları görmüyor musun? Afrika’da insanların açlıktan kırıldıklarını hiç görmedin mi?

Ben gazetelerde çok resimlerini gördüm. Onların hepsi sorulacak. Sorgusu suali olacak. Bu parayı kazanan insanın hayır

yapması gerekiyor. Cenneti kazanması gerekiyor. Cennet ne diyor bak, "Gel gel." diyor. Sen peş peşe hayır yaptığın zaman malından, cennet sana "Gel gel, haydi haydi." diyor.

Şimdi gelelim buradaki hadis-i şerife;

Sen bir kimseye elbise giydiriyorsun, Allah seni hızfı himayesine alıyor. "Tamam, bu benim himayemde, kimse dokunamaz." İşte himayenin şekli güzel.

Sabahleyin *Ayete'l-kürsi* okuruz, üfleriz kendimize, "Aman kimse bize zarar vermesin." diye çıkarız. Bir de bu şekli dene. Bir de bir fukaracığın sırtına bir gömlek giydir, bir palto giydir. "Gel, senin elbisen çok yıpranmış." de, bir şey giydir. Muhabbet olsun arada, müslüman müslümanı sevsin, memlekette muhabbet olsun. Bak Allah muhabbeti nasıl teşvik ediyor.

İslâm'ı bilmiyoruz kardeşlerim!

Bizim Türkiye'de derdimiz nedir? Türkiye niye kalkınmıyor?

Niye böyle partiler, çekişme, çatışma, gürültü, patırtı ortamı var? Neden?

İslâm'ı bilmiyoruz da ondan.

Siyaset olacak şimdi söylesem ama, söylemeden de edemiyeceğim: Bir bakan, eski milli eğitim bakanlarını toplamış demiş ki:

"—Ben yeni bakanım. Bana yardım edin. Ne yaptınız siz şimdiye kadar Milli Eğitim Bakanlığı'nda memleketin hayrına? Ne yaptıysanız söyleyin, ben de yeni bir insanım, aşk ile, şevk ile bu işe gireceğim, bir şeyler yapacağım, yol gösterin."

Demişler ki:

"—Şu kadar okul yaptık, bu kadar bina yaptık, şu kadar insana şöyle ettik, böyle ettik." hep taş toprak, madde, eşya…

Demiş ki:

"—Siz Milli Eğitim Bakanlığı yapmamışsınız, Bayındırlık Bakanlığı yapmışsınız. Çünkü bina yapmışsınız. İnsan yetiştirdiniz mi? İnsan yetiştirmek için ne yaptınız? Kültürlü, ârif, zarif, kâmil, edepli, sevgili, saygılı, muhabbetli, dürüst insan yetiştirmek için ne yaptınız?"

Ötekilerden bir tanesi insafa gelmiş. Olmuş bir hadise, menkabe değil… Demiş ki eski bakanlara:

"—Arkadaşlar! Bizim yapamadığımızı bu yapacak."

Her şeyi insan yapar arkadaşlar. Makineyi insan yapar, asfaltı insan yapar, binayı insan yapar, düzeni insan kurar. Her şeyi insan yapar. İnsan faktörü…

İnsanın kemâlatına müteveccih çalışma olmayınca olmuyor. İnsan kâmil insan olmadığı zaman zararının önüne polisle, müfettişle geçmek mümkün olmuyor. İnsanın kâmil olması lazım. İyi niyetli, Allah'tan korkan insan olması lazım. Şu hadislerden feyz almış insan olması lazım! Bu hadislerden feyz alan bir insan…

Numune vereyim, olur mu böyle insanlar, masal mı anlatıyorum? Hayır!

Yunus Emre. Bakın, yedi sekiz asır şiirlerini okuyoruz, seviyoruz; ilahilerini okuyoruz, seviyoruz. Rivayete göre oduncuymuş adam. Belki menkabe, belki oduncu değil, belki çok okumuş bir ârif şeyh.

Mevlânâ Celâleddin-i Rumî. Papazlar ağlamışlar cenazesinde. O zamanın papazları, yahudileri, hıristiyanları, hahamları

ağlamışlar. Çünkü o zaman Konya'da farklı din ve kültürden insanlar varmış. Hâlâ da geliyorlar Avrupa'dan, şuradan buradan...

Neden? Arkadaşlar, insanı insan yapan imandır. İnsanı sultan yapan bu imandaki kemâlidir.

İnsan mü'min olmadığı zaman kaplandan, sırtlandan beter olur. Ölü soyar! Ölünün etini yer. Dirinin etini parçalar kaplan gibi. Şahin gibi süzülür fukaranın üstüne, kartal gibi parçalar, didik didik yer, yutar.. Hiç gözünün yaşına bakmaz.

İnsanı insana merhametli kılan imandır, hesap duygusudur ve terbiyedir, şu hadislerin verdiği feyizdir. Bak bu terbiye başka yerde yok. İnsanlara bu terbiyeyi vermediğimiz zaman olmuyor arkadaşlar. Çok uğraşıyoruz, akıntıya kürek çekiyoruz. Boşuna, boşuna uğraşıyoruz.

İnsanı insana sevdireceğiz. İnsanı Allah'a kul edeceğiz. Mü'min insan edeceğiz ki insanlar o Yunuslar gibi olacak, Mevlânalar gibi olacak. Ortada dolaşan insanlar böyle olacak.

Koca bir cami. Ben şimdi bu kadar insana ne desem her şeyi yapması gerekiyor. Ama daha dışarıda oturacak yeri yapamamışız. Ya nedir ya, şurada işte şu hadisleri dinleyeceğimiz yeri yapacağız. Veyahut yanındaki binayı alacağız, salon yapacağız. Erkekler dinliyor, hanımlar dinleyemiyor. Hanımlara yer yapacağız.

c. Müslümana İkram Etmenin Karşılığı

Bak yine muhabbetten bir başka hadîs-i şerif. Selman-ı Farisî RA'ten. Allah şefaatine nâil eylesin. O bizim silsilemizdendir, hususi yakınlığımız var. Peygamber Efendimiz'den bize nakllediyor, ne demiş:[14]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْخُلُ عليه أَخُوهُ الْمُسْلِمِ ، فَيُلْقِى لَه وِسَادَةً إِكرَامًا لَهُ

[14] Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.50, no:761; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.318, no13598; Selmân-i Fârisî RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.155, no:25494; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.258, no:20710.

وَإِعْظَامًا لَهُ، إِلاَّ غَفَرَ اللهُ لَهُ (طص. عن سلمان)

(*Mâ min müslimin yedhulu aleyhi ehuhu'l-muslimu, feyulkî lehû visâdeten ikrâmen lehû, ve i'zâmen lehû, illâ gafara'llàhu lehû*.)

"—Hiçbir müslüman yoktur ki ona bir müslüman kardeşi gelir yanına misafir olur." Yanına girer, '*Es-selamu aleyküm*' der, odasına, evine, mekânına gelir, girer. O da ona, (*feyulkî lehû visâdeten*) bir yastık, şilte, dayanma yastığı uzatır."

"—Aman duvara yaslanma, şuna dayan kardeşim" diye bir yastık uzatır.

Neden? (*İkrâmen lehû*) "Ona ikram olsun diye, (*ve i'zâmen lehû*) ona hürmet olsun diye, bir yastık uzatıyor." İllâ gafara'llahu lehû; "Böyle yaptı mı Allah onu mutlaka mağfiret eder, günahını bağışlar."

Bir yastık uzatıyor:

"—Hoş geldin kardeşim, şuraya dayan, aman soğuk duvara sırtın değmesin, rahat eyle." diye.

Biz dilimizle Allah demeye, duaya, şuna buna çok dikkat ediyoruz; bak bir de böyle fiilî dualar var. Demek ki infak edeceğiz, cennet bize "Gel gel." diyecek. Demek ki müslüman kardeşimizi giydireceğiz, Allah bizi hıfzı himayesine alacak. Demek ki müslüman kardeşimize izaz, ikramda, hürmette bulunacağız, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi afv u mağfiret eyleyecek.

Benim sınıf arkadaşım bir kimseyi anlattı:

"—Seneler senesi kol kola omuz omuza beraber ortaokulu, liseyi okuduk, akrabamızdan birisi, ama akrabamız üç yüz, beş yüz kişi, bir tek aleyhinde olan kimse yok. Herkes severdi kendisini, hiç kimseyi incitmezdi. Çok da zikrederdi, çok zikir ehliydi." diyor.

Ölümü nasıl olmuş?

Demiş ki:

"—Çocuklarım telaşlanmayın, üzülmeyin, bugün benim yolum göründü, ben yarın göçeceğim âhirete…"

Ondan sonra böyle zikirle, teşbihle meşgul olurken; "Bak

şimdi, biraz sonra şeyhim gelecek.” demiş. Az sonra tık tık tık kapı vurulmuş. Şeyh efendi çıkmış gelmiş. Oturmuşlar şeyh mürit karşı karşıya, zikir ede ede o da âhirete göçüvermiş.

Neden? Kimseyi incitmemiş de ondan. Kimseyi incitmemiş. Gönül Kâbe’sini yıkmamış.

d. Hasta İçin Okunacak Dua

Tirmizî’nin ve Ahmed ibn-i Hanbel’in İbn-i Abbas RA’dan rivayet ettiği bir hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:[15]

مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَعُودُ مَرِيضًا ، لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ ، فَيَقُولُ سَبْعَ مَرَّاتٍ:

أَسْأَلُ اللهَ الْعَظِيمَ ، رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، أَنْ يَشْفِيَكَ ؛ إِلاَّ عُوفِيَ

(ت. حم. عن ابن عباس)

RE. 388/2 (*Mâ min abdin müslimin yeùdü marîdan, lem yahdur ecelühû, feyekùlü seb’a merrâtin: Es’elu’llàhe’l-azîm, rabbe’l-arşi’l-azîm, en yeşfiyeke; illâ ùfiye*)

Sadaka rasûlü’llah fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Kalemleri çıkarıp bu duayı yazmanız gerekiyor!

Diyor ki: “Hiçbir müslüman kul yoktur ki, eceli gelmemiş olan bir hastayı ziyaret eder de, yedi defa şu duayı okursa, mutlaka o hasta şifa bulur.

Şimdi eczane reçetesi, yazın bakalım! Ne buyurmuş, yedi defa ne diyecek bir müslüman hasta kardeşini ziyaret ettiği zaman, onu söyleyeceğim, Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği duayı:

(*Es’elu’llàhe’l-azîm, rabbe’l-arşi’l-azîm, en yeşfiyeke*) “Ben azamet sahibi Allah’tan, Arş-ı azîm’in rabbi olan o ulu Allah’tan

---

[15] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.423, no:2009; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.239, no:2137; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.259, no:10883; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.237, no:7489; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XI, s.450, no:12277; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.93, no:25133; *Câmiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.204, no:20576.

sana şifa vermesini dilerim.” Bu kadar kısa… Yedi defa okuyacak.

Mânasını söyleyelim:

(*Es'elu'llah*) “Ben Allah'tan dilerim.” Nasıl? (*El-azîm*) “Azamet sahibi Allah'tan dilerim. Yüce Allah'tan, ulu Allah'tan, azamet sahibi olan Allah'tan dilerim. (*Rabbe'l-'arşi'l-'azîm*) Arş-ı Azîm'in Rabbi, sahibi olan o ulu Allah'tan dilerim.” Neyi dilerim? (*En yeşfiyeke*) “Sana şifa vermesini dilerim.” Bu kadar.

(*Es'elu'llàhe'l-'azîm, rabbe'l-'arşi'l-azîm, en yeşfiyek.*)

“—Yedi defa bunu deyince, eğer o şahsın eceli takdir edilmemişse, ecel değişmez, Allah o hastalıktan şifa verir.” diyor Peygamber Efendimiz.

Şifayı kim veriyor? Allah celle celaluh...

Hastalığı da veren o, şifayı da veren o, yaratan da o, öldüren de o, dirilten o, yükselten o, alçaltan o… Hepsi ondan, Her şey ondan. Ama sen onu göremezsen göremezsin. Çünkü görmek için derin gözü olması gerekiyor, nüfuz-u nazarı olması gerekiyor, hadiselere derinlemesine bakabilen bir göz, perdenin arkasını görebilen insan gerekiyor.

Meselâ, uzaktan komutalı veya kumandalı oyuncak var. Dün akşam koydular çocuğun arabasını yere, bir tane âlet getirdi; şöyle yapıyor araba öne gidiyor, böyle yapıyor sağa sapıyor, böyle yapıyor sola sapıyor. Şimdi aklı ermeyen bir insan arabaya baksa, “Ya bu nereden gidiyor, ne oluyor, içinde kim çalıştırıyor.” hiç anlayamaz. Kim çalıştıracak? Öbür taraftan düğmesine basıyor, ondan oluyor.

İşte Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin her şey kabza-ı kudretindedir. Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emriyle, fermanıyla olur.

Cümle işler Halik'ındır, kul eliyle işlenir.
Hakk'ın emri olmaz ise, sanma bir çöp deprenir.

Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'ndendir. Şifayı da Allah verir. Allah'ın azametini bilirsen, her şeye kudretinin yettiğini bilirsen, şu kâinatın sahibi olduğunu bilirsen, ona iltica edersen, verir. İstemesini bilmek lâzım. Edebi takınmak lâzım.

Eski kitaplardan birinde okudum, ismiyle, şahsın adıyla, soyadıyla yazıyor, Tüccarmış, bir şehirden bir şehre mal

götürürmüş. Diyorlar ki:

"—Ya böyle tek başına niye seyahat ediyorsun? Haramiler yoluna çıksa malını yağmalasalar. Bir kervanla beraber gitsene. Koca kervan, muhafızları var. Gündüz gözüyle gidiyor. Kalabalığın içinde git!"

"—Yok, lüzum yok." demiş.

Bir gün yine böyle bineğine yüklemiş malı, yola çıkmış, giderken önünü harami kesmiş. Öldürecek, malını alacak.

Demiş ki:

"—Bir dua edeyim." Elini açmış. Dua da var kitapta...

"—Ey yardıma erişen Mevlâm, benim yardımıma eriş." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin güzel sıfatlarını sayarak bir dua eylemiş. Bir atlı peyda olmuş, o haraminin üstüne bir saldırmış, devirmiş geçmiş. Malı da kurtulmuş, kendi canı da kurtulmuş.

Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerifi geçmedi mi, burada mı okuduk, Ankara'da mı okuduk bilmiyorum. Diyor ki:

"—Sizin geniş bir yerde elinizden bineğiniz kaçarsa..." Çölde meselâ, kaçtı. Üstüne koşsan daha ileri gidecek, kumda yetişemezsin. 'Ey Allah'ın ricâli, ey ricâlullah, ey Allah'ın erleri, benim yardımıma yetişin!' desin, çünkü Allah'ın onun görmediği erleri vardır." diyor.

Şimdi kendi başımdan geçmiş bir hadiseyi anlatayım:

Torunumla, kızımla bir arkadaşın arabasına bindik Bursa'dan Ankara'ya gidiyoruz. Soğuk bir gün. Torunumuz hasta. Üç tane masum çocuk. Ankara'ya elli kilometre kala zifiri karanlık yerde, soğukta araba durdu, gitmiyor. Pedala basıyorum, gaza basıyorum, yok çare.

"—Allah'ım, yâ Rabbim!"

İndik, açtık baktık; bizim anlayacağımız bir şey değil. Bulamadık çaresini. Benzin dolu, şu dolu, bu dolu, fakat araba gitmiyor, durdu, çalışmıyor motor.

O hadîs-i şerif aklıma geldi. Şimdi benim atım devem kaçmadı ama hadis aklıma geldi, ben de öyle bir dua ettim. Kul ister; biz yüzsüzüz, dilenciyiz, isteriz, Mevlâ verecek. Biraz sonra bir kamyon geldi. El kaldırıyoruz, vasıtalar korkuyorlar, biz haydut muyuz, yol kesici miyiz, geceleyin karanlıkta ıssız, in cin geçmez

bir yerde. Biz de korkuyoruz. El kaldırıyoruz, adamlar yanımızdan vız vız geçiyor. Fren bile yapmıyor, gaza basıyor, öyle geçiyor, korkuyorlar.

O duayı yaptıktan sonra birisi indi, kamyondan. Ondan sonra bize ne ilgiler gösterdi. Aldılar, bizi çektiler en yakın benzin istasyonuna. Elleriyle koymuş gibi gittiler problemli noktayı buldular. Platinin bilmem neresinden, bilmem ne kaynağı kopmuş da ondan çalışmıyormuş. Onu çıkarttılar. Bizim çıkartmamız mümkün değil. Gittiler gaz sobasında tornavidayı ısıtıp lehimlediler. Onu tekrar yapıştırdılar. Bir tanesi yanımıza bindi, Ankara'ya kadar da götürdük. Bir yerde indiler, gittiler. Adresi yok. İsmini aldık, başka bir şeyini elde edemedik.

Düşündüm ben. Şimdi eğer Hızır AS yetişecek olsaydı, ille böyle yeşil sarıkla, cübbeyle eski kıyafetle, Osmanlı usûlü mü gelecekti yani? Öyle bir şartı var mı?

Allah bizim işimizi rast getirdi. Neticede dağın başında o masum yavrularla kış kıyamette kalmadık. Arabamızla evimize geldik, işimiz bitti, El-hamdü lillah. Allah'a hamdu senâlar olsun.

Veriyor Allah. İhsanı, keremi çok, lütfu çok. "Duaları kabul edeceğim." diye vaad etmiş Kur'ân-ı Kerîm'de. Verir.

Allah bizi ona iyi kulluk etmenin şuuruna erdirsin.

Fâtiha-ı şerife mea'l-besmele-i şerife!

26. 02. 1984 - İskenderpaşa Camii

03. LEBBEYK ALLÀHÜMME LEBBEYK

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِلاَّ لَبَّى ، مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ ، مِنْ حَجَرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدَرٍ ، حَتَّى تَنْقَطِعَ الأَرْضُ مِنْ هَا هُنَا ، وَهَا هُنَا (ت. ه. طب. خز. ك. هب. ض. عن سهل بن سعد)

(*Mâ min müslimin yülebbî illâ lebbâ, men an yemînihi ve şimâlihî, min hacerin ev şecerin ev mederin, hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim,

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun… Allah-u Teàlâ kıldığınız namazları, yaptığınız duaları kabul eylesin… İsteklerinizi ihsan eylesin, iki cihan hayrına cümlenizi nâil eylesin…

Rehberimiz Peygamberimiz Efendimiz, başımızın tacı Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden, o hadisler bahçesinden bir demet size takdim edeceğiz.

Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretlerinin

cem eylemiş olduğu *Ramûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından bu hadîs-i şeriflerin okunmasına geçmeden önce, evvelen ve hâsseten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretlerinin ruhu için; sonra cümle âl, ashâb, etba' ve ahbabının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselinin ve cümle evliyâullahın ruhları için; hâsseten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtezâ'dan müteselsilen güzeran eylemiş olan cümle sâdât-ı âliyemizin ve hülefa müridlerinin ruhları için;

Bu eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhanevî hocamız Ahmed Ziyâeddîn Efendi'nin ruhu için; onun talebeleri ve hocalarının ruhları için; rahle-i tedrîsinde yetiştiğimiz hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için; bu hadîs-i şeriflerin ve bu kitapların içindeki bilgilerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin ve râvilerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemeye şu ilim meclisine, ibadethaneye gelmiş olan siz kardeşlerimizin de ahirete intikâl eylemiş olan nine-dede, ana-baba, kardeş evlât bütün akraba ve yakınlarının ruhları için; ruhlarının şâd olması için; biz hayatta olan müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüpO'nun huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, ondan sonra dersimize başlayalım!

…………………………….

a. Müslümanın Lebbeyk Çekmesi

Dersimizin başında metnini okumuş olduğum hadîs-i şerif telbiyenin sevabı ve tesirleri hakkında.

Telbiye ne demek? Hacca giden, umre yapan kardeşlerim kitaplarda okumuşlardır, oraya gideceğiz diye şevk ile bilgisini arttırmak için orada duymuşlardır, bilirler;

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ

وَالْمُلْكَ ، لاَ شَرِيكَ لَكَ

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerike lek*) diyerek hacılar oraya doğru farz vazifeyi yapmaya koşturarak gidiyorlar.

Lebbeyk çekmenin mânası: "Yâ Rabbi! Mükerreren, tekrar tekrar müekkeden senin emrindeyim. Senin fermanına, buyruğuna icabet ediyorum. Sen 'Hacca gelin, benim beytimi ziyaret eyleyin!' buyurmuşsun. Baş üstüne yâ Rabbi! Evet emrindeyim, emret buyur." diye "Tekrar tekrar emrindeyim." mânasına geliyor lebbeyk.

Lebbeyke Arapça'da tesniye sigası, yani iki… Mesela ebeveyn diyoruz "ana baba" demek, Şemseyn "ay ve güneş" demek, Hasaneyn "Hasan ve Hüseyin" demek. İkili şeye tesniye derler. Lebbeyke. "Yâ Rabbi, iki kat, iki defa, kat kat emrindeyim, sadece bir defa değil tekrar tekrar emrindeyim." diye bir hürmet sigası, hürmet ifadesi.

Allahu Teàlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerim'de (*Ve fi'n-nâsi ye'tüke*) diye emir eylemiş mi?

"—Ey İbrâhim sen seslen halka, onlar beytimi hac etmeye, ziyaret etmeye gelsinler!" diye emretmiş.

وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً (آل عمران: ٩٧)

(*Ve li'llâhi ale'n-nâsi hıccü'l-beyti menistetâa ileyhi sebîlâ*) "Yoluna gücü yetenlerin Beytullah'ı haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır." (Âl-i İmran, 3/97)

"Kimin gücü yeterse, kimin mâli takati, bedenî takati varsa, yol emniyeti varsa benim bu Beytimi ziyaret etsin!" diye bir borç olarak boynumuza emrolunmuş, vazife olarak gelmiş mi hac vazifesi? İslâm'ın beş emrinden bir emir mi?

Evet Allah'ın emri; ama zahmetli, yollar meşakkatli. Su yok, kumlara bata çıka insan gidiyor. Hava çok sıcak; mahrumiyetler, sıkıntılar, ızdıraplar, sıkışıklıklar var. Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var. Malî bir sürü masraflar var.

"—Olsun, Rabbim emretmiş, emreylemiş. Peki yâ Rabbi!" Lebbeyke ve sâdeyk. Lebbeyke. "Tekrar tekrar emrindeyim. Sen buyurmuşsun, icabet ediyorum, geliyorum yâ Rabbi!" demek.

Şimdi bunu anladıktan sonra, bak ne kadar kıymetli bir ifade "Emrindeyim yâ Rabbi! Sen buyurmuşsun, tamam geliyorum yâ Rabbi! 'Gel!' buyurmuşsun, geliyorum yâ Rabbi!"

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[16]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِلاَّ لَبَّى ، مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ ، مِنْ حَجَرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدَرٍ ، حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ مِنْ هَا هُنَا ، وَهَا هُنَا (ت . ه. طب. خز. ك. هب. ض. عن سهل بن سعد)

(*Mâ min müslimin yülebbî illâ lebbâ, men an yemînihi ve şimâlihî, min hacerin ev şecerin ev mederin, hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ.*)

---

16 Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.340, no:758; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.478, no:2912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.130, no:5740; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.620, no:1656; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.446, no:4021; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübr*â, c.V, s,43, no:88076; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.176, no:2634; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.251; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.7, no:11807; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.272, no:20742.

(*Mâ min müslimin yülebbî*) "Müslümanlardan kim böyle "*Lebbeyk allàhümme lebbeyk*!" derse, *Lebbeyk* çekerse; (*illâ lebbâ men an yemînihi ve'ş-şimâlihi, min hacerin ev şecerin ev medere*) "Sağında ve solunda taş, ağaç, toprak, çamur ne varsa; (*hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ*) "Yer bu taraftan kesilinceye kadar, müntehasına, sonuna varıncaya kadar o mıntıkada, o tarafta ne kadar taş, ağaç, toprak, çamur varsa hepsi *lebbeyk* çekerler."

Hepsi *lebbeyk* çekerler, hepsi o kulun o sözüne karşılık verirler, hepsi o söze iştirak ederler, hepsi onun lebbeyk demesine şahit olurlar, onun o lebbeyk çekmesi böylece kat kat artmış olur ve sevabının haddi nihayeti olmaz. İşte böyle...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri her emrine lebbeyk çekenlerden eylesin. Haccı da bir, namazı da bir, zekâtı da bir, cihadı da bir…

Canı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil.
Ne nizâ eyleyelim ol ne senindir ne benim.

Canımızı istese ne yapacağız?

Ne yapalım, canı da bize veren O'dur. Vermemek olur mu? Bizim değil ki zaten.

Buradan her şeyine lebbeyk çekmek dersi çıkıyor değil mi? Allahu Teàlâ Hazretlerinin her emrine itaat etmek dersi çıkıyor.

Bir zamanlar büyük bir imparatorluğumuz vardı kardeşlerim, eskiden biz böyle fukara, yoksul değildik.Böyle kaşık içi kadar memleket değildik. Allah yolunda çarpıştığımız zamanlar, işçi gönderdiğimiz yerlere askerlerimiz giderdi. Bir zamanlar oralarda bizim fermanlarımız okunurdu. O petrollerini şimdi Amerikalıların aldıkları, çıkardıkları, bize sattıkları yerler bir zamanlar bizimdi. Oraya vali, idareci gönderirdik. Hutbeler bizim namımıza okunurdu.

Bizim dedelerimizin devletinin düşmanları, bu devleti parça parça eden insanlar; "Nasıl oluyor da bu devleti yıkamıyoruz? Nedir bunların arasındaki bu muhabbet?" diye incelemişler.

Sultan buradan cihat ilan etmiş, -Dikkat edin!- Sultan burada "Düşmanla cihat ilan ediyorum, cihat etmemiz gerekiyor." demiş, dikkatinizi çekiyorum, Avusturya'dan değil Avustralya'dan, Hint

okyanusunun ötesinde Asya'nın güneydoğusunda dünyanın yedinci kıtası olan Avustralya'da iki tane müslüman işçi çalışıyormuş, tren idaresinde, çekmişler silahları treni esir almışlar. İki kişi.

Şimdi müzedeymiş onların resimleri, oraya giden arkadaşlar anlatıyorlar. Ne oluyor demişler, herkes şaşırmış. Sonra bakmışlar iki kişi.

Neticede;

"—Neden böyle yaptınız?" diye sorulmuş.

"—Niye yapmayalım? Sultanımız cihad ilan etti."

Adamlar bu hali beğenmiş de o mü'min kardeşlerimizin resmini müzeye koymuşlar.

"—İki kişiyle Avustralya, on milyon km karelik koca bir kıtanın fethedilmesi mümkün değil ama ne yapalım sultan cihad ilan etti. Benim dinimin imanımın gereği, sonunu Allah bilir. Bana ne, ben kulum, ben emir yaparım, sonunu Allah bilir." diyor.

İşte ah müslümanlar! İşte biz bunu kaybettiğimiz için şimdi böyle fukarayız. Böyleyiz, ondan böyle başımız her türlü dertten derde, taştan taşa çalıyor.

Allah'a itaat ettin mi Allah her şeyi senin emrine verir. Zaten senin emrinde değil mi yerler gökler, elektrikler, sular, hayvanlar, binekler, ağaçlar…

Şeyh Sadi ne kadar güzel söylüyor:

ابر و باد و مه و خورشيد و فلک در کارند
تا تو نانی به کف آریّ و به غفلت نخوری
همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار
شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

Ebr ü bâd ü meh ü hurşid ve felek der kârend
Tâ tû nânî bekef ârî ve be gaflet nehûrî.
Heme ez behr-i tû serkeşte ve fermân berdâr
Şart-ı insâf nebâşed ki tû fermân neberî

Bulut, rüzgâr, ağaç, güneş, yağmur hepsi harıl harıl fabrika gibi çalışıyorlar. Neden? Sen eline bir lokma alasın da gafletle yemeyesin diye. Sen beslenesin diye.

Güneş çalışıyor, rüzgâr çalışıyor, bulut çalışıyor, yağmur çalışıyor; sen yemeğini yiyesin ama bu yemeği göndereni bilesin diye seni beslemek için çalışıyor.

Arkasından: İnsafa sığar mı diyor. Hepsi senin emrinde, el pençe divan karşında durmuşlar da, sen ferman dinleme, sen Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni dinleme, yakışır mı!

İnsafa sığmaz ki sen söz dinlemeyesin. Hâlık-ı zü'l-Celâl Hazretleri hepsini senin emrine vermiş. Şu kâinatın sahibi olan Hâlıkımız, Râzıkımız Allah-u Teàlâ Hazretleri; "Ben bu insan neslini mükerrem bir mahlûk kıldım, hepiniz ona hizmet edeceksiniz." demiş.

İnsafa sığar mı, sen söz dinlemiyorsun! Bulut dinliyor, yağmur dinliyor, güneş dinliyor, toprak dinliyor; sen söz dinlemiyorsun! Bre insaf!

İşte nerede olursak lebbeyk, “Buyur yâ Rabbi!” diyeceğiz.

“—Haydi gel artık, hayatın bitti bana gel”

“—Lebbeyk Allah’ım.”

Allah bize akıl şuur versin.

En büyük şeref ne? Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne kul olmak. Gerisi hep köleliktir. Paraya, mevkiye, makama, dünyaya, her şeye kölelik. En büyük şeref insanın Allah’a kul olmasıdır.

Allah bizi hür eylesin, hür! Azad ettiği kullardan eylesin. Esir etmesin…

Toprağa esir oluyorsun, dükkâna esir oluyorsun. Allah namaz vakti “gel” diyor, “gelemem müşteri var, para pul.”

Allah bizi hür eylesin. Hürriyet çok güzel şeydir. Bizi hür eylesin, O’na kul eylesin, O’na köle olalım; şereflerin en büyüğü.

Böyle lebbeyk demeyi hatırınızdan çıkarmayın. “Buyur yâ Rabbi! Hem de kat kat buyur, tekrar tekrar buyur.” Her emrine, sadece haccına değil, her emrine…

Hacca gelince, haccın çok esrarı var. Hac baştan aşağıya imtihandır. Sabır imtihanı, kulluk imtihanı, sıdk u sadâkat imtihanı…

“—Sen müslümanım mı dedin?”

“—Evet yâ Rabbi!”

“—Benim fermanımı tutmaya mı geldin, hadi bakalım.” Baştan aşağıya sabır imtihanıdır. O yumuşak döşekler yoktur. Tek müstakil odaların yoktur. Yirmi kişiyi bir odaya tıkarlar, su ararsın, bulamazsın. Namaz kılacaksın bir yerde doğru düzgün yer bulamazsın. İstediğin işler tam senin keyfine göre gitmez.

“—Başka zaman para verseler yatmayacağım yer, iki gün açıkta kaldım, otelde yer ayıracaklardı ayırmamışlar. Birisi Allah’ın bir kulu, Allah razı olsun, ‘Gel haydi şurada yat!’ dedi. Baktım başka zaman üstüne para verseler yatmam orada, yattım, uyudum.” diyor.

İmtihan. Allah orada her şeyden kesiyor, insana kendisine kul olmayı öğretiyor.

b. Kardeşini Ziyaret Etmenin Karşılığı

Bu hadis-i şerif, geçtiğimiz hafta olan hadis-i şerifler gibi Hz.

Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş. Müslümanın müslümana karşı vazifelerinden birisini bahis konusu etmiş bir hadîs-i şerif:[17]

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِماً غُدْوَةً ، إِلاَّ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ ؛ وَ إِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً ، صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ ، وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الجَنَّةِ (ت. عن عليّ)

(*Mâ min müslimin ye'ûdü müslimen gudveten, illâ sallâ aleyhi seb'ûne elfe melekin hattâ yümsiye; ve in âdehû aşiyyeten, illâ sallâ aleyhi seb'ûne elfe melekin hattâ yusbiha, ve kâne lehû harîfun fi'l-cenneti*)

Müslümanın müslümana karşı vazifeleri çok. Çünkü müslüman müslümanın kardeşi. Birbirimizi boğazlıyoruz, yakasını arkasından çekiştiriyoruz, çelme takıyoruz, aleyhimizde konuşuyoruz ya…

Biz kardeşiz haberiniz olsun! Müslüman müslümanın kardeşi. Bizim dinimiz kardeşliğe büyük sevaplar vaat etmiş, büyük mükâfatlar koymuş. Biz de inat ediyoruz, "Hayır o sevapları almam, ille günaha gireceğim, sevapları istemiyorum." der gibiyiz; ekseriyetin hali bu. Allah uyanıklık versin, ne yapalım!

Deliye şifalı bardağı uzatırsın, ilacı, elinin tersiyle bir tane patlatır yere döker. Neden? Aklı yok ki, deli. Kârın zararın nereden geldiğini bilmiyor ki.

Şifa, hayat, tatlılık, hoşluk müslümanın müslümanı sevmesinde, kardeş olmasında ama gel de bakalım kardeş ol.

Peygamber SAS Efendimiz ne diyor?

"Hiçbir Müslüman yoktur ki sabahleyin bir müslüman kardeşini ziyaret etsin de akşama kadar ona 70 bin melek dua etmesin. Hiçbir müslüman yoktur ki eğer o kardeşini akşamüstü ziyaret ederse 70 bin melek sabaha kadar ona dua eder." O zaman

---

[17] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.72, no:891; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.92, no:25129; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.267, no:20732.

da sabaha kadar.

Bu ziyaret normal bir ziyaret değil, *Âde-ye'ûdü-iyâdetün marîz* derler, hasta ziyareti...

Müslüman kardeşin hasta olmuş, senin vazifen ne? Müslüman kardeşini ziyarete gideceksin, hasta olmuş, ya ölür ya kalır. Sonra teselliye ihtiyacı var. Birisi gelse diye yola bakar. Birisi tatlı bir söz söylese diye, morali düzelsin diye ister, bekler. Onun için ona gitmek lazım.

Alnına elini koymak, "Seni iyi gördüm, Allah şifa versin." demek lazım. "Senin duan makbuldür, bana dua eyle, meraklanma senin iniltin tesbihtir, uykun ibadettir." demek lazım. "Hastalık dolayısıyla yapamadığın ibadetleri merak etme meleklere Allah yazdırtıyor."

"—Meleklerim, 'Sağlığında bu ne ibadet yapardı?'"

"—Gece kalkardı yâ Rabbi, tesbih çekerdi, Kur'ân okurdu, hayra koşardı."

"—Yazın, yapıyormuş gibi yazın!"

"—Böyledir meraklanma, bu hastalığın da bir başka faydalı tarafı vardır. Bir taraftan ızdırap çekiyorsun ama hadi öbür taraftan da kârın vardır. Eğer bu hastalıktan kalkarsan defter-i âmâlin bembeyaz, hiçbir şey kalmamış olarak, günahlar silinmiş olarak kalkacaksın." diye insan teselli edebilir. O da müteselli olur, hakikaten tesiri oluyor. Hakikaten de insan böyle bekliyor.

Geceleyin bakıyorsun saat ikiye beş var. Canın sıkılıyor, herkes gitmiş, hastabakıcılar uyumuş, öbür arkadaşların uyuyor, sen ızdıraptan uyuyamıyorsun. Altında yatak var ama yatağın altındaki karyolanın telleri sırtına batıyor gibi geliyor insana. O kadar zor, çok bir vakit geçiyor. Ne kadar vakit geçti diye bakıyorsun, ikiye üç var iki dakika geçmiş. Gene bir uğraşıyorsun, didiniyorsun, epeyce bir zaman, bir daha bakıyorsun ikiye bir var. Sübhanallah, geçmiyor vakit. Sabahleyin hele bir hastabakıcılar filan gelmeye başladı mı artık, doktor vizitesi zamanı geldi mi bayram gibi oluyor. İnsan geliyor, yalnızlıktan kurtuluyor, unutuyor, teselli oluyor.

İşte hasta ziyareti. Müslümanın müslümana vazifelerinden birisi bu. Hasta olunca ziyaret edecek. Mühim vazifelerden birisi!

Gadve, "sabahleyin, sabah vakti" demek, sabahleyin ziyaret ederse akşama kadar 70 bin melek ona dua eder.

Melekler kimler?
Allah’ın günahsız kulları, Allah’ın günah işlemeyen kullarıdır.

لاَ يَعْصُونَ اللهَّ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (التحريم:٦)

(*Lâ ya’sûna’llàhe mâ emerahüm ve yef’alûne mâ yü’merûn*) “Allah’a isyan etmezler, ne emrolunursa onu yaparlar.” (Tahrim, 66/6)

Allah ne emrederse yapan, hiç isyan etmeyen kullarıdırlar. Bizim gibi söz dinlemez kullar değil. Ma’sum kullar. Onlar dua ederler:

“—Yâ Rabbi! Bu kardeşini sevip de ziyaret eden kuluna şunu ihsan eyle, bunu ihsan eyle, affeyle, mağfiret eyle” diye dua ederler.

Akşam ziyaret ederse sabaha kadar melekler dua eder. 70 bin melek! Var buna göre arkadaşlık, ahbaplık et. Buna göre hasta kardeşlerini düşün, ziyaret eyle. Yardım eyle, ilgi göster.

c. Musafaha Etmenin Faydası

Bu hasen hadîs-i şerif, Berâ ibn-i Âzîb RA’dan rivayet edilmiş.

Bu hadîs-i şerif de yine muhabbetten… Aranızda ne var? Bir ihtilaf var galiba? Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şeriflerinden “Muhabbetinizi arttırın!” diye hep ikazlar geliyor:[18]

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ، إِلاَّ غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا

(حم. د. ت. ه. ض. عن البراء)

---

[18] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.372, no:2651; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.437, no:4536; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.108, no:3693; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.289, no:18570; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VII, s.99, no:13349; İbn-i Ebî, Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.431, no:26231; Berâ ibn-i Àzib RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.130, no:25340; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIX, s.281, no:20760.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.289, no:6594; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIX, s.284, no:20768.

(*Mâ min müslimeyni yeltakıyâni feyetesâfehâni*) "İki müslüman yoktur ki birbirleriyle karşılaşsınlar ve birbirleriyle musafaha etsinler; (*illâ gufire lehümâ kable en yeteferraka*) daha birbirlerinden ayrılmadan, muhakkak Allah onların günahlarını afv u mağfiret eder."

Ankara'da bizim bir mahalle camimiz var. Namaz kılıyoruz, namaz kıldıktan sonra da müslüman müslümanı seviyor, "Nasılsın?" diyerek elini sıkıyor.

Bazısı da alışmamış; göstermemişler, görmemiş daha önce... Muhit, kültür, şartlar değişti, haberi yok. Şimdi böyle el sıksa, tokalaşılsa anlayacak, onu her yerde görüyor, yapıştı mı el sallıyor, onu biliyor ama musafaha edince bunu anlamıyor: "Canım yok böyle şey, yapmayın, nedir bu?" diye isyan ediyor.

Yapmayalım ama gel de işte şu hadis-i şerife baksana, can dayanmıyor ki…

"—İki müslüman karşı karşıya gelir de birbirleriyle musafaha ederse, daha birbirlerinden ayrılmadan günahları affolur."

Şöyle elleri yukarıdan tutmak suretiyle, buna musafaha denilir. Birbirleriyle muhabbetlerini izhar ediyorlar. Birbirlerinden kaçmıyor, firar etmiyor, birbirlerine kızmıyorlar da sevgi izhar ediyorlar. Allah ondan afv u mağfiret ediyor.

İşte bu da neyin misalidir?

Müslümanın müslümanı sevmesinin mükâfatlı olduğunu söyledim ya, demek kendimden söylememişim. Allah-u Teàlâ Hazretleri ne istiyor?

Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfuyla, keremiyle bizi ikaz ve irşad ederek bizim birbirimize kardeş olmamızı istiyor. Kardeş etmiş de riayet etmemizi istiyor.

Ayet-i kerimede buyrulmuş ki:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ (الحجرات: ١٠)

(*İnneme'l-mü'minûne ihvetün*) [Mü'minler ancak kardeştirler.] (Hucurât: 49/10)

"—Sen benim kardeşimsin, ben senin kardeşinim." Kardeşiz de bu kardeşliğe riayet etmemizi istiyor.

Herkes çocuğuna bir şey yaptırmak istediği zaman ne der?

“—Evladım bugün dersine çalışırsan, sana sene sonunda bisiklet alacağım!” Veyahut “Çocuğum şu vazifelerini yaparsan, kocaman bir çikolata var sana...” Veyahut “Uslu durursan elma şekeri alacağım, horoz şekeri alacağım.” der.

Karşılığında bir mükâfat var. Sen de kardeşini seversen Allah-u Teàlâ Hazretleri günahları affetme mükâfatı var diyor.

Eğer çok şuurlu, akıllı kimseler olsak Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne “Buyur yâ Rabbi! Emrindeyim, fermanındayım!” diyeceğiz, mükâfat bile aramayacağız ama böyle mükâfatlar da vermiş.

Biliyorsunuz Basra’da Rabiâ-i Adeviyye diye bir sâliha hatun yaşamış.

“—Yâ Rabbi! Eğer ben senin cennetine gireyim diye sana ibadet ediyorsam beni sokma cennetine. Eğer cehennemde ‘Yanarım, aman ibadet edeyim de cehennemde yanmaktan kurtulayım’ diye ibadet ediyorsam yak beni. Cehennemde odlara, ateşlere yak. Ama sırf sana, senin rızan için ibadet ediyor, seni sevdiğimden sana kulluk ediyorsam, beni sevdiğime kavuştur.” diye dua edermiş.

O da bir duygu işte, o da bir kadınmış ama var mı onun gibi öyle er kişi, merdane düşünen kaç kişi var bilmiyoruz. Allah işte mükâfat da veriyor, mükâfatı da var, kimisi mükâfata da bakmıyor.

و كلت إلى المحبوب أمري كله

فإن شاء أحياني وإن شاء أتلفا

Vekeltü ile’l-mahbûbi emrî küllehû.
Fein şâe ahyânî, ve in şâe etlefâ

İşlerimin hepsini sevgilime havale eyledim;
Dilerse beni yaşatır, dilerse beni telef eder.

Şair, “Ne yaparsa yapsın işlerimi sevdiğime havale ettim.”

diyor. Tabii o da yüksek bir seviye. Bu makama rıza ve teslimiyet makamı derlermiş, bazı insanların makamı bu imiş.

Bazı kimseler:

Gelse celâlinden cefâ, yahut cemâlinden vefâ,
İkisi de câna sefâ, lütfun da hoş, kahrın da hoş.

“Eğer senin celâlinden cefâ gelse, takdîr-i ilâhî hoş; eğer senin cemâlinden vefâ gelse, güzelliklere, hoşluklara, nimetlere erdirsen; o da hoş. İkisi de câna sefâ… Lütfun da hoş, kahrın da hoş!” diyebilmiş.

Kimisi de azıcık sıkıntıyı gördü mü, basıyor feryadı;

“—Yâ Rabbi! Bunu da mı benim başıma getirecektin?”

Bu takdirler insanoğulları için. Hayat imtihan, hepsi olur. Hasta da olursun, işin de ters gider, kayıp da edersin, kazanırsın da. Sen Allah’a iyi kulluk etmeye bak. Sen Allah’a iyi kulluk etmeye bak!

Eski zamanda Şeyh Efendi’nin birisi varmış. Kâmil, olgun bir insandır. Ama hiç kimse bilmezmiş onun kâmil olduğunu. Bir tane de müridi varmış. Şeyh Efendi imammış, müridi müezzin. Kenar bir mahallede bulunan camisi de bomboşmuş, kimse gelmiyormuş. Allah’ın bir velî kulu ama kimse bilmiyor ki… Şöhret denilen afete bulaşmamış. Bir gün müezzin şeyhiyle oturmuş, tesbih çekmiş; “Efendim, başka hocaların, şeyhlerin dergâhlarına, tekkelerine, gelen giden kalabalık oluyor, bizde hiç kimse yok. Halbuki biraz sizin kadr ü kıymetinizi bilseler ya…” diye söyleyince, Şeyh Efendi şöyle bir dikkatli bakmış;

“—Olur be evladım, o da olur.” demiş.

Şeyh efendi camiden çıkmış, sokakta mahallenin çocukları bir gürültü, bir patırtı, ağlaşıyorlar.

“—Ne oldu çocuklar?” demiş.

Bir tanesi gözlerinden yaşları silerek:

“—Hocam, ben bir serçe yakalamıştım. Hasan elimden almak istedi, ben vermemek istedim. O başından tuttu, ben gövdesinden tuttum, çekiştirirken hayvancağızın kafasını koparttık, serçem öldü; ondan ağlıyorum.” demiş.

“—Getir bakalım başını…” demiş.

Getirmişler.

"—*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*" diyerek tükürüklemiş, kopmuş serçenin başını gövdesine yapıştırmış; serçe uçmuş gitmiş.

Keramet, olağanüstü, olmayacak bir işi göstermiş öyle. Tabii çocukların gözleri fal taşı gibi açılmış, ağlamayı unutmuşlar, herkes bir tarafa koşuşmuş. Herkes anasına, babasına:

"—Hoca dedenin yaptığını gördün mü, duydun mu?

"—Ne yaptı?"

Ölmüş serçenin kopmuş kafasını yapıştırdığını, uçurduğunu anlatmış, bu yayılmış. Ondan sonra cami ağzına kadar dolmaya başlamış.

"—Filanca camide kâmil bir kimse varmış, kimse kadr ü kıymetini bilmiyormuş. Aman gidelim duasını alalım!" diyerek herkes koşmuş.

Cumaları, bayramları, geceleri, gündüzleri cami artık kalabalık oluyormuş. Fakat hizmet de müezzin efendiye düşüyormuş. Hoş geldin, beş gittin, pabuçları değiştirecek, şeker ikram edecek, havlu, peşkir tutacak ve saire yapacak. Uyku uyuyamaz, dinlenemez, rahat edemez, hocasının yanına oturamaz, yüzünü göremez olmuş, sohbetinden faydalanamaz bir hâle gelmiş.

Bir gün, geceleyin bir tenhada yan yana kalınca;

"—Hocam galiba ben hata işledim, eskiden o sakin sakin günler meğer ne güzelmiş, baş başaydık sizinle… Şimdi oturamıyorum, kalkamıyorum, sizi duyamıyorum, dinleyemiyorum." demiş.

"—O da olur evladım, o da olur inşaallah." demiş.

Bir Cuma günü koyun bağırsağını şişirmiş, koymuş cübbesinin altına. Hutbe okuyacak minbere doğru yürürken, koltuğunu sıktırı sıktırıvermiş bir ses çıksın diye. Tabii herkes birbirine bakmış, Hoca abdestini kaçırıyor ama farkında değil, ihtiyar filan diye.

Bir tanesi ötekisine demiş ki:

"—Şimdi bu abdestsiz hutbe okuyacak neyse ne, dinleriz ama namaza geçecek, abdestsiz kıldırdığı zaman cumamız olmaz, kalk öbür camiye yetişelim." Birer ikişer kaçan kaçana... Birkaç kişi kalmış, cami tenhalaşmış, herkes gitmiş.

Ondan sonra da şehirde yayılmış:

"—Filanca caminin hocası kâmil imiş ama ihtiyarlamış zavallıcık, abdestini bile tutamıyor, kaçırdığının da farkında değil." diye.

Ondan sonra cami tenhalaşmış yine. İmam ile müezzin eskisi gibi baş başa kalmışlar;

"—Hocam yine eskisi gibi baş başa kaldık." demiş.

"—Evladım sen ne aldırıyorsun o kalabalıklara. Bir tükürükle gelen, bir üfürükle gider. Sen Allah'a iyi kulluk etmeye bak!" demiş.

Allah bizi bu şuura erdirsin, yolundan ayırmasın. Gerisi hep laftır.

d. Üç Çocuğu Ölen Kimse...

Kardeşlerim! Bu hadîs-i şerif de çocukları ölen kimselerle ilgili. Bakalım Peygamber Efendimiz çocukları ölen kimseler hakkında ne buyurmuş:[19]

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلاَثَةٌ مِنْ أَوْلاَدِهِمَا ، لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلاَّ كانوا لَهُمَا حِصْنًا حَصِينًا مِنَ النَّارِ. قَالُوا : يا رَسُولَ الله ، وَإِنْ كَانَا اثْنَيْنِ ؟ قَالَ: وإِنْ كَانَا اثْنَيْن . قَالُوا : وَإِنْ كَانَ وَاحِداً ؟ قَالَ: وَإِنْ كَانَ وَاحِداً ، وَلٰكِنْ إِنَّمَا ذٰلِكَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولٰى (حم. ع. هب. كر. عن ابن مسعود)

(*Mâ min müslimeyni yemûtu lehümâ selâseten min evlâdihimâ, lem yebluğu'l-hinse illâ kânû lehümâ hısnen hasînen mine'n-nâr. Kàlû: Yâ rasûla'llàh, ve in kânâ isneyn? Kàle: Ve in kânâ isneyn. Kàlû: Ve in kâne vâhiden? Kàle: Ve in kâne vâhiden, velâkin*

---

[19] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.289, no:6594; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.284, no:20768.

innemâ zâlike inde's-sadmeti'l-ûlâ.)

Buyuruyor ki sevgili Peygamberimiz Efendimiz, Allah şefaatlerine nâil eylesin:

"—İki müslüman yoktur ki, onların henüz büluğa ermemiş olan üç tane evlâdı ölsün de, onların ölümleri ona cehennemden bir kuvvetli kale teşkil etmesin. Cehenneme karşı surlu, kuvvetli bir kale teşkil etmesin."

Bunun üzerine demişler ki:

(*Yâ rasûla'llah, ve in kânâ isneyn*) "Yâ Rasulallah, eğer iki tane olursa, iki tanesi ölmüşse evlatlarından?"

Buyurmuş ki:

"—İki tane de olsa…"

Gene bir başkası demiş ki:

"—Bir tane çocuğu ölürse yâ Rasûlallah?"

Buyurmuş ki:

"—Bir tane çocuğu bile ölse… Fakat bu felâketin ilk gelip çattığı zamandır."

Şimdi izah edelim:

Bir insan evleniyor, çocuk çocuğu oluyor, bu çocuklar bazen yaşıyor bazen ölüyor. Çocukları veren Allah, alan Allah…

وَاللّٰهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ (آل عمران:١٥٦)

(*Va'llàhu yuhyî ve yumît*) [Canı veren de alan da Allah'tır.] (Âl-i İmran, 3/156)

Bizi öldüren de, yaşatan da Allah'tır. Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden. Peygamber Efendimiz: "Doğan çocuklarından henüz büluğa ermeden üç çocuğu ölürse…" Tabii neden büluğa ermeden diyor?

"Henüz daha büluğa ermemişken, ana baba kucağındayken, evindeyken, ocaktayken, onların sevgisi ile onların ciğerleri, gönülleri doluyken, üç tane çocuğu ölürse; bunlar ona cehenneme karşı bir kuvvetli, muhkem kale olur."

Bu ne demek? "Bu çocukların acısı dolayısıyla Allah onu cehenneme sokmaz" demek. Cehennemden âzat olmasına vesile olur. Hatta o ölen çocuklar da mahşer halkına su dağıtacak. Sebil, su dağıtacaklar, o müslüman küçük çocuklar.

Bunun üzerine birisi sormuş, demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah! Eğer iki çocuğu ölmüşse ne olacak?

Üç çocuğu ölünce cehennemden âzat olmasına bir kuvvetli kale oluyor. İki çocuk ölürse ne olacak?”

“—İki çocuk da ölse yine aynı durum hâsıl olur, aynı sevap olur. Cehennemden kurtulmasına sebep olur.”

Bir başkası da demiş ki:

“—Pekiyi bir çocuğu ölürse ne olacak?”

“—Bir çocuğu da ölmüşse aynı durum olur, cehennemden âzat olmasına, cehennemden korunmasına kuvvetli bir kale teşkil eder.” demiş.

Yalnız arkasından ekliyor, o söze çok dikkat edin;

(*Ve lâkin innemâ zâlike inde's-sadmeti'l-ûlâ*) “Bu darbenin ilk geldiği zamanda olacak.” Sademe, çarpma demek. O felâketin gelip de insana ilk çarptığı zamanda sabır olacak.

Sabredecek ama ne zaman? Aradan beş sene geçmiş, insan zaten çocuğun acısına alışıyor; o zaman değil.

İlk felaketin olduğu zamanda nasıl durdun sen? Metin durdun mu, boyun büktün de dilini tuttun mu, itiraz eylemeden böyle feryâd u figânı basmadan; “Başıma bunu da mı getirecektin yâ Rabbi?” gibi edepsizce sözler söylemeden “Ne yapalım Mevlâdan geldi.” diye sabredebildin mi?

“—İlk anda, ilk sadmede sabredebildiysen, o zaman bir çocukta bile Allah o ecri verir.” diyor.

Demek ki kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu dünya hayatında alır, verir, yükseltir, alçaltır, zengin eder, fakir eder. Hepimiz kendi hayatımızda çeşitli halleri görmüşüzdür. İşimiz iyi giderken kötü gider, iflas ederiz. İflas etmişken kazanırız, zengin oluruz. Sıhhatli iken zayıf düşeriz. Üç kişiye beş kişiye güç yetirirken, bileğimizi kimse bükemezken, sonra çoluk çocuğun maskarası olur bir zamanın kabadayıları. Bir “Heyt!” dediği zaman mahallenin öbür tarafından sokaklara kaçışırken insanlar, ihtiyarladığı zaman küçük çocuklar alay etmeye başlar. İnsan ne hallere düşer. Düşmez kalkmaz bir Allah'tır. Çeşit çeşit şeyler gelir insanların başına.

Ne yapacağız?

Eğer felaket gelirse, aman ilk başta dişinizi sıkın, Allah'tan geldi bir imtihan. Bu imtihanı başarıyla atlatırsanız, her felaketin karşısında bir mükâfat var. Allah-u Teàlâ Hazretleri sevap ile mükâfat ile onu telafi ediyor, tatlandırıyor. Her isyanda da bir günah var. Nimet gelirse şükredin, nimetin gereğine göre Allah'a isyan etmeyin. Hiç yakışır mı Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini yiyip de ona âsi olmak.

Geçen gün çok korktum, çok utandım, çok üzüldüm, sırtım terledi gibi…

Çok hatırlı, çok itibarlı bir kimse, bayağı yüksek mevkiden bir kimse:

"—Sizin konuşmalarınızı Sultan Ahmet Camiî'nde satıyorlarmış, aldım." dedi.

Yüreğim cız etti. Sırtımdan şöyle bir ürperme geldi. Utandım, sizin karşınızda kim bilir neler söyledim ileri geri; utandım. Sonradan bir de öteki tarafını düşündüm işin. Kendi kendime:

"—Hey cahil, sen burada insanlardan utanıyorsun, Allâmu'l-guyûb olan Allah-u Teàlâ Hazretleri her söylediğini bilmiyor mu? Onun huzurunda halimiz ne olacak?"

Allah-u Teàlâ Hazretleri yardım etsin, Allah kusurlarımızı affeylesin… Her ne kadar böyle hatamız, suçumuz, sürçmemiz, yanlış sözümüz, hilâf-ı hakîkat beyanımız varsa, Mevlamız yüzümüzün karasını yüzümüze vurmasın,,. Settâr ismi hürmetine setreylesin.,, Gaffâr ismi hürmetine mağfiret eylesin... Afüv ismi hürmetine affeylesin… Bizi rahmetine mazhar eylesin… Dünyada, ahirette rezil rüsvâ etmesin…

Demek ki sabredeceğiz. Sabredersek sabrın sevabı çoktur. Sabrın sonu selâmettir. Bilmez misiniz ki:

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredenin yanındadır." (Bakara, 2/153)

"Allah sabredenlerle beraberdir." ne demek. Allah sabredenleri seviyor, sabredenle beraber, yan yana… Sabredersen

Allah senin yanında, senin tarafında yer alıyor. Hoşlanmaz mı insan?

Bayram edeceği gelir. Yerinde duramaz. Kitaplarda okudum; "Öyle güzel bir şey duymuş da, kalkmış yerinde duramamış dönmeye başlamış." diye delil getiriyorlar, semaa delildir diye.

Bu hadis-i şerifin başka rivayetini eklemiş Hocamız arkasına:[20]

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ ، لَمْ يَبْلُغُوا حِنْثًا ، إِلاَّ أَدْخَلَهُمَا اللهُ الجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ (حم. حب. عن أبي ذر)

(*Mâ min müslimeyni yemutu lehümâ selâsetün mine'l-veledi lem yeblugù hınsen, illâ edhalehüma'llàhu'l-cennete bi-fadlı rahmetihî iyyâhüm*)

Bu hadîs-i şerifte de ibare birazcık değişiyor. Şöyle dikkat ediverin.

"Hiç iki müslüman yoktur ki, ikiden maksat karı koca… Hiçbir karı koca yoktur ki onların üç tane henüz büluğa ermemiş çocuğu ölmüşse, Allah onları muhakkak cennetine sokar."

Neden sokar, burada izah ediyor: (*Bi-fadlı rahmetihî iyyâhüm*) "O çocuklara Allah'ın rahmetinden dolayı, küçük yaşta hayatlarını aldı diye, o rahmetten dolayı veyahut bir başka açıklamaya göre: O ana babanın o çocuklara olan sevgi ve şefkatinden, bağlılığından dolayı." Kopup gidiyor ya yüreğinden…

Bizim İslâm kültüründe, çocuk nedir? *Semerâti'l-fuâd*, çocuk gönlün meyvesidir. Çocuk gönül ağacının tatlı bir meyvesidir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bir başka hadîs-i şerifte buyurmuş ki:

"—Ey meleklerim benim kulumun çocuğunun canını mı

---

[20] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.154, no:21491; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.202, no:2940; Taberânî. *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.139, no:10240; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.211, no:3345; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.501, no:7482; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.169, no:7182; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.81, no:3909; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.353, no:120003; Ebû Ümâme RA'dan.

Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.64, no:149; Ümm-ü Süleym RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.281, no:6554; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.285, no:20769.

aldınız?”

Vazifeli melekler çocuğun canını aldı ya.

“—Evet yâ Rabbi! Emir buyurdun canını aldık.”

“—Benim kulumun gönlünün meyvesini mi koparıp aldınız.”

“—Evet yâ Rabbi!”

(*Mâzâ kàle abdî*) “Kulum ne dedi?”

(*Hamideke ve’s-tercea*) “Yâ Rabbi! Sana hamd etti, “Allah’a hamdolsun, her halimize hamdolsun; o veriyor, o alıyor.” dedi.

(*İnnâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciûn*) “‘Biz zaten Allah’ın kullarıyız, hepimiz ona döndürüleceğiz, biz onun mülküyüz, onun malıyız; ne olacak?” dedi, rıza gösterdi.”

“—Ona cennette bir ev yapın, bir saray yapın, o sarayın adını da *Hamd Sarayı* yazın!” buyurdu

Hamd Sarayı... Neden? Kul Allah’a, o başına gelen felaketten dolayı hamd etti diye. İşte böyle.

Cennet nasıl kazanılıyormuş?

Felaketlere sabretmek; hayırlara, nimetlere şükretmek; kulları, mahlûkatı sevmek, işte böyle güzel şeylerle kazanılıyormuş.

Sabır güzel huyların başıdır. Şükür güzel huyların bir başkasıdır. Sevgi güzel huyların en güzellerinden, en hoşlarından, en tatlılarından biridir. En az bildiğimiz şey... Nerede öğreteceğiz bilmiyorum.

Hangi mektepte, nasıl öğreteceğiz? Bunun alfabesi nedir, doktorası nedir, profesörlüğü nedir; anlayamadım. Söylemekle de olmuyor galiba? Bir şeyler yapmamız gerekiyor, ne yapacaksak...

Sevmeyi öğretmemiz gerekiyor. Söylüyoruz, söylüyoruz kızmayı öğreniyor millet. Sevmeyi öğrenemiyor bir türlü. Kızmaya gelince, yumruklaşmaya, kavgaya gelince var. Darılmaya, küsmeye gelince var.

Benim nefsim de öyle. Benim de canım hemen kızıverdi mi, sıkılıverdi mi küsüyorum, defterden siliyorum filan. Ama sevmeye geldi mi, zor bir şey galiba? Tabi güzel şeyi sever de herkes, biraz kötünün de güzel tarafını görüp, onu kötülükleri yanındaki o güzel şeylerinden dolayı sevebilmek, o yüksek bir şey...

Müslümanın müslümana karşı birazcık safça davranması,

anlamıyormuş gibi görünmesi iyi oluyor. Anlasa da anlamazlığa vurdurması tatlı oluyor. Müslümanın huylarından biridir.

Bunun altında yine bu vefat eden çocuklar ile ilgili bir hadîs-i şerif daha var. Hocamız neden üç tane hadisi peş peşe eklemiş?

"—Bakın tereddüt etmeyin, bu bir tek senedle gelen hadis değildir, başka başka yollardan gelmiştir; sözüm sıhhatlidir, sağlamdır. Aklınızı başınıza devşirin, bu mühim hâdisede ekseri insanlar feryadı basar, saçını başını yolar, yakayı paçayı yırtar; öyle yapmayın!" demek istiyor Hocamız. Üç tanesini peş peşe getiriyor ki, hatırında iyi kalsın diye. Madem öyle demiş biz de üçünü de okuyalım.

Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:[21]

مَا مِنْ امْرَأَيْنِ مُسْلِمَيْنِ هَلَكَ بَيْنَهُمَا وَلَدَانِ أَوْ ثَلاَثَةٌ فَاحْتَسَبَا وَصَبَرَا فَيَرَيَانِ النَّارَ أَبَداً (حم. حب. ك. عن أبى ذر)

(*Mâ mini'mreeyni müslimeyni heleke beynehümâ veledâni ev selâsetün, fahtesebâ ve saberâ, feyerayâni'n-nâra ebeden*)

"İki müslüman kişi yoktur ki, onların iki tane veyahut üç tane çocuğu vefat etsin; (*fahtesebâ*) onlar da sevabını Allah'tan bekleyerek sabretsinler de, ondan sonra cehennem azabı görsünler. Mümkün değil, asla görmezler."

İhtisaba ne demek? "Sevabını Allah'tan bekleyerek bir işi yapmak" demektir.

Mesela bir hadîs-i şerifte geçiyor:[22]

اغْتَسِلُوا يَوْمَ الجُمُعَةِ ، فَإِنَّهُ مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ ، فَلَهُ كَفَّارَةٌ مَا بَيْنَ

---

[21] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.166, no:21505; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.60, no:6671; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.388, no:5470; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.289, no:6586; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.145, no:20424.

[22] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.178, no:7740; Taberânî, Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, c.II, s.40, no:881; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* c.II, s.389, no:3057; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.754, no:21242; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.135, no:3874.

الجُمُعَةِ إلى الجُمُعَةِ ، وزِيادَةُ ثَلاثَةِ أيَّامٍ (طب. عن أبي أمامة)

(*İğtesilû yevme'l-cumuati*) "Cuma günü gusül ediniz. (*Meni'ğtesele yevme'l-cumu'ati îmânen ve'htisâben*) Kim cuma günü Allah'a imanından dolayı ve sevabını Allah'tan bekleyerek gusül abdesti alırsa, (*felehû keffâretün mâ beyne'l-cumuati ile'l-cumuati ve ziyâdetü selâseti eyyâmin*) iki cuma arasındaki günahları üç gün ziyadesiyle affolur. Yâni on günlük günahı affolunur." diye bildiriliyor.

Onun gibi başka hadis-i şerifler de var:

"—Kim iki müslüman kişi ki onların iki veyahut üç çocuğu vefat etsin de onlar da sevabını Allah'tan bekleyerek sabretsinler ondan sonra cehennem ateşi görsünler, mümkün değil."

(*Feyerayâni'n-nâru ebeden*) "Mümkün değil görmeleri! Sabrederlerse cehennem ateşi görmezler."

Allah bizi hayırlı evlatlara sahip eylesin… Evlatlarımızı yaşayan evlatlar, hayırlı evlatlar eylesin... Boylu poslu, endamlı, sıhhatli, akıllı uslu olsunlar… İyi yetişsinler, iyi müslüman olsunlar… Allah bizim nesillerimizden fasık, fâcir, kâfir, zalim, müşrik, münafık getirmesin… Has, halis, böyle hâzâ müslüman, sàlih kimseler olsunlar evlatlarımız inşaallah…

Ama takdîr-i ilâhi Allah ne dilerse öyle işler, hikmetinden sual olunmaz. Eğer çocuklarımızdan ölüveren olursa sabredelim, onun sabrının karşısında cehennemden azatlık var, cenneti kazanmak var. Ama ilk darbede Allah rızası için sabrederse…

e. İyi Yöneticinin Özellikleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[23]

---

[23] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.30, no:6094; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.387, no:357; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.244; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.78, no:14918; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.287, no:20775.

مَا مِنْ مَلِكٍ يَصِلُ رَحِمَهُ ، وَذَوِى قَرَابَتِهِ ، وَيَعْدِلُ فِى رَعِيَّتِهِ ؛ إِلاَّ شَدَّ اللهُ لَهُ مُلْكَهُ ، وَأَجْزَلَ لَهُ ثَوَابَهُ ، وَأَكْرَمَ مَآبَهُ ، وَخَفَّفَ حِسَابَهُ

(أبو الحسن بن معروف ، خط. كر . والديلمي عن علي)

(*Mâ min melikin yasılü rahimehû, ve zevî karâbetihî, ve ya'dilu alâ raiyyetihî; illâ şedde'llàhu lehû mülkehû, ve eczele lehû sevâbehû, ve ekreme meâbehû, ve haffefe hisâbehû*)

Bu da Hz. Ali Efendimiz'den rivayet olunmuş olan bir hadîs-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz bu sefer hükümdar hakkında bir hadîs-i şerif söylemiş.

Hükümdar ne demek? Hüküm sahibi; ferman onun, söz hakkı onun. Etrafına asker, adam toplanmış, başkan o, reis o, onun sözü dinleniyor, ne derse yapılıyor. Böyle bir kimse nasıl hareket ederse durumu ne olur, onu anlatıyor.

Peygamber Efendimiz nasıl buyurmuş?

Şimdi diyeceksiniz ki:

"—Hocam bu hadisi atla istersen. Bu devirde hükümdar yok."

Öyle değil. Bir o konudaki Peygamber Efendimiz'in sözünü duymuş oluruz. Sonra bir de şu var; hepimiz bir hükümdar değil miyiz?

Kişi gönlünün sultanı, ne isterse öyle yapıyor. Evde istediğini yapmıyor musun?

"—Ben bu evin efendisiyim." diyorsun ne istersen öyle yapıyorsun.

Senin tebaan yok mu, çoluk çocuğun, hanımın ve saire? Hükümdarlık buna girer. Buradan ibret alırsın, ona faydası olur, onun için o gözle dinleyelim. Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz?

(*Mâ min melikin*) "Hiçbir hükümdar yoktur ki." Melik, mülk sahibi, mülk elinde olan, egemenlik elinde olan hiçbir kimse yoktur ki. Bu hükümdar da demek olabilir, kaymakam da demek olur, başka misal de demek olabilir belki, müdür de demek olabilir.

Melik; mülk, egemenlik elinde olan kimse demektir. Hiçbir böyle melik yoktur ki; (*yasılü rahimehû*) akrabasına ilgiyi

sürdürüyor.” Ben hükümdar oldum diye alakayı kesmemiş, Sıla-i rahim ediyor, akraba ile gidip gelmeyi, alâkaları devam ettiriyor. Tabii gidip gelmek işin bir cephesidir. Aslında ikinci cephesi yardım etmek.

Allah selâmet versin, uzun ömür versin, sıhhat versin Ali Yakup Hoca anlattı: Zengin ama eli biraz sıkı olan birisi gelmiş Bağdat’ta, sormuş:

“—Hocam ben zikr-i hafî mi yapayım, zikr-i cehrî mi yapayım, nasıl zikredeyim?” diye.

Çok zenginmiş, biraz da eli sıkıymış.

“—Sen zikri böyle yapacaksın!” Para verme işareti yapmış. “Senin zikrin bu şekilde olacak.” demiş.

Akrabayı ziyaretten maksat; hiç olmazsa küsme, darılma, git, nasılsın diye halini hatırını sor ama biraz da hediye götür, para ver, yardım eyle, sıkıntısını gider, ilgilen. Sıla-i rahim etmek öyle. Hükümdar da yakınları ile ilgiyi devam ettirecek, onlara böyle bağışlarda bulunacak, ilgisini sürdürecek, bir.

İkincisi: (*Ve zevî karâbetihî*) “Akrabasına, kendisinin kavm ü

kabilesine ve akrabasına böyle yakınlık gösterir, alakayı koparmaz, yardım ederse."

Sonra; (*Ve ya'dilu alâ raiyyetihî*) "Teb'asına adalet ederse, adaletle hareket ederse, adil olursa, teraziyle, ölçüyle hareket ederse; birisine meyledip ötekisini ihmal etmezse, aralarında adaletle muamele ederek hükmederse… (*İllâ şedda'llàhu lehû mülkehû*) "Böyle yaptığı zaman, Allah onun mülkünü kuvvetlendirir." İfade tarzı böyledir.

Arapça'da böyle ifadeler vardır. Mesela bizim meşhur kelime-i tevhîdimiz de öyle değil midir?

(*Lâ ilâhe*) ne demek? "Hiçbir ilâh yoktur..." Savurup atıyoruz hepsini. (*İlla'llah*)"Ancak Allah vardır."

Onun gibi. Hiçbir hükümdar yoktur ki böyle böyle yapsın, Allah muhakkak onun mülkünü kuvvetlendirir.

Biz bunu Türkçe'ye tercüme ederken nasıl söyleriz:

"Herhangi bir hükümdar ki sıla-i rahim yapar, akrabası ile ilgiyi sürdürür, onlara yardımlarını devam ettirir ve aralarında teb'asına adaletle hükmeder, adalet icrâ ederse, Allah onun mülkünü kuvvetlendirir." diye söyleriz. Bizim cümle tarzımız, Arabın cümle tarzından farklı. Onu da öğrenelim ona göre.

Demek ki Allah onun mülkünü kuvvetlendiriyor. Hükümdarlığı devam ediyor. Ve temeli sağlamlaşıyor. Onun için denmiştir ki:

اَلْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ .

(*El-adlü esâsü'l-mülk*) [Adalet mülkün temelidir.]

Egemenliğin temeli nedir? Adalettir. Adaletle hükmedersen, Allah mülkünü sağlamlaştırıyor, teşkil ediyor, kuvvetlendiriyor. Kuvvetlendiren, zayıflatan kim? Gücü kuvveti veren kim? Galip eden, mağlup eden kim? Allah…

Allah kuvvetlendiriyor, böyle yapana, adalet edene. Onun için, (*El-adlü esâsü'l-mülk*) deniyor.

Bir devlet neden yıkılır? Adaletsizlikten yıkılır. Adalet oldu mu, yıkılmaz.

Komünist ülkeler, komünist ihtilalleri neden oluyor?

Zengin başını almış gidiyor, fakirin ızdırabı ile ilgilenmiyor, mülk eşit dağıtılmıyor, emeğin hakkı verilmiyor ve saire. Ondan sonra isyan çıkıyor Mülk paldır küldür yıkılıp gidiyor. Devletler adaletsizlikten yıkılır. Adalet olduğu zaman ilerler.

Sonra, (*ve ezzelehû sevâbehû*) "Allah onun sevabını arttırır, cezil eder, bol eder, bol sevap verir. (*Ve ekreme meâbehû*) Ve onun gideceği yerini kerim, güzel yer yapar."

Biz nereye gideceğiz? Âhirette inşaallah, Allah'ın lütfu keremiyle, cennete… Kâfirler cehenneme gidecek.

"Ahiretteki yerini güzel yapar. (*Ve haffefe hesâbuhû*) Hesabını da kolay yapar. 'Haydi geç, sen adaletle hükmetmiştin!' diye mizanın başında terletmez, geçirir."

"—Demek ki bu hükümdarlar hakkındaymış ama bana da biraz uyar. Eğer ben de çoluk çocuğum arasında hükmederken adaletle hükmedersem, ilgiyi koparmazsam, akrabalarımla bağlantımı devam ettirirsem, ailem sağlam bir aile olur. Allah bana çok sevap verir, yerimi cennet eder, hesabımı kolay görür." diyebiliriz benzetme yoluyla…

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi adaletli kimseler eylesin… Adaletten ayırmasın, yolundan ayırmasın, rızasından ayırmasın…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele-i şerife!

04. 03. 1984 - İskenderpaşa Camii

04. SADAKA MALI ARTIRIR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَفِي أُمَّتِهِ مُعَلَّمٌ أَوْ مُعَلَّمَانِ ، فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ فَابْنُ الْخطَّابِ ، إِنَّ الْحَقَّ عَلٰى لِسَانِ عُمَرَ ، وَقَلْبِهِ (ابن سعد عن عائشة)

RE. 388/10 (*Mâ min nebiyyin illâ ve fî ümmetihî muallemün ev muallemân, fein yekü fî ümmetî ehadün fe'bnü'l-hattàb, inne'l-hakka alâ lisâni umer, ve kalbih*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!
Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun...
Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek hadislerinden bir demet sizlere anlatmadan önce, evvelen Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin rûh-u pâki için; ve onun cümle âl, ashàb, etbâ' ve ahbabının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-ı turûk-u aliyyemizin, hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ve cümle

evliyâullahın ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadisleri dinlemeğe üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal eylemiş olan cümle yakınlarının, sevdiklerinin, ana, baba, nine, dede, kardeş, evlat vs. yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Biz müslümanların Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürmemiz ve huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamız için; ve cemaatimizden olup da rahatsızlığı dolayısıyla şu toplantıya gelemeyen ve sâir hasta olan ihvânımızın şifâ bulması için, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, derse öyle başlayalım!

……………………

a. Hz. Ömer Hakkında

Mukaddemede metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerif, Hz. Aişe Vâlidemiz tarafından rivayet edilmiştir. Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, Hz. Ömer'i methedici sözler ifade buyurmuşlar.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[24]

مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَفِي أُمَّتِهِ مُعَلَّمٌ أَوْ مُعَلَّمَانِ ، فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ فَابْنُ الْخَطَّابِ ، إِنَّ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ ، وَقَلْبِهِ (ابن سعد عن عائشة)

RE. 388/10 (*Mâ min nebiyyin illâ ve fî ümmetihî muallemün ev muallemân, fein yekü fî ümmetî ehadün febnü'l-hattàb, inne'l-hakka alâ lisâni umer, ve kalbihî*)

"Hiçbir peygamber yoktur ki, onun ümmetinde bir veya iki

---

[24] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.66, no:9137; İbn-i Sa'd, *Tabakat*, c.II, s.335; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XLIV, s.95; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.580, no:32760; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.293, no:20792.

muallem, muhaddes; kendisine ilham olan bir kimse bulunmasın. Benim ümmetimde de böyle bir kimse varsa, muhakkak o Hattab'ın oğlu Ömer'dir. Muhakkak ki, hak Ömer'in lisanı ve kalbi üzeredir."

Bu hadis-i şerifte geçen *muallem* kelimesi, başka bir hadis-i şerif rivayetinde *muhaddes* diye geçiyor. Kendisine söz söylenen, ilham olunan; melek tarafından kendisine hak ve hayır ifade edilen kimse mânâsına...

Meselâ, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet olunduğuna göre Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[25]

لَقَدْ كَانَ فِيمَا قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ مُحَدَّثُونَ ، فَإِنْ يَكُنْ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ ، فَإِنَّهُ عُمَرُ (خ. عن أبي هريرة)

(*Lekad kâne fîmâ kablekûm mine'l-ümemi muhaddesûn, fein yekûn fî ümmetî ehadün, feinnehû umer*) "Her peygamberin ümmetinde, peygamber olmadığı halde kendisine hayır, hak ilham olunan kimseler vardır. Peygamber değil, kendisine vahiy gelmiyor ama Allah ona öyle bir saf kalp vermiş, öyle güzel, muntazam bir görüş ihsan eylemiş ki, hakkı görüyor ve hak üzere bulunuyor. Eğer benim ümmetimden de bir nümûne söylemek gerekirse, işte o Hattab'ın oğlu Ömer'dir." buyurmuş.

Peygamber Efendimiz, adaleti ile meşhur Hz. Ömer'i metheylemiş de:

---

[25] Buhàrî, *Sahîh*, c.XI, s.288, no:3210; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.339, no:8449; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.82; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.252, no:921; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.118, no:4411; *Tirmizî*, *Sünen*, c.XII, s.153, no:3626; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.55, no:24330; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.39, no:8119; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.317, no:6894; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.479, no:1058; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.123, no:253; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.196, no:1424; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.823; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.XII, s.22, no:32635; Hz. Ümmü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.577, no:32737; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.135, no:15152.

إِنَّ الْحَقَّ عَلٰى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ

(*İnne'l-hakka alâ lisâni umera ve kalbihî*) "Muhakkak ki hak Ömer'in dili ve kalbi, yâni konuşması ve gönlü üzerindedir." buyurmuş. Yâni, "O hakkı söyler ve gönlünden hakkı geçirir." diye iltifat buyurmuşlar.

Bu hususta daha başka hadis-i şerifler de var. Ebû Hüreyre RA'dan gelen bir rivayette de, (*ve kalbihî*) sözünün arkasından buyurmuş ki:

رَحِمَ اللّٰهُ عُمَرَ ، يَقُولُ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا (ت . عن علي)

(*Rahima'llàhu umera, yekùlü'l-hakka ve in kâne mürren*) "Allah Ömer'e rahmet eylesin, acı da olsa, gerçeği, hakkı söyler." diye Peygamber Efendimiz böyle metheylemiş.

Tabii, bu sözlerden bize çıkacak çok ibretler var. Demek ki acı da olsa hakkı kabul etmek; o da bir ders, o da bir büyük fazilet... Yâni hakkı söyledi diye, acı gerçeği söyledi diye bir insanı savurup atmamak lâzım!

Hakkı söylüyor, gerçeği söylüyor, darılmaya hakkın var mı? Gerçeği söyleyen kimseye kızmamak gerektiği de buradan anlaşılıyor.

Hz. Ömer'in bazı hadiseleri, hadis kitaplarında zikredilmiştir. Meselâ, içkinin haram kılınmasından önce, içki içilmemesi gerektiğini ifade eden bir kimsedir. Başka bir hadis-i şerifinde Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[26]

رَأَيْتُ شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ فَرُّوا مِنْ عُمَرَ (عد. كر. عن عائشة)

---

[26] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.621, no:2621; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.V, s.309, no:8957; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.51; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.85; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.832, no:32722; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.75, no:12596.

RE. 288/2 (*Raeytü şeyâtîne'l-insi ve'l-cinni ferrû min umer.*) "İnsanların ve cinlerin şeytanlarını gördüm, Ömer'den kaçıyorlardı." Yâni, Hz. Ömer bir yola girse, şeytan da karşı yoldan geliyor olsa, Hz. Ömer'in korkusundan şeytan yolunu değiştirir.

Öyle celâdetli, has, halis birisi olmasaydı, Peygamber Efendimizin kabr-i şerifinde şu anda ona komşu olarak, kabir komşusu olarak bulunur muydu? Daha başka ne şeref beklenir? Kime nasib olur o devlet, kime nasib olmuş?

İşte onunla beraber bulunuyor. Her hacı, Medine-i Münevvere'ye gittiği zaman, kabrini ziyaret ediyor. Hilafet vazifeni güzel eda ettin diye dua ediyor. Şefaatini taleb ediyor.

Allah bize şefaatini ihsan eylesin... O güzel huyları bizlere de nasib eylesin... Acı da olsa hakkı söylemeyi, o da güzel bir huy, bizlere de nasîb eylesin...

Hakkı söylemekten susuyoruz. Bildiğimiz bir gerçek var, söylemiyoruz. Ya menfaat zayi olmasın diye, veyahut tatlı

hatırımız mükedder olmasın diye, bir sıkıntıya düşmeyelim diye susuyoruz. Neme lazım diyoruz, hakkı söylemiyoruz.

Olmaz, hakkı söyleyeceğiz. Akif merhumun bir şiirini hatırlarsınız. Der ki:

Adam aldırma da geç git, diyemem aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım;

Azim ifade eden ne güzel bir cümle… “Hakkı ayaklar altında bırakmam, hakkı ezdirtmem!” demek istiyor. Eh, el-hamdü lillâh… Allah-u Teàlâ Hazretleri bizlere de, öyle hakkı çiğnememek ve çiğnetmemek nasib eylesin… Hakkı söylemek nasib etsin…

Bir başka hadis-i şerifinde Peygamber SASb Efendimiz buyurmuş ki:[27]

زُلْ مَعَ الْحَقِّ حَيْثُ زَالَ (حب. ك. ع. طب. عن مخول السلمي)

RE. 13/6 (*Zül mea’l-hakkı haysü zâle*) “Hak nereye gidiyorsa, sen de onun peşinden git! Daima hakkın yanında ol!” Bir yerde takılıp kalma, sabit kalma! Hak ne tarafa giderse, peşinden ona tâbî ol! Hakka tâbî olarak öyle yürü!

Onun için, en önemli şeylerden biri gerçektir, hakikattir, haktır, hukuktur. Ona tâbî olmamız lâzım! Kur’an-ı Kerim’in bazı ayetleri var ki, bize bildiriyor:

وَلَوْ عَلٰى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ (النساء:١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi’l-vâlideyni ve’l-akrabîn*) [Kendiniz aleyhine bile olsa, ana-babanız ve akrabanız aleyhine bile olsa (Allah için şahitlik eden kimseler olun!)] (Nisâ, 4/135) buyruluyor.

---

[27] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.196, no:5882; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.176, no:7276; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.322, no:763, Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.III, s.137, no:1568; İbnü’l-Esîr, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.998; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.29, no:2045; İbn-i Hâcer, *el-İsâbe*, c.VI, s.56, no:7854; Mahvel es-Sülemî RA’dan.

Eğer kendi aleyhimize bile olsa, çok sevdiğimiz anamızın, babamızın aleyhine bile olsa, yakınlarımızın aleyhine bile olsa, haktan ayrılmayacağız. Bunu yapmakla, böyle hareket etmekle emrolunmuşuz.

Bizim arkadaşlarımızdan birisi çok yüksek bir mevkîde imiş. Bir yerden bir yere gidiyorlar. Babası da binmek istemiş makam arabasına… Demiş ki:

"—Babacığım, bu makam arabasıdır. Ben sana parasını vereyim, sen başka bir araba ile, taksi ile git!" demiş.

Bu tabii garip gelir insana… Babası belki memnun olmuştur, belki de kırılmıştır, bilmiyoruz ama babasına öyle demiş.

Şeyh Şâmil Ruslarla mücadele ederken, adamları Ruslarla anlaşma yapılmasını istiyormuş, Hiç kimse bunu söylemeye cesaret edemiyormuş. Annesini aracı yapmışlar, ona söyletmişler. Annesi Şeyh Şâmil'e:

"—Bu kavga, gürültü ne olacak? Bu adamlarla anlaşma yap!" demiş.

Şeyh Şâmil şöyle bir durmuş:

"—Anne, sen bu sözü söylemekle cezayı hak ettin! Ben de senin varisinim, oğlunum; bu cezayı ben çekeceğim!" demiş.

Sırtını açmış, annesine vurulması gereken sayıda kamçıyı kendi sırtına vurdurmuş.

Adalet, hakîkat… Hepimiz hakikati söylersek, hiç haksızlık olmaz. Cemiyetin düzeni hak üzerinedir. İnsan tek başına olduğu zaman, hak bahis konusu olmaz. Hak cemiyet halinde yaşamanın şartıdır, gerçeğidir. Senin hakkınla ötekisinin, berikisinin hakkı arasında şeriatın koyduğu bir çizgi var... Bu çizgiyi o taraftaki bu tarafa doğru çiğneyemez, bu taraftaki de öbür tarafa doğru çiğneyemez. İşte o çizgiye riayet etmek lâzım! Eğer ona riayet olunmazsa, cemiyet yıkılır.

Cemiyetin sıhhatli yürümesini istiyorsak, hepimiz hakka riayet edeceğiz. Hakkımıza razı olacağız. Hakkı destekleyeceğiz, hakkı söyleyeceğiz. Kale gibi sağlam olacağız. Hasmımız da olsa, düşmanımız da olsa hakkı söylediği zaman, "Tamam, doğru, bu gerçeği söylüyor." demek faziletini göstereceğiz. Allah bize o Hz. Ömer'in şöhret bulduğu adalet, hak, hakkaniyet sıfatını ihsan

eylesin… Şefaatine nâil eylesin…

b. Peygamberlerin Benzerleri

Bu hadis-i şerif Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde, ashabından beş muhterem zâtı beş peygambere benzetiyor. Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:[28]

مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ لَهُ نَظِيرٌ مِنْ أُمَّتِي: وَأَبُو بَكْرٍ نَظِيرُ إِبْرَاهِيمَ ، وَعُمَرُ نَظِيرُ مُوسٰى ، وَعُثْمَانُ نَظِيرُ هَارُونَ ، وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ نَظِيرِي ، وَمَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلٰى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ، فَلْيَنْظُرْ إِلٰى أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِي (كر. عن أنس)

(*Mâ min nebiyyin illâ lehû nazîrun min ümmetî*)"Hiçbir peygamber yoktur ki, onun emsâli benim ümmetimde mevcud olmasın. Her peygamberin huyu gibi, sıfatı gibi, hali gibi halden olan bir kimse benim ümmetimde vardır. Hiçbir peygamber yoktur ki, benzeri benim ümmetimde bulunmasın…"

1. İbrâhim AS'ın Benzeri Hz. Ebû Bekir RA

وَأَبُو بَكْرٍ نَظِيرُ إِبْرَاهِيمَ ،

(*Ve ebû bekrin nazîru ibrâhîm*) Bu umumî kàide icabı, "Hz. Ebû Bekir, İbrâhim AS'ın nazîridir, ona mümâsildir, onun

---

[28] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.40, no:6124; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.190; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.221, no:688; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.757, no:33687; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.293, no:20791.

benzeridir. Hz. Ebû Bekir İbrâhim AS gibidir."

İbrâhim AS nasıldı? İbrâhim AS çok gözü yaşlı, çok hassas tabiatlı bir kimseydi. Halim selimdi, çok gözü yaşlı bir kimseydi. Hattâ rivayete göre, İbrâhim sözü (*ebün rahîmün*) demektir. Yâni çok merhametli, babacan kimse demektir. Çok merhametliydi, çok gözü yaşlıydı, katı değildi, hassas mizaclı bir kimseydi. Kur'an-ı Kerim öyle methediyor:

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ (التوبة:١١٤)

(*İnne ibrâhîme le-evvâhün halîm.*) "İbrâhim çok ah vah eden, çok gözü yaşlı bir kimseydi." (Tevbe, 9/114) diye bildiriyor.

Evvâh sözü için müfessirler diyorlar ki: Çok ah vah eden kimse... Ama neden çok ah vah ediyor? Allah'a sevgisinden, Allah'a bağlılığından, artık o hassaslığından dolayı...

İbrâhim AS, kalbi rikkatli bir kimse... Bu rikkatine rağmen nasıl yaşadı? Koca bir müşrik cemiyete karşı geldi. Çok ibret alınacak şeyler var Kur'an-ı Kerim'in kıssalarında... Bizim için çok ibretler var! Hz. İbrahim, bu gözü yaşlı, bu hassas, rikkatli kimse koca bir cemiyetin karşısına tek başına çıktı.

Koca bir şehir halkı puthane yapmışlar, çeşit çeşit putlara tapıyorlar, bâtıl bir itikad üzereler.

"—Yanlış bu yaptığınız!" dedi. "Elinizle yaptığınız şeylere niçin tapıyorsunuz? Bunlar işitmezler, duymazlar, görmezler; niye bunlara tapıyorsunuz?" dedi.

Hattâ puthanelerine girdi, bütün putlarını parçaladı. Parçaladığı baltayı, çekici götürdü, büyük putun boynuna astı. Şehir halkı şehir dışına bir merasime gitmişlerdi. Gelince baktılar ki, puthanenin içi harap, bütün putlar yerlere dökülmüş.

"—Bunu kim yaptı bizim putlarımıza?" diye araştırdılar.

Kur'an-ı Kerim bildiriyor bize bu hadiseleri... Dedi ki birisi:

"—İbrâhim diye bir genç var, bir yiğit var, bir delikanlı var... O putlarımızın aleyhinde konuşuyordu. Yapsa yapsa o yapmıştır." dedi.

Mühim bir hadise olmuş, puthane harabeye dönmüş. Halkı

topluyorlar. Halk kalabalık… Halkın toplanmasında da ibret var.

"—İbrahim'i getirin halkın huzuruna!" dediler, getirdiler.

Sordular İbrâhim AS'a:

"—Bunu sen mi yaptın bizim ilahlarımıza ey İbrâhim?"

İbrâhim AS dedi ki:

"—Belki en büyüğü yapmıştır. Sorun bakalım, konuşabiliyorsa… Bakın, ötekilerin hepsi parçalanmış, en büyüğü duruyor. Belki kavga çıkmıştır aralarında, vurmuş, kırmış, ötekileri parçalamıştır."

Diyorlar ki:

"—Ey İbrâhim, biliyorsun, bunlar konuşmaz!"

"—Pekiyi… Konuşmayan, derdini anlatamayan, kendisini müdafaa edemeyen bu putlara ne diye tapınırsınız?" diyor.

Ses yok, cevap yok… Nasıl cevap versinler, yanlış yoldalar çünkü… İbrâhim AS hakkı tutmuş, hakkı söylüyor. Allah tarafından desteklenmiş bir kimse…

Dediler ki:

حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوا آلِهَتَكُمْ (الأنبياء:٦٨)

(*Harrikùhu ve'nsurû âliheteküm*) "Yakın bu adamı, putlarınıza, ilahlarınıza yardım edin!" (Enbiyâ, 21/68)

Yakmak istediler ama, Allah izin vermedi, yakamadılar. Hz. İbrâhim'i ateşe attılar, ama o davasından dönmedi. "Tamam, sizin dediğiniz gibi olsun!" demedi. "Yaptığınız yanlıştır, putlara tapılmaz!" dedi, öyle devam etti.

Rivayetlere göre, ateşe attıkları zaman, Cebrâil AS gelmiş, onun dahi yardımını istememiş; "Rabbim beni görüyor!" demiş.

Ateşe attılar. Allah-u Teàlâ Hazretleri ateşe:

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى اِبْرٰهِيمَ (الأنبياء:٦٩)

(*Yâ nâru kûnî berden ve selâmen alâ ibrâhîm*) "Ey ateş, İbrâhim için soğuk ve selâmetlik ol! Yakma onu…" (Enbiyâ, 21/69) diye emir buyurdu. Hz. İbrâhim ateşten yanmadan, sağ sâlim çıktı.

Böyle, İbrâhim AS'ın iki sıfatı birbiriyle tezat gibi görünüyor ama, bizim için çok ibret var… Bir taraftan hassas, rikkatli, gözü yaşlı, ah edici, duygulu bir kimse; bir taraftan da gerçeği söylemekte, gerçeği işlemekte sapasağlam, kale gibi… Vücudu zayıf nahif olabilir ama, kale gibi bir ruhu var… Bu çok önemli iki sıfat…

Hz. Ebû Bekir de öyleydi, çok gözü yaşlıydı. Mekke'nin müşrikleri kalabalık oldukları zaman, "Toplu ibadet etmeyin, bir araya gelmeyin!" dediler. Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk RA'a, "Evinden dışarı çıkma!" dediler.

Hz. Ebû Bekir evinin bahçesinde ibadet ederdi. Gözyaşları döke döke Kur'an okur, namaz kılar, ibadet ederdi. Mahallenin bütün sakinleri başına toplanır, hayretle onu izlerlerdi. Hayranlıkla bakarlardı kendisine... Öyle gözü yaşlı, hassas bir kimseydi. Çok duyguluydu.

Arapların eski tarihini çok iyi bilirdi, ensâb ilmini çok iyi bilirdi, sülâleleri iyi tanırdı. Şiirlerini bilirdi. Arif, zarif, yüksek bir kimseydi. Çok zengin bir kimseydi. Mekke-i Mükerreme'nin eşrâfındandı. Bütün parasını İslâm'a, Allah'ın Rasûlü'nün emrine tahsis eyledi. Öyle fedâkâr bir kimse…

Peygamber SAS Efendimiz'in vefatından sonra, bazı müslüman kabileler zekâtı vermek istemediler:

"—Ey Ebû Bekir, biz namaz kılalım gene ama bizden şu zekâtı isteme! Vaz geç şu zekâttan…" dediler.

Hz. Ebû Bekir vaz geçer mi? Zekât Allah'ın emri, Kur'an-ı Kerim'de emredilmiş. Namaz kılmak bedenî bir ibadet, malın da ibadeti var… Malından da vereceksin Allah yolunda… Zekâtı vermeyince olur mu?

Dedi ki:

"—Rasûlüllah zamanında zekâttan ne veriyorsanız, onları vereceksiniz! Vermezseniz, alıncaya kadar sizinle mukàtele ederim, savaşırım!" dedi.

Demek ki yumuşaklık bir tarafa, vazife bir tarafa…

Biz de İbrâhim AS gibi olacağız. Kur'an-ı Kerim'de ne buyruluyor, müslümanlar nasıl olacak:

أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ (الفتح:٢٩)

(*Eşiddâü ale'l-küffâri ruhamâü beynehüm*) "Birbirlerine karşı şefkatli, merhametli, halim, selim, yumuşak… Alttan alırlar, ses çıkarmazlar, boyun bükerler, affederler, bağışlarlar. Kâfirlere karşı da pehlivan, celâdetli, kuvvetli, güçlüdürler. Kimse yan bakamaz, ödü patlar." (Fetih, 48/29)

Hakiki bir müslüman olsun, herkesin ödü patlar. Peygamber Efendimiz'in korkusu bir aylık mesafeden düşmanın gönlünü altüst edermiş. Bu konuda Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[29]

نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ (خ. عن جابر)

(*Nusirtü bi'r-ru'bi mesîrete şehrin*) "Bir aylık mesafeden düşmanın kalbine korku salmak suretiyle, Allah bana yardım eyledi."

Bir aylık ötedeki düşmanının ödü patlardı Rasûlüllah'tan… Hakiki müslüman da öyledir. Hakiki müslümanlardan cümle cihan halkı korkar. Onlar kimseden korkmaz.

Şimdiki müslümanlar zayıf… Dinin emirlerini bilmez, tutmaz. Hakka müzâhir olmaz, gayret göstermez. Ama bak eskiler öyle değil! Bedenen zayıf da olsalar, rûhen ne kadar kahraman kimseler…

2. Mûsâ AS'ın Benzeri Hz. Ömer RA

وَعُمَرُ نَظِيرُ مُوسٰى ،

(*Ve umeru nazîru mûsâ*) "Her peygamberin ümmetimiz içinde

---

[29] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.58, no:323; Neseî, *Sünen*, c.II, s.204, nmo:429; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.I, s.212, no:958; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.349, no:1154; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.438, no:32062; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.74, no:3763.

bir emsâli, mukàbili, dengi var ya, Hz. Ömer de Mûsâ AS'ın benzeridir."

Mûsâ AS nasıl bir kimseydi? Celâdetli, asabî bir kimseydi mübârek…

Tur Dağı'na çıktı. O arada ümmetinden Sâmirî adlı birisi, bilezikleri, yüzükleri topladı, altından bir buzağı yaptı. Onlara put yaptı, onları tapmaya teşvik etti.

Eskiden Mısır'da buzağıya tapıyorlardı. Mûsâ AS geldi, Hârun AS geldi, onlara Allah'ın birliğini öğretti. Firavun'dan kurtuldular. Firavun gözlerinin önünde sulara gark oldu. Çölleri geçtiler. Allah onlara çöllerde bıldırcın eti gönderdi, kudret helvası gönderdi, onları besledi.

Bu sefer, Mûsâ AS Rabbine münâcaat etmek için Tur Dağı'na çıkınca, orada vahiy gelmesini beklerken, Samirî adındaki bir kişi bütün kavmin zînet eşyalarını topladı, altından bir buzağı heykeli yaptı. İçinde boşluk vardı. Hava bir taraftan girip, öbür taraftan çıkınca, buzağı böğürtüsü gibi bir ses çıkıyordu.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلاً جَسَداً لَهُ خُوَارٌ (طه:٨٨)

(*Feahrece lehüm iclen ceseden lehû huvâr*) [Bunun üzerine, onlara böğüren bir buzağı heykeli ortaya koydu.] (Tàhâ, 20/88)

Eski Mısır dininde öküze tapmak vardı. O akideyi canlandırmak istedi, "Herkes buna tapsın!" dedi.

Mûsâ AS Tur Dağı'ndan geldi. Aldığı vahiyler, Tevrat ayetleri levhalar halinde yanında idi. Baktı ki kavmi sapıtmış ondan sonra… Çok sinirlendi, kızdı. Levhaları yere bıraktı. Sinirinden Hârun AS'ın sakalına yapıştı. Ona dedi ki:

يَاهَارُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا . أَلاَّ تَتَّبِعَنِي أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي

(طه:٩٢-٩٣)

(*Yâ hârûnü mâ meneake iz raeytehüm dallû*) "Ey Harun! Bunların dalâlete düştüklerini gördüğün vakit, seni engelleyen ne oldu? (*Ellâ tettebianî efe asayte emrî*) Neden benim yolumu takip etmedin? Emrime âsi mi oldun?" dedi. (Tâhâ, 20/92-93)

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لاَ تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلاَ بِرَأْسِي ، إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ

بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي (طه: ٩٤)

(*Kàle ye'bneümme lâ te'huz bi-lihyetî ve lâ bi-re'sî*) Hârun AS dedi ki: "Ey anamın oğlu, benim saçımı, sakalımı çekiştirip durma! Sözümü dinlemedi bu kavim… (*İnnî haşîtü en tekùle ferrakte beyne benî isrâîle ve lem tergab kavlî*) Ne yapalım, çekindim; 'İsrailoğullarının arasına ayrılık düşürdün; sözümü tutmadın!' demenden korktum." (Tâhâ, 20/94)

Mûsâ AS Allah yolunda asabî… "Niye müsaade ettin, niye buzağıya taptırttın, niye mânî olmadın?" diye tepki gösteriyor. Böyle asabî, celâdetli bir peygamber… Tabii, ulü'l-azm peygamberlerden, büyük peygamberlerden birisi.

3. Hârun AS'ın Benzeri Hz. Osman RA

وَعُثْمَانُ نَظِيرُ هَارُونَ ،

(*Ve usmâne nazîru hârûn*) "Hz. Osman da Hârun AS'ın dengi, mukàbilidir."

Hakîkaten de Hârun AS, yukarıda anlatılan hadiseden de anlaşılacağı gibi, halim selim bir kimseydi. Hz. Osman RA Efendimiz de halim, selim, sessiz, hayâ sahibi bir kimseydi.

Osman-ı Zinnûreyn üçüncü halifedir. Kur'an-ı Kerim'in muhafaza edilerek, bize kadar doğru bir şekilde gelmesinde emeği geçmiş bir sahabidir.

Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması için, Zeyd ibn-i Sâbit RA başkanlığında bir komisyon kurdu. Hz. Ebû Bekir RA'ın cem eylediği mushafı esas alarak, yedi adet Kur'an nüshası hazırlattı; Mekke, Kûfe, Basra, Şam, Yemen ve Bahreyn'e gönderdi. Bir nüshası da Medine'de kaldı. Ondan sonra, Kur'an öğretimi bu nüshalara göre yapıldı, yanlış okumalar önlendi.

4. Peygamber SAS Efendimiz'in Benzeri Hz. Ali RA

Hadis-i şerifin devamında Peygamber Efendimiz:

وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ نَظِيرِي ،

(*Ve aliyyü'bnü ebî tàlibin nazîrî*) "Ümmetimin içinde, Ali ibn-i Ebî Tàlib de benim benzerimdir." buyurdu. Hz. Ali Efendimiz, böyle müstesnâ bir iltifata nâil oldu. Böyle bir mazhariyeti var.

Başka bir hadis-i şerifte geçiyor ki, Peygamber SAS Efendimiz Mekke-i Mükerreme'den Medine-i Münevvere'ye ashabıyla hicret edince, Mekkelilerle Medinelileri birbirlerine kardeş eyledi. "Siz ikiniz kardeş olun! Siz ikiniz kardeş olun!" diyerek, bir ensarla bir muhaciri kardeş yaptı. Hepsi kardeş oldular, oldular, Hz. Ali Efendimiz boynu bükük kaldı. O zaman, Peygamber Efendimiz Hz. Ali'ye:

"—Sen de benim kardeşimsin!" dedi.

Hz. Ali Efendimiz ilk müslümanlardan… Küçük yaşta müslüman olmuş. "O da benim benzerim!" diyor.

5. İsâ AS'ın Benzeri Ebû Zerr-i Gıfârî RA

Kaldı Hz. İsâ AS… Tabii pek çok peygamber var da bu hadis-i şerifte zikredilmeyen… Sonunda Peygamber SAS Efendimiz şöyle dedi:

وَمَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلٰى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ، فَلْيَنْظُرْ إِلٰى أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِي .

(*Ve men serrahû en yenzura ilâ îse'bni meryeme, felyenzur ilâ ebî zerrini'l-gıfârî*) "Kim Meryemoğlu İsâ AS'a bakmaktan, nazar etmekten sürur duyarsa, Ebu Zerr-i Gıfârî'ye baksın!" dedi.

Ebû Zerr-i Gıfârî, ilk müslüman olan beş kişiden biridir. Asıl adı Cündeb ibn-i Cünâde'dir. Ebû Zer künyesidir. Gıfar kabilesi, Medine civarında, Bedir yakınlarında bir kabiledir. Peygamber Efendimiz peygamberlik vazifesine başlayınca, Gıfar kabilesine de bu haber gelmiş. Ebû Zer RA kardeşine diyor ki:

"—Böyle bir şahıs çıkmış, şunun haberini bana öğren, gel!" diyor. Kardeşini Mekke-i Mükerreme'ye gönderiyor.

Kardeşi gidip geliyor;

"—Birisi peygamber olmuş, halkı kendisine davet ediyor. Tek Allah'a ibadet etmeyi emrediyor. Putlara tapmayı yasaklıyor." diye birkaç şey söylüyor.

Ebû Zer tatmin olmuyor;

"—Benim gönlümü tam böyle rahatlatacak bir bilgi getirmedin; dur ben gideyim!" diyor.

Kalkıyor memleketinden, Mekke-i Mükerreme'ye geliyor. Hiç kimseye, "Ben filancayı görmeğe geldim!" demiyor, bir kenara oturmuş bekliyor. İslâm yeni çıkmış, tehlike de var. Kimseye, "Böyle bir peygamber çıkmış, nerededir?" diye soramıyor.

Şöyle orada otururken, yanına Hz. Ali Efendimiz gelmiş, demiş ki:

"—Yabancısın, garipsin gàliba?"

"—Evet, garibim." demiş.

"—Buyur, bizim eve gidelim!" demiş.

Hz. Ali Efendimiz misafirperver, cömertlerin şahı… Almış onu, evine götürmüş. İlk gün ne o soruyor, ne ötekisi söylüyor. Ne cömertlik ki, misafiri sıkacak bir söz bile söylemiyor. "Nerden geldin, niye geldin?" diye sormuyor. Ne mürüvvet… Ne sebeple gelirse gelsin, evinde barındırıyor, bir şey demiyor.

Ebû Zer RA, ertesi gün yine oralarda bakınıyor, Peygamberimizle ilgili bir şey sezemiyor. Hz. Ali Efendimiz geliyor:

"—Galiba bir yer bulamadın, yerleşemedin?" diye soruyor.

"—Zaten yerleşmeye niyetim yok!" diyor.

"—O halde buyur bize gidelim!" diyor.

Tekrar Hz. Ali Efendimiz'in evine gidiyorlar. O gün de misafir ediyor. O gün birbirlerini tanıyıp, samimi olduğunu anlayınca, Mekke'ye neden geldiğini soruyor.

Ebû Zer RA diyor ki:

"—Burada bir zat çıkmış, Allah'ın elçisi olduğunu ifade ediyormuş. Onu görmeye geldim." diyor.

Hz. Ali Efendimiz:

"—Doğru duymuşsun, o zat Allah'ın hak elçisidir. Hak peygamberdir, hakkı getirmiştir." diyor. "Yarın ben onun yanına gideceğim, sen de arkamdan gel! Bir tehlike olursa, ben duvara dönüp ayakkabımı düzeltir gibi yaparım, sen yürür gidersin." diyor.

O zaman tehlike var demek ki, doğrudan doğruya gidilmiyor, herkes çekiniyor.

Hz. Ali Efendimiz'le böyle konuşmuşlar, peş peşe, iki yabancı gibi Peygamber SAS'in olduğu eve gitmişler. Böylece Hz. Ali Efendimiz onu Peygamber SAS Efendimiz'e götürmüş. Demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah, sen Allah'ın elçisisin! Bana İslâm'ı öğret!"

Peygamber SAS Efendimiz ona İslâm'ı öğretmiş. Sonra da demiş ki:

"—Ey Ebû Zer, sen şimdi memleketine dön! Biz iyice ortaya çıktığımız zaman, tekrar gelirsin."

"—Yâ Rasûlallah, senin bana öğrettiğin şeyleri ta Kureyş'in ortasına gidip söylemeden edemem!" diyor.

Gitmiş Kureyş'e… Onlar Kâbe'de otururlarken yanlarına varmış:

"—Allah birdir, bu putlara tapılmaz! Muhammed SAS Allah'ın hak elçisidir. Kur'an hak kitaptır." diye İslâm'ın hakikatlerini söyleyince, üstüne çullanmışlar, öldüresiye döğmüşler Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretlerini…

Zer, küçük karınca demek. *Ebû Zer*, karınca babası demek. Gàliba kendisi ufak tefekmiş. Ondan o lakabı almış.

O sıra Hz. Abbas gelmiş, üzerine kapanmış:

"—Ey Kureyşliler, bu adamı öldürüyorsunuz ama, sizin kervan yolunuzun üzerindeki Gıfar kabilesine mensuptur bu adam! Siz buradan kervanları yükleyip, onların arasından geçeceksiniz. Kendi adamlarından birisini öldürdünüz diye, sizi oradan geçirmezler. Ticaretiniz mahvolur." demiş, ellerinden öyle kurtarmış.

Bir kere dayağı yiyen ne yapar? Bir de ufak tefekse, karşı taraf kalabalıksa… Boynunu büker, ne yapsın?

Ebû Zer RA, ertesi gün yine gitmiş oraya;

"—Allah birdir, Hz. Muhammed onun elçisidir. Hak din İslâm'dır." diye yine seslenmiş.

Yine üstüne çullanmışlar. Bu sefer Kâbe'nin örtüsünün altına sığınmış.

Böyle olmuş müslümanlığı, böyle bir kimse…

Müslüman olduktan sonra da çok cömertmiş. İki tane dinarın, dirhemin bir araya gelmesini doğru görmezmiş. "İkisi bir araya geldi mi, Kur'an-ı Kerim'de yasaklanan durum olur." dermiş.

Ayet-i Kerime'de buyruluyor ki:

اَلَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ (التوبة:٣٤)

(*Ellezîne yeknizûne'z-zehebe ve'l-fıddata ve lâ yünfikùnehâ fî sebîli'llâhi febeşşirhüm bi-azâbin elîm*) "Altın ve gümüşü

biriktirip, depo edip, onları Allah yolunda harcamayanları elem dolu bir azapla korkut! Onlar cehenneme düşecekler." (Tevbe, 9/34)

Ebû Zer RA, "İki dirhemin bir araya gelmesi bile bu ayetteki biriktirmeye dahildir." dermiş, kanaati öyleymiş. Onun için kendisi para biriktirmemiş, çok fakîrâne bir hayat sürmüş.

Beytü'l-maldan para tahsis etmişler; eline geçen parayı o gün akşama kadar dağıtırmış fukaraya… Öyle garip bir cömertliği olan bir kimse…

Rebeze denilen bir yerde, hicretten 32 yıl sonra ahirete intikal eylemiş. Peygamber Efendimiz'in bir de mucizesi var bu zat hakkında…

Tebük Seferi'ne giderken Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'nin devesi pek zayıf ve dayanıksız olduğu için geride kalmış. Yolun ortasında devesi çöküp kalınca, devesinden inmiş. Eşyasını sırtına yükleyerek, orduya yetişmek için yaya yürümeye başlamış. Bir öğle vakti orduya yetişmiş. Rasûlüllah'ın yanında bulunan ashabı demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah! Tek başına bir adam geliyor."

Rasûlüllah Efendimiz:

"—Ebû Zer midir? Onun olmasını isterim." buyurmuş.

Ashâb-ı kirâm dikkatle bakıp:

"— Yâ Rasûlallah, gelen Ebû Zer'dir." demişler.

"—Allah Ebû Zerr'e rahmet eylesin! O, yalnız yaşar, yalnız yürür, yalnız başına vefât eder ve yalnız başına haşrolunur." buyurmuş.

Vefat etmeden önce hastalanıyor. Hastalığı artınca, hanımına diyor ki:

"—Ben vefat edeceğim. Rasûlüllah Efendimiz benim yalnız vefat edeceğimi bildirmişti. Benim cenazemi yol üstüne koy! Oradan gelecekler benim cenaze namazımı kılarlar." diyor.

Vefat edince, hanımı cenazesini yol üstüne bırakıyor. Şam tarafından bir kervan geliyor. Kervandakiler bakıyorlar ki cenaze var... Köle de başında bekliyor. Kervandakilerin arasında Abdullah ibn-i Mes'ud RA da varmış.

"—Kim bu vefat eden kimse?" diye soruyorlar.

“—Ebû Zerr-i Gıfârî derler.” deyince, Abdullah ibn-i Mes’ud RA çok duygulanıyor:

“—Rasûlüllah doğru söylemiş, ‘O yalnız vefat edecek!’ diye buyurmuştu.” diyor.

Cenaze namazını Abdullah ibn-i Mes’ud RA kıldırıyor, defnediyorlar. Allah şefaatlerine nâil eylesin...

Bir başka hatırası daha var… Kureyşliler kendisine tazyik ettiği zaman, bir ay Beytullah’tan dışarı çıkmamış. Dayak faslı başlayacağı zaman Kâbe’nin örtüsünün altına sığınırmış. Hiç yemek yememiş.

Rasûlüllah Efendimiz sormuş:

“—Nasıl geçindin?”

“—Zemzem içtim yâ Rasûlallah! Kilo bile aldım.” demiş.

Bu da Zemzem’in besleyici bir tesiri olduğunu gösteriyor. Yiyecek yok, et yok, süt yok, ekmek yok, gıda yok; bir ay Zemzem’le idare etmiş.

Ebû Zerr-i Gıfârî RA, tevazu ve zühdü itibâriyle Hz. İsâ AS’a benzerdi.

Tevâzu ne demek? İnsanın boyun büküp tekebbür etmemesi, kendisinin Allah’ın âciz nâçiz bir kulu olduğunu bilmesi… Buna tevâzu derler.

Zühd ne demek? Dünyaya metelik vermemek, dünyaya aldırmamak, dünyalık toplamağa gayret etmemek demek… Ahirete aldırmak, ahirete gayret etmek demek…

Hz. İsâ AS öyleydi. İşte o sıfatları bakımından Ebû Zerr-i Gıfârî RA da ona benzer. Allah bizleri bu peygamberlerin, bu sahabe-i kiramın şefaatlerine nâil eylesin… Güzel huylarıyla bizleri de mütehallık eylesin…

c. Nimete Şükür, Musîbete Sabır

Bir nimete mazhar olan kimsenin zihniyeti güzel olursa, büyük sevap kazandığına; bir sıkıntıya uğramış insanın da onu karşılaması güzel olursa ecir kazanacağına dair bir hadis-i şerif… Enes ibn-i Mâlik RA tarafından rivayet edilmiş. Buyuruyor ki

Peygamber SAS Efendimiz:[30]

مَا مِنْ نِعْمَةٍ وَإِنْ تَقَادَمَ عَهْدُهَا ، فَيُجَدِّدُهَا الْعَبْدُ بِالْحَمْدِ ، إِلاَّ جَدَّدَ اللهُ لَهُ ثَوَابَهَا ؛ وَ مَا مِنْ مُصِيبَةٍ وَ إِنْ تَقَادَمَ عَهْدُهَا ، فَيُجَدِّدُهَا الْعَبْدُ بِالاِسْتِرْجَاعِ ، إِلاَّ جَدَّدَ اللهُ أَجْرَهَا وَثَوَابَهَا (الحكيم عن أنس)

RE.388/12 (*Mâ min ni'metin ve in tekàdeme ahdühâ, feyüceddidühe'l-abdü bi'l-hamdi, illâ ceddeda'llàhu lehû sevâbehâ; ve mâ min musîbetin ve in tekàdeme ahdühâ, feyüceddidühe'l-abdü bi'l-istircâi, illâ ceddeda'llàhu ecrehâ ve sevâbehâ.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

(*Mâ min ni'metin*) "Kula gelen nimetlerden hiçbir nimet yoktur ki, (*ve in tekàdeme ahdühâ*) her ne kadar o nimetin o kula gelmesinin üzerinden çok seneler geçmişse de, aradan çok zaman geçmişse bile, (*feyüceddidühe'l-abdü bi'l-hamdi*) kul "*El-hamdü li'llâh*" diye o nimete medh ü senâ edip Allah'a hamd ederse, (*illâ ceddeda'llàhu lehû sevâbehâ*) Allah o nimetin hamdinin sevabını yeniden verir."

Nimet yok şimdi, eskiden olmuş bir nimeti anlatıyor:

"—Ah, seneler önce gençliğimde şöyle bir durum olmuştu da, Allah ummadığım yerden bana büyük nimetler ihsan etmişti. Ne sıkıntıyla düğün yapacağım derken, ferahlık içinde düğünümü yapmıştım. El-hamdü lillâh!.."

Tamam, o zamanki hamdin sevabı kadar sevabı hemen kazandın. O nimeti şimdi söyledin ya, şimdi söylediğin zaman hamd ettin ya; nimet yok, aradan seneler geçmiş ama, o hamdi tazeledin diye, Allah o nimetin hamdinin sevabını sana yine verir.

Demek ki, ağzımız hamdli, şükürlü olacak; eski nimetleri anarken bile insan durduğu yerden sevap kazanıyor.

Cömert insan, mert insan, hakiki er kişi, güzel ahlâklı insan iyilikleri unutmaz. Seneler senesi şöyleydi, böyleydi, iyiydi, hoştu;

---

[30] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.203; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.264, no:6471; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.297, no:20803.

şimdi küs, dargın, uzak… E ne oldu o eski günler? Hepsi unutuldu. Şartlar değişti, hepsi unutuldu. Cömert insan, mert insan, civanmert kişi eski iyiliği unutmaz. Tabii, Allah'ın nimetlerini hiç unutmamak lâzım! Tekrar tekrar hamd ile şükr ile anmak lâzım!

(*Ve mâ min musîbetin*) "Hiçbir musibet, dert, belâ ve sıkıntı da yoktur ki, (*ve in tekàdeme ahdühâ*) çok eskiden olmuş bile olsa, (*feyüceddidühe'l-abdü bi'l-istircâi*) eğer kul o gelen belâya, "*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*" diyerek, takdire rıza göstererek mukabele etmişse ve yine öyle "*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*" diyorsa, (*İllâ ceddeda'llàhu ecrehâ ve sevâbehâ*) Allah onun sevabını ve ecrini ona yine verir."

"—Seneler öncesi başıma şöyle bir musibet gelmişti. Öyle ağır hastalıklara düşmüştüm ki, ateşler içinde yanıyordum. Neredeyse ölecektim. Eh ne yapalım, Allah'ın takdiri, '*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*' dedim. Sonra Allah, o belâyı benim üzerimden def etti. Gene kurtuldum, gene afiyet buldum."

Sen, "*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*" dedin ya, "Biz Allah'ın kullarıyız, biz ona döneceğiz, hüküm onundur. Onun hükmüne razıyım, itirazım yok… Kaza ve kaderine boyun vermişim. Neylerse güzel eyler." gibi bir zihniyetle söyledin ya; Allah yine, tekrar ecir veriyor.

Demek ki, diliyle insan durduğu yerden sevap kazanabilir. Dilimize hakim olalım!

Ne güzel kimseler vardır, bizim köyden filân bilirim: Sinirlendirirsin, "*Lâ ilâhe illa'llah, Muhammedün rasûlü'llah*" der. Çok sinirlendi, "*Sübhàna'llah*!" der. Sinirleniyor ama, bak tesbihle karşılıyor. Dilimizi böyle güzel şeylere alıştıralım!

Kimisi de Allah saklasın, gözünü kapatıyor, açıyor ağzını;

"—Allah seni kahreylesin, taş ol inşaallah, e mi… Ayağın kırılsın, elin kırılsın… Bilmem ne?" diyor.

"—Yâhu ne oluyorsun, kime söylüyorsun bunları?"

Çocuğuna söylüyor.

"—Ne yapmış?"

Gel demiş, gelmemiş; git demiş, gitmemiş. Bakkala gönderdiği zaman, dönmemiş. Lânet üstüne lânet yağdırıyor. Öyle

olmayacak.

Bakın, müslümanın şükürlü olması, güzel sözlü olması, tatlı dilli olması, durduğu yerden insana sevap kazandırıyor. "*El-hamdü lillâh*" diyorsun eski nimete, yeniden sevap alıyorsun. "*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*" diyorsun eski musibete, yeniden sevap kazanıyorsun.

Onun için, Müslümanlıkta sevap kazanmak kolaydır. Parayla, pulla da değil… İşte görüyorsunuz, insan parasız pulsuz da sevap kazanabilir.

d. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh'ın Sevabı

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilen bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" sözünün sevabını, kıymetini bildiriyor. Buyurmuş ki:[31]

مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكٌ، وَلاَ صَعَدَ إِلَى السَّمَاءِ مَلَكٌ، حَتَّى يَقُولَ:

لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 389/1 (*Mâ nezele mine's-semâi melekün, ve lâ saade ile's-semâi melekün, hattâ yekùle: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*)

(*Mâ nezele mine's-semâi melekün*) "Hiçbir melek yoktur ki, semâdan yere insin; (*ve lâ saade ile's-semâi melekün*) ve hiçbir melek yoktur ki yerden göğe çıksın… Hani kimisi iner, kimisi çıkar. Vazife icabı meleklerin kimisi yeryüzüne iner, kimisi yeryüzünden sevapları, ibadetleri götürmek için semâya doğru çıkar. Hiçbir inen, çıkan melek yoktur ki, (*hattâ yekùle: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) '*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*' demesin… Bütün melekler böyle der."

"*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" ne demek o halde? Her meleğin inerken, çıkarken söylediği söz, ne demek bu?..

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm*) "Hiç bir güç kuvvet yoktur, hep Allah'ındır. Her güç kuvvet Allah'tadır.

---

[31] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.77, no:6237; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.459, no:1983; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.318, no:20852.

Yaşatan o, öldüren o, kaldıran o, indiren o, yükselten o, alçaltan o… Aziz kılan o, zelil kılan o, her şey ondan…

Şairin dediği gibi:

Cümle işler Hàlik'ındır, kul eliyle işlenir;
Hakkın emri olmaz ise, sanma bir çöp deprenir.

Yâni, her şey Allah'tandır. Allah dilemezse, yaptırmaz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin müsaadesi olmazsa, hiçbir şey olmaz, bir yaprak kıpırdamaz. Her şey Allah'tandır.

O zaman insanın ne yapması lâzım? Allah ile kulluk bağlantısını güzel tutması lâzım!

Sen nesin? Kulsun… Kimin kulusun?.. O Kerîm Allah'ın kulusun, o Kàdir Allah'ın kulusun! Güç kuvvet elinde olan Allah'ın kulusun! Kulluğunu bil, sırtın sağlam yerde, hiç merak etme! Eğer ona has kul olursan, hiç kimse seni alt edemez.

Dervişler:

"—Yâhu sen malları yüklüyorsun develere, tek başına gidiyorsun! Bu çöllerden kervanla git, yoluna haramîler çıkar."

"—Hayır!" demiş.

Allah'a tevekkül ediyor, gücün kuvvetin Allah'ta olduğunu biliyor. Mü'min bir kimse…

Yolculukta bir harami çıkmış önüne:

"—Seni öldüreceğim, malları alacağım!" diyor.

Demiş ki:

"—Müsaade et, şurada bir namaz kılayım, dua edeyim!"

Elini açmış, bir dua eylemiş. Bir atlı peydâ olmuş, haraminin üstüne seğirtmiş, o adamdan onu kurtarmış.

Gönderen Allah, gücün kuvvetin sahibi Allah; yaptırtmaz, unutturur.

Bir arkadaş diyor ki:

"—Anarşinin çok olduğu zamanda durdurdular beni, hüviyetimi istediler; verdim. Bir bana baktılar, bir hüviyetime baktılar. Sonunda 'Haydi geç!' dediler. Halbuki, aradıkları adam bendim. Allah kurtardı ellerinden, geçtim." diyor.

Yâni, ismi burada yazılı, kendisi karşıda, resim de var…

Onun için, “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*” sözü çok mühimdir. Dervişliğin ilk derslerinden biridir bu… Her şey Allah’tandır. Ona göre, Allah’a iyi bağlanırsın. Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne can ü gönülden bağlanır, iyi kulluk edersin.

Sebeb-i vürûd-u hadis diye bir şey vardır. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifi niçin ifade buyurmuş? Neden, hangi hadise üzerine?.. Buna sebeb-i vürûd derler. Sebeb-i vürûdunu Ebû Hüreyre RA şöyle anlatıyor;

“—Peygamber Efendimiz’le askerî bir seferdeydik, yolculuktaydık. Ne zaman yüksek bir tepeye çıksak, “*Allàhu ekber… Allàhu ekber*!” deyip, çok yüksek sesle tekbir getiriyorduk.

Bunun üzerine Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

‘—Ey insanlar! Kendi nefislerinize karşı mutedil davranın, çok bağırıp çağırmayın! Çünkü siz çok uzakta olan, sağır bir zata seslenmiyorsunuz. Aksine semi’ olan, basîr olan, her şeyi duyan, işiten Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne dua ediyorsunuz. Öyle kendinizi parçalarcasına çok bağırıp çağırmaya gerek yok!’ dedi, bizi ikaz etti.”

Bazısı çokça bağırıyor. Bu gittiğimiz seyahatlerde de bazen öyle garip şeyler görüyoruz. Güler misin, ağlar mısın?.. Tesbih çekecek, zikredecek, kendisini yıkıp, harab edip gidiyor.

Geçen gün bir yerde, Allah şifa versin, birisi soru sordu, cevap verdik. Soru sordu, cevap verdik… Çok hoşuna gitti, bir nâra attı, yere yattı, çırpınıyor. Artık, sağından solundan iki kişi zabtetmeye çalışıyor. Eh yarım saat, on beş dakika geçti. Ondan sonra yine güzel bir mevzu geçti, yine bir nâra attı. Bu sefer balıklama yerde yine çırpınıyor.

İnsan kendini kontrol edecek. İyi müslüman aklı havaya giden kimse değil ki… İyi müslüman dâima aklı başında olan, şuurlu, uyanık, her şeyi bilerek, dikkat ederek, ölçerek şeriata uygun yapan kimse…

Hadis-i şerifin sebeb-i vürûdunu anlatıyorduk. Bu arada, Ebû Hüreyre RA’ın yanına gelmiş Peygamber SAS Efendimiz. Ebû Hüreyre RA diyor ki:

“Sonra Rasûlüllah benim yanıma geldi. Ben de içimden, “*Lâ*

havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh… Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh…" deyip duruyordum. Bana dedi ki:

'—Ey Abdullah! (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) de! Çünkü o cennetin hazinelerinden bir hazinedir.' buyurdu."

Abdullah, Ebû Hüreyre'nin asıl adıdır. "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*"ı içinden söylüyordu ama, Rasûlüllah Efendimiz Allah'ın bildirmesiyle onun ne söylediğini bildi. Ona devam etmesini tavsiye etti. Allah'ın hak peygamberi…

"*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" cennet hazinelerinden bir hazinedir. Emrin altında bir hazine olmasını istemez misin? Bir torba altını olsa bile bayılır insan… Bir tanesini o sevdiğine verir, bir tanesini öteki sevdiğine verir. Çocuklarına dağıtır. Cömertlik güzel, hoş bir şey...

e. Sadaka Malı Azaltmaz

Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiği bir diğer hadis-i şerif… Şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:[32]

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ ، وَمَا زَادَ اللهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا ، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللهُ (حم. م. ت. عن أبي هريرة)

RE. 389/2 (*Mâ nakasat sadakatün min mâlin, ve mâ zâde'llàhu abden bi-afvin illâ izzen; ve mâ tevâdaa ehadün li'llâhi illâ rafeahu'llàh*)

(*Mâ nakasat sadakatün min mâlin*) "Verilen sadaka malı azaltmaz, maldan bir şey eksiltmez. İster zekât olsun, ister başka

---

[32] Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.474, no:4689; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.331, no:1952; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.386, no:8996; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.40, no:3248; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.97, no:2438; Dârimî. *Sünen*, c.I, s.486, no:1676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.205, no:5092; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.232, no:3411; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.197, no:7606; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.169; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.56, no:93; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.294, no:15767; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.320, no:20856.

türlü bağış olsun, verilen sadaka malı azaltmaz.”

Bu ne demek? Peygamber SAS Efendimiz’in ağzıyla bize garantidir ki. “Korkma, sadaka ver, hayır yap! Allah daha fazlasını sana verecek.” demek. Rasûlüllah Efendimiz garanti etmiş oluyor.

Yoksa, senin elinde bin lira para varken, iki yüzünü verince sekiz yüz lira kalıyor. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte “Sadaka malı azaltmaz.” buyurmuş. Demek ki, daha çoğu gelecek.

En aşağı bire on gelir kardeşlerim! Halis niyetle verdiniz mi, en aşağı bire on gelir. Bire dokuz gelirse, bir tanesi bir yere takılmıştır; onun arkasına düşebilirsin. En aşağı bire on gelir. Onun için korkmayın, Allah yolunda malınızı infak edin!

Samimiyetin ölçüsü, biraz parayla ölçülüyor. Çünkü, herkesle dost, ahbap oluyorsun; sen onun maddesine dokunmadığın zaman, o senin maddene dokunmadığı zaman, ahbaplık iyi, güzel devam ediyor. Birazcık menfaatine gölge düştü mü, bakıyorsun, kaşlar çatılıyor, ahbaplık gidiyor. Neden? Daha önce o kardeşimizi mali yönden imtihan etmedik de ondan… Bir de mâlî yönden imtihan olması lâzım!

İnsanların maddesine dokunduğun zaman, ahbaplık devam ediyorsa, o iyi arkadaş demektir. Yâni maldan, mülkten, paradan, puldan dolayı seninle kavga çıkartıyorsa, imtihanı kaybetti demektir.

Ekseriyetle insanlar kendi kendisini aldatır. Filancayı seviyorum sanır, filancayla ahbap sanırız kendisini, ama menfaatini çiğneyemez. Menfaatini korumak için o ahbaplığı yıkıverir.

Onun için, dinimizde de Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri malla ölçüyor. Allah bizim sadık müslüman olduğumuzu neyle ölçüyor? Sevdiğimiz şeylerle ölçüyor.

“—Ver bakayım malını, anlayayım senin halis müslüman olduğunu!.. Zekât vereceksin, sadaka vereceksin, sadaka-i fıtr vereceksin; Allah yoluna malını sarf edeceksin, gayret edeceksin!” diyor.

Veren kul kâr ediyor. Arkasından kâr edecek. Mânevî bir kanun bu... Sen verdin mi, Allah daha fazlasını verir ama, ilkönce

vermek suretiyle bir imtihan oluyor. Vermeyen, cimrilik eden, elini sıkan mahrum kalıyor. Hem dünya hayrından, hem de ahiret hayrından mahrum kalıyor. Veren kâr ediyor. Çünkü veren için melekler dua ediyor.

Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor ki:[33]

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ ، إِلاَّ مَلَكَانِ يَنْزِلاَنِ ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا :
اَللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا ! وَ يَقُولُ الآخَرُ: اَللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا !

(خ. م. عن أبي هريرة)

ME. 1079 (*Mâ min yevmin yusbihu'l-ibâdü fîhi, illâ melekâni yenzilân*) "Allah'ın vazifelendirdiği iki melek vardır, insanların geçirdiği her sabah inerler. (*Feyekùlü ehadühümâ*) Birisi der ki: (*Allàhümme a'ti münfikan halefâ.*) 'Yâ Rabbi, infak edene, cömertlik yapana verdiğinden fazlasını ihsan eyle, daha çoğalsın malı...'

(*Ve yekùlü'l-âhar*) Diğeri de: (*A'llàhümme a'ti mümsiken telefâ.*) 'Yâ Rabbi, cimrilik yapanın da malını telef et! Cimrilik yaptı malım azalmasın diye ama sen onu azalt!' diye dua eder."

Meleğin dua etmesi ne demek? O iş öyle olacak demek.

Demek ki kardeşlerim, bizim hàlis, muhlis müslümanlığımız biraz nereden anlaşılacak. Maddeden… Mal canın yongasıysa, bakalım o yongaya dokunulduğu zaman canı zıplıyor mu, zıplamıyor mu? Oradan anlaşılacak.

Camilerimiz harap, işlerimiz eksik, doğru düzgün neşriyatımız yok, teşkilatımız yok, eğitimimiz yok, çalışmamız az… Neden? Biraz fukara bir milletiz. Meselâ Almanlar gibi çok ticaret yapıp

---

[33] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.9, no:5643; Hz. Ali RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.214,no; 3353; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.189, no:7620; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.248; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.614, no:16243; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.328, no:876; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.88, no:10316.

da çok para kazansak, yine cömertler çok çıkar da… Ama cömertlik zenginlikle, fakirlikle ilgili değildir. Yâni cömert tabiatlı insan, fukara iken de verir.

Şimdi, Ebû Ca'fer diye bir zatın hikâyesini anlatır kitaplar:

Zengin bir kimseymiş, cömertliğiyle tanınmış. Bir gün hurmalığına gitmiş, gölgeye oturmuş. Belki üzümler de var…

Bakmış, komşunun bahçesinde siyah bir Habeşî köle çalışıyor. Bel belliyor, kazma kazıyor, kesiyor, biçiyor… İşçilik yapıyor. Bir zayıf köpek gelmiş kölenin yanına, etrafında kuyruk sallayarak dolaşmış. Onun üzerine o da gitmiş, ağaca astığı çıkınından bir çörek çıkarmış, atmış köpeğin önüne… Köpek onu hemen yemiş, yine kuyruk sallayıp etrafında dolaşmaya başlamış. Köle çıkınından bir çörek daha çıkarmış, onu da köpeğe vermiş. Köpek onu da yemiş hemen… Ondan sonra yine kölenin etrafında dolaşmaya başlamış. Nihayet köle çıkından son parçayı çıkarmış, köpeğin önüne atmış. Çıkını silkelemiş, dürmüş, kaldırmış. Tamam, içinde hiçbir şey kalmadı, hepsini köpeğe verdi. Köpek onu da yiyince, gitmiş.

Ebû Ca'fer köleyi çağırmış:

"—Gel bakalım buraya! Ne yaptın? Niye verdin köpeğe çöreklerini?"

Demiş ki:

"—O garip bir köpekti, bu diyarın köpeği değil... Kimse ona bakmamış, aç kalmış zavallı… Onun için verdim. Ben de oruca meyilliydim zâten, bugün oruç tutarım."

Güneşin altında çalışacak hurmalıkta, "Oruca meyilliydim, ziyanı yok, oruç tutuveririm!" diyor.

Ebû Ca'fer diyor ki:

"—Bu adam benden daha cömert, çünkü yok arkasında…"

Düşündü: Kendisi bir tencere verse, evde bir sürü yiyecek var… Bir çuval verse, evde dokuz çuval var… "Ama üç tane çöreği olup da, hepsini verdi mi, o benden daha cömert…" dedi.

Köleye demiş ki:

"—Sen benden daha cömertsin! Halk beni cömert diye biliyor ama sen benden daha cömertsin!" demiş.

Gitmiş kölenin sahibine, "Senin şu köleyi bana sat!" demiş,

köleyi satın almış. Tarlanın sahibine gitmiş, tarlayı da satın almış. Sonra kölenin yanına gelmiş, “Seni ben satın aldım, sahibin benim ama seni azad ediyorum!” demiş, köleyi azad etmiş. “Bu tarlayı da sana bağışladım.” demiş.

Sabahleyin köle olarak, işçi olarak girdiği tarladan, akşam üstü tarlanın sahibi hür bir kimse olarak çıkmış. Neden? Cömertlikten…

Cömertlikten mahrum olmuyor insan… Üç tane çöreği köpeğe verdi diye, Allah ona hem hürriyetini bahşetmiş, hem de tarlanın sahibi olmuş. Kim veriyor, Ebû Ca’fer mi veriyor? Ebû Ca’fer’e Allah verdirtiyor.

İşte bu böyledir. İşler buna benzer tarzda cereyan eder. Şahıslar değişir, Ebû Ca’fer gider, Ali gelir, Veli gelir. Köle gider, hizmetçi gelir. Ama bu kaide böyle yürür. Allah’a has halis kulluk edeni, Allah yarı yolda bırakmaz, mahrum bırakmaz.

Nâçâr kalacak yerde
Nâgâh açar ol perde
Dermân eder her derde
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler.

“Hiç çare olmadık bir zamanda, bîçare kaldığın bir zamanda, Allah birden perdeyi açar, bir çare ihsan eder.” diyor.

Mü’minler görür. Hayatında çok görmüştür mü’min kimseler… İmanın içinde coşmaya başladı mı, kalbinde zıplamaya başladı mı, böyle şeyleri çok görürsün. Mü’min kullara Allah gösterir bu ibretleri…

Bir arkadaş anlattı: Tarsus’ta birisinden bir borç almış bir müteahhit… Borçların ödeme günü gelmiş, ödemeğe takati yok… İnşaat yapmış, inşaatında daireler satılmamış. Ama borcunu vaktinde vermek istiyor. Vaktinde veremeyeceğim diye utanıyor. El açmış, dua etmiş:

“—Yâ Rabbi, ben borçluyum, bu borcumu ödemem lâzım!” demiş.

Son güne kadar çaresiz, kasasında bir kuruş para yok… En son

gün, Almanya'dan bir kadın gelmiş, iki tane daire satın almış, parasını da tıkır tıkır saymış.

"—Müteahhit efendi, ben bunları iki yetim için alıyorum. Aman şöyle olsun, böyle olsun…" demiş.

Müteahhit onları duyar mı, aklı başka yerde; sevincinden uçuyor. Paraları aldığı gibi dosdoğru gitmiş alacaklısına:

"—Al kardeşim, el-hamdü lillâh nasib oldu, sana borcumu vaktinde ödüyorum!" demiş.

Eh, namuslu borçlu böyle olur. Mü'min insan böyle olur. Mü'min insana da Allah'ın lütfu böyle olur. Çünkü ödemek istiyor ama çaresiz, kasasında para yok… İşte Allah çaresize böyle çâresâzdır.

Çâresâz ne demek? Çâre yapıcı, çare icad edici...

Allah bizi iyi müslüman eylesin, iyi mü'min eylesin… Sen kulluğunu iyi yaparsan, o Rabliğini bilir. Sen kulluğunu iyi yaparsan, Allah-u Teàlâ Hazretleri rubûbiyyetinin gereğini bilir. Bostancı tarlayı ne zaman sulayacağını bilir.

İbrâhim ibn-i Edhem Hazretleri'ne gelmişler:

"—Yâ İbrâhim, gel dua edelim! Belde susuzluktan kırıldı, gel yağmur duasına çıkalım!" demişler.

Demiş ki:

أَقِيمُوا عُبُودِيَّتِكُمْ ، فَإِنَّهُ أَعْلَمُ بِرُبُوبِيَّتِهِ .

(*Ekîmû ubûdiyyetiküm, feinnehû a'lemü bi-rubûbiyyetihî*) "Siz kulluğunuzu düzgün yapın, o Rabliğini bilir." demiş.

Yâni, "Siz günah işliyorsunuz, kusur işliyorsunuz, yağmur kesiliyor. Zekâtı vermiyorsunuz, hayrı yapmıyorsunuz, yağmur kesiliyor. Siz kulluğunuzu düzeltin, o Rabliğini bilir." demiş.

Bir şehrin ilçesinin müftüsü anlattı. Bizim fakülteden mezun, yaşlı, aksakallı bir tanıdık, dost.

"—Belde ziraat beldesi ama, susuzluktan kırılıyor. Yağmur yok, kuraklık var, kıtlık var… Geldiler, 'Müftü Efendi, yağmur duasına çıkalım!' dediler. "Falan gün yağmur duasına çıkalım!' diye karar verdik. Çevre köylerden, ilçelerden minibüslere bindiler geldiler. Büyük bir kalabalık toplandı." diyor.

O sırada vaizin birisi müftü efendiye gelmiş, demiş ki:

"—Müftü Efendi, örfî idareden[34] izin aldın mı?"

"—Yok, hiç aklıma gelmedi. Gerekir mi?" demiş.

"—Gerekmez mi? Yağmur duası diye bu kadar halkı, kalabalığı topluyorsun. Örfî idare beş kişiden fazla kimsenin toplanmasına müsaade etmiyor. Sen bu kadar insanı nasıl toplarsın?" demiş.

Müftü Efendi bir düşünmüş;

"—Eyvah, bilmeden hatalı bir iş işledik. Ortalık karışmadan, haydi komutanın yanına gidelim!" demiş.

Komutanın yanına giderken, yolda da düşünmüş, taşınmış. "Halkı topladık, izin verin!" dese, biçimsiz olacak.

"—Paşam, halk yağmur duası için toplandı, zât-ı âlinizi duaya bekliyorlar." demiş.

Paşa da demiş ki:

"—Benim işim başımdan aşkın, haydi sen bana vekil oluver, git!" demiş.

---

[34] Sıkıyönetim komutanlığı.

Yağmur duası yapılacak yere gitmişler. Gazeteciler gelmiş, fotoğraf makinaları, flaşlar, hepsi Müftü Efendi'yi izliyormuş. Kimisi de, "20. Yüzyıl'da yağmur duasına mı çıkılırmış?" diye alay etmeye başlamış.

Müftü Efendi biraz sıkılmış, terlemiş. Ellerini açmış, boynunu bükmüş, başlamış dua etmeye:

"—Yâ Rabbi, buraya mü'min geliyor, kâfir geliyor, hasetçi geliyor, inatçı geliyor, münkir geliyor… Bizi mahrum etme yâ Rabbi!" demiş.

Ortalık pırıl pırıl güneş iken, bir bulut, bir yağmur, bir yağmur, bir yağmur… Allah'ın lütf u keremiyle yağmur yağmağa başlamış.

Oranın valisi, yanına gelen bir şahsa demiş ki:

"—İşte görsün münkirler! Bak, o kadar alay edip duruyorlardı, işte yağmur yağdı." demiş.

Kardeşlerim, insan Allah'a iyi tevekkül edecek! İyi tevekkül ederse, Allah her yerde hàzır ve nâzır… Sonra, (*lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) her güç, kuvvet ondan… Yağmur yağdırmak ondan, güneşi çıkartmak ondan, bitkiyi yetiştirmek ondan… Ona biz iyi kulluk edeceğiz. Kulluğumuzu iyi yaparsak, Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfunu, keremini bize ihsan eder.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

11. 03. 1984 – İskenderpaşa Camii

05. TEVAZU EDENİ ALLAH YÜKSELTİR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ ، وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا ، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلّٰهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللّٰهُ (حم. م. ت. عن أبي هريرة)

RE. 389/2 (*Mâ nakasat sadakatün min mâlin, ve mâ zâde'llàhu abden bi-afvin illâ izzen; ve mâ tevâdaa ehadün li'llâhi, illâ refe'ahu'llàh*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Allah ibadetlerinizi kabul eylesin, dualarınızı reva eylesin. Şurada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet size takdim edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflerin izahına geçmeden önce evvela Efendimiz Muhammed-i Mustafâ hazretlerinin rûh-i pâki için; sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, ahbabının ruhları için; bilhassa Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbileri, sâdât ve meşâyıh-ı turuk-u aliyyemizin ruhları için; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyi'l-

Mürtezâ'dan müteselsilen bize kadar gelmiş olan silsilemize mensup sâdâtımızın, hulefâsının, müridlerinin, muhiblerinin, müntesiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ruhları için;

Eserin müellifi Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hazretleri'nin ruhları için; Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhları için;

Uzaktan ve yakından hadîs-i şerîfleri dinlemeye şu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal etmiş bulunan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; biz yaşayan müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüp, sâlih ameller işleyip, onun huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup ruhlarına hediye eyleyip ondan sonra başlayalım!

………………………………..

a. Sadaka Malı Azaltmaz

İlk hadîs-i şerîf, geçen hafta en sonda kısaca anlattığımız hadîs-i şerîftir. Bir cümlesini anlatmış, öbür cümlelerini izah edemeden kapatmıştık dersi. O hadisi tamamen size nakledelim şimdi.

Ebû Hüreyre RA'dan İbn-i Hibbân'ın, Ahmed ibn-i Hanbel'in, Tirmizî'nin, Müslim'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerîftir. Peygamber SAS şöyle buyurmuş:[35]

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ ، وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا ، وَمَا

[35] Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.474, no:4689; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.331, no:1952; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.386, no:8996; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.40, no:3248; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.97, no:2438; Dârimî. *Sünen*, c.I, s.486, no:1676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.205, no:5092; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.232, no:3411; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.197, no:7606; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.169; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.56, no:93; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.294, no:15767; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.320, no:20856.

تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ (حم. م. ت. عن أبي هريرة)

RE. 389/2 (*Mâ nakasat sadakatün min mâlin, ve mâ zâde'llàhu abden bi-afvin illâ izzen; ve mâ tevâdaa ehadün li'llâhi illâ rafeahu'llàh*)

(*Mâ nakasat sadakatün min mâlin*) "Sadaka vermekle, zekât vermekle mal noksanlaşmaz. O sadaka o malı noksanlaştırmaz. İçinden ayrılıp veriliyor diye azalmaz o mal."

Başka rivayetler hatırlıyorum bu mânaya gelen, Rasûlullah Efendimiz yemin ederek söylüyor;

(*Vellezî nefsî bi-yedihî*) "Şu canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki azalmaz." diye yeminle söylüyor.

Onun için şu fâni dünyada müslüman kardeşlerim, sevginizi isbat edin, âşık-ı sâdık olduğunuz belli olsun. Sevdiğiniz şeyleri Allah yolunda harcamaya alışın! Biraz böyle el sıkılığıyla olmaz.

Cömertlik olacak ki İslâm'ın işleri yürüsün, müslümanların fakirleri yararlansın, İslâmî hizmetler yürüsün, cihad olsun, hayırlar olsun.

Ecdadımız tarafından yapılan bu cami, İskender Paşa tarafından yapılmış, ruhu şâd olsun... Yanında yatanların da civarında yatanların da ruhları şâd olsun...

Oturuyoruz, istifade ediyoruz, hadis okuyoruz, yağmurdan, soğuktan korunuyoruz. Onlar yapmışlar, biz de kendimizden sonraya bırakalım.

Biz burada ibadet ettikçe İskender Paşa'nın ruhuna sevap yazılıyor. Bizim yaptığımız ibadetlerin sevabı ona da yazılıyor.

O kubbeli cami yaptırmış, mübarek; kesme taştan, avlusuyla, arkasında sıbyan mektebi varmış. Biz kenarını bile düzeltemedik daha. "Şu alt tarafını düzeltelim de camiimize katalım!" dedik. Yan tarafta külüstür evler var, gelmiş yamanmış camiye...

Ecdadımızın eseri tertemiz, mükemmel bir tarzda olsun. Buradan öbür tarafa kadar muntazam bir cami yapalım, mimarî bakımdan, estetik bakımdan gayet güzel bir şey olsun. Hanımlar da gelsin, orada namaz kılsın. Hanımlar da bizim şu dersimizi, hadis dersini orada dinlesinler. Orada Kur'ân-ı Kerîm okusunlar, öğrensinler. Buraya yardım eden kardeşlerimizin de defter-i

âmâline orada hayırlar yapıldıkça yazılsın sevaplar.

İşte Ramazan geliyor, bakın kardeşlerimizin yarısı ayakta, oturamıyorlar, Allah ecirlerini çok eylesin... Oturanlar rahat mı, oturanlar da tek dizi üstünde oturuyor, onların da sıkıntısı var. Geniş olsa daha iyi olacak. Bunlar hep hayırla olur.

Allah cümlemizin hastalarına şifalar ihsan eylesin. Bizim, ayağına felç isabet etmiş Ali Yakub hocamız var. Allah selamet versin, mert, dobra dobra bir alim insan;

“Bağdat’ta bana birisi geldi;

‘—Hocam ben zikri nasıl yapayım? Zikr-i cehrî mi yapayım, zikr-i hafî mi yapayım? Yani yüksek sesle mi Allah Allah Allah diyeyim, yoksa kalbimden mi sessiz sessiz, yavaş yavaş mı nasıl söyleyeyim?’ demiş.”

O da şakacı bir insan ama doğru, dobra dobra, yani sözünü esirgemez karşısındakinden:

“—Sen böyle zikir yapacaksın.” demiş. Yani para verirken insan elini böyle yapar ya… Al bir, iki, üç, dört… vs.

“—Sen böyle zikir yapacaksın.” demiş. Çünkü adam biraz zenginmiş ama hayır yapmıyormuş.

Onun için her makama göre söz var, her insana göre tedavinin şekli başka türlü. Sen o cimriliğini yen de Allah’a halis kul olduğun belli olsun. O fakir, fakirliğine sabretsin ki Allah’a halis kul olduğu belli olsun.

Herkesin durumuna göre, dağına göre kar... Şu fâni dünya geldi geçiyor. Ben daha bilmiyorum yolun ortasında mıyım, sonunda mıyım, benim bile burnumda tütmeye başladı, kokuları gelmeye başladı, hayatın sonu ne zaman gelecek bilmiyoruz. Bir şeyler yapıp öyle gidelim. Arkamızda bir eser kalsın.

غرض نقشیست کز ما باز ماند

که هستی را نمی بینم بقایی

Garaz nakşîst kez mâ bâz mâned
Ki hestî râ nemî bînem bakâyî

Öyle diyor Gülistan'ın sahibi Şeyh Sâdî:

"Bu eseri niye yazdın? Maksat bir nakış bırakmak geride… Bizden geride kalsın, bir nakış. İşte bu da benim nakşım diye. Çünkü varlığı bekàlı görmüyorum." diyor.

Varlığın bekàsı yok, gelip geçeceğiz. Bizim de mezar taşımızın başında Fâtiha okuyacaklar. Okurlarsa ne mutlu! Torunlarımız, çocuklarımız, kardeşlerimiz, geride kalanlarımız dua ederse, ne mutlu…

Etmezlese bu camiler dedirtir, bu hayırlar dedirtir. Bir köprü yaparsın, üstünden insanlar geçtikçe, isterse dua etmesinler, istifade edildikçe hayır gelir.

Onun için kardeşlerim, cömert olalım biraz.

"—Hocam benim param yok!"

Olabilir. Üç çeşit cömertlik sayıyor hocalarımız.

Bir: Mal cömertliği, malın varsa malından verirsin, sana geriye kalanı yetiyor zaten. Aç açık kalmıyorsun, verirsin, bir hayır olur. Ben de vereceğim, sen de vereceksin. Yüz lirası olan bir lirasını verir. Herkes kendisine göre versin, vermeye alışsın.

İki: Ten cömertliği.

Ten ne demek? Beden. Senin paran yok ama sen de hizmete koş. Hizmet eyle. Sokaklarımız perişan, çamur, kaldırımlar bozuk, pis, pasaklı. Yakışır mı müslümana! Bizim İstanbul'un hududuna girdin mi burası müslüman şehri belli olmalı!

"—Ben Münih'i de gördüm ama İstanbul'un hali başka!" demeli insan girdi mi... "Evet, Berlin'i gördüm ama İstanbul'un sokağına süt dökülse yalarsın." denmeli.

Nerde? Toz, toprak, çamur, pislik, pasaklılık.

Olmaz! Tertemiz olacak. Her şeyimiz muntazam olacak. Peygamber Efendimiz niye safların arasına girip de "sen geriye çekil, sen göğsünü geriye şey yap, sen öne gel" diye düzeltirdi. İntizama alışalım diye. Şekil ruha tesir eder, şekil muntazam olunca ruh da intizama girer diye. Bunlara alışacağız, öğreneceğiz. Şimdiye kadar yapmadıysak yapacağız.

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuyor mu:[36]

إِمَاطَةُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ (طب. عن ابن عباس)

(*İmâtatü'l-ezâ ani't-tarîkı sadakatün*) "Yoldan müslümanlara, gelen geçene zarar veren bir şeyi kenara atmak; o da sadaka." demiyor mu? Diyor, öyle hadîs-i şerîf var. Demek ki sadaka parayla olmuyormuş.

Başka bir hadis-i şerifte:[37]

---

36 Taberani, *Mucemü'l-Kebir*, c.XI, s.55, no:11027; Buhari, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.152, no:422; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.140, no:4417; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhari, *Sahih*, c.X, s.163, no:2767; Müslim, *Sahih*, c.V, s.180, no:1677; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.411, no:16309; *Camiü'l-Ehadis*, c.I, s.126, no:195.

37 Buhari, *Sahih*, c.X, s.163, no:2767; Müslim, *Sahih*, c.V, s.180, no:1677; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.316, no:8168; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.II,

اَلْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ (ق. عن أبي هريرة)

(*El-kelimetü't-tayyibetü sadakatün*) "Tatlı bir söz de sadakadır." buyurmuyor mu?

Dilin de mi yok!

"—Canım kardeşim nasılsın? Çoktandır görmedim, özledim seni." deyiversen, boynuna sarılıversen, birkaç tatlı söz söyleyiversen, gönlü hoş olsa adamın. O da sadaka…

Parası yoksa insanın, ten cömertliği de var. Hizmetini koyarsın ortaya, sen de hayırlı bir şey yaparsın.

Hocamız'ın kabrine gidiyorum, bakıyorum, Allah Allah kalkmak istemiyor insan... Çiçekler dikilmiş. Arkadaşlarımız mermerleri silmişler, tertemiz, pırıl pırıl. Hoşuna gidiyor insanın. Civardaki kabirler de tertemiz olmuş. Eğri mezar taşlarını düzeltmişler, şâhidiyesini kaldırmışlar, kenarına taş sokmuşlar. İntizam, sevgiden doğan şeyler…

Sevmek güzel şeydir. İnsan sevdi mi çok tatlı bir şey olur. Sevmeyi öğrenmemiz gerekiyor. Kaşlarımızı çatıyor birbirimize homur homur homurdanıyoruz.

Olmaz ki! Sevmeyi öğreneceğiz.

Üçüncüsü: Can cömertliği. Verebiliyor musun canını? Allah yolunda verebiliyor musun? İşte o da can cömertliği. Onu da yapmışlar yapanlar.

Ne güzel söylemiş şair. Kendi gönlüne hitap ediyor, diyor ki:

Cânı cânan dilemiş vermemek olmaz ey dil;
Ne nizâ eyleyelim, ol ne senindir ne benim!

"Ey gönül, bırak kavgayı, çekişmeyi benimle. Canı cânan istemiş, vereceğiz. Ne kavga ediyorsun, benimle ne çekişip duruyorsun. Bu can ne senin, ne benim? Sahibi istiyor."

Güzel, zarif bir beyit...

---

s.219, no:472; İbn-i Huzeyme, *Sahih*, c.II, s.374, no:1493; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.202, no:3325; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.III, s.229, no:5667; Ebu Hüreyre RA'dan.

Hadîs-i şerîfin birinci cümlesi tamamlandı. Geçen hafta da okumuştuk bunu:

(*Mâ nakasat sadakatün min mâlin*) "Sadaka maldan bir şey azaltmaz."

Sadaka verilen mal azalmaz. Evet, bu taraftan gider ama, Allah öbür taraftan daha fazla gönderir. Şaşar kalırsın! En aşağı on misli gönderir.

Göreceğim bakalım Ramazan'da ne olacak? Kadınlara biz namaz kılacak yer yapabiliyor muyuz, yapamıyor muyuz? O zaman anlayacağım cemaatimizi… Ben kendim istemiyorum. Bu camiin kadınların namaz kılacağı yerini, güzel, rahat bir yerini yapabilecek misiniz bakalım? O zaman göreceğiz; bu hadîs-i şerîfi duyduğunuzu o zaman anlayacağız. Bakalım duymuş musunuz, yoksa duymamış mısınız; anlayacağız.

Bu hadîs-i şerîfleri neden okuyoruz arkadaşlar?

Amel edelim, eyleme geçirelim, iş yapalım diye. Yoksa tamam, Peygamber Efendimiz pek güzel buyurmuş, ondan sonra uyuyalım diye değil ki!

Tatbik edelim diye. Eğer bir insan evinin önünü süpürmek hadîs-i şerîfte zikredilmiş diye duymuşsa, süpürmeli. "Madem öyle, Peygamber Efendimiz, Rasûlüllah SAS bana böyle söyledi" diye al eline süpür, temiz olsun sokak.

İki: (*Ve mâ zâde'llâhu abden bi-afvin illâ izzen*) "Allah bir kulun affetmesini arttırırsa onu affedici bir insan durumuna sokarsa, onun izzetini artırır."

Affını artırmak ne mânaya gelir? Başka bir anlama gelmez, izzetini artırmak mânasına gelir. Affedici oldu mu bir insan, merak etme, şanına noksan gelmez, küçülmez. Affettikçe yükselir, aziz, kıymetli, izzetli, şerefli, haysiyetli insan olur. Onun için affedici olacağız.

"—Ama hocam filanca arkadaş bana şöyle söylemiş, böyle söylemiş, böyle kötülük yapmış."

Affet yahu! Peygamber Efendimiz, "Affettin mi izzetin de artar." diyor.

Ârif Nihat Asya diye bir şair var. Meşhur şiirleri olan bir

kimse, Allah rahmet eylesin. Kendisiyle zaman zaman konuştuğumuz da olmuştu. Bir şiir yazmış Afv-ı Umumî diye. Diyor ki;

"—Şunu affettim, bunu affettim, şunu affettim, bunu affettim. Azrail'i bile affettim. Melek olduğuna güçlükle inandığım Azrail'i bile affettim."

Melek deyince insana hep böyle güzel şeyler yapan geliyor ama Allah'ın vazifeli varlığı.

لاَ يَعْصُونَ اللّٰهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (التحريم:٦)

(*Lâ ya'sûna'llàhe mâ emerahüm ve yef'alûne mâ yü'merûn*) "Allah'a isyan etmezler, ne emrolunursa onu yaparlar." (Tahrim, 66/6)

Melekler Allah'a âsî gelmezler, bizim gibi edepsiz değil onlar. Allah ne emretmişse onu yaparlar. Yap denilirse yapar, yık denilirse yıkarlar. Emir neyse öyle yaparlar.

Azrail de Allah'ın bir vazifeli meleği. "Can al!" diyor Allah, can almaya vazifeli kılmış Allah, canı alıyor.

"Onu da affettim. Sen benim canıma ne kıyıyorsun, niye alıyorsun?" diye, onu da affetmiş. Afv-ı Umumiye diye bir şiir yazmış.

Biz de Afv-ı Umumiye diye bir şey çıkaralım. Affedelim birbirimizi…

Allah kusurlarımızı düzeltmeyi de nasib etsin, kardeşlerimizi affetmeyi de nasib etsin…

Bir kimse sana karşı bir kusur işlerse, yetmiş tane bahane uydur aklında:

"—Herhalde şundan yapmıştır, o mânaya değildir, iyi niyetle yapmıştır, kötü niyetle değildir." şeklinde.

Hâlâ için razı olmuyorsa, bu sefer lafı kendine döndür:

"—Ne katı kalpli adamsın, ne ikna olmaz adamsın, ne mazeret kabul etmez adamsın, yetmiş tane mazerete hala hayır diyorsun, hâlâ kabul etmiyorsun." diye kendini ayıpla diyor bir büyük. Onun için affedici olalım, bu da ikinci cümle.

(*Ve mâ tevâdaa ehadün li'llâhi illâ refe'ahu'llàhu*) "Bir kimse Allah rızası için tevazu etmez, ancak Allah onu yükseltir."

Türkçe söyleyecek olursak: "Bir kimse Allah rızası için tevazu gösterirse, Allah onu mütevâzı oldu diye alçaltmaz yükseltir, yüksek insan olur."

Onun için tevazu gösterelim, mütevâzı olalım.

"—Benim mevkiim, rütbem, benim makamım, param, şanım, şerefim var."

Hepsini Allah veriyor, ne var yani!

Sonra "var" diyorsun ama o senin sözün. Bir de bakalım karşıdaki adam seni nasıl değerlendiriyor?

Onun için en uygun olanı kendisini hor bilmek. Bir kalabalıkta otururken insan, o kalabalığın içinde en hor, en hakir kendisini bilecek. Dervişlik bu;

"—Benden aşağısı yok, en aşağısı benim. Şu kardeş cahil ama onun kalbi temiz. Filanca zengin ama benden daha çok hayır yapıyor." diyecek.

Hepsine bir kulp takacak, hepsini daha üstün görecek. Kendisini en aşağı görecek, tevazu edecek. Tevazu edince Allah yükseltir.

Allah bize güzel huylar nasib etsin…

Tarikat, tasavvuf dediğimiz ne?

"—Kavuk, cübbe, hırka, zenbil, seccade, koca tesbih…"

Hayır! Hayır! Hayır! Tarikat, tasavvuf dediğimiz; güzel huy, olgunluk, ma'rifetullah, muhabbetullah, ahlâk-ı hamide, tezkiye edilmiş güzel bir nefis, ruh sahibi olmak… Budur tasavvuf!

Biz birbirimizle güzel geçinemedikten, huyumuz güzel olmadıktan, birbirimizin yakasını dürüp, toparlayıp yumruk vurduktan sonra olmaz ki!

Bu tesbihin adedi ile değil ki... O tesbihi tesir etsin diye çekiyoruz. İçimiz paklaşsın diye *Allah, Lâ ilâhe illallah* diyoruz. İçimizde bir düzelme olmazsa; demek bir kusurumuz, bir hatamız var diyeceğiz. Olgunlaşacağız.

Hanımlarımızın hepsi bizden şikâyetçi… Olmaz!

Hanımdan iyi diploma almazsa insan, bonservis almazsa iyi derviş olamaz. Hocamız:

"—Bir kadını idare edemeyen erkeğe ben erkek mi derim?"

derdi.

Kadının gönlünü alacaksın… Akşam eve geç geldin, bağırıyor. Tatlı birkaç söz söylersin, bir hediye götürürsün ve saire. Onun da bir kalbi olduğunu düşünüp de onu da hesaba katacaksın. Komşuya da öyle, falancaya da öyle, filancaya da öyledir. Bizden yaka silkmeyecek âlem.

"—Hocam ben kendimi iyi sanıyorum."

İyi sanıyorsun ama ötekiler öyle demiyor ki. Sen kendini iyi sanıyorsun, kendine çalım veriyorsun, kurum satıyorsun, bir şey sanıyorsun kendini. Ama bak herkes şikâyetçi senden. Demek ki iyi derviş olamadın, olmamış...

Bir daha hadîs-i şerîfi toparlayalım, izahlarla biraz genişledi.

"—Sadaka maldan azaltmaz."

Sadakanın mânasını söylemiştim geçen hafta. Sadaka iki mânaya gelir; Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadîs-i şerifte: Bir, zekât mânasına gelir; bir de bağış.

Böyle başka sebeplerle Allah tarafından ecir kazanmak için verilen paraya da sadaka denir. Ama zekât mânasına da gelir.

Zekât da, sadaka da malı azaltmaz. Verdin mi Allah daha çok verir!

İkinci cümlesi; Allah bir kulu affetmek yönünden çok affedici ederse, izzetini çok eder. Aziz eder, kıymetli kul eder. Hani;

"—Aziz olasın, berhudar olasın evlâdım." derdi ya dedelerimiz elini öptüğümüz zaman.

Aziz olmak; kıymetli, itibarlı bir insan olmak demektir. Allah affedici insanı itibarlı, maddî mânevî makamı yüksek insan yapar.

Bir insan Allah rızası için tevazu ederse, mütevâzı olursa, alçak gönüllülük yaparsa, Allah onu yükseltir. O alçak gönüllülük yapar, boyun büker, estağfirullah der; Allah da onu yükseltir.

Ben nice bakanlar biliyorum. Kapının eşiğine diz çöküp otururdu; ne güzel. Hiç; ben bakanım demezdi. Bindiği arabanın camını silerdi, hac yolculuğunda… Demek ki tevazu gösterince iyi olur.

Allah cümlemize bu güzel huyları nasib etsin…

b. Ehl-i Kitaptan Bir Şey Yazmayın!

Diğer hadîs-i şerîfe geçelim:[38]

مَا هٰذِهِ الْكُتُبُ الَّتِى يَبْلُغُنِى أَنَّكُمْ تَكْتُبُونَهَا ؟ أَكِتَابٌ مَعَ كِتَابِ اللهِ ؟ يُوشَكُ أَنْ يَغْضَبَ اللهُ لِكِتَابِهِ ، فَيُسْرِى عَلَيْهِ لَيْلاً فَلاَ يَتْرُكُ فِى وَرَقَةٍ وَلاَ قَلْبٍ مِنْهُ حَرْفًا إِلاَّ ذَهَبَ بِهِ . مَنْ أَرَادَ اللهُ بِهِ خَيْرًا ، أَبْقَى فِى قَلْبِهِ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ (طس. عن ابن عباس وابن عمر معا)

(*Mâ hâzihi'l-kütübü'lletî yebluğunî, ennekküm tektubûnehâ? E kitâbun mea kitâbi'llâhi? Yûşekü en yağdaba'llâhu li-kitâbihî. Feyüsrî aleyhi leylen felâ yetrükü fî varakatin ve lâ kalbin minhü harfen illâ zehebe bihî. Men erâda'llâhu bihî hayran, ebkâ fî kalbihî lâ ilâhe illa'llah*)

Ashâb-ı kirâmdan bazı kimseler Ehl-i Kitâb'dan, daha önce kendisine kitap inmiş ümmetlerden duydukları şeyleri yazmaya başlamış. Yahudiler, hıristiyanlardan bazılarından, bazı bilgileri yazmaya başlamışlar. "Mûsâ AS şöyle dedi, İsâ AS şöyle dedi" gibi bazı şeyleri yazmaya başlayınca, Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfi buyurmuş, diyor ki;

(*Mâ hâzihi'l-kütübü'lletî yebluğunî ennekküm tektubûnehâ*) "Nedir şu yazdığınızı duyduğum kitaplar, yazılar? Bana geldi ki siz böyle şeyler yazıyormuşsunuz, bu ne oluyor?" diye azarlama yoluyla soruyor Peygamber Efendimiz. Yazmayın demek istiyor.

Nedir bu yazdığınız yazılar, kitaplar? (*E kitâbun mea kitâbi'llâhi*) "Allah'ın Kur'an'ı yanında bir kitap daha mı, bir yazı daha mı yazmak istiyorsunuz? (*Yûşekü en yağdaba'llàhu li-kitâbihî*) Bu hususta Allah kendi kitabının yanına bir başka kitap yazmanız dolayısıyla mümkündür ki gazap eder."

"Ve bir gecede kaldırır Kur'ân-ı Kerîm'ini. (*Felâ yetrükü fî*

---

[38] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.287, no:7514; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.377, no:670; Abdullah ibn-i Abbas ve Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.199, no:1003; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.322, no:20861.

varakatin ve lâ kalbin minhü harfen) "Yazısında, sayfasında bir şey kalmaz, Allah bir gecede götürür o şeyi ve bir harf kalmaz. Hepsini götürür, yazısı kalmaz ve kendisinde hayır murat ettiği kimselerin kalbinde *Lâ ilâhe illa'llah* sözünü bırakıverir."

Peygamber Efendimiz hadislerini bile yazdırmaya izin vermedi bir ara. Kendi ağzından çıkan mübarek sözlerini, hadislerini bile bir ara yazdırmadı. Neden? Kur'an nedir; iyice bilinsin, sadece Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri yazılsın, onu insanlar anlasınlar, öğrensinler diye bir müddet;

"—Sadece vahiy indiği zaman söylediğim şeyleri yazın, başka şey yazmayın!" dedi, yasakladı.

Bir müddet böyle sadece Kur'ân-ı Kerîm'i yazdılar.

Sonra Peygamber Efendimiz ashabı içinde dini öğretiyor, âyet-i kerîmeleri açıklıyor, iyice yerleştikten sonra dinimizin ahkâmı, Kur'ân-ı Kerîm nedir, Peygamber Efendimiz'in açıklamaları nedir, hadisler nedir iyice anlaşıldıktan sonra;

"—Ben size bir ara yazmayın dedim ama şimdi yazabilirsiniz." diye sonradan müsaade etti.

Onun için ashâb-ı kirâm, Efendimiz'in müsaadesinden sonra o hadisleri yazmaya başladılar. Onlardan bize hadisler intikal etti, onlardan ötekilerine intikal etti, hem yazı ile hem rivayet olarak intikal etti. Sonra büyük hadis alimleri onları topladılar, bize kadar şu gördüğünüz kitaplar halinde geldi.

Kendi hadislerine bile yazma müsaadesi vermedi Efendimiz, sonra verdi izni... Bir de kalkar da insan Tevrat'ta şöyle denmiş; İncil'de böyle denmiş diye yazarsa ne olur?

O zaman zaten ilim çok yaygın değil, yazıyı bilen insanlar az. Kur'ân-ı Kerîm ayetleri, İncil ayetlerine, Tevrat ayetlerine karışır, eğri doğru bilinmez. Onun için yasaklanmış.

"—Nedir bu böyle yazdığınızı duyduğum yazılar?" diye yasaklamış.

Böyle yaparsanız Allah bir gün Kur'ân-ı Kerîm'in yapraklarından yazılarını alır götürür, bir şey kalmaz. Sadece hayır murat ettiği insanların kalbinde Lâ ilâhe illa'llàh kelimesinin mânası kalır buyurmuş.

Âhir zamanda da böyle olacak:[39]

لاَ يَبْقَى مِنَ الْقُرآنِ إلاَّ رَسْمُهُ (هب. عن علي)

(*Lâ yebkà mine'l-kur'âni illâ resmühû*) "Kur'ân-ı Kerîm'den sadece yazısı kalacak."

Hadîs-i şerîfte böyle diyor Peygamber Efendimiz.

Ne demek Kur'ân-ı Kerîm'den sadece yazısı kalacak? İçindeki bilgilere insanlar itibar etmeyecek, emirlerini tutmayacak, yasaklarından kaçmayacak, Kur'ân-ı Kerîm'in sadece yazısı kalacak.

İslâm'dan da sadece bir ad kalacak.

"—Sen nesin?"

"—Müslümanım!"

Nereden belli? Giyinişin Alman gibi, tavrın İngiliz gibi, zevkin Amerikan gibi; senin neren müslüman?

Ne saçı benzer, ne sakalı, ne bıyığı, ne kıyafeti, ne yemek yemesi, ne davranışı benzer, ne dünyaya aldırıp aldırmaması benzer! Hiçbir şeyi benzemez! Nerede müslümanlık?

Müslümanlığın sadece adı kaldığı bir zaman olacak. İnşaallah şimdi böyle değildir. Çünkü şimdi daha halis muhlis, İslâm'a bağlı, Kur'ân-ı Kerîm'e gönül vermiş, hadîs-i şerîfe gönül vermiş nice has, halis kimseler var. Allah adetlerini artırsın... Biz iyi olursak bu zaman uzar gider. Biz kötü olursak yaklaşır, başımıza kopar.

Evet, o zaman Kur'ân-ı Kerîm'in sayfalarından âyetler gidecek, açacaklar ve boş sayfalar bulacaklar diye bize büyüklerimiz anlatırlardı. Kıyamet alametlerinden birisi olarak Kur'ân-ı Kerîm'in içi gidecek diye. Onu da burada açıklamış;

c. Toplumdaki Belâların Sebebi

Bu hadîs-i şerîf de bir cemiyetin başına gelen belâların nelerden geldiğini anlatıyor. Şimdi dikkatle dinleyelim, ne

---

[39] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.311, no:1908; Hz. Ali RA'dan.

buyurmuş Peygamber Efendimiz:[40]

مَا نَقَضَ قَوْمٌ الْعَهْدَ قَطُّ إِلاَّ كَانَ الْقَتْلُ بَيْنَهُمْ، وَمَا ظَهَرَتْ الْفَاحِشَةُ فِى قَوْمٍ قَطُّ إِلاَّ سَلَّطَ اللهُ عَلَيْهِمُ الْمَوْتَ، وَلاَ مَنَعَ قَوْمٌ الزَّكَاةَ، إِلاَّ حَبَسَ اللهُ عَنْهُمُ الْمَطَرَ (ع . والرويانى ، ك . ق . ض. عن عبد الله بن بريدة عن أبيه)

(*Mâ nakada kavmün el-ahde kattu illâ kâne'l-katlü beynehüm. Ve mâ zaharati'l-fâhişetü fî kavmin kattu illâ sallata'llâhu aleyhümü'l-mevtü. Ve lâ menea kavmün ez-zekâte, illâ habesa'llàhu anhümü'l-matar*.)

(*Mâ nakada kavmün el-ahde*) "Bir kavim, topluluk, ümmet, grup, millet ahdini bozarsa, nakzederse verdiği ahdi tutmazsa, emanı yerine getirmezse, sözünde durmazsa; (*kattu illâ kâne'l-katlü beynehüm*) mutlaka aralarında katil artar. Aralarında öldürmece, katillik fazlalaşır, ahid bozmaktan, sözlere riayet olunmamaktan dolayı."

İkincisi: (*Ve mâ zaharati'l-fâhişetü fî kavmin*) "Bir kavmin içinde fuhşiyât zâhir olursa; (*kattu illâ sallata'llâhu aleyhümü'l-mevtü*) muhakkak ki Allah onlara ölümü musallat eder. Yani çok ölüm olur. Salgın halinde ölümler olur.

(*Ve lâ mene'a kavmün ez-zekâte*) "Bir kavim zekâtı men ederse, vermezse, tutarsa, zekâtı icrâ etmezse; (*illâ habesa'llàhu anhümü'l-matar*) Allah da onlardan yağmuru esirger."

Peygamber SAS Efendimiz böyle buyuruyor.

Demek ki mânevî bakımdan bir topluluğun başına gelen sıkıntılar, felaketler aslında Allah'ın haramlarını işlemekten,

---

[40] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.136, no:2577; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.196, no:3312; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6190; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.530, no:12150; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.144, no:4463; Büreyde RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIX; s.320, no:20857.

emirlerini tutmamaktan oluyormuş.

Hayır, bereket nereden olur? Hayır ve bereket de Allah'a itaat etmekten olur. Allah'ın emri tutulursa Allah-u Teâlâ Hazretleri oraya hayır verir, bereket verir, lütfeder, ihsan eder, yardım eder; iyi olur.

Allah'ın emirleri tutulmazsa, felâketler üstüne felâketler yağar. Sözlerde durulmadığı zaman, adam öldürmece çoğalır. Fuhşiyat çoğaldığı zaman, ölüm salgınları yaygınlaşır. Zekât verilmediği zaman da, Allah yağmur yağdırmaz, kıtlık verir, hayvanlar insanlar ölür.

d. Şeytanın İşi

Bu hadîs-i şerîf şöyle gülerek dinleyin, kulak verin:[41]

مَا يُخْرِجُ رَجُلٌ شَيْئاً مِنَ الصَّدَقَةِ حَتَّى يَفُكَّ عَنْهَا لَحْيَيْ سَبْعِينَ شَيْطَانًا

(حم. ك. ق. طس. خز. ض. عن بريدة ؛ ابن المبارك ، وابن زنجويه عن أبى ذر)

(*Mâ yuhricü raculün şey'en mine's-sadakati hattâ yefükke anhâ lahyey seb'îne şeytânen*)

Peygamber SAS'in bu hadîs-i şerîfi Ahmed ibn-i Hanbel'de, Neseî'de, Müstedrek'te ve daha başka kaynaklarda zikredilmiş. Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'nden bir hadîs-i şerîf. Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Mâ yuhricü raculün şey'en*) "Bir adam sadaka cinsinden bir şeyi malından çıkartıp ayırır ama nasıl ayırır? (*Hattâ yefükke anhâ lahyey seb'îne şeytânen*) Yetmiş tane şeytanın çenesinden

41 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.350, no:23012; Hakim, *Müstedrek*, c.I, s.577, no:1521; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.307, no:1034; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.IV, s.187, no:7608; İbn-i Huzeyme, *Sahih*, c.IV, s.105, no:2457; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.282, no:4601; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.143, no:4456; Büreyde RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.348, no:16000; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.331, no:20893.

kurtulduktan sonra ancak ayırabilir, o sadakayı, hayrı, zekâtı.”

Bunun mânasını açıklayalım:

Burada bir kelime var, *lahyey* kelimesi. Önce onu açıklayalım. Çünkü şerhte de yok izahı, *Râmûzü'l-Ehâdis*'in kenarına yazılmış notlarda da başka türlü şeyler yazılmış. O açıklamayı Arapça bilen kardeşlerime yapmam gerekiyor. *Lahyeyn*, insanın ağzının iki tarafına derler. Üst dudağına, alt dudağına, bıyık biten, sakal biten yerine derler.

Başka hadîs-i şerîfte de geçiyor:[42]

مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ ، وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ ، أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ

(خ. هب. عن سهل بن سعد)

(*Men yadmen lî mâ beyne lahyeyhi, ve mâ beyne ricleyhi, admene lehü'lcenneh*) “Siz bana iki dudağınızın arasını ve iki ayağınızın arasını garanti ederseniz, hakim olursanız; ben de size cenneti garanti ederim.” diyor Peygamber Efendimiz.

İki dudağının arasına hâkim olmaktan muradı nedir Rasûlüllah Efendimiz'in?

“—Dilini tut, edepsizlik etme, yalan söyleme, gıybet, dedikodu etme, laf götürüp getirme, insanları kırıcı söz söyleme, küfretme, bağırma çağırma!” demek.

İki ayağının arasından murat nedir? O da:

“—Namusunu muhafaza et, edebini takın! Ahlâken temiz müslüman ol. Zinâya ve sâir tarafına kayma!” demek oluyor.

O hadisten de bildiğimiz kelime burada karşımıza çıkıyor. *Lahyey* muzâf, *seb'îne* muzâfun ileyh. (*Lahyey seb'îne şeytânen*) “Yetmiş tane şeytanın iki dudağından kurtulmadıkça o sadakayı veremez.”

---

[42] Buhari, *Sahih*, c.XX, s.115, no:5993; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.235, no:4913; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VIII, s.166, no:17115; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.252; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.XIII, s.466, no:7555; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.554, no:7873; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.258, no:2523; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.22, no:24189.

Ne demek? Demek ki yetmiş tane şeytan;

"—Ya verme bu sadakayı, ayırma şu sadakayı, şu hayrı yapma! Etme eyleme, fakir olursun, çoluk çocuğun aç kalır, açıkta kalır. Cebinde bir şey kalmayacak, cüzdanın boşalıyor, ne yapıyorsun." diye bir sürü edepsizlik yapacaklar, bir sürü vesvese verecekler insana. İnsan zorlukla öyle ayıracak. Böyle buyuruyor.

Bir adam sadakadan bir şey çıkartmaz, yetmiş tane şeytanın iki dudağından sıyrılıp çıkartır ancak başka türlü çıkartmaz.

Arkadaşlarım, demek istiyor ki Peygamber Efendimiz;

"—Şeytan insana musallat olur, hayrı yaptırmamak ister. Bir hayrı yaptırmamak için kaç tane bahane sıralar önünüze..."

Ben hatırlıyorum bundan senelerce önce arkadaşlar dediler ki;

"—Kur'ân-ı Kerîm okuyalım, Kur'ân-ı Kerîm'in mânasını öğrenelim."

Aldık tefsiri, Kurtubî'yi koltuğumuzun altına. Her pazar okuyoruz ikindiden sonra. Hocamız burada sağ, dersi hocamız yapıyor. Ben de Kurtubî tefsirinden bir şeyler okuyorum orada.

Pazar günü oldu mu artık alıştım, bakalım şeytan ne bahaneler çıkartacak?

Öyle bahaneler sergiliyor ki çarşamba pazarında yoktur. Öyle bahaneler sıralıyor, sergiliyor; misafir gelecek, filanca olacak, şu olacak, bu olacak, midem ağrır, başım ağrır, hep bahane. Maksat o hayrı yapmayacak insan. Yaptırmamak için öyle çeşitli şekillerde mâniler çıkartıyor. Şeytan böyle yapar.

Şeytanın işi nedir? Mesleği ne? Şeytanın işi, mesleği bizi kandırmak arkadaşlar. Allah-u Teâlâ hazretleri bunu bildiriyor bize diyor ki:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا (فاطر:٦)

(*İnne'ş-şeytâne leküm adüvvün fe'ttahizûhu aduvvâ.*) "Şeytan sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman belleyin, tehlikelerine karşı uyanık olun!" (Fâtır, 35/6)

O size dost değil ki, işi gücü sizin ayağınızı kaydırmak, yoldan sapıtmaya çalışmaktır.

Neden? Cehennemde arkadaş arıyor kendisine, atılacak ya kendisi cehenneme. Kibir yaptı, Hz. Âdem'e secde etmedi, Allah'a âsî geldi. Cehenneme gidecek ya, arkadaş arıyor yanına, "Gel de beraber gidelim!" diye.

Onun için aklımızı başımıza toplayacağız. İçimizden gelen sesi şöyle bir kontrol edeceğiz, başımızı sallayacağız;

"—Seni mel'un seni! Ben senin dediğini yapmam, ben bu hayrı yapacağım." diyeceğiz.

Bu mücadeleye alışmamız gerekiyor. İçimizden gelen sesi kontrol etmemiz gerekiyor.

Böyle yaptım.

"—Niye yaptın?"

"—Aşka geldim, karşımdaki arkadaşın ensesine bir tokat patlattım."

"—Niye?"

"—İçimden geldi."

"—Yâhu, içinden şeytan söylemiş işte, anlayamadın mı? Şeytan öyle söyler."

Şeytanın bir kötü huyu da şudur, insana der ki:

"—Kâfir ol, küfret, Allah'a âsî gel, inanma!"

Ankara'da bir arkadaş geldi diyor ki:

"—Hocam şeytan musallat oluyor."

"—Ne yapıyor?" dedim.

"—Kâfir olmamı istiyor. Çeşitli vesveseler veriyor." diyor.

Dedim;

"—Şu âyeti al, oku bir şey yapamaz."

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn.*) "Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine hakkıyla tevekkül edenler üzerinde, onun bir hakimiyeti yoktur." (Nahl, 16/99) buyrulmuştur.

Sen imanını berkit, sağlamlaştır, Allah'a tevekkül et:

"—Tamam, ben Rabbim'e tevekkül eyledim*, hasbuna'llàhi ve ni'me'l-vekîl*" de, bak sokulabilir mi yanına? Kenarda dolaşır dolaşır, surun dibindeki köpek gibi giremez.

Ama iman sahibi olacağız. İçimizden gelen duyguları kontrol edeceğiz. İçten insanın iki çeşit ses gelir. Daha çok çeşitleri vardır da yani kötülüğü emreden sesler iki çeşittir.

Bir: Şeytandan gelir. Şeytan, "Kötü bir şey yap!" der.

Bir de nefisten gelir, nefis de; "Şunu şöyle yap!" der, isteyebilir.

"—İçki istiyor canım bugün, çok canım istiyor. İşte gel, Boğaziçi'nde, Emirgan'da, Boğaz'a nâzır, kenara oturalım, canım işte bazıları da zaten içki değildir diyor, şu biradan bir kadeh al!" der.

İçinden "İçme!" filan diye ses geliyor. Yok, ama çok istiyor, çok tatlı. "Zaten kimisi de haram değil." diyor bahaneler ve saire.

İşte böyle bir şeyi "İlle onu isterim!" diyorsa inatçı çocuk gibi, o nefisten. Nefis aptal olurmuş, ille onu isterim dermiş, o nefisten gelirmiş.

Şeytan biraz baktı, seni kandıramayacağını anladı mı, "Tamam, bu, birayı içmeyecek, biradan günaha sokamayacağım." der, başka bir şey teklif eder:

"—Pekiyi, bira içme ama yine Emirgan'a git, o sandalyelere otur, gelen gidene bakarsın!" diye vesvese verir.

Maksadı ne? Maksadı günaha sokmaktır.

"—Bira içme canım, istersen gazoz iç, istersen çay iç… Ama gelen geçeni temaşa eylersin!"

Oradan günaha sokacak.

"—Yok, ben öyle şey yapmam, bugün ikindi dersi var oraya giderim." dersin.

Bu sefer başka oyuna geçer. Oyundan oyuna geçiyorsa, bu usta, bu şeytan dersiniz. Usta çünkü biliyor sizi alt etmek için bir oyunu tutturamazsa pehlivan gibi başka oyuna geçiyor. Elli iki kilo güreşçisi gibi oyundan oyuna geçer böyle. Ötekisi hantaldır, aynı şeyi söylermiş.

Allah şerlerinden korusun, nefse, şeytana uydurmasın... Edepli kul eylesin, yolunda dâim eylesin…

e. Belâlar Günahları Affettirir

Bu hadîs-i şerîf sahih bir hadîs-i şerîf. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş:[43]

مَا يَزَالُ الْبَلاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤمِنَةِ ، في نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ ، حَتَّى يَلْقَى اللهَ تَعَالَى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ (ت. عن أبي هريرة)

(*Mâ yezâlü'l-belâü bi'l-mü'mini ve'l-mü'mineti, fî nefsihî ve veledihî ve mâlihî, hattâ yelka'llàhu ve mâ aleyhi hatîetün*)

---

43 Tirmizi, *Sünen*, c.VIII, s.418, no:2323; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.VII, s.187, no:2924; Hakim, *Müstedrek*, c.IV, s.350, no:7879; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.158, no:9836; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.326, no:6777; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.305, no:2758; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.332, no:20895.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Mâ yezâlü'l-belâü bi'l-mü'mini ve'l-mü'mineti*) "Mü'min erkeğe, mü'min kadına belâ daima gelir durur." Belâ, sıkıntı, üzüntü, musibet gelir durur.

Ne zamana kadar, hangi konuda? (*Fî nefsihî ve veledihî*) "Kendisi konusunda gelir, çoluk çocuğu konusunda gelir." Çocuğu hastalanır, kendisi hastalanır, canı sıkılacak bir şeyler olur ve saire çeşitli belâlar gelir.

Sonra: (*Hattâ yelka'llâhu ve mâ aleyhi hatîetün*) "Üzerinde hiç günah kalmadan Allah'a kavuşuncaya kadar böyle gelir durur."

Ne demek istedi şimdi Efendimiz?

Demek istedi ki, mü'min imtihandan hâlî kalmaz. Daima başına imtihan olacak, sıkıntı olacak şeyler gelir. Ona sabredince derece alır, ona sabredince derece alır, takdire rıza gösterdikçe derece alır. Alır, alır, ölüm geldiği zaman, Allah'a kavuşacağı zaman, üzerinde hiç hata kalmamış, günah kalmamış olarak günahsız gider.

Neden? Her musibetten bir günahı affolunur, sabretti diye. Onun için Allah'tan belâ istenmez, sıkıntı istenmez; afiyet istenir. Dünyada, âhirette Allah âfiyet versin diye isteyin. Öylesi istenir ama, bir belâ gelir de sabrederse insanın günahı affolur. Takdire rıza gösterin, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne âsî gelmeyin, karşı gelmeyin, edepsizce sözler söylemeyin.

"—Bu da mı gelecekti başıma. Ben her vakti camide kılıyorum, niye bu belâ başıma geldi?"

Niye gelmesin, ecir olsun diye geldi.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[44]

---

[44] Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahàvî, *Müşkilü'l-*

أَشَدُّ الْبَلاَيَا عَلَى الأَنْبِيَاءُ

(*Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ*) "En şiddetli belâlar, musibetler, imtihanlar peygamberlere gelmiştir."

Sen Peygamber Efendimiz'in hayatı gibi bir hayatı yaşayabilir miydin?

Dayanamazdın! Hasır üstünde yattı, karnına açlıktan taş bağladı, harplere girdi, melek gibi olduğu halde bir sürü düşman. Kimisi şairsin dedi, kimisi kâhinsin dedi. Kimisi "Akşam kendisine söylüyorlar, sabah bu tarafa naklediyor." dedi. Çeşitli iftiralar… Peygamber olduğu halde çeşit çeşit iftiralar…

Yemek vermediler, iktisadî bakımdan baskı altına aldılar, ablukaya aldılar, hicrete mecbur ettiler. Hicret edeceği zaman şöyle çıktı, canına kastettiler. Mekke'ye baktı;

"—Ey Mekke! Ben, senden, beni çıkarmasalar, çıkacak değilim, seni seviyorum ama ne yapayım…" dedi, çıktı. Çıkardılar çünkü. Hep bu sıkıntılara uğradı.

Hicret ederken de arkasından adam koştu. "Yakalasam, öldürsem de mükâfat alsam" diye. Peygamber Efendimiz hiç arkasına bakmadı. Korkak insan değil çünkü! Allah'ın peygamberi! Arkasından düşman tıkır tıkır at sürüyor, yakalayacak, vuracak öldürecek, Kureyşlilerden mükâfat alacak. Atının iki ön ayağı kuma batıverdi.

Allah kendi peygamberini sana telef ettirtir mi?

Uğraştı, didindi, indi, atını çıkardı. Gene koşturdu, yine battı.

Bu kadar sıkıntılar çekti. Mekke'den çıktı, bu sefer Medine'de çeşit çeşit sıkıntılara uğradı. Yahudilerden sıkıntı gördü.

Âsâr, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778-6784; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

Kureyşliler asker toplayıp geldiler, canına kastettiler, öldürmek istediler.

Yani bu dünya hayatı böyledir. Bu dünya hayatında hayırlar şerlerle, sevinçler kederlerle harmanlıdır. Ne çıkacağı belli olmaz. Allah hayreylesin. Cümlemizin başına hayırları getirsin, hayırlarla karşılaştırsın. İki cihanda aziz, bahtiyar eylesin.

Onun her şeye gücü yeter. Dilerse dereceyi belâya uğratmadan da verir ama imtihan dünyası.

Belâ ne demek arkadaşlar?

Belâ'nın mânası imtihan demektir. Kur'ân-ı Kerîm'de (*belâen hasenen*) diye geçiyor, imtihan mânasına geliyor.

Bizim başımıza bir sıkıntı geliyor, o nedir? Dileseydi Allah getirmezdi. İmtihan için getiriyor.

Bu imtihan işinde, evlâdında, kendisinde olur. Bunların hepsine sabretmesi gerekiyor, sabrı öğrenmemiz gerekiyor.

f. Allah Sabredenlerle Beraberdir

Gelelim öbür hadîs-i şerîfe:[45]

مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ ، وَ إِنَّهُ مَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللهُ ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللهُ ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْراً ، وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ (حم. ق. عن أبي سعيد)

---

[45] Buhari, *Sahih*, c.V, s.318, no:1376; Müslim, *Sahih*, c.V, s.274, no:1745; Tirmizi, *Sünen*, c.VII, s.321, no:1947; Ebu Davud, *Sünen*, c.IV, s.454, no:1401; Nesei, *Sünen*, c.VIII, s.384, no:2541; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.93, no:11908; Malik, *Muvatta* (Rivayet-i Yahya), c.II, s.997, no:1812; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.II, s.50, no:2369; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.267, no:3503; Taberani, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.IV, s.189, no:3074; Darimi, *Sünen*, c.I, s.474, no:1646; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.II, s.505, no:1352; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.92, no:20014; Heysemi. *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.263, no:4543; Ebu Said el-Hudri RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.500, no:16714; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.336, no:20904.

RE. 389/7 (*Mâ yekûnü indî min hayrin felen eddehirehû ankûm, ve innehû men yestaiffe yuiffuhu'llàh. Ve men yestağni yuğnihi'llâh. Ve men yetesabber yusabbirhu'llàh. Ve mâ u'tiye ahadün atâen hayran, ve evsea mine's-sabri.*)

Peygamber Efendimiz'den geldiler, bazı şeyler istediler bazı kimseler, fakirler. Onun üzerine böyle buyurmuş, SAS. Râvisi yine çok, hadis kitaplarında geçiyor. Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri ve Mâlik'ten de rivayet edilmiş. Diyor ki:

(*Mâ yekûnü indî min hayrin felen eddehirehû ankûm*) "Benim yanımda hayırdan bir şey mevcut olsa, ben onu aslâ tutmayacağım, depo etmeyeceğim, mutlaka dağıtırım. Yanımda olsa, merak etmeyin sizi mahrum etmem."

Gelen sadakayı, hurmayı, parayı, pulu, gömleği, giyimi, kuşamı hemen dağıtırdı Peygamber Efendimiz, geceye bırakmazdı. Uykudan kalkıp dağıttığı olurdu. Hemen etrafına dağıtırdı. "Yanımda hayırdan ne varsa, onu ben depo edecek değilim, sizden saklayacak değilim."

(*Ve innehû men yestaiffe yuiffuhu'llàh*) [Kim iffetli kalmak isterse, Allah ona iffet verir. (*Ve men yestağni yuğnihi'llâh*) Kim mustağni kalmak isterse, Allah onu zengin kılar.]

(*Ve men yetesabber yusebbirhu'llàh*) "Kim sabretmeye çalışırsa, kendisini sabra zorlarsa Allah onu sabırlı kul eder. (*Ve mâ u'tiye ahadün atâen hayran, ve evsea mine's-sabri*) Ve hiçbir kul sabırdan daha geniş ve daha hayırlı bir bahşişe nâil olmamıştır."

Neden? En büyük atâsı, ihsanı, ikramı nedir Allah'ın? Kulun sabır edebilme kabiliyetine sahip olmasıdır.

Neden? Çünkü:

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredenin yanındadır." (Bakara, 2/153)

Beraber ne demek? Seviyor, yanında yer alıyor, onun safında yer alıyor demektir.

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر: ١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) "Her şeyin mükâfatının bir katsayısı vardır, ecrinin miktarı vardır. Amma sabırlıların ecri, sevabı, mükâfatı hesaba sığmayacak kadar çok olur." (Zümer: 10)

"Hesaba kitaba gelmez kadar bol verecek" demek. Onun için sabırlı olmak iyidir. Kızma, sinirlenme, acele etme, atılma, sabırlı, iffetli ol! Bunda hayır var.

g. Mübârek Olsun Demek

Bir hadîs-i şerîf daha okuyalım. Daha vaktimiz var:[46]

مَا يَمْنَعُ أَحَدُكُمْ إِذَا رَأَى مِنْ أَخِيهِ، مَا يُعْجِبُهُ مِنْ نَفْسِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَنْ يُبَرِّكَ عَلَيْهِ، فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ (ابن السنى فى عمل يوم وليلة، والطبرانى عن سهل بن حنيف)

(*Mâ yemneu ehadüküm izâ raâ min ahîhi, mâ yu'cibuhû min nefsihî ev fî mâlihî en yüberrike aleyhi. feinne'l-ayne hakkun.*)

Sehl ibn-i Huneyf Hazretleri'nden rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz soru soruyor:

(*Mâ yemneu ehadüküm*) "Sizi ne men ediyor, sizden birinize ne mâni oluyor, ne engelliyor? (*İzâ reâ min ehîhi mâ yu'cibuhû min nefsihî ev fî mâlihî*) Arkadaşının nefsinde, kendisinde veyahut malında hoşuna giden bir şeyi gördüğü zaman, (*en yüberrike aleyhi*) ona mübarek olsun demekten ne men ediyor sizi? Böyle deyin, mübarek olsun deyin! (*Feinne'l-ayne hakkun*) Çünkü göz değmesi, nazar haktır." diyor Peygamber Efendimiz.

Peygamber Efendimiz soru sormuş ama, bir şey öğrenmek için

---

46 Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VI, s.82, no:5581; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.185, no:8427; Sehl ibn-i Huneyf RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.65, no:28386; *Camiü'l-Ehàdis*, c.XIX, s.337, no:20906.

sormamış. Böyle yapın diye sormuş.

"—O arkadaşınızın kendisinde veya malında hoşunuza giden bir şeyi gördüğünüz zaman, mübarek olsun demekten sizi ne men ediyor?"

Bu sorunun mânası ne?

"—Men etmesin bir şey, o kardeşinize 'Mübarek olsun!' deyiverin. Allah vermiş, 'Mübarek olsun, maşallah!' deyiverin."

Yeni araba almış, güle güle kullansın... Elbisesi de çok güzelmiş, Allah mübarek etsin, tertemiz giysin... Daha güzellerini nasip etsin Allah… Eh iyi bak filanca mevkie çıkmış, filanca şey nasip olmuş; iyi iyi, maşaallah. Allah hayırlı hizmetler yapmayı nasip etsin, mübarek olsun… Evlenmiş, evi mübarek olsun… Ev almış, mübarek olsun…

Beğendiğiniz bir şey oldu mu mübarek olsun, maşaallah diyeceksiniz.

Çünkü maşaallah'ın mânası nedir? "Allah'ın dilemesi ile o ona geldi" demek. "Allah'ın takdiri bu…" demektir.

Maşaallah ne demek?

"Allah ihsan etmiş, Allah nasib etmiş, Allah'ın takdiriyle oldu bu" demek. "Maşaallah, Allah mübarek etsin, hayrını gör" diyeceksiniz.

"—Mübarek olsun!"un Türkçesi ne demek?

"—Hayrını bereketini görsün o kimse" demek.

Böyle demesi gerekiyor. Böyle deyince ne âlâ...

Demezse:

"—Elbisesi ne kadar da güzel. Vay, aynı okuldan beraberce mezun olduk, adama bak genel müdür oldu, biz aşağılarda sürünüyoruz."

Böyle kıskanırsa, içi razı gelmezse, o zaman nazar değer. Nazar haktır. "Onda var da ben de yok!" gibi nazarla baktığı zaman, iştihalı nazarla baktığı zaman nazar değer.

Veren Allah'tır, ona verdiği gibi bir zaman gelir kendisine de verir. Hayırlısını versin. Zaten bir şeyin olmasını biz istiyoruz da bazen iyi mi olur, kötü mü olur bilemeyiz. Ona dair meşhur Salebe hikâyesi var, biliyorsunuz.

Bu zat Peygamber Efendimiz'e gelmiş:
"—Yâ Rasûlallah, bana dua et, zengin olayım." demiş.
"—Yâ Salebe! Sen git benden böyle bir şey isteme. Şükrünü edâ edebileceğin az bir mal, şükründen âciz kalacağın çok maldan senin için daha hayırlıdır. İsteme zenginliği…" diyor,
Bunun üzerine Salebe gidiyor. Bir kere daha gelmiş sonra;
"—Yâ Rasûlallah canıma tak dedi fakirlik. Bana dua et zengin olayım."
"—Yâ Salebe! Şükrünü edâ edebileceğin az bir mal şükründen âciz kalacağın, seni yanlış yola götürecek çok maldan daha hayırlıdır, git isteme!"
Bir daha gelmiş:
"—Yâ Rasûlallah çok fakirim, dua et zengin olayım." demiş.
Onun üzerine:
"—Yâ Rabbi, Salebe'ye istediğini ver." buyurmuş Peygamber Efendimiz. Kendi razı olmuyor.

Yeminle söylüyor bir başka hadîs-i şerîfinde, diyor ki:
(*Va'llàhi leene ahvefu*) diye söylüyor. "Ben sizin bir şeye sahip olmanızdan, yokluğa düşmenizden daha çok korkuyorum." diyor.
Neden? Kurulursun arabaya, köşke, unutursun kul olduğunu, müslümanlığı. Sanki o para senin ananın ak sütü gibi sana gerekiyormuş, helalmiş, gerekliymiş gibi düşünürsün; zekâtı vermezsin, hayrı yapmazsın, kapına geleni kovarsın, herkese tepeden bakarsın; daha büyük günaha girersin.
Veyahut sen sabredersin, çoluk çocuğun baştan çıkar.
"—Yâ Rabbi, benim çocuğum zengin olsun, benim çocuğum zengin olsun, evladım ağa paşa olsun, arabaları olsun ve saire..."
Oldu, al işte! Oldu bak, kadınlarla düşüp kalkıyor, eve gelmiyor. Evlendirdiğin halde gelinin ağlıyor, torununun gözü yaşlı. İşte zengin oldu ne oldu! Parayı çok görünce azdı. Zaten;
"—Erkek kısmı parayı çok gördü mü hemen ikinci hanımı ister." derler.

Allah kontrollü müslüman eylesin cümlemizi, şaşırtmasın, her şeyin hayırlısını istemek gerekiyor.
"—Ver yâ Rabbi! Salebe ne istiyorsa ver." diye dua etmiş.
Peygamber Efendimiz dua ettiği zaman, Allah'ın sevdiği kulu

olduğu için dediği olur.

Hutbeye çıkmıştı bir keresinde. Bedevînin birisi kapıdan seslendi veyahut aşağıdan.

“—Yâ Rasûlallah, hayvanlarımız susuzluktan kırıldı, otlar kalmadı, yağmur yağmadı. Dua et de yağmur yağsın!” dedi.

Peygamber Efendimiz “Yağmur yağsın!” diye dua edince, şakır şakır yağmaya başladı. Yağdı, yağdı, yağdı...

Ne kadar yağmış?

Ertesi cuma hutbeye çıktığında, o bedevi Peygamber Efendimiz’e diyor ki;

“—Yâ Rasûlallah, dua et de yağmur dursun artık.”

Böyle, Peygamber...

Allahu Teâlâ Hazretleri Salebe’ye Resûlü’nün duası üzerine mal verdi. Salebe beş vakit namaza gelirdi, Peygamber Efendimiz’in mübarek mescidinde arkasında namaz kılardı, sohbetinden istifade ederdi. Bundan büyük nimet mi olur! Seyreltmeye başladı camiye gelmeyi. Sorardı Peygamber Efendimiz;

“—Salebe nerede?” diye.

“—İşte koyunları var, develeri var, onlara bakıyor yâ Resûlullah, gelemiyor.” diye cevap verilince;

“—Yazık oldu Salebe’ye.” derdi.

Sonra bir zaman geçti cumadan cumaya gelmeye başladı Salebe… Bir zaman daha geçti cumaları da yok.

“—Salebe nerede?”

“—Develeri öyle çoğaldı, koyunları öyle çoğaldı ki Medine’nin otları kâfi gelmedi, yaylalara çıkmaya başladı yâ Rasûlallah. Uzakta, cumaya gelemiyor.”

“—Yazık oldu Salebe’ye.”

O esnada zekât âyeti indi:

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا (التوبة:١٠٣)

(*Huz min emvâlihim sadakaten tütahhirühüm ve tüzekkîhim bihâ*) [Onların mallarından zekât al; bununla onları günahlardan

temizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Onların malları temizlensin. Fakirin hakkı kalıp da kirli olmasın.” diye emir geldi Peygamber Efendimiz’e. Peygamber Efendimiz her yere haber gönderdi.

Rasûlüllah Efendimiz elinde para tutmazdı, dağıtırdı fukaraya. Yokluktan korkmayan insanın verişiyle verirdi. Verdi mi doyururdu karşı tarafı. Paraya ihtiyacından değil. Allah emrediyor:

“—Onları temizleyen, mallarını tezkiye eden şu sadakayı, zekâtı al onların mallarından.” diye emir verince Allah, ashabını vazifelendirdi.

“—Sen şuraya, sen şuraya, herkesten zekât mallarını toplayın!” diye görevlendirdi.

O vazifelilerden bir tanesi geldi Salebe’ye:

“—Allah ayet indirdi, malından zekât vereceksin şu kadar miktar. Deveden şu miktar, koyundan bu miktar…” diye bilgi verdi.

Salebe vermedi. Bir zaman gelip Rasûlüllah’tan dua isteyen Salebe, zekât memuruna, Rasûlüllah’ın elçisine zekât borcunu vermedi. Vazifeli geldi:

“—Yâ Rasûlüllah! Ben gittim Salebe’ye söyledim, kabul etmedi, kızdı, bağırdı çağırdı.” dedi.

Yahu Allah sana yoktan o kadar bereket verdi, malın arttı, mülkün arttı. Medine’de besleyemeyecek duruma geldin, sürülerin sahibi oldun. Ne olur versen?

Akıl işte. Allah insanı şaşırtmasın! Mal sevgisi insanın içine yerleşti mi iyi olmuyor. Ondan verin diyorum. Biraz vermeye alışalım. Küçük çocuğunuza da verin:

“—Al bunu kardeşine ver, al bunu fakir fukaraya ver.” diye birazcık çocuklarımızı da vermeye alıştıralım.

Peygamber Efendimiz küstü, Allah için darıldı. Çünkü zekât emredilmiş, Allah’ın farzını tutmuyor. Ondan sonra bir zaman geldi aklı başına geldi, zekât hayvanlarını gönderdi Salebe. Peygamber Efendimiz kabul etmedi;

“—İstemiyoruz senin malını.” dedi.

O zaman da almadı Peygamber Efendimiz.

Peygamber Efendimiz vefat etti. Halim selim, gözü yaşlı,

İbrahim AS gibi Ebû Bekr-i Sıddîk RA halife oldu. Arap kabileleri geldiler dediler ki:

"—Ey Ebû Bekir! Namaz kılalım, tamam, iyi güzel, namaz kılalım ama şu zekâtı vermeyelim."

Dedi ki Ebû Bekir RA:

"—Siz ne diyorsunuz, Rasûlüllah zamanında ne veriyorsanız hepsini vereceksiniz, hem namaz kılacaksınız hem zekât vereceksiniz! Vermeyenle savaşırım."

Allah'ın farzını çiğniyor adam, zekâtı vermiyor.

"—Öyle şey olur mu? Savaşırım, öyle alırım!" dedi.

O Ebû Bekr-i Sıddîk'a Salebe zekât paralarını, zekât mallarını gönderdi;

"—Al zekâtları." dedi.

Ebû Bekir RA ne diyor, tahmin edin, edemezsiniz bilmiyorsanız. Dedi ki:

"—Rasûlüllah'ın almadığı şeyi ben nasıl alırım! İstemem almam, geri götürün!" dedi.

Bakın nasıl ittibâ ediyorlar, dine bağlılık nasıl oluyor? Biz kendi mantığımıza göre nasıl düşünürüz?

"—Rasûlüllah'ın almadığını ben nasıl alırım!" dedi.

Biliyorsunuz Ebû Bekr-i Sıddîk'a böyle başka şeyler de teklif edilmişti. Ordunun başında Üsâmetü'bnü Zeyd var, kölenin çocuğu, esmerce, asil insan filan değil. Dediler ki;

"—Ey Ebû Bekir, ordunun başına, bizim şöyle itibarlı, asillerden bir tanesini, yaşlı başlı bir kimseyi getir."

"—Öyle şey olur mu, Rasûlüllah'ın tayin ettiği komutanı ben nasıl değiştiririm!" dedi.

Değiştirmedi! Devesinin, bineğinin yularından tuttu, önünde seyis gibi yürüdü. "Rasûlüllah'ın tayin ettiği komutan" diye. Medine dışına kadar böyle onu uğurlamak için önünden çeke çeke götürdü.

Onlar öyle insanlar! Ondan yüksek mertebeleri almışlar.

Salebe hikâyesini anlattık, neden anlattık?

Allah her şeyin hayırlısın versin. Zenginlikse hayırlı zenginlik versin, fakirlikse sabır versin. Her şeyin hayırlısını ihsan etsin.

Başkasının malında da gözümüz yok. Herkesin malı kendisine mübarek olsun. Arabası kendisine mübarek olsun. Deniz kenarındaki yalısı kendisine mübarek olsun. Filanca yerdeki dokuz katlı apartmanı mübarek olsun, hayrını görsün.

Allah akıl fikir versin, onunla hayır yapmayı nasip etsin. İslâm'a faydalı olmayı nasip etsin. İş işten geçtikten sonra, can boğaza geldiği zaman:

"—Malımın şu kadarını şuna verin, bu kadarını buna verin…"

Geçmiş ola!

"—Nasıl olsa ben ölüyorum artık…"

Onu tevzi etmeye çalışıyor.

Öyle şey olur mu? Aklın başındayken hayrını, hasenatını yap. Senin namın yürüsün, senin arkandan hayır gelsin.

Allah öyle müslümanlar eylesin… Eski müslümanlar gibi eylesin bizi. Şu zamane, âhir zaman müslümanlarından eylemesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele-i şerîfe!

18. 03. 1984 - İskenderpaşa Camii

06. FAYDALI DUALAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَا يَمْنَعُكِ أَنْ تَسْمَعِي مَا أُوصِيكِ بِهِ ، أَنْ تَقُولِي إِذَا أَصْبَحْتِ ، وَإِذَا أَمْسَيْتِ: يَاحَيُّ يَاقَيُّومُ ، بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ ، وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ (ن. ك. هب. عن أنس)

RE. 389/9 (*Mâ yemneuki en tesmeî mâ evsîki bihî, en tekùlî izâ esbahti, ve izâ emseyti: Yâ hayyu yâ kayyum, bi-rahmetike estağîsü aslih lî şe'nî küllehû, ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin.*)

Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve bereketi cümlenizin üzerine olsun… Allah-u Teàlâ Hazretleri kılınan namazları, yapılan ibadetleri, duaları kabul eylesin... Dünya ve âhiretin hayırlarına cümlenizi, cümlemizi nâil eylesin…

Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek sözlerinden, hadîs-i şeriflerinden, o gül bahçesinden bir demet size takdim etmeden önce, evvelen ve hâsseten Efendimiz

Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin bizzat kendi ruhu için; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbâının ervahı için; hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve hulefâlarının, müridlerinin, muhiblerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ve sâir evliyullahın ruhları için;

Eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Hocamız Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin ruhu için; Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhu için; bu eserin içindeki hadislerin, bilgilerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan cümle râvilerin ve alimlerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu ibadethaneye gelip cem olmuş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bi'l-cümle sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için; yaşayan biz müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüp Peygamber Efendimiz'in sünnetine uygun yaşayıp, şefaatine nâil olup, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, ondan sonra başlayalım!

……………………

a. Sabah Akşam Okunacak Bir Dua

Muhterem kardeşlerim, bu ilk hadîs-i şerif az önce Arapça metnini okumuş olduğum, Enes ibn-i Mâlik tarafından rivayet edilmiş bir hadîs-i şeriftir. Bu sözleri Peygamber Efendimiz sevgili ve asil kızı Fâtımatü'z-Zehrâ'ya hitaben îrad buyurmuş, Hz. Fâtıma'ya söylemiş bu sözleri… Sabaha çıktığı zaman, akşama erdiği zaman söylemesi gereken bir dua tavsiye ediyor öz kızına, cennet hatunlarının efendisi olan Hz. Fâtıma'ya… Allah şefaatine nâil eylesin…

Sorarak ifadeye girmiş:[47]

---

[47] Hakim, *Müstedrek*, c.I, s.730, no:2000; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.476, no:761; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.VI, s.147, no:10405; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.282, no:6368; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.158, no:17008; Ziyaü'l-Makdisi, el-*Ehadisü'l-Muhtare*, c.III, s.23, no:2319; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.II, s.139, no:3498; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.338, no:20911.

مَا يَمْنَعُكِ أَنْ تَسمَعِي مَا أُوصِيكِ بِهِ ، أَنْ تَقُولِي إِذَا أَصْبَحْتِ ، وإِذَا أَمْسَيْتِ: يَاحَيُّ يَاقَيُّومُ ، بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ ، وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ (ن. ك. هب. عن أنس)

(*Mâ yemneuki en tesmeî mâ evsîki bihî, en tekùlî izâ esbahti, ve izâ emseyti: Yâ hayyu yâ kayyum, bi-rahmetike estağîsü aslih lî şe'nî küllehû, ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin.*)

SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Mâ yemneuki en tesmeî mâ evsîki bihî*) "Benim sana tavsiye ettiğim şeyi duyup, dinleyip yerine getirmekten, onu ifâ etmekten seni ne men ediyor? Ey kızım ne mâni var? Şu benim söylediğim, duyduğun tavsiyemin yerine getirilmesine ne mâni var?"

(*En tekùlî izâ esbahti ve izâ emseyti*) "Sabaha çıktığın zaman ve akşama erdiğin zaman, biraz sonra söyleyeceğim duayı söylemekten seni ne men ediyor?"

Nedir o dua: (*Yâ hayyu yâ hayyûm*) "Ey Hayy olan, Kayyûm olan Allah! (*Bi-rahmetike estağîsü*) Senin rahmetin ile senden yardım dilerim, rahmetini öne sürerek senden yardım dilerim. (*Aslih lî şe'nî*) Benim işimi sen ıslah eyle... (*Küllehû*) Her işimi ıslah eyle... (*Ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin*) Bir göz yumup açma vakti kadar bile beni kendi nefsime terk eyleme, kendi başıma bırakma!"

Böyle dua etmesini Peygamber Efendimiz sevgili kızına, çok sevdiği kızına tavsiye etmiş. İfade tarzından, "Senin şu duyduğun tavsiyeleri yerine getirmeye ne mâni var?" diye girişmesinden; "Bunu muhakkak yap!" demek istediği anlaşılıyor Peygamber Efendimiz'in. Hiç bir şey mâni olmasın!

"—Bu kadar güzel, bu kadar kıymetli bir duayı yapmana hiçbir şey mâni olmasın, sabahleyin ve akşamleyin bu duaları yap!" diye tavsiye etmiş oluyor.

Mademki Peygamber Efendimiz kendi kızına tavsiye eylemiş, çok güzel şey tavsiye etmiştir. O halde biz de sabah akşam bu duayı yapalım ve bu dua ile başlayalım.

Zaten buraya neden geliyoruz? Hadisleri dinleyip mucebince amel edelim; Peygamber Efendimiz'in yolunca gidelim de şefaatine nâil olalım diye. Onun için kardeşlerimiz yanında kâğıt kalem ile gelirse iyi olur. Zaten her hadisten not alınması uygun…

يَاحَيُّ يَاقَيُّومُ، بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ، أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ،

وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

(*Yâ hayyu yâ kayyûm, bi-rahmetike estağîsü, aslih lî şe'nî küllehû, ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin*)

Şimdi biraz izahına geçelim:

Önce hitab ile başlıyor dua: (*Yâ hayyu*)

Hayy ne demek? Hayat sahibi demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri Hayy'dır; esmâsından, sıfatlarından birisi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Hayy olmasıdır, hayat sıfatına sahiptir. Allah-u Teàlâ Hazretleri hayat sahibi, ezelî ebedî hayat sahibi, daimî hayat sahibi…

Ve canlı ne yapar? Etrafındaki hadiseleri görür, takip eder, onların karşısında tedbir alır.

Misal ile anlatabileceğim galiba, elektrik teli bağlarsan, kutupları bağlarsan, yapacağı şey belli, yani kaidesi var bu işin… O kaideye uygun olarak, o elektrik bir vazife görür. Elektrik sobasıysa ışık verir, lambaysa yakar, bellidir. Düğmeye bastığın zaman öyle olur, bu mekanik bir şey. Suyu ısıtırsan buz halindeyken su olur. Daha fazla ısıtırsan buhar olur, havaya uçar. Yukarıya uçmuşken soğutursan, damlalar haline gelir, aşağı dökülür. Biraz daha soğutursan kar olur. Aşağıda soğutursan buz olur. Bu, karşısındakinin emrine râm oluyor ve bir şey yok işte ne yaparsan öyle. Ölü gibi, o tarafa çevirsen bu tarafa çevriliyor, bu tarafa çevirirsen öyle.

Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri Hayy, diri, daimî, ezelî, ebedî hayat sahibi, idrak sahibi, tasarruf sahibi, kâinatın mâliki, sahibi.

Birdir ol birliğine şek yokdurur;
Gerçi yanlış söyleyenler çokdurur.

Çok bâtıl yolda giden insanlar var, çok yanlış söyleyen insanlar var. Allah'ı bilmeyen, tanımayan, Allah CC hakkında çok yalan yanlış kanaatlere sahip olan insanlar var. Nice yalan yanlış laflar ortalarda dönüyor dolaşıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri Hayy, dua ediyorsun duana icabet ediyor, günah işliyorsun cezalandırıyor. Zalimi kahrediyor, mazlumu kurtarıyor.

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (الحمن:٢٩)

(*Külle yevmin hüve fî şe'nin*) "Her anda o bir şe'nde, her anda bir faaliyet halinde…" (Rahman, 55/29)

Her şeyi hikmetli, her şeyi güzel. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni artık insanların başka türlü düşünmemesi gerekiyor. Öyle değil!

Mesela bazıları diyorlar, demek istiyorlar ki:

"—Allah kuvvettir."

Hayır! Allah-u Teàlâ Hazretleri, kuvvet kendisinde olandır! Kuvvet ölüdür, nasıl kullanırsan öyle hareket eder, elektrik misalinde olduğu gibi. Öyle değil! Güç, kuvvet Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin elindedir;

لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ (الأنبياء:٢٣)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn*) [Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir.] (Enbiyâ, 21/23)

Kimse ona hesap soramaz, o hikmetle ne dilerse öyle işler.

Hayy kelimesinin mânasını böylece ifade etmiş olduk.

Tabiat, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin eseri, mahlûku, yaratığı. Bak, ibret al! "Bu kendi kendine olmaz, bunu bir yapan var." diye anlarsın. Yazıyı gördün mü, yazanı anlıyorsun. Kokuyu gördün mü, "Burada bir esans şişesi var!" diyorsun. Eserden müessiri anlıyorsun. Kâinat, tabiat onun eseri. Tabiata biz hâkim olabiliyoruz, kanunlarını bulabiliyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatı yaratan, yöneten, kâinatın sahibi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim de sahibimiz. Bize de bu aklı veren, bize bu şuuru veren, kâinattaki diğer varlıkların içinde bizi daha yüksek kılan, bizi daha büyük meziyetlere sahip kılan, dağlara taşlara hâkim kılan, dağları deldirten, vadileri doldurtan, ağaç diktiren, kuşları yakalayan, kaplanları kafese sokan bir mahlûkuz; yani üstünüz.

Fillere sahibiz, develere sahibiz, cüssesi bizden büyük ama Allah bize başka meziyetler vermiş, onlara güç yetiriyoruz. Koca koca dağları deviriyoruz, deliyoruz, yıkıyoruz, parçalıyoruz, kullanıyoruz çeşitli madenleri. İşte bize bu kabiliyeti veren de Allah. Bu aklı veren de Allah, bu düşünceyi veren de Allah. Hepimizin, bütün kâinatın sahibi Hayy.

(*Yâ Kayyûm*) *Kayyûm*, varlığı bizzat kendisinden; bir başka desteğe, bir başka kaynağa muhtaç değil."

Sen çocuğu iki elinden tutarsın;

"—Hadi bakalım yürü, aman düşmesin." diye arkasından desteklersin. Sendelerse, tutuverirsin tehlike olmasın diye. O

kendi kendine kàim değil, yürümesini beceremiyor daha.

Allah-u Teàlâ Hazretleri varlığında hiçbir şeye muhtaç değil, her şey ona muhtaç... Varlığı kendisinden, bir başkasından almamış! (*Kàim bizâtihî*) derler buna; bir başkasına ihtiyacı yok, her şeyi yaratan o, her şeyin sahibi o...

Onun için iki mühim sıfattır *Hayy* ve *Kayyûm*. Ayetü'l-Kürsî'de de geçiyor.

اللّٰهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (البقرة:٢٥٥)

(*Allàhu lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyu'l-kayyûm*) [Allah, O'ndan başka tanrı yoktur; O, hayydir, kayyûmdur.] (Bakara, 2/255)

Hz. Ali Efendimiz anlatıyor:

Bedir harbinde çıkmış bahadır, mübarek, yiğit harp etmiş, harp etmiş. Arada, "Bakalım ne oluyor?" diye Peygamberimiz'in yanına geliyor. Bakıyor ki Peygamber Efendimiz secdede;

"—*Yâ Hayyu yâ Kayyûm, yâ Hayyu yâ Kayyûm*!" diyor.

Yine çıkmış yine müşriklere saldırıp, cihad, mücadele, savaş… Arada fırsat bulup dönüp gelirmiş, bakarmış. Peygamber SAS Efendimiz secdede:

"—Yâ Hayyu yâ Kayyûm…" diyor.

"—Yâ Rabbi! Sen her şeyi hikmetinle yaparsın, güç kuvvet senin elinde, Hayy'sın benim tazarrûmu biliyorsun, bu müşriklerin halini görüyorsun, bunların karşısında adedimiz az. Bu müslümanlar haklı ama sayısı az, sen hiçbir şeye muhtaç değilsin, güç kuvvet sende… Sen bizâtihî kendin kâimsin, yardım edersin." diye, böyle Bedir harbinde hep ne zaman vardıysam Rasûlüllah'ı, "Yâ Hayyu yâ Kayyûm!" der buldum diye Hz. Ali Efendimiz rivayet eylemiş.

İki kıymetli sıfat. Bunlarla başlıyoruz duaya, sabahleyin kalktık işimize gideceğiz, evimizden çıkacağız veyahut yatağımızdan kalktık "Ya Hayyu ya Kayyum!" diyoruz. Her şeyin sahibi olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne o sahip olduğu sıfatı hatırlayarak hitap ediyoruz.

(*Bi-rahmetike estağîsu*) "Senin rahmetinle senden yardım

isterim."

Ne demek?

"—Sen bana yardım etmeye mecbur değilsin yâ Rabbi!, ben senin âciz nâçiz kulunum. Senin rahmetini şefaatçi ediniyorum, senin rahmet sıfatından lütfedersen yardım edersin, istersen kahredersin.

Çünkü kahretsen kim hesap soracak? Zaten bin bir günahım suçum vardır. Boyumu aşmıştır hatam, suçum, günahım ama rahmetinin eteğine yapıştım; rahmetinden medet umarak rahmetinle senden yardım istiyorum."

Ne kadar edepli ne kadar mütevazı...

Mevlâsının huzurunda kula ne yakışır? Edep ve tevazu yakışır. Kibir, büyüklük, ücub olmaz! Kibriya Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yakışır. Hüdâlık, azamet, celâl, büyüklük Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin.

Biz? Biz, Allah'ın âciz nâçiz kullarıyız. Rahmetini öne sürerek O'ndan yardım isteriz yoksa neylerse bir şey diyecek halimiz yok.

(*Bi-rahmetike*) "Senin rahmetinle yâ Rabbi! (*Estağîsü*) Senden gavs dilerim, yardım dilerim, medet isterim yâ Rabbi!"

Neden? Sabah yeni bir güne başlamışız, başımıza ne gelecek bilmiyoruz, karşımıza aslanlar, kaplanlar mı çıkacak, zalimler cebbarlar mı çıkacak, halimiz ne olacak bilmiyoruz ki.

"—Rahmetinden istiyorum, rahmetinle bana yardım eyle." diyoruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden rahmetiyle yardım istemek bir yönden; "Bana rahmetini gönder, bana rahmetinle muamele eyle. Yardım öyle olsun." mânasına gelir. Allah-u Teàlâ Hazretleri rahmetiyle yardım ederse, insan hayırların âlâsına yükselir. Ne hoş olur hali.

"—Rahmetinle senden yardım dilerim yâ Rabbi! (*Aslih lî şe'nî küllehû*) Benim her işimi ıslah eyle..."

Her şey Allah-u Teàlâ Hazretlerinden. Ne dilerse öyle yapar. Bizim işimizi de dilerse o rast getirir. Balıkçının yanından geçiyorsun, avcının yanından geçiyorsun "Rast gele" diyorsun, yani "Allah yardımcın olsun" diyorsun. Dilerse rast getirir, dilerse ters götürür işi. Ancak O'na iltica edersek, O lütfederse halimiz ıslah olur. Kendimiz ıslah etmeye çalışırsak daha berbat ederiz.

Saatin dursa, açsan arkasını, orasını burasını karıştırsan; ondan sonra götürsen saatçiye, ne der?

"—Ya sen bunu niye açtın? Neden karıştırdın bunun içini? Tornavida girer mi, berbat etmişsin saati; bırak bunu, yenisini al!" der.

Biz girdik mi işin içine berbat ederiz, O neylerse güzel eyler. Onun için:

"—Yâ Rabbi! İşimi sen ıslah eyle, hayreyle; şerre beni sokma, şerre beni sevk etme, şerre fırsat verme, yaptırtma yâ Rabbi! Hayrı yaptırt; ben bilmiyorum hangisi hayırlı, hangisi şerli. Hayrı nasib eyle, şerden uzak eyle... Benim işlerimi sana havale ettim, sana tevekkül ettim, sen benim vekilim ol." demeliyiz.

إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (آل عمران:١٥٩)

(*İnna'llàhe yuhibbü'l-mütevekkilîn*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine tevekkül edenleri sever." (Âl-i İmrân, 3/159) diye bildiriyor.

Tevekkülü öğreneceğiz, Allah'a tevekkül etmeyi öğrenmemiz gerekiyor sevgisini istiyor isek.

Allah kimleri sever? Açalım Kur'ân-ı Kerîm'den bakalım, ne kadar güzel bir cümle: (İnna'llàhe yuhibbu'l-mütevekkilîn) "Allah kendisine tevekkül eden, kendisini vekil edinen kulları sever."

"—Yâ Rabbi, bu işte sen benim vekilim ol. Ne yaparsan razıyım, benim işimi sana havale ettim!" demek imanın eseridir!

Allah'a tevekkül eden kullara Şeytanın bir tesiri olmayacağını, Kur'ân-ı Kerîm'de âyet-i kerîme bildiriyor:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn.*) "Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine hakkıyla tevekkül edenler üzerinde, onun bir hakimiyeti yoktur." (Nahl, 16/99)

İman edip de Allah'a tevekkül eden kullara şeytan bir zarar veremez, bir tesir veremez. Onun için tevekkül etmeyi

öğreneceğiz. Tevekkül edersin, çıkarsın yola, akşama kadar bir hayır, bir bereket; şaşırır kalırsın. O zaman kalbinde imanın pırıl pırıl kuvvetlenir, iman dolar, kalbini ışıl ışıl ışıtır. "Her işimi ıslah eyle yâ Rabbi!" diyeceğiz.

(*Ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin*) "Bir göz yumup açıncaya kadar, bir kısa zaman, çok küçük bir zaman bile beni kendi nefsime bırakma!"

"—Kendi nefsime bırakma!" sözü iki türlü anlaşılabilir:

Birincisi:

"—Beni kendi başıma bırakma. Yardımsız bırakma beni yâ Rabbi!" demek olabilir. Beni yardımsız kendi halimde bırakıverme. Bir sürü düşman çevremde, bir sürü düşman! Etraftan kornalar çalar, kamyonlar geçer, otobüsler geçer vızır vızır, insan hani bir trafiğin orta yerinde nereye gideceğini şaşırır. Bir köylü kadını düşünün, kalabalık bir şehre, Eminönü meydanına vesaireye gelmiş, ne yapacağını şaşırır. Bir de bir sürü düşman olursa hepsinin elinde silah hepsi hücum ediyor. Şeytan bir taraftan hücum eder, dünyanın zevkleri, lezzetleri bir taraftan hücum eder, din düşmanları bir başka taraftan hücum eder.

"—Bu kadar düşmanın arasında orta yerde yapayalnız kendi başıma kalınca; sen yardım etmezsen, sen koruyup kollamazsan, sen beni sâhil-i selâmete çekmezsen mahvolurum yâ Rabbi!" şeklinde bir mâna olabilir.

İkinci bir mâna:

"—Yâ Rabbi! Şu benim nefsim, nefsim."

Nefis bir laf anlamaz, azmış köpek gibidir. Ona bağlarsa insan işini, hali haraptır.

Birisi gelmiş demiş ki:

"—Hocam benim bir azgın köpeğim var, sağa sola saldırıp duruyor, ne yapayım?"

O da anlamış ne demek istediğini, yani nefsinden şikâyet ediyor;

"—Şöyle yap böyle yap!" diye tavsiye eylemiş.

Bir de o tarafı var işin;

"—Beni nefsime bırakma! Benim bu nefsim edepsizin biri, laf anlamaz, söz dinlemez, haramları ister, haramların peşinde

koşmak ister. Helalleri gösteririm, 'Bak böyle yaparsan cennetlik olursun!' diye söyler aklım; nefis gelmez, yanaşmaz hak yola... Eğer ben onun eline kalırsam yandım, mahvoldum demektir."

"Beni nefsime bırakma!"nın ikinci mânası da budur.

أَعْدٰى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ .

(*A'dâ aduvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke*) "En büyük düşmanın, iki yanın arasında bulunan şu kendin, kendi benliğindir, nefsindir." diyor Peygamber Efendimiz.

Neden? Öteki düşmanı anlarsın, tedbir alırsın; elinde silah, karşından geliyorsa, saklanırsın, siper alırsın; sen de silah çekersin, kaçarsın, kalenin kapısını kapatırsın ve saire... Ama bu nefis kendi içimizde, bilmeyiz ki… Tutturur:

"—İlle ben şunu istiyorum, şunu istiyorum." diye.

Sen de onu yapacağım diye haramlara girersin. İşte düşman!

"—Uyku istiyorum, uyku istiyorum." diye tutturur, yatsı namazını kılmadan yatırır. Uykudan kalkmak istemez, sabah namazını kıldırmadan güneşin üstüne doğmasına sebep olur. Paranın cazibesine kapılırsın, rüşvet alırsın. Hırsızlık yaptırtır.

Hatta iki insan birbirine kızar; "Vay şöyle vay böyle!" derken yaka paça, nefisler kabarır, damarlar şişer, burundan solumaya başlar insanlar. Çeker bıçağı vurur ötekini, işte kàtil olur. İşte kàtil oldu. Bak, nefis ne kadar zararlar meydana getiriyor. Gidin suçlu insanlara, adliyelere, mahkemelere, hapishanelere;

"—Şeytana uyduk, nefse uyduk." derler.

Onun için;

"—Beni bir göz yumup açıncaya kadar şu nefsin eline bırakma yâ Rabbi!" demek önemli oluyor.

O halde bir daha başından söyleyelim:

"—Ey Hayy ve Kayyûm olan Mevlâm! Ben senin rahmetinle senden yardım dilerim. Rahmetini bana yardımcı gönder veya rahmetinden, fazl u kereminden beni yardımsız bırakma! Benim her işimi ıslah eyle, onar. Ben sana tevekkül ettim ve beni sakın kendi nefsime, bir göz yumup açıncaya kadar bile bırakma!"

Hz. Fâtıma'ya böyle dua etmesini tavsiye etmiş Peygamber

SAS Efendimiz.

İnsan Allah'ın lütfuna mazhar oldu mu, hayrın nereden geldiğini bilemez.

"—Allah Allah! Bu kazanç nereden geldi, bu müşteri nereden geldi, bu hoşluk nereden geldi? Allah Allah, uğraşsaydım bu kadar insanı bir araya ben toplayamazdım, bunca istediğim şeyler nasıl oluverdi?"

"—Ben seni görmek istiyordum, telefon edecektim, hoş geldin."

Allah insanın yâri, yardımcısı olursa o zaman her şey güzel olur. Onun için bu duayı çokça yapalım kardeşlerim, hatırınızda tutun! Mânasını düşünerek sabahleyin ve akşamüstü yapacaksınız.

Neden? Sabahleyin gündüz başlıyor, dışarı çıkacaksın, gezeceksin, dolaşacaksın akşama kadar. Akşamleyin de karanlık çöküyor, âciz kalıyorsun, görmüyorsun, sine sine bir düşman mı gelir, başka bir hal mi gelir? Geceler ne getirecek, bilmiyoruz ki o karanlık geceler... Onun için geceleyin de böyle iltica etmek gerekiyor.

b. Geçim Darlığı İçin Dua

İkinci hadis-i şerif. Bu hadis-i şerifte de bir dua öğretiyor Peygamberimiz Efendimiz. Yine aynı tarzda sormuş:[48]

مَا يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ إِذَا عَسِرَ عَلَيْهِ أَمْرُ مَعِيشَتِهِ ، أَنْ يَقُولَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ: بِسْمِ اللّٰهِ ، عَلَى نَفْسِي وَمَالِي وَدِينِي ، اللَّهُمَّ رَضِّنِي بِقَضَائِكَ ، وَ بَارِكْ لِي فِيمَا قُدِّرَ لِي ، حَتَّى لا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ ، وَلا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ (ابن السنى فى عمل يوم وليلة عن ابن عمر)

---

48 Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.111, no:6346; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.26, no:9323; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.337, no:20908.

RE. 389/10 (*Mâ yemneu ehadüküm izâ asire aleyhi emrü ma'îşetihî. en yekùle izâ harace min beytihî: Bismi'llâhi alâ nefsî, ve mâlî, ve dînî. Allàhümme raddinî bi-kadàike, ve bârik lî fîmâ kuddire lî. hattâ lâ uhibbe ta'cîle mâ ahharte, ve lâ te'hîre mâ accelte.*)

(*Mâ yemne'u ahadüküm izâ asire aleyhi emrü ma'îşetihî*) "Geçimi biraz kendisine zor gelmeye başladığı zaman, sizden birinizi ne men eder bu duayı yapmaktan? Ne mâni var bu duayı yapmanıza?"

Ne demek istiyor Efendimiz:

"—Bu duayı yapsanıza! Geçiminiz daraldığı, para pul az gelmeye başladığı, evde bir geçim sıkıntısı başladığı zaman, niye bu duayı yapmıyorsunuz, ne mâni var?" demek istiyor.

Nasıl yapacak başına böyle geçim darlığı gelen bir kimse?

(*İzâ harace min beytihî*) Sabahleyin evinden çıkarken, işe giderken akşama kazanç gelecek mi gelmeyecek mi belli değil.

Ne diyecekmiş?

(*Bi'smi'llâhi alâ nefsî, ve mâlî, ve dînî*) "Benim kendi nefsim üzerine ve malım üzerine ve dindarlığım üzerine Allah'ın adıyla bu işe bu sabah başlıyorum." Yani, kendi nefsini korumak için, malını korumak için; bir de dinini korumak için.

Bazen insan mal kazanır, mevki makam kazanır ama din elden gider. Bakın ne güzel tarif ediyor Peygamber Efendimiz: (*Bi'smi'llâhi alâ nefsî, ve mâlî, ve dînî*) "Benim kendi nefsime, malıma ve dinime *Bismi'llâh*..."

Böyle başlıyoruz sabahleyin.

Çok insanlar vardır ki eline dünyalık geçtiği zamana onun haram mı helâl mi olduğuna bakmaz. Deveyi hamuduyla yutar.

Deve yutulur mu? Hiç olmazsa yutarken hamudunu çıkar. Hamuduyla yutarlar. Haram, rüşvet, yasak, kul hakkı, yetim hakkı, dul hakkı, hazîne-i hümâyûndan, beytü'l-mâlden çalma çırpma hiç düşünmez! Hop hamuduyla yutar ama din gidiyor elden.

Biz müslümanlar öyle yapmayız. Bizim başımızda polis olsa da olmasa da, müfettiş olsa da olmasa da biz Allah'tan korkarız, helâl isteriz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi helâliyle haramlardan müstağni eylesin... Harama yan baktırmasın, istetmesin, muhtaç etmesin…

“—Ben nefsimin rahatını isterim, malımın olmasını isterim, kazanç isterim ama dinimin gitmesini istemem! Hem dinime, hem malıma, hem canıma Bismi'llâh... Hepsi Allah'ın rızasına uygun olsun!”

Bir hadîs-i şerif hatırıma geldi. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki kardeşlerim, o hadis-i şerifte:[49]

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ تَمْنَعُ الْعِبَادَ مِنْ سَخَطِ اللهِ ، مَا لَمْ يُؤْثِرُوا صَفْقَةَ دُنْيَاهُمْ عَلَى دِينِهِمْ ؛ فَإِذَا آثَرُوا صَفْقَةَ دُنْيَاهُمْ عَلَى دِينِهِمْ ، ثُمَّ قَالُوا : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، رُدَّتْ عَلَيْهِمْ ، وَقَالَ اللهُ: كَذَبْتُمْ ! (هب. ع. عد. والديلمي ، والحكيم عن أنس)

RE. 462/2 (*Lâ ilâhe illa'llàhu temneu'l-ibâde min sahati'llâh, mâ lem yü'sirû safkate dünyâhüm alâ dînihim; feizâ âserû safkate dünyâhüm alâ dînihim, sümme kàlû: Lâ ilâhe illa'llàh. Rüddet aleyhim, ve kàle'llàh: Kezebtüm!*)

(*Lâ ilâhe illa'llàh*) “‘Allah'tan başka mâbud yoktur, ancak ve sadece Allah vardır.’ sözü, (*temneu'l-ibâde min sahati'llâh*) kulları Allah'ın azabına mâruz kalmaktan korur, durur.” Ne zamana kadar korur? (*Mâ lem yü'sirû safkate dünyâhüm alâ dînihim*) “Dünya tarafını dinleri tarafına tercih etmedikleri müddetçe…”

(*Feizâ âserû safkate dünyâhüm alâ dînihim*) “Ama böyle

---

[49] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.95, no:4034; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.337, no:10497; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Ukùbât*, c.I, s.22, no:6; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.7, no:7276; İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.II, s.121, no:1857; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.III, s.17; İbn-i Ebî Âsım, *Zühd*, c.I, s.144, no:288; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.20; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.81, no:221; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.480, no:15982.

yapmazlar da, dünyalık tarafını din tarafına tercih ederlerse; menfaati, dünyalığı, parayı, pulu, maddiyatı tercih ederlerse; (*sümme kàlû: Lâ ilâhe illa'llàh*) sonra da, laf olsun diye '*Lâ ilâhe illa'llàh'* derlerse; o zaman makbul olmaz. (*Rüddet aleyhim*) Bu söz onlara çarpılır, gerisin geri verilir, reddedilir, kabul olunmaz."

(*Ve kàle'llàhu*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara buyurur ki: (*Kezebtüm*) 'Yalan söylediniz, siz yalancısınız! Hem *Lâ ilâhe illa'llàh* diyorsunuz, hem de Allah'ın sözünü dinlemiyorsunuz."

Bu hadîs-i şeriften ne anlarız?

Demek ki *Lâ ilâhe illallàh, Lâ ilâhe illallàh* sözünü çokça söyleyeceğiz ki, Allah'ın gazabına uğramayalım. Allah affetsin, kusurlarımızı bağışlasın. *Lâ ilâhe illallàh* demek ki insanı gazâb-ı ilâhî'ye uğramaktan koruyan, kurtaran bir mübarek söz oluyor.

Ne zamana kadar korur Allah'ın gazabından *Lâ ilâhe illallàh* sözü? Dünyalık elden gittiği zaman feryâd ü figânı basan insan, âhireti elden gittiği zaman hiç sesini çıkartmıyorsa, dünyalık geliyor âhiret gidiyor ama hiç aldırmıyorsa, o zaman *Lâ ilâhe illa'llàh* sözü mâni olmaz. O şahsa denir ki;

"—Sen bu sözün ehli değilsin, sen yalancısın! Sen yalancısın çünkü âhiret elden gidiyor, '*Lâ ilâhe illa'llàh'* dediğin halde hiç aldırdığın yok."

O zaman gazâb-ı ilâhîyi engellemez. Bu ne demek? "Allah'ın gazabı başına iner." demek.

Onun için, aman dikkat edelim! Şu dünya hayatı bilmiyoruz kaç sene sürecek… Bazen genç yaşında gidiyor insan, bazen biraz yaşlanıyor ama nihayet altmıştan, yetmişten sonra insanın eli tutmuyor, ayağı tutmuyor. Zaten altmış beş yaşında tekaüd ediyorlar insanı. Aşağı yukarı tecrübe gösteriyor ki altmış beşten sonra:

"—Sen haydi istirahat eyle çok çalıştın." diyorlar, kibarca bir kenara koyuyorlar. Bu kadarcık ömür!

Âhiret hayatı ebedî, âhiret hayatı sonsuz!

Meselâ, altmış yılın yarısını yaşamışız, yirmi yaşına gelmişiz, altmışa kadar kırk-kırk beş sene var, veyahut otuz sene var veyahut yirmi sene var… Bu kadarcık kısa bir müddet için o ebedî hayatı insan mahvederse, ebedî hayatta ebedî cehenneme düşecek

işlere sarılırsa bu dünyada, o insanda aklın zerresi yok, o adam akıllı değil! Çok zavallı, çok aptal bir insan!

Neden? İki paralık dünya hayatında birazcık zevk ü sefâ süreceğim diye koca âhiretini mahvediyor. Âhiret âlemi ebedî, sonsuz… Devam edecek olan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ebedî hayatını hiç göz önüne almıyor.

Öyle yapmayalım kardeşlerim!

Eğer önünüze gidip dururken yol çatalı çıkarsa, ikiye ayrılırsa yol; bir tarafta dünya menfaati var, bir tarafta âhiret menfaati var. Bu dünya menfaati tarafına gidersen, âhiret zarara uğrayacak. Obür tarafa gidersen, âhiretini kurtaracaksın. Âhiret tarafına gidin, dünya tarafına gitmeyin!

Neden? Allah CC kendisi için fedakârlık yapıldığı zaman, onun rızası kazanılsın diye biraz mihnete, meşakkate doğru insan meylettiği zaman, sever. Sevdiği zaman da o sevdiği kulu hoşnut etmesini bilir.

Mihnete sataşmadan Allah'ın makbul kulu olunmaz. Biraz uykudan, gıdadan, paradan, rahattan vazgeçecek, biraz sıkıntı... Has, halis insan olup olmadığı anlaşılacak insanın. Başka çaresi yok!

Öyle keyifler, zevkler, sefalar, eğlenceler, düşüncesizce har vurup harman savurarak vur patlasın çal oynasın tarzında bir hayatla âhiretten bir şey elde edilmez. Bu dünya hayatı sizi aldatmasın. Bu dünya hayatının birtakım süsleri, ziynetleri vardır.

Fâni dünyâ hoştur amma àkıbet mevt olmasa.

Sonunda ölüm olmasa neyse ne ama, arkasından ölüm var, ölümden sonra da hesap var. Bu dünyada yaptığı her şey hesaba dâhil edilecek.

Onun için ne güzel dua, bunu da yazın:

بِسْمِ اللهِ ، عَلَى نَفْسِي وَمَالِي وَدِينِي ، اَللّٰهُمَّ رَضِّنِي بِقَضَائِكَ ،

وَبَارِكْ لِي فِيمَا قُدِّرَ لِي ، حَتَّى لَا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ ،

وَلا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ .

(*Bi'smi'llâhi âla nefsî ve malî ve dinî*) “Benim nefsime, canıma, malıma ve dinime *Bismi'llâh*.” diye başlayarak güne giriyorum.

Sonra, (*Allàhümme raddınî bi-kadàike*) “Yâ Rabbi! beni senin hükmüne razı eyle… Sana itirazcı bir kul olmayayım, dikbaşlı bir kul olmayayım yâ Rabbi!”

“—Niye bana az verdin, niye başımı ağrıtıyorsun, niye benim koluma bu ağrıyı verdin?” diye itiraz etmeyeyim de, (*raddinî bi kadàike*) hükmüne razı et beni yâ Rabbi! Hükmüne itiraz etmemek edebini nasib et bana... Edepli bir kul olayım, senin hükmüne razı olayım. Ne ikram etmişsen, “Pekâlâ, eh bugünlük bu kadar nasibimmiş. Çok sevdiğim bir şey var, elden kaçtı, istiyordum ama kaçtı, böyleymiş takdir, vardır bir bildiği Mevlâmın, razı olayım, pekâlâ'.”

(*Ve bârik lî fîmâ kuddire*) “Bana takdir olunmuş olan şeyi benim için mübarek eyle…”

Bugün ne kadar rızık vereceksin? Yüz, iki yüz, beş yüz lira, bir somun ekmek, üç tane zeytin neyse… İşte bana bu takdir eylemiş olduğun şeyi mübarek eyle…

Bu mübareklik, *bereket* çok önemli şeydir. Bazen az bir şey, bereketli bir şey insana milyonlardan güzel fayda sağlar. Küçücük bir dükkânı vardır, bir hoş sanatı vardır. Elinin emeği ile helâl yer. Allah Allah! Bakarsın dokuz tane çocuğunu evlendirmiş, her birine ev almış.

“—Ya bu küçücük dükkândan mı çıktı bunlar? Nasıl oldu bunlar?”

Allah bereket verdi mi, nasıl olduğu belli olmaz. Ötekisine de bakarsın koca fabrikası vardır, senden benden fakirdir, elini açsa para vereceğin gelir. Hayrını görmüyor.

Neden? Faizle iş yapıyor. Şöyle yapıyor, böyle yapıyor, ve saire derken olmuyor işte.

Onun için;

“—Bana takdir edilmiş şeyi benim için mübarek eyle, bereketli

eyle, bereketini ver." demeliyiz.

Bizim bazı sözlerimiz var, mânası derin ama halk bilmiyor mânasını. Para veriyorsun müşteri olarak:

"—Allah bereket versin!" diyor malın sahibi.

Sen de:

"—Hayrını gör." diyorsun.

Bunların hepsinde derin mânalar var. Bereketi Türkçe'ye tercüme edemezsin, İngilizce'ye tercüme edemezsin, başka dile tercüme edemezsin.

Neden? İslâmca da ondan. Onu kullanacaksın başka çaresi yok. O bereket mefhumunu, o mânayı başka bir dilde bulmak mümkün değil!

Allah bir kâseye bereket verirse, üç yüz kişi içer yine bitmez. Peygamber Efendimiz'in seferlerinde böyle mucizeleri var.

Geliyorlar:

"—Yâ Rasûlallah su yok, ordu kırılıyor, hayvanlarımız susuz, abdest alacak suyumuz yok, ne olacak?" diyorlar.

Diyor ki:

"—Getirin bir kâse."

Elini uzatıyor;

"—Üstüne su dökün." diyor, parmaklarından su döküyorlar.

O kâseden, aşağıdan bütün ordu ihtiyacını alıyor, su bitmiyor.

Hocamız RhA zamanında, bu camiin yarısı kadar salona bir sürü misafiri gelmiş. Hocamız:

"—Al bakalım Yahya şu şekeri dağıt." demiş, gelenlere ikram olsun diye.

"—Elime aldığım zaman kabın küçüklüğüne baktım, kalabalığa baktım, 'Bu kadar kişiye yetmez ama dur bakalım!' dedim. Hepsine verdim, herkes aldı, en sonunda ikram edeceğim birkaç kişi kaldı, kabın içine baktım, hâlâ içinde var, 'Niye bitmedi nasıl oldu?' diye bir kaba baktım, bir insanlara baktım. Hocamla göz göze geldik, bana kaşlarını çattı." diye anlatıyor. Bereket böyle bir şeydir.

Bunun böyle matematikle izahı yoktur. Matematik ilmine sığmıyor. Ben matematik okudum, mühendislik okullarında da hocalık yaptım ama bu başka bir hesap. Fiziğe de sığmaz,

kimyaya da sığmaz. Allahu Teàlâ Hazretleri bereket verdi mi hiçbir şeye sığmaz.

Ankara'da birisine sordum;

"—Ne kadar maaş alıyorsun?" dedim.

Rakamlar tam hatırımda değil ama dokuz bin lira maaş alıyormuş.

"—Ev kirası ne kadar?"

"—Beş bin lira."

"—Kaç nüfussunuz?"

"—Dokuz nüfus."

Allah Allah! Ev kirası veriyor, dokuz bin lira alıyor, dokuz kişi.

"—Geçiminiz nasıl?"

"—İyi. Bir de komşularımızdan dul, yetim var, onlardan da bir iki tanesine bakıyorum." diyor.

Millet yüz bin lira alıyor geçinemiyor! Kendisi geçinemediği için hanımına da;

"—Hadi hanım yürü bakalım, sen de çalış bir dairede."

Sabahleyin birisi bir daireye gidiyor, ötekisi öteki daireye gidiyor. Sabahtan akşama kadar çalışıyorlar eve iki yerden, üç yerden maaş geliyor; yine yetmiyor, ay sonunda yine borçlu. Hadi bankadan faizli para al, borcunu hallet.

Bereket böyle bir şey, bunu başka türlü anlatamayacağım.

Peygamber Efendimiz ne buyuruyor:

(*Bi'smi'llâhi âla nefsî ve malî ve dinî*) "Canıma, malıma ve dinime bismillah." diye başlıyor. (Allàhümme raddınî bi-kadàike) "Yâ Rabbi! Beni senin kazana, hükmüne razı kıl, razı ettir. (*Ve bârik lî fîmâ kuddire*) Bana takdir eylediğin, benim için takdir olunmuş şeyi bana bereketli kıl, mübarek kıl."

(*Hattâ lâ uhibbe ta'cîle mâ ahharte, ve lâ te'hîre mâ accelte*) "Ve bana öyle bir edep ver ki yâ Rabbi! Senin bana biraz sonra vereceğin, te'hir ettiğin şeyin çabuk olmasını istemeyeyim ve evvelce verdiğin şeyin de 'Aman bu sonra olsun!' diye te'hirini istemeyeyim. Nasıl istemişsen öylesine razı olayım. Bana bunu nasib et!"

"—Ben senin tehir ettiğinin acele olmasını istemeyeyim, acele verdiğinin de tehir edilmesini istemeyeyim. Ne dediysen ona razı

olayım."

Efendimiz böyle dua ettiğine göre böyle düşünmek iyidir diye anlıyoruz değil mi hâdis-i şeriften?

Demek ki Mevlâ bir şeyi nasip etmişse o iyi, tehir etmişse tehir etmesi iyi. Önce gelmişse önce gelmesi iyi.

"—Efendim ben askere gideyim mi gitmeyeyim mi, askerliğimi tecil edeyim mi?"

Tecil kelimesi geçtiği için oradan aklıma geldi. Kişi düşünüp dururken hop bir celp kâğıdı geliyor;

"—Şubeye gel askere gideceksin." deniliyor.

"—Hay Allah ya ben doktora da yapacaktım, şöyle olacaktı, böyle olacaktı işte celp kâğıdı geldi."

Allah önce yapmanı istemiş askerliğini, bir an evvel olmasını istemiş. Tamam, onu sev, ona razı ol. Öyle takdir oldu çünkü. Düşünüp dururken celp kâğıdı geliverdiyse razı ol. Veyahut;

"—Askere gideyim, ondan sonra şöyle yapayım, böyle yapayım." derken bakıyorsun üç sene sonraya atmışlar. Yığılma olmuş, üç sene sonra gideceksin.

"—Hay Allah ya, şu anda askerliği bitirseydim de ondan sonra işe girerdim, rahat ederdim."

Tehirinde de bir hayır vardır. Her işi böyle, bu tarzda düşünmek gerekir. Bazı insanlar aceleden zarara uğrarlar. Bazı insanlar takdire razı olmadığından zarar görürler. Onun için bu edebi öğrenmesi gerekiyor her müslümanın.

Bir hikâye anlatacağım demiştim. Hz. Ali Efendimiz'in hikâyesidir.

Hayvan üzerinde, binekle Kûfe Mescidi'ne kadar gelmişler. Yanında da bir iki adamı var. Kûfe Mescidi'ne girecekler. Bakmış, hayvanı bağlayacak bir yer yok, orada da birisi duruyor;

"—Al şu hayvana bak, biz namaz kılacağız içeride." demiş, mescide girmişler.

Namazı kıldıktan sonra kesesini çıkartmış, avucuna beş dirhem para almış kesesinden, elinde tutuyor. Dışarı çıkınca atını tutan adama bahşiş verecek beş lira. Dışarı çıkmış, bakmış ki adam yok, at da yok.

"—Biraz araştırın!" demişler, bakmışlar ileride at duruyor, atı

çalamamış, şartlar müsait değil demek ki. Atı çalamamış ama atın gemini çalmış. Ağzından gemini, dizginlerini çıkartmış, çalmış götürmüş.

Gemsiz, dizginsiz hayvan sürülmez.

"—Git çarşıdan bir gem al!" diyor adamına.

Adam çarşıya gidiyor, çarşıdan gelirken bakıyor ki elinde kendilerinin eşyaları. Hayvanın başından çıkartılmış gem, dizgin takımı. Diyor ki;

"—Buldun mu, nasıl oldu?"

"—Yok, bulmadım. Dükkândan ararken bu var dediler, baktım, 'A bu bizimki!' dedim. 'Biraz önce birisi getirdi bunu beş dirheme bana sattı' dedi dükkâncı. Ben de beş dirhem verdim ondan aldım. Bizim olduğunu anlayınca kâr almadı."

Bunu duyunca Hz. Ali Efendimiz, etrafına böyle kalabalık toplanmış meraklı, diyor ki;

"—Ey ahâli! Bakın bu adam aceleciliği yüzünden kendisinin helal olan beş dirhem nasibini haramdan kazandı. Ben camiden çıkarken zaten elime beş dirhem ayırmıştım, onu verecektim. Acele etti, camiden ben çıkıncaya kadar beklemedi, şeytan dürttü içinden, hırsızlığa teşvik etti, nefsi de oradan gelecek parayı tatlı gördü, dizgini çaldı gitti, beş dirhem aldı. Atın başında dursaydı yine beş dirhem alacaktı."

Bu çok ibretli bir hikâyedir. Her işi bununla kıyas edin, kazancınızda harama sapmayın, Allah helalinden aynısını verecek, ne takdir edilmişse o verilecek. Aceleye lüzum yok. Bir daha okuyayım duayı da yazamamış olanlar yazsın:

بِسْمِ اللّٰهِ ، عَلَى نَفْسِي وَمَالِي وَدِينِي ، اَللّٰهُمَّ رَضِّنِي بِقَضَائِكَ ،
وَبَارِكْ لِي فِيمَا قُدِّرَ لِي ، حَتَّى لاَ أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ ،
وَلاَ تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ .

(*Bi'smi'llâhi alâ nefsî ve mâlî ve dînî, allâhümme raddinî bi kadàike, ve bârik lî fîmâ kuddire lî, hattâ lâ uhibbe ta'cîle mâ*

ehharte, ve lâ te'hîre mâ accelte.)

Acelenin iyi olmadığını biliyorsunuz:[50]

اَلْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ (ت. طب. عد. عن سهل بن سعد ؛ ع. هب. ق. عد. عن أنس)

(*El-aceletü mine'ş-şeytàn*) "Acele şeytandandır." buyrulmuştur.

وَالتَّأَنِّي مِنَ الرَّحْمٰنِ

(*Ve't-teennî mine'r-rahmân.*) "İşi düşüne taşına yapmak da Rahman'dandır."

İşleri aceleye, gargaraya, gürültüye getirmeyin. Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş.

Altı yerde Peygamber Efendimiz'in acele edilmesi tavsiyesi var.

Bir: (*Taâmu'd-dayf*) "Misafire yemek yedirmekte."

Evine misafir geldiği zaman yemeği çabuk koy! "Yedin mi, yemedin mi?" diye de sormaya lüzum yok. Evde ne varsa sofrayı hazırla, iki tane yumurta kır. Yoksa tuzla ekmeği çıkar;

"—Buyur kardeşim, bu var evde…" de.

Yoldan gelmiş bir kimseye takdim et. Bir bu: "Misafirin yemeğini çabuk hazırlayacak."

---

[50] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.247, no:4256; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.89, no:4367; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.104, no:20057; Hàris, *Müsned*, c.III, s.387, no:857; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'l-Mütefakkıh*, c.III, s.287, no:1159; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.78, no:2440; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.151; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.310, no:2358; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.428, no:494; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.367, no:2012; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.122, no:5702; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.374; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.241, no:1076; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.343; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.98, no:5674, 5675; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.56, no:1713; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.42, no:10212 ve s.390, no:11041; RE. 197/7.

İki: (*Ve techîzü'l-meyyit*) "Ölüyü, vazifeleri yapıp kefenlemekte…"

Üç: "Genç kızın evlendirilmesinde acele etmek."

Yirmi, yirmi beş, otuz oluyor; yüksek tahsil, ihtisas yapacak, uzuyor da uzuyor iş. Öyle değil! Bizim dinimizde çarçabuk olması gerekiyor.

Hatta Bahâeddîn Nakşibend Efendimiz hanımına tavsiye eylemiş, demiş ki;

"—Bizim kız buluğa erdiği zaman beni haberdar et."

Bir gün hanımı gelip;

"—Efendi Hazretleri kızım bugün büyüdü." diye söyleyince hemen sevdiği talebelerinden bir tanesini çağırmış, demiş ki;

"—Sana kızımı nikâhlamak istiyorum, ne dersin?"

"—Estağfirullah efendim zât-ı âliniz, ne derseniz öyle olsun."

Onunla evlendirmiş. Düğün için gönderirken de birkaç gün geçmiş aradan diye;

"—Biraz geciktirdim kusura bakma!" demiş.

Böyle uzuyor. Erkek otuz beş yaşında evleniyor, kız yirmi beş yaşında evleniyor. O arada ne oluyor? O arada çeşitli fesatlar oluyor.

Hepimiz bu cemiyetin içindeyiz, birbirimize meseleyi anlatmaya lüzum yok. İnsan yuvasını kurdu mu yuvasına bağlı olur, ciddi gelir gider işine. Ama daha otuz beş yaşına gelmiş, kırk yaşına, kırk beş yaşına gelmiş hâlâ evlenmemiş.

Nasıl geçirdi zamanını bu vakte kadar? Günahla! Nasıl vakit geçirecek, günahla vakit geçirdi! Çünkü insanın bir yaratılışı var, o yaratılışa aykırı bir yaşayış tarzı oluyor. Demek ki evlendirmeyi de çabuk yapacak.

Dört: (*Ve kadàu'd-duyûn*) "Borçları çabuk ödeyecek."

Cebinde para var, olsun… Falanca kimseye de borcun var; olsun diyor parayı ödemiyor. Vadesinde ödemiyor. Vadesinden sonra da geçiriyor çünkü biliyor ki her geçen gün, her geçen ay paranın hakikî değeri düşüyor, ödemek kolaylaşıyor. Öyle kurnazlar var ki, parayı götürüyor bir başka yere veriyor, onun faiziyle iş görüyor. Onun faiziyle kazanç sağlıyor güya ama din elden gidiyor!

Biraz para geliyor gibi oluyor, din elden gidiyor! Ondan sonra da o paranın hayrını hiç görmeyecek. İki kere iki dört eder gibi söyleyeyim, o paranın da hayrını hiç görmeyecek! Hem dünyada görmeyecek hem âhirette… Onunla yetişmiş çocuğu kendisine âsî olacak. Onunla kurduğu işi yangın, zelzele, şunu bunu çeşit çeşit Allah'ın cezaları var, bir cezaya uğrayacak.

Onun için böyle yollara sapmamak gerekiyor.

Falanca insana yalvarıp yakarıp borç aldın mı zamanında? Aldın. Niye eline fırsat geçince vermiyorsun o adama?

O adam bilmez mi parayı işletmesini. O borç aldığın kimse o parayı kullanmasını senden iyi bilir. Sen o parayı eline para geçince götür ver, borç veren insanları da borç vermekten yaka silktirmeyin.

"—Bir borç verdik, Allah! Alıncaya kadar yarı canımız gitti." diyor millet.

Dinimizin terbiyesi ne? Dinimizin terbiyesi borçların derhal ödenmesi. Çünkü borçlu insanın namazının bile derecesi, sevabı az olur. Borçlu insanın katıkla, zevk, sefa ile gezmesi doğru olmaz. Şıp diye ödeyecek borcunu. Borcu var; ev alıyor, daire alıyor, başka işlere para var. Yanına gitsen tecrübe etmek için;

"—Şöyle bir kârlı iş var, bir mal var, bir kamyon mal, emin ol hakikî fiyatının yarı fiyatına, ah elimde bir milyon lira para olsa şu anda hemen beş yüz bin lira kâr var."

Bak o borcunu ödemeyen adam beş yüz bin lirayı nasıl buluyor, bir milyon lirayı hemen nasıl buluyor?

Kâr var deyince bu kadar üzerine düşüyorsun da borcuna niye bu kadar koşmuyorsun?

İslâmî ahlâk yok da ondan!

Ticaret yapan arkadaşlarımız bilirler, ben de biraz muhitimden, abim tüccar olduğu için biliyorum. Hiç böyle bu kaide; borcunu çarçabuk ödeme, vaktinden evvel götürüp de borcunu ödeyen neredeyse böyle müzeye kaldırılacak gibi, yok gibi bir şey. Vaktinden evvel yok gibi, vaktinde veren de çok az. İlle biraz daha, biraz daha geciktirecek de ondan sonra kendisi epeyce istifade edecek ondan sonra verecek. Doğru değil! İslâm böyle değil!

İslâmî edebi kaybede ede, ondan sonra;

“—Niye biz iktisadî bakımdan kalkınamadık, niye memleketimiz ileri gitmedi, niye işler yürümüyor?” soruları soruluyor.

Neden? İslâm’la uğraşıyorsun ondan. İslâm gitti mi senin farkında olmadığın nice zararlar oluyor, ölçemezsin ki sen onu! Ticarî hayat bozulmuş, hileli iflaslar. Adamlar borçlarını vermiyor. Herkes feryâd ü figân ediyor, evler yıkılıyor, haneler yıkılıyor. Namuslu insanların boyunları bükülüyor. Edepsiz insanlar yükseliyor.

Olur mu? Cemiyet edepsizlerin hâkim olduğu bir acayip cemiyet haline geliyor.

Neden? İşte bu taşı oradan oynattığın zaman, o temelle oynadığın zaman duvar paldır küldür çatlar, yıkılır. Onun için İslâm’a sarıldığı zaman tam sarılması gerekiyor bir cemiyetin. Böyle yarısından, kıyısından köşesinden olmuyor.

Başka neyde acele etmek gerekiyor?

Beş: (*Ve’t-tevbetü mine’z-zenbi*) “Günaha tevbe etmekte acele edecek.”

Şeytana uydun, bir hata işledin. Hemen tevbe et! Hemen, derhal tevbe et, bir daha da yapmamaya azmet! Pişmanlık duy, gözyaşı dök, kendi nefsine ceza ver:

“—Sen misin böyle yapan, bundan sonra ben de şu kadar namaz kılacağım, şöyle oruç tutacağım, şu hayrı yapacağım, ben sana fırsat vermem.” diye nefisle bir mücadeleye alış.

Demek ki günaha tevbede de acele gerekli. Tevbe etmezsin, tevbe etmezsin… Ne olur?

Adama diyorsun ki;

“—Zengin misin?”

“—Zenginim.”

“—Hacca gittin mi?”

“—Gitmedim.”

“—Ne zaman gideceksin?”

“—Emekli olayım da öyle.”

Altmış beş yaşına gelecekmiş, emekli olacakmış, ondan sonra gidecek.

Başına çalınsın senin paran! O zamana kadar yaşayacağına

garantin var mı? Altmış beş yaşına kadar yaşayacak mısın, mukavele mi yaptın!?

Bu zihniyet doğru bir zihniyet değil!

O zaman tevbe edeceğim.

İçki içiyor;

"—İçki kötü değil mi?" diyorsun;

"—Kötü."

"—Tevbe etsene…"

"—Hacca gideceğim, ondan sonra tevbe edeceğim."

"—Hacca git." diyorsun, bak ne acayip zihniyetler var;

"—Şimdi gitmem." diyor.

"—Neden?"

"—Hacca gidip zemzem içtikten sonra, sigara içmek iyi değilmiş."

Sigarayı bırak ya! Haccı bırakıyor sigaranın hatırı için, haccı bırakıyor ama sigarayı bırakmıyor. Sigaradan dolayı haccı bırakıyor da hacdan dolayı sigarayı bırakmıyor.

Hey müslüman!

Bu müslümanlarla nereye varacak bu cemiyet?

"—Hacca git." diyorsun;

"—Olmaz, içki içiyorum, sigara içiyorum, bilmem ne yapıyorum, gidersem hacı olduğum için içmemem gerekiyor." diyor.

Günahtan gayet memnun, hiç bırakmaya niyeti yok ki!

Öbür zaman da, hacca gidip de tevbe ettiği zaman kabul olacak mı?

"—Tevbeyi kim kabul ediyor?"

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri."

"—İstemem böyle tevbeyi, o zaman yapsaydın olurdu." derse ne yapacak?

Haydi bakalım başka bir kapı arasın, başka bir kapı var mı müracaat edecek?

Allah-u Teàlâ Hazretleri insanları imtihan eder.

İmtihanı nasıl eder? Zihnine fikirler gönderir. Çeşitli fikirler gönderir.

"—O fikirleri olmadı, bu İslâm'a uygun bir fikir değil, ben bu

fikre uymayayım, atayım bu fikri zihnimden.” diye o fikri yendiği zaman derece alır. Ona takıldığı zaman mahvolur. O fasit fikre takılmayacak.

Onun için kardeşlerim, hemen bir hata ettiyseniz tevbe edin. (*Estağfiru'llah el-azîm ve etûbu ileyh*) deyin. Pişmanlık duyun, gözyaşı dökün, hayır hasenat yapın. Bir günahın arkasından bir iyilik yapıp, sildirtin onun izini…

Sonra? Oldu mu hepsi?

Ta'amu'd-dayf, *techîzü'l-meyyit, tezvicü'l-bikr, kadâu'd-duyûn, et-tevbe mine'z-zenb.*

Bir de “namaz” olacak herhalde, burada yazılmamış; namazı da erken vaktinde kılmak gerekiyor.

Birkaç defa bendenizin de başıma geldi. Oradan dersimi aldım, o aldığım dersi size söyleyeyim. Ezan okunuyor;

“—Ya şu işi bitireyim de ondan sonra namaz kılayım!” deyince, o namazın tadı olmuyor artık. Hatta bazen öyle oluyor ki namaz kaçma durumuna kadar geliyor, kaçmaya yaklaşıyor.

Onun için, ilk evvel vaktinde hemen vazifeni yap, öyle tembellenip geriye bırakma.

Demek ki bazı yerlerde acele varmış, öbür işlerde acele yokmuş; teenni ile düşüne taşına hareket etmek gerekiyormuş.

Allah bizi düşünceli, has, halis, iyi müslüman etsin… Nerede acele edeceğini bilen, nerede teenni ile hareket edeceğini bilen şuurlu müslüman eylesin…

c. Mut'a Nikâhı Haramdır

Diğer hadîs-i şerif:[51]

مُتْعَةُ النِّسَاءِ حَرَامٌ، وَلاَ أَعْلَمُ أَحَداً أَعْدَى عَلَى اللهِ مِمَّنِ اسْتَحَلَّ

---

[51] İbn-i Kani', *Mu'cemü's-Sahabe*, c.II, s.10, no:305; Haris ibn-i Gaziye RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XVI, s.328, no:44755; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.347, no:20937.

حُرُمَاتِ اللّٰهِ ، وقتلَ غيرَ قاتلِه ، إِنَّ مَكَّةَ هِيَ حَرَمُ اللّٰهِ عز وجل (ابن قانع عن الحارث بن غزية)

RE. 390/1 (*Müt'atü'n-nisâi harâmun, ve lâ a'lemu ehaden a'dâ ale'llâhi, mimmen'istehalle hurumâti'llâhi, ve katele gayre kàtilihî. İnne Mekkete hiye haremu'llàhi azze ve celle*)

Bu hadîs-i şerif *mut'a nikâhı* ile ilgili bir hadîs-i şeriftir. *Mut'a nikâhı* değişik bir nikâh çeşidi. Bir kimseyle belirli, kısa bir müddet için anlaşıp nikâhlanmaya mut'a nikâhı derler.

"—Gel seninle üç ay nikâhlı duralım!" demek, belli bir müddet için nikâhlı olmak demektir.

Bu nikâh hakkında Peygamber Efendimiz buyurmuş ki bu hadîs-i şerifinde:

(*Müt'atü'n-nisâi harâmun*) "Kadınlara mut'a nikâhı yapmak haramdır. (*Ve lâ a'lemu ehaden a'dâ ale'llâhi, mimmen'istehalle hurumâti'llâhi*) Allah'ın haram kıldığı şeyleri helâl sayan bir kimseden Allah'a daha büyük bir düşman bilmiyorum." diyor Peygamber Efendimiz.

"—Allah'ın haram kıldığı şeyi helal sayan, helal gören kimseden Allah'a daha büyük düşmanlık yapan başka kimse bilmiyorum."

İfadeye bakın, bu ifadeyi hiç hatırınızdan çıkartmayın!

(*Ve lâ a'lemu ahaden*) "Hiçbir kimse bilmiyorum, (*a'dâ ale'llâhi*) Allah'a en düşman, herkesten daha fazla... (*Mimmeni'stehalle hurumâti'llâhi*) "Allah'ın haram kıldığı şeyleri helal görenden Allah'a daha düşman başka kimse bilmiyorum." diyor Peygamber Efendimiz.

Allah'a düşmanlık iki mânaya anlaşılabilir:

Bir; Allah ona düşman. Allah o kimseye hasım oluyor.

Neden? "Ben o şeyi haram kıldım, sen o şeyi helal gördün. Aldırmıyorsun. İçiyorsun, yiyorsun, yapıyorsun. O haramı irtikâp ediyorsun, o fecî işi yapıyorsun." diye Allah düşman olur.

İkinci mâna; Allah'a o şahıs düşman. İstediği kadar;

"—Ben Allah-u Teàlâ Hazretlerini seviyorum." desin.

Sevseydin itaat ederdin! (*Lev kâne hubbüke sâdıkan le*

eta'tehû) "Eğer sevgin hak, gerçek sevgi olsaydı Allah'a itaat ederdin."

Kimi aldatıyorsun sen? Sen Allah'ın haramını yapmak suretiyle Allah'a düşmanlık ilan etmiş oluyorsun ve Allah'a en büyük düşman durumuna düşüyorsun.

Demek ki Allah'ı sevmek nasıl anlaşılacak? Kişinin Allah'a itaatinden anlaşılacak.

Kişinin Allah'a düşmanlık etmeye hakkı yoktur ama düşmanlık ettiği nereden anlaşılacak?

Allah'ın haramlarını irtikâp etmesinden. O halde haramı helali öğrenin, harama ayak basmayın ki Allah'ın düşmanı olmayasınız. Aduvva'llâh. "Allah'ın düşmanı olmak" ne kadar kötü bir şeydir!

İbrahim Peygamber *Halîlullah* lakabını almış, Allah'ın samimi dostu mânasına. Peygamber Efendimiz *Habîbullah* sıfatını almış, Allah'ın sevgilisi mânasına. Sen de gideceksin aduvvü'llâh "Allah'ın düşmanı" sıfatını alacaksın!

"—Almak istemem hocam, ister miyim hiç?"

İstemezsen haramları işleme.

"—Allah'ın haramını işleyenden daha Allah'a düşman kimse bilmiyorum, Allah'ın haramını helal bilenden, helal görenden."

Onun için açın din kitaplarını, ben size şimdi burada on, on beş dakika içinde bütün haramları öğretemem ancak yol gösteririm, çare söylerim. Ben otuz sene, kırk sen bu mesleğe, bu kitaplara eğildim, öğrendim ama hepsini anlatamam.

Açın kitapları, Allah'ın haramlarını öğrenin, Allah'ın haramlarını yapmayın! Yaparsanız Allah'ın düşmanı sıfatını alırsınız, Allah size düşman olur, siz de Allah'ın düşmanı durumuna düşersiniz, mahvolursunuz. Hayatınızı ona göre tanzim edin.

Hiç haramsız yaşanmaz mı?

Mümkün değil mi haramsız yaşamak?

Allahu Teàlâ Hazretleri o kadar çok helaller yaratmış ki: Ben şaşıyorum bu kadar helal varken insan gidip nasıl harama saplanıyor, diye.

Kaç tane haram var?

İçkiyi haram kılmış. İçki yerine içilecek dünya kadar helal şey var. Portakal suyu, havuç suyu, elma suyu, meyve suyu, ayran

vesaire bir sürü helal şey var. Niye o kadar hepsini çiğneyip geçiyorsun illa o harama giriyorsun?

“—Biranın mahzuru yokmuş.”

Kim söyledi biranın mahzuru olmadığını?

“—Biranın içinde alkol var mı?”

“—Var.”

“—İçtiği zaman sarhoş oluyor mu?”

“—Oluyor.”

İki tane şişe içtin mi, arabayı götürüp çarpıyor.

Yasak! Yasak, haram!

“—İşte, Mısır ulemâsı öyle demiş de bilmem ne ulemâsı böyle demiş de mahzuru yokmuş da öyle diyorlar, böyle diyorlar.”

Bizim sizi doğru yola getirmek için çalıştığımız gibi şeytan da sizi cehenneme çekmek için çalışıyor.Onun da birtakım delilleri olacak, laflar söyleyecek, aldatmak için o da laf söyleyecek.

Geçen gün hadîs-i şerif geçti diyor ki;

“—Bir insan bir sadakayı çıkartıp verir ama yetmiş tane şeytanın iki dudağının arasından kurtararak verir.”

Ne demek?

“—Yetmiş tane şeytan ‘yapma bu hayrı, bu iyiliği yapma’ diye insana vesvese verir, nihayet onlardan paçayı kurtarırsa o hayrı öyle yapar insan.”

diyor.

Şeytan çalışır. Onun için hemen böyle gevşemeyin.

“—Canım ziyanı yokmuş, hadi getir kadehi, getir şişeyi.”

Gevşetecek şeyler söyler şeytan. Hoş gösterir, ziynetlendirir, üstünü allar pullar ama içi zehir! Onun için sözün aslını, esasını, dini bilen, Allah’tan korkan, büyük alimlerin eserlerinden, büyük, hakikî alimlerden öğrenin.

Adamın hiçbir sıfatı yok, din adamı değil.

Arapça bilir misin?

Bilmez.

Kitap yazmış;

“—Dinin Özü, Esası.” diye.

“—Ya Arapça biliyor musun?”

“—Bilmem.”

“—Kur’ân-ı Kerîm bilir misin?”

“—Bilmem.”

“—Fıkıh bilir misin?”
“—Bilmem.”
“—Tefsir bilir misin?”
“—Bilmem.”

Nasıl yazarsın sen dinin özünü? Anlayabilir misin dinin özünü?

İnce bir iş bu.

Onun için Peygamber Efendimiz diyor ki;

“—Sizden biriniz dini kimden öğrendiğine, aldığına dikkat etsin.”

Hadîs-i şerifte; (*Mimmeni'stehalle hurumâti'llâhi*) “Allah'ın en büyük düşmanı, bir haramları helal sayan kimsedir. Bir de; (*Ve katele gayre kàtilihî*) “Öldürenden gayriyi öldürendir.”

İslâm'da insanın canı çok muhteremdir. İslâm'ın emirlerinin beşte biri, bir bölüğü canı korumak içindir.

(*İnne mekkete hiye haremu'llàhi azze ve celle*) “Ve Mekke Allah'ın muhterem arazisidir, kutsal mıntıkasıdır.” diye bildiriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi sevdiği kul eylesin…

Bi hürmet-i esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha.

25. 03. 1984 - İskenderpaşa Camii

07. MÜ'MİNLERİN DEĞERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَتٰى أَلْقٰى إِخْوَانِي ؟ قَالُو: أَلَسْنَا إِخْوَانَكَ ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ أَصْحَابِي ؛ وَ إِخْوَانِي ، الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرَوْنِي ، أَنَا إِلَيْهِمْ بِالْأَشْوَاقِ (ع. و أبو الشيخ عن أنس)

RE: 390/2 (*Metâ elkà ihvânî! Kàlû: Elesnâ ihvânek? Kàle: Bel entüm ashâbî. Ve ihvânî, ellezîne âmenû bî ve lem yerevnî, ene ileyhim bi'l-eşvâk*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, lütfu, keremi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri kabul eylesin… Rahmetine, ikramına, lütfuna vesile eylesin…

Her zaman olduğu gibi Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından ve onun şerhi olan *Levâmiu'l-Ukùl* adlı eserden

takip ediyoruz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce boynumuzun borcu bir vazifeyi edâ edelim. Evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Efendimizin rûh-u pâki için, ve onun cümle mübarek alinin ashabının edvaının ahbabının ruhları için, sair evliya, mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sadaat ve meşayıhı turûk-u aliyyemizin cümlesinin ve halifelerinin, müridlerinin, mühiblerinin, tabiilerinin, müntesiplerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri cem ve te'lif etmiş olan Gümüşhànevî Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamızın ruhu için, şu içinde hadis-i şerif okuduğumuz caminin banisi İskenderpaşa'nın ruhu için, bu caminin çevresinde yatanların ruhları için, bu caminin içinden gelmiş geçmiş olan imamların, müezzinlerin, vaizlerin, hatiplerin, cemaatin ruhları için, bu beldede medfun bulunan evliyaullahın, sahabe-i kiramın, enbiyaullahın ve sâir mü'minîn ve mü'minatın ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisi şerifleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sàlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım!

……………………..

a. Kardeşlerime Bir Kavuşsaydım!

Dersimizin mukaddimesinde metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif Enes İbn Mâlik'ten rivayet edilmiştir. Bu hadîs-i şerifin mevzuu sizlersiniz. Peygamber SAS Hazretleri lütuf ile buyurmuşlar ki:[52]

---

[52] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.155, no:12601; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.341, no:5494; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.118, no:3390; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.336, no:34583; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.53, no:16697; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.348, no:20940.

مَتَىٰ أَلْقَىٰ إِخْوَانِي ؟ قَالُو: أَلَسْنَا إِخْوَانَكَ ؟ قال: بَلْ أَنْتُمْ أَصْحَابِي ؛ وَ إِخْوَانِي ، الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرَوْنِي ، أَنَا إِلَيْهِمْ بِالْأَشْوَاقِ (ع. و

أبو الشيخ عن أنس)

RE: 390/2 (*Metâ elkà ihvânî*) “Ah, ah şu kardeşlerime bir mülâki olsaydım, bir kavuşsaydım kardeşlerime!”

Böyle bir hasretli söz söyledi Peygamber Efendimiz. (*Kàlû*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llàh, elesnâ ihvânek*) “Yâ Rasûlallah, bizler senin kardeşlerin değil miyiz? İşte karşındayız ya! Kimlere kavuşmak istiyorsun sen?”

(*Kàle: Bel entüm ashâbî*) “Sizler benim ashâbımsınız. (*Ve ihvânî ellezîne âmenû bî ve lem yeravnî*) Benim ihvânım, benden asırlar sonra, yıllar sonra gelip de, beni görmedikleri halde, bana iman edip de yolumca yürüyenlerdir.”

Rasûlüllah'ın kardeşleri, onu görmediği halde ona inanmış olanlar, yani sizler, bizler. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu hadîs-i şerifin kadrini bilenlerden eylesin.,,

(*Ene ileyhim bi'l-eşvâk*) “Ben onlara karşı nice şevk duymaktayım, âh bir kavuşsam o ihvanıma diye nasıl bir sevgi beslemekteyim.” diye buyurmuş SAS.

Bu hadîs-i şerifi hepiniz ezberleyin de, ona göre ayağınızı denk alın!

b. İman Bakımından Şaşılacak Kimseler

Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden nakletmiş. Peygamber SAS Hazretleri bir gün buyurmuş: ki: [53]

---

[53] Gümüşhanevî, Ahmed Ziyâüddin, *Levâmiu'l-Ukùl*, IV/25; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, Beyrut, h.1407, X/65.

قَالَ رَسُولُ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: أَيُّ الخَلْقِ أَعْجَبُ إِلَيْكُم إِيمَاناً ؟ قَالُوا : الْمَلٰئكَةَ. قَالَ: وَمَا لَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ وَهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ. قَالُوا : فَالنَّبِيُّونَ. قَالَ: وَمَا لَهُمْ لاَيُؤْمِنُونَ وَالْوَحْيُ يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ ؟ قَالُوا : فَنَحْنُ. قَالَ: وَمَا لَهُمْ لاَ تُؤْمِنُونَ وَ أَنَّا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ ؟ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلاَ إِنَّ أَعْجَبَ الْخَلْقِ إِلَيَّ إِيمَانًا لِقَومٍ يَكُونُونَ مِنْ بَعْدِكُمْ يَجِدُونَ صُحُفًا فِيهَا كِتَابٌ ، يُؤْمِنُونَ بِمَا فِيهَا.

(*Kàle rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) "Rasûlüllah SAS bir gün etrafındaki ashabına sormuş:

(*Eyyü'l-halkı a'cebü ileyküm îmânen*) "İman bakımından en çok sizin hayretini çeken insanlar kimlerden? Söyleyin bakalım. İman bakımından halkın, mahlûkàtın en çok sizin hayretinizi çeken, sizi hayran bırakan, şaşırtıcı bir durum arz eden varlıklar kimlerdir? Söyleyin."

(*Kàlû: El-melâikeh*) "Bu soru üzerine SAS Efendimiz'e cevaben dediler ki: Melekler. Meleklerin imanına hayret ederiz, en güzel onların imanıdır, kuvvetlidir imanı."

Çünkü günahsız varlıklar, hiç günahlar yok, suçları yok, bizim gibi düşe kalka yolda yürümeye kalkışıp, yüzü gözü çamur olmuş insanlar gibi değil ki onlar; günahsız varlıklar diye onlar hatıra gelmiş şahısların. Sonra sorulduğu zaman, Peygamber Efendimiz bakın nasıl yerleştiriyor, etrafındaki insanların zihnine mâlumâtı sorarak, cevaplarını alarak, yoklayarak, onların yanlışlıklarını düzelterek.

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki: (*Ve mâ lehüm lâ*

yü'minûn, ve'l-vahyü yenzilü aleyhim) "Onların Rableri'nin yanındayken onlara ne oluyor ki inanmayacaklar?! Mümkün mü? Melek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurlarında, onlar her şeyi görüyorlar, onlar inanmasın da kimler inansın?! Onların imanlarında şaşıracak bir şey yok."

(*Kàlû: Fe'n-nebiyyûne*) "O halde madem melekler değilmiş, onların imanlarında şaşıracak bir şey yok. Normal olarak inanmaları gerekiyor, elbette inanmaları gerekiyor. O halde peygamberlerdir."

(*Ve mâ lehüm lâ yü'minûne ve'l-vahyu yenzilu aleyhim*) "Onlar nasıl inanmasınlar, vahiy kendilerine iniyor? Allah'a iman etmemiş olurlar mı; vahiy iniyor kendilerine…"

(*Kàlû: Fenahnü*) "Bilemedik yâ Rasûlallah, yoksa biz miyiz? Madem peygamberler değil, melekler değil, yoksa biz miyiz?" diye tereddütlü tereddütlü sormuşlar.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

(*Ve mâ leküm lâ tü'minûne ve ene beyne ezhüriküm*) "Siz niye inanmayacaksınız ki, ben sizin karşınızdayım?" Peygamber pırıl pırıl nur içlerinde; inanmamak olur mu?

(*Fekàle rasûlü'llàh SAS*) Baktı ki cevap çıkmadı Peygamber Efendimiz o zaman buyurdu ki:

(*Elâ inne a'cebe'l-halkı ileyye îmânen*) "Bakın, dikkat edin, gözünüzü açın ki, mütenebbih olun ki, bana göre insanların, mahlûkàtın, halkın, imanca en hayran olunacak, en şaşılacak olanı, (*lekavmün yekûnûne min ba'diküm*) sizden sonra gelecek olan mü'min nesillerdir ki, insanlardır ki, (*yecidûne suhufen*) birtakım sayfalar yazılı bulacaklar; (*fîhâ kitâbün*) orada Allah'ın kitabı, emirleri, farzları var; (*yü'minûne bimâ fîhâ*) ona inanacaklar ve amel edecekler. İşte onların imanı, en kuvvetli imandır." buyurdu.

Peygamber yok karşılarında, başka kimse yok diye, işte Kur'an diye öpüp başımıza koyuyoruz işte SAS'in hadisleri diyoruz. Dağları, dereleri, denizleri aşıp geliyoruz SAS hadisini dinleyeceğiz diye, el-hamdü lillâh.

Allah bizi taklîden yaptığımız şeyin hakikatine erenlerden eylesin, o şuura sahip eylesin... Peygamber SAS Efendimiz'in

ihvanı olmanın ne kadar şeref olduğunu idrak edip de ona ihvanına aykırı iş yapmayan kullarından eylesin… Yakışır mı; SAS'in ihvanı olalım, kardeşleri olalım da, o bize şevk duysun da; biz ondan uzak duralım, biz onun yolundan ayrı yol çizelim, başka yollara gidelim?

ABD'linin, Çin'in, Rus'un yolunda gidelim yakışır mı?

Dünyanın neresinde bir fikir varsa Türkiye'de! Sübhanallah!

Ya dünyanın en sağlam fikri, en güzel fikri bizde, dünya mü'min olup geliyor, siz nereye gidiyorsunuz?

Dünyayı dolaşıyor, müslüman oluyor aklı başında insanlar. Biraz namusu, biraz haysiyeti olanlar, biraz dünyanın boşluğunu hissedip de bir gün gelip âhirete göçeceğini anlayanlar, hissedenler, aklını başına devşiriyor da, Peygamber SAS Hazretleri'nin kıymetini anlatıyor. Kur'ân-ı Kerîm'in şaşaası karşısında gözleri kamaşıyor, müslüman oluyor.

Kanadalı bir şahıs geldi kapıdan girdi oturduğumuz salona, tipi zenci, giyinişi ABD'li, o taraftan.

"—İsminiz nedir?" diye İngilizce sordum.

"—Yahya." dedi. Ben "John" diyecek diye bekliyorum;

"—Yahya." dedi.

"—Ben yedi senedir müslümanım." dedi.

"—Peki, nasıl müslüman oldun?"

"—Beni Kur'ân-ı Kerîm müslüman etti." dedi.

Kimisi Rasûlüllah SAS Hazretleri'nin hadislerini okur, oradan yola gelir, kimisi Kur'ân-ı Kerîm'i okur doğru yola gelir. Biz de doğru yoldayken başka yol arıyoruz.

فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلاَّ الضَّلاَلُ (يونس:٣٢)

(*Femâzâ ba'de'l-hakkı ille'd-dalâl*) "Hakkı bırakırsa insan ne olur? Ancak dalâlete düşer, sapıtır." (Yunus, 10/32)

Haktan başka yol var mı? Hak yoldan çıkıyorsun, nereye gidiyorsun?

Oraya gidersin, buraya gidersin hakka gitmezsin; çünkü hak yolu bıraktın, başka bir yere gidiyorsun.

Hak yol bir tane. Ondan sonra nereye tâbi olursan ol, kıymeti

yok… Hak yol bir tane, o caddeyi bıraktıktan sonra gideceğin yere varamayacaksın. Cennet o caddenin sonunda. Başka bir istikamete gidiyorsun.

Allah akıl fikir versin, Allah şuur versin, Allah imanının tadını dimağımıza yerleştirsin. İmanımızın lezzetini duya duya yaşamayı nasib etsin…

O imanla fedakârlık da güzeldir, hasta olmak da güzeldir, ölmek de güzeldir, yaşamak da güzeldir. Aç kalmak da güzeldir, tok olmak da güzeldir. Hepsi güzeldir, hepsi o imanla tatlanır.

O iman olmadıktan sonra, hiçbir şeyin kıymeti yok. Ne köşklerin kıymeti var, ne sarayların, ne mevkilerin, ne makamların…

İnsanın en büyük nimeti nedir? İnsanı en çok mutlu edecek şey nedir?

"—Sıhhat…"

Hayır! Hasta insan mutlu olmaz mı? Yandın mı şap gibi?

İnsanın mutluluğu imanındadır. İmanı varsa, hasta da olsa mutlu olur. Tenini kurtlar yiyen, kurt yedikçe şükreden Eyyûb Peygamber şu toprakta yatar. Kurt yiyor, üstü kurtlanmış, yaralanmış berelenmiş, sabrediyor.

إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِراً ۚ نِعْمَ الْعَبْدُ (٤٤)

(*İnnâ vecednâhu sàbiran, ni'me'l-abdü*) "Biz onu sabırlı kul olarak bulduk, o ne güzel kuldur!" (Sad, 38-44) buyruluyor. Eyyûb AS methediliyor.

Biz de hemen küçücük şeyden açarız ağzımızı, basarız feryadı. Sabrın ecrini kaçırırız.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[54]

---

[54] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.438, no:1240; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.637, no:926; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.210, no:3124; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.314, no:988; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.22, no:1869; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.509, no:1596; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12339; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.272, no:2040; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.222, no:6244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.176, no:3458; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no:9702; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.65, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.362, no:1203; İbnü'l-Ca'd,

الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى (خ. م. د. ت. ن. ه. حم. ط. طس.

ع. هب. ق. عد. عن أنس ؛ ع. عن أبي هريرة)

(*Es-sabru inde's-sadmeti'l-ûlâ*) "Sabır, darbe ilk geldiği zaman olur." Ondan sonra, nasıl olsa insan alışır.

Onun için, Allah'ın takdirine râzı olacağız.

c. Ashabın ve Ümmetin Misali

Bu da Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet edilmiş. Süyûtî hasen demiş. Peygamber Efendimiz yine ashabını ve ümmetini methetmiş bu hadîs-i şerifte. Buyuruyor ki:[55]

مَثَلُ أَصْحَابِي فِي أُمَّتِي كَالْمِلْحِ فِي الطَّعَامِ، لا يَصْلُحُ الطَّعَامِ

إِلا بِالْمِلْحِ (أبو يعلى عن أنس)

(*Meselü ashâbî ve ümmetî, meselü'l-milhi fi't-taâm; lâ yasluhu illâ bi'l-milhi*)

"—Benim ashabımın ve ümmetimin durumu tuza benzer, tuzun durumuna benzer. Malum yemek tuzsuz olunca tadı olmaz.

Müsned, c.I, s.208, no:1368; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.172, no:249; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1477; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III. s.356. no:799; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.99; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.352, no:7373; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.415, no:3842; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.453, no:6067; Ukaylî, Duafâ c.III, s.463, no:1519; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.272, no:6510, 6511; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.246, no:647; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.355, no:6462 ve c.XIV, s.52, no:13769.

[55] Ebu Ya'la, *Müsned*, c.V, s.151, no:2762; Kudai, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.II, s.275, no:1347; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.129, no:6400; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.IX, s.739. no:16395; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.531, no:32476; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.348, no:20942.

Nasıl yemeğin tadı tuz ekince geliyorsa, benim ashabımın durumu da, ümmetimin durumu da o tarzdadır.”

Peygamber SAS’in ashabı yıldızlar gibidir, hangisine uysa insan doğru yolu bulur. Çünkü nurlarını o nûr-ı Nübüvvet’ten almışlardır, terbiyeyi o medresede görmüşlerdir. Peygamberlik medresesinde, onun huzurunda diz çöküp görmüşler, hangisine uysa insan hak yolu bulur. Onların hayatlarını okumamız gerekiyor, onları kendimize örnek almamız gerekiyor. Nasıl fedakârlıklar yapmışlar, nasıl çalışmışlar, nasıl yaşamışlar, nasıl harcamışlar, nasıl kazanmışlar?

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri Peygamber Efendimiz’in ashabından, İstanbul’da medfun. Bu yollar biter mi yürümekle? Tâ Medîne-i Münevvere’lerden, Hicaz’lardan kalkmış gelmiş, burada medfun.

Kimisi Orta Asya’da, kimisi Anadolu’nun filan yerinde, kimisi dünyanın başka taraflarında... Her birisi bir tarafa dağılmışlar.

Neden? Gaye; Allah’ın dinine hâdim olmak, hizmet etmek, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin yolunda çalışmak.

İhtiyar haliyle;

“—Verin benim mızrağımı, kınımı, kılıcımı ben cihada gideceğim.” demiş. Demişler ki;

“—Sen yaşlandın, sen artık otur.”

“—İhtiyarlar müstesna kılınmış mı bu ayet-i kerimede? İhtiyarlar müstesna diyor mu? Onlar cihad yapmasınlar diyor mu? O halde ben de cihada gideceğim.” diyor.

Şemseddîn Sivâsî Hazretleri —Allah şefaatine nâil etsin— Osmanlı devrinin büyük evliyâlullahı, büyük şahsiyetlerinden bir muhterem kişi, meşâyih-i izâmdan... Rüya görmüş, cihada gitmesi gerektiğine kàni olmuş. İhvanının uyanıklarından bir tanesine diyor ki;

“—Ben rüyada şöyle şöyle gördüm. Bana cihad emrediliyor.”

Diyor ki:

“—Üstadımız, Efendimiz, zât-ı âliniz daha iyi bilirsiniz ama yaşlandınız, vücudunuza zaaf geldi. Tâ Sivas’tan kalkacaksınız, İstanbul’a gideceksiniz atlar üstünde. Oradan kalkacaksınız tâ Macaristan’a, Avusturya’ya kadar gideceksiniz. Siz büyük cihadı

yapın, nefis ile olan cihadı yapın.

Mâlum, Peygamber Efendimiz'in bir hadîs-i şerifinde geçiyor ya, bir grup sahabe-i kiram savaştan dönmüşler. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[56]

رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الأَكْبَرِ ، مُجَاهَدَةُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ .

(*Race'nâ mine'l-cihâdi'l-asgari ile'l-cihâdi'l-ekber*) "Küçük savaştan büyük savaşa geldik." Büyük savaş ne? (*Mücâhedetü'l-mer'i bi-nefsihî*) "Kişinin kendi nefsiyle savaşması..."

Medine'ye geldi, savaş bitiyor mu? İnsanın içinde çeşitli duygular var, çeşitli fikirler var.

Şeytan herkesi bir başka türlü aldatır. Herkesin damarının içinde böyle kanın dolaştığı gibi dolaştığı bildiriliyor. Bakar, nereden hoşlanıyorsa, neden hoşlanıyorsa o yoldan bir çaresini bulup onu alt etmeye çalışır, kusur ettirmeye çalışır, cehenneme düşürmeye çalışır. Onun için, insan onun nefse ve şeytana fırsat vermemesi gerekiyor.

Bu; tasavvuf, bu tarikat dediğimiz şey nedir?

"—İnsanın kendi nefsine fırsat vermemesi, Allah'ın emrine râm olması, nefsin şeytanın söylediği yoldan gitmemesi demek. Yoksa taç değil, hırka, tesbih, seccade değildir." diye büyükler söylüyor. Huydur, davranış tarzıdır, hareket tarzıdır.

Nasıl yaşıyorsun, nasıl davranıyorsun? Etraf ile muamelen nasıl? Nasıl geçiyor günün?

Aldatmasın kimse kendisini; işte nefisle cihad, büyük cihad oluyor.

"—İnsanın kendi nefsiyle mücadele etmesi, zât-ı âli haliniz büyük cihadla meşgul olun. Ötekisi küçük cihad, düşmana gidip düşmanla mücadele etmek..."

"—Yok. Rüyada gördüğüm işaretler benim fiilen orada

---

[56] Lafız farkıyla: Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.388, no:384; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.523, no: 7345; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.430, no:11260; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.425, no:1363; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.139, no:15164.

düşmanla çarpışmam gerektiğini gösteriyor, onun için hazırlık yapalım!" demiş.

Başlamışlar kılıç yapmaya, ok, zırh yaptırmaya... Savaş için, cihad için ne gerekiyorsa onları hazırlamaya başlamışlar. İki sene sürmüş hazırlık... Kılıçlar, kamalar, kınlar, oklar, mızraklar yapılacak diye iki sene hazırlık sürmüş. İki sene sonra padişahtan bir ulak, bir haberci geliyor Sivas'a. Diyorlar ki:

"—Efendim, padişahtan bir haberci geldi."

Geliyor huzuruna şeyh efendinin;

"—Padişah Hazretleri'nin zât-ı âlinize selâmı var Avusturya üzerine sefer açmayı düşünüyor, zât-ı âlinizin de bu seferde bulunmanızı rica ediyor."

"—Zaten iki senedir hazırlık yapıyorduk." demiş.

Ondan sonra kalkıyorlar İstanbul'a geliyorlar.

İstanbul'da padişah [III. Mehmed] diyor ki Şemseddîn-i Sivâsî Hazretleri'ne:

"—Efendim siz, biz size haber göndermeden iki sene önceden cihad hazırlığına girişmişsiniz. Bunun böylece önceden hazırlanmağa başlanmasından başka, acaba yanınızda bu gideceğiniz seferin sonu ne olacak diye bir bilgide var mı, bir işaret var mı? Acaba nasıl olacak bu seferde düşmanın karşısına çıkacağız, ne olacak olan halimiz?"

"—Allah'ın lütf u keremiyle zafer bizimdir padişahım, telaşlanmayın!" diyor.

Buradan çıkıyorlar tâ Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Avusturya'ya kadar varıyorlar. Eğri kalesi önlerinde düşman deniz gibi... 300 bin mi, daha fazla mı; bakacağım tarih kitaplarına, rakamını öğreneceğim. Düşman çok, çok da iyi hazırlanmış toplar, silahlar, vesaireler teçhizatı çok kuvvetli. Osmanlı ordusunun bir kanadına saldırıyor, o kanadı geriletiyor; öbür kanadına bir top atışı arkasından bir saldırıyor, o kanadı geriletiyor. Orta taraf da gidiyor. Padişahın Hazîne-i Hümâyûn'u yağmalanmaya başlanıyor.

Padişah ümitsizliğe düşmüş ve çok perişan olmuş. Diyor ki:

"—Çağırın şu şeyh efendiyi!"

Çağırıyorlar.

"—Hoca efendi ne oldu, hani zafer bizim olacaktı? Nedir bu

hal?"

Bozgun başladı, padişahın hazinesi de yanındaki teçhizat, levazımât, para pul, askere verilecek, alınacak şeyler onlarda gidiyor elden.

"—Merak etmeyin padişahım. Biraz sonra Behram Paşa diye birisi gelecek. Bir yerden o şey yapacak, ondan sonra durum değişecek, hiç telaşlanma. Metin ol!" diyor.

Hakikaten biraz sonra Behram Paşa diye birisi imdada geliyor. Arkasından bu yaşlı pîr-i fâni eline kılıcı alıp fiilen savaşın içine giriyor. Arkasından askerler toparlanıyorlar filan. Bir büyük zafer: Osmanlıların Eğri zaferi.

Geçtiğimiz sene Avusturya'da kutlama yapmışlar II. Viyana'da biz geri çekilmek zorunda kaldık diye düğün, bayram, merasimler, şunlar bunlar, Papa bile gitmiş oraya "Türkler buradan geri çekildiler" diye.

Bakın, âlem kendi tarihine nasıl bağlı! Bir defa biz kuşatmışız. İkinci defa aramızda ihtilaf çıkmış, Kırım'dan gelen asker ile buradan giden asker arasında ihtilaf çıkmış, Kırım askeri katılmayıvermiş savaşa.

Yoksa Viyana'nın Kahlenberg tepesine kadar gelmişler. Şehir, surlar böyle ayaklarının altında. Oraya otağ kurmuşlar. Şmdi orada bir kilise var. Kiliseye de bir resim yapmışlar, yukarıya; *Lâ ilâhe illa'llah* bayrağı aşağı inmiş, haç yukarıya çıkmış. Öyle resim yapmışlar.

Bak ihtilaflardan neler oluyor?

Adamlar şehrin, Viyana'nın en büyük caddesine Maria Hilfert Strasse diye isim koymuşlar. (*Maria Hilfert Strasse*) yani "Bize yardım eden Meryem". Meryem yardım etmiş de Türkleri def etmişler diye.

Papa geliyor, kutlama yapıyorlar orada. Öyle büyük bir merasim yapmışlar. Viyana bozgunu veyahut II. Viyana muhasarasının kaldırılışında…

Biz İstanbul'umuzu almayı kutlayamadık. "Yunanlı komşularımız darılmasın!" diye. Onlar hiç bizi darıltmayı düşünüyorlar mı? Bak, tarihe nasıl bağlı. Caddelerine o ismi koymuş, hatıraları öyle yapmış. Oraya bizim padişahın otağının

olduğu yere kilise dikmiş. Herkes tarihine sımsıkı bağlı!

Senin tarihin nerede?

“—Tarihle marihle, coğrafyayla işimiz mi var: Biz müslümanız. Eski kavmiyetçilik şeyleri ile ilgin ne?”

Kavmiyetçilik şeyiyle ilgim yok da, yani dedelerin yanlış yolda olsa neyse. Dedelerine bir vefa borcun yok mu? Sen de aleyhinde konuş, karala… Kim anlayacak başka?

İşte öyle bir zafer kazanılmış, Eğri zaferi. Hiç kimsenin haberi yoktur. Nerelerde ne zaferler kazanılmış?

Ne zaferlerimizden haberimiz var, ne bozgunlarımızdan, ne de bozgunlarımızın neden olduğundan haberimiz var! Ne de zaferlerimizi nasıl kazandığımızdan haberimiz var.

Sanıyoruz ki sayı üstünlüğü; düşman daha fazla, sanıyoruz ki teçhizat üstünlüğü…

Değil! Teçhizatı daha kuvvetli onun.

Ne? İman! Allah yolunda şehid olamadığı, geri döndüğü zaman üzüntü duyan insanların hâlet-i rûhiyesi…

“—Ben Allah yolunda ne kusur işledim ki, canımı veremeden geliyorum…” diye düşünen zihniyet.

İslâm, iman gücü!

Sen şimdi bunu soyup atıyorsun ama gâvur Armagedon savaşına hazırlık yapıyor. “Bir büyük savaş olacak!” diye boyna hazırlık yapıp duruyor. Bizim içimize de yayıyor, bizim içimizde de sizlerden, bizlerden adam toplayıp kandırmaya çalışıyor. Kendi tarafına çekmeye çalışıyor, bayrak aleyhinde neşriyat yapıyor, ordu aleyhinde neşriyat yapıyor.

Bilmem başka şeyler aleyhinde, askerlik aleyhinde neşriyat yapıyor. Bizim dinimiz askerliği, cihadı, silahı ve saireyi, hepsini takviye ediyor. Bizim dinimizin; memleketimizin hayatiyeti için ehemmiyeti var. O öyle değil; herkesin gözünde hor hakir. Dinimiz; o bayrağın, imanın, askerin Allah yolunda cihad etmenin aleyhinde şeklindeki zihniyet yayılıyor.

Almanya’da bizim işçilerimizden “O zihniyete tâbi olanlara 400 mark vereceğiz” diyorlarmış. “Gel gir 400 mark…” Hesaplarsan 45-50 bin lira para eder. Hadi giriyor oraya.

Aklınızı başınıza toplayın! İman bizi bu hâle getirdi! İmansız

gidersek, (*Hasire'd-dünyâ ve'l-âhireh*) "Dünyamız da mahvolur, âhiretimiz de mahvolur." Bu imanın kadr ü kıymetini bilelim.

Bak, Rasûlüllah bize asırların ötesinden nasıl iltifat ediyor? Canımız hoş olsun diye, nasıl ihvanım diye iltifat ediyor asırların ötesinden… Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne vefa gösterin! Ahdinize sâdık kalın, bu yoldan ayrılmayın! Bu imanın kadr ü kıymetini bilin!

d. Müslümanların Selâmlaşması

Ebû Mûsâ el-Eş'arî Hazretleri'nden müslümanların nasıl olması gerektiğini anlatan bir hadîs-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[57]

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ كَمَثَلِ الْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا (خط. عن أبي موسى)

(*Meselü'l-mü'minü izâ lakiye'l-mü'mine, feselleme aleyhi, kemeseli'l-bünyâni yeşüddü ba'dühû ba'dà*)

(*Meselü'l-mü'minü izâ lakiye'l-mü'mine*) "Bir başka müslüman ile karşılaştığı zaman müslümanın durumu, misali neye benzer, ne gibidir?" (*Feselleme aleyhi*) "Ve es-selâmu aleyküm der de selam verirse…" Bir mü'min öteki mü'min ile karşılaşır ona selam verirse bu neye benzer?

(*Kemeseli'l-bünyâni yeşüddü ba'dühû ba'den*) "Binanın kilit gibi birbirlerine kenetlenmiş taşları gibidir. Birisi ötekini takviye ediyor."

Taşlar da koca duvar oluyor ya; şu camiin bakın mihrabına taşlar nasıl kenetlenmiş, aralarında hiç şey yok. Nasıl sağlam, o taraftan bir yıkılacak gibi hal var mı?

---

[57] Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.VI, s.370, no:3394; Ebu Musa el-Eş'ari RA'dan.
Kenzü'l-Ummal, c.I, s.147, no:728; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.375, no:21001.

Duvarlara bakın, camların içindeki kalınlıklardan, kalın yukarıya kadar. Altında emniyetle oturuyoruz, üstümüz taş ama bu kubbe üstümüze düşecek diye korkmuyoruz.

Neden?

Taşlar birbirine kenetlenmiş. Yeşüddü ba'dühû ba'den. "Bağlar, birisi ötekini destekliyor, takviye ediyor."

"—Sımsıkı hocam, hiçbir şey olmaz, bu kubbenin üstü taş ama meraklanma, tasalanma, bu kemer bir şey olmaz." diyoruz değil mi?

Bir bina gibi birbirine kenetlenmiş karşılaşıp da es-selâmu aleyküm dediği, yani muhabbet olduğu zaman, birbirini sevdiği zaman...

Ama bu zamanın mü'minleri dinlerinin inceliklerini unutmuşlar. Birbirlerini sevmek değil, hocalarını sevmiyorlar. Gel de uğraş bunlarla!

e. Müslüman Koku Satan Kimse Gibidir

İbn-i Ömer RA'dan. Yine iman sahibi mü'mini anlatıyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[58]

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْعَطَّارِ ، إِنْ جَالَسْتَهُ نَفَعَكَ ، وَإِنْ مَاشَيْتَهُ نَفَعَكَ ،

وَإِنْ شَارَكْتَهُ نَفَعَكَ (طب. عن ابن عمر)

(*Meselü'l-mü'mini kemeseli'l-attâr, in câlestehû nefeake, ve in mâşeytehû nefeake, ve in şârektehû nefe'ake*)

"Mü'min hoş koku satan attar gibidir. Mü'min attara benzer." *Attar, ıtır* kelimesinden geliyor. *Itır*, güzel koku demek. *Attar* da o güzel kokuları satan demek. Biz dilimizde bozmuş, aktar yapmışız, ke ile… Halbuki t harfiyle olacak, iki tane t ile. Mesleği ıtır satmak, güzel koku satan kimse demek.

Müslüman neye benzer? Hoş koku satan kimseye benzer.

---

58 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.418, no:13541; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.257, no:271; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.147, no:726.

Yanında gül kokusu, sümbül kokusu, şebboy kokusu var, yasemin kokusu var, hoş kokuların her çeşidi var, satıyor.

(*İn câlestehû nefeake*) "Otursan sana fayda verir, güzel kokusunu duyarsın, mest olursun. Oh ne güzel kokuyor şu adamın üstündeki esans, parfüm ne kadar güzel diye hoşuna gider."

Bir de aksini düşün; çirkin koksa, ağzı burnu koksa, üstü başı koksa filan… Hani bir derici dükkânının yanından geçecek olsan, kapalı çarşısının orasından veya debbağlar çarşısından geçecek olsan nasıl fena oluyor. Kasapların bozulmuş etlerinin yanından insan burnunu kapatıp geçmek ister.

Öyle değil mü'min kimse, *attar* gibidir, güzel koku satan kimse gibidir. Yanında otursa sana fayda verir, kokusu hoşuna gider. (*Ve in mâşeytehû nefeake*) "Beraber yürüsen, hoşuna gider, yanına gitsen hoşuna gider. (*Ve in şârektehû nefeake*) "Ortak olsan yine fayda verir."

Müslüman her halde öteki kimselere zarar vermez, hayrı dokunur. Otursan müslümandan fayda görürsün.

Neden? Tatlı söyler, hayır söyler, Allah'ın emrini söyler. Acı da olsa dost acı söyler, düşman güldürür:

"—Kardeşim senin bu yaptığın günahtır; yapma, etme! Bu yaptığın gıybet oluyor, dedikodu oluyor, şöyle etme, böyle etme!" demesi gerekiyor.

Hz. Âişe Validemiz hakkında bir şeyler söylenmiş, dedikodular çıkmış. "Kendilerine bu sözler nakledildiği zaman, 'Sübhanallah böyle şey olmaz, bu büyük bir iftiradır.' demeli değil miydi?" diyor Kur'ân-ı Kerîm.

Ortaklık yapsan, beraber yolculuk yapsan, müslümana yol arkadaşı olsan, yürüsen hayır görürsün. Kendisini tercih etmez, yemeğin tatlı tarafını kendisine almaz. Kendisi keyif tarafına bakmaz. Daima yolculuk arkadaşlığında güzel huylar görürsün. Sana fayda sağlar. Ortaklık yapsan yine fayda sağlar. Hile etmez, aldatmaz, kârı az göstermez, kasaya giren paranın bir kısmını cebine atmaz. Müslüman böyledir, mü'min böyledir.

Neden böyledir? Çünkü mü'minin kalbinde bir polis var. Bir de müfettiş var, kontrolör, hâkim, savcı var, bir sürü şey var kalbinde mü'minin. Onlar onu men eder, yaptırtmaz:

“—Alamazsın bu parayı, bu işi yapamazsın!” diye kötü şeyleri men eder. “Yarın bunun hesabı var!” diye almaz. “Yarın bunun haram olduğundan karşılığını veremem, ben bu işe bulaşmayayım!” der.

Teklif ediyorlar:

“—Bak sana, şu işi görme, şu kadar para var.”

“—Olmaz, yapamam!” der.

Kızar öteki memurlar:

“—Ya ne biçim adam, nereden geldi bu bizim aramıza? Ne güzel rüşvet alıyorduk, bu adam geldi, şimdi işimiz bozuldu” derler.

Sevmezler ama rüşveti almaz. Bilir ki âhirette hesabı var. Dünyada da ne kendisi hayrını görür, ne çoluk çocuğu… Bu iman, herkesin başına bir polis takmaktan daha önemli. Bunu herkesin desteklemesi gerekiyor.

f. Mü’min ve Münafığın Halleri

Bu Ebû Hüreyre RA’ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz mü’min ile münafığı mukayese ediyor bu hadîs-i şerifte:[59]

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزَّرْعِ ، لاَ تَزَالُ الرِّيَاحُ تُفَيِّئُهُ ، وَلاَ يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ الْبَلاَءُ ؛ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ شَجَرَةِ الأَرْزِ ، لاَ تَهْتَزُّ حَتَّى تُسْتَحْصَدَ (أحم. ت. حسن صحيح عن أبى هريرة)

(*Meselü’l-mü’mini kemeseli’z-zer’i lâ tezâlü’r-riyâhu tüfeyyiühû, ve lâ yezâlü’l-mü’minü yusîbuhû belâün; ve meselü’l-münâfiki*

---

[59] Müslim, *Sahih*, c.XIII, s.416, no:5024; Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.92, no:2792; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.283, no:7801; Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.VII, s148, no:9778; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.196, no:20307; Begavi, *Şerhü’s-Sünneh*, c.III, s.28; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.III, s.328, no:6789; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.378, no:21008.

meselü şecereti'l-ürzi, lâ tehtezzü hattâ tüstahsade)

Mü'min neye benzer? Mü'min ekine benzer; ekin, buğday, arpa vesaire gibi ekine benzer. (*Lâ tezâlü'r-riyâhu tüfeyyihühû*) "Rüzgâr esti mi daima onu o tarafa kıvırır. Rüzgâr estiği zaman ekini bir o tarafa yatırır, bir o tarafa yatırır."

Kırılır mı? Kavak ağaçları devrilir de çınar ağaçları kopar. Buğdaylar yatar kalkar, yatar kalkar. Böyle rüzgârda sallanır, ondan sonra doğrulur. Rüzgâr bastırınca eğilir, ondan sonra doğrulur. Buna neden benzetmiş Peygamber Efendimiz arkasından izah ediyor;

(*Ve lâ yezâlü'l-mü'minü yusîbuhû belâün*) "Daima onlara imtihanlar, belâlar isabet eder. Belâ isabet eder."

Belâ aslında bizim Türkçedeki mânaya değildir. Arapçada *belâ* imtihan demek. İmtihanlara uğrar, başımıza gelen o sıkıntılı işler de hep belâ dedikleri şeyler de imtihan için geldiğinden büyüklerimiz onu kullanmışlar. Biz de belâyı o mânasıyla dilimize yerleştirmişiz.

Müslümana daima belâ gelir, imtihan gelir. Çocuğu hastalanır, başı ağrır, kolu ağrır, malı telef olur. Ticareti biraz kesat gider, işlerinde sıkıntı olur. Karşısındaki ona haksızlık eder, hakaret eder. Yapmadığı şeyleri yapmış gibi gösterirler. Daha başka örnek, çeşit çeşit şeyler olur. "İmtihan dünyası ne yapalım!" Sabrederse ne mutlu!

Hele rüzgârın ekini eğdiği gibi eğilip doğrulur. Rüzgârın ekini eğdiği gibi eğilir, doğrulur, kırılmaz. Mütevâzı olduğu için kırılmaz.

Münafığa gelince:

(*Ve meselü'l-münâfikı meselü şecereti'l-ürzi*) "Münafığın durumu, misali ise pirinç bitkisi gibidir."

Ürz, pirinç bitkisi demek. Pirinç bitkisi gibidir. Dimdik durur. Kıpırdamaya pek durumu yoktur. Öyle fazla bastırmağa gelmez. (*Lâ tehtezzü hattâ tüstahsade*) "Sallandığı zaman köklenecek gibi oluverir. Kökleninceye kadar sallamaya gelmez. Bir bastırıverdin mi çat kırılıp yatar. İşe yaramaz duruma gelir."

"Münafık tahammülsüzdür." demek yani. Münafık olan kimse Allah'a imanı olmadığı için, içi başka dışı başka, kendisine bir

hadise geldi mi; çat kırılıp yere yatan bitki gibi olur. Eğilme kabiliyeti olmayan pirinç bitkisi kökü gibi olur. Doğrulmaz bir daha, bitti. Kırıldı, kök bir işe yaramaz. Ama müslüman, mü'min kimse ekin gibi böyle diker, onu oraya oraya sallar, meylettirir, eğdirir. Çeşitli hadiselerden geçer. İmanı sayesinde kırılmaz yürür, gider.

Bu hadîs-i şerifte bize teselli vardır ki, başımıza bir şeyler gelebilir.

Aldırma demek! Mevlâ bunu böyle nasip etmiş, ne yapalım... Benim başıma gelmiş hastalık, üzüntü, keder; müslüman bundan selametle çıkar. Kâfir tahmin edemezsin, tabancayı alır, şakağına dayar. İntihar eder, gider cehenneme. Tahammül edemedi. Demek ki müslüman;

"—Ben Allah'ın has halis kuluyum bana bu belalar nereden geliyor?" demeyecek.

Geliyor. Veyahut:

"—Allah Allah! Ben Allah'ın kötü kulu muyum ki belâlar başıma yağıyor."

Hayır. En büyük imtihanlar, belâlar peygamberlere gelmiştir. Mertebesinin yüksekliğine göre derece derece öteki insanlara öyle gelir. O, Allah'ın iyi kullarına daha çok geliyor, sabrettikçe derecesi artıyor.

Adamacağızın birisi son nefesinde bir yudum su istemiş. Tam getirmişler, suyu içecek, melek gelmiş, kanadıyla vurmuş, su dökülmüş; kitaplar öyle yazıyor. Su dökülmüş, içememiş o sırada da ruhunu teslim etmiş. En sonunda, zamanında ruhunu teslim etmiş. Suyu içememiş en sonunda, en son zamanında öyle susuz, suya hasret, öylece teslim etmiş ruhunu.

Öbür taraftan Allah'ın azılı düşmanı birisi en son demlerini yaşıyormuş, olmadık bir meyve istemiş. Yani o memlekette bulunmayan, zor bulunan mevsim dışı bir meyve istemiş. "Ona tedarik edin nereden tedarik edilecekse" denilmiş. Getirmişler o meyveyi vermişler, onu yemiş, rahatlamış, canı öyle çıkmış.

Evliyâullahtan birisi münâcaatta bulunmuş:

"—Yâ Rabbi, bunu anlayamadım. Senin velî kulun son nefeste bir damla su içemedi. Öteki de azılı düşmanın, akılda hayalde

olmayan o şeyi yedirdin, öyle canını aldın?"

"—Öteki velî kulumun bir derece daha yükselmesini istedim, bir derece daha vereyim diye onu da mahrum eyledim, ona vermedim. Suyu da vermedim, o hasretle gittiğinden derecesi daha yüksek oldu. Diğerine de al bu azığını da verdim diye onu da verdim, derecesi bir derece aşağı düştü."

O kadar nimete, o nimetin sahibine yönelip de insanın kulluk etmesi gerekmez mi?

Etmiyor. Al, bunu da al bakalım, hadi dünyanın bütün nimetleri yıkıldı başına.

Ne olacak?

"—Eğer müslümanlara ağır gelmese kâfirlerin çatılarının kenarlarını altından yapardım." buyuruyor Allah.

Ne olacak? İki paralık dünya, hepsi gidiyor. Biz kendimizi çocuk bilirken işte sakalımıza ak düştü, dede olduk.

Allah akıl fikir versin geride kalanlara, uyanıklık versin, gelip geçiyor bu fâni dünya, fâniliğini anlarsa insan uyanık demektir. Anlamazsa kendisini ebedî yaşayacak gibi sanıp da birden bire ölümle karşılaşıverirse gafil demektir.

g. Ümmetim Yağmur Gibidir

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[60]

مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ ، لاَ يُدْرَى أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ (حم. ت. ع.

[60] Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.96, no:2795; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12349; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.380, no:3717; Bezzar, Müsned, c.II, s.318, no:6896; Kudài, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.II, s.277, no:1352; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.270, no:2023; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.23, no:4058; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.319, no:18901; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.XVI, s.210, no:7226; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.243,no:1412; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.90, no:647; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.56, no:16706; Ammar ibn-i Yâsir RA'dan.

Bezzar, *Müsned*, c.II, s.24, no:3527; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.57, no:16708; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Hakîm-i Tirmizi, *Nevâdirü'l-Usül*, c.II, s.92; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

والرامهرمزى عن أنس ؛ الحكيم ، طب. عن ابن عمر ؛ طب. عن ابن عمرو ؛ حم . طب . عن عمار ؛ الرامهرمزى عن عثمان ؛ ع . عن الحسن عن على)

(*Meselü ümmetî meselü'l-matari, lâ yüdrâ evvelühû hayrun em âhirühû*) "Benim ümmetim yağmura benzer; önü mü hayırlı, arkası mı hayırlı belli olmaz." diyor.

Bu demektir ki, son zamanlarda yaşadığı halde, Peygamber Efendimiz'e yakın devirlerde gelmediği halde Allah'ın çok yüksek dereceler verdiği nice kullar vardır. Çok dereceler ihsan ettiği nice kullar vardır. Sonradan gelmez diye bir şey yok. Yüce Allah'ın hoş, halis kulları vardır ki… Bu devirde de vardır. Allah bu yeryüzünü iyi kulsuz bırakmaz. Daima Allah'ın iyi kulları vardır.

Ama alnına yazılacak değil ya, kimse bilmez. Dışarıdakiler onun halini anlamaz, belki hakaret eder. Belki iter kalkar, belki kalbini kırar.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde buyurmuş ki: ki:[61]

رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ (م . حب. ك.

---

61 Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2024, *Birr ve Sıla* 45/40, no:2622; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s:403, no:648٣; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.364, no:7932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.7; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.219; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.173, no:573; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.264, no:861; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.288, no:6459; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.350; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.370, no:1236; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.108; İbn-i Hibbân, *es-Sikàt*, c.III, s.27, no:93; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.314; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.203, no:1247; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.178, no:578; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.267, no:3245; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.466, no:17918;*Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.286, no:5924, 5925; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XIII, s.96, no:12646-12648; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.512, no:1364.

هب. عن أبي هريرة ؛ طس. هب. عد. خط. عن أنس)

(*Rubbe eş'ase ağbera*) "Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu topraklı insan vardır ki; Allah'ın sevgili kuludur ama kimse bilmez. Konuşsa kimse sözüne itibar etmez."

Sen de kimsin ya mevkiin, makamın var mı? Rütben var mı, paran var mı? Hiçbir şey yok, görünmüyor. Kimse sözüne itibar etmez.

"—Kız istese kimse kız vermez."

Neyle geçindireceksin benim kızımı? Evin var mı, barkın var mı, geçimin ne? Ne kadar para alıyorsun? Kız vermez.

Ama, (*lev akseme ale'llàhi leeberrehû*) "Eğer bir mesele de yemin etse, Allah onun yemini doğru çıksın diye o işi öyle yapar. Yemini boşa çıkarttırmaz, doğru çıkarttırır."

Demek ki Allah'ın sevdiği nazlı kullar. Kırmıyor Allah-u Teàlâ Hazretleri kalbini. Ne derse dediğini yapıyor. Ama dışarıdaki insanlar bilmez. Onun için büyüklerimiz demişler ki;

Her geceni kadir bil, her gördüğünü Hızır bil. Karşındaki adamı hakir görme!

Ehl-i irfânım diye kimseye ta'n etme sen;
Defter ü dîvâna sığmaz söz gelir dîvâneden.

h. Sàlihlerle Beraber Olmanın Faydası

Bu hadîs-i şerif de Enes ibn-i Mâlik'ten yine insanların vasıflarıyla ilgili. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:[62]

---

[62] Ebu Ya'la, *Müsned*, c.VII, s.274, no:4295; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.312, no:7749; Bezzar, Müsned, c.II, s.288, no:6470; Ramhürmüzi, *el-Emsal*, c.I, s.83, no:80; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.404, no:19640; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.458, no:3027; Kudài, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.II,s.287, no:1377; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.118, no:12931; Ramhürmüzi, *el-Emsal*, c.I, s.84, no:81; Ukayli, Duafa, c.I, s.490, no:282; Ebu Musa el-Eş'ari RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.22, no:24736; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.366, no:20955.

مَثَلُ الجَلِيسِ الصَّالِحِ مَثَلِ الْعَطَّارِ ، إِنْ لَمْ يُعْطِكَ مِنْ عِطْرِهِ أَصَابَكَ مِنْ رِيحِهِ ؛ وَمَثَلُ الْجَلِيسِ السُّوءِ مَثَلُ الْقَيْنِ ، إِنْ لاَ يُحْرِقْ ثَوْبَكَ أَصَابَكَ مِنْ رِيحِهِ (د. ع. والرامهرمزى ، حب. فى روضة العقلاء ، ك. ض. عن أنس)

(*Meselü'l-celîsi's-sàlihi meselü'l attâri; in lem yu'tike min ıtrihî esabeke min rîhıhî, yuhrik sevbeke esâbeke min rîhihî. Ve meselü'l-celîsi's-sûi meselü'l-kayni, izâ lem yuhrik sevbeke esàbeke min rîhihî*)

"—Sàlih arkadaşın misali güzel koku satan insana benzer. Sàlih arkadaş oturup kalktığın, düşüp kalktığın sàlih kimse hoş koku satan attara benzer. Eğer sana kokusundan vermese bile hoş kokusu sana gelir. Hiç olmazsa tatlı tatlı kokar, hoş kokar. Sana buyur diye ikram etmese de, sen onun kokusundan faydalanırsın."

Sen alsaydın ne yapacaktın? Sen de üstüne, eline sürecektin, kokacaktı. İşte onun kokusu yine gelir sana, sâlih olan kimseden her kimse faydalanır demek.

Kötü arkadaş, kötü yoldaş ise demirciye benzer eğer senin elbiseni yakmasa da pis kokusu gelir. Biliyorsunuz demirin kömürle şey yapılması, kükürt kokuları, dumanlar, isler, paslar demirci dükkânı böyle çirkin kokar. İşte kötü arkadaş da demirciye benzer. Eğer sana sıçrayıp bir kıvılcım elbiseni yakmazsa bile, o kötü koku pis duman vesaire seni rahatsız etmeye yeter.

Demek ki, insan iyi arkadaş edinmeye çalışmalı. Kötüsünden uzak durmaya çalışmalı. İyi arkadaş edinirse, mutlaka bir faydası olur. Hiç kendisine bir şey öğretip vermezse bile, onun güzelliğinden istifade eder insan. Kendisinin güzel olmasından, o arkadaşın.

Ama kötü bir kimse ise, ona doğrudan doğruya bir kötülük yaptıramazsa bile onun kötülüğünün ezâsı insanı rahatsız etmeye yeter.

Onun için arkadaşı iyi seçmeli. İyi arkadaş seçmeye çalışmalı. Kiminle konuştuğunu, kiminle ahbaplık, arkadaşlık ettiğine bakmalı insan. Bu gibi hadîs-i şeriflerden hareketle tasavvufta denmiştir ki;

"—Gafil insanlarla oturup kalkılmasın. Çünkü gaflet sirayet eder, kalpten kalbe akseder. Onun için uyanık, iyi kimselerle arif kâmil kimselerle düşüp kalkmaya çalışsın ki; insan onların iyiliği kendisine aksetsin, fayda görsün."

Bunu böyle söylerler kitaplarda. Fakat bazen yanlış tatbikatı da oluyor bu işin.

Geçen gün gittim bir şehre, kâmil bir hacı efendi, hoş halde, mütevâzı, boynu bükük, beyaz sakallı, iyi bir insan. Komşularının hüsn-ü şehâdet ettiği tatlı bir kimse. O anlattı.

Filanca gün bir köye gitmişler, bir yerde oturuyorlarmış. "Sen çık!" demişler dışarıya. Neden? "Sen bizim arkadaşlarımızdan değilsin. Çık dışarı."

Olduğu odadan çıkartmışlar, onlar orada tesbih çekmiş, bunu almamışlar tesbih halkalarına…

Dedim;

"—Sen ehl-i tarîk misin?" diye sordum.

"—Bolu'da rahmetli filanca şeyh efendi vardı. Ondan el almıştım. İşte Nakşî yolundanım." dedi.

"—Peki, seni çıkartanlar?"

Onlar da Nakşî yolundanmış ama filanca hoca efendiye bağlılarmış yine de çıkartmışlar.

Sübhanallah! Kıyamet alâmeti!

Allah'ın zikrinden, tesbihinden, ibadetinden çıkarıyorlar. Yanlış bir tatbikat, olmaz böyle bir şey! Bu kadar ayrımcılık, karşısındakini hasım gibi görüp de… Allah bizi müslümanlara kardeş etmiş. Ne biçim şeyler, anlayamadım ki?! Allah akıl fikir versin, uyanıklık versin!

i. Gerçek Mücâhidlerin Sevabı

Ebû Hüreyre RA'dan cihadın sevabına dair bir hadîs-i şerif.

Peygamber Efendimiz buyurmuş:[63]

مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ - وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ -

كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْخَاشِعِ الرَّاكِعِ السَّاجِدِ (ن. عن أبي هريرة)

RE. 390/9 (*Meselü'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi — va'llàhu a'lemü bi-men yücâhidü fî sebîlihî— kemeseli's-sàimi'l-kàimi'l-hàşii'r-râkii's-sâcid*)

(*Meselü'l-mücâhidi fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda cihad eden kimsenin misali..." Arada bir cümle söylemiş Peygamber Efendimiz SAS çok önemli: (*Va'llàhu a'lemü bi-men yücâhidü fî sebîlihî*) "Kimin kendi yolunda cihad ettiğini Allah daha iyi bilir."

Her gördüğünü o gruba sokma! Kimin hakikî mücahid olduğunu Allah daha iyi bilir. Ama Allah yolunda cihad eden kimsenin misali neye benzer?

(*Kemeseli's-sàimi'l-kàimi'l-hàşii'r-râkii's-sâcid*) "Oruç tutan, geceleri kalkıp namaz kılan, huşu sahibi rükûlu, secdeli âbid insana benzer."

Başka çok rivayetler var bu hususta. Hiç orucunu bozmayan kimse gibi, devamlı oruç tutmuş gibi olur.

Bu hadis-i şerif de cihadla ilgili, mücâhidle ilgili bir hadis-i şerif:[64]

---

[63] Neseî, *Sünen*, c.VI, s.18, no:3127; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.222, no:5845; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.13, no:4335; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.142, no:6440; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.380, no:7740; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.517, no:10627; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.388, no:21033.

[64] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1027, *Cihad* 60/2, no:2635; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.17, no:3124; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.438, no:9646; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.482, no:4622; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.375, no:7671; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.9, no:4215; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.12, no:4332; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.254, no:9530; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.166, no:3015; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.280; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.457, no:7324; Ebû Hüreyre RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIX, s.388, no:21034.

مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ -وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ-

كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ ؛ وَ تَوَكَّلَ اللهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِهِ ، إِنْ تَوَفَّاهُ

أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ ، أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ (خ . ن .

هب. عن أبي هريرة)

ME. 1080 (*Meselü'l-mücâhidi fî sebili'llâhi —va'llàhu a'lemü bi-men yücâhidü fî sebîlihî— kemesili's-sàimi'l-kàim, ve tevekkela'llàhu li'l-mücâhidi fî sebîlihî in teveffâhu en yüdhilehü'l-cennete, ev yurciahû sâlimen mea ecrin, ev ganîmeh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Meselü'l-mücâhidi fî sebili'llâhi kemesili's-sàimi'l-kàim*) "Allah yolunda mücahid olan, cihad eden kimse, sàim ve kàim kimse gibidir." *Sàim* ne demek? Savm yapan, yâni oruç tutan kimse demek... *Kàim* ne demek? Yâni kıyam yapan, kalkıp namaz kılan demek. Gündüz oruç tutulur, öyle kimselere sàim diyoruz.

Kàim kıyam yapan, yâni kalkıp namaz kılan kimse demek. Namaz gündüz de kılınır, farz namazları zaten herkes kılacak. Fakat asıl önemli olanı, daha ziyâde geceleyin herkes uyurken kalkıp, Cenâb-ı Mevlâ'nın dîvanına durup, ayakta el pençe dîvan bağlayıp, uzun uzun rekâtlarla, güzel güzel teheccüd namazı kılan kimse için kullanılır. Böyle namaz kılmaya da *kıyâmü'l-leyl* ismi verilir.

Es-sàimü'l-kàim denilince, bunu daha ziyâde gündüz oruç tutup farz vazifeleri, sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı namazlarını kıldıktan sonra, geceleyin de uykusundan fedâkârlık yapıp namaz kılan kimse diye anlamak uygun... Yâni gündüzleri oruçlu, geceleri de münâsip miktarlarda uykusundan fedâkârlık yapıp, teheccüd namazları kılan kimse demek.

Yâni, “Allah yolunda cihad eden kimse; gündüz oruç tutup sevap kazanan, gece farz olmadığı halde, sevap diye, uykusunu bırakıp, gözyaşlarıyla güzel güzel teheccüd namazları kılıp ibadet eden kimsenin sevabını alır.”

Ama Efendimiz araya bir cümle-i mu’tarıza, yâni tire arasında bir cümle eklemiş oluyor, buyuruyor ki:

- وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ -

(*Va’llàhu a’lemü bi-men yücâhidü fî sebîlihî*) “Kendi yolunda kim cihad ediyor, kim etmiyor; kimin cihadı makbul bir cihaddır, kim hakîkî mücâhiddir, kim öyle göründüğü halde havaya çalışmıştır; hakîkî mücâhidi Allah bilir.” diye araya o cümleyi ekliyor.

Yâni, “Allah yolunda cihad eden, geceleri sabahlara kadar namaz kılan, gündüzleri akşamlara kadar oruç tutan kimse gibi sevap alır ama, kimin böyle kimse olduğunu, kimin mücâhid

olduğunu Allah bilir.” diyor.

Onun için Allah yolunda cihadın ecri çok yüksektir.

Rahatı, evi barkı terk ediyorsun. Su bulunur mu bulunmaz mı, üstün başın kirleniyor, hamam yok, başını, elbiselerini yıkayamıyorsun. Karnın tam doymuyor, istediğin gıdaları bulamıyorsun. Acaba düşman saldırır mı, şöyle olur mu, böyle olur mu diye geceleri korkuyla yatıyorsun. Düşmanla karşılaşsan senden zorlusu mu gelecek, yaralanacak mısın, ayakaltına mı düşeceksin, işkenceye mi uğrayacaksın. Zor iş!

Neden yapıyor bunu? (*Fî sebîli'llâh*) “Allah yolunda yapıyor insan.”

“—İşte böyle bir insan sabahlara kadar namaz kılan, her gün oruç tutan, huşûlu, rükûlu, secdeli insan gibidir.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Onun için eskiden beri bizim dedelerimiz, büyüklerimiz bu gibi şeylere can atmışlar.

“—Rahat bir köşe bulup da orada keyfime bakayım, parayı kazanayım, gelsin çalgılar, gelsin içkiler ve saireler…” diyen de olmuş. Hâlâ da var ama…

Allah rızası için gecesini gündüzünü böyle zahmetlere katlanarak Allah yolunda harcayan kimseler de olmuş. Hâlâ vardır ileriye doğru da olacaktır. Allah bizi —kendisi biliyor ya kendisi yolunda çarpışan kimileri— kendisi yolunda çarpışanlardan, cihad edenlerden eylesin…

Burada geçmiyor ama Hocamız'ın kitabının bu ciltlerinde geçmiştir. *Fî sebîli'llâh* cihadı herkes anladım sanır ama izah edilmesi gereken bir sözdür.

Allah yolunda cihad ne demek?

Hemen aklımıza şu geliyor; silahı eline alıyorsun, düşmana “Allah Allah” diye saldırıyorsun. Vuruşuyorsun, kanlar akıyor, böyle bir şey akla geliyor ilk başta. Tamam, doğru, bu böyle bir cihaddır, doğrudur. Bu böyle olmasaydı şu memlekette, camilerde namaz kılamazdık. Hadis okuyamazdık, çünkü buralar bir ara düşman istilasına uğradı.

Uğramadı mı? Uğradı, buralara düşman gemileri geldi,

buralara demirledi. Toplarını çevirdi şehre. Şu Şehzâdebaşı'nda bir karakol vardı, orayı basmışlar, oradaki askerleri öldürmüşler. O karakol kalktı şimdi. Oraya üniversite yapılacak diye.

Halbuki tarihî eser, onun orada kalması gerekiyordu ki, o işi yapanların hoşuna gitmezdi. Oradan kalktı. Başka yer mi yok, başka tarafa yap. Orası dursun. Oradan öbür tarafa atla onu orada bırak.

Neden?

Bu millet bilsin dostunu düşmanını. Unutuveriyor; kim dost kim düşman. Hani o sıkıntılı zamanlarda "Allah Allah" deyip de bu memleketi korumak için çalışmış, çarpışmış insanlar? Unutuluveriyor sonra.

Olur mu?

Biz burada nasıl duruyoruz?

Onların sayesinde. Kadınlar, erkekler çalışmış, yerlerinden yurtlarından olmuşlar. Geçen sefer anlattım galiba.

"—Gümüşhane'den otuz iki kişi olarak çıktık." dedi. Bir hacı amcamız Ankara'da.

"—Otuz iki kişi çıktık, Ankara civarına geldik, üç kişi kaldık hocam. Otların her çeşidini otladım. Nerede, buğdayı filan bulacaksın da onu çiğneyeceksin. Otların her çeşidini otladım. Hani şu şöyle kırıldığı zaman içinden süt çıkan otlar, zehirli filan derler, değil hocam, değil; onların hepsini yedim. Buralarım, ağızlarım yara oldu. Şimdi ekmeğini beğenmeyiz, biraz kurudu mu atarız." dedi.

Git biraz lokantaların önüne dolaş, şehrin, şu apartmanların kapılarındaki şeylere bir bak… Bizim profesör rahmetli Hocam bir gün yürüyoruz, fakülteden çıktık; "Gel Es'ad" dedi. Yaşlı adam, bembeyazdı saçı sakalı. "Gel buraya bak" dedi, beni bidonun yanına kadar götürdü. Apartmanın önünde bidon var. Ağzına kadar gıda dolu çöp. Bilir o kıymetini, harp gördü, sıkıntı gördü, üzüntü gördü…

Bu nesil bilmez ki! Bu nesil babasının parasıyla araba alır, Moda caddesinde tokuşturmasını bilir. Babası zengin; parayı alır, bir araba alır, hangimizin arabası daha iyi tokuşacak?

Yapıyorlarmış bunu, masal değil! Hızlı, birbirlerine çarpıştırıyorlar yumurta kırar gibi. Bakalım hangisi daha

dayanıklı olacak. Bu nesil bilmez ki; düşman, sıkıntı, açlık, elem, susuzluk nedir, düşmanın hakaretine uğramak nedir…

Çalıları yakmışlar, hadi bakalım gir içine diye kırbaçla…

“—Babam, dedem alim insandı.” diyor anlatan, Yunanistan’da astsubay emeklisi.

“—Gir bakalım şu ateşin içine demişler, kırbaçla itmişler ama ateşin üstüne basıyor, korların üstüne basıyor, düşmüş dizleri üstü.”

Ondan sonrası ne olmuş bilmiyorum, anlatamadı. Çünkü ağladı.

Bu nesil bilmez ki! Alır gazeteleri, müstehcen yayınları, onları okur, keyfine bakar.

“—Acaba Boğaziçi’ne mi gitsem, filanca yere mi gitsem? Filanca yerden bir eğlence mi bulsam…”

Hacivat Karagöz sahnesi gibi: Yâr bana bir eğlence. Sabah oldu, yemeğini yiyip anasının babasının kesesinden dışarı çıktı mı bunu düşünür.

Bunu böyle kim düşünmez?

Mü’min insan düşünmez. Mü’min yetiştirmek gerekiyor çocuklarımızı. Ötekisi mesuliyetsiz. O da düzelir, o da yola gelir ama anlatırsan, anlatma fırsatı vereceksin, anlatacaksın o da yola gelecek, bağlanacak.

Acıyorum şu memleketin haline. Sokaklarına bakıyorum, caddelerine bakıyorum, Boğaziçi’ne bakıyorum… Şu camiin çevresini dolaştım, kadınların vaaz verdiği yerleri dolaştım, çok utandım. Fevkalade utandım.

Müslümanın ilk vazifesi temizliktir. Temizlik olmayınca namaz oluyor mu? Abdest almazsan, boy abdestini almazsan namaz kılabilir misin, Kur’an okuyabilir misin?

Olmaz! İlk vazifesi temizlik. Kendi üstünü temizleyecek, kalbini temizleyecek, evini barkını, bulunduğu yeri temizleyecek. Su kıtlığı yok ki; işte şadırvan, su akıyor. Her şeyimiz var. Ama hakikî müslümanlık zayıflamış içimizde… Çiçek gibi olması gerekiyor. Şu çepeçevre camimiz ve camimizin çevresi ve içi, duvarları… Benim gönlüm öyle istiyor. Baktığın zaman çiçek gibi olması, bir yere bal damladığı zaman yalanabilir derecede olması

gerekiyor. O kadar temiz olması gerekiyor.

Pis kokar, dağılır, isli, paslı çirkin, düzensiz, çöplüdür.

"—Bir evin içinde çöp olduğu zaman rızkı az olur." diyor Peygamber Efendimiz SAS. Yani evin içinde süpürmediğin çöp rızkın azalmasına sebep olur.

Bir başka yerde gezdik, dolaştık, sonra bizim şu karşı taraftaki kalorifer dairesini vesairesini gezdik. Dedik ki;

"—Uğraşın, çabalayın, şuraları biraz derleyin, toparlayın dosta düşmana karşı. Çiçek gibi, tertemiz olsun."

Tertemiz olmamız gerekiyor. Camiye geliyoruz gidiyoruz. Bu camiye kim bakacak? Kendim dâhil bu camiin sahibi kim? Cemaat…

Cami güzel oldu, cemaat çok oldu mu; gül gülistan olur. Bak, bu arka taraflar mezbelelikti. Şu şadırvanın arkasındaki binalar, aşağı tarafındaki binalar.

Hocamız Rh.A yaptırdı. Yapın denildi, para toplattırdı. O arka taraflar mezbelelikti. Çöp dökülürdü. Mahallenin çöpleri dökülürdü oraya. O harabe temizlendi, buraya bu camiin etrafı güzel bir hale geldi. Şu tarafı değil, sokaklarımız değil, şu Kıztaşı'ndan bu tarafa doğru gelinceye kadar deniz gibi dalgalanır. Her şeyimizin muntazam olması gerekiyor.

Peygamber Efendimiz o zamanlarda dişlerimizi fırçalamayı söylemiş. Diş fırçası yok, naylon yok, şu yok, bu yok. Ağaç kökünün liflerinden, liflendirip dişleri fırçalamak suretiyle temizliği söylemiş. Benim karşıma ağzın kokarak, dişleriniz sararak gelmeyin buyurmuş. Müslümanlık o yani.

Cihad, bir düşmanla olur. Allah'ın emrini yapmak için gittiğin seyahatler de fî sebîlillâh olur.

Hacca gidiyorsun, nedir bu? Bu da bir fî sebîlillâh'tır. Çünkü "Allah emretti" diye o sıkıntıları çekerek tâ hacca kadar varıyorsun.

Sonra dinimizin öğretilmesi, geliştirilmesi, yüceltilmesi, müslümanların rahat etmesi için yapılan şeyler; onlar da fî sebîlillâh'tır.

Onun için cihad denince sadece savaşı anlamayalım.

“—Şu anda savaş yok, yat!”

Hayır! Şu anda evimizde, kendi içimizde, çevremizde yapılacak işler var. Sabahtan akşama çalışmamız gerekiyor. Çalışkanlık vasfına sahip olmalıyız. Sabahtan akşama kadar kahvede oturuyoruz veya evimizde oturuyoruz veyahut sohbet ederek geçiriyoruz vakti. Günler akşam oluyor, bugünde akşam oldu etrafımızdaki işlerin hepsi bekliyor.

Başkaları çalışırsa, sen çalışmazsan ne olur? Onlar ileri gider, sen geri kalırsın.

Şimdi Boğaziçi’ne baktım, her seferinde yüreğim öyle parça parçalanıyor. Boğaz’ın içini dolduruyor Rus gemileri geçerken. Koca gemiler. Peş peşe bakıyorsun orak çekiç, orak çekiç geçip duruyor… “Orak tarım, çekiç sanayi” demiş adam, koca koca gemiler...

Biz ne yapacağız? Biz de çalışacağız. Onlar öyle çalışıp gelişiyorlar. Biz durursak ondan sonra ne olur? İşte bunun ki gibi duruma düşeriz.

Allah uyanıklık versin. Müslümanlık sadece namaz kılmak değil. Dervişlik de o değil. Bunu çok iyi öğrendim, çok net olarak öğrendim. Bir insanın dervişliği işinden belli olur. Müslümanlığı işinden belli olur, konuşmasından belli olur.

Ne işe yarıyorsun, muzır adam mısın, faydalı adam mısın? Diğer insanlar senden bir fayda görüyor mu? Yoksa diğer insanların sırtına binmiş öyle mi geçiniyorsun? O kadar basit… Ölçersin, biçersin, faydalı ise o insan iyidir.

Dilenmeyi yasaklamış Peygamber Efendimiz.

“—Git, bir şeyin varsa sat, ip al, kırlardan bayırlardan odun topla, sat! İşte onun geliriyle şöyle yap böyle yap.”

İşte İslâm budur! Kimseden bir şey istemek yok, talep etmek yok, çalışırsın, çabalarsın güzel yaparsın.

“—Emekliyim, işim yok?”

Camiin etrafını temizle, camiin bir işini yap. Ortalığı derle toparla. Biraz bilgin varsa oturt şuraya üç tane çocuğu, İslâm’ın inceliklerini öğret. Kur’an okumasını öğret! Bak dinimiz şöyle de, böyle de.

Çalışmak, gayret ve gayretinin yöneldiği istikamettir. Allah

bize uyanıklık nasip etsin. Has ve hakikî müslüman etsin.

Hepimizin hastalıkları birikiyor. Memleket çapında bir böyle revir gibi memleket. Bir hastane gibi… Tepeden tırnağa. Doğudan batıya bir hastane gibi... Hepimizin hastalığı birikiyor, sıhhatli insan yok ki öbürlerine hizmet etsin.

"—Bir tane ayık yok ki dışarı çıksan da içeridekiler sarhoş desin." diyor Şeyh Sâdî; "Yok ki bir tanesi gelip de zabıtaya içeride sarhoşlar var desin. Bir ayık yok ki hepsi sarhoş."

"—Dışarı çıkıp içeride sarhoşlar toplandı diyecek kimse yok." diyor.

Böyle olunca cemiyetin hali de böyle olacak.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele-i şerif!

01. 04. 1984 - İskenderpaşa Camii

08. MÜ'MİN VE MÜNAFIK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîne hamden kesîran tayyiben mubâreken fih... Âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

*Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-*hadîsi *kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:*

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزَّرْعِ ، لا تَزَالُ الرِّيَاحُ تُفَيِّئُهُ ، وَلا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ الْبَلاءُ ؛ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ شَجَرَةِ الأَرْزِ ، لا تَهْتَزُّ حَتَّى تُسْتَحْصَدَ (حم ، ت. حسن صحيح عن أبى هريرة)

RE. 390/6 (*Meselü'l-mü'mini kemeseli'z-zer'i, lâ tezâlü'r-riyâhu tüfeyyihühû, ve lâ yezâlü'l-mü'minü yusîbuhû belâün; ve meselü'l-münâfiki meselü şecereti'l-erz, lâ tehtezzü hattâ tüstahsade.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, lütfu, keremi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri kabul eylesin... Rahmetine, ikramına, lütfuna vesile eylesin...

Her zaman olduğu gibi Peygamber SAS Hazretleri'nin

mübarek hadîs-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından ve onun şerhi olan *Levâmiu'l-Ukùl* adlı eserden takip ediyoruz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce boynumuzun borcu bir vazifeyi edâ edelim. Evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Efendimizin rûh-u pâki için, ve onun cümle mübarek alinin ashabının etbaının, ahbabının ruhları için, sair evliya, mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sadât ve meşayih-ı turûk-u aliyyemizin cümlesinin ve halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin, tabiilerinin, müntesiblerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri cem ve te'lif etmiş olan Gümüşhànevî Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamız'ın ruhu için, şu içinde hadis-i şerif okuduğumuz caminin banisi İskender Paşa'nın ruhu için, bu caminin çevresinde yatanların ruhları için, bu caminin içinden gelmiş geçmiş olan imamların, müezzinlerin, vaizlerin, hatiplerin, cemaatin ruhları için, bu beldede medfun bulunan evliyâullahın, sahàbe-i kiramın, enbiyâullahın ve sâir mü'minîn ve mü'minatın ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisi şerifleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sàlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım!

……………………

a. Mü'min ve Münafığın Misâli

Peygamber SAS Efendimiz Ebû Hüreyre RA'ın bize naklettiği hasen ve sahih bir hadîs-i şerifte bildirildiğine göre buyurmuş ki:[65]

---

[65] Müslim, *Sahih*, c.XIII, s.416, no:5024; Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.92, no:2792; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.283, no:7801; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI,

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزَّرْعِ ، لا تَزَالُ الرِّيَاحُ تُفَيِّئُهُ ، وَلا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ بَلاءٌ ؛ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ ، كَمَثَلِ شَجَرَةِ الأَرْزِ ، لا تَهْتَزُّ حَتَّى تُسْتَحْصَدَ (حم ، ت. حسن صحيح عن أبى هريرة)

RE. 390/6 (*Meselü'l-mü'mini kemeseli'z-zer'i*) "Müslüman bir ekine benzer. (*Lâ tezâlü'r-riyâhu tüfeyyihühû*) Nitekim ekini rüzgâr o tarafa, bu tarafa sallandırır. Başaklıdır, rüzgâr estiği zaman böyle dalgalanır. Deniz gibi ekin tarlası dalgalanır oraya buraya sallanır."

(*Ve lâ yezâlü'l-mü'minü yusîbuhû belâün*) " "İşte bunun gibi, müslümana da daima oradan buradan belini bükecek belalar gelir." Onu o tarafa bu tarafa meylettirir. Sıkıntılar, üzüntüler, belalar, hastalıklar gelir.

Ama; (*Ve meselü'l-münâfiki meselü şecereti'l-erzi*) "Münafığın misali de çam ağacı, servi ağacı gibidir." Bu erz kelimesini başka türlü lügatten bakmış olduğumu söylemiştim. Buradaki izahtan anlaşılıyor ki "*serv-i sanavber*" diyor. Kozalıklı, o meşhur dediğimiz ağaç dimdik durur. Hiç sallanmaz o tarafa bu tarafa meyletmez, bükülmez eğilmez. (*Lâ tehtezzü hattâ tüstahsade*) "Kesilip devrilinceye kadar."

Münafık dimdik durur. Öyle üzüntüler, belâlar şeyler gelmez. Gafil gafil ömür sürüp dururken; *"Bir tel kopar, ahenk ebediyen kesilir."* dediği gibi Yahya Kemal'in, birden iş bitiverir, iş işten geçmiş olur.

Firavun'un tam boğulacağı zaman:

حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ

---

s.196, no:20307; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.243, no:9778; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.28; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.328, no:6789; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX,s.378, no:21008.

بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَاْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ (يونس: ٩٠)

(*Hattâ izâ edrekehü'l-garaku kàle:*) "Tam boğulma anı geldiği zaman, boğulma vakti geldiği zaman: (*Âmentü ennehû lâ ilàhe ille'llezî âmenet bihi benû isràîle ve ene mine'l-müslimîn*) Gerçekten Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayri bir mâbud olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardanım!" (Yunus, 10/90) dediği gibi; "Ben de inandım, Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayrı ilah yoktur." diye o zaman itiraf ettiği gibi en son ana kadar gafletle gider, küt diye devrilir ondan sonra…

آلْئَـنَ (يونوس: ٩١)

(*Âl-âne*) "Şimdi mi aklın başına geldi?" (Yunus, 10/91) denilir, o gibi durumda olanlara.

Demek ki bu hadîs-i şeriften çıkan ders nedir? Müslüman; ben Allah'ın mü'min kuluyum, o halde benim ipeklerin, pamukların üstünde, el bebek gül bebek hoş halli olmam gerekmez mi diye düşünmemesi gerekiyor.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لاَ يُفْتَنُونَ

(العنكبوت: ٢)

(*E hasibe'n-nâsü en yütrekû en yekùlù amennâ ve hüm lâ yüftenûn.*) [İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece 'İman ettik!' demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?] (Ankebut, 29/2)

"—İnsanlar iman ettik dedikten sonra hiç imtihanlara tâbi olmayacaklarını mı sandılar?! Hayır! Bilakis bizden önceki ümmetleri Allahu Teàlâ Hazretleri nice sıkıntılarla imtihan eyledi."

İmtihan daima olur. Onun için;

"—Ben Müslümanım, Allah bana bu belâyı niye verdi?" diye düşünmemek lâzım.

Verir, derecesi artsın diye verir.

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[66]

أَشَدُّ الْبَلاَيَا عَلَى الأَنْبِيَاءُ

(*Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ*) "En şiddetli belâlar, musibetler, imtihanlar peygamberlere gelmiştir."

Demek ki başımıza bir dert gelince feryadı basmayacağız, itiraza kalkmayacağız.

Size benden nasihat olsun kim,
Gam eriştikçe etmeyin feryâd,
İki türlü zarar mukarrerdir
Dedi, bu iş içinde bir üstâd,
Evveli bu ki dost gamdan ölür;

---

[66] Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778-6784; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

Ahiri bu ki düşman olur şâd.

İbn-i Kemâl, Kemâlpaşazâde meşhur bir müftü'l-enâm, büyük alim o söylemiş bu şiiri.

Size benden nasihat olsun ki başınıza gamlı, kederli bir hal geldiği zaman feryadı basmayın. Yaygaraya kalkmayın, iki zarar; evveli bu ki dost gamdan ölür. "Vah benim dostum, ciğer parem, filanca arkadaşıma nasıl bir hal gelmiş, nasıl ciyak ciyak bağırıyor!" diye dostlar da kederlenir. Gamdan ölecek hale gelirler. Bir zararı budur. Âhiri bu ki, düşman olur şâd; ikincisi düşman şıkır şıkır oynar. "Oh ne iyi başına sıkıntı gelmiş" diye.

Onun için biraz metin durun, sağlam durun. Öyle belâlardan sarsılmayın. Bu imtihandır, ne yapalım, bu dünya hayatı. Lezzetlerle elemler birbirine karışıktır.

Ne yapalım; âhirette ayrılacak. Kaymak suyundan ayrılacak âhirette. Kaymaklı taraf cennet, hep güzel taraf, hep sefalar bir tarafa azaplar da bir tarafa gidecek. Bu dünya hayatında kul başına gelen hadiselerde rıza gösterdikçe Mevlâ'nın takdirine, teslim oldukça, edebini muhafaza edebildikçe derecesi artar.

"—Bu âşık-ı sâdık imiş. Hiç gık demedi. Bana teslimiyeti tamammış." diye derecesi artar kulun. Onun için gam çekmeyeceğiz.

Firavun'un başı bile ağrımamış rivayete göre, bir ağrısa âcizliğini anlayıp da dönecek, çare arayacak, Mevlâ'yı bulmaya çalışacak. Başı bile ağrımamış.

Demek ki, bu gelen şeylerin ikinci faydası da şudur ki: Bu hayat fânidir, bir gün gelip göçüp gideceğiz. Ne zaman, nerede, nasıl bilmiyoruz... Yaş haddi vesairesi de yok. Emeklilik mecburiyeti vesaire de yok. Ne zaman nerede olacağı belli olmaz. Geliverir. Bu hayatın ölümlü, fâni olduğunu bildiren işaretler bunlar.

Bu işaretleri alır, alır da insan hâlâ nasıl gafil olur? Hastalanır kalkar da niye gafletini sürdürür? Etrafında ölenleri görür,

musibetleri görür de niye uyanmaz?

Niye çeşitli sıkıntıları görür de etrafındaki insanlardan her şeyin geçici, boş olduğunu, bu dünyanın bel bağlamaya, gönül bağlamaya değmediğini anlayamaz?

Bunlar anlamasına yardım ediyor. Ama ötekisine bir şey yok, öyle servi ağacı gibi dimdik durur, çam servisi gibi... Dimdik durur, köküne balta vurulunca Azrail AS "Gel bakalım!" dediği zaman bir dakika ileri gitmez, bir dakika geri gitmez.

"—Aman! Ben bundan sonra iyi kul olacaktım, bana biraz daha mühlet verin!" dese, istediği kadar yalvarsa, fayda vermez.

İşte bu mânaya hadîs-i şerif; öbür hadis-i şerife geçiyoruz.

b. Kur'an Okuyan Mü'min

Bu hadis-i şerif Ebû'l-Mûsâ el-Eş'arî'den rivayet edilmiştir. Çok hadis kaynaklarında yer alan sağlam bir hadîs-i şerif:[67]

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، كَمَثَلِ الأُتْرُجَّةِ ؛ رِيحُهَا طَيِّبٌ ، وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ . وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، كَمَثَلِ التَّمْرَةِ ؛ لاَ رِيحَ لَهَا ، وَطَعْمُهَا حُلْوٌ. وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ ؛ رِيحُهَا

[67] Buhàri, *Sahih*, c.XVII, s.48, no:507; Müslim, *Sahih*, c.IV, s.217, no:1328; Tirmizi, *Sünen*, c.X, s.91, no:2791; Ebu Davud, *Sünen*, c.XII, s.457, no:4191; Nesei, *Sünen*, c.XV,s.249, no:4952; İbn-i Mace, *Sünen*, c.I, s.249, no:210; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.403, no:19630; Dârimi, *Sünen*, c.II, s.535, no:3363; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.337, no:1973; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.453, no:2985; Taberani, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.IV, s.21, no:2621; Tayalisi, *Müsned*, c.I,s.67, no:494; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.X, s.529, no:30798; İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.II, s.18, no:1078; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.V, s.29, no:8081; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.328; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.XIII, s.168, no:7237; Kudài, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.289, no:1381; Katâde RA Enes ibn-i Mâlik RA'dan, O da Ebû Mûsa el-Eş'ari RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.148, no:734; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.375, no:21002.

طَيِّبٌ ، وَطَعْمُهَا مُرٌّ. ومَثَلُ المُنَافِقِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ ؛ لَيْسَ لَهَا رِيحٌ ، وَطَعْمُهَا مُرٌّ (حم . خ . م . د . ت . ن. ه. حب . عن قتادة ، عن أنس ، عن أبى موسى)

RE. 390/10 (*Meselü'l-mü'mini'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'l-ütrücceti; rîhuhâ tayyibün, ve ta'muhâ tayyibün. Ve meselü'l-mü'mini'llezî lâ yakrau'l-kur'âne, kemeseli't-temreti; lâ rîhâ lehâ, ve ta'muhâ hulvun. Ve meselü'l-münâfikı'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'r-reyhâneti; rîhuhâ tayyibün, ve ta'muhâ mürrün. Ve meselü'l-münâfikı'llezî lâ yakrau'l-kur'âne kemeseli'l-hanzalati; leyse lehâ rîhun, ve ta'muhâ mürrün.*)

Peygamber SAS Efendimiz müslümanları ve münafıkları bahis konusu edip dört cins insanı zikrediyor bu hadîs-i şerifte... Önce insanların iki ana grupta zikrediyor: Birincisi mü'min-i kâmil, mü'min-i hâlis, iyi mü'min... Bir de münafık. Bir mü'min, bir münafık, ikiye böyle ayırıyor.

Ondan sonra bu ayırdığı iki kimseyi Kur'an okuyan mü'min Kur'an okumayan mü'min; Kur'an okuyan münafık, Kur'an okumayan münafık diye ikiye ayırıyor. Böylece dört tabaka zikredilmiş oluyor. Nasıl ayırıyor Peygamber Efendimiz:

(*Meselü'l-mü'mini'llezî yakrau'l-kur'âne, kemeseli'l-ütrücceti*) "Kur'an okuyan mü'min ütrücce gibidir."

Ütrücce dediği ağaç kavunu. Turunç dediğimiz bir meyve ki kavun gibi, fakat ağaçta olan, hem kokusu güzel, hem tadı güzel bir meyve. Turunç bir meyve, hem tadı güzel hem de hoş bir rayiha sahibi. Râyihâ-i tayyibe sahibi. Kur'an okuyan müslüman böyledir. Neden? Hem mü'min, hem de Kur'ân-ı Kerîm'i okuyor.

(*Ve meselü'l-mü'mini'llezî*) "Herhalde ellezî unutulmuş olabilir." (*Lâ yakrau'l-kur'âne kemeseli't-temreti*) "Kur'an okumayan müslümanın misali de hurma gibidir. Hurmaya benzer. (*Lâ rîha lehâ ve ta'muhâ hulvun*) Kokusu yoktur ama tadı

güzeldir.” Yani hurma kokmaz, güzel bir hoş kokusu yoktur. Ama ağzına alırsan tadı vardır. Mü’min; tadı var ama Kur’an okumuyor, hoş bir kokusu yok. Böyle anlatmış Efendimiz.

(*Ve meselü’l-münâfikı’llezî yakrau’l-kur’âne*) “Kur’an okuyan münafık, Kur’an’dan bahsediyor, dili dilbaz, güzel şeyler söylüyor.” Neye benzer: (*Kemeseli’r-reyhâneti*) “Fesleğene benzer. Reyhane denen fesleğen, hani şu küçük küçük yapraklı, elini bile şöyle sürsen hoş kokar. Kokusu güzeldir. (*Ve ta’muhâ mürrün*) “Yesen yenmez, tadı acıdır. Sadece hoş kokusu var. Tadı acı.”

(*Ve meselü’l-münâfikı’llezî lâ yakrau’l-kur’âne*) “Kur’an okumayan münafığın durumu da, (*kemeseli’l-hanzalati*) Ebû Cehil karpuzu dediğimiz bitki gibidir, bitkinin meyvesi gibidir. (*Leyse lehâ rîhun*) Ne hoş kokusu vardır. (*Ve ta’muhâ mürrün*) Tadı da acıdır. Kokusu olmadığı gibi, tadı da acıdır.”

En üstün şekil müslümanın hem müslüman olması, hem Kur’an okuması imiş. Tadı da tatlı, kokusu da hoş. Her bakımdan, her yönden güzeldir.

Dikkat ederseniz Kur’an okuyup da uyulmamaktan hiç bahsetmiyor. Mü’min olduğu için okuyunca tatbik edecek ondan. Müslümansa, okuyunca tatbik etmesi gerekiyor, yani sırf okumak sevabı artırır. Kâfi değildir. Demek ki biz iyi müslüman olmak için ne yapacağız? Kur’an okuyacağız. Nasıl okuyalım? Mümkün ise tedebbür, tefekkür ile mânasını takip ede ede okuyacaksınız.

Bir alim var, adı Ebû Abdurrahman es-Sülemî diye, diyor ki;

“—Biz üstatlarımızdan şöyle duyduk. Onlar da büyüklerden öyle duymuşlar. On âyet, bir aşr okurlardı. Ondan sonra o aşrı öğrenip tatbik ederlerdi hayatlarında… Onu tatbik etmedikçe, iyice öğrenmedikçe, öteki on âyete geçmezlerdi. Böylelikle Kur’ân-ı Kerîm’in âyetlerini ve tatbikatını bir arada öğrendiler. Sırf laf değil. Hem söz hem fiil, hem laf hem iş; ikisi bir aradadır. Öyle öyle öğrendiler, tatbik ede ede öğrenince insanın hatırında da kaldır.”

Roman okur gibi okursa Kur’ân-ı Kerîm’in kıymeti olmaz. Bu

esası bir kere iyice öğreneceğiz.

Bize bu hadîs-i şeriften gösterilen hedef nedir? Bize gösterilen hedef müslüman olmak ve Kur'an okumak.

Kur'an'ı nasıl okuyalım?

Kur'ân-ı Kerîm'i daha güzel anlatışlar var. Kur'ân-ı Kerîm'in güzel, insana tesir etmesi için daha esrarlı okuyuşlar var ama... "Onu bana Mevlâm kendisi okuyor!" gibi düşünürse insan mestten zevk olur. Okuyacağız; mânasını anlayarak ve her öğrendiğimizi tatbik ederek okuyacağız.

Eğer Kur'an okumazsak; müslümanız ama, müslüman olmamız sebebiyle bir tadımız var ama, kokumuz yok. Etrafa fayda sağlamıyoruz. Koku ne yapar; etrafa yayılır, herkesin hoşuna gider.

"—Aman ne kadar hoş, latif bir koku!" deriz mesela bir gül kokusu, bir sümbül kokusu;

"—Aman bir karanfil ne kadar güzel kokuyor."

Bir iğdeler açtığı zaman, veyahut Antalya, Adana taraflarında bir portakal, mandalina ağaçları çiçeklendiği zaman mest olur insan... Güzel koku, başkasına bir hoş tesir demek... Kur'an okursa insan demek ki bir hoş tesir olacak; işte böyle müslüman olmaya çalışalım kardeşlerim.

Kur'an bize amel edelim diye indirildi; rafa koyalım diye değil. "Ölülerimize hatim indirip ruhlarına bağışlayalım!" diye değil. Ölüden önce bize gerekiyor. Önce bize gerekiyor.

Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenemezsek yazık bize, vah bize! Mevlâmız bize kitap göndermiş, elçi göndermiş; bizim haberimiz yok. Ne biçim müslümanız?

Hiç merak etmez misin, bu cildin içinde ne yazıyor? Şu kâinatın sahibi, Hâlık'ı, senin Râzık'ın Allah-u Teàlâ Hazretleri sana kitap göndermiş, hiç mi merak etmezsin içindekini?

Merak etmiyor millet, baştan sona hiç okumamış ömrü

boyunca… Zor gelmiş, şeytan zor gösteriyor. Önüne duvar çekmiş.

Halbuki hepimiz bugünden her gün bir aşır okuyalım, anlayarak çoluk çocuğumuza da… Bir iki sene içinde Kur'ân-ı Kerîm ne diyormuş, anlayalım tatbik etmek arzusuyla...

Demek ki münafıklar da Kur'ân-ı Kerîm okurmuş. "Onun Kur'an okuyanı reyhane gibidir, okur; okumayanı Ebû Cehil karpuzu gibidir, hiçbir şeye yaramaz." diye böyle bildiriyor.

c. İnsan Kalbinin Değişkenliği

Geçelim bundan sonraki hadîs-i şerife:[68]

مَثَلُ هٰذَا الْقَلْبِ مَثَلُ رِيشَةٍ بِفَلاةٍ مِنَ الأَرْضِ، تُقَلِّبُهَا الرِّيحُ ظَهْراً لباطن (طب هب عن أبى موسى)

RE. 390/11 (*Meselü hâze'l-kalbi meselü rîşetin bi-felâtin mine'l-arzi tukallibuhâ'r-rîhu zahran li-batnin*)

(*Meselü hâze'l-kalbi*) "Şu kalbin misâli" diyor Peygamber Efendimiz. İnsanın kalbini bir şeye benzetiyor. Neye benzer? (*Meselü rîşetin*) "Bir kuş tüyüne benzer." Güvercinin, serçenin, şunun bunun kanadından bazen çıktığı zaman uçup giden bir kuş tüyü yerde kalır ya, bir kuş tüyüne benzer şu kalp.

Nasıl bir kuş tüyü? (*Bi-felâtin mine'l-arzı*) "Çıplak, hiç kumu olmayan, ekini ve sairesi olmayan çıplak bir araziye benzer; ot yok, çıplak. (*Tukallibuha'r-rîhu zahran li-batnin*) "Rüzgâr eser, onu alt üst eder. Sırtını yere getirir, değiştirir."

Zaten kalb, değiştirmek demek, ondan dolayı böyle denmiş. Bu isim ondan verilmiş derler; o halden o hale değişiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın gönlünü oradan oraya döndürür. Çeşit çeşit haller gelir.

---

[68] Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.190, no:535; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.474, no:753; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.459, no:3037; Ebu Musa el-Eş'ari RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.244, no:1228; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.397, no:21054.

Bizim kalp dediğimiz şey nedir Türkçe'de, biz bunu neyle karşılarız? Kalp sözü Türkçe'de iki kelimeyle karşılanır. Bir yürek kelimesi ile karşılanır.

Kalbin karşılığı yürek… Türkçe'de ne demektir? İnsanın sol göğsünü şöyle bastırıldığı, tık tık attığı zaman duyduğu et parçası. Birinci mânası bu; ikinci mânası gönül kelimesiyle karşılanır.

"—Gönül nedir hocam?"

Onun biraz tarifi zor. Gönül ne demek? İnsanın iç âleminin içi. Kalbin bir de o mânası vardır.

Hadîs-i şeriflerde ve âyet-i kerîmelerde kalb kelimesi geçtiği zaman o et parçası kasdedilmez. Yürek kelimesi, ortasına bir bıçak vuruyorsun, tavanın içinde cızır cızır pişiriyorsun, yiyorsun. O değil; insanın gönlü kastediliyor.

İnsanın gönlü boş bir arazideki kuş tüyü gibidir. Çeşitli şeyler gelir insanın aklına bazen hoş halli olur, bazen neşeli olur, bazen üzüntülü olur. Gamlı, kederli olur, çeşitli haller gelir. Allahu Teàlâ Hazretleri estirir bir böyle rüzgâr. Bazen bir hüzün gelir insana, bazen bir sevinç gelir döndürür, durur.

Mukallibe'l-kulûb. "Allahu Teàlâ Hazretleri kalbi oradan oraya, gönlü oradan oraya döndürendir."

Sebbit kulûbenâ alâ dînike yâ Mukallebe'l-kulûb. "Ey kalbi, kalpleri oradan oraya döndüren, çeşitli rüzgârları, çeşit çeşit fikirleri insanın içine getirten Mevlâm, bizim dinimizi, bizim dînî duygumuzu tesbit eyle, sabit eyle bizi. Senin dinin üzerine, dinin düşüncen üzerine sabit olalım." diye duası var Peygamber Efendimiz'in.

Allahu Teàlâ Hazretleri bizim kalplerimizi, gönüllerimizi Hakk'a bağlı eylesin, Hak'tan yana eylesin, esen çeşit çeşit fırtınalardan, rüzgârlardan müteessir olup da rızasına uygun olmayan taraflara sürüklenenlerden eylemesin.

Onun için gönle dikkat, aman kalbe dikkat, aman rüzgârlar

alıp da üfürüp de başka bir küfür şeyine götürmesin!

Kendinize çok dikkat edin, kendimize çok dikkat edelim!

Okuduğun bir kitap, bir gazete, seyrettiğin bir program mahvedebilir insanı!

Gönül işte bu kadar zayıf... Bir tüyün ne kadar sebatı olur, rüzgâr esti mi döner gider, onun için koruyacaksın!

Bizim tasavvuf kitaplarında yazılmış ki müritlerin gafil müritlerin bile sohbetinden kaçması uygundur.”Gaflet akseder, sirayet eder ona, onun gafleti sirayet eder” diye. Ehemmiyet vermeyebilir. Mühim olan şeylere gafil insanlar durumuna düşer. Bulaşır hastalık diye onun için aman şu gönlüne dikkat et başka bir şey girmesin.

Bu gönül Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin tecelligâhı, bu gönül, kalp kıymetli bir şey. Onun için Kâbe kadar muhterem, Kâbe’den de muhterem! Kâbe gibi muhterem insanın gönlü, kalbi eğer mü’min olursan onun için kırmamaya da dikkat et! Onun için Kâbe’yi puthane haline getirmemeye de dikkat et.

Gönlüne neleri sokuyorsun?

Para, mevki sevgisini sokuyorsun, makam sevgisini sokuyorsun, şöhret sevgisini... Putlarla doldurdun Kâbe’yi! Peygamber Efendimiz 365 tane puttan Kâbe’yi temizlemişti. Sen yine süslü süslü putları dizdin!

Gönle Allah sevgisinden başka bir şey yakışmaz. Başka bir şey varsa zaten olmaz gelmez Allah-u Teàlâ Hazretlerinin envâr-ı İlâhiyyesi.

Padişah konmaz saraya hâne mâmur olmadan.

Padişah mezbeleye gelir mi; sen orayı bir temizle, tanzim et, düzenle, süsle, güzelleştir bakalım da ondan sonra o aziz misafir gelsin. Onun için kalbe çok dikkat edelim. Cümleten inşaallah elbirliğiyle.

d. Cumanın İncelikleri

Cuma günüyle ilgili bir hadîs-i şeriftir bu İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş, Peygamber SAS buyuruyor ki:[69]

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ يومَ الْجُمُعَةِ كَمَثَلِ الْمُحْرِمِ ، لا يَأْخُذُ مِنْ شَعْرِهِ ، وَلا مِنْ أَظْفَارِهِ حَتّى يَقْضِيَ الصَّلاة . قِيلَ: يَا رَسُولَ الله ، مَتَى يَتَأَهَّبُ لِلْجُمُعَةِ ؟ قَالَ: يَوْمَ الْخَمِيسِ (أبو الحسن الصيقلى فى أماليه ، خط. عن ابن عباس)

RE. 390/12 (*Meselü'l-mü'mini yevme'l-cumu'ati kemeseli'l-muhrimi, lâ ye'huzu min şa'rihî, ve lâ min ezfârihî hattâ tenkadıye's-salâtü.*)

"Müslüman Cuma gününde ihrama girmiş hacı gibidir. İhramlı hacı gibidir."

İhramlı hacı ne yapar? İhramın yasaklarına riayet eder. Bir ihramlı hacı nasıl hareket etmesi gerekiyorsa öyle yapar. İhrama girdi bir hacı, olmadık bir şey yaparsa cezaya uğrar. Biliyorsunuz, ya kurban kesmesi gerekiyor, ya sadaka vermesi gerekiyor. Veyahut şöyle böyledir. Onlar haccın cinâyetleri diye kitaplarda yazılmıştır. Tırnağını kesemez, saçını tıraş edemez, hanımına yaklaşamaz ve saire ve saire... İhramlı olmanın şartları var.

Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş: "Cuma günü müslüman ihramlı hacı gibidir. Saçından almaz ve tırnaklarını kesmez namaz kılınıncaya kadar." demiş.

Neden? Her âza Cumanın şerefini tatsın diye.

Cumayı sen ne sanıyorsun, neden küçük görüyorsun? Cuma muhteşem bir ibadettir. O muhteşem ibadete, o saçının kılını niye mahrum bırakıyorsun, o tırnağı ne diye mahrum bırakıyorsun?

---

[69] Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XII, s.462, no:6939; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.131, no:6408; İbnü'l-Cevzi, *İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.I, s.461, no:789; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIX, s.386, no:21027.

Madem Cumaya ermiş; o ibadette, Allah'ın huzurunda o da bulunsun!" diye. Ondan dolayı, o Cuma namazının kadrinden dolayı.

(*Kîle*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llah, metâ yüteehhebü li'l-cumuati*)"O zaman Cuma gününe ne zaman hazırlanacağız?" Hani müslümanın süslenip, güzel kokular sürünüp, temiz elbiseler giyip de gitmesi gerekiyor.

Cuma gününe pabuçların içinden, ayakkabısından çıkarıyor ayaklarını, yün çorap maşaallah, içinde üç gün durmuş, terlemiş ayağı oh dışarı çıkıyor, ayaklarını yıkayıp tekrar o çorabı giyiyor. Giyme ya! Koy bir kâğıda, sar, pabucun içinde dursun, o kadar kirlendikten sonra tekrar giyiyor ayağına, etrafındaki insanları mahvediyor. Öyle olmayacak, tertemiz olacak, en temiz elbiseyi giyecek, en güzel kokuları sürecek, hazırlanacak.

Ne zaman?

(*Kàle: Yevme'l-hamîsi*) "Perşembe gününden hazırlansın!" demiş Peygamber Efendimiz. Böyle bir tavsiyesi hatırınızda olsun.

Cumaya hazırlanmak gerekiyor. Bu, Cumanın nesini gösteriyor? Bu hadîs-i şerif Cumaya itibarın yüksekliğini gösteriyor. İtibar etmenin gerektiğini gösteriyor, Cuma ihramlı gibi oluyor insan… Fukaranın haccı demişler zaten cuma günü için…

Fukaranın haccı ne demek? Fukara hacca gidemez, o kadar masrafı göze alamaz, fukaranın haccı gibi oluyor. Kıymetli bir ibadet; işte o ne kadar kıymetli ibadet olduğunu gösteriyor.

Pekiyi, Cuma kılmayan kardeşlerimize ne diyelim?

Birçok hadîs-i şerif var bizim elimizi kolumuzu bağlıyor, onların gönüllerini kırmak istemiyoruz, herkesle iyi geçinmek isteriz ama ne yapalım?

Bak ne diyor Peygamber Efendimiz:

"—Cuma muhteşem bir ibadettir. Cuma günü çok mühim bir gündür."

Cuma günü Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı fazlalaştırın! Cuma günü Allah rızası için, sevabını Allah'tan umarak bir gusül abdesti alın, on günlük günahlarınız bağışlanır. Ne güzel! Bir hafta önceki günahlar üç gün fazlasıyla af oluyor. Onun için Cumaya böyle hazırlanarak gidersiniz.

Cumayı üç gün üst üste mazeretsiz terk eden kimsenin kalbi mühürlenir, kapatılır. Bazen usûlsüz hareket eden bir dükkân, bir teftiş görüyor; belediye memurları tarafından pis bu lokanta"; kapatıyorlar, kırmızı bal mumuyla mühürlüyorlar, tamam, şu kadar kalıyor. Böyle olur Allah korusun. Ondan sonra istediği kadar uğraşsın. Onun için Cumayı terk etmeyin.

Sonra Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:[70]

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ ، وَصَلُّوا عَلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ ، وَجَاهِدُوا مَعَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (البيهقي عن أبي هريرة)

RE. 308/5 (*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*) "İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!" (*Ve sallû alâ külli berrin ve fâcirin*) [İyi olsun, kötü olsun, her cenazenin namazını kılın! (*Ve câhidû mea külli berrin ve fâcirin*) İyi olsun, kötü olsun, her komutanla beraber cihad edin!]

Herkes imamın şeceresini tatbik edemez ki.

Ezan okundu, sen bir yerden bir yere gidiyorsun, gelirsin camiye girersin.

"—Dur! Ben imamın tahkikatını yapacağım, bakalım aslı ne, nesli ne, zihniyeti ne, fikri ne?" diyemezsin ki.

Ondan mazur Müslüman…

Onun için bu Cumayı terk etmek meşru bir şey değil. Bir

---

[70] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIV, s.10, no:13657.

başka aldatmaca oluyor. Sakın Cumayı ihmal etmeyin.

Bakın burada, Cumanın şerefini gösteren hadîs-i şerifte geçti.

e. Beş Vakit Namazın Misali

Peygamber Efendimiz'in bu hadîs-i şerifi muhtelif sahabeden rivayet edilmiş, meşhur bir hadîs-i şeriftir. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[71]

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ عَذْبٍ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ ، يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ ، فَمَا يُبْقِي ذٰلِكَ مِنَ الدَّنَسِ

(حم. م. حب. عن جابر)

RE. 390/13 (*Meselü's-salevâti'l-hamsi kemeseli neherin cârin azbin alâ bâbi ehadiküm, yağtesilu fîhi külle yevmin hamse merrâtin, femâ yubkî zâlike mine'd-denes*) "Beş vakit namazın misâli —sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı—sizden birinizin evinizin kapısı önünde akan tatlı sulu bir nehre benzer. Nehir gibidir beş vakit namaz."

Neye benzer? "Sizin evinizin kapısı önünde akan tatlı sulu bir

---

[71] Müslim, *Sahih*, c.III, s.420, no:1072; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9501; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.63, no:4752; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.364, no:1314; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.445, no:1941; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.312, no:1014; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.389, no:7732; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.41, no:2812; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.389, no:7733; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.237, no:474; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.164, no:7684; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.35, no:1665; Ebû Ümâme RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.67, no:3988; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.31, no:1652; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.291, no:18931; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.369, no:20989.

nehre benzer. Tuzlu değil, acı değil, tatlı sulu bir nehre benzer. (*Yağtesilu fîhi külle yevmin hamse merrâtin*) Kişi bunun içine giriyor sıcakta, billur gibi tatlı suyun içinde günde beş defa yıkanıyor. (*Femâ yubkî zâlike mine'd-denesi*) Onun üzerinde pislikten bir şey kalmaz."

Günde beş defa böyle bir tatlı suya girip de yıkanan insanın teri kalır mı, tozu kalır mı, kiri pası kalır mı; kalmaz. İşte beş vakit namaz böyledir. Ona benzetmiş Peygamber Efendimiz.

Bu namazları kadrini bilerek kılalım! Yaptığımız ibadetlerin şuuruna vararak yapalım! Biz alıştığımız için elimizdeki kıymetin şeyini bilmiyoruz.

Küçük bir çocuğa elmas bir gerdanlık, bir yüzük versen, biraz oynar, ondan sonra kenara atar. Neden? O zavallıcık nereden bilsin elmasın camdan farkını... Biz de cahilliğimizden bizim ibadetlerimizin kadrini, kıymetini bilemez duruma gelmişiz.

Cumanın kıymetini bilmiyoruz. Fırlatıp atıyoruz bir kenara. Beş vakit namazın kıymetini bilmiyoruz. Bunlar çok kıymetli ibadetler. Sonra o beş vakit namazın içindeki hareketlerin kıymetini bilmiyoruz. El pençe divan duruyorsun, kimin huzurunda? Mevlâ'nın huzurunda, seni yaratan, besleyen, huzuruna varacağın Allah-u Teàlâ Hazretlerinin huzurunda…

"—Buyur yâ Rabbi!" diye divana duruyorsun. Rükûa varıyorsun, saygıyla eğiliyorsun, o mübarek, şerefli alnını topraklara, yerlere koyuyorsun. Hürmetinin çokluğunu ifade ediyorsun. Allah-u Teàlâ Hazretlerini her türlü noksandan tenzih ediyorsun.

Erir insan, mânasını düşünse her kelimesinin… *Allahu ekber*'in, *El-hamdü llillah*'ın, *Sübhana'llah*'ın, hareketlerinin mânasını düşünse erir insan...

Her gün, günde beş vakit namaz kılıyorsun, ediyor kırk rekât en aşağı… Beş vakite beş vakit katıyorsan, ayrı... Her seferinde (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh*) diyorsun sağ tarafına… Kime? Eğer cemaatle kılıyorsan hem sağındaki meleğe, hem de

cemaate… Ama yalnız kılıyorsan, sağındaki meleğe (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh*) diyorsun.

Peki, senin omzunda melek olduğunu biliyorsun da o edepsizlikleri niye yapıyorsun yalnız başına?

"—Hocam hiç düşünmedim ben bu işin böyle olduğunu."

Melek var yanında, bir kimse olduğu zaman yapmıyorsun da yalnız kaldığın zaman nasıl yapıyorsun?

Selam verme o zaman! Namazı kıldığın zaman selam verme! Eğer "selam veremem selam vermem gerekiyor" dersen. O meleğe saygı göster, o var. Ha Ali, Veli; ha o melek. Bak ne kadar mühim şeyleri kaçırıyoruz gözümüzden. Ne kadar kıymetli şeyler, motifler, bilgiler var. Onları alışkanlık belasından gözümüzden kaçırıyoruz. Haccın kıymeti, Cumanın kıymeti, zekâtın kıymeti kaçıyor.

Elimizde emsalsiz, misalsiz hazine var. Topkapı Sarayı'nın hazinesi var hepimizin elinde. Topkapı Sarayı'nın hazine dairesi var, Kaşıkçı Elması, yakutlar, zebercetler, zümrütler var hazinelere sahibiz; farkında değiliz.

f. Ölürken Hayır Yapmak

Bu hadîs-i şerif de sahih bir hadîs-i şeriftir. İslâm hakkında güzel izahta bulunmuş Hocamız Rh.A, kitabın müellifi:[72]

مَثَلُ الَّذِي يُعْتِقُ أَوْ يَتَصَدَّقُ عِنْدَ مَوْتِهِ ، كَمَثَلِ الَّذِي يُهْدِي إِذَا شَبِعَ

(عب. حم. ت. ن. طب. ك. ق. عن أبي الدرداء ؛ الشيرازي في

[72] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.496, no:2049; Neseî, *Sünen*, c.XI, s.382, no:3556; Ebû Dâvud *Sünen*, c.X, s.478, no:3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.196, no:21766; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.231, no:2846; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.71, no:4347; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.100, no:6441; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.342, no:5497; Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.IX, s.157, no:16740; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.319, no:29596; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.362, no:20971.

(الالقاب عن جابر)

RE. 391/1 (*Meselü'llezî yu'tiku ev yetesaddaku inde'l-mevti ke meseli'llezî yühdî izâ şebia*)

Burada Peygamber Efendimiz bir insanın tam ölümü ânında köle âzat etmesinden bahsediyor, bunu ayıplıyor. Bu doğru değildir. Adam yatağa yatmış hayattan ümidini kesmiş, ölmesi yakın, belli, mecali yok elini kaldırmaya, gitmiş, yüzünün feri kaçmış, dizi titriyor, belli artık, ölecek, aklı kesti ölecek.

"—Haydi filanca tarlayı tasadduk eyledim, şunu böyle yaptım."

Olmaz! O vakte bırakma, o vakte bıraktın mı sen öyle dersin de ötekiler ya yapar, ya yapmaz. Geride kalanlar ya yapar ya yapmaz, zaten yapmazsa da insanın kendi malının üçte birine hakkı var. Ölüm hak, miras helal; üçte ikisini isterse tutar, istemezse tutmaz. Sen onu mirasçının keyfine bıraktın mı olmaz.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki;

"—Sizler hanginiz vardır ki başkasının malını kendinizin malından daha çok seviyorsunuz. Hepimiz böyle, olmayan hanginiz var."

Diyorlar ki;

"—Yâ Rasûlallah, nasıl olur, herkes kendi malını daha çok sever. Başkasının malından daha çok sever, kendi malına titrer. Kendi arabasını kollamaya çalışır, kendi tarlasını imar etmeye, dikmeye çalışır. Kendi evine bakar, boyar, badana yapar..."

"—Siz başkasının malını kendi malınızdan daha çok seviyorsunuz."

Misali nedir? Bu sözün altında yatan mâna;

"—Sen kendin malınla hayatında hayr ü hasenât yapmıyorsun. Parayı esirgiyorsun, tutuyorsun elinde, harcamıyorsun, hayra sarf etmiyorsun, sevap kazanamıyorsun, âhirette bir sermayen olmuyor. Bu kazandığın parayı kime bırakıyorsun? Mirasçıya

bırakıyorsun.”

O halde onun malını daha çok sevmiyorsun, kendine bir fayda sağlamasını istiyorsan, harca. Hayr ü hasenât yap, defterine yazılsın âhirete transfer olsun, âhirete hayır olarak geçsin;

“—Tamam, şu kulum cami yaptırdı, han, hamam yaptırdı, köprü, çeşme yaptırdı, sadaka verdi, fakir doyurdu, çıplak giydirdi...” diye yazılsın sana.

Bekliyorsun, harcamıyorsun, harcamıyorsun, elin sımsıkı, başkasının malının bekçiliğini yapıyorsun. Mirasçının mal bekçiliği yapıyorsun.

Vebali sana, sefası ona. O ölüp gidiyor o sefasını sürüyor, sen de hesabını vereceğim diye uğraş. “Niye bundan vazifelerini yapmadın?” diye. Bunun için işi o tarafa bırakmadan aklın başında iken ölç biç sadaka-yı câriye yap. Hayır ve hasenâtını yapıp bir insan, bir köle âzat eylerse ne olur bir insan? Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş ki;

“—Sizden biriniz, bir para biriktirip de bir köle alıp da âzat edecek paraya sahip olursa hemen bu işi yapsın. Hemen bu işi yapsın onun her âzası o köleyi âzat eden insanın o âzasına fidye olur, cehennemden kurtulmasına sebep olur.”

Yani bir köle âzat ettin mi insanın cehennemden âzatlığına vesile oluyor. O kadar kıymetli işte!

Onun için iş işten geçmeden fırsat elden kaçmadan biraz Allah yolunda çalışın. Namaz kılmaya kılıyor,herkes orucu daha çok tutuyorlar, maşaallah namaz müslümanından oruç müslümanı daha çok bizim memlekette. Biliyorsunuz bayram müslümanı daha çoktur. Bayramları senede iki defa camiye gelenler,bu böyle gider, ibadet yapıyorlar da;

“—Şu kadar tesbih çek.”

“—Başüstüne hocam.”

“—Şu kadar namaz kıl, beş vaktine beş vakit kat.”

“—Başüstüne hocam.”

“—Para ver.”

“—Canımı al, parama dokunma!”

Böyle bir mantık içinde gidiyor. Parayla belli olacak, ne yapalım. Hayırları yapın iş işten geçmeden, fırsat elden gitmeden, hayır yapın!

Avrupa’ya gittim, görseniz, kiliselerin içini; çiçek gibi bakıyorlar. Adamlar çok zengin, kiliseye yardım ediyorlar, orada biraz mecburiymiş, herkesin maaşından kiliseye yardım vergisi kesilirmiş yüzde on civarı, her ay milyarlarca mark geliyor, çiçek gibi ibadethaneleri ama içinde insan yok. İçinde insan yok çünkü binadan önce fikir, duygu, gönlü doyurmak gerekiyor; gönül doymayınca olmaz.

Onun için bir de hatırama geliyor ki birkaç defa arkadaşlarıma söyledim, mesela bir müessese kuralım yardım edin, kesenizi açın “Hadîs-i Şerif Enstitüsü”; hadîs-i şerifleri incelesin. Hadîs-i şerif kitaplarını tercüme etsin. Hadîs-i şerif eğitimi, araştırması yapsın. Bu hadîs-i şeriflerin tasnifini yapsın. Bu çalışmaları yapsın. Peygamber Efendimiz’in sünnetinin ihyâsına vesile olsun.

Bir “Kur’ân-ı Kerîm Enstitüsü” kuralım. Kur’ân-ı Kerîm’in tefsirlerini neşretsin, cilt cilt, güzel güzel bir ortaokul talebesi seviyesinde, bir lise talebesi seviyesinde, üniversite hocası seviyesinde, ilim adamları seviyesinde, kademe kademe şeyler yapalım. Araştırmalar yapalım isteyenlere, orada dershaneler açalım. Buyurun esnaf mısın, saat altıdan on bire kadar Kur’an dersi; talebe misin, işte cumartesi, pazar Kur’an dersi...

Hocalar tutalım, devletten memur olarak maaş istiyorsun, parası yetmeyebiliyor, kadro yok diyebiliyor. Yapalım, dinimize, Kur’an’ımıza, irfanımıza hizmet edelim. Bir “Fıkıh Enstitüsü” kuralım, bir “Tarih Enstitüsü” kuralım. Bunlar ışıl ışıl dünyanın her tarafına neşriyatı yayılan, çalışması fayda sağlayan çalışmalar olsun. Cami yapmak değil, çok hizmet şekilleri var. Bunlar da hep parayla oluyor, işi en son noktaya bırakmayın, tam can hulkuma gelip gargara başladığı zaman “malımın şu kadarını şuna verdim” demeyin. Aklınız başında, şuurlu iken ne

yapacaksanız yapın!

g. İçinde Zikir Yapılan Ev

Bu hadîs-i şerif de zikirle ilgili geldi. Buhâri'de, Müslim'de, İbni Hibbân'da var; Ebû Mûsâ el-Eş'arî Hazretlerinden rivayet edilmiş bu sağlam kaynaklarda, hiç kimsenin itiraza mecali olmaz, kıpırdayamaz. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[73]

مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذْكَرُ اللهُ فِيهِ ، وَالْبَيْتُ الَّذِي لاَ يُذْكَرُ اللهُ فِيهِ ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ (خ. م. حب. عن أبي موسى)

RE. 391/2 (*Meselü'l-beyti'llezî yüzkeru'llàhu fîhi, ve'l-beyti'llezî lâ yüzkeru'llàhu fîh, meselü'l-hayyi ve'l-meyyit*) "İçinde Allah'ın anıldığı, zikredildiği bir ev ile, içinde Allah'ın anılmadığı, zikredilmediği bir ev neye benzer? Diriyle ölüye benzer."

Kur'ân-ı Kerîm'de altmış küsur yerde Allah'ın adını zikretmek geçiyor. Hadîs-i şeriflerde beş yüz küsur hadîs-i şerif topladım, bir fırsat bulsam da tercüme etsem, neşretsem diye düşünüyorum. Allah-u Teàlâ Hazretlerinin zikrine dair. İçinde zikredilmeyen, Allah anılmayan, zikrullah yapılmayan ev ölü gibidir; zikredilen ev diri gibidir.

Kalp de öyledir. Allah'ı zikreden gönül canlıdır, Allah'ı zikretmeyen gönül ölüdür.

---

[73] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.539, no:779; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.135, no:854; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.235, no:7306; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.401, no:536; ; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.481, no:3910; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.143, no:6442; *Rûyânî*, c.II, s.42, no:458; Ebü'ş-Şeyh, *el-Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.376, no:324; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.225; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2353, no:6044; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.377; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.424, no:1820, 1923; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.197, no:2265 *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.355, no:20953.

“—Hocam geziyor.”

Canlı cenaze, istediği kadar gezsin hayır gelmez, mânevî bakımdan gelmez. Kalbi nasıl toprağı suladığın zaman yeşerten su ise marifetullah, zikrullah yeşertir kalbi. Onun için gelin bundan bucak bucak kaçmayın.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا . وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

(الاحزاب:٤١-٤٢)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ.*) “Ey iman edenler, Allah'ı çokça zikredin! (*Ve sebbihûhu bükreten ve esîlâ*) Sabah akşam Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tesbih eyleyin!” (Ahzab, 33/41-42)

Bu da emirlerden bir emir, çünkü siz zikrederseniz Allah da sizi zikredir. “Kulum beni anıyor” diye. Siz yalnız zikredersiniz o kendisi zikreder. Toplulukla zikrederseniz Allah daha hayırlı bir toplulukla zikreder. Allah-u Teàlâ Hazretleri tarafından zikredilmek ne kadar büyük bir şeref. Hatta insanın Allah'ı zikretmesi bile büyük bir şereftir!

Sen ne hakla onun adını ağzına alabilirsin, sen kim oluyorsun? Lütfetmiş de adını anmayı müsaade etmiş bize, vazife eylemiş ne mutlu, ne güzel... Sonra zikrede zikrede insanın gönlü dirilir, gönlünün pası gider. Gözünün perdeleri kalkar, hayrı görür, hakkı görür, yüzüne nur gelir. İçine dışına nur gelir, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin istediği, sevdiği has kâmil kul olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varır.

Allah cümlemizi gafletten ikaz eylesin.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

08. 04. 1984 - İskenderpaşa Camii

09. NİYET VE TEMENNİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَثَلُ هَذِهِ الأُمَّةِ كَمَثَلِ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ : رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً وَعِلْمًا ، فَهُوَ
يَعْمَلُ بِعِلْمِهِ فِي مَالِهِ ، يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ ؛ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ عِلْمًا وَلَمْ يُؤْتِهِ
مَالاً ، فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ هَذَا عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ الَّذِي يَعْمَلُ ،
فَهُمَا فِي الأَجْرِ سَوَاءٌ . وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً ، وَلَمْ يُؤْتِهِ عِلْمًا ، فَهُوَ
يَخْبِطُ فِي مَالِهِ ، يُنْفِقُهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ . وَرَجُلٌ لَمْ يُؤْتِهِ اللهُ عِلْمًا ، وَلاَ
مَالاً ، فَهُوَ يَقُولُ : لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ مَالِ هَذَا عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ الَّذِي
يَعْمَلُ ، فَهُمَا فِي الْوِزْرِ سَوَاءٌ (حم . وهناد ، ه. طب. ق. عن أبي
كبشة الأنباري)

(*Meselü hâzihi'l-ümmeti kemeseli erbaati neferin: Racülün*

âtâhu'llàhu mâlen ve ilmen, fehüve ya'melu bi-ilmihî fî mâlihî, ve yünfikuhû fî hakkihî. Ve raculün âtâhu'llâhu ilmen ve lem yu'tihî mâlen, ve hüve yekùlu: Lev kâne lî mislü hâzâ, amiltü fîhi misle'llezî ya'melü, fehümâ fî'l-ecri sevâün. Ve raculün âtâhu'llâhu mâlen ve lem yu'tihî ilmen fe-hüve yetehabbetu fî mâlihî yünfikuhû fî gayri hakkihî. Ve raculün lem yu'tihi'llâhu ilmen ve lâ mâlen ve hüve yekûlu lev kâne lî mislü hâzâ amiltu fîhi misle'llezî ya'melü, fehümâ fî'l-vizri sevâun)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve bereketi cümlenizin üzerine olsun…

Sevgili Peygamberimiz, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını, üstâdımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin cem ve tertip eylemiş olduğu hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunup izahına geçilmeden önce, evvelen ve hâsseten başta Peygamber Efendimiz olmak üzere, Peygamber Efendimiz'in ruhuna ve onun ashâbının, etbâının ruhlarına; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhına, silsilemize mensup sâdâtımızın, halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin ruhlarına;

Bu eseri te'lif eylemiş hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin ruhuna ve Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhlarına; bu eserin içindeki hadislerin ve bilgilerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan alimlerin ve râvilerin ruhlarına;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu camiye teşrif eylemiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhlarına hediye olmak üzere; ve biz yaşayan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sàlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım. Buyurun:

……………………………………….

a. Temenni Etmenin Karşılığı

Dersimizin başında metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif müslümanların yapamadıkları halde bazı işler hakkında besledikleri düşüncelerin, fikirlerin ve niyetlerinin kendilerine ne kadar sevap veya günah kazandırdığı bildiren bir hadis-i şerif.

Peygamber SAS buyuruyor ki:[74]

مَثَلُ هَذِهِ الأُمَّةِ كَمَثَلِ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ : رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً وَعِلْمًا ، فَهُوَ يَعْمَلُ بِعِلْمِهِ فِي مَالِهِ ، يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ ؛ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ عِلْمًا وَلَمْ يُؤْتِهِ مَالاً ، فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ هَذَا عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ الَّذِي يَعْمَلُ ، فَهُمَا فِي الأَجْرِ سَوَاءٌ . وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً ، وَلَمْ يُؤْتِهِ عِلْمًا ، فَهُوَ يَخْبِطُ فِي مَالِهِ ، يُنْفِقُهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ . وَرَجُلٌ لَمْ يُؤْتِهِ اللهُ عِلْمًا ، وَلاَ مَالاً ، فَهُوَ يَقُولُ : لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ مَالِ هَذَا عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ الَّذِي يَعْمَلُ ، فَهُمَا فِي الْوِزْرِ سَوَاءٌ (حم . وهناد ، ه. طب. ق. عن أبي كبشة الأنباري)

(*Meselü hâzihi'l-ümmeti kemeseli erbaati neferin*) "Bu ümmetin insanlarının misâli, şu sayılacak dört cins insanın misâli gibidir." Yani bütün insanlar netice itibariyle bu gruplardan birisine dâhil olurlar. Onlara benzerler, o gruplardan bir tanesine ilhak olurlar, ona benzerler.

Nedir bu gruptan bir tanesi?

---

[74] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.275, no:4218; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.230, no:18053; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XXII, s.345, no:867; Ebû Kebşe el-Enmârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.425, no:7273; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.398, no:21055.

(*Raculün âtâhu'llàhu mâlen ve ilmen*) "Birinci grup, kendisine Allah'ın ilim ve mal verdiği bir adamdır ki. (*fehüve ya'melu bi-ilmihî fî mâlihî*) o bilgisine göre malında tasarruf eder." Malını dinî bilgisinin gereğine göre, Allah'ın rızasını kazanmak için gerekli yerlere harcamasını bilir. Bilgisi var çünkü; Allah ilim de vermiş, mal da vermiş. O bilgisine uygun olarak o malı cihada verir, ilim öğrenmeye verir, fukarâya verir, daha başka her çeşit hayrı kollar, gözetir, bulur, yapar; o parayı öyle sarf eder.

(*Ve yünfikuhû fî hakkihî*) "Dünya ve âhiret hayırlarını kazanmak için bu malını kendi hakkında hakkıyla kullanır."

(*Ve raculün âtâhu'llàhu ilmen, ve lem yu'tihî mâlen*) "Allah'ın kendisine ilim verdiği fakat mal nasip etmediği kimsedir. "

Bilgisi var; eli boş, fukarâ, parası yok. Ama ne diyor? (*Ve hüve yekùl*) "Diyor ki: (*Lev kâne lî mislü hâzâ*) Eğer benim de şu zengin kardeşim gibi param, malım olsaydı, (*amiltu fîhi misle'llezî ya'melü*) ben de onun yaptığı gibi yapardım."

"—Ne güzel yapıyor mâşaallah! Ben de Allah yoluna sarf ederdim. Ben de hayr u hasenât yapardım. Sadaka-i câriyeler yapardım. Çeşmeler, hanlar, köprüler, kervansaraylar, hastaneler mektepler yaptırırdım. Hayra sarf ederdim, cihada sarf ederdim."

Ama parası yok, böyle temenni ediyor. Sadece, "Benim de param olsaydı ben de öyle yapardım." diyor. (Fehümâ fi'l-ecri sevâün) Dikkat edin, bu ikisi ecirde müsâvidir." diyor Peygamber Efendimiz.

Birisinin ilmi ve malı var, ilmine göre malını kullanıyor, ecir kazanıyor. Ama ötekisinin ilmi var, parası pulu, malı mülkü yok. Sadece, "Ah benim de param olsaydı ben de öyle yapardım." diyor. Ecirde müsâvidir. Allah-u Teàlâ nasıl dengeliyor.

Kimse, "Benim param yok! Ben nasıl o kadar paraları, sevapları kazanayım?" demeyecek. Kalbini pak tut, sen de kazan. Niyetini hâlis eyle, sen de durduğun yerden kazan. Demek ki dinimiz ne kadar hoş, ne kadar güzel! Allah-u Teàlâ Hazretleri ne kadar adaletle lütfediyor. Adalet ne kelime; lütuflarına, ihsanına sınır yok…

Üçüncü adama gelelim:

(Ve raculün âtâhu'llàhu mâlen, ve lem yu'tihî ilmen) "Üçüncü cins insan, bir adamdır ki Allah kendisine mal vermiş ama ilim vermemiş." Allah'ın rızasının yolunu bilmiyor, bilgisi yok. Bir bakıma cahil. İsterse üniversiteden mezun olsun, Allah'ın yolunu bilmedikten sonra… Bilmiyor. Malı var, bilgisi yok.

(*Fehüve yetehabbetu fî mâlihî*) "O da malını har vurup harman savurup duruyor. (*Yünfikuhû fî gayri hakkihî.*) O parayı hakkı olmayan yerlere sarf ediyor."

Duyuyoruz; bir düğün için şu kadar büyük oteli tutmuş, şu kadar milyon harcamış. Araba almış, bedeli şu kadar bir köşk yaptırmış, şöyle böyle… Olmadık yere, Allah'ın rızasının olmadığı yere harcamış.

Tabii o malda fukarânın hakkı var. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin o mal hakkında emirleri var; "Şöyle harcayacaksın, böyle harcayacaksın. Harama sarf etmeyeceksin, israf etmeyeceksin!" diye emirler var. O onları dinlemediği için, bu gelişigüzel harcamasından dolayı vebal yükleniyor, günaha giriyor. Bu da günah kazanıyor, vizir, vebal kazanıyor.

Dördüncü adama gelelim:

(Ve raculün lem yu'tihi'llâhu ilmen ve lâ mâlen) "Allah kendisine ilim de vermemiş, akıl da vermemiş, mal da vermemiş. Hiçbir şeyi yok. Hem fakir, hem dinden imandan nasipsiz, bilgisi yok."

(*Ve hüve yekùlü*) "Ama diyor ki: (Lev kâne lî mislü hâzâ amiltu fîhi misle'llezî ya'melu.) Benim param olsaydı, elimde imkân olsaydı ben de şunun gibi yapardım. Ne güzel yaptı; şu kadar adamı toplandı, bu kadar çalgıcı getirdi, bu kadar davul zurna getirdi, şu kadar şişe içki açtırdı, bu kadar dağıttı. Herkes zil zurna sarhoş oldu. Oynadılar, kenarlara yıkıldılar." Aslında bir rezalet… Ama o, " Ne güzel oldu, ben de olsaydım ben de öyle yapardım." diyor.

Hadiste bunları demiyor da ben misal olsun diye, hatırda kalsın diye söylüyorum.

Parası yok, böyle yapmadı. (*Fehümâ fî'l-vizri sevâun*) "Onlar da vebalde, günahta müsâvidir." Durduğu yerden o fakir aptal, öteki zengin aptalın kazandığı kadar vebal kazandı.

Peygamber Efendimiz SAS bu hakikati ifade buyurmuş.

Bundan ne ders çıkıyor?

Aman dilimize gönlümüze sahip olalım. Olmadık şeyi temenni etmeyelim.

Filanca adam çocuğunu evlendirmiş; “Benim bir tane evlâdım var. Gelsin davullar zurnalar…” demiş, şöyle harcamış, böyle harcamış. Yaşına başına, saçına sakalına bakmamış, çıkmış ortada içki de içmiş; “Verin ya, bu ömürde bir defa olur, çalsın sazlar!” demiş, oynamış, şöyle olmuş, böyle olmuş… Dansöz gelmiş, dansözün başına para yapıştırmış, şöyle olmuş, böyle olmuş…

Ötekisi de; “Benim de çocuğum olsaydı, ben de öyle yapardım. Tabii ya…” demiş. Tamam, aynı vebali işlemiş gibi o da belâsını buldu.

Öyle demeyeceğiz. Demek ki haksızlığa sözle bile iştirak yok. Değil o haksızlığı aynen yapmak, gidip ona iştirak etmek, sözle bile, “İyi yapmış, ben de olsam ben de yapardım.” demek yok. Çünkü aynı vebal boynuna yükleniyor.

Aman kardeşlerim!

Hem dilimize sahip olalım hem de kalbimize, niyetimize sahip olalım.

“—İstemem, eksik olsun! Böyle istemem! Allah hayırlısını versin. Allah bana hayırlı helal para versin. Hayırlı yerlere sarf edeyim. . . “

“—Bak filanca kardeş ne kadar güzel yerlere sarf etmiş, köyünde bir cami yaptırmış, inşaallah ben de kazanırsam bir cami de ben yaptırayım. Bizim köyde çeşme yoktur, su çıkartayım da çeşme getirteyim, çeşme yaptırtayım. Köylü susuzluktan kırılıyor, içinde böceklerin kıyır kıyır kıvrandığı, solucanların olduğu kurtlu suyu içiyorlar. Yazın birikinti suyu içiyorlar. Mikroplu su içiyorlar. Yarısı telef oluyor. Aman ben şunlara su getireyim!”

“—Aman kış oldu, bu dereden geçilmez. Bütün vasıtalar batar, şuraya bir köprü yaptırayım. “

“—Aman iki üç tane fakir fukarâ zeki çocuk toplayayım, İmam-hatip okuluna vereyim, Kur’an kursuna vereyim, dinimizi öğreteyim!”

“—Sen korkma arslanım, arkanda ben varım. Oku. Sadece istediğin kitabın adını bana söyle. Paraya ihtiyacın varsa sakın başkasına el açma! Cebinde istediğin kadar para olacak, yeter ki Allah’ın dinini, ahkâmını güzelce öğren… Ben öğrenemedim, ben fakir yetiştim, çıraklık yaptım, kalfalık yaptım, ustalık yaptım, şu vakte geldim, dinin kıymetini anladım. Ama artık okuduğum zaman aklım almıyor. Haydi arslanım, sen benim yerime oku da git, köyde kasabada dinimizi anlat.

Kimseden de para isteme, kimseye de elini açma, yüzsuyu dökme. Allah’ın emrini dobra dobra söyle; şu dinimiz yayılsın, şu dinimiz güçlensin. Cehalet çok yaygın, bu milletin dinden, imandan haberi kalmadı. Bunlar zavallılar sapır sapır cehenneme dökülecekler. Bunlardan kurtarabildiğimiz kadarını kurtaralım, irşad edelim!” diye mesela birkaç kişiyi bakar, besler.

Veyahut öyle birisini görmüşse; “Ah benim de param olsa, ben de yapsam… Yok ki, ay sonunu zor getirebiliyorum. Olsaydı ben de kaç tane talebe yetiştirirdim!” derse, ne güzel…

İyi niyet besleyelim. İyi işler yapmaya çalışalım. İyi insanların o iyi işlerine özenelim; kötülere değil.

b. İki Müslümanın Misali

Öteki hadîs-i şerif… Bu hadîs-i şerif de Peygamber SAS Efendimiz’den Enes ibn-i Malik tarafından rivayet edilmiş:[75]

مَثَلُ الْمُؤْمِنَيْنِ إِذَا الْتَقَيَا ، مَثَلُ الْيَدَيْنِ تَغْسِلُ إِحْدَاهُمَا الأُخْرٰى

(ابن شاهين عن دينار عن أنس)

(*Meselü’l-mü’mineyni ize’ltekayâ, meselü’l-yedeyni tağsilu ihdâhüme’l-uhrâ*) “İki müslüman, bir araya geldikleri, karşılaştıkları, mülâki oldukları zaman birisinin ötekisini yıkadığı iki ele benzer.” (*Tağsilu* olması lazım. Burada *yağsilu* yazmış.)

---

[75] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.132, no:6411; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Câmiü’l-Ehàdîs, c.XIX, s.386, no:21028.

Mâlum, koltukaltımda bir arıza oldu, ameliyat oldum, bir müddet sargılı gezdim. Tek elle meğer ne kadar zormuş. Meğer bu iki elin ne kadar kıymeti varmış. İnsan yüzünü yıkayamıyor. Abdest alacak, alamıyor. Bir sürü zorlukları var. Ama iki el olunca birisi ötekisini, altını üstünü yıkıyor. Bunun sırtını bu yıkıyor, bunun sırtını bu yıkıyor. Sabunu oraya buraya götürüyorsun, ikisi birden tertemiz oluyor. Bunun mümkün mü sırt tarafını yıkaması; kendi avucunu ovuşturarak yıkarsın ama dış tarafını yıkayamazsın, bunu bu yıkıyor.

Demek ki insanın kendi kusurunu görebildiği yerler var, göremediği yerler var. Öteki arkadaşı gelecek, o da onun kirini pasını akıtacak, giderecek.

"—Kardeşim, sen şu noktayı gözünden kaçırmışsın. Ama böyle yaparsan vebale girersin, günah olur. Biz bu dünyada gelip geçiciyiz. Biliyorsun birbirimize eskiden beri ne kadar muhabbetimiz vardır. Ben senin kötülüğünü istemem. Kardeşim, bu yaptığın şeyi iyi görmedim. Gel şunu da düzelt, her tarafın dört başı mâmur, mükemmel insan olasın. Bu kusur da sende bulunmasın, buna da rızam yok. Her bakımdan tam ol kardeşim." dersin; sen ona nasihat edersin, o da sana nasihat eder.

İki müslüman bir araya geldi mi birbirine yağ çekmez, hakkı söyler, hayrı söyler, yüzüne gülüp de arkasından kuyusunu kazmaz. "Hoş geldin, merhaba!" el öper; arkasından aleyhinde... Bu müslümanlık sıfatı değil ki… Candan seversin. Çünkü müslüman oldu mu insan, onda sevilecek bir cevher var demektir. Daha ne istiyorsun; müslüman, Allah diyor, secdeye varıyor, namaz kılıyor, Allah'a kulluk etmeye çalışıyor. Kusurlu olabilir. Sanki senin kusurun yok mu? Sanki benim kusurum yok mu?

Herkesin Allah'a mâlum nice kusurları vardır. Kusursuzum diyen insanın en büyük kusuru, kendisini kusursuz saymasıdır. Mümkün mü kusursuz olmak?

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

"—Ben bile günde 70 defadan fazla tevbe ve istiğfar ediyorum."

Demek ki her mertebenin kendine göre çekidüzen vermesi gereken tarafı oluyor.

Kusurlarımızı biz kendimiz göremeyiz. Müslüman

müslümanın aynasıdır, aynaya baktığın zaman görülür. İnsanın burnuna, alnına bir yağlı kara yapışır, hiç farkında olmaz. Bir arkadaşı geldiği zaman; "Mendilini çıkart. Al şu kâğıt mendili, şurayı sil. Galiba yağlı bir şey, makine filan tamir ettin, yüzün simsiyah olmuş." der. Aynaya gidersin; "Hay Allah, iyi ki söyledin ya, hiç farkında değilim. Yüzüm simsiyah olmuş." dersin.

Müslüman birbirlerine faydası olan kimse demektir. Bir müslüman öteki müslümanla karşılaştı mı, ondan ona fayda gelecek, ondan ona fayda gelecek. Onun sayesinde berikisinin kusuru gidecek, izâle olacak; bunun sayesinde de ötekisinin kusuru izâle olacak.

İki müslüman bir araya geldi mi, birisi ötekini yıkayan iki ele benzerler. Birbirlerini pak edecek. Hem iyiliğini düşünecek, hem kötülüğünü izale edecek. Eğer kötülüğünü, hatasını hiç ona duyurmadan izale ediverirse, örtüverirse daha iyi olur. Hiç farkına varmadan açığını kapatıverdin, sessiz sedasız, belli bile etmedin. O çok kâmil insanların işi… Ama öyle olmazsa, kenara çekip söylersin. Halkın ortasında söylemek hayır değildir, iyilik değildir.

"—Ali Efendi, senin şu kusurun var, bu kusurun var…"

"—Pekiyi, ama niye bu kadar kalabalıkta söylüyorsun? Çek bir kenara, söyle. Beni bütün cemaate karşı rezil rüsva ettin. Kenarda söyle, sessizce söyle, o zaman tutayım." der, değil mi?

Sen de kendi kusurunun herkese yayılarak söylenmesini istemediğin gibi, o tarzda kusurlarımızı düzeltmekte yardımcı olacağız.

Yalnız, emr-i mâruf nehy-i münker denen şey çok ince, fevkalâde zor bir şey. Ben âcizâne fakirâne, zaman zaman hadisleri filan okuyunca heves ediyorum, "Ben de şöyle yapayım!" diye; ama bilgisi eksik olunca, kusuru çok olunca insan kaş yapayım derken göz çıkartıyor. Birkaç defa bazı arkadaşlarıma; "Şöyle olsa, böyle olsa…" dedim. Baktım, karşı taraf barut gibi; yaklaştın mı patlayıverecek… Çok ince usulleri var.

Hocalarımızdan duyarız, büyüklerimiz naklediyorlar ki; bazen bir hoca efendi bir talebesinin kusurunu düzeltmek için on yıl beklermiş, fırsat kollarmış. "Şimdi söylesem aklına girmez; bir kulağından girer, öbür kulağından çıkar." Beklermiş, beklermiş,

tam tavına gelsin, münasip bir fırsat olsun, o zaman söylermiş. Yeri geldiği zaman, tam aklına yer edeceği zaman… İşte bu inceliklere de dikkat etmek lazım!

Bizim asıl gayemiz, dostluğu devam ettirmektir. Ben kardeşimin kusurunu dobra dobra söyleyeceğim diye pattadak söylediğim zaman, olmaz. Kadı efendinin bir gözü hakikaten kör bile olsa; "Merhaba, nasılsın kör kadı?" dediğin zaman, "Bana kör kadı dedi!" diye kızar. Öyle demeyeceksin.

Askerin birisi, paşa eski zamanda masasında gözlüğü aramış, yok. Oraya bakmış, yok; buraya bakmış, yok. Kitap okuyacak, imza atacak, evrak okuyacak; gözlük yok… Zili çalmış. O zaman elektrikli değil, çekmek sûretiyle zili çekmiş. Yâveri içeri gelmiş.

"—Be adam! Nereye koydun benim gözlüğümü? Yok ortada!" demiş.

Yâveri şöyle bir bakmış; ne kadar àrif zarif insanlar var…

"—Paşam, siz hiç merak etmeyin, ben derhal o gözlüğü buldurturum. Siz şimdilik alnınızdaki gözlükle idare ediverin. Ben onu derhal buldurur, sizin huzurunuza getirtirim." demiş, dışarı çıkmış.

Adamın da hoşuna gitmiş.

"—Paşam, nedir senin bu yaptığın? Gözlükleri başının üstüne kaldırmışsın, ondan sonra bana bar bar, 'Gözlükler nerede?' diye bağırıyorsun. Kendinden haberi yok!" dese…

Haklı ama öyle dese gümbürtüye gider, olmaz. Öyle dememiş; "Siz alnınızdaki gözlükle idare ediverin, ben onu bulurum, merak etmeyin!" demiş.

Her şeyin usûlü var. Tatlılıkla söylemek lazım, güzel söylemek lazım ki, ahbaplık gitmesin. Ahbaplık gittikten sonra kıymeti kalmaz. Ahbaplık bir kesildi mi… Her gün bir ahbabın etrafında kimse kalmaz. Onun için, "Yârsız kalmış cihanda, ayıpsız yâr isteyen." Kusursuz yâr isteyen insan dünyada yârsız, ahbapsız kalır.

Neden? Onu beğenmez, bunu beğenmez, onu darıltır, bunu küstürür… Etrafında bir de bakar ki hiç kimse kalmamış.

"—Ya bu adamlar niye benden bucak bucak kaçıyorlar? Ben bunların alacaklısı mıyım?" der.

Bilmiyor ki, o kendisinin fazla sertliğinden oluyor.

Yumuşak yumuşak, severek yapmak lazım. Yeri gelince yutkuna yutkuna yapmak lazım. Kendini onun yerine koyarak yapacaksın, darıltmayacak gibi yapacaksın.

c. Haramdan Sadakanın Misâli

Diğer hadîs-i şerif:[76]

مَثَلُ الرَّجُلِ الَّذِي يُصِيبُ الْمَالَ مِنَ الْحَرَامِ ، ثُمَّ يَتَصَدَّقُ بِهِ ، لَمْ يُتَقَبَّلْ مِنْهُ ، إِلاَّ كَمَا يُتَقَبَّلُ مِنَ الزَّانِيَةِ الَّتِي تَزْنِي ، ثُمَّ تَتَصَدَّقُ بِهِ عَلَى الْمَرْضَى

(أبو نعيم عن الحسين بن على)

(*Meselü'r-raculi'llezî yusîbü'l-mâle mine'l-harâmi, sümme yetesaddeku bihî, lem yukbel minhu, illâ kemâ yetekabbelu mine'z-zâniyeti'lletî teznî, sümme tetesaddeku bihî ale'l-merdà*)

Bir insanın haramdan para kazandığı zaman, o haramla gidip hayır yapması bir işe yaramaz. Bu hadis-i şerif onu gösteriyor.

Peygamber Efendimiz SAS diyor ki;

"—Bir adam ki haramdan mal elde ediyor, sonra onunla tasaddukta bulunuyor, sağa sola sadaka veriyor, hayır hasenât yapıyor. (*Lem yukbel*) Ondan bu kabul olmaz."

Bu neye benzer? Affedersiniz, "Kötü bir kadının kötülük yapıp da kazandığı parayı, götürüp hastalara bağışlaması gibidir."

Olmaz. Çünkü kendisi mahvoluyor. Kendisinin haysiyeti, şerefi, ırzı pâyümâl oluyor. İnsan harama bir kere elini uzattı mı, harama daldı mı olmaz, mahvolur.

Onun için, harama el uzatmayacağız. Her şeyin helâlini isteyeceğiz. Az da olsa helalini isteyeceğiz.

---

[76] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.138, no:6326; Hüseyin ibn-i Ali RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIX, s.368, no:20986; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.305, no:2760.

“—Bu maaşla geçinilir mi? Elbette rüşveti vereceksin.” diyor.
Ötekisi;
“—Rüşvet haram değil mi?” diyor.
Memur da masada diyormuş ki:
“—Ya bu maaşla geçinilir mi?”

Sen o masadan çekil; o masada o maaşla geçinmeye razı nice ortalıkta işsiz dolaşan insan var şu memlekette… Sen oradan defol, çekil! Orada hem o kadarcık maaşı alıp, hem de rüşvet yemeyecek, haram yemeyecek nice hayırlı insan var.

Tabii sen karına Avrupa’dan boya getirtirsin, az paraya razı olmazsın, az yiyeceğe razı olmazsın, evinde sekiz dokuz çeşit yiyecek olsa onları azımsarsın. Gelsin kebaplar, gitsin köfteler... Böyle olunca tabii ona para yetmiyor. Yetmeyince de harama sapıyor.

d. Fıkıh Bilmeyen Kimsenin İbadeti

Bu hadîs-i şerif Hz. Âişe-i Sıddîka Validemiz’den rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz söylemiş, nakleden Hz. Âişe Anamız. Allah şefaatine nâil etsin.

Cahil ibadet ediciler, bilgisiz ibadet eden âbidler hakkında bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:[77]

مَثَلُ العابِدِ الّذي لا يَتَفَقَّه ، كَمَثَلِ الّذي يَبنِي بِاللَّيل و يَهدِمُ بِالنَّهَارِ

(ابن أبى الدنيا فى العلم ، والديلمى عن عائشة)

(*Meselü’l-àbidi’llezî lâ yetefekkahu, kemeseli’llezî yebnî bi’l-leyli ve yehdimu bi’n-nehâr*)

(*Meselü’l-àbidi’llezî lâ yetefekkahu*) “Tefakkuh etmeyen, dinde fıkıh bilgisine sahip olmayan, derinliğine bilgisi olmayan àbid.”

“Haram nedir? Ne yaparsa Allah’ın rızasına uygun olur? Ne yaparsa Allah’ın rızasına aykırı olur?” Bu hususta bir bilgisi

---

[77] Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.142, no:6439; Hz. Aişe RA’dan. *Camiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.371, no:20992.

olmayan âbid; kalkıyor, oturuyor, namaz kılıyor, tesbih çekiyor, bir şeyler yapıyor. Ama bilgisi yok, tefakkuh etmemiş, fakih olmamış, dinde gerekli bilgileri elde etmemiş; boyuna ibadet yapıyor.

Neye benzer? Peygamber Efendimiz nasıl tasvir eylemiş?

(*Kemeseli'llezî yebnî bi'l-leyli ve yehdimu bi'n-nehâri*) "Geceleyin yapıp, gündüz yıkan adama benzer." Geceleyin duvarı yapıyor, gündüz paldır küldür yıkıyor; öyle insana benzer.

Âbid de geceleyin geçer, tesbih çeker, namaz kılar. Ama bilmeden yapıyor, yanlış yapıyor, yersiz yapıyor, ters yapıyor veyahut başka bir düşünceyle yapıyor.

Mesela, Allah her namazı kabul etmez. Burada herkes namaz kılıyor ya. Burada veyahut camilerin herhangi birinde herkes namaz kılıyor. Bazısı dışarıya eli hemen hemen boş gibi çıkar, bazısı kucak kucak sevap almış çıkar. İnsan şuur derecesine göre, aklının idrakinin seviyesine göre ecir alır. Herkes aynı derecede ecir almaz. Hele gösteriş için, riya olarak namaz kılmışsa, Allah kabul etmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri ancak ihlâslı ameli kabul eder, riyakârâne ameli kabul etmez.

Birisi sordurtmuş. Ebû Hüreyre RA gelmiş, Rasûlullah'a demiş ki;

"—Yâ Rasûlallah, bir insan müslüman ama, işte fakirlik var, 'Cihad edeyim, ganimetten para gelsin, biraz elim zenginlesin, ferahlasın, neler geçerse elime para kazanayım!" diye mal kazanmak için harbe katılırsa durumu nedir?"

"—Ona hiçbir sevap yoktur!" buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Gitmiş, soranlara söylemiş. "Olmadı, git bir daha sor." demişler, bir kere daha gitmiş.

"—Yâ Rasûlallah, bir insan mal kazanmak için cihad ederse hiç mi ecir alamaz?"

Bir kere daha gelmiş, anlatmış. Yine "Olmadı ya, biraz detaylı, teferruatlı anlat." mı dediler, nasıl olduysa, Ebû Hüreyre RA üç defa gelmiş. Peygamber Efendimiz de üç seferinde; "Onun hiç ecir ve sevap alması mümkün değildir!" buyurmuş.

Gidecek, çarpışacak, uğraşacak; ama niyet ne?

"—Sonunda para, gelir. "

Niyeti bozuk olduğu için cihad gibi kıymetli bir amelin dahi hiç

kadr ü kıymeti olmuyor.

Namaz da böyledir. Oruç da böyledir. Kur'an okumak da böyledir. Sadaka vermek de böyledir. İlim öğrenmek de böyledir. Her amel böyledir.

Gösteriş için; "Utandım, 'O kadar zengin, vermedi. ' derler diye verdim." Veyahut; "Yap şu minareyi, yaz benim ismimi kitabesine, ismim nâmım yürüsün." Olmaz. Başkaları "ne cömert" desinler diye, "aferin" desinler diye, "hiç vermedi" diye ayıplarlar diye. . . Olmaz.

Süfyan-ı Sevrî diye bir fakih var. Hatta mezhep kurmuş da mezhebi devam etmemiş. Evinde abasını giymiş, dışarı çıkmış. Tanıdıkları demişler ki;

"—Ya imam, abayı ters giymişsin. "

Bakmış, giydiği aba ters. Demiş ki;

"—Ben bu abayı sırtıma Allah rızası için giymiştim, şimdi kul rızası için çıkartmam. "

"—Allah rızası için giydiğim şeyi kul rızası için çıkartmam. Varsın ters olsun, ayıplayan ayıplasın. "

İnsanın her şeyi Allah rızası için yapması lazım geliyor.

Hocası evine gelmiş, Ebû Süleyman ed-Dârânî. Hanıma seslenmiş;

"—Ey hatun! Aman, hocamız geldi, yemekleri ikinci hacdan getirdiğimiz güzel tabaklara koy. "

Hocası demiş ki;

"—Be hey mürâî, riyakâr! Senin şimdi iki haccın da bâtıl oldu. Git yeniden haccet. Laf arasında iki hac yaptığını söylemiş oldun. "

Eskiler böyle dikkat ederlermiş. Riya olmayacak, niyet kötü olmayacak, her şeyi Allah rızası için yapacak. Pek çok incelikler var.

Bunları bilmiyor; gece yapıp gündüz yıkana benzer.

Çare? Çare; dinî bilgileri öğrenmek, Allah'ın rızasının yolları öğrenmektir. Allah neyi sever, neyi sevmez, neyi emretmiş, neyi yasak etmiş, bunların hepsini bilip yaptığı işi Allah rızası için yapacak, yapmadığını Allah rızası için yapmayacak.

Mesela, bir insanın dârü'l-harbde düşmana silah satması yasak. Ticaret serbest ama düşmanı kuvvetlendirecek silah satması, mal satması yasak oluyor. Yerine göre iş değişiyor.

Hâtem-i Esam Hazretleri'ne getirmişler, "Al şunu!" diye para uzatmışlar. Şöyle bir duraklamış. Paraya ihtiyacı yok. Çok büyük meşâyihten birisi. Ama şöyle bir duraklamış, almış. Sormuşlar:

"—Efendim, sizin huyunuz değildi, parayı niye aldınız?"

Diyor ki;

"—Reddetsem nefsim hoşlanacak, ben zengin adamım. Paraya mı ihtiyacım var?"

Alacak, tabii başka fukarâya verecek, Allahu âlem. Bak nefsiyle nasıl zıt gidiyor. Ama nefsine bir pay çıkmasın diye öyle yapmış.

Ebû Yezid el-Bestamî, Allah şefaatlerine nâil etsin, ikindi vakti olmuş, -oruçlu- nefsi boyuna kendisiyle uğraşıyor. Diyormuş ki; "Hadi bugün yine oruçlusun, epeyce sevap kazandın, Allah'ın yolunda yürüyorsun. . ." Nefsi içeriden böyle bir şeyler söyleyip duruyor. Gitmiş bir üzüm almış, ağzına atmış, çiğnemeye başlamış. Nafile orucunu bozmuş. Demiş ki;

"—Ey nefis! Ne sana olsun, ne bana! Ne sana pay çıksın, ne bana!"

Nefisleriyle nasıl uğraşmışlar. . .

İşte bunlar bilgiler. . . Buna benzer şeyleri Allah'ın rızasını bilen insan yapar.

Mesela kibir, Allah'ın en sevmediği huylardan birisi. Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete girmeyecek. Hadi gel bakalım böbürlen. . . Gel bakalım dağları deler gibi yerde yürü. . . Burnun havada dolaş bakalım. . . Allah sevmiyor! İstersen alim ol. "Benim bu kadar ilmim var. . ." Kıymeti yok. Mütekebbir oldu mu kıymeti yok. Mütevâzı olacak, haddini bilecek. Çünkü Allah tevâzuyu seviyor.

İşte buna benzer şeyleri, amelleri hangi şeyler bozar, hangi şeyler Allah'ın indinde makbul olur, insan bunları bilmezse kaş yapayım derken göz çıkartır. Onun için, doğrudan doğruya, gelişigüzel, körü körüne, neticesini görmeden ibadet, âbidlik değil de; -kulluğu, her yaptığımız işi- şuurla, anlaya anlaya, duya duya,

edebine riayet ede ede yapacağız.

Tasadduk ederken öyle… Tasadduk deyince hatırıma geldi. Kur'ân-ı Kerîm'de âyet-i kerîmede buyuruyor ki:

لاَ تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالأَذَى (البقرة:٢٦٤)

(*Lâ tübtılû sadakàtiküm bi'l-menni ve'l-ezâ*) "Ey müslümanlar! Verdiğiniz zekâtları, sadakaları başa kakmak, eza vermek sûretiyle iptal etmeyin, bâtıl etmeyin, boş etmeyin!" (Bakara, 2/264)

Demek ki başa kaktı mı, eza verdi mi boşa gidiyormuş. O halde ona dikkat etmesi lazım.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

"—Zenginin vereceği hayrı, sadakayı, zekâtı tehiri zulümdür."

"—O halde tehir etmeyeyim, hemen vereyim."

İşte eskiden bunları öğretirlerdi. Şimdi sadece abdest almanın, namaz kılmanın usûlü öğreniliyor da bu amelleri neler iptal eder, o öğretilmiyor.

Mesela, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"—Nice oruçlu insan vardır ki akşama elinde aç ve susuz kalmaktan başka kârı yoktur. "

Bak ne kadar güzel söylemiş Efendimiz ki tam bugünün ilmine uygun; "Hiçbir şey yoktur." demiyor, "Aç ve susuz kalmaktan başka kârı yoktur." diyor.

Aç ve susuz kalmanın vücuda bir faydası var; perhiz yapmış oluyor. Ama sevabı yok.

Neden? Gıybet etti, dedikodu yaptı, harama baktı, çalgı dinledi, öteki günahları işledi… Nerede kaldı senin orucun?

Diline oruç tutturmadın. Kulağına oruç tutturmadın. Gözüne oruç tutturmadın. Gözün nâmahremlere tekrar tekrar bakıp bakıp dururken öyle oruç olur mu?

İşte orucu bozuyor, sevabını beklemesi boşuna oluyor. Evet, "Benim orucum artık bozuldu, ona baktım." diye insan orucu açmaz; ama öyle yaparsa sevabı gider, diye hadîs-i şeriflerde bildirilmiş.

O halde, hangi şeyler insanın amelini boşa çıkartır, bunları öğrenmemiz lazım. Bunları tasavvuf öğretiyor.

Tasavvuf nedir? İnsana amel-i kalbîyi öğretir. Kalbin, niyetin, için yani yaptığın amellerin iç yüzlerinin Allah tarafından kabul olmasının şartlarını öğretir. Kulun Allah tarafından sevilmesi yollarını öğretir.

Bu bilgi olmazsa, bu bilgi yasaklanırsa, bu bilgi engellenirse, bu bilgi hor görülürse, herkes bu bilgiye hücum ederse, o zaman amellerin bu tarafı hiç nazar-ı itibara alınmaz, ortada bir sürü yalancı pehlivan dolaşır; içleri harap, dışları müzeyyen, dışı süslü, içi pis… Öyle olur. Halbuki kalbin ameli, kalbin temizliği de aynı derecede önemli.

Onun için, dinde bilgi sahibi olalım. Hem zâhirî fıkhı öğrenelim, hem kalbin fıkhını, ilmini öğrenelim, amellerin kabul olmasının şartlarını öğrenelim. Aksi takdirde boşuna akıntıya kürek çekmiş oluruz. Yürü yürü yürü; bir arpa boyu yol gitmemiş.

"—30-40 yıldır dervişim, hiçbir şey olmuyor!"

Olmaz tabii ya… Senin kafanı değiştirmen lazım. Bu kafayla olmaz ki!

Hocamız açıklamada, şerhte Hz. Ali Efendimiz'in bir sözünü yazmış, o da hoşuma gitti:

قال علي رضي الله عنه: قصم ظهري رجلان؛ عالم متهتك ،

وجاهل متنسك .

(*Kàle aliyyin radıya'llàhu anhu*) Hz. Ali Efendimiz diyor ki:

(*Kaseme zahrî racülân*) "İki adam bel kemiğimi kırdı, belimi büktü." İki adam Hz. Ali Efendimiz'i mahvetmiş. Nasıl mahvetmiş, arkasından dinleyelim:

1. (*Alimün mütehettikün*) "Bu belimi kıranlardan bir tanesi alim; ama haramlara hücum ediyor, saldırıyor, aldırmıyor, işliyor. Bilgisi var, günahtan korkmadan yapıyor. Beni mahvedenlerdin birisi bu."

2. (*Ve câhilün mütenessikün*) "Ötekisi de cahil; yalan yanlış

ibadet etmeye çalışıyor."

"—Helvacı babanın etrafında dokuz defa dolaş.

Ne oluyor dolaşınca?

"—99 tane mum yaktırdım. "

Ne olur? Mumların ışığından ona ne fayda?

Mumları ziyan ettin. Hıristiyan âdeti, bid'at… Bid'atten hiçbir fayda, kâr gelir mi?

Demek ki Hz. Ali Efendimiz halifeydi ya, etrafındaki insanlardan böyle sıkıntı çekmiş. "Bu iki insan belimi büktü." diyor. Böyle insanlar çok dert açar. Bilgisi var; tatbik etmiyor. Bilgisi yok; gelişigüzel, yalan yanlış iş yapıyor.

Geçen gün arkadaşlarla oturuyorduk, söylediler.

"—Dinde el öpmek yoktur." demişler.

Hadis-i şerifleri okuyup duruyoruz. Peygamber Efendimiz'in elini de öpmüşler, ayağını da öpmüşler. İlmine hürmeten alimin ayağını da öpmüşler. Peygamber Efendimiz'in her şeyini ganimet bilmişler. Saçının bir telini bergüzâr, yâdigâr olarak aldı mı, onu canına minnet bilmiş. Abdest aldığı sudan bir parça aldı mı, canına minnet bilmiş. Bilmiyorlar, gürültü patırtı çıkartıyorlar. Büyük alimlerin eli öpülebilir.

"—Cuma kılmak büyük vebal, büyük günah! Sen niye Cuma kıldın? Mahvoldun!" diyorlarmış.

Cuma vebal olur mu?

Bunu söyleyen kimseler var. Müslüman ama böyle diyorlar. Ben şaşırıyorum.

"—Allah Kur'ân-ı Kerîm'in mânasını indirmiştir. Bu sayfaların önemi yok, bunlar kâğıttır!" deyip Kur'an'ın üzerine oturuyormuş.

Duydum. Belki siz de duydunuz, belki de gördünüz. Olmaz böyle şey!

e. Müslümanın Derdiyle Dertlenmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[78]

---

[78] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V,s.69, no:4696; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan. *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.383, no:21021.

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَهْلِ الإِيمَانِ ، مَثَلُ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ ؛ يَأْلَمُ مِمَّا يُصِيبُ أَهْلِ الإِيمَانِ ، كَمَا يَأْلَمُ الرَّأْسُ مِمَّا يُصِيبُ الْجَسَدَ (طس.

عن سهل بن سعد)

(*Meselü'l-mü'mini min ehli'l-imâni meselü'r-re'si mine'l-cesedi ye'lemü mimmâ yusîbu ehle'l-imâni kemâ ye'lemü'r-re'sü mimmâ yusîbu'l-cesede*)

"Ehli iman olan bir mü'min, vücuttaki başa benzer. Nasıl vücuttaki baş, vücudun herhangi bir yerine bir hastalık geldiği zaman elem çekerse, o mü'min müslüman da öteki müslümanlara bir sıkıntı gelince dertlenir. "

İyi, has, hâlis müslüman, müslümanın dertleriyle dertlenir.

"—Oh el-hamdü lillâh, bugün karnım tepe gibi doydu. Dokuz saat uyku uyudum. Dükkânda bugünkü kazancımız da, Allah bereket versin, fena değil. Gel keyfim gel. Yarın nerede gün etsek?

Tatil gününde nereye gitsek? Bahar da geçti, yaz yaklaşıyor, yazlığı nerede yapsak? Ah nerelerde deniz kenarları. Bu yakınlardaki deniz kenarları kirlendi. Ege kıyılarına mı gitsek, Antalya taraflarına mı gitsek, Karadeniz taraflarına mı gitsek?”

Pekiyi, kardeşim Afganistan’dan haberin var mı? Suriye’den, Mısır’dan, Libya’dan, Afrika’dan, Irak’tan, İran’dan haberin var mı?

“—Var ama ne yapalım hocam?”

Kimsenin kimseyle ilgilendiği yok.

Bizim arkadaşlardan birisi Pakistan’a gitmiş gelmiş. Oradaki müslümanların hâlinden bahsetti. Baktım gitti, geldi, hali değişti. Çünkü yüz binlerce aile çadırlarda yaşıyor. Onlara bir şey tevzî edeceksin de yiyecekler.

İnsan bir hafta yıkanmadığı zaman ne oluyor, biliyor musunuz? Terler üzerinde biriktiği zaman her tarafı kaşınmaya başlıyor. Suyu bulamıyorlar, çadırın neresinde yıkanacak? İhtiyaçlarını nasıl giderecek?

Hacca gittik, yollarda abdest alacağız, yüznumara büyük ihtiyaç… Bizim el-hamdü lillah yollarımızda, benzin istasyonlarında, gidiyorsun da paralı pullu bahşiş veriyorsun ama hiç olmazsa şakır şakır sular akıyor, abdestini alıyorsun. Allah Allah… Yer yok, benzin istasyonları yok, su yok. Bir hâl olduk. Bizim çocuklar da:

“—Baba, inşaallah büyürsem, zengin olursam bu yollara sıra sıra abdest tazeleme yerleri yapacağım.” dedi. Büyük ihtiyaç…

Otobüsle gidenler bilirler. Camileri, camilerin abdest alma yerlerini kilitliyorlar. Neden? Bir otobüs gelir de abdest alır, sular biter diye.

Bir bakıma onlar da haklı… Bizimkiler de çekirge sürüsü gibi geldi mi bir iniyor; helva yiyormuş, yemek yiyormuş. Böyle yapanlar da varmış. Çöplerini bırakıyorlarmış. Adamlar gittikten sonra temizleyeceğiz diye uğraşıyorlarmış. Ama zengin memleket, isterse güzel tedbirler de alabilir.

Hâsılı, müslüman müslümanın derdiyle dertlenecek.

“—Ben müslüman oldum, kendim rahatım.”

Kendin rahatsın ama öteki kardeşlerin rahat değil. Sen

onlardan birkaç tanesini daha rahat ettirme imkânına sahipsen, onların da derdiyle dertleneceksin.

Çok uzağa gitmeyin. Ben sanıyordum ki geri kalmış bölge sadece bizim doğu illerimizdedir. Denizli taraflarına gittim, baktım; susuz, yolsuz, harabe, bakımsız çok yerler var. Bir kere buraya gelen kendi memleketini unutmasın. Nereden gelmişse bu memleketin, bu nimetlerinden faydalandıktan sonra, biraz para biriktirsin, hayır yapsın! Gitsin kendi memleketinin ihtiyaçlarını görsün.

Memleketimiz çok şeye muhtaç. Her bakımdan çok şeylere muhtaç. Müslümanın dertleriyle dertlensin. Hiç olmazsa kendi memleketimizin içindeki müslümanlarla dertlensin. Gücü yeterse her çeşit müslüman ile de ilgilenip, ne çeşit yardım yapabilirse yapmaya çalışısın. İlaçsızlıktan kırılıyorlar, doktorsuzluktan kırılıyorlar. Bir taraftan düşman kırıyor, bir taraftan da imkânsızlıktan kırılıyorlar. Doktor istiyorlar, cerrah istiyorlar, ilaç istiyorlar. Parasıyla istiyorlar; yok…

f. Ateşli Hastalığın Faydası

Bir hadisi daha okuyayım:[79]

مَثَلُ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنُ حِينَ يُصِيبُهُ الْوَعْكُ أَوِ الْحُمَّى ، كَمَثَلِ حَدِيدَةٍ تَدْخُلُ فِي النَّار ، فَيَذْهَبُ خَبَثُهَا ، وَيَبْقَى طَيِّبُهَا (البزار عن عبد الرحمن بن أزهر)

(*Meselü'l-abdi'l-müminü, hîne yusîbühü'l-va'kü evi'l-hummâ, kemeseli hadîdetin tedhulu fi'n-nâri, feyezhebü habesühâ, ve yebkâ tayyibuhâ.*)

---

[79] Bezzar, *Müsned*, c.II, s.12, no:3456; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.499, no:1288; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.159, no:9838; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.30, no:3801; Abdurrahman ibn-i Ezher RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.323, no:6763; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.371, no:20994.

“Müslüman kendisine bir titreme, ateşli hastalık, ağrı olduğu zaman…” Neye benzer? Bir demire benzer. Demir ateşin içine girer. Paslı demir ateşin içinde kızıp, ısınıp akkor hâline geldikten sonra bütün kiri, pası gider, tertemiz demiri kalır.

İşte ateşi olan bir müslüman da böyle bir hastalığa uğradı mı, sonunda böyle olur. Bu hususta başka hadîs-i şerifler daha önceki haftalarda geçmişti.

Bu ne demek? Müslüman hasta olduğu zaman, evet bir sıkıntı çekiyorsun; gam, keder, üzüntü, ağrı, sızı ve saire oluyor, ateşler içinde sayıklıyorsun; ama günahların gidiyor, siliniyor, tertemiz oluyorsun. O bakımdan, hastalık da bir bakıma kârlı oluyor. Hasta oluyorsun ama sonunda bazı faydalar hâsıl oluyor.

Hastalığı temenni etmeyelim. Allah hastalarımıza şifalar versin…

Bir kardeşimiz de:

“—İki aydır babam yatmaktadır.” diyor.

Cümle hastalarımıza Allah şifalar versin… Allah cümlemize, vücutlarımıza âfiyetler versin… Bu sıhhatleri, âfiyetleri, paraları, pulları, zamanları, imkânları hem kendi hayrımıza, dünya ve âhiret hayrımıza; hem de öteki müslümanların hayrına kullanmak şuurunu ihsan eylesin... Biraz da başka müslümanlar için yanıp yakılıp da, Ümmet-i Muhammed’e faydalı olanlardan olalım!

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

22. 04. 1984 - İskenderpaşa Camii

10. İLİM ÖĞRENMENİN FAZİLETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîne seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem… Ve şerre'l-umûri muhdesatühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ve ennehû kàl:

مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ (الديلمى عن ابن عباس)

(*Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve bereketi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri ibadetlerimizi, taatlerimizi kabul, dualarımızı revâ eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerini hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından size nakledeceğim.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına geçmeden önce, hâssaten ve evvelen Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruhu için ve onun cümle âl, ashab, etba' ve ahbabının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk u âliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Mürtezâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzeran eylemiş olan bütün silsilemiz mensublarının,

halifelerinin, müridanının, muhibbanının ruhları için:

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek için şu ilim meclisine gelmiş siz kardeşlerimizin âhirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin ruhları için; biz hayatta olan müslümanların da Mevlamız'ın rızasına nâil olup, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup derse öyle başlayalım:

……………………

a. Alimlerle Oturmak İbadettir

Mukaddimede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif İbni Abbas RA Hazretleri'nden Deylemî'nin kaydettiği bir hadîs-i şeriftir. Peygamber SAS Hazretleri buyurmuştur ki:[80]

مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ (الديلمى عن ابن عباس)

RE. 392/6 (*Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün*)

Mücâlese, oturuşmak, karşılıklı oturmak demektir. *Ulemâ*, alimler demektir. (*Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün*) "Alimlerle karşı karşıya geçip oturmak, bir mecliste bulunmak, alimlerin meclisine iştirak etmek, onların huzurunda bulunmak bir ibadettir." Peygamber SAS böyle buyurmuş.

Ulemâdan murad, ilmi ile âmil, şer'i şerifin ahkâmına vâkıf, verese-i enbiyâ olan, Ümmet-i Muhammed'e hayırları, dini öğreten kimselerdir. Onlarla oturmak ibadettir. Çünkü onların, sussa bile, sükûtlarından bile istifade olur. Sustuğu zaman susmalarından, konuştuğu zaman konuşmalarından, hareket tarzlarından, kızmalarından, sevmelerinden, sevinmelerinden, üzülmelerinden, hepsinden çıkarılacak dersler vardır.

Ben alimin meclisinde bulundum, birisi geldi şöyle sordu o şöyle dedi; şöyle hareket etti; şöyle bir şeyden bahsedilince böyle

---

[80] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.156, no:6486; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.148, no:28756; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIX, s.404, no:21069.

oldu; üzüldü, sevindi diye onların her şeyi bize numûne-i imtisâl olduğu için; dinimizi, ibadetimizi, Allah'a kulluğumuzu daha iyi yapmaya vesile olduğu için, alimlerle oturmak: namaz kılmak, tesbih çekmek, oruç tutmak, hacca gitmek gibi bir ibadettir.

Çünkü ibadetin kaynağı, vesilesi olan ilim, alim ile bir arada bulunmakla elde edilir. Hz. Ali Efendimiz buyurmuş ki:

"—İlim hakiki mürşiddir."

Çünkü mürşidler de ilme göre yol tutarlar. İlim hakiki mürşiddir; ilim olmazsa, insan kaş yapayım derken göz çıkartır; hayır yapayım derken şer işler. Peygamber Efendimiz'in sünnetine aykırı iş yapar. İnsanları doğruya götüreyim derken yanlış söz söyler. Onun için her şeyin aslı esası bilmek, ilim oluyor.

İnsan Mevlâ'ya giden yola girdiği zaman, ilk halledeceği derdi nedir? Cehaletten kurtulmak. Çünkü:

مَا اتَّخَذَ اللهُ وَلِيًّا جَاهِلاً ، وَلَوْ اتَّخَذَهُ لَعَلَّمَهُ .

(*Me'ttehaza'llàhu veliyyen câhilâ*) "Allah, cahil bir kimseyi velî edinmez kendisine... (*Velev ittehazehû, leallemehû*) Sevdi mi, kendisine velî edindi mi; öğretir. Cahil bırakmaz."

Allah cahili dost edinmez kendisine… Allah dostu olmak için şart nedir? Mutlaka bilgili olmaktır. Allah'ın haramını helâlini, rızasını gazabını bilmeden olmaz.

"—Hocam bazı ümmî kimseler varmış, hem de velî imiş." derseniz, Allah öğretiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri öğretiyor, cahil bırakmıyor; o, ağzını açıp gözünü yumup söz söylemeye başladığı zaman, büyük alimleri âciz bırakacak kadar tatlı konuşuyor, güzel konuşuyor, ağzından inciler mercanlar saçılıyor.

Kafkasya'da kalan Şirvan diye bir şehirde, Şah Kubat diye bir halvetî şeyhi… Kendisi ümmî imiş, okuma yazması yokmuş. Şeyhi büyük alim, vefat edeceği zaman diyorlar ki;

"—Efendim, efendimiz, hocamız! Emanet kime kalıyor, kime bırakıyorsunuz?"

Ne emaneti? İnsanların Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna irşadı,

hakka daveti, hayrın öğretilmesi, ta'limi hizmeti, Peygamber Efendimiz'in mesleği.

"—Kime kalıyor bu iş, bu mübarek emanet?"

Demiş ki;

"—Şah Kubat'a kalıyor."

"—Efendim kime kalıyor?"

"—Şah Kubat'a kalıyor."

"—Efendim kime kalıyor?"

"—Canım, Şah Kubat'a kalıyor."

O dağda çobanlık yaparmış, ümmî imiş. Arabiyat, Farisiyat, fıkıh, tefsir hadis... böyle şeyleri çok iyi bilmezmiş. Şeyhin kendisinin evlatları var, medreselerde müderris, bilgili kimseler... Onun için tekrar tekrar sormuşlar. Sonunda demiş ki:

"—Siz galiba ben ölüm döşeğinde yatıyorum diye şeyhinizin aklına bir hal geldi sandınız; öyle bir şey yok. Ben istemez miyim ciğerpârem evladımı yerime geçirmeyi? Ama bu emanetullahdır, Rasûlüllah'ın işaretiyle olur, kendi kendine olmaz. Ne yapayım ki, işaret ona." O mübarek de o makama geçmiş...

Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeye kadirdir. İşte ârif diyoruz ya, alim değil ama ârif oluyor. Dinleyenler sohbetinde mest olurmuş, neler neler söylermiş, tatlı tatlı konuşurmuş.

Bir keresinde zamanın uleması demişler ki;

"—Allah Allah! Bu adam kim? Gidelim şuna emr-i mâruf nehy-i münker yapalım birçok şeyler söyleyelim."

Kırk tane medreseli hoca ile beraber kafalarında kurmuşlar kurmuşlar. Hayat hikâyesinde okudum geçen gün… Şeyhin ziyaretine gitmişler. Dervişler diyorlar ki;

Efendim, filanca büyük alim ve onun 40 tane medreseli okumuş dânişmendi size nasihat etmeye geliyorlar.

"—Eh buyursun, hasbünallah!" demiş. Güzel, nasihat etmek fena bir şey mi? "Buyursunlar!" İçeri gelmişler; selamün aleyküm, aleyküm selam, musafaha etmişler, oturmuşlar;

"—Buyurun efendiler, hoş geldiniz, konuşun bakalım." demiş, başını eğmiş... Ötekiler uğraşmışlar, didinmişler zihinlerinde hiçbir şey kalmamış, silinmiş; bir tek kelime söylememişler.

O kadar medresede ilim okudun, ne oldu? Ondan sonra:

"—Efendim biz buraya bir şey söylemeye değil, sizin

feyzinizden istifade etmeğe geldik. Siz buyurun, bizi irşad buyurun, ne söyleyecekseniz söyleyin." demişler.

Bir açmış ağzını bir güzel şeyler söylemiş ki, hatta birkaç gün evvel okudukları, sürdükleri hadis tefsir kitaplarında bazı müşkül yerler olmuş, o kadar ulema kendi oturdukları zaman çözememişler, o çözemedikleri şeylerin cevaplarını da orada veri verivermiş, şaşırmış kalmışlar. Hayran kalmışlar, ondan sonra elini tutmuşlar öpmüşler, intisap etmişler; alim, kâmil kimse olmuşlar.

Alim ilmine mağrur olursa aşağı düşer. Tevazuu elde edip, mütevaziâne Allah'a boyun büküp de halis muhlis hareket ederse, mütevazı olursa Allah-u Teàlâ Hazretleri ilminin yanında irfanın kapısını da açar, hayırlar olur. Hakiki alim öyle...

Hüsameddin Çelebi hakkında Mesnevî'nin başında yazıyor ki:

"Bu o ümmî zâta mensubdur ki, o zât-ı muhterem; (*Ene emseytü kürdiyyen ve asbahtü arabiyyen*) 'Akşamleyin Kürt olarak yattım, sabahleyin Arap olarak kalktım!' demiş.

(*Emseytü kürdiyyen*) "Kürt olarak yattım. (*Ve asbahtü arabiyyen*) Mevlâ bir gecede ilimlerin hazinelerini açtı, sabahleyin Arapça bilen bir kimse olarak kalktım." demiş diye Mevlânâ söylüyor. Mevlânâ'nın Mesnevî'sinin başında böyle bir açıklama var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın içine bir zevk-i selîm veriyor, bir hiss-i selim veriyor, bir akl-ı selim veriyor. Bazen de ilmine mağrur alime onu vermiyor, adam burnunun ucunu görmüyor. Ötekisi de onun görmediği çok uzak şeyleri görüp, çok ince hakikatleri bahis konusu edebiliyor, onları düşünebiliyor. Bu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda edebini takınmakla elde edilen bir şey oluyor.

Böyle hakiki alimlerle oturmak, insanın dinini en güzel tarzda öğrenmeye vesiledir. O büyük fakihlerden, mezhep imamlarından, onlara bağlı kimselerden böyle evliyaullahı imtihan etmek için soru soranlar olmuş, aldıkları cevaplara hayran kalmışlar. Demek ki; Allah-u Teàlâ Hazretleri sevdi mi ilimlerin kapısını açıp onları da öğretiyor.

Çünkü, “Bir insan 40 gün Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne hâlisâne ibadet eylerse onun gönlünden diline hikmet pınarları akmaya başlar.” diye hadîs-i şerif var.

Bu demek değil ki medrese mektep terk edilsin, tahsil terk edilsin. Hayır, hepsi öğrenilecek, öğrenilmekle beraber edep, tevazu ve ahlâk da öğrenilecek. O zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri denge veriyor. Bir kanatla olmuyor, kuş kanatsız uçamaz. Bir kanatlı olsa da uçamaz, bir kanadına arıza gelse de uçamaz; iki kanatlı, zü’l-cenâheyn olacak.

Ne demek? Hem ulûm-u şer’iyyeyi zâhireyi öğrenecek hem edebî, huluku, ahlâkı, tevazuu öğrenecek; Mevlâ’nın kızdığı huyları üzerinden atacak, sevdiği huyları iktisap edecek o zaman ağzından lâl ü mercân yani yakutlar, inciler saçılır, herkes istifade eder. Şuradan bir yerden yakutlar, inciler dökülmeye başlasa insan ne kadar memnun olur, birkaç tanesini cebine alır. Oh! Ne güzel! Ömrü boyunca zengin olmasına yetecek şeyler. Onun için ulema ile oturmak ibadet oldu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri taklitlerimizi tahkike çevirip bizi de o zümreden eylesin… Hadis dinliyoruz, hadis okuyoruz, inşaallah bu da bir ibadet olur.

b. Hz. Aliyi Sevmek

Selmân-ı Fârisî Hazretleri’nden Taberânî’nin rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz SAS Hz. Ali Efendimiz’e iltifat buyurup demiş ki:[81]

مُحِبُّكَ مُحِبِّي ، ومُبغِضُكَ مبْغِضِي ، قَالَهُ لِعَلِيٍّ (طب. عن سلمان)

RE. 392/7 (*Muhibbüke muhibbî, ve mübğıduke mübğıdî, kàlehû li-aliyyin*)

---

[81] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VI, s.239, no:6097; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.390, no:2521; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.316, no:8304; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.IX, s.179, no:14754; Selmân-ı Fârisî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.622, no:33023; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.384, no:3190; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIX, s.404, no:21070.

(*Muhibbüke muhibbî*) “Seni seven beni seviyor demektir. Senin muhibbin benim muhibbimdir.” (*Ve mübğıduke mübğıdî*) Sana kızan, bana kızıyor demektir.” Yani Hz. Ali Efendimiz’e, “Benimle senin aranda bir fark yok.” demiş oluyor.

Peygamber SAS, Medîne-i Münevere’ye hicret olduğu zaman ashab-ı kirâmını birbirleriyle kardeş eyledi. Çift çift, birisi Muhacir, birisi Ensar kardeş oldular. Mekke’den hicret etmiş herkesi, Medine’deki bir şahsa bağlamak suretiyle çift çift kardeş etti etti, Hz. Ali Efendimiz kenarda kaldı. O da muhacir ya, Mekke-i Mükerreme’den geldi Medîne-i Müneverre’ye. O kaldı. Hz. Ali Efendimiz’e:

“—Sen de benim kardeşimsin!” dedi.

O kardeşliğe o sahâbe-i kirâm çok dikkat ettiler, o kadar itina ettiler, o kadar iyi baktılar ki kardeşlerine, “Malımızın yarısını sana verelim!” dediler; evlerinde misafir ettiler. Hatta bir ara sanıldı ki bu kardeşler birbirlerinin vârisi olacak. Hani kardeşlerden birisi ölüverirse, onun malı ötekisine miras yoluyla geçecek sandılar. Tabii öyle değil ama, çok kuvvetli bir muhabbet, bir muahâd, bir kardeşlik bağı oldu. Peygamber Efendimiz o zamanda, Hz. Ali Efendimiz’e iltifatta bulundu.

Hz. Ali Efendimiz hakkında söylenecek sözler çoktur da, bir kere Peygamber Efendimiz kızı Hz. Fatıma’yı vermiş. Sonra amcazadesi, ilk müslüman olan genç. Daha küçücükken çocuklardan ilk müslüman olan Hz. Ali Efendimiz. İlk müslümanlardan, çok kıymetli...

Hayber’in fethi gününün bir gün öncesinde Peygamber Efendimiz demiş ki;

“—Yarın ben bu sancağı öyle bir şahsa vereceğim ki, Allah onu sever, o da Allah’ı sever.”

Akşam olmuş, Hz. Ömer diyor ki:

“—Ömründe hiç bu kadar arzu duymadım, yarın Rasûlüllah ne olur bana verse o bayrağı diye çok şiddetli arzu ettim. Çünkü ‘Allah onu sever, o da Allah’ı sever, öyle bir kimseye vereceğim.’ diye büyük iltifat vardı.”

Ertesi günü herkes merakla, aşk ateşiyle yana yana geceyi geçirip sabahı zor etmişler. Rasûlüllah Efendimiz’in huzurunda

toplanmışlar; hepsine şöyle bakmış, herkes olduğu yerden biraz daha yükseğe kalkarak, beni daha iyi görsün de sen gel desin gibi heves etmişler. Peygamber Efendimiz:

"—Ali nerede?" demiş.

Demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah! Gözü şiddetle ağrıyor, çadırda..."

"—Çağırın bana!" demiş.

Mübarek parmağıyla gözlerine mesh ediyor, Hz. Ali Efendimiz'in ağrısı o anda kesiliyor. Bayrağı ona teslim etmiş.

Hz. Ali Efendimiz Hayber fatihi. Sancağı ona teslim etmiş. Aslanlar gibi, zaten lakabı Allah'ın aslanı ya, (*Esedu'llahi'l-gàlib aliyyü'bnü ebî tàlib*) Kitaplar umumiyetle böyle anlatır. Allah'ın aslanı, Allah yolunda, er meydanlarında döne döne cenk etmiş. Allah yolunda nice kimselerle yeke yek, karşı karşıya cihad etmiş. Nice büyük pehlivanlar, "Var mı beni yenecek?" diye ortaya çıktığı zaman, karşısında kimsenin dayanamadığı kimselerin, önüne geleni deviren güçlü pehlivanların karşısına çıkmış. Allah'ın lütf u keremi, Rasûlüllah'ın duası bereketi ile devirmiş geçmiş.

Bir keresinde müşriklerden bir büyük pehlivan çıkıyor;

"—Var mı içinizde benim karşıma çıkacak bir er?" diye soruyor. Herkes çekinmiş; adam pazusu kuvvetli, kılıcı kuvvetli, tek tek dövüşecekler; bir ordu bu tarafta bir ordu o tarafta, ilk önce orta yerde tek başına mübareze olacak. Hz. Ali Efendimiz çıkmış;

"—Benim çoluk çocukla işim yok." demiş Hz. Ali Efendimiz'e. "İçinizde doğru düzgün bir er, yiğit yok mu o gelsin." demiş ama Hz. Ali Efendimiz onu haklamış. Allah'ın arslanı. İşte;

"—Onun sevdiği kimse benim sevdiğim kimsedir, onun kızdığı kimse benim kızdığım kimsedir." diye Efendimiz SAS böylece buyurmuş.

Peygamber SAS Efendimiz bir keresinde, Cuheyfe yakınındaki Gadîr-i Hum denilen bir yere geldikleri zaman, Hz. Ali Efendimiz'in elinden tutup buyurmuş ki:[82]

---

[82] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.368, no:19298; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.275, no:1966; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.281, no:18502; İbn-i Ebi Şeybe,

أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ ، أَنِّي أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ ؟ قَالُوا : بَلَى ، قَالَ :

أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ ، أَنِّي أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ ؟ قَالُوا : بَلَى ، قَالَ:

فَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ مَنْ كُنْتُ مَوْلاَهُ فَعَلِيٌّ مَوْلاَهُ ، اللَّهُمَّ

وَالِ مَنْ وَالاَهُ ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ (طس. عن زيد بن أرقم)

(*Elestüm ta'lemûne, ennî evlâ bi'l-mü'minîne min enfüsihim*) "Benim müslümanların en uygun velisi olduğumu bilmiyor musunuz? Hepsinin hâmisiyim, velisiyim, okulda nasıl talebenin velisi oluyor, onun gibi müslümanların hepsinin hâmisi benim. Ölse borcunu ben öderim, hepsinin sahibi benim, peygamberleriyim, mürşidleriyim, başlarındayım. Bana bey'at ettiler öyle değil mi, böyle bilmiyor musunuz?

(*Kàlû: Belâ*) "Evet yâ Rasûlallah, dediğin buyurduğun gibidir." dediler.

(*Kàle: Elestüm ta'lemûne ennî evlâ bi-külli mü'minin min-nefsihî*) "Bilmiyor musunuz ki, ben her müslümana kendi nefsinden bile daha evlayım." (*Kàlû: Belâ*) "Evet, yâ Rasûlallah." dediler.

Peygamber Efendimiz, âyet-i kerîme ile teyit edilmiş bir manadır ki, müslümanlara canlarından da evladır, müslümansa can gider, Rasûlüllah'a itaat olur; bu değişmez.

(*Kàlû: Belâ*) "Evet yâ Rasûlallah!" dediler.

(*Kàle: Allàhümme men küntü mevlâhü fealiyyün mevlâhu*)

Bunun üzerine dedi ki; "Yâ Rabbi! Ben kimin mevlâsı, velîsi isem, Ali de onun mevlâsıdır." diyerek büyük iltifat eyledi.

Hz. Ali Efendimiz hakkında çok büyük iltifatlar var. Zaten Peygamber SAS Hazretlerinin mübarek sülâle-i tâhiresi, Hz.

Musannef, c.XII, s.78, no:32781; Bera ibn-i Azib RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIII, s.157, no:36485; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXX. s.20, no:32723.

Fâtımatü'z-zehrâ vasıtasıyla onun evlatları, torunları oradan gelmiş. Böyle bir mübarek zât-ı muhteremden.

Bu hadîs-i şerifi Selmân-ı Fârisî Hazretleri rivayet eylemiş.

Tabii Peygamber Efendimiz'in bunu böyle söylemesinde ne kadar incelikler var. Ne kadar incelikler var…

Ama bir söz yazmış el-Hikemü'l-atâiyye'de Ataullâh-ı İskenderânî Hazretleri, diyor ki:

(*Sevâbiku'l-himemi lâ tahruku esrâre'l-akdâr*) "Ne kadar himmet, gayret edilirse edilsin, ne kadar himmet sarf edilirse edilsin kaderin sırları himmetle yırtılmaz." Yani kader değişmez demektir.

Peygamber Efendimiz; "Hz. Ali'ye itaat edin, o benim dostumdur, onun kızdığı benim kızdığımdır." ve saire dedi. Dedi ama Hz. Ali Efendimiz'in karşısına çıktılar, Peygamber Efendimiz'in torunları olan mübarek evlatlarını şehid ettiler. O Kerbelâ hadisesi ne kadar acı bir hadisedir! Rasûlüllah'ın torunu… İnsanın aklı almıyor, ne biçim insanlar yaşamış, gelmiş, geçmiş. Sülâlesiyle, çoluk çocuğuyla beraber şehid edildiler. Şu cihanda ne gadirlikler ne haksızlıklar olmuş.

Neden?

Şu dünya iki para etmez arkadaşlar! Bu dünya hayatı böyle... Eğer bu dünya hayatının bir kadr ü kıymeti olsaydı, Allah en sevgili kullarını köşklerde, saraylarda yaşatırdı. Peygamber Efendimiz hasırın üstüne yattı da, hasırın örgüleri yanağına iz yapmış. Hz. Ömer Efendimiz geldi, baktı, dayanamadı, kalbi rikkate geldi;

"—Yâ Rasûlallah! Kayserler, Kisralar, Bizans hükümdarları, Acem hükümdarları köşklerde saraylarda yaşıyorlar, sen bunlara daha layıksın, sen Allah'ın hak peygamberisin. Şu sıkıntına bak! Bir yastık bile yok da hasırın üstündekileri örgüler yüzüne iz etmiş." dedi.

Bunun üzerine Efendimiz SAS dedi ki;

“—Yâ Ömer! Onlar öyle insanlardır ki onların alacakları, olacakları bu dünyada kendisine erkenden verilmiştir. Bize Allah âhirete tehir eyledi. Bu dünyada onlar ne alırsa alır, âhirette bir şey yok.”

Ama bize bu dünyada meşakkatler, hastalıklar gelir, üzüntüler gelir müslümana malında, canında, evladında çeşitli sıkıntılar gelir gelir gelir nihayet Mevlâ’sına suçsuz, günahsız, pak olarak varıncaya kadar. Kâide böyle... Yoksa bu taraf güllük gülistanlık olsa müslüman olanlardan insan şüphe eder; Acaba bu müslümanlar bu sefaya mı koşuyorlar, bu parlak imana mı koşuyorlar belli olmaz.

Bu imanın meşakkatleri de olduğundan müslümanlar sıkıntılardan kurtulmadığından imtihan devam ediyor. Âşık-ı sâdıksa meşakkati de göze alır müslümanım der. Aşık-ı sâdık değilse, imanı kavi değilse dünyanın zevkinden kopamaz, Allah’ın rızasına dönemez, sıcak yatağından kalkamaz, güzel rahatını terk edemez, köşkünü sarayını bırakamaz, hak yola boyun veremez, Allah-u Teâla Hazretlerinin önünde sevgi ile saygı ile eğilip secde

edemez. O aşk işi, aşk ile olacak bir şey.

Allah-u Teàlâ Hazretleri şu dünyanın ne kadar dûn olduğunu bize anlatsın... âhiretin ne kıymetli olduğunu görenlerden, âhiret için çalışanlardan eylesin...

c. İlim Öğrenmenin Fazileti

Bu hadîs-i şerif de ilimden geldi arkadaşlar. İlk hadîs-i şerif de ilmin faziletini, ehemmiyetini, alimlerle bir arada oturmanın faziletini gösterdi. Burada da ilim methediliyor. Allahu a'lem, bir hikmeti var ki Ramazan yaklaşıyor, aklınızı başınıza toplayın, ilme garabet eyleyin, ondan sonra Allah'ın fazl u keremine nâil olun diye bir teşvik olsa gerek. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[83]

مَرْحَبًا بِطَالِبِ الْعِلْمِ ، إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ لَتَحُفُّهُ الْمَلاَئِكَةُ وَتُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا ، ثُمَّ يَرْكَبُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ، حَتَّى يَبْلُغُوا السَّمَاءَ الدُّنْيَا ، مِنْ مَحَبَّتِهِمْ لِمَا يَطْلُبُ (البغوى ، طب. عن صفوان بن عسال)

RE. 392/11 (*Merhaben bi-tàlibi'l-ilmi, inne tàlibe'l-'ılmi le-tehuffuhu'l-melaiketü ve tuzılluhû bi-ecnihatihâ, sümme yerkebü ba'duhüm ba'dan hattâ yebluğu's-semâe'd-dünyâ, min mahabbetihim li-mâ yatlübu.*)

(*Merhaben bi-tàlibi'l-ilmi*) "Merhaba olsun ilim taleb eden kimseye." Peygamber Efendimiz, ilim peşinde koşan, ilim öğrenmek isteyen kimseye merhaba diyor.

"—*Merhaba* ne demek?"

Merhaba aslında Araplar arasında, bir toplantıya dışarıdan gelen bir kimseye söylenen bir sözmüş. *Merhaben*, "Tamam yerimiz geniş, sana da yerimiz var, buyur! Sana da bu mecliste yer

---

[83] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.54, no:7347; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.343, no:550; Safvan ibn-i Assal RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.160, no:28827; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.414, no:21092.

bulunur.” demekmiş. *Ruhb* veya *merhab* “genişlik” demektir. Yani böyle ferah bir sahanın olması demektir.

“Sana bizim yanımızda kalacak bir yer yok, yanımıza gelemezsin!” demiyor da, yer var, yer var buyur, geniş yerimiz var, sen de sığarsın, aramıza sen de katıl gibi bir teşvik manasında, genişlik manasında gelene merhaben diyorlar. Yani yerimiz geniştir, sen de gel otur, senin aramıza katılmanı, gelmeni seviyoruz mânasına. Böylece bir kimseyi hoş karşılamak, bir kimseye iltifat etmek mânası çıkmış.

Onun için biz bir kimseyle karşılaştığımız zaman, “merhaba” diyoruz. Peygamber Efendimiz de ilim talep eden kimseye merhaba diyor. İlim talep eden kimse hoş geldi, safâ geldi. Onun bizim yanımızda yeri vardır, yanımıza buyursun der gibi bir mana oluyor ilim talep eden kimseye.

Başka?

(*İnne tàlibe'l-ilmi*) “Muhakkak ki ilim talep eden kimseye, (*letehuffuhu'l-melaiketü*) melekler kuşatırlar, hâle olurlar, etrafını sararlar.”

Hani meraklı bir şey olunca bakıyorsun, Eminönü'nden geçerken bir kalabalık! Nedir bu kalabalık diye herkes toplanıyor ya! Birisi bir şey satıyor herkes toplanıyor. Onun gibi ilim talep eden insanın etrafını melekler toplaşır sararlar, etrafında hâle olurlar.

(*Ve tuzılluhû bi-ecnihatihâ*) “Kanatlarıyla onu gölgelendirirler.” Melekler gölgelendiriyor.

Nereden gölgelendiriyor? Manevî zararlardan koruyorlar, kanat geriyorlar. Nasıl gurk tavuk civcivlerini korursa, kanat gerer kanadının altına alır himaye ederse melekler de ilim öğrenmek isteyen, ilim yoluna giren kimseyi öyle koruyup himaye ediyorlar.

(*Sümme yerkebü ba'duhüm ba'dan*) “Sonra birisi ötekinin üstüne çullana çıka, yukarıya kadar... (*Hattâ yebluğu's-semâe'd-dünyâ*) “Semâ-i dünyâya varıncaya kadar çıkıyorlar.” Üstü üste yığılıyorlar. Yığılmaktan alta kalana bir zarar gelmiyor, melek onlar. Yukarıya kadar yığılıyorlar. Semâ-i dünyâ Hz. Âdem AS'ın oturup da mekân tutuğu yer. Demek ki çok yüksek yerlere kadar melekler böyle toplanıyor.

(*Min mahabbetihim li-mâ yatlübu*) "Talep ettiği ilme duydukları muhabbetten dolayı melekler böyle toplaşırlar."

Onun için bu ilim son derece kıymetli bir matlubdur. Bu ilmi insan talep etmek yoluna girerse melekler ona gökte böyle iltifat eder, yerde bütün canlılar dua eder, hatta denizde balıklar dua eder.

Geçenlerde bir kardeşimiz kalp rahatsızlığı varmış, Allah sizlere ömür versin, vefat edivermiş ama ilâhiyat fakültesinde talebeyken... Hânesine gittik, yüzünü açtılar gösterdiler; mütebessim bir çehreyle uyuyormuş gibi... Sanki uyuyor, sanki biraz sonra haydi kalk namaz vakti geldi desek, sanki kalkacakmış gibi. Hani mum gibi sararmak, öyle bir ölü hali filan yok.

Düşündüm taşındım, tabii ilim yolunda mücahit bir kardeşimiz, Allah yolunda fedakarca şey yapmış, diyâr-ı gurbette canını Mevlâ'sına hasta olarak teslim etmiş. Allah-u Teâla Hazretleri cennetini cemalini nasip etmiş diye...

Allah bizi de ilim yolunda yürüyenlerden, ilim erbabı olanlardan, ilim öğrenmeye gayret edenlerden eylesin.

Bu hususta daha önceleri söylediğim bir misâli söyleyeyim. Beli iki kat olmuş yaşlı bir amca, sakalı ağarmış, beli iki kat olmuş bir amca gelmiş caminin hocasına demiş ki;

"—Bana mehâric-i hurûfu, Kur'ân-ı Kerîm'in tecvidini öğret." Oradan, cemaatten samimi bir arkadaşı takılmış;

"—Amca, senin bir ayağın zaten mezar çukuruna kaçmış. Bu yaştan sonra sen mehâric-i hurûfu öğrensen, Kur'an'ı tecvitli okusan ne olacak okumasan ne olacak." demiş. Dönmüş;

"—Evladım, biliyorum durumumu. Durumumu biliyorum zaten ondan ilim öğrenmek talep ediyorum. Allah-u Teàlâ Hazretleri beni ilim yolunda iken canımı alsın diye... Camiye bastonumla yerleri kaka kaka giderken gelirken bir yerde ruhumu teslim ederken ilim yolunda canımı teslim etmiş olayım diye yapıyorum." demiş.

Eskilerin şuuru böyleydi, alime hürmeti öyleydi, ilime hürmeti, rağbeti böyleydi, ilim yaygındı. Şimdinin müftüsü olacak kadar bilgisi olacak insanlar, köylere varıncaya kadar yayılmıştı, her

yerde Allah'ın emri öğretilirdi.

Başka köyleri çok iyi bilmem ben bizim köyü biliyorum. Bizim köyde öyle ilim öyle irfan var ki; çamaşırları yıkayış tarzları, konuşma tarzları, hareket tarzları, giyimleri kuşamları, birbirlerine muameleleri tam sünnet-i seniyye, tam dinimizin incelikleri…

Dinimizin tüm incelikleri uygulamak nasıl olur?

Havadan olmaz, birden olmaz; öğretecek insan olursa öğrenecek insan olursa olur. Malum "Marifet iltifata tabidir." derler. Öğrenecek kimse olmazsa, öğretmenin de kıymeti yok. Ben burada kürsünün başına geçsem sizler, olmasanız;

كلِّم كلِّم لا ينفع

(*Kellim kellim lâ yenfa'*) "Konuş, konuş, fayda getirmez."

Yani boşluğa bu sözleri söylerken bir şey olmaz ki! Müşteri olacak ki dükkânın sahibi memnun olsun. İlim de, bir ilmi öğrenecek kimse olurca kıymeti oluyor. O zaman öğrenmek isteyen kimse de varmış güzel öğretecek kimse de varmış.

Geçen haftalar söylemiştim, kadınlarımız bile ne güzel yetişmişler ki evin beyi sallaya sallaya eve bir bakraç getiriyor;

"—Efendi bunu nereden aldın?" diye soruyor kadın.

Şimdi soruluyor mu?

"—Bunu nereden aldın?"

"—Canım bizim memleketten hani sürgün giden veyahut ayrılan gayr-i müslimler var ya, onlar eşyaları apar topar satıyorlar, onlardan satın aldım."

Gasp etmemiş, satın almış ama kadın diyor ki:

"—O gönül rızasıyla vermemiştir ki, bırakıp gidecek diye gözü kala kala vermiştir, onu eve sokma. Eğer ille sokacağım dersen bana müsaade et, ben çarşafımı giyeyim anamın evine gideyim." Müsaade et çarşafımı giyeyim, anamın evine gideyim! Öyle annelerin evlatları öyle mübarek kimseler olmuş.

Nerede şimdi onlar?

İstiklal harbinde, cihan harbinde kesilmişler, Trablusgarp'ta Çanakkale'de orada burada şehadet şerbetini içmişler, gitmişler.

Onların arkasından anası babası şehit olmuş, yoksul kimseler... İlim kalmamış, alim kalmamış, din öğretilmemiş. Ondan sonra ortaya bir cahil zümre çıkmış; din iman bilmez, haram helal bilmez, insaf merhamet yok. Bak, gayr-i müslim gönül rızası olmadan bir şey satmıştır, onda gözünün hakkı vardır diye onun para ile satın alınan şeyine razı olmayacak bir irfan, bir vicdan varmış eskiden. Biz onları yedi asır böyle bir sevgi bağrımıza bastık; gayr-i müslim, haydi sen ne yaparsan yap dedik, onlar bizden memnun kaldılar.

Ben hatırlıyorum, Erzincanlı Agop veya başka bir isimde bir ermeni kalkar Amerika'ya para kazanmaya gidermiş -bizim şimdi Anadolu'dan İstanbul'a gelip de bir mevsim sonra memleketine döndükleri gibi- sonra dönermiş ama karısını köyde bırakırmış. Demişler ki;

"—Karını da götürsene!" Demiş ki;

"—Ben aptal mıyım? Karımı götürürsem oranın hali karma karışık, burada emniyette."

Çünkü müslüman kendisinin namusuna düşkün olduğu kadar başkasının da namusunu da korurdu.

Fransız sefaretinden beş-altı kişi 1903 veya 1905-7 senelerinde yani Osmanlıların son zamanlarında Kapalıçarşı'ya gelmişler. Kapalıçarşı'da tabii Fransız sefaretinden elçi, bilmem Kavas, elçinin hanımı filanca falanca demek ki antika eşyaları filan görmeye gelmişler. O zamanın Fransız kadını nasılsa, -bizim kadınlar gibi değil- daha açıktır, yüzü görünüyordur, şekli şemaili bellidir. Kapalıçarşı'nın bazı kendini bilmez hamalları, şunları bunları yan bakmaya, bıyık burmaya başlamışlar. Belki de laf attılar. Onun üzerine, esnaf namazgâhta namaz kılıyormuş, namazı bozmuşlar derhal müdahale etmişler, o kabadayılara edeplerini vermişler, defetmişler.

Fransızlar hayret etmiş! Kitaplarında yazıyor ki, "Müslümanlar kendi namuslarına düşkün oldukları kadar huzurlarında başkasının namussuzluk yapmasına da fırsat vermezler."

Öyle imiş. Bir büyük konak, süslü nakışlı konak güldür güldür yıkıldı, şimdi yeri yangın yeri.

Eskiden o konak neydi? Bembeyaz nakışlı idi eski

medeniyetimiz, eski İslâmî adabımız... Bir yangın geldi şimdi temelleri var harabe! Tenekelerden birkaç kişi orasını burasını kapatmış içinde sığınmış şey gibi. Öyle bir durumdayız.

Allah bize o İslâmî medeniyetimize göre pırıl pırıl ahlakla dolu, iman, sevgi, adalet dolu o güzel yaşayışı tekrar nasib etsin…

d. Kâbe'nin ve Mü'minin Hürmeti

Bu hadîs-i şerifi çok iyi hatırınızda tutmaya gayret ederek dinleyin. İbn-i Abbas RA'ten rivayet edilmiş. Peygamber SAS Hazretleri Mekke-i Mükerreme'ye, Kâbe-i Müşerrefe'ye dönmüş, ona hitaben buyuruyor ki:[84]

مَرْحَبًا بِكِ مِنْ بَيْتٍ ، مَا أَعْظَمَكِ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكِ ، وَلَلْمُؤْمِنُ أَعْظَمُ حُرْمَةً عِنْدَ اللّٰهِ مِنْكِ (هب . عن ابن عباس)

RE. 392/12 (*Merhaben biki min beytin mâ a'zameki ve a'zame hürmeteki ve le'l-mü'minü a'zamu inda'llàhi hürmeten minki*)

(*Merhaben bike min beytin*) "Evlerin için de senin gibi ev yok ki, ev cinsinden olan sana selâm olsun!"

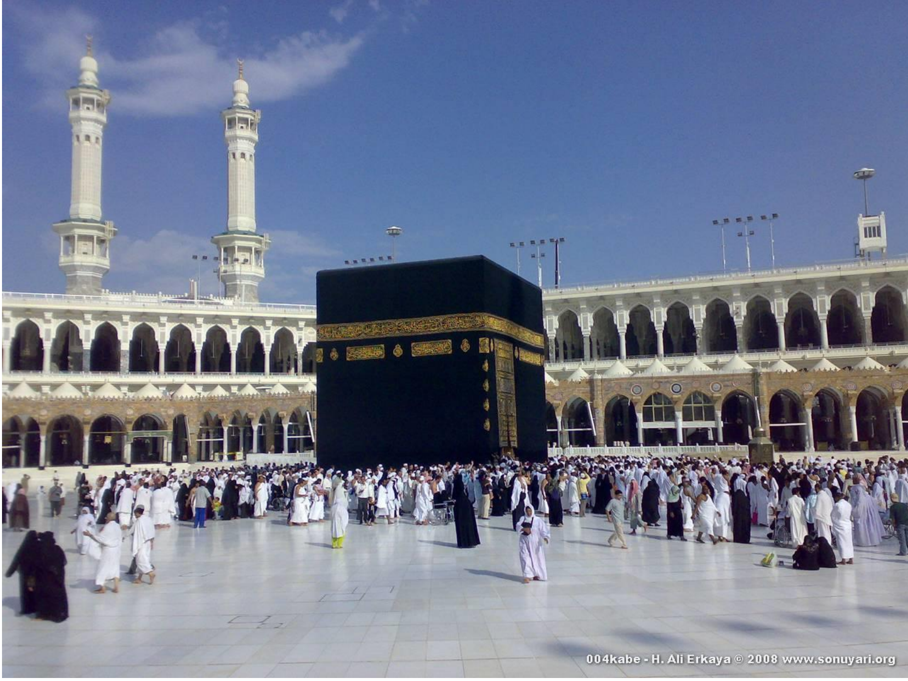
Ama nasıl ev? Kâbe! Müstesna! Dün akşam bir miktar müstesnalığından bahsetmiştim.

(*Merhaben biki min beytin*) "Ev olarak ey Kâbe, sana selam olsun!" Peygamber Efendimiz Kâbe'ye böyle merhaba etmiş, sonra buyurmuş ki:

(*Mâ a'zameki*) "Ne kadar azametlisin!" Buna Arapça'da taaccüp yani hayret, hayranlık sigası derler. (*Mâ a'zameki*) "Ne kadar azimsin, ne kadar muazzamsın, ne kadar ulusun, ne kadar yükseksin ey Kâbe! (*Ve a'zame hürmeteki*) "Hürmetin ne kadar çoktur! Muhteremliğin, yani bugünkü tabirle saygıdeğerliğin ne kadar çoktur, ne kadar büyüktür! Kendin ne kadar büyüksün, sana gösterilen hürmet, saygı ne kadar yüksektir!"

---

[84] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.296, no:6706; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummal*, c.İ, s.164, no:818; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.415, no:21094.

Şimdi buraya kadar güzel, Kâbe'nin şerefini anlattı, onu yine anlatırız. Amma bak arkasındaki cümle çok dikkat çekici:

(*Ve le'l-mü'minü*) Bu lâm, lâm-ı tekittir, lâm-i tâlil değildir. (*Ve le'l-mü'minü a'zama inda'llàhi hürmeten minki*) Rasûlüllah Efendimiz te'kit ile söylüyor: "Andolsun ki Allah indinde müslümanın hürmeti senden fazladır."

Şimdi birisi gitse Kâbe'ye edepsizce bir harekette bulunsa dayanamıyoruz, ayağını uzatsa kızıyoruz. Bizim hacılar dayanamıyor, hürmete alışmışlar babalardan, dedelerden; hemen laf söylüyorlar. Sırtını dönse dayanamıyoruz.

"—Kâbe burada iken sırtını nereye dönüyorsun mübarek! Dön bu tarafa! Kâbe'nin yüzüne bakmak da ibadet, Kâbe'ye baktın mı ibadet, sevap. Durduğun yerden baktıkça sevap kazanıyorsun."

Oraya bakmayana bile kızıyoruz, bir kötülük yapana kızıyoruz. Birisi taşına, duvarına bir şey yapsa çok daha fazla kızarız, yıkmaya kalksa yerimizde duramayız. Ama müslümanları kıtır kıtır keseriz, çatır çatır ezeriz, patır patır döveriz, değirmenin iki taşı arasındaki buğday tanesi gibi un ederiz. Hiç acımayız,

gözünün yaşına bakmayız. Ne akraba deriz, ne kardeş deriz, ne dost deriz, ne müslüman deriz. Hele hele birazcık da bir parmak tutacak bir bahane bulduk mu, cart o tarafa, cart bu tarafa, çatını budunu ayırırız.

Peygamber Efendimiz:

"—Vallahi müslüman Kâbe'den daha hürmetli." diyor, yetmez mi?

Birileri Mehmed Zahid Kotku Hocamızın aleyhinde konuşmuş, şuradaki bir kardeşimiz evvelki haftalarda geldi bana anlattı:

"—Hocamızın aleyhinde şöyle böyle diyorlar." dedi.

Dedim ki:

"—Yahu benim aleyhimde deseler, çünkü ben gencim, âciz bîçâre bir kimseyim. Ne deseler aferin, iyi maşaallah, söyleyebilirler, her şeyi söylesinler. Çünkü benim, kendimin ne mal olduğumu biliyorum. Ama Hocamızın kerametleri zâhir!

Mübarekler, etmeyin, eylemeyin! Hele hele âhirete göçmüş insanın aleyhinde konuşmak var mıymış? Hele hele böyle bir şey dervişlikte var mıymış? Tasavvuf âdâbında var mıymış?

Onlar tasavvuf namına konuşuyorlarmış!

Maksat ne? "Benim şeyhim o şeyhten üstün." diyecek. Allah sana iyilik versin ya, hiç başka şey bulamadın mı?

Müslümanın hürmeti Kâbe'den daha yüksek, bunu unutmayın!

e. Dünya Ehli Hatiplerin Cezası

Bu hadîs-i şerif de Peygamber Efendimiz'in Mi'racında gördüğü olağanüstü, fevkalade hallerden birisini anlatan bir hadîs-i şeriftir. Bu hadîs-i şerif de Tayâlîsî'de, Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberanî'de ve daha başka kaynaklarda Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet edilmiştir. Kaynak olarak çok geniş bir desteği var, sahih hadislerden:[85]

---

[85] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.120, no:12232; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.250, no:4967; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.VII, s.72, no:3996; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.144, no:8223; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XIV, s.308, no:37731; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VI, s.249; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.209, no:29106; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.416, no:21101.

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ ، تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ ،
فَقُلْتُ لجبريل : مَنْ هَؤُلاَءِ ؟ قَالَ : هَؤُلاَءِ خُطَبَاءُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ،
مِمَّنْ كَانُوا يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ،
أَفَلاَ يَعْقِلُونَ (ط. حم. وعبد بن حميد ، ع . طس. حل. ض.
عن أنس)

RE. 392/13 (*Merartü leylete üsriye bî alâ kavmin, tukradu şifâhuhüm bi-makàrîda min nârin. Fekultü li-cibrîle: Men hâülâi? Kàle: Hutabâü min-ehli'd-dünyâ, mimmen kânû ye'mürûne'n-nâse bi'l birri, ve yensevne enfüsehüm, ve hüm yetlûne'l-kitâbe, efelâ ya'kılûn.*)

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki;

(*Merartü leylete üsriye bî alâ kavmin*) "Beni Allah-u Teàlâ Hazretleri fazl u kereminden isra mucizesi ile şereflendirdiği, Mekkere-i Mükerreme'den alıp Kuds-ü Şerife götürdüğü gece, oradan da Mi'rac'a çıkarttığı gece bir kavme uğradım."

Nerede uğramış? Yeryüzünde değil. Mi'rac'a çıktıktan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri ona cehennem azabı gören kimseleri, cennet-i a'lâyı gösterdi, Sidretü'l-Müntehâ'ya getirdi. Onun kökünden bir Rahmet pınarı çıkıyor, bir Kevser pınarı çıkıyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri rahmet pınarında yudu yıkadı. Ondan sonra Cebrail'in bile, "Artık buradan öteye geçemem, bir parmak daha geçsem muhakkak ki yanarım." dediği yerden Allah-u Teâla Hazretleri ötelerin ötesine götürdü. İşte o Mi'rac'da Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"Ben bir kavme uğradım ki, (*tukradu şifâhuhüm bi-mekàrîda min nârin*) dudakları ateşten makaslarla kıtır kıtır kesiliyor..." Kart kurt kart kurt ateşten makasla dudakları kesilen bir kavme uğradım da sordum;

(*Fekultü li-cibrîle: Men hâülâi*) "Ey Cebrâil! Sen bilirsin bunlar kimler? Bunların niye dudakları böyle makaslarla kesiliyor? Niye

cehennemde azap görüş şekilleri makaslarla dudaklarının kesilmesi tarzında?”

Cebrail AS buyurdu ki: (*Hutabâü min-ehli’d-dünyâ*) “Dünya ehli hatipler bunlar! Ehl-i dünyâ olan hatipler...”

Hatip ne demek? İnsanlara hitap eden, vaaz eden, nasihat eden, söz söyleyen kimseler.

Ama nasılmış? Bu vaaz u nasihat nasıl olacak, neden olacak?

Allah rızası için olacak; şahsi menfaat için, para kazanmak için, celb-i menfaat için, mevki sahibi olmak için, gönülleri teshir etmek için olmayacak.

Niçin olacak? Allah rızası için olacak. Rasûlüllah böyle buyurmuş; onu nakledecek. “Dinimizin emri budur.” diyecek, işin içine şahsi bir iş karıştırmadan, Allah rızası için söyleyecek. Ama öyle olmaz da kendi şahsi menfaati için, para pul peşinde, mevki makam peşinde, itibar alkış peşinde olursa, o ehli dünya olur.

Peygamber Efendimiz, “Ahir zamanda öyle alimler gelecek ki, talebelerinin başka alimlerin yanına gitmesini, tekenin keçisini kıskandığı gibi kıskanacaklar.” diyor.

Ne oluyorsun ya, gitsin ilim öğrensin! Sende olanı almış, öğreneceği kadar öğrenmiş! Ötekisinden de öğrensin!

Yok ille gitmesin! Sımsıkı tutar, göstermez, göndermez. Öyle şey yok! İlim esastır, ilmi öğrenecek.

Böyle bozuk fikirli kimseler hakkında Peygamber Efendimiz’in başka hadisleri de var. “Kıyamet yaklaştığı zaman öyle insanlar vardır ki, dışarıdan koyun gibi, kalpleri kurt kalbi gibidir. Dilleri tatlıdır ama içleri başka türlüdür.”

Allah öyle olmaktan cümleyi hıfz eylesin, öyle olanlardan da hıfz eylesin.

Hocamız, “Onlar âhiret yolunun haramileridir.” derdi, kitaplarında da yazıyor. Hani 40 harami, yol keserlermiş de tüccarları soyarlarmış ya, onlar da âhiret yolunun haramileridir. Onlar dünya haramilerinden daha da fenadır. Çünkü dünya haramisi insanın malını alır, haydi git bakalım der veyahut çok daha fazla yapacak olsa, yapsa yapsa bir canı var onu da alır, etti iki. Bir malını aldı, bir de canını aldı. Ölürse, şehid olur, bir zararı yok…

Ama âhiretini yağmaladı mı, âhirete yaramayacak işler öğretip de hak yoldan saptırdı mı, ne olur o zaman? Âhirette cehenneme gider, (*hasire'd-dünyâ ve'l-âhireh*) iki cihanı berbat olur. Ebedi azaba uğrar. "Sen olmasaydın ben bu duruma düşmeyecektim!" diye cehennemde o şahsın yakasına yapışır.

(*İnne zâlike le-hakkun tehâsumu ehli'n-nâri*) Ehl-i nârın biribirlerin yakasına yapışıp pençeleşmesi, birbirleriyle cedelleşmesi, sen olmasaydın şöyle olurdu, ben olmasaydım böyle olurdu diye birbirleriyle muhâsama etmeleri haktır, olacak. Cehennemde azabı gördükçe birbirlerine saracaklar, senin yüzenden oldu diyecekler. Sen aklını kullansaydın diyecek filan.

Onun için, bir insan bir kimseye tâbi olduğu zaman nereye götürdüğüne bakmalı.

Peygamber Efendimiz'e bile bey'at ederken şart neydi?

(*Ve lâ ya'sîneke fî ma'rûfin*) "Mârufta sana isyan etmemek üzere sana bey'at ediyoruz yâ Rasûlallah!" dediler. Ayet-i kerimede de bu hakikat tescil edildi. Demek ki kötü bir şeye emrolunsa itaat olmaz.

Peygamber Efendimiz bir şahsı bir topluluğun, bir seriyyenin başına komutan tayin etti, yolda giderken münakaşa çıktı. Çıkmasa iyi ama çıktı. Komutan:

"—Ateş yakın!" dedi.

Çalı çırpı topladılar ateş yaktılar. Komutanın sözü dinlenecek diye Peygamber Efendimiz'in sıkı tavsiyesi var.

"—Girin içine!" dedi.

Allah Allah! İyi, dinleyecektik ama, şimdi "Ateşin içine girin!" diyor, girersek yanarız. Dediler ki:

"—Biz bu ateşe girmeyiz, bu durumu Rasûlüllah'a sorarız."

Girmediler, bir taraftan da, "Rasûlüllah itaat edin demişti, acaba ona âsi olmuş olur muyuz? Yani ne derse desin yapmamız gerekir miydi?" filan diye korkuyorlar. Telaşla, merakla zor ettiler vakitleri… Rasûlüllah'ın yanına geldiler, Peygamber Efendimiz'e durumu sordular. Dedi ki;

"—Eğer girseydiniz, cehenneme giderdiniz!"

Demek ki insan ölçecek, biçecek. Demek ki esas olan şeriat, demek ki günahta tebeiyyet, ittibâ yok.

Bu hatipler, bu dudakları ateşten makaslarla kesilenler, ehl-i dünyâ olan hatiplerdir.

مِمَّنْ كَانُوا يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ ، وَيَنسَوْنَ أَنفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ، أَفَلاَ يَعْقِلُونَ.

(*Mimmen kânû ye'mürûne'n-nâse bi'l birri, ve yensevne enfüsehüm*) "İnsanlara iyiliği tavsiye edip de kendilerini unutanlardan."

Kendisi yapmıyor, yani bizim bugün Türkçemizde kullandığımız bir tabir buraya yakışıyor; "Halka verir talkını kendi yutar salkımı." tarzındaki alimler imiş demek ki… (*Ve hüm yetlûne'l-kitâbe*) "Halbuki kitabı okuyup durdukları halde..."

Arapça bilir, tefsir bilir, hadis bilir, okur kitabı yine iyiliği başkasını tavsiye eder, kendisi yapmaz.

"—Hoca efendi, hatip efendi bu çocuklar ne, bu kızların hali ne?"

Aldırmıyor.

"—Sana yakışmıyor bunların hali."

Aldırmıyor.

"—Ailenin durumu ne?"

Aldırmıyor.

"—Şu senin halin ne?"

Aldırmıyor. Kitabı okuyup dururken, Kur'an'ı okuyup dururken olur mu?

(*Efelâ ya'kılûn*) "Akıl etmezler mi?" Başlarına gelecek belâları, musibetleri düşünüp akıllarını başlarına devşirmezler mi?

f. Cebrâil AS'ın Allah Korkusu

Diğer hadîs-i şerifi de okuyuverelim, sonuncu hadis olsun. Heysemî, bu hadis-i şerifin ravileri güvenilir kimselerdir demiş. Câbir ibn-i Abdullah el-Ensarî'den rivayet edilmiş sahih bir hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[86]

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي بِالمَلأ الأَعْلى وَجِبْرِيلُ كَالْحِلْسِ الْبَالِي مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَعَالٰى (طس. عن جابر)

RE. 393/1 (*Merartü leylete üsriye bî bi'l-melei'l-a'lâ ve cibrîlü ke'l-hılsi'l-bâlî min-haşyeti'llâhi teàlâ*) "Benim İsrâ ve Mi'rac mucize olarak başıma geldiği, Mi'rac'a çıkarıldığım günde..."

Aslında (*leylete üsriye bî*) "Mekke-i Mükerreme'den Kudüs'e götürüldüğüm gece." diyor. Arkasından da Mi'rac olduğu için, o kadarını söylemiş, bir de Mi'rac'ı zikretmemiş.

"O gecede Mele-i A'lâ'ya uğradım." diyor. *Mele-i A'lâ*, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda bir mübarek mahal, kendisine en yakın meleklerin, en mübarek şahsiyetlerin bulunduğu yer.

Mele-i A'lâ'ya uğradım, orada ne göreyim? (*Ve cibrîlü ke'l-hılsi'l bâlî min haşyeti'llâhi teàlâ*) "Cebrâil AS'ı kenarda Allah'ın haşyetinden, havfından, korkusundan eski bir kilim gibi gördüm!"

Yani eski kilim ne olur? Buruşturulur bir kenara atılır. Cebrâil AS. Allah korkusundan bir eski kilim gibi, bir kenarda büzülmüş kalmış; öyle gördüm. Cebrâil AS meleklerin en yükseği.

Burada iki mana var. Bir; Allah'tan korkalım. İki; melekler günahtan muarrâ, müberrâ, günah işlemez, Allah'ın emirlerini tutar kulları, yaratıkları. Öyle olduğu halde Allah korkusundan bir eski kilim gibi buruşup köşede kalırsa bize ne oluyor? Cenneti satın mı aldık, garantisi mi var, imzalı belge mi verildi? Çok mu matah bir ömür sürüyoruz, çok hayırlı işler mi yapıyoruz? Ömrümüzü Cenâb-ı Mevlâ'nın rızası yolunda, güzel mi sarf etmişiz, malımızı öyle mi yapıyoruz? Her anımız gafletten uzak, Cenâb-ı Mevlâ'nın istediği işleri yapmak suretiyle mi geçiyor? Ne oluyor bize?

---

[86] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.64, no:4679; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.427, no:5310; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.145, no:5897; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.48, no:18812.

Biraz korkmamız, tüylerimizin diken diken olması lazım! Korkmuyoruz, neden?

الجَاهِلُ جَسُورٌ

(*El-câhilü cesurun*) “Cahil cesaretlidir. Cahil korkmaz.”

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(*İnnemâ yahşa’llàhe min ibâdihi’l-ulemâ’*) “Allah’tan en çok, ancak ve ancak alim kulları korkar.” (Fâtır,35/28)

Küçücük bir çocuk elektrik teline gelir yapışır. Nereden bilsin elektriği, cereyanı, cereyanın çarpacağını, çarpınca öldüreceğini?

Teli görür yapışır. Cahil. Sobanın yanına gider tutmağa kalkar, ütüyü tutmaya kalkar.

Neden? Bilmiyor, cahil. Cahil cesur olur; alim Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni sever, bağlanır. Sevgisinin, onun kendisine ihsanının karşılığında ona kulluk etmesi gerektiğini bilir; kulluk etmediği zaman o ihsanın aksi bir şey olacağını düşünür.

منه عصيانٌ ونسيانٌ وسهو بعد سهوٍ
منك إحسانٌ وفضلٌ بعد إعطاء الجزيل

Minhü isyânün ve nisyânün ve sehvün ba’de sehvin,
Minke ihsânün ve fadlün ba’de i’tài’l-cezîl.

“—Yâ Rabbi! Biz sabah akşam isyan ediyoruz, unutuyoruz, hata üstüne hata işliyoruz. Sen de lütuf üstüne lütuf, ihsan üstüne ihsanda bulunuyorsun.” diyor şair.

O ihsanların karşısında benim böyle yapmam doğru olmaz, diye korkar veyahut azabı şiddetidir, ikabı elimdir, cehennemi çok fenadır, oraya düşmeyeyim diye korkar. Ya iltifattan mahrum kalacağım diye korkar ya azaba uğrayacağım tokadı yiyeceğim diye korkar, alim aklını başına toplar. Cahil, pervasız yürür yürür

cehenneme yuvarlanır gider.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَاراً وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

(التحريم:٦)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kù enfüseküm ve ehlîküm nâran vekùdühe'n-nâsü ve'l-hicâreh*) "Ey iman edenler, ey ailelerin sorumluları! Yakıtları insanlar ve taşlar olan; insanların yandığı, taşların bile yandığı cehennem ateşinden kendinizi, ailenizi ve çocuklarınızı koruyun!" (Tahrim, 66/6)

İnsanlar yanacak orada cayır cayır… Allah-u Teâla Hazretleri bizi kendisine kulluğun şerefini idrak edenlerden eylesin… Ona has, halis, salih amellerle ibadet edip rızası yolunda ömür geçirmeyi nasib eylesin… Huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmayı cümlemize ihsan eylesin…

Fâtiha-ı şerife mea'l-besmele!

29. 04. 1984 - İskenderpaşa Camii

11. İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN ALIKOYMAK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayra halkıhî seyyidinâ muhammedin ve âlihi ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn.

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem… Ve şerre'l-umûri muhdesatühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ve ennehû kàl:

مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ ، وانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ قَبْلَ أَنْ تَدْعُوا اللّٰهَ فَلا يَسْتَجِيبُ لَكُمْ ، وَقَبْلَ أَنْ تَسْتَغْفِرُوهُ فَلا يَغْفِرُ لَكُمْ ، إِنَّ الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لا يُقَرِّبُ أَجَلاً ، وَإِنَّ الأَحْبَارَ مِنَ اليَهُودِ ، وَالرُّهْبَانَ مِنَ النَّصَارَى لَمَّا تَرَكُوا الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ ، لَعَنَهُمُ اللّٰهُ عَلَى لِسَانِ أَنْبِيَائِهِمْ ، ثُمَّ عَمَّهُمُ الْبَلاءُ (حل. عن عمر)

(*Murû bi'l-ma'rûfi, ve'nhev ani'l-münkeri kable en ted'u'llàhe felâ yestecîbü leküm, ve kable en testağfirûhu felâ yağfiru leküm, inne'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri lâ yükarribü ecelen, ve inne'l-ahbâra mine'l-yehûdi, ve'r-ruhbâne mine'n-nesârâ lemmâ terekü'l-emra bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye 'ani'l-münkeri, leanehümu'llàhu alâ lisâni enbiyâihim, sümme ammehümü'l-belâü*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî ma kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri iki cihanda selâmette eylesin… Yaptığınız ibadetleri kabul eylesin… Dualarla istediklerinizi hayırlısıyla ihsan eylesin…

Peygamberimiz Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek tavsiyelerinden, emirlerinden, hadis-i şeriflerinden bir demet okuyup, dilimiz döndüğünce size izah etmeye çalışacağım.

Bunların izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin rûh-u pâki için, sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbaının, ahbabının ruhları için, sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için, cümle evliyaullahın ruhları için, ve hâssaten bu eseri te'lif eylemiş olan hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Hazretleri'nin ruhu için, kendi hocamız Muhammed Zahid Bursevî Hazretleri'nin ruhu için, silsilemize mensub sâdâtımızın, meşâyıhımızın ruhları için, ve onların tâbîlerinin, müridlerinin, muhiblerinin ruhları için;

Şu eserin içindeki bilgilerin, hadîs-i şeriflerin bize kadar gelip, bizim tarafımızdan okunmasına vesile olan cümle vesilelerin, aracıların, vasıtaların, alimlerin, ravilerin, kâtiplerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için, biz yaşayan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, rızasını uygun hayırlı işler yapıp, huzuruna yüzü ak, alnı açık kullar olarak varmamıza vesile olması için, Ümmet-i Muhammed'in afiyet, selâmet ve saadeti için bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerife okuyalım, borcumuzu eda edelim, öyle başlayalım! Buyurun:

………………………

a. Emr-i Ma'ruf Nehy-i Münker Görevi

Mukaddemede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş, emr-i mâruf ve nehy-i münker hakkında bir hadîs-i şeriftir.

Biliyorsunuz emr-i ma'ruf veyahut (*el-emru bi'l-ma'rûfi ve'n-*

nehyü ani'l-münkeri) "Aklın ve şeriatın doğru gördüğü işi tavsiye etmek, emretmek, yapın demek, yaptırmaya çalışmaktır. Aklın ve şeriatın hoş görmediği şeyi de men etmek, nehy etmek, yaptırmamaya çalışmaktır." Etmeyin, eylemeyin, böyle şey olmaz demektir. Bu dinimizin müslümanların boynuna yüklediği çok mühim vazifelerden, farîzalardan birisidir.

Peygamber SAS bir başka hadîs-i şerifinde buyurmuştur ki:

"—Ya emr-i ma'ruf nehy-i münker yaparsınız, yahut da Allah başınıza öyle belâ gönderir ki, içinizdeki salih, Allah'ın iyi kulları bile dua eder de duaları kabul olmaz." Yani o azabın kalkması için olan duaları kabul olmaz. Mevlam öteki dualarını kabul eder de, o duayı kabul etmez. Neden? O kavim emr-i ma'ruf nehy-i münker'i terk etti, cezalı duruma düştü.

Âhir zamanda ümmetin hasları, halisleri umumî dua yaptıkları zaman; "Yâ Rabbi! Şöyle olsun, böyle olsun, Ümmet-i Muhammed hoş olsun, has olsun." diye dua ettikleri zaman, hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuracak ki; Sen kendin için dua et, ben onlara kızgınım, sen kendin için isteyeceğini iste ötekilere karışma!"

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi dini vazifelerimizi bilenlerden eylesin…

Bakalım bu hadîs-i şerifin metni nasıl? Peygamber Efendimiz bu emr-i ma'ruf nehy-i münker vazifesi hakkında nasıl buyurmuş, nasıl ifade etmiş, dilinden inciler nasıl dökülmüş. Buyurmuş ki:[87]

مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ ، وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ قَبْلَ أَنْ تَدْعُوا اللّٰهَ فَلَا يَسْتَجِيبُ لَكُمْ ، وَقَبْلَ أَنْ تَسْتَغْفِرُوهُ فَلَا يَغْفِرُ لَكُمْ ، إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لَا يُقَرِّبُ أَجَلاً ، وَإِنَّ الْأَحْبَارَ مِنَ الْيَهُودِ ، وَالرُّهْبَانَ مِنَ

---

[87] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.95, no:1367; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VII, s.525, no:12133; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VIII, s.287; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.76, no:5572; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.422, no:21110.

النَّصَارَى لَمَّا تَرَكُوا الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، لَعَنَهُمُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى لِسَانِ أَنْبِيَائِهِمْ، ثُمَّ عَمَّهُمُ الْبَلَاءُ (طس. حل. عن ابن عمر)

(*Murû bi'l-ma'rûfi, ve'nhev ani'l-münkeri kable en ted'u'llàhe felâ yestecîbü leküm, ve kable en testağfirûhu felâ yağfiru leküm, inne'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri lâ yükarribü ecelen, ve inne'l-ahbâra mine'l-yehûdi, ve'r-ruhbâne mine'n-nasârâ lemmâ terekü'l-emra bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri, leanehümu'llàhu azze ve celle alâ lisâni enbiyâihim, sümme ammehümü'l-belâü*)

(*Murû bi'l-ma'rûfi*) "Ma'ruf ile emredin!" Yani, aklın şeriatın hoş gördüğü güzel işleri tavsiye edin, emredin, çevrenize söyleyin! (*Ve'nhev ani'l-münkeri*) "Aklın ve şeriatın nâhoş bulduğu, beğenmediği, uygun görmediği işleri de yasaklayın, yaptırmamak için buna karşı çıkın! (*Kable en ted'u'llàhe felâ yestecîbü leküm*) Allah'a dua edip de duanıza isticâbe etmediği zamandan evvel…" Yani dua edeceksiniz, duanız kabul olmaz; o duruma düşmeden evvel emr-i ma'ruf nehy-i münker yapın!

(*Ve kable en testağfirûhu felâ yağfiru leküm*) "Ve Allah'tan; 'Ya Rabbi! Beni afv ü mağfiret eyle!' diye mağfiret isteyip de size mağfiret olunmadığı duruma düşmezden evvel, önceden..."

(*İnne'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri*) "Muhakkak ki ma'ruf ile emretmek ve münkerden nehy etmek; iyiliği tavsiye etmek, kötülüğü engellemeye çalışmak, (*lâ yükarribü ecelen*) Allah'ın takdir etmiş olduğu ömrün sonunu, eceli çabuklaştırmaz. Emr-i ma'ruf nehy-i münker yapınca daha çabuk ölmezsiniz."

"—Nemelazım, hayatım tehlikeye girer, öldürür, vururlar, kırarlar..."

Hayır, eceli yaklaştırmaz, değiştirmez. Durum ne ise, Allah nasıl takdir etmişse, o kadar yaşayacaksınız.

Bak müslümanın kader inancı ne kadar mühim, ne kadar ehemmiyetli!

(*Ve inne'l-ahbâra mine'l-yehûdi*) "Muhakkak ki yahudilerden hibirler, yani yahudi hahamları, alimleri; (*ve'r-ruhbâne mine'n-nasârâ*) hristiyanlardan da rahibler, (l*emmâ terekü'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri*) ma'ruf ile emretmeyi, münkerden men etmeyi terk edince, (*leanehümu'llàhu azze ve celle*) Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara lanet eyledi."

"Allah'ın lâneti onlara geldi, Allah'ın lânetine uğradılar. (*Alâ lisâni enbiyâihim*) Peygamberlerinin lisanı üzerinden Allah onlara lânet eyledi."

Peygamberler baktılar ki kavimleri kendilerine uymuyorlar, tavsiyeleri tutmuyorlar, söz dinlemiyorlar, emr-i ma'ruf nehy-i münker yapmıyorlar; onlar öyle boyunları büküldü, münkesir oldular, peygamberlerinin bedduasına uğradılar. Ondan dolayı Allah'ın lânetine uğradılar. (*Sümme ammehüm bi'l-belâü*) "Sonra Allah'ın belâsı o kavmin üstüne umûmen, hepsine birden çöktü."

Bu hadîs-i şeriften ne gibi dersler alabileceğimiz üzerinde biraz düşünelim!

Bir, demek ki kendi başımıza müslüman olduk ya, sabahleyin kalkıyorum abdestimi alıyorum camiye gidiyorum, namazımı kılıyorum; hiç kimse ile konuşmam, karışmam, pabucumu aldım mı camiden çıkarım evime gelirim; Kur'an okurum, tesbih çekerim, ondan sonra kitaplarımın arasında dururum. Öteki namaza böyle gelir giderim, öteki namaza böyle gelir giderim. Kimseye kaşının altında gözün, gözünün üstünde kaşın var demem, hiç etliye süslüye karışmam. Böyle ömür sürüyorum, hiç kimseye zararım yok.

"—İyi bir adam mı bu makbul bir insan mı?"

Değil... İyi insan emr-i ma'ruf nehy-i münker yapar. Aktif müslüman olacak insan, aktif olacak. İyiliği desteklemezsen, kötülüğü engellemezsen, ne işe yararsın? Ne anladım ben senin müslümanlığından? Senin yanında hırsız, hırsızlık yapamamalı; yalancı, insanı kandıramamalı; dolandırıcı, dolandırıcılık yapamamalı! Sen kale gibi durmalısın, senin olduğun yerde haksızlıklar yapılmamalı; seni gören Allah'ı hatırlamalı, hizaya gelmeli! Ot gibi, gölge gibi hiçbir işe yaramaz Müslüman; olmaz.

Çevrende pislik diz boyu, haksızlık tümen tümen, edepsizlik hadde hesaba gelmez tarzda...

Neden? Emr-i ma'ruf nehy-i münker yapmazsın da ondan.

Geçen günü bir arkadaştaydık, ezan okundu, camiye gittik, Hırka-i Şerif camisi. Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hırkasının bulunduğu güzel bir mahal. Avlusu güzel, arkadaşlar çalışmışlar, tanzim etmişler, bahçeyi çiçek gibi yapmışlar, Allah razı olsun…

Yatsı namazına girdik, aşağı kapıdan iki gölge belirdi. Yatsı namazında, erkek kadının omuzuna askerlik arkadaşı gibi kolunu atmış öyle geliyorlar. Camiye girecektim, durdum, ben durunca o da işkillendi. Birkaç da arkadaşımız var. Bilmiyorum daha fazlası da belki daha uygundu ama ben dedim ki:

"—Kardeşim, burası cami! Burada edepli olmak daha iyi değil mi?"

O kadar diyebildim. Yani tamamen susmadım da o kadarcık diyebildim.

"—Pekiyi abi, pardon, affedersiniz." dedi.

Ama bilmiyorum daha başka ne yapılırdı?

Söyleyeceğiz, belki bir dahaki sefer adam oradan geçerken hiç olmazsa; "Burada böyle yapmak doğru olmuyormuş." diyecektir.

Onun için lütfile, kerem ile, tatlılıkla acılıkla, iyi olan şeyi söyleyeceğiz; kötü olan şeyi yaptırmamaya çalışacağız. Demek ki bir insanın etliye sütlüye karışmaması, güzel huy değilmiş. Güzel huy, etliye sütlüye karışmakmış.

Mehmet Akif, ne güzel söylemiş, rahmetu'llahi aleyh… Allah rahmet eylesin:

Adam aldırmada geç git, diyemem aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım!

"Öyle boşuna aldırma demeyin, aldırırım. Çiğnerim çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım. Öyle bîtaraf kalmam!" diyor.

Şurada üç tane zorba toplanmış, bir kadının elinden çantasını almaya çalışıyorlar.

"—E alsınlar, bana ne! Çanta benim değil, alan ben değilim, veren ben değilim."

Olmaz! Olmaz, kötülüğü engelleyeceğiz, iyiliği tatbik edeceğiz,

güzel huy budur.

“—Ama hocam darılıyorlar!”

Sen insanların sevgisini buğzunu bir tarafa bırak Allah-u Teàlâ Hazretleri memnun olur mu olmaz mı Sen onu söyle!

Allah-u Teàlâ Hazretleri memnun olur. Çünkü buyruğunu tutmuş olursun, emr-i mâruf nehy-i münker farzını yapmış olursun, sever Allah. Varsın cümle cihan halkı düşman olsun, gam değil.

Kimse sevmez! Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar. Onuncu köyü kursunlar, on köyde bir tane güzel köy olur. Dokuz tane doğruların hiç bulunmadığı köy olur, onuncu köy güzel köy olur. Biz de oraya gideriz, ne yapalım! Varsın kovsunlar...

“—Bir yerde ki sana müşteri yok, malını oradan topla, müşteri olan yere git.”

Senin kadrini kıymetini bilmiyorlar, bilen yere gidersin.

Peygamber SAS’in sünneti değil mi? Mekke-i Mükerreme’den boynu bükük mahzun çıktı Medîne-i Müneverre’ye gitti. Huneyn gazvesi oldu, ganimetler tezvî olundu, herkes korkuyor. Peygamber Efendimiz Mekke-i Mükerreme’yi fethetti, eski şehri, Beytullah’ın olduğu mübarek şehir. Şimdi Peygamber Efendimiz Mekke-i Mükerreme’de oturur, Medine onun için gurbetlik sayılır, taşra idi. Mekke-i Mükerreme’de oturur diye Ensar düşünmeye başladılar. Peygamber Efendimiz ganimetleri Mekke’nin yeni müslümanlarına bol bol dağıttı. Eski köklü arkadaşlarına o kadar vermedi. Hatta bazı kimseler dediler ki:

“—Muhammed kavmini kayırıyor...”

Kitaplarımızda yazmış ki:

“—Mürşidin iltifatı, semm-i kàtildir.”

“*Mürşidin iltifatı, semm-i kàtildir*.” ne demektir? “Mürşidin, bir kavmin bir mürebbisinin, yetiştiricisinin iltifatı öldürücü şiddetli bir zehirdir.”

Demek ki, zayıfsın ki iltifat ediyor! Başka türlü durmayacaksın, kopup kaçacaksın; ipi koparıp kaçacaksın! Serkeş! Kopardın mı ipi, kim bilir hangi tarlada seni tutacak veya tutamayacak. Kaçmasın diye mecburen iltifat yapıyor. İyilik alâmeti değil.

Cevr-i üstâd bih zi mihr-i peder.

Enuşirevan'ın yüzüğüne böyle yazılmış: "Hocanın cevr ü cefâsı, babanın vefasından, muhabbetinden daha iyidir."

Neden? Hoca insanı terbiye eder, hak yola sokar, doğruyu öğretir. "Bu yaptığın doğru olmadı." der azarlar ama hak yola çeker. Emr-i ma'ruf nehy-i münker evde, yolda her yerde vazifemiz olacak.

Emr-i ma'rufun şartları vardır. Emr-i ma'rufun en başta gelen şartı, emr-i ma'ruf nehy-i münker yaptığımız kimseye şefkat beslemektir.

"—Ama doğru yolda değil?"

Gelirse senden daha iyi olur. Tevbe ederse Allah eski günahlarını affeder, senden daha iyi olur. Şefkat ile...

Sonra, yumuşak yumuşak söylemektir. Sonra emr-i ma'ruf yaptığı sahada bilgi sahibi olmak lazım! Bilmiyor, Kâbe-i Müşerrefe'de:

"—Sen niye elini böyle bağladın, sen niye böyle yaptın?" diye çatıyor.

"—Kardeşim ben Hanefi mezhebindenim. Bizim mezhebimizin imamı İmam-ı Âzam Efendimiz Hazretleri böyle içtihad eylemiş. Ben kendim müçtehid değilim. Ben İmam-ı Âzam Efendimiz'in âciz nâçiz bir talebesiyim; ben onun tarif ettiği şekilde vazifemi yapmaya çalışıyorum. Bana şimdi ictihad mı yaptıracaksın?"

Adam bilmiyor, kendisi Hanbeli veya Maliki mezhebinden. Bakıyor, başka türlü yapıyorsun; olmaz diyor. Bilecek! Hangi sahada konuşuyorsa o sahayı bilecek, yumuşak davranacak, mümkünse o işi kendisi yapacak. Kendisi yapmıyor başkasına yap diyor.

Buna büyüklerimiz ne demiş?

"—Halka verir talkını, kendi yutar salkımı."

Öyle olmayacak tabii, kendisi de yapmaya çalışacak. Yalnız şu var ki büyüklerimiz demişler ki hadîs-i şerifte de geçiyor; "Ben şu anda Allah'ın her emrini yerine getiremiyorum o halde susayım." demek de yok. Peygamber Efendimiz:

"—Kendiniz tam istenilen kıvamda olmasanız bile emri mâruf nehy-i münker yapın." diyor.

Bazı kimse de, daha ben olgunlaşmadım diye edebinden dolayı söylemiyor. Olgunluk olmaz ki zaten. Olgunluk ta beşikten mezara kadar devam edecek bir şey. İnsan, oldum derse nâkıs demektir.

Nereden oluyorsun? Yukarıya kadar, yedi kat semaya kadar dereceler var; o derecelerin sonu yok, bu iş bitmez.

Lütuf ile kerem ile:

"—Kardeşim ben böyle duymuştum, hocalarımız böyle buyurdular, akıl ve mantıkta bunu gerektiriyor ve saire..."

Burada bize bir kolaylık var ki, emr-i ma'ruf diyor. Aklın ve şeriatın kabul ettiği şey diyor. Demek ki, akl-ı selîm, sıhhatli olan bir akıl doğruyu tesbit edebilir. Onun için böyle bu şartlara uygun olarak, emri mâruf nehy-i münker yapacağız. Yapmazsak gelen cezayı daima hatırımızda tutalım; dua ederiz duamız kabul olmaz. Halbuki Kur'ân-ı Kerîm'de Allah-u Teàlâ Hazretleri vaad etmiş. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Ve kàle rabbükümu'd'ùnî estecib leküm*) "Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, ben sizin duanızı kabul edeyim." (Mü'min, 40/60)

Rabbimiz duayı tavsiye ediyor. Siz dua edin, ben icabet eylerim diye vaad eylemiş. Ama burada istisna oluyor, bu durumu olanı kabul etmeyeceğini Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Onun için emr-i mâruf nehy-i münker yapalım; hepimiz bu dinimizin yardımcısı, öğretmeni olalım! Bizden daha aşağıdaki kimseye biraz öğretelim, çocuğumuza öğretelim, hanımlarımıza öğretelim;

"—Bak hatun, ben camide şöyle duydum, bu böyle doğru değilmiş, şöyle yapmak doğruymuş. Sen de bundan sonra böyle yap, sevap olur." diye hiç olmazsa ona yapalım.

Çocuğumuza, akrabamıza tebliğ yapalım, askerlik arkadaşımıza, nazımız geçen kimseye söyleyelim! O tarzda emr-i

ma'ruf nehy-i münker yapalım; duamız kabul olmaz duruma düşmeyelim! Mağfiret isteyip de Allah'ın mağfiret etmediği kişiler durumuna düşmeyelim. Çünkü emri mâruf nehy-i münkerin insana bir zararı da yokmuş, o anlaşılıyor.

(*İnne'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri lâ yukarribu ecelen*) "Eceli yaklaştırmaz ki korkma, merak etme! Ne ölürsün ne kalırsın, hakkı söylersin daha iyi olur."

Selçuklu sultanlarından Sultan Sencer'in huzurlarına bizim silsilemizde adı geçen üstadlarımızdan bir zât-ı muhterem olan Ebû Ali el-Fâremedî Hazretleri gelirmiş, hemen Büyük Selçuklu Sultanı ayağa kalkarmış, onu tahtına oturturmuş, edeple yanında dururmuş. O da ona kaşlarını çatarmış, nasihat edermiş;

"—Evlâdım şöyle yap, böyle yap; aman teb'anın hakkına rivayet eyle, Allah'ın ahkâmını çiğneme!" Ne diyorsa artık, dermiş.

Bazı ulemadan kimseler derlermiş ki;

"—Yahu bize bu iltifatı yapmıyor, ben o kadar kitap yazmışım, o kadar kitaplarım var bu kadar meşhur bir kimseyim, Sultan bize bu iltifatı yapmıyor. Biz geldik mi tahtında oturuyor, biz de onun önünde el pençe durmak zorunda kalıyoruz. O iltifatı görmüyoruz..."

Bir yakını bir yumuşak zamanında sorunca, demiş ki:

"—Ötekiler bana tebasbus, dalkavukluk ediyor ama bu zât bana hakkı söylüyor. Hakkı söylüyor onun için ona iltifat ediyorum."

Ne güzelmiş! Sultanlık böyle oluyor işte... Hakkı söyleyeni seviyor, dalkavukluğu sevmiyor; "Bu bana hakkı tavsiye ediyor." demiş. Demek ki emr-i mâruf nehy-i münkerin başımıza bir zarar getireceği de yok, faydası var.

Sonra bir de eskilerin misâli gözümüzün önünden gitmesin ki; "Yahudilerin âlimleri, hristiyanların rahipleri emr-i mâruf nehy-i münkeri terk etmişler de Allah onları peygamberlerinin diliyle lânete uğratmış, mahvolmuşlar."

Lânet ne demek? Allah'ın lütfundan, rahmetinden uzak olmak demek. Allah'ın rahmetinden uzak oldu mu insan, ne olursa olsun hiç kıymeti yok. Firavun olsa kıymeti yok, şah olsa kıymeti yok ki

gördük. Tarihten misallerini gördük.

Aman bu emr-i mâruf nehy-i münker farzını unutmayın, büyük bir belâ gelip de başımız derde girecek bir duruma düşmeden önce. Eskiden de bizim kavmimiz bunun bir misalini yakın tarihte gördü. Biz 30-40 senedir dilimizin döndüğü zamandan beri ben duyarım bilirim, ulemamız:

"—Etmeyin, eylemeyin, dinden imandan ayrılmayın, bu kavmi dinsiz yetiştirmeyin. Dinsiz olursa hiçbir işe yaramaz memlekete de faydası olmaz. Bunları Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmına mutî olarak, Allah'ı, Peygamber'i bilerek, Kur'an'ın ahkâmına uyarak yetiştirin!" dediler.

Ulemanın hakikileri bunları dedi durdu, dedi durdu ama bir kısmı evlatlarını dinsiz yetiştirdi; bir kısım öğretmenler de bu inancın aslı esası yoktur dediler. Kitaplarda, gazetelerde okuduk ki, cebine şekeri doldurmuş, sınıfa girmiş. Çocuklara demiş ki:

"—Çocuklar! Allah'tan şeker isteyin!"

Çocuklar:

"—Allahım, bize şeker ver!" demişler.

Ondan sonra avuçlarının içine şeker düşmemiş.

"—Bir de öğretmeninizden isteyin!" demiş.

Çocuklar:

"—Öğretmenim, bize şeker ver!" demişler.

Öğretmen cebinden şeker çıkartıp herkese birer tane vermiş.

Ben de diyorum ki, o çocuklardan bir akıllı çıksaydı da ikinci teneffüste de isteseydi:

"—Öğretmenim, bize yine şeker ver!" deseydi.

O zaman görürdüm ben gününü. Çünkü cebinde önceden hazırlamış ama, ikincide bitecekti.

Arkadaşlar, Allah-u Teàlâ Hazretleri o anda çocukların eline şeker düşürmeye de kàdirdir, hiç tereddüt etmeyin! Buna benzer çok misalleri görmüşüz. Burada geçen günler elektrik kesildi. Aklımdan geçirdim ki:

"—Yâ Rabbi! Elektrik yansa..."

Yani Allah'ın en âciz kullarından biriyim, kusurum çok, suçum çok, yerin dibine batsam revâdır. Şıp, o anda yandı. Sonradan dedim ki:

“—Ya ne karışıyorsun Allah’ın işine?”

Yani Allah verir, dilerse o anda şeker de verir ama çocuklar bu terbiye ile yetişti, şekeri öğretmene verdirdiler. Ondan sonra anarşist, komünist oldular. Kimi o tarafa, kimisi bu tarafa meyletti; birbirlerini astılar, kestiler. Memleket epeyce zarar gördü.

Karakolları bastılar, birbirlerini öldürdüler. Nice insan, nice aile zarar gördü. Bir sorsan nice annelerin, babaların yürekleri o hadiselerden yaralıdır.

Öyle olur, dinsizlikten hayır bereket gelmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu millete ne vermişse o dindarlığının bereketinden vermiş. Tarihte misâli çoktur.

b. Dilenmenin Kötülüğü

Bu dilenmekle ilgili bir hadis-i şerif; Taberânî isimli hadis alimi kitabında kaydetmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[88]

مَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ شَيْنٌ فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ نَارٌ ؛ إِنْ أُعْطِيَ قَلِيلاً فَقَلِيلٌ ، وَإِنْ أُعْطِيَ كَثِيراً فَكَثِيرٌ (طب. عن عمران بن حصين)

(*Mes’eletü’l-ganiyyi şeynün fî-vechihî yevme’l-kıyâmeti, ve mes’eletü’l-ganiyyi nârün; in u’tıye kalîlen ve kalîlün, ve in u’tıye kesîran fekesîrun.*)

Mes’ele, Arapça’da bizim bugün problem dediğimiz mânaya da gelir ama burada o mânada değil mastar-ı mîmîdir; istemek, dilenmek demektir.

---

88 Taberani, *Mu’cemü’l-Kebir*, c.XVIII, s.175, no:400; Umran ibn-i Husayn RA’dan.

Kısmen: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.426, no:19834; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.93, no:20016; Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.150, no:6464; Heysemi, *Mecmaü’z-Zevaid*, c.III, s.257, no:4523; Taberi, *Tehzibü’l-Asar*, c.I, s.41, no:34; Umran ibn-i Husayn RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.VI, s.504, no:16732; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.424, no:21117.

(*Mes'eletü'l-ganiyyi*) "Kendisi ganî, muhtaç olmadığı halde dilenen kimsenin dilenmesi..."

Muhtaç değil, karnı tok, evi de var veyahut olmasa bile dilenmesi gerekmiyor; el açıp dileniyor.

Bu şer'an zenginliktir, ille adada köşkü olması şartı yok, Taksim'de yedi katlı apartmanı olması şartı yok. Şer'an sadaka-i fıtır verecek kimse; muhtaç değil. Böyle bir zengin, ganî, müstağni olan kimse isterse ne olur?

(*Şeynün fî-vechihî yevme'l-kıyâmeti*) "Kıyamet gününde yüzünde bir kara lekedir." *Şeyn* kelimesi, *Zeyn* kelimesinin zıddıdır. Zeyn, süs demektir; Şeyn, kabahat, karalık, yüz karalığı, çirkinlik demektir.

Zenginin muhtaç olmadan dilenmesi istemesi, kıyamet gününde yüzünün karalığı, yüz karalığı, yüzü kapkara olur, süssüz, berbat, çirkin olur.

(*Mes'eletü'l-ganiyyi nârün*) "Zenginin istemesi ateştir." İstediği, avucuna aldığı para, altın, lira, dinar, dirhem değil...

Ne alıyor avucuna? Ateş alıyor, cehennem ateşi alıyor.

(*İn u'tıye kalîlen ve kalîlün*) "Eğer avucuna az bir şey, üç beş kuruş verilmişse; o zaman az ateştir. (*Ve in u'tıye kesîran fekesîrun*) Eğer çok verilmişse, al bakalım sen fakirsin galiba diye fazla verilmişse; o zaman çok ateştir." Aza az, çoğa çok, ne olursa olsun ateştir. Onun için, zengin ise istemeyecek.

Peygamber SAS dilenen bir kimseyi gördü, dedi ki;

"—Senin hiçbir şeyin yok mu?"

"—Azıcık bir şeyim var."

"—Git onu sat." dedi, ona ip aldırdı;

"—Git dağdan, ovadan odun topla." dedi.

Onu toplattırdı.

"—Bunu pazarda sat." dedi.

Onu böyle sattıra sattıra, kendi emeğiyle toplayıp pazarda satmak suretiyle para sahibi etti;

"—Bu yaptığın dilenmekten daha iyidir." buyurdu.

Dilenmek iyi bir şey değil. O bakımdan insan alnı açık olacak, müstağnî olacak. Bir şey istiyorsan, Allah-u Teàlâ Hazretlerinden iste!

Peygamber Efendimiz ashâb-ı kirâmıyla anlaşma yapmış, onlardan söz almış, buyurmuş ki:

"—Kimseden bir şey istemeyeceksiniz."

Onlar da Rasûlüllah'ı o kadar seviyorlar, öyle bağlanmışlar ki; birisi devenin üstüne çıkmış olsa… Deve yüksek bir hayvandır, devenin üstünden nasıl inilir? Deveyi ıhtırırsın üstüne öyle çıkarsın, binersin. Yüksek olduğu için kolay çıkılmaz yani. Öyle at gibi özengisine bas, hop ayağını öbür tarafa at, bin. Deve öyle olmadığı için inmesi, binmesi zordur. Böyle zor bir şekilde üstüne çıkmışken kamçısı yere düşse, istemek olmasın diye, arkadaşına, "Şu kamçıyı uzatıver!" demezlermiş.

(*Lâ talebe, ve lâ redde*) "İstemek yok, reddetmek yok." Öyle bir güzel huy üzere olmuşlar.

Biz de Allah'tan isteyelim, başkasına el açmayalım! Allah bizi başkasına el açtırmasın, başkasına muhtaç da eylemesin... Kerîm, asil insanlar eylesin… El açıp da başkasının sırtından geçineceğimize başkasına hayr u hasenât yapan kimselerden olalım inşallah!

c. İlimden Bir Mesele Öğrenmenin Sevabı

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri ravisi olduğu bir hadîs-i şerif. İstanbul'umuzun medâr-ı iftihârı olan, Eyüp Sultan semtinde medfun bulunan sahabe-i kiramın, o mübareğin rivayet ettiği bir hadis-i şerif:[89]

مَسْأَلَةٌ وَاحِدَةٌ يَتَعَلَّمَهَا الْمُؤْمِنُ ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ ، وَخَيْرٌ لَهُ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ ؛ وَإِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ ، وَالْمَرْأَةَ الْمُطِيعَةَ لِزَوْجِهَا ، وَالْوَلَدَ الْبَارَّ بِوَالِدَيْهِ ، يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مَعَ الأَنْبِيَاءِ بِغَيْرِ

[89] *Kenzü'l-Ummal*, c.X, s.160, no:28828; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.425, no:21118.

حِسَابٍ (أبو بكر النقاش ، والرافعى فى تاريخه عن أبى أيوب)

(*Mes'eletün vâhidetün yete'allemuhe'l-mü'minü hayrün lehû min ibâdeti senetin, ve hayrün lehû min ıtki rakabetin min vüldi ismâîle ev veledi ismâîl, ve inne tâlibe'l-ilmi, ve'l-mer'ete'l-mutîate li-zevcihâ ve'l-velede'l-bârre li-vâlideyhi, yedhulûne'l-cennete me'a'l-enbiyâ bi-gayri hisâbin*)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Mes'eletün vâhidetün*) Buradaki mesele, ilmî mesele demektir. "Bir tek ilmî mesele ki, (*yete'allemühe'l-mü'minü*) mü'min onu teallüm eder, öğrenir. (*Hayrün lehû min ibâdeti senetin*) Onun için bu öğrendiği mesele, bir sene ibadet etmekten daha hayırlıdır."

Neden? İlim her şeyin temelidir, ilimsiz oldu mu olmaz. Yanlışlıklar, hatalar yapılır. Doğru yola gideyim derken yanlış yola gider. İnsan yol bilmezse çölde, ormanda, bilmediği yerlerde kaybolmaz mı? İlim yolu aydınlatır, nurdur, insan oradan gider karanlıktan kurtulur, onun için bir senelik ibadetten daha hayırlıdır. Cahillikle yapılan şeyin kıymeti yoktur, ilimle kıymeti vardır.

(*Ve hayrün lehû min ıtki rakabetin min vuldi ismâîle ev veledi ismâîl*) Hz. İsmail AS'ın nesli Araplar arasında ve bizim nazarımızda da öyle ya, çok asil bir aile. Hz. İbrahim, Hz. İsmail onların sülalesinden çok kıymetli, asaletli kimseler; Arapların, Mekke Medine ahalisinin ecdadı, kökü olmuş oluyor. İşte, "Bir mesele öğrenmek, Hz. İsmail AS'ın evladından nasılsa esir düşmüş bir kimseyi kölelikten kurtarıp, âzad etmekten de hayırlıdır."

Onun için biz mesela neyi öğrendik? Emri mâruf nehy-i münkeri, bunun dinimizde bir temel esas olduğunu öğrendik. Eh, işte bakın bir yıllık ibadetten ve Hz. İsmail'in soyundan bir asaletli kimseyi esaretten kurtarıp âzad etmekten daha büyük bir sevap kazandık.

Burada da üç sınıf insanı anlatıyor ki bunlar hesab zahmeti çekmeden hesapsız kitapsız cennete peygamberlerle beraber girecekler. "Ne kadar aldın, ne kadar verdin, sevabın ne, günahın ne gibi tartı hesap vesaire olmadan haydi bakalım peygamberlerle

beraber cennete girecekler."

Kimler bunlar? Bunları hatırınızda iyi tutun.

Bir; (*inne tàlibe'l-ilmi*) "İlim öğrenen ilim talebesi." Bu ilim talebesi cennete hesapsız girecek.

"—Hocam benim yaşım 45-50, 55?"

İslâm'da talebeliğin yaşı yok, şu anda hepiniz talebesiniz.

Ne öğreniyorsunuz? Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerifini öğreniyorsunuz. İsterseniz 70, isterseniz 30 yaşında olun ilim talebesisiniz.

Niye geldiniz oturdunuz buraya? Burada para mı dağıtacaklar? Hayır! Mevki mi dağıtacaklar? Hayır!

Ne olacak burada?

Burada Peygamber SAS Efendimiz'in –canımız yoluna feda olsun- mübarek hadîs-i şerifinden birkaç hadîs-i şerif duyacağım, gönlüme yerleştireceğim ona göre amel edeceğim, buraya ondan geldik, ilim talep ediyoruz, ilim peşindeyiz.

Gayemiz ne? İlim öğrenmek.

Bir, işte bu grup doğrudan doğruya peygamberlerle beraber cennete girecekler.

İki; dinleyen hanım kardeşlerime memnun olsun; (*ve'l-mer'ete'l-mutîate li-zevcihâ*) "Kocasına itaatli olan müslüman hanım." O da peygamberlerle hesapsız cennete girecek.

Her akşam dır dır dır, kavga gürültü, eve şunu getirmedin bunu getirmedin, şunu isterim, bunu isterim, dallı fistan isterim bilmem ne filan. Öyle yapmıyor da itaat ediyor;

"—Efendi, bana helalinden getir haram lokma getirme de ben aza da razıyım. Aman eve çok şeye getireceğim diye rüşvet alma, hırsızlık yapma, haram yeme, haksızlık yapma aman etme eyleme." diyor. İtaatli. Kocası, "Bugün evden dışarı çıkma!" demiş;

Peki deyip izinsiz gitmiyor.

"—Bu akşam şunu yap bunu yap."

"—Pekiyi." diyor.

Kadının kocasına itaat [etmesi] bizim dinimizde esastır.

"—Efendim Avrupa'da öyle yapmıyorlar?"

Avrupalıların âdetleri Avrupalıların! Başlarına çalınsın!

Yapmıyorlar da ne oluyor? Avrupa'nın çok özenecek bir hali mi var? Gittik, gördük ne var yani, perişan!

Avrupalı kadın perişan! Neden? Erkekten bir farkı yok, erkekten ayrı bir muamele görmüyor ki! Bir izzeti ikramı yok ki!

Müslüman kadını aziz; kocası onun bekçisi, hizmetçisi, kalorifercisi, sobacısı. Kömürlükten kömür getirilmesi gerekirse; "Aman hanım sen çıkma, nâmahreme görünme ben getiririm." diyor kovaya dolduruyor yukarıya getiriyor. "Aman hanım sen çarşı pazarı dolaşma, ben sana istediğini alırım." diyor getiriyor. Hanım evde sefa sürüyor.

Almanya'da öyle mi? Kadın her tarafı dolaşıyor, çalışıyor.

Kadınlar ayrı, erkekler ayrı; yani müslüman kadını güzel.

Eskiden İngiltere'den bir elçi gelmiş buraya, karısı da meraklı bir kadınmış, ismi Leydi Montegü [Lady Montague], buradan İngiltere'ye mektup yazıyor; "Yahu İngiltere'de iken müslüman kadınları kafeslerin arkasında hapis." diye bir menfî propaganda estirmişlerdi, geldim gördüm, hiç öyle değil. Müslüman kadınları evet kafesin arkasında ama çok rahat, güzel, zarif, bilgili, görgülü, ârif kimseler." diyor.

Gezdiği kimselerden edindiği intibaları mektup yazmış o mektuplar da Türkçe'ye çevrilmiş, oradan okuyoruz. İngiliz Osmanlıların hanımlarının rahatlığını, izzetini, ikramını, nükte şinaslığını, terbiyesini, güzel söz söyleme kabiliyetini, tatlı konuşmasını, iltifat etmesini methediyor. Oradaki şeylerden bazı şeyler nakledebilirim ama camide anlatmak pek uygun değil.

Haydi bir tanesini nakledeyim:

Bakın ne kadar ârif ne kadar tatlı hazır cevap kimse olduğunun bir misalini vereyim." diyor. Biraz kendisine de pay çıktığını için onu mektubuna yazmış. O İngiliz karısı bizim evinde misafir olduğu Osmanlı Hatununa demiş ki;

"—Hanımefendi o kadar güzelsiniz, o kadar güzelsiniz ki, eğer İngiltere'de olsaydınız erkekler sizin etrafınızda pervane gibi dolaşırlardı." demiş. Onların kafasında öyle işte…

Erkekler etraflarında dolaşınca ne olacak? Bir kadın bir erkeğe nasib oluyor, evleniyor. Seksen tanesini dolaşması ne ama o onu bir şey sanıyor, öyle demiş. Bizimki de tabii şöyle biraz durmuş,

hiç iltifattan şımarmamış bir tarzda:

“—Sanmıyorum. Onlar güzelliğin kıymetini bilselerdi sizi buraya göndermezlerdi.” demiş.

“—Cevaba bak! Ne kadar güzel!” diyor. “Sen de güzelsin.” diyor ama, onun yaptığı komplimana ondan daha üstün bir edebî üslupla cevap vermiş. “Onlar güzelliğin kıymetini bilselerdi seni buraya göndermezlerdi, sahip olurlardı.” demiş. İşte böyle...

Kocasına itaatli bir kadın doğrudan cennete gidecek.

Kadınlar, hocam şimdi erkeklerin eline bir silah verdin, kadınlar kocasına itaat edecek dedin, bizi mahvettin demesinler. Tabii İslâm’da hanımlara karşı da beylerin vazifesi var; helal lokma getirecek, hukukuna riayet edecek, dövmeyecek. Anadolu’da bir âdet var; kazak erkek karısını döver.

Dövmez ya! Müslümanlıkta dövmek yok, doğru dürüst itaat ettikten sonra niye dövsün? Peygamber Efendimiz’in hanımlarına yaptığı gibi iltifatlı, hukukuna riayet ederek, onlar da onlara karşı vazifelerini iyi bilecekler. İkincisi bu.

Birincisi ilim öğrenen kimse, ikincisi kocasına itaatli hanım, hatun, üçüncüsü; (*ve’l-velede’l-bârre li-vâlideyhi*) “Ana ve babasına mutî olan, sözünden çıkmayan evlat, ana babasına iyilik yapan evlat peygamberlerle beraber cennete girecekler. *Berran li-vâlideyhi*, “ana babasına iyi olmak” manasına...

Bu iyilikten maksat ne? Hizmetinde olmak, saygı duymak, ihtiyaçlarını karşılamak...

(*Yedhulûne’l-cennete mea’l-enbiyâi bi-gayri hisâbin*) “Peygamberlerle beraber hesapsız olarak cennete girecekler.”

Üç sınıf sayıldı; birisi ilim öğrenen kimse, birisi kocasına itaat eden hatun, birisi de ana babasına itaatli evlat.

Eskilerden anlatmış olduğum bir olmuş hadiseyi yine anlatayım. Zaman geçince cemaat değişiyor, bilmeyenler vardır diye anlatıyorum. Bizim fakültemize birisi kaydolmuş, adını burada söylemem uygun değil. Bir vâiz arkadaşı varmış onunla beraber gelmişler bizim fakülteye kaydolmuşlar. O zaman merkezî imtihan sistemiyle oluyor ama, istediği fakültelere de kaydolma hakkı var. Akşam gelmiş eve, babası sormuş;

"—Puanına göre nereye kaydoldun oğlum, hangi fakülteye kaydoldun?"

"—İlahiyat fakültesine kaydoldum."

"—Hiç gidecek fakülte bulamadın mı? Ne olacak ilâhiyat fakültesinde? Tıbbiyeye veyahut mühendislik fakültesine gitseydin!" diye itirazda bulunmuş; "Yarın git oradan kaydını al, ötekilerden kazandığın başka bir fakülteye kaydol." demiş.

Ertesi gün çocuk öteki vâiz arkadaşına gelmiş; "Babam benim ilâhiyat fakültesine kaydolduğuma çok kızdı, çok sinirlendi ben kaydımı alacağım başka bir fakülteye kaydımı kaydıracağım."

Arkadaşı demiş ki:

"—Sen beni babana bir götür."

Pekiyi demiş, babasına götürmüş. O vâiz arkadaşı nasıl tatlı konuştuysa, ne dediyse, babası çocuğu bizim fakültede bırakmış. Bizim fakültede okudular, mezun oldular. Şimdi o nazlı, çocuğunu bizim fakültede okutmak istemeyen baba, daha önceki çocuklarından bir tanesini hariciyeci yapmış, dışişleri bakanlığında, elçiliklerde çalışan siyasal bilgilerden mezun bir kimse… Bir tanesini doktor yapmış, bir tanesini mühendis yapmış, bu küçük çocuk da ilahiyatçı olmuş. O da gitmiş bir mesleğe girmiş.

Sonradan naklettiler bize diyormuş ki;

"—Ah! Keşke öteki çocuklarımı da buraya verseymişim! Bana en hayırlı evlatlığı bu yapıyor, en çok bundan memnunum." Öyledir. Biz çocuklarımızı ilahiyatta çok iyi yetiştirebildiğimiz kanaatinde değiliz ama yine de okutulan mevzuların bereketiyle hayırlı evlat olur.

Onun için hayırlı evlat isteyen, ömrünün sonunda rahat etmek isteyen, mezarında kemiklerinin titrememesini, sızlamamasını isteyen kimse hayırlı, dindar evlat yetiştirsin. Çünkü her cuma günü evladının yaptığı ameller kendisine getirilecek;

"—Senin oğlan var ya, bugün üç şişe rakı içti, sekiz tane adam dövdü, bir tanesinin kafasını kırdı, şu kadar hırsızlık yaptı." diye rapor gelirse mi iyi yoksa;

"—Senin evlat bugün şu kadar sadaka verdi, şu kadar gönül yaptı, şu kadar hayr u hasenât işledi… Filanca susuz köyde bir çeşme yaptı, senin adını yazdırdı; sana oradan her su içen Fâtiha

okuyor.” diye gelirse mi daha iyi? Hangisini istersin?

Elbette ötekini ister insan…

Onun için evladımızı iyi yetiştireceğiz, hepimiz bir ananın babanın evladıyız, anamıza babamıza da itaatli olacağız, ana babaya mutî olacağız, iyilik, hayır yapacağız, onun sevabı çok.

d. Ölümün Zorluğu

Diğer hadîs-i şerif:[90]

مُعَالَجَةُ مَلَكِ الْمَوْتِ أَشَدُّ مِنْ أَلْفِ ضَرْبَةٍ بِالسَّيْفِ ، وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمُوتُ إِلاَّ وَكُلُّ عِرْقٍ مِنْهُ يَأْلَمُ عَلَى حِدَةٍ ، وَأَقْرَبُ مَا يَكُونُ عَدُوُّ اللهِ مِنْهُ تِلْكَ السَّاعَةَ (الحارث ، حل. عن عطاء بن يسار مرسلاً)

(*Mualecetü meleki'l-mevti eşeddü min elfi darbetin bi's-seyfi, ve mâ min mü'minin yemûtu illâ ve küllü ırkin minhu ye'lemu alâ hidetin, ve akrabü mâ yekûnü aduvvu'llâhi minhü tilke's-sâah*)

Bu hadis-i şerif de ölüm denilen hadiseyi tarif eden bir hadis-i şeriftir. Başımıza gelmedi, belki bazı vefat eden kimselerin yanında bulunmuşuzdur, ama uzaktan bakmak içinde olmak gibi değildir.

(*Mualecetü meleki'l-mevti*) “Ölüm meleğin olan Azrail'in o işe girişmesi.” Kişinin canını alacak ya, nasıl alacaksa o işe girişmesi, canına anlamaya başlaması, (*eşeddü min elfi darbetin bi's-seyfi*) bin defa kılıç darbesi yemekten daha şiddetlidir.”

İnsanın öleceği zaman canı çıkıyor ya; nasıl çıktığını ölen bilir, dışarıdaki ancak birazcık terini görür, ya duyar ya duymaz. Durumunu ya anlar ya anlamaz. Ama o ölüm işlemi başladığı, melekülmevt işe giriştiği zaman o bin kılıç darbesinden daha şiddetlidir.

---

90 Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VIII, s.201; Haris, *Müsned*, c.I, s.392, no:255; Ata ibn-i Yesar Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.564, no:42190; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.434, no:21151.

(*Ve yemûtu*) “Hiç bir müslüman yoktur ki ölür; (*illâ ve küllü ırkin minhu ye’lemu alâ hidetin*) her bir uzvu bu ölüm hadisesinden elem duyar. (*Ve akrabü mâ yekûnü aduvvu’llàhi minhü tilke’s-sâah*) Allah’ın düşmanının ona en yakın olduğu saat de bu saattir.”

Kim Allah’ın düşmanı? Şeytan. Şeytanın da insana en yakın olduğu zaman bu ölme saatidir. Sabredemez, susar, dudağı yanar hararetten çatlar, o karşısına geçer:

“—İmanını ver ben sana şu kâse suyu vereyim!” der veyahut bir vesvese verir.

Allah korusun…

İsim söyleyince belki gıybet olur, isim söylemeden bir hadise anlatayım. Büyük alimlerden, çok büyük alimlerden birisi; kütüphanelerimizde çok kitapları var; eski büyük alimlerden meşhur bir İslâm âlimi Necmeddîn-i Kübrâ Hazretleri’ne gelmiş.

Necmeddîn-i Kübrâ Hazretleri kim? Kübreviyye tarikatını kuran, meşhur büyük evliyallullahtan, büyük velilerden bir zât-ı muhterem ki, Moğol istilasında şehiden vefat etmiş. İstilada onlarla müridleriyle beraber çarpışırken şehid olmuş. Gelenler müşrik, onlar çarpışırken şehid olmuş; cennetlik olduğu ölümünden de belli.

O büyük alim koca kavuğu ile, cübbesiyle o zâta gelmiş. Kılık kıyafet dış görünüş, iyi herkes de onun büyük alim olduğunu biliyor; oturmuş, hürmet etmiş. Demiş ki;

“—Efendim, bendeniz tefsirden filanca büyük eseri yazdım. İsmi var söylemiyorum. Büyük bir eser yazdım, el-hamdü lillah tefsir ilmine vâkıfım; hadisten filanca eseri yazdım, fıkıhtan filanca eseri, feraizden şunu yazdım, falancadan bunu yazdım, felsefeden şunu yazdım, ilm-i kelamdan bunu yazdım. Hepsini biliyorum, kim ne sorsa cevabını verebiliyorum ama efendim bu tasavvuftan bilgim az. Beni lütfetseniz talebeliğe kabul etseniz?”

Alime bak! Alim ama yine haddini biliyor, Allah rahmet eylesin… Gelmiş tevazu göstermiş, koca alimliğiyle gelmiş, o zattan “Beni mânevî bakımdan terbiye et, bana bu tasavvufun inceliklerini öğret!” diye istemiş, yani talebeliğini kabul etmiş.

Yoksa, koca profesör gider de meselâ bir mahallede oturan bir imamdan, “Bana şunu öğret!” der mi bu devirde?

Düşünün meselâ, demez; ama o gitmiş, ona öyle demiş. O da bakmış, tabii evliyaullah! Kalbine şöyle bir bakmış, duygularını bir ölçmüş, ses çıkartmamış ama şöyle bir sözle cevap vermiş, demiş ki:

“—Olur evladım, olur. Peki, öğreteyim ama benim dersime başladığın zaman öyle bir hal olur, kafanda ne kadar bilgi varsa hepsi silinir, uçar, kafan bomboş kalır. Eski ilimleri unutursun. Benim işe başlar başlamaz ilmin aklından gidiverecek, bomboş, cahil bir kimse kalacaksın, hiçbir şeyin olmayacak.”

Allah Allah! Hiç hesapta olmayan bir durum; o kadar bilgi var, ömrünü harcamış...

Bir Arap şairinin beytini okuyayım bu izahlarımı öyle bitireyim. Benim yaşlı bir profesörüm vardı [Necati Lugal]; saçı sakalı bembeyaz olmuş, o çok derya gibi bir adamdı, o anlatmıştı. Biraz da kendisi de sanki o fikirdeymiş, o mânâya katılıyormuş gibi, içi yanıyormuş gibi okumuştu bu şiiri. Diyor ki:

طويت باحراز الفنون ونيلها
رداء شباب والجنون فنونُ
فحيث تعاطيت الفنون وحظها
تبين لي ان الفنون جنونُ

Taveytü bi-ihrâzi'l-funûnü ve neylühâ
Ridâe şebâbî ve'l-cünûnü funûnü
Fehaysü teâtaytü'l funûnü ve hazzahâ
Tebeyyene lî enne'l-fünûne cünûnü

Türlü türlü bilgileri öğrenmeye harcadım gençliğimi;
Mecnunluk çeşit çeşitmiş.
İlimleri tahsil edip belirli bir seviyeye ulaşınca;
Anladım ki ilimler de mecnunluktan ibaretmiş.

"Ömrümü, gençliğimi, gücümü, kuvvetimi türlü türlü bilgileri öğrenmeğe sarf ettim, harcadım, tükettim. Türlü türlü bilgileri, hünerleri öğrenmeye harcadım. Sonradan aklım başıma iyice oturunca, bunlardan hangisi faydalı, ben bunların hangisinden nasıl istifade ederim diye şöyle bir kuş bakışı gözden geçirince, bir de baktım ki hep mecnunlukmuş benim uğraştığım şeyler… Baktım ki hepsi mecnunlukmuş." diyor şairin birisi.

Çok ilimlerle ömürlerimizi tüketiyoruz, neler neler öğreniyoruz ama. hangisi ne işe yarar onu bilmek lazım.

Yine isim söylemeyeyim, yine bizim eski mücahid, münever yazarlarımızdan birisi[91] vefat ederken:

"—Ah! Ömrü çok boş geçirmişim, keşke şu işle meşgul olsaydım." demiş. Hakîki imana erme ilmiyle… Yine İslâm yolunda çalıştı da Rh.A, yine ihvanımızdan da, ömrünün son deminde; "Ah keşke şuna çok gayret sarf etseymişim." demiş. Neyse...

O zât, kafandaki bilgiler gidecek, cahil kalacaksın sözünü duyunca razı olmamış. Kafasındaki o bilgiler gidecek, cahil kalacak. Birisi bir şey soracak, cevap veremeyecek...

"—Efendim, müsaade ederseniz ben bunu bir iyice düşüneyim." demiş.

O da:

"—Pekiyi evlâdım, sen bilirsin." demiş.

O da oradan kalkmış gitmiş, bir daha onun semtine uğramamış. İlimler gidecek; ne tefsir, ne hadis, ne fıkıh kalacak... Ama o kapıdan çıkarken arkasından Necmeddîn-i Kübrâ Hazretleri tatlı tatlı gülmüş, demiş ki;

"—Teslim olamadı. Teslim olsaydı alırdık, alırdık ama o bilgilerin daha fazlasını verirdik."

---

[91] Mehmed Zâhid Kotku Hz. şöyle anlatmıştı: Şimdi, bizim Topçu Hoca var hastanede... Nurettin Topçu denilen bir zat var. İşte felsefe hocası... Birçok kimselerin de hocası... Geçen ziyaretine gitmiş arkadaşlar... Demiş:

"—Bütün bilgiler gitti. Hepsi boşa imiş, boşa uğraşmışım; çok yazık!" demiş.

Niçin? Felsefe ilmi neye yarar?

İki ilim var dünyada: Birisi Kur'an ilmidir, birisi de hadis ilmi... Bunlardan başkası hepsi dünyaya ait... Bunlar hem dünyaya ait, hem de ahirete ait... (29.06.1975, Hadis Dersi, İskenderpaşa Camii)

Neyse... Ölümden bahsedilince o zât hatırıma geldi de... O zâtın vefatı gelmiş, can hulkuma, boğaza gelince, hırıltı başlayınca ölmek üzere, ruhunu teslim edecek… Şeytan aleyhillâne karşısına dikilmiş, demiş ki:

"—Allah var mı ki?"

"—Elbette var." demiş.

Gözü kapalı ama konuşuyorlar, elbette var...

"—Peki delilin ne?"

"—Kâinat her sonradan olma şeyin bir yapıcısı vardır. O halde kâinatın da yapıcısı vardır, o Allah'tır." demiş.

"—Pekiyi, filanca zât filanca kitapta hani bu meselenin şurasına şöyle bir itirazı yapmamış mıydı?" diye onun okuduğu bir itirazı ona hatırlatıvermiş.

"—Onun da cevabı vardır ama benim başka bir delilim var." demiş.

"—Nedir o?"

"—Kâinatta esas olan sükûnettir, bıraktın mı her şeyi sakin durur. Hareket var, her hareket bir muharrike muhtaçtır. Onu hareket ettiren bir şey var ki ondan hareket ediyor."

Dal kıpırdıyor, neden? Rüzgâr var.

Sen odada durup dururken perde kıpırdadı, neden?

Cam açılıverdi, kapı açıldı, ona alâmet, bir şeye alâmet değil mi? İşte o hareket ettirici Allah'tır." filan demiş.

Pekiyi ona filanca felsefeden filanca şeyden şöyle bir itiraz olmadı mı?

Başka delilim var, başka delilim var; 99 tane delili sıralamış, başlamış nefes nefese kalmaya... Tabii şeytanla böyle cebelleşiyor, şeytan onu sapıtmaya çalışıyor.

O sırada Necmeddîn-i Kübrâ Hazretleri de ihvanıyla oturuyormuş, gözü kapalı mürakabede:

"—Filanca âlimin durumu zor. Bize bir kere geldi, bizden talebeliğini istedi, gerçi sonra semtimize uğramadı ama yine bir saygı gösterdi, onu sıkışık zamanda yalnız bırakmak mürüvvete sığmaz." demiş.

Manevî bakımdan yanına gidince, şeytan o mübarek zikirli nurlu zâtı görünce küçülmüş defolup gitmiş. Ondan sonra o da

oradan kelime-i şehâdet getirmiş. Hoca kelime-i şehâdet getir evlâdım diye telkin etmiş, onu getirerek ruhunu imanla teslim etmiş.

Yani 99 tane delili sıralamış da öyle sıkıntılara düşmüş diye anlatırlar da güzel bir fıkra, çok ibretler var. Nasıl oldu, oldu mu olmadı mı, kitaplarda böyle yazmış okuduk. Ölüm zordur.

İnsan, “Öleceğim sırada *Lâ ilâhe illa’llàh* derim son nefeste son kelamım kelime-i tevhid olur, kurtulurum.” diye düşünebilir.

Yahu sen hiç araba kullanmadın, hiç çarşıda pazarda yürümedin mi? Ani bir hadiseyle karşılaşınca, insan nereye gideceğini şaşırmıyor mu? Şoför aklı karıştığı zaman, frene basacak yerde gaza basmıyor mu?

Ölüm bin kılıç darbesi kadar zor bir hadise olduğuna göre, tedbirlerin hepsi gider, tedbir kalmaz insan perişan olur. Onun için ölüme şimdiden hazırlanmak lazım.

مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا !

(*Mûtû kable en temûtû*) “Ölmeden evvel ölünüz!”

Ölmeden evvel öl bakalım! Ölmeden evvel her gün bir hazırlık yap, bir tatbikat yap bakalım!

Bizim askerler Kıbrıs’ta nasıl başarı kazandılar?

İnsan illallah der. Kışlaya gidersin, sabahtan akşama yat kalk dön, yat kalk dön...

“—Ya ben yüksek tahsilliyim, bunu öğrendim!”

“—Yok, böyle yap, şöyle yap! Yat yere!”

Yatar, topuğu dik oldu mu komutan gelir, tekmeler. “Böyle dik olmayacak, kurbağa gibi ayaklarını yatıracaksın!” der.

Niye? Tecrübe tabii. Düşman topuğunun yüksekliğinden insanı küt vurur. Nişan alır topuğunun yüksekliğinden vurur. Yere iyice yassılacak ki, düşman nişan alamasın.

Talim talim talim... Ondan sonra bir tatbikat oldu mu bizim Mehmetçik *Lâ ilâhe illa’llah* dedi mi gidiyor.

Dün akşam duydum, bir düşman devlet adamı demiş ki:

“—Türk ordusu şöyle yapamaz, böyle yapamaz. Filanca

düşmanın karşısında şu kadar duramaz. Bilmem kaç saatte İstanbul'a geliriz."

O hesap belli olmaz, mü'minin sînesi alınır kale midir? O öyle bir durdu mu, geçemez oradan, ölür dönmez, kafası kesilir yine durur, yine gider, yine kılıç sallar.

Onun için Allah bizi imandan ayırmasın, son nefeste imân-ı kâmil eylesin… Son nefeste imanımızı şeytana kaptırtmasın. Hayatımızda da son nefeste şeytanın şerrine uğratmasın. Cemâl-i Rasûlüllah'ı göre göre ruh teslim etmeyi nasib eylesin…

e. Ahir Zamanda Toplanma Yerleri

Bu hadîs-i şerif, kıyamette olacak hadiselerde müslümanların bulundukları esas merkezleri bildiriyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[92]

مَعْقِلُ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الْمَلاَحِمِ دِمَشْقُ ، وَمَعْقِلُهُمْ مِنَ الدَّجَّالِ بَيْتُ الْمَقْدِسِ ، وَمَعْقِلُهُمْ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ بَيْتُ الطُّورِ (ش . عن ابن راهويه مرسلاً)

RE. 393/10 (*Ma'kılü'l-müslimîne mine'l-melâhimi dimeşku, ve ma'kılühüm mine'd-deccâli beytü'l-makdisi ve ma'kılühüm min ye'cûce ve me'cûce et-tûru*)

(*Ma'kıl*) Bağlanma, toplanma yeri, düğüm noktası, esas merkez demektir. (Ma'kılü'l-müslimîne mine'l-melâhimi) "Âhir zamandaki Benî Asfar ile yapılacak savaşlarda müslümanların esas yeri Dimaşk, Şam şehri merkez olacak."

Son zamanda müslümanlar ile Benî Asfar denilen kavim arasında ki, onlar Avrupalı, batılı diye kitaplarda yazılıyor; bir büyük savaş olacak diyor bizim kitaplarımız. Onların kitaplarında

---

92 İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.V, s.324, no:19794; Ebü'z-Zahiriyye'den mürsel olarak.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.240, no:38554; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.436, no:21156.

da hayret ederek okudum. Mesela, Yehova şahitlerinin kitaplarında filan okudum, onlar da bir Armegedon savaşı olacak diyorlar, onlar da o savaşa hazırlanıyorlar. Yani onlar bizi düşman görüyor ya, bizimle savaşmak için onlar da hazırlanıp duruyorlar. Aklınızı toplayın! Aklınızı toplayın gafil olmayın demek istiyorum.

İkincisi, (*ve ma'kılühüm mine'd-deccâli beytü'l-makdisi*) "Deccal çıktığı zaman Deccalin fitnesine karşı toplanma merkezleri Kudüs olacak. (*Ve ma'kiluhum min ye'cüce ve me'cûce et-tùru*) "Ye'cüc ve me'cüc çıktığı zaman da toplanma yerleri Tur Dağı olacak." Tur Dağı Musa AS'a vahiy inen yer.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi kıyametin tehlikelerinden mahfuz eylesin…

Bilin ki, insanın ölümü küçük kıyamettir. Öldü mü onun kıyameti koptu. Onun için buyrulmuş ki:[93]

إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ (الديلمي عن أنس)

(*İzâ mâte'l-insânü fekad kàmet kıyâmetühû*) "Bir insan öldü mü kıyameti kopmuştur."

O artık büyük kıyameti beklemesin, onun işi bitti. E bu ölüm de bize çok yakındır; bir saat, on saat, on gün, on ay, on yıl sonra mı hiç beli olmaz.

Yaş sırasıyla da gelmez, aman hazırlıklı olun! Aman hazırlıklı olun, bu fâni dünyaya dalmayalım! Bu fâni dünya çok süslüdür, çok oyalayıcıdır, göz boyayıcıdır; insanı kendisine çeker. Onun için dünyayı bir mekkâr, hilekâr, aşüfte, ihtiyar kadına benzetmişler. Ama öyle ihtiyar kadın olmasına rağmen, yüzünü gözünü sıvamış boyamış, uzaktan baktığın zaman yanağı düzgün görünüyor ama buruşuk; gözlerine çekmiş bilmem neli ilaçları gözleri güzel görünüyor, yakından baksan bitmiş; dışardan bakıyorsun, düzgün görünüyor ama kamburu çıkmış, belli etmiyor. Buna benzetmişler.

---

[93] Lafız farkıyla: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1072, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1615, no:2618; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

Yani bu dünya bir cadoloz olduğu halde güzel görünüşlü gibidir. Yanına yaklaşınca kıymetli olmadığını anlarsın ama; “Tüh ya! Ömrü senin uğrunda harcadım meğer hiç değmezmiş.” der insan.

Onun için gaflete düşmeyin, bizim asıl hedefimiz âhirettir, Allah’ın rızasıdır; onu kazanmaya bakalım.

“—Yarın tevbe ederim!”

Olmaz! Şu anda tevbe edeceksin! Şu anda tevbe edeceksin buradan çıktıktan sonra iyi kul olacaksın.

“—Hocam pazartesiye kadar müsaade et!”

Öyle şey yok! Şu anda, olursa şimdi olur, sonra pazartesi gelmez. Pazartesi gelmez arkadaşlar, aman gafletten kendinizi koruyun!

f. Allah Yolunda Cihadın Fazileti

Son hadis-i şerifi okuyalım:[94]

مَقَامُ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ سَاعَةً خَيْرٌ لَهُ مِنْ عَمَلِهِ فِي أَهْلِهِ عُمْرَهُ

(كر. عن أبي سعيد ؛ ك. ابن سعد عن سهيل بن عمرو)

RE. 393/11 (*Makàmü ehadiküm fî-sebîli’llâhi sâaten, hayrun min amelihî fî ehlihî umrahû*)

Makàm burada durmak mânâsına masdar-ı mîmîdir. (*Makàmü ehadiküm*) “Sizden birinizin ayakta durması...” Nerede? (*Fî sebîli’llâhi*) Allah yolunda ayakta durması... (*Sâaten*) Zamanın bir bölüğünde, bir parçasında.” Yirmi dört saatin bir cüzü mânasına değil, bir kısa zaman demek *sâaten*…

“Bir insanın bir müddet Allah yolunda dik durması. Savaşta, nöbette, bekçilikte ve sairede durması; (hayrun min amelihî fî ehlihî umrahû) ömrü boyunca ailesinin olduğu yerde, evinde sàlih amel işlemesinden hayırlıdır.”

---

[94] Hakim, *Müstedrek*, c.III, s.317, no:5226; İbn-i Sa’d, *Tabakat*, c.V, s.453; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.264; Süheyl ibn-i Amr RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.IV, s.317, no:10686; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.442, no:21165.

Ömür boyunca evinde namaz kılıyor, tesbih çekiyor, Kur'an okuyor, sàlih amel işliyor ve sâire... Allah yolunda hudutta, cephede bir saat, yani kısa bir müddet durması, dik durması ondan daha hayırlıdır

"—Hocam, şimdi şu anda savaş yok, ne yapacağız şimdi?"

Meselâ, Afganlı kardeşlerimiz cihad ediyorlar. Allah insanı fitnelere uğratmasın. Iraklı olsaydık halimiz haraptı; karşımızdaki müslüman, sen müslümansın! İranlı olsak yine felâketti! Müslümanın birbirleriyle savaşması zor yani. Afganistan, haydi karşıda düşman var diyor insan.

Ama ben bir başka şeye işaret edeceğim; düşmanın çeşidi çok... Düşmanın çeşidi, hilesi, gayreti, uğraşması çok. Bizim gayemiz, imanı ve müslümanları korumak olduğuna göre, meselâ burada küfre karşı dursak, kâfirliğe, dinsizliğe karşı dursak, o da bu hükme girer. Allah'ın dinini müdafaa etmek için çalışsak, müslümanlığı korumak, yaymak için çalışsak, o da bu hükme girer.

Bir de gönlümüze şeytan girmesin, Allah'ın istemediği şeyler girmesin, imanımızı almasın diye cihad, yani kendi nefsimizi terbiye etmek için nefis mücâhedesi yapsak, o da bu gruba girer.

Hocalarımızdan böyle gördük, böyle duyduk. Hatta onun için ona, *büyük cihad* demişler.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

06. 05. 1984 - İskenderpaşa Camii

12. GÜZEL HUYLAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَقَامُ رَجُلٍ فِي الصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ؛ وَمَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَبَلَغَ أَخْطَأَ أَوْ أَصَابَ ، فَبِعِتْقِ رَقَبَةٍ ؛ وَمَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ، كَانَتْ لَهُ نُوراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ (طب. عن عمران بن حصين)

RE. 394/1 (*Makàmu raculin fî saffin fî sebîli'llâhi hayrün mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ. Ve men ramâ bi-sehmin fî sebîli'llâhi febeleğa ahtae ev esâbe, febiıtki rakabetin, ve men şâbe şeybeten fî sebîli'llâhi, kânet lehû nûran yevme'l-kıyâmeti.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, bereketi cümlenizin üzerinize olsun… Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri, eylediğiniz duaları kabul eylesin… Rızasına uygun ömür sürmeyi, huzuruna sevdiği kul olarak varmayı cümlemize nasib eylesin…

Peygamber Efendimiz SAS'in mübarek hadîs-i şerîflerinden, o gül bahçesinden bir demet takdim etmeye çalışacağım.

Bu hadîs-i şerîfin okunmasından önce boynumuzun borcu, sevgimizin, muhabbetimizin, bağlılığımızın nişânesi olmak üzere Peygamber Efendimiz SAS'in rûh-i pâki için; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbâının ruhları için; ve bu eseri telif eylemiş Gümüşhânevî Hocamızın ruhu için; ve sâir sâdât-ı meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve onların tâbilerinin, halifelerinin, müritlerinin, muhiblerinin ruhları için;

Bu eserin içindeki bilgilerini bizlere kadar ulaşmasına emek sarf etmiş olan bütün alimlerin ve râvilerin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn, evliyâullah ile birlikte uzaktan, yakından ilim müzakere meclisine teşrif eden siz kardeşlerimizin de âhirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için; kabirlerinin pürnûr olup ruhlarının memnun ve mesrur olmaları için; biz yaşayan müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına, Peygamber Efendimiz'in şefaatine nâil olması için, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs okuyup, ruhlarına hediye edip öyle başlayalım!

……………………………

a. Cihadın Fazileti

Az önce metnini okumuş olduğum hadîs-i şerîf ki Taberânî rivayet eylemiştir. Bu hadîs-i şerîfte cihadın faziletinden bahs eylemiş, buyurmuş ki sevgili Peygamberimiz SAS:[95]

مَقَامُ رَجُلٍ فِي الصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللهِ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ؛ وَمَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَبَلَغَ أَخْطَأَ أَوْ أَصَابَ ، فَبِعِتْقِ رَقَبَةٍ ؛ وَمَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي سَبِيلِ اللهِ ، كَانَتْ لَهُ نُوراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ (طب. عن عمران بن حصين)

RE. 394/1 (*Makàmu racülin fî saffin fî sebîli'llâhi, hayrün*

[95] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XVIII, s.173, no:395; Umran ibn-i Husayn RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.318, no:10688; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.443, no:21167.

mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ; ve men remâ bi-sehmin fî sebîli'llâhi, febelega ahtae ev esâbe, febiıtki rakabetin; ve men şâbe şeybeten fî sebîli'llâhi kânet lehû nûran yevme'l-kıyâmeti.)

Makàm, Türkçedeki mânasına değil, masdar-ı mîmi; kàim olmak, ayakta durmak mânâsına burada.

(*Makàmu raculin*) "Bir adamın durması…" Nerede? (*Fî saffin*) "Harpteki ordu dizisinde, ordu sırasının safında durması. (*Fî sebîli'llâhi*) Allah yolunda ordunun bir sırasında, taburda durması..." Savaşta saf saf olurlardı eskiden, o safta durması… (*Hayrün*) "Daha hayırlıdır, (*mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) dünyanın bütününden ve dünyanın içinde ne varsa hepsinden hayırlıdır."

Eskiden ordular insanların bilek gücüyle çarpışırdı. Nihayet birbirlerine bileklerinin kuvveti kadar çekebildikleri yaylarla ok atarlardı yahut sapan dedikleri, içine taş koyup çevirip çevirip atarlardı. O devirde yapabildikleri bundan ibaretti. Hepsi bilek gücüne dayanıyor. Otuz, kırk, elli, yüz metrelik mesafede savaşıyorlardı.

Onun için iki ordu karşılaştıkları zaman, karşı karşıya dizilirlerdi. İlk önce;

"—Var mı sizde bir er kişi?" diye mübâriz denilen bileğine, gücüne güvenen tek kişiler çıkardı, karşı taraftan er dilerdi.

Onun karşısına birisi gelince, savaşırlardı. Kim kimi yenerse iki taraf onu seyrederdi. Ondan sonra bir tane daha, bir tane daha… Derken hücum emri verilince birbirlerine karışırlar, savaşı öyle yaparlardı. Saf saf bağlanırlardı: birinci saf, ikinci saf, üçüncü saf… Bir saf hücum eder, öteki askerler hazır beklerdi. Öndeki safa ne olacaksa olduktan sonra, ikinci safa hücum emri verilirdi. Bu durumu bildiğinde, kelimelerin mânasını daha iyi kavrar insan.

İşte, insanın Allah yolunda bir safta bir müddet durması, birazcık durması, o safa katılması, o harbe iştirak etmesi dünyadan da dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlıdır.

Şimdi bu sözün herkes kelimelerini biliyor da derinlemesine anlaşılması için diyelim ki;

"—Dolmabahçe Sarayı'nı sana vereceğim, şunu yap."

O işte hayat tehlikesi olsa bile deriz ki;

“—Zaten şu hayatta şu kadar sene yaşadım, fakirlikten kurtulamadım, belimi büktü fakirlik, hiç olmazsa ben ölürsem çoluk çocuğum rahat eder. Şu saray Dolmabahçe’de, denizin kenarında, içindeki avizeleriyle, altınlarıyla, gümüşleriyle her şeyi ile, bembeyaz işlenmiş muhteşem kapılarıyla hepsi bana verilecek…”

Canını bile insan görmez. “Benden sonra çoluk çocuğum rahat etsin.” der.

Öyle Dolmabahçe Sarayı değil; “İstanbul’u sana veriyoruz, Boğaziçi’ni sana verdik, otomobil galerisini sana verdik…” deseler, içinde Mercedesler var, arabalar var… Yani insanın aklı bir karışır. Dünya içindeki her şeyiyle; dünyanın içinde mevcut olan altını, gümüşü, malı, köşkü, sarayı, denizi, bahçesi, köşkü, gölü, sahili hepsi dahil bunları bir tarafa koy;

“—Allah yolunda bir müddet safta durmak, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlıdır.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Onun için, Allah hepimizin gönlüne Allah yolunda savaşmak, cihad etmek, gerekirse malımızla, canımızla çarpışmak duygusunu yerleştirsin…

Bizim buralarda durabilme sebebimizdir bu duygu. Biz şu anda buradayız ya, yani İstanbul’dayız, eskiden bizim değildi, biz Orta Asya’dan geldik. Tarihler böyle diyor.

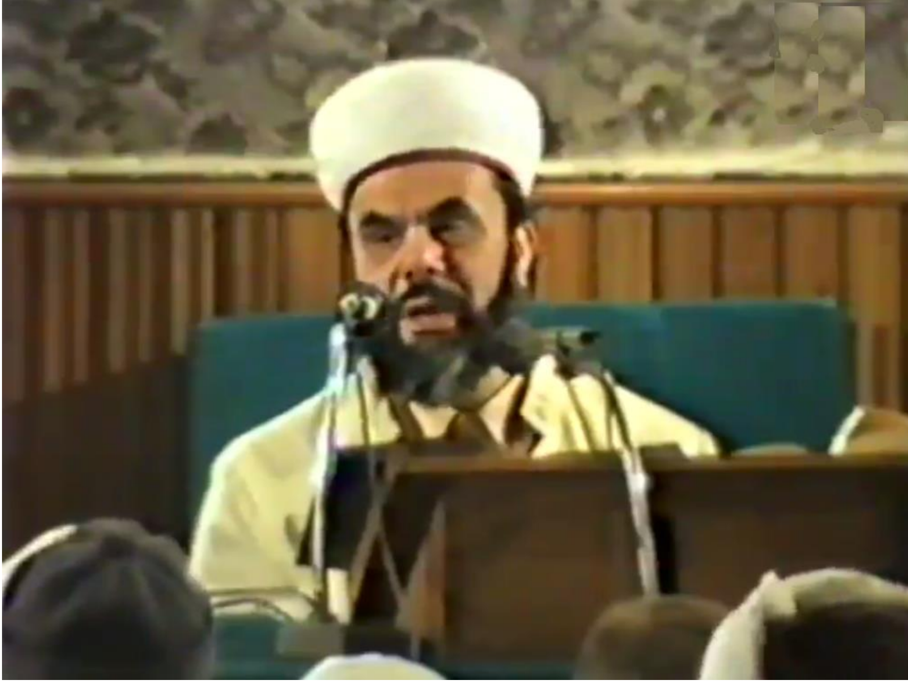
Orta Asya’dan niye geldik?

“—Allah’ın dinine hizmet edelim!” diye geldik.

Müslümanları hududa getirdik, yerleştirdik. Söğüt, Bursa tarafına yerleştik ki düşmanlar hücum ettikleri zaman biz ilk karşılayalım diye. Dedelerimiz öteki İslâm âlemi rahat namaz kılsın, arka tarafta huzur içinde yaşasınlar diye Haçlı Seferlerine ve sâireye karşı hudutlarda bekçiliğe razı oldular. Canlarını Allah yolunda vermeye razı oldular. Allah-u Teâlâ Hazretleri niyetlerinin hâlisliğine bakarak:

“—Siz bana bu kadar fedakârlık yaparsanız, ben de size bahşederim.” dedi bahşetti.

Bugün burada nefes alıyorsak, hür, afiyette isek bunun sebebi dinimizdir, Allah-u Teàlâ Hazretleri’dir. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin ahkâmıdır, dininin ahkâmıdır, bize verdiği terbiyedir.

İnsan, burada bu sebeple bulunurken, bu dine karşı çıkarsa ne olur? Burada bulunmamızın sebebi olan, varlığımızın sebebi olan bu duyguya karşı çıkarsa ne olur?

Bilmem ne demek lazım artık! Ne demek lazım geldiğini herkes bildiği için burada kesiyorum.

Allah akıl fikir, şuur versin… İnsan bir kimseye, "Benim yerime otur!" dediği zaman tramvayda, otobüste, vapurda; "Teşekkür ederim." diyor.

Hiç mi teşekkür duygusu yok? Adamcağız Allah rızası için canını vermiş; şehid, hiç olmazsa hayırla yâd et. Utanmaz mısın?

Birisine bir iyilik ettiği zaman, "Teşekkür ederim." dersin. Sana İstanbul'u vermiş, çarpışmışlar, surları yıkmışlar. Vatan caddesinin kenarında, Topkapı'da, Edirnekapı'da görüyorsunuz; koca surları aşmışlar, bayrağı dikmişler, bu tarafa geçmişler.

"—Al, buyur, yaşa!"

Bir teşekkür borcu… İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a hiç şükür edemez, hiç. Allah insaf versin, onlar böyle yapıyor; bize ne oluyor?

Onun mayasında ne var bilmiyoruz. İngiliz'in mi avukatlığını yapar, yahudilerin mi yapar, Rum'un mu, Bulgar'ın mı yapar?

Bize ne oluyor?

(*Ve men remâ bi-sehmin fî sebîli'llâhi*) "Kim Allah yolunda bir ok atarsa, Allah yolunda yayını çekip de *'Bismi'llâh*!' deyip bir ok atarsa, bunda bütün gayretini ortaya koyarsa; (*febelega ahtae ev esàbe*) isterse nişan aldığı kişiye vursun, isterse vurmasın, ister isabet etsin isterse kenara kaçsın; rüzgâr olur, gücü yetmez, oraya ulaşamaz, ister yetişmesin ister yetişsin... (*Febiıtki rakabetin*) Mukabilinde Allah bir köle âzad etmiş gibi sevap verir. Bir oka karşılık..."

(*Ve men şâbe şeybeten fî sebîli'llâhi*) "Kim Allah yolunda saçı sakalı ağartırsa, saçına sakalına ak düşerse, ihtiyarlarsa; (*kânet lehû nûran yevme'l-kıyâmeti*) bir kılı bile ağarsa, kıyamet gününde ona nur olur. Allah yolunda ağaran o saç, sakal, bıyık nur olur ona."

Onun için bizim büyüklerimiz demişler ki:

"—Nurdur koparma o beyazı. Daha gencim, sakalım bembeyaz görünecek, ihtiyar sanacaklar, nurdur, kim ne derse desin, Allah seviyor." demişler.

Buradan anlaşıldı ki Allah yolunca cihad etmek lazım. Allah yolunda dinimize hizmet etmek lazım, bu hizmette başarıya ulaşırsa da, ulaşmazsa da sevap var. Allah yolunda çalışıp çabalayıp ihtiyarlarsa insan, saçı sakalı ağarır. Kılı bile nur olacak.

Peygamber SAS Efendimiz bir başka hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki:[96]

اتَّقُوا الظُّلْمَ ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

[96] Müslim, *Sahih*, c.XII, s.456, no:4675; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.424, no:10832; *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.170, no:483; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.256, no:8561; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VI, s.93, no:11281; Cabir ibn-i Abdullah RA'dan.

Bezzar, *Müsned*, c.II, s.438, no:8481; Ebu Hüreyre RA'dan.

(م. طس. هب. عن جابر)

(*İtteku'z-zulme, feinne'z-zulme zulümâtün yevme'l-kıyâmeti*) "Zulmetmeyin, çünkü zulüm kıyamet gününde karanlık olacak, sağını solunu göremez hale gelecek, kapkaranlık."

İnsana sıratta, âhirette nur lâzım. İşte o, nur oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi nursuz eylemesin... Önümüzü, arkamızı, sağımızı, solumuzu, aşağımızı, yukarımızı, cildimizi, kemiğimizi, etimizi, kulağımızı, gözümüzü, dilimizi nur eylesin…

b. Kâfirin Cenennemdeki Hali

Bu da cehennemde kâfirin durumunun ne olacağını bildiren hadîs-i şerîftir. Peygamber SAS Hazretlerinden Ahmed İbn Hanbel *Müsned*'inde ve *Müstedrek*'te Ebû Saîd Hudrî'den rivayet edilmiş, *Mişkâtü'l-Mesâbih*'te de var.

Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[97]

مَقْعَدُ الْكَافِرِ فِي النَّارِ مَسِيرَةُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ، وَكُلُّ ضِرْسٍ مِثْلُ أُحُدٍ ، وَفَخِذُهُ مِثْلُ وَرِقَانَ ، وَجِلْدُهُ سِوَى لَحْمِهِ وَعِظَامِهِ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا

(حم . ع . ك . عن أبى سعيد)

RE. 394/2 (*Mak'adu'l-kâfiri fi'n-nâri mesîretü selâsetü eyyâmin, ve küllü zırsin lehû mislü uhudin, ve fehizuhû mislü verikàne, ve cildühû sivâ lahmihî ve izâmihî erbaûne zirâan.*)

[97] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.29, no:11250; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.II, s.525, no:1387; Ebu Said el-Hudri RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.533, no:39536; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX,s.443; no:21169.

(*Mak'adu'l-kâfiri fi'n-nâri*) "Kâfirin cehennem ateşi içinde oturduğu yer, oturma yeri, (*mesîretü selâsetü eyyâmin*) en yakın üç günlük mesafe olacak." Allah, cehennemin içinde kâfirlerin her şeyini büyütecek; azabı çok olsun diye. Allah'ın hikmeti, oturduğu yer üç günlük yol…

(*Ve küllü dırsin lehû mislü uhudin*) "Ve bir dişi Uhud Dağı kadar olacak."

Uhud Dağı bir büyük yekpare dağdır. Medine ovasında tek başına durduğundan *ehad* kelimesinden alınmış, *Uhud* denmiştir. Etrafındaki başka dağların silsilesine takılmamış, müstakil, ovada uzun, heybetli dağ. Baktığı zaman insanın hoşuna gidiyor, seviyor insan.

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:[98]

---

[98] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.539, no:1411; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1011, no:1392; Ebû Humeyd es-Sa'dî RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.42, no:3725; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.255, no:1905; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.11, no:2585; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.58, no:131; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.224, no:1037; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.308, no:889; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.90, no:6467; Ukbe ibn-i Süveyd,

أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنا ونُحِبُّهُ (طس. عن أنس)

RE: 18/5 (*Uhudün cebelün, yuhibbünâ ve nuhibbühû.*) “Uhud öyle bir dağdır ki, biz onu severiz, o bizi sever.”

İnsan da seviyor mü’min olduğu için, baktığı zaman hoşuna gidiyor. Kâfirin bir dişi o kadar olur.

(*Ve fehizuhû mislü verikàne*) “Uyluk dediğimiz kısmı Verikan Dağı gibi olacak.”

Verikan, Mekke ile Medine’nin arasında bir dağdır, Uhud’dan daha büyük bir dağ, uylukları o kadar uzun, heybetli bir halde olacak.

(*Ve cildühû*) “Ve onun derisi, (*sivâ lahmihî ve izâmihî*) eti ve kemiği hariç sırf derisi, (*erbaûne zirâan*) kırk zira’ boyunda olacak.” Aşağı yukarı kırk santimden olsa, on altı metre derisinin kalınlığı...

Allah büyütecek, büyütecek; her tarafı azap saracak, müthiş, korkunç bir şey olacak orada... Cehennemin ateşleri içinde yanacak, dumanlarını, irinlerini çekecek. Hararet basacak; şeytanların kafası gibi olan zakkum ağacının meyvelerinden verilecek.

Zakkum hakkında da Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[99]

لَوْ أَنَّ قَطْرَةً مِنَ الزَّقُّومِ قَطَرَتْ فِي دَارِ الدُّنْيَا ، لأَفْسَدَتْ عَلٰى أَهْلِ

---

babasından.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.485, no:34986; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.56, no:137; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.I, s.462, no:738.

[99] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.706, no:2585; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1446, no:4325; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.338, no:3136; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.511, no:7470; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.322, no:3158; Tayâlisî, *Müsned*, c. s.344, no:2643; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.313, no:11070; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIV, s.523, no:39488; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.100, no:18963.

الدُّنيَا مَعَايِشَهُمْ، فَكَيْفَ بِمَنْ تَكُونُ طَعَامَهُ (حم. ت. ن. ه. حب.

ك. عن ابن عباس)

RE. 355/8 (*Lev enne katraten mine'z-zakkùmi katarat fî dâri'd-dünyâ, leefsedet alâ ehli'd-dünyâ maàyişehum, fekeyfe bi-men yekûnu taàmehû.*)

(*Lev enne katraten mine'z-zakkùmi katarat fî dâri'd-dünyâ*) "Şu dünya yurduna zakkum ağacının damlalarından bir damla damlasa şu dünya yurduna, dâr-ı dünyâya; bu dünyaya, şu yaşadığımız âleme zakkumun bir damlası damlasa, (*leefsedet alâ ehli'd-dünyâ maàyişehüm*) şu dünya ehline yaşamlarını zehir ederdi, mahvederdi. Bir damla damlasa şu dünya ehline yaşamlarını, yaşayışlarını zehir ederdi. (*Fekeyfe bimen yekûnu taàmuhu*) Ya yiyeceği bu olan kimselerin hali ne olacak? Onların durumu ne olacak?"

Onu yiyecek müthiş, tarifsiz bir kavrulma içinde yanacak, su arayacak; cehennemin kaynar sularını içecek, daha beter yanacak.

Bunları ben kendi kendime nasıl söylerim? Hadîs-i şerîflerde geçiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine kulluk etmeyen, söz dinlemeyen bu kâfirlerin burnundan küfürlerini fitil fitil getiriyor.

"—Sakın cehenneme düşmemeye çalışın!" diyor Peygamber Efendimiz. "Çünkü bir insan cehenneme düşmeye görsün, en az kalacak insan *ahkàben* orada kalacak."

Ahkàb ne demek? Hukublar demek.

Hukub ne demek? Arapçada seksen küsur seneye bir *hukub* diyorlarmış. Üç kere sekiz yirmi dört; iki yüz kırk, iki yüz elli sene kalacak. İki yüz elli sene dünya senesi değil; âhiret senesi. Âhiretin bir günü, bizim buradaki senelerimize göre bin yıl gibidir.

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الحج:٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) “Allah indinde, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin huzurunda bir gün, sizin saydığınız şu şeylerden bin yıllık gibidir” (Hac, 22/47) diyor âyet-i kerîme.

Bin yıl olursa 360 bin sene eder, 240 tane âhiret senesi olduğuna göre ne kadar uzun bir müddet kalacağını düşünün en az kalacak insanın.

Cehenneme bir atılıveren insanın çekeceği azabın uzunluğunu düşünün, kendinizi cehennemden koruyun. Ey iman edenler! Kendinizi, aile efradınızı yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun. İşte kâfirin hali cehennemde büyütülecek, böyle azap görecek.

c. Ahlâkın En Şerefli Olanları

Ahlâkla ilgili olan bu hadîs-i şerîf, uzun bir hadîs-i şerîftir. Önce bereketine nâil olalım diye metnini okuyacağız. Ondan sonra izahını yapacağız inşallah.

Hz. Âişe Validemiz rivayet etmiş:[100]

مَكَارِمُ الأَخْلاَقِ عَشْرَةٌ: تَكُونُ فِي الرَّجُلِ، وَلاَ تَكُونُ فِي ابْنِهِ؛ وَتَكُونُ فِي الابْنِ، وَلاَ تَكُونُ فِي الأَبِ؛ وَتَكُونُ فِي الْعَبْدِ، وَلاَ تَكُونُ فِي سَيِّدِهِ؛ يَقْسِمُهَا اللهُ لِمَنْ أَرَادَ بِهِ السَّعَادَةَ: صِدْقُ الحَدِيثِ، وَصِدْقُ الْبَأْسِ، وَإِعْطَاءُ السَّائِلِ، وَالْمُكَافَأَةُ بِالصَّنَائِعِ، وَحِفْظُ الأَمَانَةِ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ، وَالتَّذَمُّمُ لِلْجَارِ، وَالتَّذَمُّمُ لِلصَّاحِبِ، وَإِقْرَاءُ الضَّيْفِ، وَرَأْسُهُنَّ

---

100 Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.137, no:7720; Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.151, no:6468; İbn-i Hibban, *Mecruhin*, c.III, s.81; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LXI, s.370, no;7808; Hz. AişeRA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.III, s.2, no:5129; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIX, s.445, no:21172.

الحَيَاءُ (الحكيم ، هب. كر. عن عائشة)

RE. 394/3 (*Mekârimü'l-ahlâki aşretün: Tekûnu fi'r-raculi, ve lâ tekûnu fi'bnihî; ve tekûnu fi'l-ibni, ve lâ tekûnu fi'l-ebi; ve tekûnu fi'l-abdi, ve lâ tekûnu fî seyyidihî; yaksimuha'llàhu li-men erâde bihi's-saâdete: Sıdku'l-hadîs, ve sıdku'n-nâsi; ve i'tâu's-sâili, ve'l-mükâfeetü bi's-sanâyii; ve hıfzu'l-emâneti ve sıletü'r-rahimi, ve't-tezemmümü li'l-câri, ve't-tezemmümü li's-sâhibi, ve ikrâu'd-dayfi, ve re'sühünne'l-hayâü.*)

Sadaka rasûlü'llàh.

Peygamber Efendimiz burada bazı huyları sayıyor ama, saymadan evvel bakın bizi ne kadar ilgilendiren işler söylemiş:

(*Mekârimü'l-ahlâki*) "Ahlâkın asil, yüksek olanları; kerim olan ahlâk, (*aşretün*) on tane asil huy vardır, şerefli yüksek huy vardır. (*Tekûnü fi'r-raculi ve lâ tekûnü fi'bnihî*) Bazen babada olur da, o mübarek babanın evladında olmaz." Subhanallah! "Bazen de; (*ve tekûnü fi'l-ibni ve lâ tekûnu fi'l-ebi*) evlatta olur da babada olmaz. (*Ve tekûnu fi'l-abdi ve lâ tekûnu fî seyyidihî*) "Bazen kölede olur da onun sahibinde olmaz, bazen de aksi olur."

(*Yaksimuha'llàhu li-men erâde bihi's-saâdete*) Allah bu güzel, şerefli, asil huyları, kimin saadetini murat ediyorsa onlara taksim eder, bağışlar. Babaya verir, evlâda vermez; evlâda verir, babaya vermez; köleye verir, efendiye vermez. Allah, kendisinin saadetini murat ettiği kimselere bahşeder, dilediği gibi..."

Bu on taneyi sayacak şimdi. Yalnız daha önce birkaç söz söylemek istiyorum:

Adapazarı'nda bir yere götürdüler. Adam çok güzel bir vadide. Şırıl şıkıl akan suları taksim etmiş, alabalık yetiştiriyor. Safalı, ormanlık bir yerde olduğu için arabalarıyla geliyorlarmış, balık alıyorlarmış meraklılar oradan. Masalar da var. Madem hava güzel, manzara güzel, her şey hoş; balıklar da elinin altında, para da cepte. Balıkları ızgara yapıp yerken yanına da içki koyarlarmış, içiyorlar. Allah'ın bu kadar güzellikleri verdiği yerde Allah mı hatırlanır, Allah'a âsi mi gelinir?

"—Sen misin yâ Rabbi bu güzel nimetleri ihsan eden, ben sana âsi olayım!" mı der doğru düzgün aklı olan bir insan. Neden

yapıyor bunu?

Cüzdanı çıkartıp parayı attı mı karşı tarafın önüne yapıyor, insanlar bunu günah olduğunu bilse bile oğlu demiş ki;

“—Baba ben ne para isterim, ne başka bir şey isterim. Bu içkiyi kaldıracaksın buradan. Bu içki buradan kalkacak! Bu içki buradan kalkmazsa senin paranı ben yiyemem. Ben evde durmayacağım. Ya beni ya parayı tercih et.”

Evlada bakın!

“—Bizim çocuk ısrar etti, Allah razı olsun. Ben de kaldırdım.” diyor.

Demek ki evlatta oluyor, babada olmuyor. Halbuki baba evladı terbiye edecek;

“—Evladım sen delikanlısın. Bak şeytana uyma. Ben bu dünyada daha çok yaşadım, ben bu dünyanın halini bilirim. Allah’a isyan yolunda bir hayır gelmez. Sonra felaketten felakete uğrarsın. Allah’a muti ol.” demesi lazım.

Gördünüz mü Peygamber Efendimiz’in sözünün doğruluğunu. Bazen evlatta oluyor babada olmuyor, bazen kölede olur efendi de olmaz.

Efendiyle köle gidiyorlarmış. Ezan okunmuş. Köle diyor ki;

“—Efendim ezan okundu, müsaade eder misin Rabbimin huzuruna gireyim, şu camide ibadet edeyim?”

“—Git bakalım. Namazı kıl gel!”

Köle içeri girmiş, öteki dışarıda; bir o tarafa bir bu tarafa, kölesini bekliyor. Sen de girsene! Sen Allah’ın kulu değil misin? Canı sıkılmış beklemekten. İçeride namaz kılan kölesine seslenmiş:

“—Hey neredesin, niye dışarı çıkmıyorsun?”

Köle demiş ki:

“—Efendim seni içeri sokmayan, beni de dışarı bırakmıyor.”

Köleye vermiş, efendisine vermemiş. Para vermek de, para da güzele, hayra kullanılırsa güzeldir. Yoksa vebal üzerine vebal, hesap üstüne hesap…

Adamın birisi zengin arkadaşlarını toplamış, kebapları hazırlamışlar, içki içecekler. Ondan sonra kölesine demiş ki;

"—Git çarşıdan şunları şunları al, içki de al."

Yolda giderken, böyle başı havada bir vaiz Allah rızası için güzel hadisler okuyor;

"—Kim şu fakire şu kadar para verirse, Allah onun duasını kabul etsin diye ona dua edeceğim." diye bir fakiri gösteriyor, ona para verilmesini istiyormuş cemaatten.

Köle de bakmış, elindeki para kadar; on dinar var veya on beş dinar var diyelim. Neyse…

"—Kim on beş dinar ihtiyacı olan bu fukaraya, yetime, zavallıya verirse, ben de dört tane dua edeceğim." diye söylüyor.

Köle dayanamamış vaizin haklı sözüne, nuruna, mübarek yüzüne, çıkartmış elindeki parayı vermiş. O da elini açmış, çok güzel dualar etmiş. Hikâyenin hepsini hatırlayamayacağım.

"—Allah seni kölelikten âzat eylesin, efendine hayırlar ihsan eylesin, şöyle olsun, böyle olsun." diye dört tane dua ediyor.

Bekliyor efendi, içkiler gelecek, sofra tamam olacak, keyifler yapılacak diye. Biraz sonra köle geliyor, eli boş, içki yok; parayı hayra verdi.

"—Ne oldu ya? Deminden beri seni bekliyor, bu kadar misafirlerime mahcup oluyorum."

Diyor ki:

"—Efendim istersen as, ister kes, ister öldür. Yolda bir vaize rastladım; böyle olunca, böyle oldu. Ben de dayanamadım, ne yaparsan yap!"

"—Ne dua istedin?" diyor.

"—Hür olmamı istedim." diyor.

Adam:

"—Seni hür ettim, şunu da bağışladım." diyor.

Ne dua ettiyse hepsini yapıyor.

"—Sizin de doğru yola gelmenizi istedim." diyor.

O anda o da kelime-i şehâdet getiriyor, tevbe ediyor, iyi insan oluyor. Hayırlı insanın duası ile, hayırlı kölenin efendisi yola geliyor.

Demek ki bazen köle de olur; efendi de olmayabilir. Kimde olacağı belli olmaz. Onun için herkese şöyle bakarsın… Parasına, puluna, giyimine bakma; haline, ahlâkına bak! Belli olmaz, hazine viranelerden çıkarmış ya; belli olmaz nice gizli hazineler olur.

Bir hadîs-i şerîf hiç aklımdan çıkmaz. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:[101]

رُبَّ أشْعَثَ أَغْبَرَ ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى الله لأَبَرَّه (م. حب. ك. هب. عن أبي هريرة ؛ طس. هب. عد. خط. عن أنس)

(*Rubbe eş'ase ağbera*) "Nice saçı başı dağınık, üstü başı toz toprak, dış görünüşü hoş olmayan insan vardır; konuşsa kimse söz dinlemez. Birisinin kızına talip olsa, 'Senin ne paran var, ne pulun var, ne işe yararsın?' diye kimse kızını vermek istemez.

Ama iyi kalplidir, temiz, imanlıdır, Hakk'ın itibarına sahiptir, Allah'ın sevgili kuludur. (*Lev akseme ale'llàhi leeberrehû*) "Eğer bir şey için yemin etse, Allah onun yemini doğru çıksın diye o işi öyle yapar."

Allah indinde o kadar sevgili ve makbuldür ki, "Bugün şöyle olacak, böyle olsun!" dese, Allah onun hatırına o işi öyle yapar. Dış görünüşünden belli olmayabilir insanlar."

Şimdi gelelim Allah'ın saadet murat ettiği kimselere taksim ettiği huylardır. Allah saadeti dilediğine verir.

Saadet ne demek?

---

[101] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2024, *Birr ve Sıla* 45/40, no:2622; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s:403, no:648٣; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.364, no:7932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.7; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.219; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.173, no:573; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.264, no:861; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.288, no:6459; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.350; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.370, no:1236; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.108; İbn-i Hibbân, *es-Sikàt*, c.III, s.27, no:93; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.314; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.203, no:1247; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.178, no:578; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.267, no:3245; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.466, no:17918;*Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.286, no:5924, 5925; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XIII, s.96, no:12646-12648; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.512, no:1364.

Şekâvetin karşılığıdır. *Şekâvet*; şakîlik demektir. *Saadet*; saîdlik demektir. İnsanlar iki gruptur saîd ve şakî.

فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ (هود: ١٠٥)

(*Feminhüm şakiyyün ve saîdün*) [Onlardan kimisi saîddir, kimisi şakî.] (Hûd, 11/105)

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ (هود: ١٠٦)

(*Feemme'llezîne şekù fefi'n-nâri lehüm fîhâ zefîrün ve şehîkun*) [Şakî olanlar ateştedirler, orada onların öyle feci nefes alıp vermeleri vardır ki…] (Hûd, 11/106)

وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا (هود: ١٠٨)

(*Ve emme'llezîne suidû fefi'l-cenneti hàlidîne* fîhâ) "Saîd kullar cennettedirler, orada ebedî kalacaklar." (Hûd, 11/108) Şakî kullar da cehennemde ebedî kalacaklar.

Saadetin böyle bir mânası var; saadeti sadece mutluluk diye tercüme etsek, mutluluk sözü kısa kalır, yetmez saadet kelimesinin açıklamasına.

Saadet kelimesinin mânası neymiş? Cennetlik olmaya kadar varan bir geniş mânası var; mutluluk demek ama dünyada ve âhirette de mutluluk demekmiş. Yani cennetlik olmak demek.

"Allah'ın cennetlik olmasını; dünyada, âhirette mutlu olmasını istediği kimselere verdiği huylardır bunlar." diyor Peygamber Efendimiz. On tanede huy sayacak şimdi iyice dinleyelim.

Dinleyeceğiz de ne olacak? Bu huylar bizde yoksa çırpınalım, bunlara sahip olmaya gayret edelim!

Denize düşen ne yapar? Kendini kapıp koyuverir mi? "Düştüm artık ne yapalım?" der mi? Çırpınır çırpınır, çıkmaya çalışır. Karınca, sinek bile düşüyor, çırpınıyor.

İnsan günah deryasına düştü mü ne yapacak? Çıkmak için

çırpınacak, batmamağa çalışacak. Düşmüş bir kere kurtarmaya çalışacak kendisini. Bizim de kötü huylarımız varsa, onları düzeltmeye çalışalım! Okuyalım, güzel huylar nelermiş:

1. Birisi, (*sıdku'l-hadîs*) "Sözün doğruluğu."

Güzel huylardan birisi, doğru sözlülük demek; yalancılığın karşılığı, dobra dobra doğruyu söyleyecek.

Şimdiye kadar karşılaşmadığım bir hadisle karşılaştım geçen gün. Diyor ki Peygamber Efendimiz SAS:

"—Karşınızdaki müslüman kardeşiniz hakkında içinizde bir nasihat, samimi duygu, tenkit belirmiş ise, gidin onu açıkça ona söyleyin, gizlemeyin!"

Onun için, biz de doğru sözlü olacağız, dosdoğru konuşacağız, dilimizden yalan çıkmayacak. Çünkü doğruluk, doğru sözlülük doğru işli olmaya götürür; doğru işli olmak da dosdoğru cennete götürür.

Yalancılık, "Nasıl olsa bir yalan kıvırtırım, bu işten kurtulurum!" diye yanlış iş yapmaya götürür. Yanlış iş yapmak da cehenneme götürür insanı. Onun için doğru sözlü olmak; bir.

"—Bu adam yalan söylemez, o öyle söylediyse öyledir. O öyle söyledi mi tamamdır, onun şahitliğine itimad ederim. Onu hakem yaparsanız, kabul ederim." denilmelidir hakkımızda. Birbirimiz hakkında doğru sözlü olmalıyız; bir.

2. İkincisi, (*ve sıdku'l-be's*) "İnsanın savaşta sebat etmesi, düşmandan geri kaçmaması, dayatması" demek.

Düşman hücum ediyor. Ne yapalım; ölürsek, şehid olacağız: Kalırsak, şerefimizle harbi kazanmış olarak döneceğiz, gazi olacağız. Gazilik de güzel, şehidlik de…

Harp olmuş Avusturya'da. Padişahın hocası Hoca Saadeddîn Efendi, *Tâcü't-Tevârih*'in sahibi, ve Sivas'ın meşhur evliyâullahından Şemseddîn-i Sivâsî Hazretleri de var savaşta… Düşman bir hücum ediyor, bir kanadı bozuyor, öbür tarafa toplarıyla hücum ediyor, o tarafı çökertiyor. Merkeze hücum ediyor; padişahın çadırına, otağına kadar geliyor. Padişahın yemeklerinin piştiği mutfağına kadar geliyor. Padişah:

"—Acaba ne yapmamız lazım, kaçıp kaçmayım mı?" diye düşünmeye başlayınca Hoca Saadeddîn Efendi diyor ki:

“—Kaçılmaz, geri dönülmez!”

Bakın hocalar kurtarıyor. Hocayı gördüler mi burnunu kıvırıyor zamane insanları.

“—Kaçmayacaksın padişahım; kalırsan şöyle, dilersen böyle ama kaçmak yok.” diyor, takviye ediyor onu.

Ondan sonra Şemseddîn-i Sivâsî Hazretleri de diyor ki:

“—Padişahım meraklanma, Allah’ın izniyle zafer bizimdir.” diyor.

Nereden bildi? Kaç sene önceden rüyasını gördü de ondan.

“—Meraklanma padişahım, zafer bizimdir!” diyor.

Allah bildirirse bilir insan. Peygamber Efendimiz İstanbul’un fethedileceğini nasıl bildi? Peygamber Efendimiz İran’ın ve Bizans’ın hazinelerinin sahâbe-i kirâma ikram olunacağını, bahşolunacağını nasıl önceden bildi, söyledi?

Allah her şeyi biliyor, Allah’ın sevgili kuluna da dilerse bildirir, o da söyler.

“—Meraklanma padişahım yeneceğiz.” dedi.

Tabancalı, tüfekli, kılıçlı, müthiş hazırlanmış düşman askerleri mutfağa kadar gelmiş.

Bizim aşçılarda ne vardır? Aşçıların elinde kepçe, kevgir vardır, kepçeyle kevgir ile bir girişmişler, mutfaktan hezimete uğratmışlar; mutfak çadırından o gelen askerleri kepçeyle, kevgir ile hezimete uğratmışlar. Ondan sonra Allah yardım etmiş büyük bir zafer kazanmışlar. İşte savaştan kaçmamak, sapasağlam durmak...

(*El-firâru yevme’z-zahfi*) “Savaş günü savaş meydanından, er meydanından kaçmak” nedir? Büyük günahlardan bir tanesi odur. Şimdi gördün mü askerlikten başarılarımızın bir sebebini daha?

“—Türk askeri güçlüdür, kuvvetlidir.”

Neden kuvvetli? İmandan, İslâm’dan kuvvetli! Başka bir iman olsaydı, olmazdı.

Kâfirin imanı yok mu? Kendine göre o da “Meryem Valide” diyor, haç çıkartıyor; “Hz. İsa” diyor, bilmem ne diyor… Onun da imanı var; bâtıl iman, tâgutî iman, onun kıymeti yok; İslâm kurtarıyor.

O kadar tahkim edilmiş Kıbrıs’ı hemen fethettiren nedir?

İslâm'dır! İslâm'ın karşısına çıkıyorlar; küfrân-ı nimet, yanlış iş…

Niye yanlış iş? Bu milleti İslâm'dan ayırırsan, bu millet ayakta duramaz. Avrupalılar çok tenkit ediyorlar İslâm'ı. Tabii edecekler. Avrupalı tenkit edecek çünkü biz onların zulmüne razı değiliz. Zulmetmelerine fırsat vermiyoruz, onların önünde boyun eğmiyoruz. Onlar bizi istila etmek istiyor, biz de hürriyeti seviyoruz. Kaç defa Haçlı ordusu gelmiş, Kudüs'e kadar gitmiş; çocukları, kadınları bile kesmiş.

Demin söylediğim savaşta, savaştan önce bir kaleyi muhasara ediyorlar. "Pekiyi, kaleyi teslim edelim!" diye anlaşma yapmış gaziler. Kaleyi teslim edecekler, çekilecekler, gidecekler.

Kâfirler ahitlerini bozup, çocukları ve kadınları bile kesmişler.

Demek ki *sıdku'l-be's*, yani savaştaki doğruluk savaştan kaçmak yok, savaş hilesi olabilir. Orta kısımdaki asker geri çekilir, kaçıyormuş gibi yapar, kenardakiler açılır; arkadan döndürüverirler çemberi, düşmanı tam ortaya alırlar. O kaçar gibi yapanlar geri döner; savaşın hilesi...

إِلاَّ مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ (الأنفال:١٦)

(*İllâ müteharrifen li-kıtâlin ev mütehayyizen ilâ fietin*) [Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşıp mevzi tutma durumu dışında…] (Enfal, 8/16)

Savaş için geri gidilebilir, oyun olarak gidilebilir veyahut gerideki birliğe iltihak edip de durumu takviye etmek için geri gidilebilir. Başka türlü düşmanın karşısında bir adım gerilemek yoktur.

İnsan yaşamasını bildiği kadar ölmesini de bilmeli! Her şeyin usûlü, şekli, şemâili var. Kimi insan konuşmasını bilir, kimi insan giyinmesini bilir, kimi insan ata binmesini iyi bilir, kimi insan iyi kılıç kuşanır, kimisi güzel yüzer.

İnsan yaşamasını bildiği gibi, asaletle ölmesini de bilmeli! Ne yapalım, bir defa öleceğiz. O da kaderle olacak. Allah'ın verdiği ömür geri alınmaz, ne zaman alacaksa o zaman olacak.

Allah bize hayırlı hayat nasib etsin, hayırlı bir ölüm nasib etsin… Nasıl olsa öleceğiz, rızasına uygun bir hal üzere, şerefli bir

hal üzere, imân-ı kâmil ile ölmeyi nasib eylesin…

3. Gelelim üçüncü huya, (*ve i'tâu's-sâili*) "İsteyene vermek."

Cömert olacaksın, insanoğulları birbirlerine karşı merhamet edecek. Biz başkasına merhamet edersek Allah'ın merhametine, rahmetine nâil oluruz.

"—Gebersin, sürüm sürüm sürünsün, ne hali varsa görsün beni hiç ilgilendirmez. Ben bu parayı nelerle kazandım, kimseye zırnık koklatmam, bir damla vermem!"

Sen kimseye merhamet etmiyorsun da senin gibi canı var, o da insan.

Geldi biri Peygamber Efendimiz'e;

"—Yâ Rasûlullah, zar zor su biriktiriyorum havuzumda, hayvanlarım içsin diye. Başıboş bırakılmış develer de geliyor, su içmek istiyor."

"—Onları da sula, her yanık ciğerliye su vermenin ecri vardır." dedi.

Hani bazen işe yaramaz hayvanları salıveriyorlar ya. Merkep ihtiyarladı, semerini alırlar, salıverirler. Ne yaparsa yapsın, bir köşede ölüp gidecek, artık işe yaramıyor, yük taşıyamıyor diye ona bile acımaz.

Yedi sene meşâyihimiz hayvanlara hizmet etmiş, uyuz köpeklere, kedilere; merhameti öğrenmek için. Merhamet etmeyene merhamet olmaz.

Demek ki isteyene vereceğiz, Allah rızası için Allah'ın bize verdiğinde vermeyi öğreneceğiz. Cömertlik güzel, kıymetli, huylardan biridir; üçüncüsü bu.

4. Dördüncüsü, (*ve'l-mükâfeetü bi's-sanâyi'*)

Sanâyi', insana yapılan güzel bir muamele demek. Kendisine yapılan güzel muamelelere karşılık vermek; bu da güzel bir şeydir.

"—O bana filanca zamanda yardım etmiştir, ben de şimdi ona yardım edeyim. O bana hiç gerekmediği halde bunları şunları ihsan etmiştir, ben de ona elimden geldiğince çam sakızı çoban armağanı şunları vereyim. O benim aileme, çoluk çocuğuma bakmış, ben askere gittiğim zaman, hastalandığı zaman. Şimdi o

hastalandı ben de ona bakayım. O bana şöyle böyle iyilikler yapmış, gideyim hiç olmazsa teşekkür edeyim.” diye iyiliğe iyilikle mukabele etmek; bu da şükürdendir, bu da güzel huydandır.

“—Efendim onun ne kıymeti var, Allah yaptı.” diyor.

Allah yaptırtıyor ama, o vasıta olanın da ecri var; onun da teşekkürden, şükürden hakkı var. Onun için iyiliği unutmayın.

Büyüklerimiz unutmamışlar, o kadar güzel ifade etmişler ki:

“—Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.” demişler.

Oradan anla sen. Bir kahvenin bu kadar hatırı olursa, pekiyi, kardeş kardeşe niye düşman oluyor? Bu kadar hukuku birbirine girmiş, mürid şeyhe niye düşman oluyor? Müslüman kardeş, müslüman kardeşe niye düşman oluyor; bu kadar hukuku birbirine girmiş olduğu halde? Öyle yaygın, o kadar büyük bir cahillik var ki, bilmiyorlar Allah yolundan gitmenin, güzel huya sahip olmanın ecrini, sevabını bilmiyorlar; ondan yapıyorlar.

Peygamber SAS Tâif’e müslümanlığı tebliğ etmeye gitti. Mekke’nin güneyinde bağları, bahçeleri, havası, suyu hoş olan bir şehir. Oraya…

“—Müslüman olun, Allah’ın dinine yardımcı olun, Allah’a kulluk edin, putlara tapmayın!” demeye giden Peygamber Efendimiz’i nasıl karşıladılar?

Çocukları başına sardılar, taşlattırdılar. Teneke çalmak gibi bir usûl ile hücum ettirdiler. Bir bağ evine zor sığındı Peygamber Efendimiz. Mübarek vücudundan bazı yerlerini yaraladılar, kanattılar. Düşünün ki bir insan bir şehre gidiyor, o şehrin ahalisinin edepsizleri ona böyle bir muamele ediyor.

Ne olur?

Ne kadar büyük bir edepsizlik, ne kadar büyük ahlâksızlık! Gelen bir misafire ki, hakkı söylüyor. Gelen Peygamber Efendimiz olmasa bile, bir tek kişi mazlum geliyor, insan ona taş atıp da şehirden dışarıya sürer mi? Sürmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle bir muameleye razı olur mu? Olmaz! Cebrail AS geldi, dedi ki:

“—Eğer müsaade buyurursan, kanadımla şu Tâif şehrini altüst edeyim. Mademki senin peygamberliğini bilmediler, senin mübarek vücudunu kanattılar.”

Dedi ki;

“—Yâ Rabbi! Sen bunları affet, çünkü bunlar bilmiyorlar.”

Peygamber olduğunu bilseler böyle yaparlar mı? Kendi putlarına taraftar oluyorlar da, Allah’ın pırıl pırıl nurunu, elçisini bilemiyor cahiller.

“—Yâ Rabbi! Bunları helâk etme, bunlar bilmiyorlar, bunların nesillerinden müslümanlar gelecek.” dedi.

Babalarının evlatları hürmetine beddua etmedi, affetti Rasûlullah ama, bir nesil sonra o şehrin hepsi müslüman oldular.

Eğer Rasûlullah Efendimiz tahammül etmeseydi:

“—Kahret yâ Rabbi! Nedir bunların bana yaptıkları! Ben bunlara ne yaptım ki bunlar bana böyle taş atıyorlar?” deseydi, bir sözü iki olmazdı Rasûlüllah’ın. Tâif diye bir şehir olmazdı, taş üstünde taş kalmazdı.

“—Bilmiyorlar, sen bunları affet, bilmiyorlar yâ Rabbi.” dedi.

Affediciliğin numûnesini gösterdi Peygamber Efendimiz. Biz de ne olur, birbirimize yaptığımız iyilikleri unutmayalım! Ne olur kırk yıllık ahbaplık dargınlığa dönüşmesin.

Beş tane çocuklu aile ayrılıyor. Bunca yıl beraber yaşamadınız mı siz karı koca olarak?

“—Yaşadık.”

Hiç birbirinize hakkınız geçmedi mi? Geçmez olur mu? O hasta oldu, ötekisi baktı; berikisi çalıştı, eve şunu getirdi, beş tane çocuğu ortada bırakıp ayrılmak olur mu?

“—Efendim, dövüyor da, sövüyor da, anlayışsız da, eve bakmıyor da...”

Ya sabrediver, ecir kazan;

إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna’llàhe mea’s-sàbirîn*) “Hiç şüphesiz Allah sabreden kullarla beraberdir.” (Bakara, 2/153)

Daha ne istiyorsun? Allah seninle beraber, daha ne istiyorsun?

وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (آل عمران: ١٤٦)

(*Va'llàhu yuhibbu's-sàbirîn*) "Allah sabredenleri sever." (Âl-i İmran, 3/146) diyor, daha ne istiyorsun? Başka mükâfat mı istiyorsun?

Millet bilmiyor, öğretmeye çalışacağız. Sabredeceğiz, zamanla olur inşallah... Koruk helva oluyor zamanla… Asmadaki koruk ağzına aldığın zaman ekşi, üç dişinin kamaşması geçmiyor. Zamanla tatlı oluyor, bal gibi üzüm oluyor. Suyunu sıkıyorlar pekmez oluyor. Ondan sonra unla karıştırıyorlar, helva oluyor. İşte koruk, oldu helva... Zaman istiyor, zamanla koruk helva olur.

Pekâlâ iyiliği unutmayacağız, karşılık vermeye çalışacağız elimizden geldiğince…

5. (*Ve hıfzu'l-emâneti*) "Emaneti muhafaza edeceğiz. Emaneti koruyacağız."

Emanet ne demek?

Arapça kelimeleri; âyetlerdeki, hadislerdeki kelimeleri bizim bugün kullandığımız mânalara almayın! Hepsinin Arapça lügatte başka mânası olabilir.

Emanet ne demek? Emin olmak demek veyahut bir kimseye emniyet etmek, güvenmek demek.

Emaneti muhafaza etmek nasıl olur?

"—Birisi sana güvenmişse onun güvenini boşa çıkarma! Sana para vermişse, parasını geri ver; itimat etmişse, itimadını suiistimal etme. Eminliğini muhafaza et, emin insan oluşunu bozma, hain durumuna düşürme kendini… Huyunu bozma, eminliği bir tarafa koyup da hain bir insan olma! Sözünden dönüp, emaneti suiistimal edip, tersine döndürme." mânasına gelebilir. Her halükarda birisi bize güvenmişse, onun güvendiğini boşa çıkarmamaya çalışacağız.

6. Sonra, (*ve sıletü'r-rahimi*). "Akrabayla bağlantısını devam ettirmek." Güzel huylardan birisi de budur. Akrabasıyla ilgiyi kesmemek, koparmamak alâkayı…

Bu devirde bana en çok sorulan sorulardan birisi:

"—Akrabam İslâm üzere değil, ben ona gidecek miyim?"

En çok sorulan sorulardan biri bu.

"—Git, kurtarmaya çalış, gidip de ona uymaya çalışma! Git,

onu kurtarmaya çalış!”

Akraban, önünde cehenneme atılsa, azabını az önce anlattık, ister misin?

“—İstemem!”

O halde, onun o duruma düşmemesi için yalvar yakar, konuş gel, git; politika kullan, hediye ver, yardımına koş, hasta zamanında başı ucundan ayrılma filan. Medyûn-u şükran bırak, ondan sonra İslâm’a çekmeye çalış!

Afrikalılara, Eskimolara gidiyorlar da Hristiyanlığı talim etmeye çalışıyorlar. Japonya’ya gidiyorlar da Hristiyanlığı öğretmeye çalışıyorlar misyonerler. Biz müslümanız, kendi akrabamıza bu kadar gayret sarf etmeyelim mi?

Onun için onları kurtarmaya çalışalım, onlarla bağlantıyı koparmayalım! Malımızdan yardım edelim, nasihat edelim, yardımcı olalım, bedenen can yoldaşı olalım!

“—Benim bir teyzem varmış, otuz senedir görmedim. Bir dayım varmış, Erzurum’daymış, adını bile bilmiyorum, çocuğu bile varmış bilmiyorum.”

Olmaz böyle bir şey! Atla otobüse Erzurum’a git, ara bul, sevap; sılatü’r-rahim… Akrabaya gitmek sevap, ecir kazanırsın. Akrabalarla bağlantını böyle devam ettireceksin.

7. (*Ve’t-tezemmümü li’l-câri*) “Komşuya tezemmüm etmek” diyor.

Tezemmüm demek, mütevâzı davranmak, kendisini komşuya karşı mütevâzı tutmak, tekebbür etmemek. Komşuya tepeden bakmamak, ona mütevâziâne muamele etmek. Boyun bükerek, sabrederek, ses çıkartmayarak, komşuya iyi muamele etmeye çalışmak. Bu da çok önemli. Komşuya hürmet edeceğiz, iyilik etmeye çalışacağız.

Kimsenin kimseden haberi olmayan bir devirde yaşıyoruz. Apartmanın içindekiler birbirinden haberdar değil; yandaki komşuyu hiç kimse bilmiyor. Öyle olmayacak. İlgileneceğiz, halini hatırını soracağız, selâm vereceğiz. Selâm tanışmanın anahtarıdır.

“—*Selâmün aleyküm*!” dersin.

Selâmün aleyküm’e bile yan bakıyorsa, “Merhaba!” dersin. Sonra biraz tanıştıkça bakarsın, insafa gelir; koruğu helva

yapmaya çalışırsın.

8. (*Ve't-tezemmümü li's-sàhibi*) "Arkadaşa karşı da mütevâzı olacak." Ona karşı da mütevâziâne davranacağız.

Tezemmüm, *zimmet*'ten de gelebilir. *Zimmet*'ten geliyorsa, şöyle olur mâna:

"Komşuya karşı vazifelerimizi, vecibelerimizi bileceğiz. Arkadaşlarımıza karşı vazifelerimizi, vecibelerimizi bileceğiz. Onun zimmetini, onun bize karşı olan hukukunu çiğnemeyeceğiz. Arkadaşlık, komşuluk hukukunu çiğnemeyeceğiz."

Güzel huylardır bunlar. Komşuya karşı iyi davranmak, arkadaşa karşı iyi davranmak...

9. (*Ve ikrâu'd-dayfi*) "Misafire ikram edeceğiz."

Arapçada misafir sözü bizim kullandığımız mânâda değildir. *Müsafir*, Arapçada yolcu demek; kendi memleketinden çıkmış yolcu kimseye müsâfir derler Arapçada. Biz misafir deyince evimize gelen, yanımızdaki daireden gelip kapımızı çalıp;

"—Bu akşam evde misiniz? Öyle bir konuşmak istiyorum." deyip de gelen adama da misafir diyoruz.

Araplar ona *dayf* derler. *Ziyafet* kelimesi var ya, o tür kökten bir kelime kullanırlar. İşte *ikrâmu'd-dayf* demek gelen misafire; uzak yoldan gelen, yakın yoldan gelen komşu ve saire kapını çalıp da sana gelen, seni ziyaret eden kimseye sen ikramda bulunacaksın.

Gelene; "Aç mısın, tok musun?" diye hiç sormayacaksın. "Hoş geldin, buyur!" de; mutfağa git, neyin varsa orada peynirden, zeytinden, ekmekten hemen tepsiyi hazırla, buyur de. O, bu tepsiyi gördükten sonra:

"—Teşekkür ederim, ben yedim de geldim." derse o ayrı; ama sorma!

Sormak mürüvvete sığmaz. Hemen git, ne varsa evde hazırla. "Hiçbir şey yok." dediğimiz zaman bizim evlerimizde ekmek bulunur, o ekmek de pamuk gibidir, yanına tuzu koydun mu şeker gibi tatlı olur. O bile güzeldir ama yanında mutlaka zeytin vardır, bozulmaz diye. Hele dolabı bir aç bakalım sen, neler çıkar onun

arkasından; peynir, yağ çıkar, domates vardır aşağı tarafta, biber vardır, domatesi ortasından kesersin, üstüne biraz tuz biber ekersin, olur. Ne olursa hemen misafire çıkarıvereceksin. Güzel sözle karşılarsın, güzel koku ikram edersin, iyi bir yer ikram edersin.

"—Misafire karşı güzel giyinmek bile ikramdır." diyor bizim dinimiz.

Zarafeti görüyor musunuz? Misafire ikramın bir çeşidi nedir? Saçını başını tarar, tertemiz elbisenle çıkarsın, sana baktığı zaman içi açılır adamın.

Perişan pijama, pijamanın dizi sarkmış, yırtılmış, yamamışsın nasıl olsa yatakta giyiyorum diye. Saç baş dağınık; o gün işe gitmiyorum diye tıraş da olmamış filan… Baktığın zaman insanın içi kapanıyor, olmaz! Giyimin bile güzel olması ikramın bir çeşididir. Misafire ikram edeceğiz.

Sonra ne buyurmuş Peygamber Efendimiz;

10. (*Ve re'sühünne'l-hayâü*) "Bütün bu güzel huyların reisi kimdir, başkanı nedir? Hayâ'dır."

Hayâ; utanmak, utanç, iffet duygusu. Erkek delikanlı askere kız gibi bir şey söyledin mi yanağı kızarıverir.

Niye?

Terbiyeli insan da ondan. Övüverirsen;

"—Maşaallah şöyle oldu, böyle oldu." diye; utanır, kızarır, "Estağfirullah" der.

Peygamber Efendimiz'in zamanında birisi yakalamış birisini;

"—Bu kadar utangaç olma, bu kadar hayâlı olma!" diye; da'hü

"—Biraz yırtık, canavar ol! Hayata girdiğin zaman tuttuğunu kopar." filan demek istiyor galiba.

Bu zamanda da yaparlar öyle ya; "Bu kadar pısırık olma!" derler filan.

O da kardeşine; "Bu kadar hayâlı olma!." diye nasihat ediyormuş.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[102]

---

[102] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.17, *İman* 2/14, no:24; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.141, no:52; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.667, no:4795; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.121,

دَعْهُ ، فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ (حم. عن ابن عمر)

(*Da'hü*) "Bırak bakalım onun yakasını, (*feinne'l-hayâe mine'l-îmân*) hayâ imandandır."

Niye utanıyor? İmansız olsa ar damarı çatladı mı hiçbir şeyden korkmaz. Yüzsüz, arsız bir insan olur. Allah korusun. Öyle bir insan ne kadar fenadır. İnsana bulaştıkça bulaşır, utanmaz.

Peygamber SAS Efendimiz, başka bir hadis-i şeriflerinde şöyle söylemiş:[103]

الْحَيَاءُ حَسَنٌ ، وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ (الديلمي عن علي)

(*El-hayâu hasenün*) "Utanç, hayâ sahibi oluş güzel şeydir; (*ve lâkinne fi'n-nisâi ahsen*) ama kadınlarda daha güzeldir. Erkeğe yakışır ama en güzeli kadınlardadır."

Kadında da hayâ olmadı mı, o çok fenâ olur. Hiç utanması arlanması yok, yüzü kösele gibi hiç kızarmıyor; çok fenâdır.

Hayâ güzel huyların başıymış. Efendimiz'in hanımı olan Hz. Âişe RA Validemizden rivayet edilmiş

Bu mevzuu tamamlamak için bundan sonraki hadîs-i şerîfi okuyalım, bitirelim. Çünkü müddet tamam oldu.

d. Asil Huylar

---

no:5033; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.١٤٧, no:٦٣٤١; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.453, no:950; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.374, no:610; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.210, no:602; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.369, no:5487; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.156, no:4932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.131, no:7701; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.537, no:11764; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.11, s.142, no:20146; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.372; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.421, no:2872; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.256, no:6001; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.281, no:625; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.123, no:5782; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.467, no:12316.

[103] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.329, no:3492; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1353, no:43551; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.269, no:13086.

Enes RA'a söylüyor ki Peygamber Efendimiz:[104]

مَكَارِمُ أَخْلاَقِ عِنْدَ اللهِ ثلاَثَةٌ : تعْفُو عمَّنْ ظلَمكَ ، وتُعْطِي مَنْ حرَمكَ ، و تَصِلُ من قَطَعَكَ (خط. عد. عن أنس)

RE. 394/4 (*Mekârimü ahlâkı inda'llàhi selâsetün*: *Ta'fû ammen zalemeke*, ve *tu'tî men harameke*, *Ve tasılü men kataake*.)

Enes ibn-i Mâlik rivayet etmiş, Hàkim'in Müstedrek'inde kaydedilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Mekârimü ahlâkı inda'llàhi selâsetün*) "Allah nazarında asil huylar üç tanedir."

Üç davranış tarzını bize tarif ediyor Peygamber Efendimiz. "O davranış tarzının menşei olan duygu güzel duygudur." demek istiyor. Ne buyurmuş Efendimiz?

1. (*Tağfû ammen zalemeke*) Sana zulmedene, haksızlık edene, seni ezalandırana sen affedici olursun, bağışlarsın. Kusurunu her yerde söylemezsin 'bana filan şöyle yaptı, böyle yaptı' diye nakletmezsin, sabredersin, susarsın, kapatırsın ağzını, sana zulmedenin karşılığını vermezsin."

---

[104] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.329, no:236; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.334; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.40, no:5239; RE. 394/4; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.499, no:11291.

Muhtelif lafızlarla:

Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.563, no:3912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.279, no:909; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.23, no:21; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.235, no:20881; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.83, no:297; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.277; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.178, no:7285; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.269, no:739; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.22, no:19; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.222, no:7959; Ukbe ibn-i Amir RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.364, no:5567; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.221, no:7956; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.235, no:20880; Hz. Ali RA'dan.

2. (*Ve tu'tî men harameke*) "Senden esirgeyene, vermeyene sen verirsin. O sana istediğin zaman vermedi, sen ona verirsin."

Sıkıştın, komşuna gittin; senet geldi, kasanda para yok;

"—Yarın vereceğim, bana şuradan on bin lira para ver."

"—Yok, vermiyorum." dedi.

Ertesi gün o sıkıştı, kıvranıyor, bir taraftan da utanıyor senden para istemeye, sıkışmış, parası çıkmamış;

"—Al, iki gün sonra verirsin." diye gülerek söylersin, o vermedi ama sen verirsin; vermeyene verirsin.

3. (*Ve tasılü men kataake*) Seninle alâkayı koparana sen münâsebetlerini devam ettirirsin, ahbaplığını kesmezsin, sürdürürsün." buyuruyor.

O seni defterden silmiş, gelmiyor gitmiyor, sen ona gelir gidersin.

Bunların temelinde hangi duygu yatıyor? Kötülüğe iyilikle mukabele etme sabrı yatıyor. Sabır, yani.

Senin de canın sıkılıyor, Kötülüğe kötülükle mukabele etmeyi herkes yapar. Bu her kişinin kârıdır. Kötülüğe iyilikle mukabele etmeyi herkes yapamaz, o er kişilerin kârı, şanıdır diye "hadi affettim" dersin affedersin. Allah o zaman seni sever; karşılıksız olursa. O adam sana iyilik etmiş, sen de ona iyilik ediyorsun.

(*Ve'l-mükâfeeti bi's-sanâyi'*) "İyiliğe karşı iyilik yapmak" doğru ama, kötülüğe karşı iyilik yapmak çok güzel. Çünkü çok yüksek sabır, tahammül, aldırmazlık, bilmezlikten gelmek, yutkunmak istiyor; herkes yapamıyor onu. Onu yapamadığımız için de cemiyetimizde bir sürü küskün, dargın, kavgacı insan oluyor, ben de dâhil. Ben de çok kırılan darılan bir insanım.

Cümlemize sevdiği huyları nasip eylesin, onlarla âhiret ve dünya saadetine erdirsin, sevmediği huylardan içimizi dışımızı pâk eylesin…

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

13. 05. 1984 - İskenderpaşa Camii

13. ALLAH SEVGİSİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn.
Emma ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl…

مَلْعُونٌ مَنْ سَأَلَ بِوَجْهِ اللهِ ، وَمَلْعُونٌ مَنْ سُئِلَ بِوَجْهِ اللهِ ثُمَّ مَنَعَ سَائِلَهُ ،

مَا لَمْ يَسْأَلْ هُجْراً (طب. عن أبي موسى)

RE. 394/8 (*Mel'ùnun men seele bi-vechi'llâh*, ve *mel'ùnun men süile bi-vechi'llâhi sümme menea sâilehû*, *mâ lem yes'el hücran*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun… Allah-u Teàlâ Hazretleri yolunda dâim, zikrinde kaim eylesin… İbadetleri, taatleri kabul eyleyip duaları, hacetleri reva eylesin…

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktar, *Râmûz el-Ehàdis* isimli hadis mecmuasından okuyup açıklamağa çalışacağız.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve açıklanmasına başlamadan önce, evvelen ve hasasaten, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; onun âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için; cümle hakka yakın kulların ruhları için;

hassaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; onun talebelerinin, hocalarının ruhları için; şu okuduğumuz eserin içindeki ma'lûmatın, hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin, râvilerin, gayretli kulların, himmetli kulların, hatta basılmasına, ciltlenmesine çalışanların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere Rasûlüllah SAS Efendimiz'e bağlılığından ve muhabbetinden dolayı şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, ruhları için; biz hayattaki müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup, öyle başlayalım!

…………………..

a. Allah'ın Adını Anarak İstemek

Dersimizin başında, mukaddimede metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerif, Taberanide rivayet edilmiş, Ebu Ubeyd RA rivayet eden ravi… İsnadı *hasen* diye kaydedilmiş. Peygamber SAS Efendimiz istemek ve vermekle ilgili bir mâlumatı bize buyurmuş:[105]

مَلْعُونٌ مَنْ سَأَلَ بِوَجْهِ اللهِ ، وَمَلْعُونٌ مَنْ سُئِلَ بِوَجْهِ اللهِ ثُمَّ مَنَعَ سَائِلَهُ ،
مَا لَمْ يَسْأَلْ هُجْراً (طب. عن أبي عبيد مولى رفاعة بن رافع)

RE. 394/8 (*Mel'ùnun men seele bi-vechi'llâh*) "Allah-u Teàlâ

105

Hazretleri'nin zât-ı şerifini anarak isteyen mel'undur. (*Ve mel'ùnun men süile vechi'llâhi sümme menea sâilehû*) Ve yine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zaat-ı şerifini öne sürerek istendiği halde isteyene vermeyen de mel'undur."

Burada iki taraflı tehlike var. Her iki tehlike de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ta'zimde kulların gösterdikleri şaşkınlık ve kusurdur. Bir insan bir şey istemeğe kalkıyor, "Allah rızası için" filan diye elini açıyor, böyle Allah'ın adını anarak istiyor; bu mel'un.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zaat-ı şerifi, ism-i şerifi böyle insanın isteklerine alet edilmekten çok âli, çok yüksektir. Onun, ona olan sevginin, ona olan bağlılığın, kulların Rablerine olan bağlılığının istismarıdır.

"—Onun aşkına ver!"

Canım dur bakalım, verilmeye lâyık mısın, değil misin? Bu aldığın parayı nerede kullanacaksın, muhtaç mısın? Benim yanımdaki para kâfi mi, değil mi? Sana mı verecektim, yoksa senden daha muhtaç ama istemeyen başka birine mi verecektim?

لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا (البقرة:٢٧٣)

(*Lâ yes'elûne'n-nâse ilhàfâ*)[Çünkü onlar yüzsüzlük ederek insanlardan istemezler.] (Bakara, 2/273) Öyle fukara var ki, Allah-u Teàlâ Hazretlerinden utanır, edep tevazu sahibidir, boynunu büker, halini başkasına arz eylemez, söz söylemez, istemez. Fakirdir ama bilmeyenler, ona uzaktan dışardan bakanlar zengin sanırlar. Söylemez, istemez.

Belki ona verecektim, yani belki benim şartlarım sınırlı, belki sen layık değilsin? Ne diye öyle zorluyorsun? Allah'ın adını vererek, Allah'ın aşkını ileri sürerek, Allah'ın zât-ı şerifini bana hatırlatarak istemek, bu iyi bir şey değil. İyi bir şey olmadığını Peygamber Efendimiz böyle ifade eylemiş.

Vech, Arapçada yüz demek. Ama bir kısmı zikredip de bütünü kastetmek manasından zât-ı şerif manasına, zatın bütünü manasına da gelir. Kuran-ı Kerim'in bazı ayet-i kerimelerinde de geçiyor. Yani Allah'ın zâtını anarak istemek manasına. Demek ki

böyle Allah'ın adını ikide birde kullanmak doğru değil. Hani Allah'ın adını verme deriz ya. Kimisi, "Allah aşkına şunu böyle yapın, Allah aşkına böyle yapma!" der. Otur kalk, ikide birde Allah aşkına yap, yapma demenin menşei demek ki bu ve buna benzer hadis-i şeriflermiş ki, oyuncak değildir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim Mevlâmızdır, rabbimizdir, her şeyimiz ondandır. Hayatımız, varlığımız, aklımız, fikrimiz, yaşayışımız, göz açmamız, görmemiz, duymamız, paramız, varlığımız, yokluğumuz, hayatımız, ölümümüz, her şeyimiz o. Ne isterse veririm yani. Beni istesen vermem lazım. Gel benim kölem ol dese vermem lazım. Niye öyle benim sonsuz derecede saygı duymam gereken bir yeri anararak beni zorluyorsun? Doğru bir şey değil, mel'undur öyle bir kimse.

Ama, (*ve mel'ùnun men süile vechi'llâhi sümme menea sâilehû*) durumu müsait, isteyen bir istemiş, ötekisi vermiyor, Allah'ın zâtı zikredildiği, adı anıldığı halde, o da vermiyor. O da mel'undur. O da elinden gelirse verecek.

Lânet Allah'ın rahmetinden uzak olmak manasına geliyor. Me'lundur ne demek? Allah'ın rahmetine eremez, rahmetinden matrud ve meb'ud, uzak olmuş olur manasına. Demek ki istemenin de usulü var, vermenin de şartları ve şekli var. Böyle bir durum bahis konusu olduğu zaman insan bu hadis-i şerifin manasına uygun hareket etsin. Maalesef isteyenlerin çok istismarcıları var.

Bir keresinde hiç unutmuyorum, daha genç küçük bir kimse iken bendeniz, Beyazıt Camii'nden çıktım, birisi vardı, işte el açıyor istiyor. Verirsen de bir kere dönüyor, sanki dönünce ne olacak, olduğu yerde şöyle bir devrediyor, bir şey verdin mi bir devrediyor. İstedi. Biz de çocuğuz, bakıyoruz böyle, dönüyor, nasıl bir dilenci bu falan diye.

Adamın birisi de dedi ki:

"—Yâhu, şunun yan cebine bir baksana!" dedi.

Benim de o zaman dikkatimi çekti. Yan cebine bir baktım ki, paralar o kadar doldurulmuş ki, cebin kapanması mümkün değil. Artık açık kalıyor ağzı, torba gibi olmuş, açık kalıyor.

Dediler ki:

“—Bunun neleri neleri var!”

Sonra kimisi de bakıyorsun, parmakları sapsarı. Yüzünün tipinden belli oluyor. Sen parayı verdin mi, dosdoğru esrar çekmeye gidecek. Veyahut tipi ayyaş, birazcık parayı buldu mu dosdoğru meyhaneye gidecek. Bir şişe bilmem şu veya bu içki parası biriktirmek için onu senden isteyecek. Tabi şerre alet olacak bir parayı vermek doğru değil.

Onun için, insanın bildiği fakirleri kollaması uygun olur. Mahallenizden, köyünüzden, semtinizden, civarınızdan bildiğiniz, haline muttali olduğunuz fakirleri kollayın! Mümkünse bize de söyleyin, biz de öylelerini kollayalım. Bu devirde zekâtın yerine gitmesi de zor bir mesele oluyor. Yani al diyorsun filanca kimseye, acıyıp veriyorsun; bakıyorsun ne zekâta müstehak fakir değil. Durumu gayet iyi ama dış görünüşünden öyle anlaşılmıyor.

Öbür taraftan da bakıyorsun bu adam zengin galiba filan diyorsun, ama adamcağız sabretmiş sabretmiş, bir hadise gelince artık yıkılmış. Yıkıldığı zaman bakıyorsun ki, “Vah biz bunu hiç

anlayamamışız. Ne kadar fakir, muhtaçmış da gık dememiş zavallı…" Hani derler ya, "Kol kırılır, yen içinde kalır." Yani dışarıya sezdirmez manasına. Kimisi böyle oluyor.

Tabi, aslında bizim kendi şahsımıza kalınca biz kimseden bir şey istemeyelim; hiç kimseden. Peygamber Efendimiz ashabı kiramı, (*rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*) ile öyle ahdetmiş. Hiç kimseden bir şey istememek üzere ahdetmiş bazılarıyla. O kadar riayet eylemişler ki o mübarekler, Allah şefaatlerine bizleri erdirsin…

Deve gibi bir hayvan ki yukarı kalkarken önce arka ayaklarını kaldırır, ondan sonra hop kalkar yukarıya, çıktığı zaman da yukarısı yüksek bir yer. İnmesi çıkması zor olur, ıhtıracaksın, tekrar üzerine bineceksin. Devesinin üzerinden kamçısı düşse yere, arkadaşına "Şu kamçıyı ver!" demezmiş. İstememek üzere söz verdik Rasûlüllah'a diye. Allah verir. Allah ekremü'l-ekremîndir.

b. Kim Allah'a Dayanırsa, Mahrum Kalmaz

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ (الطلاق:٣)

(*Ve men yetevekkel ale'llàhi fehüve hasbüh*) "Kim Allah'a tevekkül ederse, Allah ona kâfi gelir." (Talak, 65/3)

Kim Mevlâ'ya dayanırsa, tevekkül ederse, ona istinad ederse, ona güvenirse; Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine güveneni mahrum bırakmaz.

Dün Ankara'da anlattım, bugün de burada anlatayım: Bizim arkadaşlardan, dostlardan birisi yedek subay okulunu bitirmiş, kur'a çekmek üzere salonda kuyruğa girmiş. Herkes kur'a çekiyor, yazılıyor. Tamam şurayı çektim, Kars'ın Sarıkamış ilçesi, bilmem ne taburu, bilmem ne vazifesi falan diye herkesin bir şeyi çıkıyor.

Bu da böyle çok ailevi durumu sıkışıkmış, bıdır bıdır bir şeyler dudağında, böyle okuyor, ne sûreler okuyorsa, dua edip duruyormuş. Farkında değil heyecandan. Masanın başından albay kalkmış, yanına kadar gelmiş;

"—Ne yapıyorsun? Niye bu, dudakların kıpırdıyor?" demiş.

Bizimki şaşırmış.

"—Dua ediyorum efendim!" demiş.

Bütün salon kah kah, kah kah gülmüşler.

Dua ediyor, ne var dua etmekte?

Dua etmek dinimizde var. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[106]

الدُّعاءُ مُخُّ الْعِبادَةِ (ت. عن أنس)

(*Ed-duàu mühhu'l-ibâdeh*) "Dua ibadetin özüdür, iliğidir."

Gülünecek ne var ama, millet gülmüş yani. Üniversite mezunu bir kimse dua eder mi? Pekiyi ne yapacak? Başına bir büyük dert gelse kime yalvaracak? Şurada zelzele başlasa ne olacak?

Edebiyat fakültesinde ders okuyoruz, masanın başına hocamız oturdu, başladı zelzele koca beton binayı sarsmaya... Şöyle kitaptan başımı kaldırdım, arkadaşlara göz ucuyla baktım, hepsinin rengi limon gibi oluverdi. Ne yapacaksın haydi bakalım? Ne yapacaksın?

Beton bina falan dinlemiyor ki? Salladığı zaman elek sallar gibi sallıyor. Başına da geçirir. Konserve gibi, bisküvi tabakaları haline getirir koskoca betonarme binayı... Her şeye kàdir... Kime dua edeceksin? Bir büyük derde uğrarsan, Allah göstermesin, amansız bir hastalığa tutulursan, düşman istilasına uğrarsan, sel felaketine uğrarsan, ailen çeşit çeşit felaketlere düşer olursa, kime yalvaracaksın? Kim açar?

Sabahleyin güneş doğmayıverse, ne yaparsın? Gece başladı uzamaya... Haydi bakalım güneşi çıkart bakalım doğudan! Her sabah kendiliğinden çıkıyordu da hiç kıymetini bilmiyordun. Ne yaparsın? Akşam batmasa ne yaparsın?

Burnun kurusa ne yaparsın? Veyahut burnunun akması devam etse ne yaparsın? Ağzın dudağın kurusa ne yaparsın? Yani hepsini Allah dengeli yaratmış da, afiyet içinde yaşıyoruz.

---

[106] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.456, no:3371; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.293, no:3196; Taberânî, *Dua*, c.I, s.24, no:8; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.224, no:3087; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.62, no:3114; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.403, no:1294; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.2, no:12413.

Farkında değiliz içinde bulunduğumuz nimetlerin. Elbette Allah'a yalvaracaksın.

Gülmüşler salondakiler: Kah, kah, kah… Üniversite mezunu yedek subay, Allah'a dua ediyor.

"—Pekiyi demiş, nereyi istiyorsun?" demiş albay.

"—Efendim, ailevi durumum gerektiriyor da Ankara'yı istiyorum!" demiş, saf saf söylemiş yani.

Bir kahkaha daha... Kah kah kah, Ankara'yı istiyormuş. Ankara hemen kolay ele geçer mi? Ya doğuya gidecek, ya güney doğuya gidecek, bilmem neresi çıkacağı belli değil falan. Bir daha gülmüşler. Oturmuş komutan yerine.

Öndekiler kurayı çekmeye devam etmişler. Sıra yaklaşıyor. Arkadaş dua etmiş:

"—Yâ Rabbi, ben daha önceden kendim için istiyordum Ankara'yı… Ama şimdi herkes bana güldü, artık bana bu Ankara'yı mutlaka ver, bunların karşısında mahcup etme!" demiş.

Kur'a çekme sırası geldiği zaman, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*" demiş, elini torbaya sokmuş, çekmiş. Bakmış: Ankara Genelkurmay Başkanlığı bilmem ne dairesi...

Göğsünü germiş, "Buyur!" demiş komutana... "İşte Allah kendisine tevekkül edenleri böyle mahrum bırakmaz, istediğini ihsan eder." demiş.

E o zaman da gülsenize. Ey salondaki kalabalıklar, haydi bakalım şimdi de gülün! O zaman susmuş kalmışlar, dut yemiş bülbüle dönmüşler.

Allah'tan isteyeceğiz yani. Bu hikâyeyi neden anlattım? Allah'a tevekkül eden, Allah'tan isteyen mahrum kalmaz arkadaşlar. Deneyin! Denemek doğru değil ama, Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş, teşvik etmiş, dua etmeyene kızar Allah-u Teàlâ Hazretleri…

Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle cömertler cömerdidir ki, dua etmeyene kızar, edene değil. "Ne benden isteyip duruyorsun ikide birde? Geçen günde verdim ya istediğini, yeter artık!" demez Allah-u Teàlâ. Ne kadar istersen verir, hikmetinden sual olmaz. Şimdi verir, sonra verir…

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Üd'ùnî estecib leküm*) "Siz bana dua edin ben sizin duanızı karşılıksız koymam." (Mü'min, 40/60) buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri Kuran-ı Kerimde… Bir karşılığı var duanın.

Yalnız şöyle bir misalle anlatıyorlar, mesela sen hasta oldun, başın ağrıyor, bir yerin ağrıyor. Doktora diyorsun ki:

"—Doktor bey, bana bir aspirin ver! Çok ağrıdı bugün şuram..."

E doktor bakar, aspirin fena bir ilaç değil.

"—Pekiyi, al aspirin, yemeklerden şu kadar saat sonra, suyla iç! İstersen çabuk tesir etmesi için çay ile iç!" falan.

Tamam, istedin, istediğini verdi doktor. Fakat doktor seni biliyor ki, sen aspirini yediğin zaman, senin midende ülser var, gastrit var, o aspirin midede kanama bile yapar, dokunur sana... O zaman der ki:

"—Ben sana başka bir ilaç yazayım, sen aspirin alma! Sakın ha, midene dokunur." der.

Onun yerine bir başka ilaç verir. Ama maksat nedir? Gene

senin ağrının geçmesidir.

Demek ki insan bir şey ister, ama istediği uygun değilse, Allah daha âlâsını verir.

Bazen de öyle bir şey ister ki olmaz, ömrü bitmiştir, ömür ister. Şöyle olacaktır, şarttır öyle olması, takdir-i ilahi, başka türlü ister. O zaman da sevap verir Allah. O zaman da defterine sevap yazılır kişinin.

"—Kulum sen böyle istedin ama bu olacak bir şey değil. Artık bu böyle olmayacak, ben böyle takdir eyledim, şöyle olacak." buyurur. Başka türlü yapar ama o istediğinden gene insan ecir kazanır

Onun için, ayakkabınızın bağcığı kopsa bile Allah'tan isteyin! Allah'tan isteyin, gayriden istemeyin, gayriye el açmayın!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi kendinden gayriye el açtırmasın… Kimsenin önünde boyun büktürmesin... Kimsenin karşısında hor zelil eylemesin…

c. Satranç Oynamak

Bu da sahih bir hadis diye rivayet edilmiş. Ebu Mûsa el-Eş'arî'den, ve daha başka kaynaklardan da rivayet edilmiş. Bu hadis-i şerifte satranç oyunuyla ilgili peygamber SAS buyurmuş ki:[107]

مَلْعُونٌ مَنْ لَعِبَ بِالشِّطْرَنْجِ ، وَالنَّاظِرُ إِلَيْهَا ، كَالآكِلِ لَحْمَ الْخِنْزِيرِ

(عبدان وأبو موسى وابن حزم عن حبة بن مسلم مرسلاً)

(*Mel'unun men laibe bi'ş-şatranci, ve'n-nâziru ileyhâ, ke'l-âkili lahme'l-hınzir*)

(*Mel'unun*) Mel'undur, (*men laibe bi'ş-şatranc*) satranç oynayan kimse…" *Bi'ş-şatranc*, veya *şitran*c diye kesreyle de olur diye

---

[107] Ahmed ibn-i Hanbel, *el-Vera'*, c.I, s.92; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.233; Hubbetü'bnü Müslim Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.215, no:40636; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.455, no:21203.

yazmış Hocamız.

"Satranç oynayan mel'undur. (*Ve'n-nâziru ileyhâ*) Bu oyuna bakan da... (*Ke'l-âkili lahme'l-hınzir*) Hınzır eti yiyen gibidir." Hınzır eti haramdır. Yani haram bir iş yapan kimse durumundadır.

Şimdi bu satrancın oynanmasının doğru olmadığı, Ebu Hanife'nin görüşü... Maliki mezhebi ve Ahmed ibn-i Hanbel, bu gibi hadis-i şeriflerden haram olduğuna kàil olmuşlar. Bizim mezhebimiz de böyle.

Neden oluyor? Oyundur, eğlencedir, keyiftir, vakit öldürmektir; müslümanın ömrü azizdir, kıymetlidir, yapılacak daha mühim işler vardır. Senin karnın tok, sırtın pek, işin tıkırında, hiç başka şey düşünmüyorsun, fakat nice nice insanlar var yardıma muhtaç. Nice nice insanlar var cahil. Sen bir şey biliyorsan ilimle onlara faydalı olmağa çalış. Sen zengin bir kimseysen şey yap.

Şöyle geziyorum sokaklarımızda, Ankara'da İstanbul'da, bakıyorum, pislik içinde! Ya bu sokakta bir apartmanın içinde on-on beş aile oturuyor. Yani hepsinden onar lira alsa insan değil mi ne kadar para eder. Yüzer lira alsa insan ne kadar para eder. Kendisi yapmayacaksa birisini tut, şu sokağın çöpünü toplasın...

Evet çöpçünün belediyenin yapması lazım ama ben iki senedir o yoldan geçiyorum, o çukur öyle duruyor, yapılmıyor, yapılmamış. Akrabalar gelir, plan yapar veyahut küt arabanın tekeri içine kaçar veyahut yağmur yağdığı zaman su dolar. Oradan araba geçtiği zaman, teker bir battığı zaman yandakilerin tepeden tırnağa çamur şöyle bir sıvar. E temizleyiver. Ya kendin temizle, ya da:

"—Arkadaşlar bir verin bakalım yüzer lira!"

"—Ne olacak?"

"—Karışma ötesine. Mahallemizi bir intizama sokacağız. Şurayı bir düzeltiver, şu yıkık tarafı bir tamir yapıver. Şuradaki çöpü bir atıver, şu sokak şöyle bir temiz sokak olsun. Çukurları toprakla dolduruver, şöyle bir tepiver üstünü, bir çukurluk kalmasın!"

Evet belediye gelir, ondan sonra gene asfalt yapar yapacaksa

ama yetişemiyor. Bizim belediyelerimiz fakir bir millet oldu. Veyahut herkes vazifesini çok iyi bilmiyor, tenkit etmek istemiyorum yani. Ben ahaliyi tenkit ediyorum. Vazifeliler vazifelerini yapsınlar yapmasınlar fiili bir durum var ki iki senedir o sokakta o çöp, o sıkıntı, o mezbelelik, o çukurluk duruyor mu? Duruyor. E oradakiler düzeltsinler. Yani belediye düzeltseydi, düzeltmedi. Sen düzeltiver. Yani demek istiyorum ki yapılacak iş çok.

Bu cami veyahut başka bir cami bakıyorsun doluyor ağzına kadar cemaat var. Caminin çevresi bakıyorsun mezbelelik. Otlar, şeyler sarmış etrafı, pislik. Yanda bir yurt var, artıkları bilmem neleri, çöpçüler onu alırken güzel almamışlar, mahalleye saçılmış falan. Olmaz. Derle toparla! Bahçesini belle, giriş, bir iki fidan dik. Güzelleştir yani.

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[108]

إِنَّ اللّٰهَ جَمِيلٌ ، يُحِبُّ الْجَمَالَ (م. حم. حب. ك. هب. عن عبد الله بن مسعود)

(*İnna'llàhe cemîlün yuhibbü'l-cemâl*) "Allah güzeldir, güzelliği sever."

Bakın ne kadar güzel bir hadis-i şerif. Bunu böyle kocaman

---

[108] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, *İman* 1/39, no:91; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.201, no:7365; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.367; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.39, no:85; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:70, Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.203, no:7822, Ebû Ümâme RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.78, no:6906, Câbir RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.320, no:1055; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.163, no:6201; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.143, no:1067; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.299, no:2322; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.330, no:2420; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.528, no:7748, 7763, 7769; c.VI, s.642, no:17188-17190; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.12, no:6775-6781.

yazıp da Güzel Sanatlar Akademisi'nin kapısına asmamız lazım.

(*İnna'llàhe cemîlün*) "Şüphesiz ki Allah-u Teàlâ Hazretleri güzeldir, (*yuhibbü'l-cemâl*) güzelliği sever."

Her şeyin güzeli olsun, güzel yapalım! Yaptığımız şey tertemiz, güzel olsun. Boş duracağına, satranç oynayacağına…

"—Efendim aklı geliştirir."

Akıl öteki türlü daha çok gelişir. Sen aklını etrafa, insanlara faydalı olmağa harca, pratik akıl daha iyi olur.

Herkes Allah razı olsun der. Bil ki, bir kimse candan "Allah razı olsun!" dedi mi, bir yaşlı teyze "Ah evlâdım, Allah senden razı olsun!" dedi mi, tamam. Veyahut bir ihtiyar; "Evlâdım iyi yaptın, Allah razı olsun!" deyiverse, ak sakallı bir ihtiyar…

Veyahut bir arabayla geçen bir kimse;

"—Yâ ben bu sokaktan geçende geçmiştim, tekerim patladı, Efendim bilmem ne yayı bozuldu, şöyle oldu böyle oldu. Bak şimdi doldurmuşlar, yapandan Allah razı olsun!" dedi mi; tamam…

Böyle şeyler yapalım. Yani işe yarayan bir şey yapalım!

Ne oluyor satranç, dama, iskambil, domino oynayınca? Sabahtan akşama millet yine de sıkıntıdan patlıyor. Sıkıntıdan patlarsın elbet, bir iş yapmıyorsun ki… İş yapan adam, akşamın nasıl olduğundan haberi olmuyor.

"—Hay Allah, bugün de gene akşam mı oluverdi? Tüh, daha ben işleri tamamlayamadım." diyor.

Bu günlerin geçmediği tembel insanlar için. Sen bir iş yapmak iste bak nasıl geçiyor, böyle rüzgâr gibi geçiyor zaman. İş yapmak istediğin zaman görülüyor. Hasılı boş şeylere harcanmamanın bir işareti oluyor bize, değil mi? Boş şeylere harcamayalım diye vakitlerimizi, dolgun hayırlı bir tarzda geçirelim diye bir işaret oluyor.

Kimisi de geçiyor böyle bir oyun oynayan, iki kişi oyun oynuyor. Efendim, papazı at, kızı ver, üçlüyü şey yap, sineği şöyle yap filan. Efendim iki kişi oynuyor bir sürü insan da onun başında lak lak, lak lak bomboş vakitler… İslâm'a sığmaz işler. Ondan sonra her işimiz yüzüstü.

d. Güzel Yüz ve Güzel İsim

Bu hadis-i şerif İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş. İbn-i Hibban'ın kitabında mevcut. Bu hususta başka hadis-i şerifler de var, mânâyı takviye eden. Peygamber Efendimiz buyurmuşlar ki:[109]

مَنْ آتَاهُ اللّٰهُ وَجْهًا حَسَنًا ، وَاسْمًا حَسَنًا ، وَجَعَلَهُ فِي مَوْضِعٍ غَيْرِ شَائِنٍ لَهُ ، فَهُوَ مِنْ صَفْوَةِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ (هب. كر. عن ابن عباس)

RE. 394/8 (*Men âtâhu'llàhu vechen hasenen, ve'smen hasenen, ve cealehû fi mevdıi gayri şâinin lehû, fehüve min safveti'llâhi min halkıhî*)

(*Men atau'llàhu vechen hasenen*) "Allah her kime ki bir güzel

---

[109] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV,s.386, no; 4506; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.278, no:3543; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.355, no:13731; İbn-i Adiy, Kamil fi'd-Duafa, c.III, s.320; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XLVIII, s.362; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIX, s.459, no:21215; *Keşfü'l-Hafa*, c.I, s.177, no:527.

yüz vermiştir, (*ve'smen hasenen*) ve bir de güzel isim nasib etmiştir ve onu kendisi için ar ayıp olmayan bir mevkiye oturtmuştur, bir mevkide, bir mahalde bulundurmuştur. Bu Allah'ın seçkin, süzme kullarının seçkinlerindendir. Seçme kullarından bir kul demektir." diyor Peygamber Efendimiz.

Bir başka hadis-i şerif hatırlıyorum ki, Peygamber SAS hazretleri buyurmuşlar:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri bir kula bir güzel yüz nasib etsin, bir de güzel huy nasib etsin de onu cehenneme atsın, bu olmaz. Demek ki iyilik murad etmiş, iyi yüz vermiş; iyilik murad etmiş, iyi huy nasib etmiş, cehenneme de atmaz demek. O güzellikler onu cennetine sokacağının emaresi gibi olur."

Güzel yüzden murat insanın kaşının gözünün, kirpiğinin güzelliği olabilir ama burada diyor ki: Bu güzellikten ruhânî bir güzellik de olabilir. Meselâ çok güzel bir insan olabilir de merhaba dersin, yüzünü ekşitir, ters bir cevap verir, hiç de hoşuna gitmez insanın.

Eski kitaplarda okumuştum, hakimin birisi, yani filozof akıllı uslu böyle derin düşünen bilen bir kimse, hikmet sahibi bir kimse. Çok yakışıklı bir delikanlı görmüş uzaktan, boyuna posuna, yüzüne, cemâline hayran olmuş. Yanına yanaşmış, birkaç söz söylemiş, o da yüzünü gözünü buruşturup abuk sabuk ters, hoş olmayan cevaplar verince yüzünü döndürmüş, demiş ki:

إِنَاءُ الذَّهَبِ وَفِيهِ خَلٌّ

(*İnâü'z-zehebi ve fîhi hallün*) "Altından bir kap ama içinde sirke var!" demiş. Kap altından, dışı çok güzel ama içi ekşi. İçinde sirke var demek.

Demek ki, güzellik aslında ruhânî bir haldir. Bazen öyle insanlar oluyor ki yanına gidiyorsun, dış görünüş itibariyle sende güzel bir tesir uyandırmamış olabiliyor. Fakat bir söz söylüyorsun, bir cevap veriyor, bakıyorsun sesinin tonu, düşünce tarzı, meseleyi ele alış tarzı hemen hoşuna gidiveriyor. Yani varsın dış görünüşü hoş olmasa bile, bir ılık his insanın içine yayılıyor, sevebiliyor.

Bazen de yüzü gözü güzeldir ama, “Dışı seni yakar, içi beni yakar!” dediği gibi, insan beğenmiyor.

Onun için, yüz güzelliğinden murat belki *beşâşetü’l-vech*, insanın tatlı dilliliği, başka insanlara hoş bir şeyle bakışı ve insanlar üzerinde iyi bir tesir bırakması olabilir. *Allahu a’lem bi-muradı nebî SAS*.

(*İsmen hasenen*) “Bir de güzel bir isim nasib etti mi…” diyor Peygamber Efendimiz. Bu ismin güzelliği de pek çok hadis-i şeriflerde işaret edilmiş.

Bir keresinde Peygamber Efendimiz’e bir şahıs gelmiş. Peygamber Efendimiz ona:

“—Senin ismin ne?” diye sormuş.

O da demiş ki:

“—*Hüzn* veya *Hazen*” olabilir, hareke yok bilemiyorum. İkisi de Arapçada caiz olan bir şey.

Demiş ki Peygamber Efendimiz:

أنت سهلٌ

(*Ente sehlün*) Hayır sen hüzün değilsin, sen sehlsin. Niye değiştirmiş ismini, niye öyle demiş? *Hüzn*, üzüntü, mahzunluk demek. *Sehl* ne demek? Kolaylık, hoşluk demek.

Biliyorsunuz Hudeybiye musalahasında karşı taraftan gelen murahhasın adını öğrendi peygamber Efendimiz, ismi Süheyl olunca, tamam işimiz kolay olacak dedi. Gelenin isminden tefe’ül eyledi. Yani buna hayra yormak derler. Böyle isimlere hayra yorardı.

Bu devirde hakikaten bazen bazı isimler oluyor, “Allah Allah, fesübhànallah, nereden taktı baban sana bu ismi?” diye insan hayret ediyor.

Bizim Hocamız da zaman zaman değiştirirdi isimleri, Efendim senin ismin şöyle olmasın da hadi Abdurrahman olsun, falanca olmasın da filanca olsun diye söylerdi.

Demek ki yüzü hoş, ya maddi hoşluk ya mânevi böyle mültefit olması dolayısıyla hoşluk. İsmi de hoş olursa, (*ve cealehu mevdıin*

gayri şâhinin lehû) Onu şeyn olmayan, ar olmayan bir mevkide kılmışsa Allah, bu mevki tabii mânevi mevkii, insanlar arasındaki itibarı demek olabilir. Yani insanlar seviyorlar, itibar ediyorlar, iyi insan sayıyorlar.

İnsanların insan hakkındaki hükmü önemlidir. Kırk kişi bir insanın iyiliğine şehadet ederse, hani geçmişti ya evvelki derslerde hadis-i şerifler:

"—Ben o kulum hakkındaki ilmimi bir tarafa bırakırım, kardeşlerinin onun hakkındaki şehadetine itibar ederim*" buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Onun için insanın başkalarına hüsn-ü şehadette bulunması iyidir. Kendisinin de böyle başkalarının hüsn-ü şehadette bulunmasını sağlayacak tarzda hareket etmeğe çalışması uygundur. İnsanların değerlendirmesinin kıymeti var. Onun için denmiş ki:

Bil elsine-i halkı,
Aklâm-ı Hak ey Hakkı
Öğren edeb ü hulku
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

İbrahim Hakkı Erzurumî'nin o *Tefviznâme* isimli meşhur şiirinden bir iki mısradır bunlar. Hadis-i şeriften alınmıştır mânâsı. Halkın dillerini, lisanlarını, konuşmalarını sen Hakk'ın kalemleri bil. Hak sözleri yazan kalemler bil. Yâni söyletene bak demek. Yani söylenen söze itibar et demek.

Demek ki, insanların arasında şöyle bir de hoşça mevki varsa… Yüzü güzel, ismi güzel, insanlar indindeki mevkii, makamı güzel… Kimse ona yani ar ve edep, şeref bakımından ta'nda bulunmuyor. İtibarlı bir kimse.

(*Fehüve min safveti'llâhi min halkihi*) "O Allah'ın kulları içinden, mahlûkatı içinden seçmiş olduğu bir kuldur. Seçkin kullarındandır." demek. *Safve*, seçkin demek. *İstafâ*, seçmek süzmek mânâsına geliyor. Süzülmüş, üste çıkabilir diye düşünecek olursak yüzümüzü güleç yüzlü tutalım. Abus çehreli olmayalım. Tatlı dilli olalım. Çocuklarımızın isimlerini güzel isimler koyalım.

Meselâ; Cengiz ismi, bilmiyorum içinizde bu isim var mı? Bu ismi koymuşuz. Koymuşuz ama Cengiz müslüman değildi. Orduları geldi, İslâm Alemi'ni tarumar eyledi. Hülâgü ismini koymuşuz. Hülâgü geldi Bağdat'ı yaktı, yıktı. Bağdat'ta taş üstünde taş, gövde üstünde baş bırakmadı. Kestikleri adamların kanından dolayı Dicle bir müddet kırmızı aktı. Kütüphanelerdeki kıymetli yazma kitapları nehre attılar. O kitapların mürekkeplerinden Dicle siyah aktı. Ne zulümler oldu.

E şimdi müslüman olanın başımızın üstünde yeri var ama müslüman değil adam, ona mı benzetmek istiyorsun? Çocuğun öyle mi olsun? Öyle mi istiyorsun söyle bakalım? Çocuğun alsın silahı eline, gitsin insanları koyun boğazlar gibi boğazlasın, kanlarını akıtsın. Ondan mı istiyorsun?

"—Efendim itibarlı bir padişah, dünyaları fethetmiş; ben de çocuğum öyle olsun istiyorum."

E dünyaları fethetmiş nice mübarek insanlar var. Onlardan birinin adını koy! Güzel bir isim koy.

Veyahut ad koyuyorlar hayvan isimlerinden, yırtıcı kuş isimlerinden biri oluyor. Yâni ismi güzel koyalım! Efendimiz itibar eylemiş isimlere…

e. Kim Allah Sevgisini Tercih Ederse

Hz. Aişe Validemiz'den rivayet edilmiş bir hadis-i şeriftir bu. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[110]

مَن آثَرَ مَحَبَّةَ اللهِ عَلٰى مَحَبَّةِ نَفسِهِ ، كَفاهُ اللهُ مُؤنَةَ النَّاسِ

(أبو عبد الرحمن السلمى عن عائشة)

RE. 395/1 (*Men âsere mahabbeta'llàhi alâ mahabbeti nefsihi, kefâhu'llàhu meûnete'n-nâs*)

(Men âsere *mahabbeta'llàhi alâ mahabbeti nefsihî*) "Kim kendi

[110] *Kenzü'l-Ummal*, c.XV, s.790, no:43127; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.460, no:21217.

nefsinin sevgisine Allah'ın sevgisini tercih ederse, (*kefâhu'llàhu meûnete'n-nâs*) Allah halkın eza cefasından, sıkıntısından, meşakkatinden ona kifayet ihsan eder; onu kurtarır, hayırlara erdirir, müstağni kılar demek.

Şimdi bu hadis-i şerifi biraz üzerinde düşünerek açmağa çalışalım:

(*Asere-yüsiru-isar*) Tercih etmek demek. İnsan bir şeyi bir şeyden yeğ tutarsa, bunu böyle yapmak bana daha iyi derse... Mesela şair demiş ki:

Elin kâşânesinden gûşe-i virânemiz yeğdir.

"Başkasının sarayından, konağından benim viran kulübeciğim daha iyidir." demiş.

Allah'ın muhabbetini tercih ediyor. Allah'ın muhabbeti ne demek hocam?

Allah'ın muhabbeti iki manaya anlaşılabilir. Bir, buradaki izafet, masdarın faile izafeti olur. Allah'ın sevmesi. Allah'ın bir şeyi sevmesi. Allah neyi seviyor? Allah sabredenleri seviyor, Allah şükredenleri seviyor, Allah muttakileri seviyor, Allah muhsin kullarını seviyor, Allah kendi yolunda cihad edenleri seviyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri temiz kulları seviyor. Allah'ın bir şeyleri sevmesi.

Muhabbetü'n-nefs de, yine kişinin bir şeyi sevmesi. Biz de neyi severiz? Çoluk çocuk severiz, para severiz, mevki severiz, makam severiz. Methedilmeyi, alkışlanmayı severiz, beğenilmeyi severiz. Güzel manzaralı yerleri severiz. Safalı ağaç altlarında, çimenlerin üstünde yan gelip uzanmayı severiz. Güzel yiyecekler, içecekler yemeyi, içmeyi severiz. Değil mi?

Böyle olursa, o zaman mânâ şu olabilir: Allah'ın sevdiklerini kendi sevdiklerine tercih ederse insan… Yani Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği şeyleri sevmeye, kendisini ona göre akort etmeğe, ayarlamaya çalışır, her şeye o gözle bakarsa, o zaman ne güzel bir sıfat olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri onu insanlardan müstağni kılar. Himaye eder. İnsanların sıkıntılarından onu kurtarır, insanlara muhtaç etmez, korur mânâsına gelir. Biz filhakika böyle

yapmalıyız.

Bizim sevgilerimize aldırma!.. Bizim nefsimizin sevgisi yemek, içmek, yan gelip yatmak ve sairedir. Ama bu tenin, bedenin, nefsin arzuları süfli arzulardır. Hayatın idamesi için Allah bizim içimize bu arzuları vermiş, iyi yerde kullanalım diye. Niye yemek istiyoruz? Eğer o iştah olmazsa bu beden zayıflar, zayıflar; yemek yemeye yemeye yıkılır kalırız bir tarafta... Vücut vazife yapamaz.

O vazifeyi yapsın diye Allah bizim içimize bir iştah koymuş. Yoksa sen sofranın başına geçtiğin zaman, bir danayı buduyla kafasıyla her tarafını ye bitir, ondan sonra daha var mı de diye yapmamış ki. Efendim karınlarını doyurmuşlar, baklava tepsisini getirmiş. Kaç çeşit yemek yemişler.

Aile dostumuz bir doktor vardı. Allah selâmet versin, şaka mı anlattı, ciddi mi bilmiyorum. Yemek yemişler, bitmiş. Ondan sonra şöyle bir otuz, otuz beş santim çapında gösterdiğine göre bir tepsi içinde baklavayı getirmiş koymuş ev sahibi.

Ama çorba içmişler, pilav yemişler, tatlı yemişler, sebze yemişler vesaire, sonunda da o kadar baklava getirmiş. Üç kişi var sofrada. Bir tanesi takılmış demiş ki

"—Ya bizi bu kadarcık yemekle mi evinden göndereceksin?" deyince, yani baklavayı getirdin artık, başka yemek yok demek ki, deyince ev sahibi kaybolmuş.

Ben artık, (*el-uhdetu ale'r-râvi*) derler, yani mesuliyet ravinin üzerinedir. Ben duydum bu kulaklarımla, onu naklediyorum.

Biraz sonra geldi, bir tepsinin içine yirmi beş tane yumurta kırmış diyor. O kadar yemek yemişler, bitmiş, baklavaya gelmiş sıra, yirmi beş tane yumurta kırmışlar. Onu da yemişler, sıyırmışlar.

E bu ne kadar yiyeceğiz? Bir doktora sormuşlar eski hekime, hakime sormuşlar:

"—Ne kadar yiyelim?"

Demiş ki:

"—İki yüz dirhem yeyin!"

"—Bu miktarla ne olur? Ayakta duramayız bununla..." demişler.

“—Benim bu dediğim miktarı yersen, bu seni ayakta tutar, taşır seni bu. Bunu yediğin zaman gezersin, tozarsın, dinç bir kimse olarak yaşarsın. Bunun üstüne ne yersen, sen onu taşımak zorundasın. Sen onun hammalı olmak durumuna düşersin.” demiş.

Güzel bir söz, hoşuma gitti. Ölçülü yemek, Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği bir şey.

Eh, böyle yemeyi, içmeyi, gezmeyi, tozmayı sevmenin içimize konulmasında bir hikmet var. Allah her şeyi hikmetle, yerli yerince yapmıştır. Tabi olacak. Ama onu ters istikamette kullanmamamız lazım. Midenin iştahını ölçülü yerde bırakmak lazım.

Eh, kadının erkeğe karşı bir muhabbetini koymuş Allah. Erkeğin kadına karşı bir muhabbet koymuş ki, yuvalar kurulsun, evlatlar büyüsün… Bir aile ocağı olsun, o ailede sıkıntılara göğüs gerilsin, evlatların sıkıntılarına göğüs gerilsin de büyütülsün. Anaya bir evlat şefkati vermiş, Allah… Gece uyku uyumaz, yemez yedirir, giymez giydirir evladını büyütür.

Bunların hepsi güzel ama haram tarafa yöneldiği zaman fena... Yani yerinde kullanmadığın zaman fena oluyor. Her şeyi yerli yerinde kullanmak lazım. Onun için bizim bu nefsimizin şeyleri yerine silelim biz bunları, Allah neyi sevmişse ben onu sevmeğe, Allah neye kızmışsa ben ona buğz etmeğe, her işimi ona ayarlamağa çalışırım derse insan Allah onun vekili olur, her işini rast getirir, korur, kurtarır, işlerini kotarır demek.

İkinci mânâ, mahabbetallah mastarın mef’ulüne izafesi olursa, o zaman demek olur ki Allahı sevmek, Allah’ın bir şeyleri sevmesi değil de Allah’ı sevmeği, nefsini sevmeye tercih ederse.

Biz hepimiz kendi nefsimizi seviyoruz. Hepimiz kendimize aşıkızdır. Mehmet Akif’in bir güzel, biraz da acı bir sözü var, biraz da yani sitemli bir sözü var. diyor ki:

Tek hakikat var bellediğim dünyadan,
Elli atmış sene gezdimse de şaşkın şaşkın.
Hepimiz kendimizin bağrı yanık aşıkıyız.
Sade ilanı çekilmez bu acayip aşkın.

Hepimiz diyor Mehmet Akif dolaşmış da, bir çok insan tanıdım demek istiyor, bir hakikat var gördüğüm diyor, herkes kendisine hayran, herkes kendisini beğenmiş, herkes kendisine aşık diyor. Susarsa ne ala, herkes aşık da susarsa neyse. Ama bir de ilan edildi mi bu çekilmez oluyor diyor yani insanın kendi kendisini sevmesi, kendine hayranlığı, kendini beğenmişliği yok mu? O ilan edildi mi ortaya, ilan-ı aşk derler ya, onu kastederek söylüyor o şeyi. O zaman çekilmez olur diyor.

E biz böyle kendimizi, nefsimizi severiz. Evvela can deriz. Evvela can, sonra canan diyoruz. Yiyelim içelim şey yapalım, artık yiyemez hale gelince buyur sen de ye deriz, yani biz yiyemeyeceğiz, nasıl olsa yemek bozulacak hadi gel buyur sen de ye deriz. Önceden çağırsaydın ya. Ne olur ne olmaz, belki karnın doymaz diye o zaman çağırmıyor, tam doyduktan sonra veriyor. İnsanoğlu böyle.

İşte Allah'ı sevmeyi kendi nefsini sevmeye tercih ederse demek olabilir. O da çok güzel bir mana. O mana da doğrudur. Sevilecek ne var? Bir türkü duydum, ama hoşuma gitti manası. Yani nereye tatbik edersen nereye çekersen oraya gider manası:

Seversen bir güzel sev, çekme çirkin derdini.

Güzeller güzeli Allah-u Teàlâ Hazretleri. Her türlü güzelliği halk etmiş olan, her türlü sanatın kudretin kuvvetin gücün güzelliğin kemalin sahibi olan Allahuteala. Seveceksen onu sev! Şunu seviyorsun, bunu seviyorsun, şu tarafı güzel ama bu tarafı fena. Gül güzel ama dikeni var. Gül yağı güzel ama sürüyorsun biraz sonra uçup gidiyor. Her şeyin böyle kendine göre bir kusuru var ama Allah-u Teàlâ Hazretleri sübhandır; yani her türlü kusurdan münezzeh güzeldir. Seversen onu sev. Bağlanacaksan gönlünü ona bağla. Niye nefsini seversin, kendini beğenirsin? O mana çıkar. O da manaların güzellerinin güzelleridir yani. En hoş manadır. Allah bize kendi sevgisini, yani muhabbetullahı, Allah sevgisini gönlümüze ihsan eylesin... Onu seven ve onun sevgisini her şeye tercih eden kimselerden eylesin.

Biliyorsunuz hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber

Efendimiz bir insan Allah ve rasulünü onların dışındaki her şeyden daha çok sevmedikçe iyi mü'min olmaz. En çok kimi sevmemiz lazım bizim? Allah'ı sevmemiz lazım! Ondan sonra Allah'ın elçisini severiz, Rasulünü; o göndermiş diye. Kur'anını severiz, kitabı diye. Emrini severiz, buyruğu diye. Yasağını severiz, o yasaklamış diye.

Yasağı da güzel, emri de güzel! Her şeyi güzel... Lütfu da hoş, kahrı da hoş… Hepsi yerli yerinde… İnsan işte o seviyeye ulaşırsa, ne mutlu. Bundan mahrum olursa, fani lezzetlere gönlünü kaptırırsa, bir başka hadis-i şerifte geçti ki, *Münebbihat*'ta da geçiyor:[111]

أتانِي جِبْرِيلُ ، فقالَ: يا مُحَمَّدُ ، عِشْ ما شِئْتَ ، فإنَّكَ مَيِّتٌ ؛ وأَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ ، فإنَّكَ مُفارِقُهُ ؛ واعْمَلْ ما شِئْتَ ، فإنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ (ك. هب. عن سهل بن سعد ؛ هب. عن جابر ؛ حل. عن عَلِي)

(*Etânî cibrîl, fekàle*) Cebrâil AS geldi ve şöyle dedi:

1. (*Yâ muhammed, iş mâ şi'te*) "Nasıl istersen öyle yaşa; (*feinneke meyyit*) ama, bil ki sonunda öleceksin!

2. (*Ve ahbib men şi'te*) Kimi seversen sev; (*feinneke müfârikuh*) bil ki bir gün o sevdiğinden ayrılacaksın!

3. (*Va'mel mâ şi'te*) Nasıl istersen öyle amel et! İster hayır, ister şer... (*Feinneke mecziyyün bih*) Muhakkak o yaptığın amelin karşılığını göreceksin!"

---

[111] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.360, no:7921; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.306, no:4278; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10541; Kudài, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.I, s.435, no:746; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.II, s.522, no:3529; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.348, no:10540; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.242, no:1755; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.I, s.304, no:619; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.43, no:8418; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.376, no:17645; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.782, no:21388; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.59, no:1731; *Camiü'l-Ehadis*, c.I, s.196, no:316.

Cebrail AS gelmiş Peygamber SAS Efendimize, biz de ibret alalım diye böyle buyurmuş:

"—Kimi istersen onu sev. Buyur, serbest. İşte önünde koca bir kâinat. Beğen beğenebildiğini, sev sevebildiğini. Ama hiç unutma ki bir gün ayrılacaksın!"

Köşkü seversin, sarayı seversin, ticareti seversin, evladı seversin, oğulu seversin, geleceği seversin, parayı seversin, pulu seversin, mevkiyi seversin, makamı seversin… Sana bir tane yetmiyor mu? İnsanoğlu, hepimiz kusurluyuz ama bırakıp gideceğiz. Hepsini bırakıp gideceğiz. Ne para bize kalacak, ne ticaret bize kalacak, ne ün bize kalacak.

Allah bize onları tasarruf imkânını vermişken, onları hayırda kullanmayı nasip etsin… Geride biriktiririz biriktiririz, zekât vermeyiz, sadaka vermeyiz, hayır yapmayız, saklarız ve de paraları, ölür gideriz, mirasçılar kemal afiyetle yer, hesabı sana kalır. E sen hayır hasenatını yap, ahiretini kazan, filanca köye çeşme yaptır, filanca yola köprü yaptır, derenin içinden geçemiyor vasıtalar, sulara batıyorlar, Efendim filanca yerde filanca hayrı yaptır. Etrafında hayır yapacak çare ara. Gelip geçici fani bir dünya.

Bu dünyanın fani olduğunu herkes biliyor da, bak kâfirle müslümanın farkına… Kafir diyor ki:

"—Ben bu dünyada faniyim, bir kere gelirim; ne kadar kâm alırsam o kadar kâm alayım!"

Vur patlasın, çal oynasın eğlenmeye yöneliyor. Mü'min öyle yapmayacak. O kâfir o, zavallıcık, cehenneme gidecek. Dünya onun cenneti işte. Burada gördü göreceği neyse, ahirete gitti mi mahvolacak. Biz ne yapacağız? Biz ahirete göre hazırlanacağız. Biz mâdem faniyiz, o halde bu hayatta, bu günde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmaya çalışacağız.

Ömür bitti mi, ecel geldi mi bitti. Defter-i âmâli kapanır çoğu insanın, bitti. Geçmiş olsun. Tam can hulkuma geldiği zaman:

"—Filanca tarlamı filanca vakfa bağışladım. Filanca şeyi filanca yere verin…"

Geçmiş olsun. Aklın neredeydi daha önce? Varisler, onu üçte birinden fazlasını dilerse şey yapmazlar. Vasiyet ederse etsin

derler. Gitti artık fırsat. Tam can hulkuma geldiği zaman olur mu?

Aklın başındayken, dinçken hayrını hasenatını yap, zevkini safasını sür hayır yapmanın. El-hamdü lillâh, şu köprüyü yapmayı Allah bana nasib etti. Bak şunun içinden geçerken katırlar devrilirdi, insanlar ıslanırdı. Ne güzel rahat rahat geçiyorlar. Şu köyde bir kurtlu su içmiştim, sarnıçta Efendim bilmem bahar yağmurlarından birikmiş suları içmiştim de sonra işte bir artezyen vurdurdum bir çeşme oldu gürül gürül şimdi herkes içiyor elhamdülillah bana nasip etti

"—Yâ Rabbi, bu hayrı yaptırdığın için çok şükürler olsun... Sadaka-i cariye, ben öldükten sonra bu sudan istifade edildikçe benim defterime sevap yazılacak!" diye sevin.

Bir ağaç dik, bir dut ağacı dik. Dutunu kuşlar yediği zaman bile senin defterine sevap yazılacak. Yolcu gelip gölgesine oturduğu zaman bile, yani dut ağacı değil ki maksat. Ağacın hangisi olursa olsun, hayrın hangi çeşidi olursa olsun, istifade edildikçe sevap olacak. Eser bırak!

غرض نقشیست کز ما باز ماند

که هستی را نمی بینم بقایی

Garaz nakşist kez mâ baz mâned.
Ki hestî râ nemî bînem bakàyî

"Bu dünyada bir nakış bırakmaktır maksat; çünkü bakıyorum varlığın bir bekàsı yok!" diyor Şeyh Sa'dî…

Varlığın bekàsı yok. Bir nakış da biz bırakırsak, bir küçük nakış, zarif bir nakış.

"—Bu nakşı filanca nakşetmişti buraya. Arif insanmış, merhametli insanmış, Allah razı olsun!" derler.

"—Parasını götürüp de bir sünnet düğünü için, bir bilmem ne düğünü için, yılbaşı için; şu kadar bin, şu kadar milyon lirayı filanca yerde harcamadı. Böyle hayır yaptı, insanların faydasını düşündü." derler.

İsterse insanlar demesin. İnsanların demesi mühim değil.

Allah der, Allah sever. Onun için hayra yönelelim inşallah.

f. Allah Sevgisi ve İnsanların Sevgisi

Bunun gibi bir hadis-i şerif daha var arkasında. Teberrüken mânâsını okuyalım:[112]

مَن آثَرَ مَحَبَّةَ اللهِ عَلى مَحَبَّةِ النَّاسِ ، كَفاهُ اللهُ مَؤُنَةَ النَّاسِ

(الديلمى عن عائشة)

RE. 395/2 (*Men âsere mahabbeta'llàhi alâ mahabbeti'n-nâsi, kefâhu'llàhu meûnete'n-nasi*) "Kim Allah sevgisini insanların sevgisine tercih ederse, Allah insanların sıkıntısını, meşakkatini onun üzerinden giderir. Ona kefil olur." mânâsına.

Demek ki, buradaki mânâ biraz daha net olarak ortaya çıkıyor. Yani Allah'ın kendisini sevmesini, insanların kendisini sevip alkışlamasına tercih ederse demek. Şimdi biz bir iş yapıyoruz. Bu işlerin bazısını insanlar alkışlar:

"—Ne iyi, bravo iyi yaptın bu işi!" derler.

Ama Allah'ın rızasına aykırı bir iştir. Makbul bir iş yapmıyorsun ama insanlar alkışlar. Bu devirde hokkabazları alkışlarlar, gülünecek iş yapanları alkışlarlar, rezil kepaze olur adam… Millet güler, alkışlar ki eğlence lâzım insanlara.

Gülerler alkışlarlar ama Allah sevmez. Allah'ın sevgisini bırakıp da insanların alkışını düşünen zarar eder. Allah'ın sevmesini beğenmesini razı olmasını düşünüp de insanları aldırmazsa bir insan, işte hakiki müslümanın sıfatı budur.

وَلاَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لاَئِمٍ (المائدة:٥٤)

(Ve *lâ yehàfûne levmete lâîm.*) [Kınayanın kınamasından

---

[112] Kudai, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.I, s.275, no:447; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.790, no:43128; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.460, no:21216.

korkmazlar.] (Mâide, 5/54)

Müslümanların sıfatı nedir? Kınayanın kınamasından korkmaz müslüman. Kınarsa kınasın. Ben Allah'ın emrini yerine getiriyorum, beğemeyen, ne derler, küçük kızını vermesin mi derler, ne olursa olsun. Ben Allah'ın rızasını düşünüyorum diye şey yapabilmeli.

Benim acizane kendi başımdan geçmiş bir hadiseyle bunu açıklayım izah edeyim, Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde ameliyat olacağım. Hastane bu, ahiretin iskelesi. İnsan oradan bakarsın tekrar dünyaya geri döner, bakarsın ecel gemisi gelmiştir, bindirirler öbür tarafa gider. İskele...

Hastane bu. Sıhhatli insan gitmiyor ki oraya. Hasta olunca gidiyor insan. Ameliyat olacağım, eh yani ameliyatım çok tehlikeli değil ama, ne de olsa bıçak altına yatacak insan.

Bilmiyorum şimdi var mı? Namaz kılacak yer arıyorum yok. Hastanede namaz kılacak yer yok. Soruyorum namaz kılacak yer var mı, yok. Her yerde de kılamıyorum, çünkü utanıyorum, asıl oraya getireceğim. Utanıyorum. Bir mescit olsa, kapısını açacağım, gireceğim. Saklı saklı ibadet edeceğim. Utanıyorum.

Yani her yer var. Koridorda da kılar insan ama onun için yürek lazım insanda. O zaman benim yüreğim öyle değil, kuş yüreği gibi. Korkuyorum ben, namaz kılacak yer arıyorum. Yok. İçeri dolaştım yok, dışarı çıktım yav ne yapayım, ikindi vakti, akşam yaklaşıyor falan. Sonra içimden bir duygu geldi dedim ki ya gülerlerse gülsünler ne yapayım, kızarlarsa kızsınlar. Bu farz, yapılacak. Allah emretmiş, çimenlerin üstünde durdum, bir namaz kıldım. Yeşil çimen. Ondan sonra, farz namaz.

Yani bunu övünmek için söylemiyorum. Farzları yapmak mecburiyetindeyiz, yapmazsak mes'ul oluruz. Alenî yapılacak farzlar. Ben bunu alenî kılacağım ki, ötekisi de görecek.

"—Haa ben Allah'ın kulu değil miyim, benim de namaz kılmam lazım, benim de vaktim geçiyor, o kılıyor da ben niye kılmıyorum?" diyecek.

Farzlar alenî yapılır, nafile ibadetler gizli yapılır. Sevabı kaçmasın, gösteriş riya olmasın diye. Bu övünülecek bir şey değil. Şimdi ben orada bir namaz kıldım, zar zor kıldım. Yani başkası görüyor diye utana utana kıldım. Sonradan da o duygu içime

yerleşti.

Yahu biz niye insanlardan korkuyoruz?

وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَاهُ (الأحزاب:٣٧)

(*Ve tahşe'n-nâs, va'llàhu ehakku en tahşâhu*) [Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun. Oysa asıl korkmana lâyık olan Allah'tır.] (Ahzab, 33/37)

Allah'tan korkmak daha layık iken, niye biz insanlardan korkuyoruz? Namaz değil mi kılacağımız? Namaz… İnsanlar ister beğensin ister beğenmesin ben bu namazı kılarım. Hak sözü söylemek Allah'ın istediği, beğendiği bir sıfattır, hakkı söylemek.

"—Efendim ben bunu söylersem kimse beni sevmez, herkes bana darılır, küser."

Küserse küssün. Ben Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin beni sevmesini tercih ederim. İnsanlar isterse cümle cihan halkı bana hasım olsun, gam yemem. Allah sevsin yeter. Yetmez mi? Amennâ ve saddaknâ... Allah sevdi mi yeter.

كَفَاهُ اللهُ مَؤُنَةَ النَّاسِ

(*Kefâhu'llàhu meûnete'n-nâs*) diyor. İnsanların cümlesi bir araya gelse Allah'ın sevdiği bir kimseye zarar veremez, Allah müsaade etmedikçe. Peygamber Efendimiz'e zarar verebildiler mi? Allah-u Teàlâ Hazretleri isteseydi, Peygamber Efendimiz'in kılına şey yaptırtmazdı. Ama sevabı çok olsun diye, başka insanlara nümune olsun diye, meşakkatler de verdi. Dileseydi onu da vermezdi.

وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ (المائدة:٦٧)

(*Va'llàhu ya'simüke mine'n-nâs*) [Allah seni insanlardan koruyacaktır.] (Mâide, 5/67)

Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimizi korudu, kolladı. Öldürmek istediler, öldüremediler. Engellemek istediler,

engelleyemediler. Susturmak istediler, susturamadılar. Yerinden yurdundan çıkarttılar. Şöyle oldu, böyle oldu. Üstüne asker çektiler ama...

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

(الصف:٨)

(*Yürîdûne li-yutfiù nûra'llàhi bi-efvâhihim*) "Ah, o kâfirler Allah'ın nurunu ağızlarıyla 'Puf' diye üfleyip söndürmeğe çalışıyorlar." Yâni mum nasıl söner, kandil nasıl söner? "Puf" yaparsın, söner. Ağızlarıyla Allah'ın nuru olan kelâmını, dinini söndürmeğe çalışıyorlar. (*Va'llàhu mütimmü nûrihî velev kerihe'l-kâfirûn*) "O kâfir hınzırlar istemese de, hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlayacaktır!" (Saf, 61/8)

Kâfirler isterse beğenmesin, tepinsin, gayzından ölsün, gebersin ne olursa olsun, Allah işini tamamlayacağı için kulunu öyle korudu. Ama sıkıntılar çekti Peygamber Efendimiz. Çok üzüldü, uykusuz kaldı. Yalvardı, meşakkatler çekti. Neden? Derecesi, ecri çok olsun diye.

En büyük sıkıntılar peygamberlere gelirmiş. Sıkıntıya sabrettikçe, Allah sabredenlerle beraberdir, ecri çok oluyor. Ondan. Yoksa Allah-u Teàlâ Hazretleri dileseydi, onu kuş sütüyle beslerdi. Her şeye kàdir.

Bir gün Peygamber Efendimiz yatmış hasrın üstünde, Hz Ömer RA geliveriyor, kalkıyor, ellerine yüzüne hasır iz bırakmış. Yatak değil, hasır. İz bırakmış, yani acıtmış mübarek tenini, bedenini biraz, iz bırakmış üzerinde. Hz Ömer RA o manzarayı görünce gözleri yaşardı ağladı.

"—Yâ Rasûlallah!" dedi, gözyaşı döktü. "Kayserler, kisralar yani Acem hükümdarlar, Bizans hükümdarları ne saltanatlı hayatlar sürüyorlar, hayatlarını saraylarda geçiriyorlar. Sen ki Allah'ın hak peygamberisin, şu çektiğin sıkıntılara bak!" gibilerden onun o haline ağladı.

Peygamber SAS Efendimiz:

"—Ya Ömer! Onlar öyle bir kavimdir ki, onların gördükleri

görecekleri nimetleri Allah bu dünyada onlara çabuk çabuk vermiştir. İşte bu dünyadadır. Bize de tehir eylemiş. Ahirette verecek." dedi.

İmtihan dünyası. Sàdık kul kazib kuldan, rahatını seven kul Allah yolunda fedakârlık yapan kuldan ayrılsın diye bu din hayatı, iman hayatı meşakkatlidir.

Bir esrarlı söz size söyleyeyim: Birisi Peygamber SAS Efendimiz'e geldi dedi ki:

"—Yâ Rasulallah, ben seni çok seviyorum!"

"—Doğru mu söylüyorsun?"

"—Evet doğru söylüyorum."

"—O halde belâlara hazırlan!" dedi. "Çünkü beni seven insanlara belâ, dağdan selin inmesinden daha çabuk iner." dedi.

Onun için, başına sıkıntı geldi mi, feryadı basma! Allah dereceni artırsın diye sıkıntı veriyor. Sabret, Allah sabredenlerle beraberdir.

Allah'tan afiyet iste... Belâ da vermesin, hastalık da vermesin, mutlu eylesin, her günün hoş olsun… İste ama istemek senden; dilerse verir, dilemezse vermez.

Verirse mes'ut, mutlu yaşarsın. Vermezse sabret, ecir kazan. Vermediği de iyidir, verdiği de iyidir, hepsi güzeldir, neylerse güzel eyler.

g. Müslümanların Yollarını Kirletmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[113]

مَنْ آذَى الْمُسْلِمِينَ فِي طُرُقِهِمْ ، وَجَبَتْ عَلَيْهِ لَعْنَتُهُمْ

(طب. حذيفة بن أسيد)

RE. 395/3 (*Men âze'l-müslimine fi tarîkıhim, vecebet aleyhim*

[113] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.III, s.179, no:3050; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.483, no:1001; Huzeyfetü'bnü Esid RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.365, no:26486; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.461, no:21220.

la'netuhüm)

Huzeyfetü'bnü Esid RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şeriftir. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki men aza kim ki ezalandırır, eziyet verir, cefa verir, men azel müslimine, kim Müslümanları ezalandırırsa, fi turukihim, yollarında, vecebet aleyhi lanetuhum, Müslümanların laneti onlara vacip olur.

Şimdi bu söz tabi izah edilmek gereken sözlerden biridir. Yollarında Müslümanları ezalandırmak ne demek? Allahu a'lem, Rasûlüllah Efendimiz bu sözleriyle müslümanların gelip geçtiği yolları pisletenleri kastetmiş. Yani Müslümanları yollarında ezalandırmaktan maksat ne? Çok affedersiniz küçük abdesti gelmiş, pisletmiş veyahut daha beteri filan neyse. Onların güzergâhı, müslümanların geçtiği yer. Veyahut kimisi bakıyorsun, köylerde filan çok olur. Kenar mahallelerde de oluyor bunlar. Büyükşehirlerin neyse belediye asfalt filan yaptığı için, yasak olduğu için dışarıya verilmiyor.

Efendim bulaşık sularını salıvermiş sokağa. Yahu, al eline kazmayı bakayım, şöyle kenardan kenardan bir kanal kaz! Kimsenin üstüne sıçramayacak bir tedbir al bakayım burada… Hayır, yola salıvermiş. Gelen geçen atlar, koyunlar çapul çupul üstünden geçerken pislik, çirkef…

Yolu berbat ettin. Bir doğru düzgün tedbir alsana… Sende hiç zevk yok mu?

İşte müslümanları böyle ezâlandırıyor. Bazen de bakıyorsun, tenha bir kenarı, karanlık bir kenarı millet abdesthane edinmiş oluyor. Onun üzerine bazıları da kızıyorlar, işte buraya çöp döken bilmem nedir. Artık orada bir şeyler yazılar şeyler yazılıyor.

Doğru değil. Yani müslümanın zevkine uymuyor. Öyle yapan, yollarında müslümanları ezalandıran demekten muradı Rasûlüllah SAS Efendim bu.

(*Vecebet aleyhi la'netühüm*) "Müslümanların lâneti onları tutar."

"—Hay Allah kahretsin!" filan deniliyor ya? Denmemesi lazım ama, müslümanların ahı tutar onları. Öyle yapanlara müslümanların ahı tutar. Böyle yapmamak lazım!

h. Müslümanı Ezâlandırmak

Gelelim arkasındaki hadis-i şerife ki, bu hadis-i şerifin manasına çok uygun düşecek, bunu da okuyalım ondan sonra dersimizi keselim:[114]

مَنْ آذَى مُسْلِماً فَقَدْ آذَانِي ، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى الله

(طس. وسمويه عن أنس)

RE. 395/4 (*Men âzâ müslimen fekad âzânî, ve men âzânî fekad âza'llàh*)

Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif ki pek çok rivayetlerle gelmiş. Peygamber Efendimiz'den buna benzer çok rivayetler nakledilmiş. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

(*Men âzâ müslimen*) "Kim bir müslümanı ezâlandırırsa, canını

---

114 Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.60, no:3607; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.II, s.399, no:3092; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XVI, s.10, no:43703; Keşfü'l-Hafa, c.II, s.220, no:2349; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.462, no:21224.

sıkarsa, üzerse…” Müslüman o kardeş, iman etmiş bir kimse, onu üzüyor. (*Fekad âzânî*) “Beni ezâlandırmış olur!”

Rasûlüllah Efendimiz diyor. Rasûlüllah Efendimiz hepimize sahip çıkıyor. Sen o ezalandırdığın kimseyi yalnız sanma! Güçsüz sanma, arkasında Rasûlüllah SAS var. “Kim bir müslümanı ezâlandırırsa, beni ezâlandırmış olur.” diyor Rasûlüllah Efendimiz.

Haydi gel bakalım, şimdi bir müslümanın arkasından gıybet et, hakkını çiğne, güçsüzse vur, pat, ensesine tokadı patlat ve saire… Yap bakalım yapabilirsen. Sen onu ezâlandırırsan, onun sahibi var. Sen onu küçük buldun, ezmeğe çalışıyorsun. Burada ezersin ama yarın rûz-i mahşerde halin ne olur? Rasûlüllah SAS sana nazar etmezse, ne yaparsın orada? Saçını başını yolarsın.

Pekiyi, Rasûlüllah'ı ezâlandırırsa bir insan ne olur?

(*Ve men âzânî*) “Kim beni ezâlandırırsa…” diyor Peygamber Efendimiz, (*fekad âza'llàh*) “Allah'ı ezâlandırmış olur.” diyor. Gördün mü iş ne kadar büyük tarafa gidiyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kimse ezâ vermeye güç yetiremez ama, o muameleye girer.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

20. 05. 1984 - İskenderpaşa Camii

14. KİMSEYE EZİYET ETMEMEK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ آذَى ذِمِّيًّا ، فَأَنَا خَصْمُهُ ؛ وَمَنْ كُنْتُ خَصْمُهُ ، خَصَمْتُهُ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ (خط. عن ابن مسعود)

RE. 395/5 (*Men âzâ zımmiyyen, feene hasmuhû; ve men küntü hasmuhû, hasamtuhû yevme'l-kıyâmeh*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî ma kàl, ev kema kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi cümlenizin üzerine olsun… Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadet ve taatlerinizi kabul eylesin. Dualarınızı, hacetlerinizi reva eylesin... İki cihanın hayrına nâil eylesin…

Peygamberimiz SAS'in mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar *Râmûzü'l-Ehâdîs* hadis mecmuasından okuyup, açıklamaya çalışacağız.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve açıklanmasına başlamadan önce, evvelen ve hasasaten, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; onun âlinin, ashâbının

etbâının, ahbâbının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için; cümle hakka yakın kulların ruhları için; hassaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; onun talebelerinin hocalarının ruhları için; şu okuduğumuz eserin içindeki malumatın, hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin, râvilerin, gayretli kulların, himmetli kulların, hatta basılmasına, ciltlenmesine çalışanların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere Rasûlüllah SAS Efendimiz'e bağlılığından ve muhabbetinden dolayı şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, ruhları için; biz hayattaki müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup, öyle başlayalım!

………………..

a. Zımmîye Eziyet Eden Kimse

Mukaddimede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf zimmîler hakkında... Peygamber SAS Hazretleri buyurmuşlar ki:[115]

مَنْ آذَى ذِمِّيًّا ، فَأَنَا خَصْمُهُ ؛ وَمَنْ كُنْتُ خَصْمَهُ ، خَصَمْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (خط. عن ابن مسعود)

---

[115] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.370; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.362, no:10913; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.461, no:21221.

RE. 395/5 (*Men âzâ zımmiyyen, feene hasmuhû*) "Kim bir zimmîyi ezâlandırırsa, ben onun hasmı olurum. (*Ve men küntü hasmuhû, hasamtuhû yevme'l-kıyâmeh*) Ben kimin hasmı olursam, onu kıyamet gününde mahvederim."

Yenerim, ondan hakkımı adam akıllı alırım, benim ile hasımlığa kimsenin tahammülü olmaz, mânasına gelmektedir. Zimmî, kendisiyle anlaşma yapılmış gayrimüslim demek. Vergi vermeyi, müslümanların yüksek hakimiyetini kabul etmiş ama aklı İslâm'ın hak din olduğuna ermemiş. Hıristiyan veyahut Yahudi, kendi dinini bırakamıyor, "Pekiyi, sizin idarenizi kabul ettim." diyor. Bu memlekette bizim garantimiz altında oluyor. O zaman, o kimseyi ezâlandırmaya kimsenin hakkı yok!

İslâm ciddiyet dinidir; hukuka, haklara riayet dinidir. İslâm'da haklar, kuvvetle ve saire ile değişmez.

Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz halife olduğu zaman tevazu göstererek buyurdu ki:

"—En iyiniz olmadığım halde başınıza halife seçilmiş bulunuyorum. İçinizde nice iyi insanlar vardır. Ben âcizâne, fakîrâne başınıza başkan seçilmiş bulunuyorum. Sizin en zayıfınız haklıysa hakkı alınıncaya kadar benim yanıma en kuvvetlidir, ben onun yanında yer alırım. Cümle cihan halkı karşıma dikilse, haklı zayıf da olsa hakkını alıncaya kadar ben onun yanında olurum. Sizin en kuvvetliniz de haksız ise benim nazarımda hiç kıymeti yoktur, onunla uğraşırım."

Bizim anlayışımız böyledir. Biz, "Bu adam güçlü mü, kuvvetli mi, itibarlı mı, itibarsız mı, mevki makam sahibi mi, değil mi?" diye düşünmeyiz; bir Allah'tan korkar, ahdimize sadakat ve vefa gösteririz. Verdiğimiz söz senettir; ayrıca altına imza atmaya, yazılı belge vermeye hacet bile yoktur.

16. Asır'da Osmanlı diyarına elçi olarak gelmiş olan bir Hollandalı seyyah var:

"—Ey benim Avrupalı hemşirelerim! Aman sakın, Osmanlı diyarına gittiğiniz zaman, bizim dindaşımız diye bir Ermeni'nin, yahudinin, hıristiyanın, Rum'un hanına veya evine konmaya çalışmayın! Çünkü hem pistir, hem de sizi aldatır, kandırır. Ama

bir müslümana gelince, senet almaya lüzum yok, söyledi mi sözü senettir. Evine misafir olsan, evi pırıl pırıl, tertemizdir. Az konuşur ama öz konuşur, sakin durur ama kızdırmaya gelmez." diyor.

Ecdadımızı böyle tanıtmış. Çünkü biz müslümanız, gösteriş meraklısı değiliz; hayata da öyle pek bağlılığımız yok. Allah nasip ettiği müddetçe yaşayacağız. Ondan sonra dostlarımızın olduğu diyara, bizden önceki büyüklerimizin göçtüğü yere göçeceğiz. Gidişimiz, düğün gecesi gibi... Ne olacak; şu fâni dünyadan, meşakkatten terhis olup âhiretin sefasına gideceğiz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[116]

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ (م. ت. ه. حم. حب. طس. ع. هب. عن أبي هريرة ؛ ك. طب. والبزار عن سلمان ؛ طس. حل . و القضائي عن ابن عمر)

(*Ed-dünyâ sicnü'l-mü'mini, ve cennetü'l-kâfir*) "Dünya

---

[116] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2272, no:2956; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.562, no:2324; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1378; no:4113; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.323, no:8272; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.462, no:687; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.157, no:2782; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.351, no:6465; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.425, no:8298; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.148, no:9797; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.236; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.350; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.229, no:3103; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.18; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.102; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.699, no:6545; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.236, no:6087; Bezzâr, *Müsned*, c. I, s.385, no:2498; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.199; Selman RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.65, no:9236; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.262, no:6108; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.185; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.118, no:145; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.401, no:3458; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.14; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.197, no:6855; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.129, no:34722; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.137, no:346; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.6887; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.185, no:6081; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.299, no:1318; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.9, no:12431.

mü’minin zindanıdır, kâfirin de cennetidir.”

Âhiret mü’minin asıl yurdudur. Dünya muvakkat bir yerdir, bize zindan gibidir. Onun için biz burada ahde riayet ederiz.

Müslüman olsaydı iyi olurdu, akıllılık etmiş olurdu. Zavallı, müslüman olmamış ama, “Ben size vergi vereyim, yerli yerimde oturayım!” diye anlaşma yapılmış. O, bizim aramızda oturdukça, İslâm’ın güzelliğini görüp müslüman olacaktır. Çoğu kimseler böyle müslüman olmuşlardır.

Peygamber Efendimiz, Medine-i Müneverre’ye geldiği zaman orası lebâleb Arap dolu değildi ki... Bir sürü yahudi kabilesi vardı. Onların bir kısmı müslüman oldular.

Necran, yani Yemen, yani Hicaz’ın güney tarafı hıristiyan doluydu. Saltanatla, kervanlarla gelip de Peygamber Efendimiz’le görüşme yaptılar da, Âl-i İmrân Sûresi’nin âyetleri o görüşmeler üzerine nazil oldu. Ekseriyeti müslüman oldu.

Demek ki bizi dıştan gören bilmez; yakınımıza gelsin o zaman anlar, sever, müslüman olur diye biz çevremizdeki insanlara öyle bir hak tanımışız.

Bir kimse kendisini bize teslim etti mi, biz ona gadretmeyiz. Bir anlaşma oldu mu, ağzımızdan bir söz çıkmışsa, tamamdır. Peygamber Efendimiz; “Anlaşma yapmış, vergi vermiş, aramızda kalmaya razı olmuş bir gayrimüslimi, hıristiyan veya başka dinden diye kim ezalandırırsa onun hasmı ben olurum. Ben bir kimsenin hasmı oldum mu da, âhirette onu perişan ederim, yenerim, hakkımı alırım.” diye tehdit eylemiş. Hakkımıza riayet edeceğiz.

Biz, zayıf gördük mü ezmeyiz. Ama dünyanın her yerinde ne kadar müslüman kardeşimiz, dindaşımız varsa, onların acısı da yüreğimizdedir. Bulgaristan’da, Yugoslavya’da, Yunanistan’da, Kıbrıs’ta, Adalar’da, Kırım’da, Kafkasya’da... Karşımdaki kardeşlerim, çevremdekiler hep onların torunları... Bakıyorsun kimisi Kafkasya’dan, kimisi Saraybosna’dan, kimisi bilmem nereden gelmiş.

b. Bize Yapılan Zulümleri Unutmayalım!

Ne oldu?

Bir bayram gecesinde bir saldırmışlar, şu kadarını kesmişler; haberimiz bile yok. Ermeni cıyak cıyak bağırıyor:

“—Bunlar soykırım yaptı. Şöyle yaptı, böyle yaptı. Ben bunların elçisini öldüreceğim!”

Fransa da onu serbest bırakıyor.

Biz bize yapılan zulümleri bilmeliyiz. Bilmeliyiz ki, “Sen ne diyorsun, işin aslı budur!” diyebilelim.

Kuveyt’te Türkçe konuşan birisini gördüm, Türk sandım.

“—Haydi, benim arabamın yağını değiştiriver.” dedim.

Pos bıyıklı, kısa boylu, yanık benizli birisi...

“—Neredensin?” dedim.

“—Ben Ermeni’yim, Süryani’yiz, Asuri’yiz.” dedi.

“—Ne olmuş.” dedim.

“—Siz bizim babalarımızı kestiniz.” dedi.

Allah Allah!.. Sübhànallah!..

Ben de saf saf sordum:

“—Pekiyi, babalarınız ne zamandan beri bizim memleketteydi?”

“—Yedi-sekiz asırdan, çok eski zamandan beri...”

“—O kadar asır yaşamışlar mı aramızda?”

“—Yaşamışlar.”

“—Niye yedi asır kesmemişiz biz onları?..”

Elimizde güç kuvvet vardı. Padişahımız buradan yürüdüğü zaman, Viyana’ya kadar gidiyordu. Bizim ordumuza uzaktan bir baktın mı, mızrakları deniz gibi gözüküyordu. Orman gibiydi, önünde kimse duramıyordu. Niye biz yapmadık o zaman böyle bir şeyi?..

İşte bu hadisler bizi terbiye etti. Biz mazluma, himayemizdeki kimseye saldırmayız.

Yedi asır sen bizim yanımızda durdun, bir şey yaptık mı?

Yapmadık! Ne malına, ne kilisene, ne canına, ne ticaretine dokunduk. Askere bile almadık; hudutlarda bu memleketin emniyetini sağlayalım diye biz öldük, saldıran orduların karşısında biz durduk. Sen burada ticaret yaptın. Ben;

“—Yedi asır durdunuz da, sonra niye kesmeye başladılar?” dedim. “Madem dedelerin yedi asırdır oradalardı, şayet kesmişlerse niye yedi asır sonra kesmişler?” dedim.

Sustu kaldı.

“—Ben sana söyleyeyim!” dedim. “Bizim kuvvetli olduğumuz zamanda oturdunuz burada. Fakat her yerden düşman bize saldırınca, size de bir heves geldi. Yunanistan İzmir’e, İtalya Antalya’ya, Fransız Maraş’a, Adana’ya asker çıkardı. Derken siz heveslendiniz;

‘—Ooo Yağma Hasan’ın böreği gidiyor, ben de şu börekten bir şey kopartayım!’ dediniz.

Allah, yedi asır ekmeğini yediğiniz insana karşı yaptığınız bu nankörlüğe razı gelmedi de ondan başınıza gelmiştir. Ben buradan kalkıp gideceğim, bir daha birbirimizi görmeyeceğiz. Senin beni tanıdığın yok, benim seni tanıdığım yok. Ama işin aslı budur. Eğer biz zalim olsaydık, yedi asırda sizin kökünüzü kuruturduk; bir taneniz kalmazdı. Bugün bizim elçimize kurşun atacak dünya üzerinde bir fert kalmazdı.”

Bunu neden söylüyorum?

Biz bize yapılan zulümleri unutmayacağız. Hafızasız bir millet deli insan gibidir. Hafızası yok; babasını, anasını bilmiyor, kardeşlerini tanımıyor, dün ne yediğinden, nerede büyüdüğünden haberi yok, kendisine iyilik yapanları tanımıyor...

Olur mu böyle adam?

Olur ama tımarhaneye yakışır. Zavallı hiç bir şey hatırlamıyor. Bir milletin de hafızası olacak. Kim kendisine kötülük yapmış, iyilik yapmış bilecek. İyilik yapana minnettarlık duyacağız.

Libyalı kardeşlerimiz İstiklal harbinde gelmişler, bizim Anadolu’muzda çarpışmışlar. Şimdi bazıları kızıyor, bağırıyor, çağırıyor ama senin İstiklal harbinde, kara gününde onlar gelmiş, Ege’de cephede vs. çarpışmışlar. Haberin var mı?

Yok! Niye yok? Bak, adam canını vermiş. İşte sana samimi arkadaş. Şimdi sen ona neden bir hediye götürmüyor, niye bir hoş tavır takınmıyor, niye bir teşekkür etmiyorsun?

Libya Türk Dostluk cemiyeti var;

“—Aaa, Araplarla dostluk cemiyeti olur mu?”

Suriye veyahut Suudi Arabistan-Türkiye dostluk cemiyeti var;
"—Dostluk olur mu?"
Dosttu, İstiklal harbinde yardım etti. Şimdi yan gözle bakmak reva mı?
Dostu düşmanı tanıyacağız. Bu da İslâm'ın şiarından birisidir; unutmayın iyiliği de kötülüğü de bileceğiz. Çünkü yine kötülük yapar. Onun için tarih okuyun, Osmanlı Tarihi'ni okuyun. Ne güzel İsmail Hami Danişmend, *Osmanlı Tarihi Kronolojisi* diye güzel bir kitap yazmış, sene sene anlatmış. Okuyun bakalım neler olmuş. Hangi kalede bizim mücahitler ne sıkıntılar çekmişler, görün. Düşman kaleyi almış, içindeki bütün kadınları ve çocukları kesmiş. Hudutlarda neler çekmişiz... Geriye adım adım nasıl çekilmişiz...

O derdi bilirsek, birbirimizi yemeyiz. Şimdi harıl harıl birbirimizi yiyoruz. Hepimiz birbirimize hasımız; şu partiden bu partiden, şu zihniyette bu zihniyette...
Sen niye zihniyetini değiştirdin? Bir tek zihniyeti vardı dedenin, ne diye değiştirdin? Ne diye gâvurun zihniyetini aldın? O senin dedenin kellesini kesen, şehit eden adam, senin imanını alıyor, imanını kesiyor. Niye sen onun tarafına gidiyorsun?
Tarih bilmediğinden ve tarih şuurundan mahrum olduğundan... Tarih şuuru kopmuş, cereyan kesilmiş, dostu düşmanı ayırt edemiyor. Kendisine iyilik yapmak isteyen doktora yumruk sallıyor, kesmek isteyen kasaba güleç yüz gösteriyor, boyun uzatıyor.
Aklımızı başımıza devşirelim!

c. Medinelilere Eziyet Etmek

Abdullah ibn-i Amr i'bnü'l-Âs RA'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i hasen. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[117]

---

[117] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.569, no:5826; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l AS RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.237, no:34836; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.460, no:21218

مَنْ آذَى أَهْلَ المَدِينَةِ ، آذَاهُ اللهُ ، وَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ ، وَالمَلائِكَةِ ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ؛ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ ، وَلاَ عَدْلٌ (طب. عن ابن عمرو)

RE. 395/6 (*Men âzâ ehle'l-medîneti, âzâhu'llàhu teàlâ, ve aleyhi la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'n-nâsi ecma'în; ve lâ yukbelü minhu sarfün, ve lâ adlün*)

Medine hakkında çok hadîs-i şerîf vardır, bu hadis de Medine hakkında. Medine, Arapça'da şehir demek. Medînetü'r-Rasûl yani Hz. Peygamber'in şehri demek. Medine, bu sözün kısalmış hali.

El-Medînetü'l-Münevvere... Münevvere, pırıl pırıl nurlandırılmış şehir demek. Allah ona o şerefi vermiş, nurlandırmış. Eski adı Yesrib'miş, o adı değiştirilmiş. İslâm geldi mi adı bile değiştirir, her şeyi güzelleştirir. Peygamber Efendimiz'in mescidinin, kabrinin bulunduğu, hayatının geçtiği yer...

Peygamber Efendimiz'in vefasını düşünün ki, Mekke-i Mükerreme fethedildikten sonra bir daha Mekke'ye dönmedi. İnceliğe bakın ki doğduğu şehir, asıl mühim yer, müslümanların kıblegâhı, Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu yer Mekke ama Rasûlullah Efendimiz Medîne-i Müneverre'den gelmedi.

Neden? Vefalı da ondan… Mekke-i Mükerreme'nin müşrikleri kendisini Mekke'den dışarı çıkardıktan sonra, kim bağrına bastı?

Medine ahâlisi…

"—Yâ Rasûlallah! Buyur başımızın üstündesin, başımızın tâcısın! Gel, biz seni koruruz, canımızı sana fedâ ederiz!" dediler.

Canlarıyla, mallarıyla ona fedâ olmaya razı olarak onu davet ettiler. Davetli olarak gitti. Mekke fetholununca bazı kimseler sandı ki, Rasûlüllah SAS Mekke'ye tekrar yerleşecek. Doğduğu ve sevdiği şehir ya...

Çıkıp da yüksek tarafından Kâbe'ye baktığı zaman dedi ki;

"—Ey Mekke! Sen ne güzel şehirsin. Seni müşrikler benden ayırmasalar, beni buradan çıkarmasalardı ben çıkacak değildim."

Mekke fetholunca, ashâb-ı kirâmın yüreği küt küt atmaya başladı. "Rasûlüllah buraya mı yerleşecek, acaba ne olacak?" diye.

Peygamber Efendimiz Medine'ye yerleşti. Mübarek bir şehir, hiç şek şüphe yok. Deccal'in giremeyeceği şehir…

(*Men âzâ ehle'l-medîneti*) "Kim Medine ahalisini ezâlandırırsa, üzerse, eziyet verirse, (*âzâhu'llàhu teàlâ*) Allah da onu ezâlandırır. (*Ve aleyhi la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'n-nâsi ecmaîn*) Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti o ezâcı herifin üzerinedir."

Medine ahâlisine dokunmaya gelmez. Medine'nin saf, tertemiz bir ahâlisi vardır. Orada oturanlar methede ede bitiremiyorlar; asalet ayrıdır. Sonradan sağdan soldan yerleşmiş olanlar var; onların da çoğu da iyi insanlardır, Rasûlullah aşkından geliyor, yerleşiyorlar.

Bir keresinde Suud hükümeti Medine'ye bir vali tayin etmiş. Bakmış, bir sürü Afrikalı zenci var, fakir fukarâ kimseler... Demiş ki;

"—Bunların hepsini buradan def edeyim, Medine'de hiç ayak takımı kalmasın. Hep zengin, yüksek tabaka olsun."

Geceleyin rüyasında Rasûlüllah SAS'i görmüş;

"—Onlar benim misafirlerim. Onlara dokunma, karışmam!" demiş.

Ertesi gün, ilan ettiği halde kararı kaldırmış. Öyle anlattılar.

Peygamber Efendimiz'in nazarında zenginlik, fakirlik mühim değil. Bizim nazarımızda da öyle. Muhabbet önemli!

Tarikatte feyz almanın şartı nedir? *Risâle-i Hâlidiyye*'de yazıyor ki, "Tarikatta feyz almanın ilk şartı mürşide muhabbettir."

Muhabbet duymaz, tenkit eder, aleyhinde çalışır, çelme takmaya uğraşır, ayaklı, menfi propaganda makinası gibi dolaşır... Vah vah, görürsün...

(*Ve lâ yukbelü minhu sarfün ve lâ adlün*) "Hem Allah'ın, meleklerin ve insanların lâneti o ezâ edene gider; hem de Allah onun sarfını, adlini kabul etmez."

Sarfün ve lâ adlün ne demek?

Harpte birisi esir oldu mu, "Şu kadar para ver, adam kurtulsun." diye fidye verirsin yahut, "Al şu senin esirini, ver benim esirimi…" dersin. Hapte esir oldu ya, ya onun tam dengini

verirsin o esiri kurtarırsın veyahut yerine muadil olacak başka şey verirsin. Anlaşılır, sonra sen alacağını alır, kurtaracağını kurtarırsın.

İşte *sarf*, fidye olarak verilen şey; *adl*, bedel, tam karşılığı demek. Yani, "Hiçbir surette, şu veya bu şekilde kabul olmaz." mânasına... Allah onun farzını, nafilesini, ibadetini, taatini kabul etmez mânasına…

Onun için, Medine ahalisine hürmet etmek lazım!

Neden? Rasûlüllah'ın şehri. Rasûlüllah'ın misafirleri, cârullah -mücâvir deniliyor- gelip de civarına yerleşmiş kimse mânasına...

Edebiyatçılarımızdan Ârif Nihat Asya vardı, Allah rahmet eylesin… Şiirinde yazmış, diyor ki;

"—Ben de bir Konyalı'dan şikâyet edecektim ama, hatırın var Pîrim."

Kendisi Mevlevî idi, Mevlânâ'nın hatırına Konyalı'dan bile şikâyet etmiyor.

Hocalardan bir tanesi, ben aciz kardeşiniz gibi kürsüde, rahlede oturur, talebeye ders verirmiş. Arada sırada ayağa kalkar, sonra tekrar otururmuş. Talebe de hoca kalkınca kalkarmış.

"—Efendim! Ne oluyor, anlayamıyoruz. Ders verip dururken ikide bir oturduğunuz rahlede ayağa kalkıyorsunuz." demişler.

"—Kapı açık, dışarıdan arada bir hocamın torunu geçiyor. Bu nedenle kalkıyorum." demiş.

Hocaya hürmet işte! Kazananlar edepten kazanıyorlar. O adam ziyan mı etti iki üç defa ayağa kalktı diye. Hayır! O güzel duygulardan, Allah ne sevaplar vermiştir. İnsanlar niyetlere göre mükâfatını alacak, karşılığını görecekler; öyle olacak.

d. Komşuya Eziyet Etmek

Enes ibn-i Mâlik RA tarafından rivayet edilmiş bu hadîs-i şerifte, komşuluk haklarıyla ilgili Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[118]

---

[118] *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.57, no:24927; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.219, no:2342.

مَنْ آذٰى جَارَهُ فَقَدْ آذَانِي ، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللهَ ، وَمَنْ حَارَبَ جَارَهُ فَقَدْ حَارَبَنِي ، وَمَنْ حَارَبَنِي فَقَدْ حَارَبَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ (أبو الشيخ وأبو نعيم عن أنس)

RE. 395/7 (*Men âzâ cârehû fekad âzânî, ve men âzânî fekad âza'llàh; ve men hârebe cârehû fekad hârebenî, ve men hârebenî fekad hâreba'llàhu azze ve celle*)

"Kim komşusunu ezâlandırırsa, eziyet ederse, beni ezâlandırmış olur. Kim beni ezâlandırmışsa, Allah'ı ezâlandırmış olur."

Buradan komşuya hürmet etmek gerektiği anlaşılıyor. Komşuya hürmet etmeyince insan, Rasûlüllah'a eziyet etmiş gibi olacak; Rasûlüllah'a eziyet edince de Allah'a eziyet etmiş gibi olacak. Hâşâ sümme hâşâ… Allah'ı ezâlandırmaya kimsenin gücü yetmez, kimsenin haddi ve hakkı değil ama aslında mahvolacak, tepesine gazap ve kahır yumruğu inecek, pestili çıkacak, yamyassı olacak demek. Dobra dobra Türkçesi bu, başka mânaya gelmez. Allah korusun!

Gümüşhaneli Hocamız Rahmetullahi Aleyh şerhte yazmış:

(*Ve hakku'l-câri erbaûne dârâ*) "Komşuluk hakkı, çevreden 40 evdir."

Hemen bitişik komşun komşu, ondan sonrakiler değil tarzında değil, 40 ev bu hukuka dahil. 40 ev; bir köy, bir mahalle demektir. Mahalleden kimseyi ezâlandırmayacak. Eğer insanlar, adı müslüman ama aklı bir karış havada olmayıp da hakiki müslüman olsa, demek ki kimse kimseyi ezâlandırmayacak, ortalık gül gülistan olacak.

Ezâlandırmak nasıl olur?

Saat on iki-bir olmuş, açarsın radyoyu, tıngır tangır şarkı türkü... Adamcağız yorgun argın gelmiş, yatacak, teheccüde kalkmayı planlıyor... Uyuyabilirsen uyu. Al sana bir ezâlandırma şekli. Veyahut evde bulaşıkları, çamaşırları yıkamış; leğeni

camdan savurup atıyor.

"Aşağıdan geçen var mı, yok mu?"

İsterse geçmesin. Pis suları oradan atıp gidiyor, o da ezâlandırma... Veyahut komşusuna bağırıyor, çağırıyor, üzecek laflar söylüyor. Veyahut komşusunun çocuğuna şöyle yapıyor, böyle yapıyor; olmaz! Komşuluk hakkı mühim haklardan biridir.

Neden işimiz rast gitmiyor, şimdi anlıyor musunuz?

"—Ben de dervişim, tesbih çekiyorum, camiye gidiyorum, oruç da tutuyorum." filan diyoruz ama bilmediğimiz yerlerden kaçaklar var. Depomuzun bir yerinde delik var, su durmuyor. Bak, komşusunu ezâlandıran Peygamberimiz'i ezâlandırmış oluyor.

Eh, Allah affetsin; komşusunu ezâlandırmayan varsa ayağa kalksın da görelim. Hepimiz sûret-i haktan veyahut sûret-i batıldan komşumuzla takışmışızdır. Müslüman olsa, "Bırak onun sakalını. Onun haccı da eksik olsun, sakalı da..."Müslümana da böyle söyleriz, gavura da, gevşeyene de, "O da zaten camiye gelmiyor..." deriz. Hepsine bir kulp takarız, bir bahane buluruz ama netice itibariyle komşuluk münasebetleri iyi değildir. Halbuki dinimiz komşuluk münasebetlerinin iyi olmasını emrediyor. Dinimiz öyle emrediyor, biz böyleyiz. Öyle olursa ne olur? İşte daha ne olacak, Peygamber Efendimiz'i ezâlandırmış gibi oluruz.

"—Hocam 40 yıldır dervişim, daha bir kere Rasûlüllah'ı rüyamda görmedim."

Ezâlandırdığın Zât-ı muhterem! Sen ezâlandırıp dururken sana görünür mü?

Bir arkadaş diyor ki;

"—Hocam! Babamlar, kardeşlerim umreye gideceklerdi. Ben de 'Uğurlar olsun!'a gittim. Aramızda biraz ihtilaflı durumlar vardı. Kardeşim bana, 'Allah'a ısmarladık!' demedi, beni evlerine almadılar."

Nasıl mahzun dönmüş. Çok mahzun dönmüş ama, "Gece Rasûlullah'ı rüyamda gördüm." diyor.

Değer!.. Sen onu görmüşsen daha ne istiyorsun? Mübarek olsun, afiyet olsun. Ne güzel!

Allahu Teâlâ Hazretleri, hadîs-i kudsîde buyuruyor:

“Ben gönlü kırıklarla beraberim.”

Göbeğini gerip burnunu havaya kaldırıp gezenlerle değil. Kalbi, gönlü kırık; mahzun, edepli, mazlumlarla... Aman zalim olmamaya çalışalım.

Hadisin devamı:

(*Ve men hârebe cârehû fekad hârebenî*) “Kim komşusuyla harb ederse, benimle harb etmiş olur. (*Ve men hârebenî fekad hâreba'llàh*) Kim benimle harb etmişse, Allah'la harb etmiş demektir.”

Bir de komşularla kavga dövüş oluyor, mâlum. Çocuk çocukla bir geçimsizlik yapıyor, kadın bu tarafa geliyor, saç saça baş başa…

Harp deyince illa borularla saf saf gelip de, at bağlayıp da, davulla hücum emrini vererek mi olacak?

İşte harp!

Bakıyorsun, iki komşunun birisinin elinde ötekinin saçı kalmış, öteki de onun yüzünü tırmalamış.

Kimle harb ediyor?

Rasûlüllah'la ve Allah'la harb ediyor. Çekilivereceksin, uymayacaksın, sabredeceksin. Komşumuza itibar edeceğiz.

İşte bu hadisler bizim cemiyetimizin temeliydi. Eskiden herkes komşusunu bilirdi. Bahçesinde erik, kiraz vs. oldu mu komşuya tabak tabak giderdi. Kandillerde bir kokulu aş veya helvalar pişti mi komşuya dağıtılırdı. Herkes birbirini bilirdi.

İstersen git yukarıdaki caddeden sor;

“—Hasan Efendi burada mı oturur?” diye;

“—Yukarı caddede... Gel götüreyim!” denirdi.

Şimdi apartmanın içindeki şahısların bile birbirinden haberi yok. Ankara'da yanlışlıkla bir kat çıkmışız. Düğmeye bastık;

“—Erdem Bey burada mı oturuyor?” diye sorduk.

“—Bilmiyorum.” dedi.

Aradık taradık, bir kat aşağıda imiş...

Milyarca lira denize dökülse; darphaneden çıkmış bilezikleri, altınları, külçeleri Karadeniz'in ortasına, dalgıçların

dalamayacağı yere dökseler... İnsan nasıl üzülür! İşte İslâm'dan uzaklaştığımız için böyle şeyler kaybediyoruz, kimsenin haberi yok. Herkes hâlâ müslümanlıkla uğraşıyor, gericilikten korkuyor.

"—Aman, millet gerici olursa şöyle olur..."

Ne olacak; ahâli muhabbetli olur, birbirine helva ikram eder. Boynuna tel sarıp da gırtlağını sıkmaz, helva ikram eder. Hangisi iyiyse onu tercih et.

İnsanların birbirlerini yemesini zar zor, askerî müdahaleyle önledik. Yine de tam düzelmiş değil. İstediğin kadar çırpın, istediğin kadar yol ara; İslâm'dan başka çare yok, müslümanlık kurtarır. Sen de aciz bir beşersin, gideceksin, kimse kalmayacak burada. Ben de gideceğim. Şu kara toprağın altına girmeyecek bir babayiğit yok. Hepimiz kara toprağın altına gireceğiz. Beş sene mi, üç ay mı, bir gün mü, bir saniye mi, yüz yıl mı kaldı bilmiyoruz ama hepimiz gireceğiz. Hangi yolu tuttursan tuttur, kimsenin konuşmaya cesareti olmayacağı bir günde, ödlerin patladığı günde hepimiz Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacağız.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize bu dünyada yaptıklarımızdan hesap soracak. Hele hele insan bir milletin başında mesul olursa, bir dairede genel müdür olursa, bakan olursa, devlet reisi olursa, mes'uliyeti o derecede büyük olur.

"—Hocam benim hiç idari vazifem yok, esnafım, gidip geliyorum."

Sen de ailenin hükümet reisisin. O kapı var ya, sen de o kapıdan içeri girdin mi senin devletin orası, oranın başkanısın, ondan mes'ulsün. Onun da hesabını soracaklar. Onun için ne kadar çırpınırsak çırpınalım…

Şimdi, millete İslâm, dünya lezzetlerinin önüne gerilmiş bir sur, bir perde, bir duvar gibi geliyor.

"—Bu İslâm da beni dünyada zevk almaktan, kâm almaktan, murat sürmekten engelliyor. Ne biçim din, tesettürü emrediyor, 'kadına bakamazsın' diyor, içki yok, zevk-sefa yok!"

Yok ama onda hayat var. Ne yapalım, ilaçlar acıdır. Onları öyle yaptın mı cemiyet sıhhatli oluyor. Sonra İslâm bunların hepsini mahrum kılmıyor. Komşunun kızına bakma ama nikâhlandığın

zaman, işte hanımın evinde... Ona bir şey demiyor. Haram yeme, içki içme ama şerbetler, meyve suları, meşrubatın çeşitleri, tatlılar, ayranlar ortada... Buyur işte, bu kadar şey varken illa niye onu istiyorsun?

Geçenlerde birisi söylüyor, bir arkadaşı hanımı olan yaşlı teyzeyi görmüş;

"—Müslümanların hanımları da ne kadar güzel!" diyor.

Allah bir nur, bir güzellik veriyor. Bir de müslümanca yoldan gittiği için, Allah öylesini nasip ediyor.

Müşrik veya zâni bir kimse, müşrike veya zâniye bir kimseyle evlenir; bu bir kaidedir.

اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ ، وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ ؛ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ ، وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ (النور:٢٦)

(*El-habîsâtü li'l-habîsîne ve'l-habîsûne li'l-habîsât, ve't-tayyibâtu li't-tayyibîne ve't-tayyibûne li't-tayyibât.*) [Kötü kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara lâyıktır. Temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır.] (Nur, 24/26)

İyi iyiyle, kötü kötüyle... Allah'ın kanunu!

Onun için, sen Allah-u Teâlâ'nın yolunda yürürsen, bu yolun öyle zevkleri, sefaları var ki... Millet yok sanıyor. Burada çok sıkıntıya uğrayacak sanıyor. İslâm ona kara bulutlu, karanlık bir ülke olarak görünüyor. Onun için İslâm'dan bucak bucak kaçıyor. Gittiği yer ejderhanın ağzı; İslâm'dan korkuyor, ağzı açılmış ejderhaya gidiyor, ejderha onu yuttu yutacak. Ağzını kapatsa gümbürtüye gidecek...

e. Yetime Bakan Kimse

Peygamber SAS, Abdullah ibn-i Abbas RA'ın rivayet eylediğine göre, yetimi koruyup kollamak mevzuunda şöyle buyurmuştur:[119]

---

[119] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.227, no:8477; Heysemî, *Mecmaü'z-*

مَنْ آوٰى يَتِيمًا أَوْ يَتِيمَيْنِ، ثُمَّ صَبَرَ وَاحْتَسَبَ، كُنْتُ أَنَا وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ، وَحَرَّكَ أَصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةَ وَالْوُسْطٰى (طس. عن ابن عباس)

RE. 395/8 (*Men âvâ yetîmen ev yetîmeyni, sümme sabera va'htesebe, küntü ene ve hüve fi'l-cenneti kehâteyni, ve harreke esbeayhi's-sebâbete ve'l-vüstâ.*)

(*Men âvâ yetîmen ev yetîmeyni*) "Kim mü'min bir veya iki yetimi himayesine alırsa..." Gücü yeterse iki tanesine birden bakarsa... Bir veya iki yetime kucak açıp barındırırsa… *Yetim*; babası ölmüş, ortada kalmış çocuk.

Aileye iki kişi daha ilave oldu; giyimi, gıdası, temizliği var. O da çocuktur, kendine göre terbiyesizlik yapar; anası yok, babası yok kolay değil... Terbiye görmediğinden canını sıkar, arada pişman gibi olursun...

(*Sümme sabera*) "Sonra o çocuğu büyüteceğim diye sabrederse, (*va'htesebe*) ve sevabını Allah'tan beklerse… 'Elbette Mevlâm bana bu sıkıntılarımdan, bunu koruyup kolladığımdan dolayı ecrini verir.' diye sabrederse...

(*Küntü ene ve hüve fi'l-cenneti kehâteyni ve harreke isbeayhi's-sebâbete ve'l-vüstâ*) İşaret parmağıyla orta parmağını kıpırdatmış; "Benle o cennette şöyle, şu tarzda oluruz." buyurmuş,

Nasıl işaret parmağıyla orta parmak komşuysa, yan yana duruyorsa, yetime bakan cennette Rasûlüllah'a komşu olacak.

İşte bizim dinimiz böyle! Bak, Allah bize kaç yerden projektör tutuyor. İslâm sarayının her tarafı mücevherlerle süslü, "Ne kadar güzel bir saray; gelin buraya girin!" diye bir o tarafa, bir bu tarafa projektör tutuyor. Bakıyoruz, pırıl pırıl, işlenmiş, münakkaş, müzeyyen, altınlarla, zümrütlerle, incilerle, mercanlarla süslü. Orası güzel, burası güzel ama gören göze...

f. Köle Satın Alan Kimse

Zevâid, c.VIII, s.296, no:13522; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.176, no:6031; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.418, no:45575.

Peygamber Efendimiz köle ile ilgili bir tavsiyede bulunmuş, buyuruyor ki:[120]

مَنِ ابْتَاعَ مَمْلُوكاً فَلْيَحْمَدِ اللهَ ، وَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا يُطْعِمُهُ الْحَلْوَاءُ ، فَإِنَّهُ أَطْيَبُ لِنَفْسِهِ (ابن النجار عن عائشة)

RE. 395/9 (*Men ibtâa memlûken fe'l-yahmedi'llâh, ve'lyekün evvele mâ yut'imuhü'l-halvâ', feinnehû atyebu li-nefsihî*)

"Sizden kim bir köle satın alırsa. Allah'a hamd eylesin: 'Çok şükür yâ Rabbi! Sen bana hürriyet, para, imkân ve iman vermişsin. Gidip bunu alabiliyorum.' desin."

O kâfirdi, savaşta esir oldu, köle oldu. Müslüman esir edilmez, esir sonradan müslüman olabilir. Allah'a hamd edecek.

(*Ve'l-yekün evvele mâ yut'imuhü'l-halvâ'*) Peygamber Efendimiz, "Ona ilk ikram ettiğin şey tatlı olsun." diyor.

O zaman, tatlı kolay bulunan bir şey değil, kıymetli bir gıda. Tatlı, hoşuna gidecek bir şey olsun.

(*Feinnehû atyebu li-nefsihî*) "Bu onun nefsi için daha hoştur."

Onun nefsi dediği, ya kölenin nefsi veyahut efendinin nefsi için daha hoştur. "Efendinin nefsi için daha iyi" demek olursa şu mâna çıkıyor ki, "Kendisine en hoş gelen şeyi ikram etsin!"

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (آل عمران:٩٢)

(*Len tenâlü'l-birre hattâ tünfikù mimmâ tühibbûn*) "Sevdiklerinizden infak etmedikçe birr u takvâya erişemezsiniz." (Âl-i İmran, 3/92) buyruluyor.

Sevdiğinizden vereceksiniz. "Zaten ben bunu atacaktım." dediğin şeyi götürüp vermek değil.

Öteki mâna da, "Kölenin nefsi için daha hoştur." Yani iyi bir

---

[120] İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.204; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.80, no:25056; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.419, no:45583.

başlangıç olsun. Bak, İslâm'da köleye bile böyle bir muamele olacak.

"—Hocam, İslâm'da köle var mı? Ne kadar ayıp, bilmem ne..."

Dünyanın her yerinde kölelik var. Boş edebiyatı bir tarafa bırakalım. Avrupalılar Afrika'yı soymuşlar, soğana çevirmişler. Müslüman köylerini basmışlar, müslümanları almışlar, Amerika'da satmışlar, tarlalarda çalıştırmışlar. Hem de bizim gibi helva yedirerek değil, "Köpek!" diye hitap ede ede... Öyle yapmışlar, adam yerine bile saymamışlar. Kurşunu çekip öldürebilir. Teksas'ta, tütün tarlalarında çalıştırmışlar.

Neden sonra aklı başına gelip de, "Benim aslım Afrika'danmış, Nijerya'danmış." filan diye aslının müslüman olduğunu anlayanlar çıkmış. Bir takım zenciler müslüman olmuş.

Demek ki hürriyet masalları, insan hakları vesaire hepsi nedir? Bütün ideolojiler insanları uyutmak, uyuşturmak için birer enjeksiyon, afyon iğnesidir. Sen kendi milliyetine, dinine, imanına sımsıkı sarıl, gerisini boş ver! Bizim dinimiz her bakımdan güzeldir.

Harb ettik, hakkımız... O beni öldürmek için silah çekti, karşıma çıktı; ben de onu esir aldım. Elbette köle olacak, ne olacak? Başıma taç mı edeyim?

Yine müslüman olursa ne âlâ... Eğer benimle anlaşma yaparsa, hür olma imkânları var. "Ben ona kötülük yapmayacağım." diye dinimiz hak, hüküm koymuş. Ne var.

Dünyanın her yerinde olan biten bir şey ama İslâm, insana insan olma hürriyet ve haysiyetini kazandırmış. "Böyle de olsa yine helva yedir, kendi yediğin ve beğendiğin şeylerden yedir! Beğendiğin şeylerden giydir, çok ağır işlere koşma, onun da canı olduğunu unutma!" diye tavsiyede bulunmuş.

Bu kölenin müslüman olma şartı da yok… "Gayrimüslim de olabilir, yine iyi bak!" diye Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş.

Kölelik şu anda bizim memleketimizde yasak ama, dünyanın bazı yerlerinde var.

g. Ahir Zamanda Çok Mal Edinmek

Bu hadis-i şerif Ebû Osman RA'dan rivayet edilmiş. İşlerin

bozulduğu, ümmetin fesada uğradığı âhir zamanda, insanın fazla mal mülk edinip, para pul biriktirmesinin iyi olmadığına dair bir hadîs-i şerîf:[121]

مَنْ أَبَلَ فِي شَرِّ الزَّمَانِ إِبِلاً ، وَاتَّخَذَ كَنْزًا أَوْ عَقَارًا مَخَافَةِ الدَّوَائِرِ ، لَقِيَ اللهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خَائِنًا غَالاًّ (نعيم بن حماد في الفتن حدثنا المغيرة عن المهلب وأبي عثمان معا مرسلا)

RE. 395/10 (*Men ebele fî şerri'z-zemâni ibilen, ve'ttehaze kenzen, ev akàren mehâfete'd-devâiri, lekıya'llàhe yevme'l-kıyâmeti hâinen ğàllen.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Men ebele fî şerri'z-zemâni ibilen*) "Kim zamanın kötü olduğu, kötüleştiği âhir zamanda çok develer edinirse..."

O zaman Arabistan'ın zenginliği deveydi, deve sürüleriydi. Yani "mala düşerse" demek...

(*Ve'ttehaze kenzen*) "Ve paraları pulları, maddî imkânları depo edip yığıp biriktirirse..." *Kenz*, Arapça hazine demek. Deposuna dolduruyor, biriktiriyor, hazine ediyor...

(*Ev akàren*) "Veyahut kendisine gelir getirecek tarla, dükkân gibi bir şeyi alıp böyle yaparsa..."

Neden? (*Mehâfete'd-devâiri*) "Başa gelecek kıtlıklardan, geçim sıkıntılarından korktuğu için bunları biriktirirse… (*Lekıya'llàhe yevme'l-kıyâmeti hàinen gàllen*) Kıyamet gününe hain ve ganimet malından aşırmış kimse gibi kavuşur."

Bu adam kendi malını biriktirdi. Peygamber Efendimiz, "Haramdan kazandı, hırsızlık vs. yaptı." demiyor. "Kim çok mal toplar, paraları biriktirir ve gelir kaynaklarını Allah'ın dinini yaymak hususunda emre tahsis etmezse... Allah yolunda sarf

---

121 *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.105, no:5703; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.360, no:45209.

etmezse…” demek...

İşte gelin, burada hep “Ah, vah!” edelim! Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzuruna nasıl çıkar?

Geçim korkusundan yapıyor bunu; bunları verirse aç kalacak, açık kalacak, kıtlık çekecek. Çoluk çocuk var…

Rızkını sen mi veriyorsun? Ama hepimiz öyle biriktiririz.

Tüccar efendiye; “Hacı efendi, şuraya para ver, çok mühim bir iş...” dersin, hiç para çıkmaz. “Filanca yerde şu kadar müslüman yaralanmış, ilaç yardımı...” Yaralansın! “Filanca yerde silahları yok, düşman memleketlerini istila etmiş... Un yok, yiyecek giyecek yok, kıtlık var...” Hiç aldırmıyor.

Bunu hocalar da pek söyleyemiyorlar. Ne zaman böyle bir hadîs-i şerîf gelse hemen alt tarafına bir not düşüyor;

“İşte bunun mânası şudur, budur...”

Mânası açık: “Çok mala düşkün olmayın, malınızı Allah yolunda sarf edin!”

Yani ne kıpırdanıp duruyorsun? İlla bir te’vil yapacak, çünkü kendisinin de var. O hadîs-i şerîfe ilk önce kendisi muhatap ondan… Hiç birimiz yapamıyoruz, hepimizin eksiği gediği, kusuru vardır.

Bu mallar, paralar Allah yolunda sarf edilecek.

Allah yolu nedir? Cihaddır, eğitim seferberliğidir, müslümanların ve fukarânın derlenip toparlanması, giydirilmesidir, açların doyurulmasıdır.

Afrika’daki birçok ülkelerde ikide bir resim çıkar; artık kimse acımıyor, insanlar acıma hissini de unuttu. Bir deri, bir kemik kalmış insanlar... Sor bakalım, hangi milletten. Kimse o tarafı karıştırmasın, ekseriyetle müslüman… Sen burada ekmekleri beğenmez atarsın, hamsileri kurtlandırırsın; orada insanlar açlıktan ölüyor.

Git, gez! Türkiye’nin dışına çık, Afrika’yı dolaş. Bak, “Bir yerde kıtlık olduğu zaman oraya kıtlığı hissedilen malı celbeden tüccar Allah tarafından sevilen, makbul bir tüccardır.” diyor. İstersen ticaret yap; tıra doldur, götür, orada bir işe yarasın. Masrafını çıkar, gücün yeterse bedava hediye et, sadaka ver de hiç olmazsa öyle hayır yap.

Onlar bizim kardeşlerimiz, biz onlara ilgisiz kalamayız.

Hepimiz keyif çatmaya bakıyoruz. Bir tane evimiz oldu mu, "Bir de yazlığımız olsun." diyoruz. "Bu tarafın denizi kirlendi, bir de Yalova Esentepe'de olsun." diyoruz.

"—Orası da, Marmara da berbat oldu; Bodrum, Marmaris güzel!" Akdeniz'e gidiyoruz. Yazın orası, kışın burası...

Biraz daha zenginledi mi:

"—Aman Türkiye'de doğru dürüst bir otel mi var? İsviçre ne kadar güzel!" Haydi, millet oraya gidiyor.

Yalnız biz değil! Bu hadislere muhatap olan Araplar da öyle... O petrol zengini Araplar da öyle...

Peygamber SAS Efendimiz:

"—Kıyamet alâmetlerinden birisi de ayağı çıplak, sırtı açık çöl çobanlarının yüksek bina yapmakta birbirleriyle yarışmasıdır." demiş.

Polis gelmiş:

"—Hop! Ne demek istiyorsun? Yürü karakola!" demiş.

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi… Sıradan gelirken onu da okumuş. Ne demek istesin? Gocundun mu?

Gocunmuş. Peygamber Efendimiz bundan 1400 sene önce söylemiş, adam Kâbe-i Müşerrefe'de hadisi okutmuyor.

Paraları Allah yolunda, camilere, ilme, irfana sarf edeceğiz. Çoluk çocuğumuzu yetiştireceğiz. Başkasına kıyamıyorsun, kendi çoluk çocuğuna harca ama Arapça'yı bilen, dini bilen, gözü tok, terbiyeli, edepli bir şekilde iyi yetiştir. En yüksek hocalara gönder. Çağır hocayı:

"—Al sana yüz bin lira maaş; üç tane benim çocuğum, iki tane akrabamın var; onları okut!" de, oraya sarf et!

Paracığın kıymetli ise, başkasına vermek istemiyorsan, kendi çocuğuna hayrın olsun! Kendi çocuğunu iyi yetiştirirsen, sen mezarda iken senin defterine sevap yazılacak. Paranı başkasına harcamaya kıyamıyorsun madem, kıy da kendi çocuğunu yetiştir.

Ne kendi çocuğumuza bakarız, ne başkasının çocuğuna bakarız, ne dinimizin yayılmasına gayret sarf ederiz. Ne olacak bu iş? Bütün kâfirler bizim kökümüzü kazımak, memleketimizi elimizden almak için çalışıyorlar. Biz de böyle yan gelip yatarsak

ne olacak, nasıl olacak, nasıl düzelecek? Her taraf toz, toprak, pislik... Her şey berbat... Bunlar hep parayla olacak. Herkes parasını ortaya koyacak; sen de, ben de, hepimiz...

Suistimal oluyorsa aman cebinden çıkarma; kendin yap, başında şahin gibi bulun. Parayı kimseye verme, hayrı doğrudan doğruya kendin yap.

Doğru! Suistimal olabilir, bir sürü merhamet ve din istismarcısı vardır. Olabilir. Gözünü aç, hakiki yere kendin bizzat ver. Ama o parayı Allah yoluna harca.

"—Mikrofon bozuk..."

At, yenisini al! Allah yolunda canımız feda... Vaazdan sonra soracağım, kadınlar vaazı dinlediler mi, orada tesbih mi çektiler? Biz camimizde hoparlör işini halledememişiz, neyi halledeceğiz? Sonra daha neler halledeceğiz?

h. Malı Almadan Satmayın!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[122]

مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ (حم. ق. ن. ه. عن ابن عمر ؛ ق. عن ابن عباس ؛ حم. م. عن أبي هريرة)

(*Men ibtâ'a taâmen fe-lâ yebi'hü hattâ yestevfîyehu*) "Kim bir yiyecek alırsa, onu tamamen eline geçirmeden satmasın."

Bu da bir fıkhî, hukukî meseledir ki, bazen mal eline gelmeden alırlar, köylü daha pazara getirmeden satar. Adam hiç uğramadan komisyon alır ve saire... Peygamber Efendimiz'in bu hususta tavsiyesi; tamamen satın alsın, ölçsün, biçsin, "Şu kadar mal

---

[122] Buhari, *Sahih*, c.VII, s.323, no:1982; Müslim, *Sahih*, c.VIII, s.70, no:2810; Nesei, *Sünen*, c.XIV, s.161, no:4518; Ebu Davud, *Sünen*, c.IX, s362, no:3029; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.479, no:2217; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.56, no:396; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.IV, s.35, no:6187; İmam Malik, *Muvatta' (Rivayet-i Yahya)*, c.II, s.640, no:1310; Ebu Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.173, no:5798; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.41, no:162; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Müslim, *Sahih*, c.VIII, s.67, no:2807; Tirmizi, *Sünen*, c.V, s.101, no:1212; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.603; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.51, no:9457; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.418, no:45578.

geldi. Kilosu şu, kalitesi şu.” desin, ondan sonra satsın. Eksik çıkar, fazla çıkar; öbür tarafa devrediyorsun, doğru olmaz diye Peygamber Efendimiz, aradaki lüzumsuz halkaları çıkaracak bir tavsiyede bulunmuş.

i. Kötü Amaçla İlim Öğrenmek

Kâ’b ibn-i Mâlik RA’dan rivayet edilmiş, *Müstedrek* hadislerinden bir hadîs-i şerîf. İlim çeşitli maksatlarla öğrenilir, Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte kötü maksatlarla öğrenilirse ne olur, anlatıyor:[123]

مَنِ ابْتَغى الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ ، أَوْ يُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ ، أَوْ تُقْبِلَ أَفْئِدَةُ النَّاسِ إِلَيْهِ فَإِلَى النَّارِ (ك. هب. عن كعب بن مالك)

(*Men ibteğa’l-ilme li-yubâhiye bihî’l-ulemâe ev yumâriye bihî’s-sufehâe ev yukbile ef’idete’n-nâsi ileyhi feile’n-nâr*.)

(*Men ibteğa’l-ilme*) “Kim ilim elde etmeye gayret ediyorsa, ilim peşinde koşuyorsa…” Bir şey öğrenecek, diploma alacak, bir bilgi sahibi olacak, bir dalda mütehassıs olacak, yetişecek…

Neden? (*Li-yubâhiye bihi’l-ulemâe*) “Onunla alimlere mübâhat etmek için...” Öğrendiği ilimlerle tepeden bakacak ve alimlerle münakaşa edecek…

“—Ben şöyle alimim, böyle kâmilim, böyle yükseğim... Siz de böyle bilgiler var mı?” diye övünmek için.

(*Ev yumâriye bihi’s-süfehâe*) “Veyahut akılsız, beyinsiz adamlarla münakaşa etmek için.”

İlmi, “O öyle değil, böyle değil…” şeklinde gevezelik maksadıyla öğreniyor.

(*Ev yukbile ef’idete’n-nâsi*) “Veyahut insanların kalplerini kendisine celb etmek için öğreniyor.”

---

123 Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.161, no:293; Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.283, no:1772; Kâ’b ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.X, s.193, no:29015; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.420, no:45586.

"—Şu bilgileri öğreneyim, şöyle tatlı vaaz edeyim, böyle tatlı konuşayım, şöyle tatlı iş yapayım… Halk bana teveccüh etsin de parmakla gösterilen, alkışlanan, beğenilen bir kimse olayım. İlk seçimlerde de mebusluğa adaylığımı koyarım. Mebusluk da garanti, tamam…" filan diye, insanların gönülleri kendisine celb olsun diye öğreniyor.

Ne olur o zaman? (*Feile'n-nâr*) "Cehenneme gider." diyor Peygamber Efendimiz.

Ama ilim öğreniyor; hadis, tefsir, fıkıh öğreniyor. Ne öğrenirse öğrensin!

Ne maksatla öğreniyor? Alimlere övünmek için, beyinsizlerle münakaşa için, insanların kalbi kendisine celb olsun diye… Allah rızası için öğrenmiyor ki…

"—Ben bunu öğreneyim, kendimi ıslah edeyim, Allah yolunda yürümeye gayret edeyim. Kendimi cehennemden kurtarayım, cennetin yolunu öğreneyim. Allah'ın sevmediği işleri öğreneyim, onları yapmayayım. Allah'ın sevdiği işleri öğreneyim, onları yapayım. Başkalarına da dilimin döndüğünce ve gücümün yettiğince hakkı anlatırım da, insanları yanlış yoldan doğru yola çekmeye çalışırım. Nedir bu milletin hali! Dedeleri halis müslümanlar iken şunların haline bak! Şu kızların, şu çocukların haline bak. Aman yâ Rabbi! Bilmeden olmuyor, inşâallah bir şeyler öğreneyim de şunları doğru yola çıkarmaya çalışayım…" filan derse, o zaman ne âlâ...

Mal toplayım, mülk toplayım, itibar toplayım, şöhret kazanayım, halk beni sevsin diye olursa o zaman Peygamber Efendimiz ne demiş?

(*Feile'n-nâr*) "Cehenneme…"

O halde her şeyi iyi niyetle yapmak lazım!

Niyet, okla nişan almak gibidir. Niyetin doğru olursa, hedefi vurursun! Niyetin eğri olursa, hedefe vuramazsın. Ok, "vın" der, başka yere gider, olmaz. Onun için, müslüman her şeyde mutlaka niyetini kontrol edecek.

Namazı kılıyorsun, neden?

Allah emretti, O'na kulluğumu, tazimimi arz edeyim diye.

Oruç tutuyorsun, niye?

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri emretti, ‘Oruç tutun!’ buyurdu, ondan... Nefsim ıslah olsun, takvâ ehli olmayı ve nefsimi tutmayı öğreneyim, irademi kuvvetlendireyim, iyi kulluk yapayım!” diye.

Parayı neden veriyorsun?

“—Allah emretti. Zenginin malında fukarânın gözü var, hakkı var. ‘Zekât verin!’ demiş, vermek de zor geliyor ama, Allah emretmiş. Ne yapayım?”

Niye askere, cihada gidiyorsun?

“—Can kıymetli ama Allah rızası daha kıymetli... Allah, ‘Yeri gelince canınızı verin!’ demiş, ondan gidiyorum.”

İlmi neden öğreniyorsun?

“—Allah’ın rızasını öğreneyim de, kendim Allah’ın rızasını kazanayım, başkasını da o yola çekeyim!”

Her şey Allah rızası için olacak. Kim Allah rızası için alırsa, verirse, kızarsa, severse, o insan imanını kemale erdirmiş olur; gerisi boştur, bir işe yaramaz.

Allah için seveceksin, Allah için kızacaksın!

Şu adama neden kızıyorsun?

“—Sorma, bu adam bana iyilik de yaptı ama Allah’a âsi geliyor, Allah’ın emirlerine aykırı iş yapıyor. Bana istediği kadar menfaati olsun, Allah’a âsi geliyor, ondan sevemiyorum. Düzelsin, ayağının turabı olayım; hak yola gelsin, ayağını öpeyim, başımın tâcı olsun! Ama şimdi yanlış yolda…”

Peki, şu fukarâyı neden seviyorsun?

“—O fukarânın üstü başı perişan ama altın gibi, elmas gibi bir kalbi var, ondan seviyorum. Çok iyi ve gözü yaşlı bir müslüman o… Giyim kuşamı güzel değil ama, Kur’an okurken gözyaşlarını tutamaz. Gücünün yettiği kadar hayır yapmaya çalışır… Yüzü isterse kara olsun, isterse saçı kıvırcık Arap olsun, zenci olsun, çirkin olsun, kalbi pırlanta gibidir. Ondan seviyorum!”

İnsan o hale gelirse, Müslümanlık odur. Yoksa, dış görünüşe aldandı mı, yandı.

j. Hakimlik Yapan Kimse

Gelelim sonuncu hadîs-i şerîfe:[124]

مَنْ ابْتَغَى الْقَضَاءَ وَسَأَلَ فِيهِ شُفَعَاءَ ، وُكِلَ إِلَى نَفْسِهِ ؛ وَمَنْ أُكْرِهَ عَلَيْهِ ، أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ (ت. عن أنس)

(*Men ibteğa’l-kadàe ve seele fîhi şufeâe, vükkile ilâ nefsihî; ve men ukrihe aleyhi, enzele’llàhu aleyhi meleken yuseddiduhû.*)

Enes ibn-i Mâlik RA’dan rivayet edilmiş olan hâkimlik yapmakla ilgili bir hadîs-i şerîf.

Hâkim, iki tarafı dinleyip de haksızlığı düşünüp bulacak ve o hususta hüküm verecek kimse demek. Eskiden *kadı* derlerdi.

(*Men ibteğa’l-kadàe*) “Kim hâkimlik peşine düşerse, yapmak

---

[124] Tirmizi, *Sünen*, c.V, s.157, no:1246; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.360, no:7483; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.VI, s.94, no:14994; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.420, no:45587.

isterse… (*Ve seele fîhi şufeâe*) O hususta da kendisine torpil yapacak şefaatçiler araştırırsa…"

"—Sultanın yanına gidiver."

Şimdiki zamana göre söylersek;

"—Adliye Bakanı'nın yanına gidiver. Benim hakkımda konuşuver de, beni filanca yere tayin etsin!" gibi hâkimlik isterse, hâkimlik için aracılar, şefaatçiler, tavsiyeciler araştırırsa…

(*Vükkile ilâ nefsihî*) "Kendi nefsine vekil olunur." Yani kendi başına bırakılır, onun için bunu istemeyin!

Ama; "Yok başka kimse! Sen bunu yapacaksın, hadi bakalım sabret, gir!" diye zorlanırsanız, o zaman kolunuzu sıvarsınız:

"—Yâ Rabbi! Sen bana yardım et, hakkı icra edeyim, haksızı yapmayayım!" dersiniz. Allah yardım eder. İnşâallah insan hayırlara erer.

Her iş böyledir. İnsanın hep Allah'a sığınarak, aç gözlülük yapmadan âhiretin faydasını ve zararını düşünerek iş yapması lâzım!

Allah bize İslâm'ın güzelliklerini görmeyi nasib etsin…

Bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ, ve habîbike'l-müctebâ, ve bi-hürmeti esrâr-i sûreti'l-fâtihah…

27. 05. 1984 – İskenderpaşa Camii

15. GAYBI ANCAK ALLAH BİLİR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdüli'llâhi rabbi'l-âlemîn… Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn…
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنِ ابْتُلِيَ مِنْ هٰذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْراً مِنَ النَّارِ

(حم . خ . م . ن . عن عائشة)

(*Meni'btüliye min hâzihi'l-benâti bi-şey'in feahsene ileyhinne, künne lehû sitren mine'n-nâr*)
Sadaka rasûlü'llàh, fîmâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri tuttuğunuz oruçları, yaptığınız ibadet ve taatleri, okuduğunuz Kur'an-ı Kerîm'leri, kıldığınız namazları kabul eylesin. Dualarınızı dileklerinizi reva eylesin. Gönüllerinizin muratlarını ihsan eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadislerinden bir demet size anlatmaya çalışacağım.

Bu hadîs-i şeriflerin izahına başlamadan önce, evvelen Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruh-i pâki için, sonra cümle âlinin, ashâbının, etbâının, ahbabının ruhları için ve sâir enbiyâ ve mürselînin cümle evliyâullahın ruhları için ve hassaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbileri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve halifelerinin,

müridlerinin, muhiblerinin ruhları için;

Bilhassa şu okuduğumuz eseri cem ve te'lif eylemiş olan üstâdımız Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî Hazretleri'nin ruhu için; ahirete irtihal etmiş olan Hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî'nin ruhu için; içinde bu hadîs-i şerifleri okuduğumuz şu mescidin bânisi İskender Paşa'nın ruhu için; bu mescidin çevresine yatan şu mevtanın ruhları için, bu beldedeki ashâbın, tâbiînin, tebe-i tabiînin, evliyâullahın ruhları için; bu camiden güzerân etmiş olan imamların, müezzinlerin, hatiplerin, cemaatlerin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu mübarek günde, şu mübarek mescide toplanmış siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabalarının ruhları için; ruhları şâd olsun, kabirleri pürnur olsun, makamları âlâ olsun diye; biz yaşayan müslümanlar da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürelim, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varalım diye, bir Fâtiha üç İhlâs-ı şerif okuyup öyle başlayalım:

………………………………

a. Kız Çocuklarına İyi Davranmak

Metnini mukaddimede okumuş olduğumuz hadîs-i şerif kızlarla ilgili. Bu hadîs-i şerifin bizler için çok ibretli bir sebeb-i vürûdu var, onu da okuyuvereyim, söyleyivereyim. Önce metnini söyleyeyim.

Peygamber Efendimiz SAS, Hz. Âişe Validemiz'in bize naklettiğine göre, bir keresinde şöyle buyurmuşlar:

"—Kim bu kız çocuklarına müptela olursa; Allah kendisine kız çocuğu verirse, o kimse de o kız çocuklarına hoş, iyi muamele yaparsa; bu kızlar o hoş muamele yapan anne baba veya yakını olan kimse için cehennemden perde olur. Cehenneme düşmesini engelleyen bir perde olur."

Sebeb-i vürûd-ı hadîs, hadîs-i şerifin vârid olma sebebi…

Bu hadisle ilgili olarak Hz. Aişe RA Validemiz şöyle anlatıyor:[125]

---

[125] Buhari, *Sahih*, c.V, s.231, no:1329; Müslim, *Sahih*, c.XIII, s.75, no:5763;

دَخَلَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا ، تَسْأَلُ ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ ، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا ، فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا ، ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم عَلَيْنَا ، فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ:

(*Dehalet aleyye'mreetün ve meahe'bnetâni lehâ*) "Benim evime bir kadın geldi, yanında iki tane kız vardı. (*Tes'elü*, *felem ecid indî şey'en gayre temretin vâhidetin*) "Kadın benden bir şey istiyor ama bende de onlara verecek bir tek hurmadan başka bir şey yoktu. (*Fea'teytühâ iyyâhâ*) O isteyen kadına o hurmayı verdim."

Kadın Hz. Âişe validemize gelmiş, yanında iki tane kız çocuk varmış. Hz. Âişe Validemiz, Ümmü'l-Mü'minîn değil mi, müslümanların anası değil mi? Gelmiş, bir şey istemiş. İbret alınacak tarafı şu ki, Hz. Âişe Validemiz; "Yanımda bir tek hurmadan başka bir şey yoktu, isteyen kadına onu verdim." diyor.

(*Fekasemethâ beyne binteyhâ*) "O kadıncağız o hurmayı iki kızına taksim etti. (*Ve lem te'kül*) Kendisi bir şey yemedi, kızlarına verdi. (*Sümme kàmet ve haracet*) Sonra çıktı, gitti.

(*Fedehale'n-nebiyyü SAS aleynâ*) "Arkasından Peygamber SAS Efendimiz eve geldi. (*Feahbertühû*) Ben de ona olanı anlattım:

"—Yâ Rasûlallah! Bir kadıncağız geldi, yanında iki kız çocuk; bir şey istedi. Benim de elimde bir şey yoktu. O hurmayı ikiye böldü de, bir yarımını küçük kızına verdi, öteki yarımını da öteki kızına verdi; kadıncağız kendisi bir şey yemedi." deyince Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş:

Tirmizi, *Sünen*, c.VII, s.149, no:1838; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.87, no:24616; Kudai, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.I, s.311, no:523; Abd ibn-i Humeyd, c.I, s.429, no:1473; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VII, s.478, no:15513; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.404, no:8675; Hz. Aişe RA'dan.

مَنِ ابْتُلِيَ مِنْ هٰذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ ، فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ ، كُنَّ لَهُ سِتْرًا

مِنَ النَّارِ (حم . خ . م . ن . عن عائشة)

(*Meni'btüliye min hâzihi'l-benâti bi-şey'in, feahsene ileyhinne, künne lehû sitren mine'n-nâr*) "Kim bu kızlarla mübtela olursa; Allah kendisine bir kız çocuğu verirse, o da onlara iyi davranırsa, cehennemden perde olur."

Biliyorsunuz; erkek çocuğunu erkektir dersin, salarsın sokağa, pek korkmaz. Biraz daha büyürse, verirsin bir yere çırak; gider gelir. Hiç kimse de; "Benim çocuğum akşam çarşıya, pazara gidiyor." diye telaş etmez.

Niye?

"—Erkek çocuğudur." der.

Ama kız çocuğu mektepten yarım saat geç geldi mi evdekilerin etekleri tutuşur, "Vay bizim kız nerede kaldı?" diye yangın basar her tarafını.

Neden? Bu kızla erkek arasındaki farkı gösteriyor. Kızcağızlar zayıf mahlûklardır, kadınlar öyledir. Erkek güçlüdür. Kızın korunacak şeyleri çoktur, gücü azdır. Erkek kendisini koruyabilir. Öyle hasımları da çok fazla değildir. Yine hasımsız insan olmaz, çeşitli tehlikeler vardır ama bizlerinki daha fazladır. Onun için eskiden beri bazı kimseler kız çocuk istememişler.

Bazı olgun kimseler:

"—Allah ne verdiyse pek güzel, hepsi güzel, hayırlı olanı versin." diye düşünmüş.

Kimisi de, "Bir kızın oldu." denilince yüzü biraz değişmiş, yutkunmuş, zor hazmetmiş. Hele hele Arabistan'da bir kız çocuğu oldu mu çok utanırlarmış, çok üzülürlermiş:

"—Âh, bir eksik etekli doğdu. Bu benim başıma belâ oldu. Bundan ne çekeceğim? Kime varacak? Vardığı yerde durumu ne olacak?" Böyle onlara karşı isteksizlik varmış.

Onun için, (*Men übtüliye*) "Kime imtihan olarak kız çocuklar verilmişse..." diyor Peygamber Efendimiz. Muhit, şartlar, geçim zor. Malum eski Araplar; bakmak zor olduğundan, toprağı kazıp

kız çocuklarını diri diri gömerlermiş. Kız çocuk evlenecek, çoluk çocuğu olacak. Bir de eksik etek, himayesi de zor; gittiği yerde de ne olacağı belli değil, hukuku yok vesaire. İslâm geldi onların hukukunu korudu ama o muhitte böyle şeyler olmuş.

Onun için, "Kime kız çocuğa verilir; o da ona iyi davranırsa kendisine cehennemden perde olur, cehenneme düşmemesine vesile olur." buyurmuş Peygamber Efendimiz. Bu; hadîs-i şerifin söyleniş sebebi, sebeb-i vürûdu oluyor.

Dikkatinizi çekerim; Hz. Aişe Vâlidemiz müslümanların başkanı, Medine şehir devletinin reisi, Allah'ın has Peygamberi Muhammed Mustafâ Hazretleri'nin evine birisi geliyor da, bir hurmadan başka verilecek bir şey bulunmuyor. Halbuki devlet reisidir; kendisine esirler, ganimetler, çeşitli şeyler geliyor; isterse biriktirebilirdi. İstese saraylara sahip olabilirdi ama yapmamış. İstese evinde yine bulunurdu. Dikkatinizi çekerim fakirlik değil! Peygamber Efendimiz'in evinde bir şey bulunmaması yarına bir şey saklanmadığından. Yoksa kendisine sürüler gelirdi; koyun sürüleri.

"—Bir sürü de benim evimin devamını, ihtiyacını karşılamak için şurada otlasın!" dese, onun sürüsüne bakacak insan da bulunurdu.

Civar kabilelerden bedevilerden bir tanesi Peygamber Efendimiz'e geldi. O sırada bir ganimet sürü getirilmiş, Beytü'l-mâlin sürüsü öyle duruyor, bedevi şöyle baktı:

"—Ne kadar güzel sürü!" diye beğendi.

Beğendiğini dili ile ifade etti. Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

"—Çok mu beğendin?"

"—Çok güzel bir sürü yâ Rasûlallah, çok güzel bir sürü!" dedi.

"—Al öyleyse, götür!" dedi.

"—Hepsini mi yâ Rasûlallah?"

"—Evet, hepsini götür!" dedi.

Sabahleyin kabilesinden elini sallayarak çıkmış olan şahıs, akşam önüne sürüyü takmış olarak kabilesine geldi.

"—Nedir bu iş, nereden buldun bu sürüleri?" diye sordular.

Dedi ki:

"—Muhammed SAS fakirlikten korkmayan, açlıktan korkmayan insanın verişi ile veriyor, böyle veriyor."

Peygamber SAS Efendimiz'in elinde bir şey olmayışı ondan. Yanında biraz birikmiş bir şey olsa, gece uykusu kaçar, kalkar dağıtır; ondan sonra yatardı.

Şimdi bizim müslümanlığımızı bununla bir mukayese edin, ondan sonra değerlendirin:

Afganistan'da kan gövdeyi götürür, haberimiz yok. Afrika'da kan gövdeyi götürür, haberimiz yok. Uzaklara gitme; bizim memleketimizde nice dağ köyleri, mahrumiyet mıntıkaları vardır, kurtlu sular içerler, yiyecek şey bulamazlar; açlıktan verem olurlar, gıdasızlıktan perişan olurlar. Tahsile gelen şahıs burada yatacak, oturacak yer bulamadığı için memleketine mahrum döner.

Bizim de bir yazlığımız, bir kışlığımız, kat kat elbiselerimiz buzdolaplarımız, kilerimiz, çuvallarımız, nelerimiz nelerimiz vardır. Verecek insan da bulamıyoruz bazen... "Verelim!" diye etrafa bakıyoruz, fakirlerle ahbaplığımız olmadığı için midir, zengin muhitte durduğumuzdan mıdır, yoksa memleketimiz Afrika'ya, Asya'ya göre bolluk içinde olduğundan mıdır, doğru düzgün verecek insan bulamıyoruz.

Verecek kimse de gönlü rahat edecek bir kimseyi bulsun, yine yardım etmek isteyecekler var, onu da bulamıyoruz. Öyleyse çok şükür; memleketimizin bolluğuna da çok şükretmemiz lazım.

Dikkat edin ki yalnız bir hurma bulunuyor; kadıncağız da şefkatinden onu iki çocuğuna bölüştürüyor, kendisi yemiyor.

"—Onlar mânevî bakımından derecesi daha yüksek insanlardı. Onlar mı daha iyi insanlar, biz mi daha yükseğiz?"

Hocam sorulur mu? Onlar Peygamber Efendimiz'in ashabı, Devr-i Saâdet'te yaşamış mübarekler. Biz neden sonra gelmiş insanlarız, hiç mukayese edilir mi?

Niye? Onlar mahrumiyet içindelerdi, biz bolluk içindeyiz.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:

"—Vallahi, ben sizin çok şeye sahip olmanızdan, az şeye sahip olmanıza nazaran daha çok korkarım."

Bolluğu, parayı bulursunuz; namazı, ibadeti, Hakk'a kulluğu

unutursunuz. Sıhhatiniz yerinde, eviniz barkınız yerinde mi camiyi unutursunuz, Ramazan'dan, oruçtan haberiniz olmaz, Allah'tan Peygamber'den haberiniz olmaz, tâ amansız bir hastalık gelinceye kadar; ya bir zelzele, ya bir düşman tehlikesi gelinceye kadar veyahut bir büyük derde giriftar oluncaya kadar. O zamana kadar hiç düşünmezsiniz. Sanki babanızın malı, sizin tapulu hakkınız gibi düşünürsünüz. Başınıza bir sıkıntı gelince, "Aman yâ Rabbi!" dersiniz, kıymeti yok.

Ankara'da bir eve gittim.

"—Hocam, bu evin sahibi şu karşıdaki Siteler'in en zenginidir." dediler.

Dikkat edin, Siteler Ankara'da mobilyacı ve kerestecilerin olduğu kocaman bir semttir. Ahalisi zengindir. Hepsi de hayra koşarlar; cami, dernek yardımları ve saire. Oralarda Ramazan'da "Hayır yapacağım." diye millet dolaşır durur.

"—Bu, sitelerin en zengini, eğer yanılıyorsam ikinci zengini, daha da yanılıyorsam üçüncü zenginidir. Bir hallerini değiştirmediler, tepeden tırnağa müslümanlığı aynen devam ediyor. Helâl olsun. Ne azdılar, ne sapıttılar, ne hak yolu unuttular, ne müslümanlığı unuttular; tevazû ile, aynı halleriyle devam ediyorlar." dedi.

Öyle olursa kıymetli, yoksa nimet içinde Allah'ı unutup, sıkıntı geldiği zaman; "Aman yâ Rabbi!" derse olmaz.

Eskilerden ibret alın, biz onlardan yüksek insanlar değiliz. Allah bize çok vermiş, boynumuzu bükelim, bu kadar ikrama karşılık Allah'a iyi kulluk edelim; insafın gereği budur. Madem en iyi insanlar değiliz; Allah yine en iyi insanlardan daha çok vermiş bize. O halde biz de şükrümüzü çok edelim, ibadetimizi çok edelim!

b. Hastalıktan Şikâyet Etmemek

Bu hadîs-i şerif de Hz. Âişe Validemiz'den. Allah şefaatine nail eylesin… Bizim kızlarımızı, hanımlarımızı da onun yoluna nail etsin… Öyle dindar, bilgin, âbide kimseler olsunlar inşallah... Bir hastalıkla ilgili bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz şöyle

buyurmuş:[126]

مَنْ اُبْتُلِىَ بِدَاءٍ فِى بَدَنِهِ ، أَوْ سَقَمٍ ، فَسُئِلَ: كَيْفَ تَجِدُكَ ؟ فَأَحْسَنَ عَلٰى رَبِّهِ الثَّنَاءَ ؛ أَثْنَى اللهُ عَلَيْهِ فِى الْمَلأِ الأَعْلٰى (الديلمى عن عائشة)

(*Men übtüliye bidâin fî bedenihî, ev sakamin, fesüile: Keyfe tecidüke? Feahsene alâ rabbihi's-senâe, esna'llàhu aleyhi fî'l-melei'l-a'lâ*)

(*Men übtüliye bidâin fî bedenihî*) "Kimin bedeninde çiçek hastalığı olursa, kızamık gibi cilt hastalığı denilen hastalık olursa; (*ev sakamin*) yahut daha başka bir dert, hastalık, illet olursa; (*fesüile*) kendisine hâli sorulursa: (*Keyfe tecidüke*) "Kendini nasıl hissediyorsun?"

(*Feahsene alâ-rabbihî's-senâe*)"Rabbine hamd ü senâsını çok güzel yaparsa; '*El-hamdü li'llâh*, Allah'a hamd ü senâlar olsun, çok iyiyim! Dünden daha çok iyiyim, ağrılarım azaldı, hâlime çok şükür.' gibi güzel şeyler söylerse, Rabbini güzel kelimelerle senâ ederse, Rabbinin nimetlerini anarsa; (*esna'llàhu aleyhi fî'l-melei'l-a'lâ*) Allah da o hasta ama ârif kulunu; 'Şu kulumu görüyor musunuz?' diye Mele-i A'lâ'da metheder."

Bu hadîs-i şeriften çıkan ders nedir?

Hastalık geldiği zaman feryadı basmayın, şikâyeti peş peşe eklemeyin! "Öldüm, bittim, dizim tutmuyor, kalçam koptu, başım çatlıyor…" ve saire, bir sürü şikâyeti peş peşe eklemeyin, sabredin. Beterin beteri vardır, içindeki durumun daha beterinde olan insanlara göre avantajlarını, iyi taraflarını görün; çok şükür deyin.

"—Hocam çok fakirim, çok sıkıntı çekiyorum."

Ne kadar fakir olsak Hindistan'daki, Afrika'daki gibi içecek su bulamayanlar kadar değiliz. Bak sular şırıl şırıl akıyor, kimse hesap sormaz, gidersin içersin. Kuru ekmeği nasıl olsa bulursun.

Eskiden insanlar neler çekmiş! Hâlen dünyanın başka

---

[126] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.629, no:5969; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.341, no:6845; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XLI, s.421, no:45593.

yerlerinde neler çekiyorlar. Kendinden aşağıdakilere bak!

“—Filanca kimsenin adada, Caddebostan’da gül fidanlarıyla donatılmış köşkü var!” deme;

“—Filanca kardeşimin benim gibi gecekondusu bile yok, o kira veriyor üstelik. Benden daha az maaş alıyor, çocukları da şu kadar, beterin beteri var!” de, hâline şükret!

Allah’a hamd et, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin nimetlerini medh ü senâ et ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri seni sevsin. Biraz seven insan, sevdiğinin işlerine tahammül eder.

Eski mâlum hikayeler der: Âşık mâşukun cevrine, sitemine bile sabrediyor. Kerem ile Aslı hikayelerinde sırf “yüzünü görebilsem” diye otuz iki dişini çektirmiş diye yazarlar. Eğer sen de Allah’a iyi kul olmak iddiasında isen Allah’ı sevdiğini ileri sürüyorsan hodri meydan, göreyim bakayım; seviyorsan sabret, takdire razı ol, itiraz etme, nimetini gör, başkalarına nispetle sana verilen iyi durumları gör; ona teşekkür et.

Teşekkür ederse ne olur, şikâyet ederse ne olur?

Kul şükrederse, Allah onun nimetini artırır. Kur’ân-ı Kerîm’de bildirilmiş ki:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm, leezîdenneküm*) “Şükrederseniz, şükrettiğiniz nimeti daha da arttırırım! (*Ve lein kefertüm*) Eğer nimetin kadrini bilmez, küfrân-ı nimette bulunursanız, nankörlük ederseniz; (*inne azâbî leşedîd*) o zaman Cenâb-ı Hakk’ın azabı şiddetli olur, nimeti de alır.” (İbrâhim, 14/7) Kıymeti bilinmeyen nimet elden gider.

Le geliyor; *lâm-ı te’kîd*, sonunda da *nûn-u te’kîd-i sakîle* geliyor. *Leezîdeküm* demiyor, *leezîdküm* demiyor; *leezîdenneküm* diyor. “Muhakkak muhakkak, tereddütsüz artırırım!” demek. Birkaç türlü kuvvetli ifade kullanarak söylemiş. “Şükrederseniz artırırım.” Kàide-i ilâhiye budur.

Küfrân-ı nimette bulunursanız, nimetinin kadrini bilmezseniz o nimet elinizden gider.

“—Neyim var ki hocam? Sırtımdaki bir abadan, başımı

sokacak bir kulübeden başka hiçbir şey yok."

Bir yangın olur o kulüben de elinden gider, o aba da elden gider, bir hastalık verir o iş de elden gider. Allah, Hay Allah hiç kıymetini bilememiş.

Demek ki insanın hiçbir şeyi olmasa bile sıhhat afiyet içinde dolaşması ne güzel şeymiş. "Nedir bu ağrı, ıstırap!" diye insan o zaman sıhhatin kıymetini anlar. Bunlar bildiğiniz şeyler ama sözü uzattım, kusura bakmayın.

Başınıza elem, hastalık gelirse edebinizi muhafaza edin. Allah'a medh ü senânızı, hamd ü senânızı güzel yapın ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi sevip hayırları ihsan eylesin.

c. Nimete Şükür

Câbir ibn-i Abdullah Hazretleri'nden bir başka hadîs-i şerif. Bu hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[127]

مَنْ أُبْلِيَ خَيْراً فَلاَ يَجِدْ إِلاَّ الثَّنَاءَ فَقَدْ شَكَرَهُ ، وَمَنْ كَتَمَهُ فَقَدْ كَفَرَهُ ، وَمَنْ تَحَلَّى بِبَاطِلٍ فَهُوَ كَلاَبِسِ ثَوْبَىْ زُورٍ (خ. عن جابر)

(*Men übliye hayran, felem yecid ille's-senâe fekad şekerehû, ve men ketemehû fekad keferehû, ve men tahallâ bi-bâtılin fehüve kelâbisi sevbey zûrin*)

(*Men übliye hayran*) "Allah kime bir hayır verirse..."

Ama vermek kelimesi kullanılmıyor, *übliye* kelimesi kullanılıyor ki, "imtihan için verilirse" demek. Nimet de imtihandır, nikmet de imtihandır, hastalık da imtihandır, sıhhat de imtihandır. Sana bir hayır verilirse bil ki;

"—Bakalım bu kulum bu hayrı alınca zengin olunca, imkânı bulunca kulluğunu devam ettirecek mi, artıracak mı, eksiltecek mi?" diye imtihan ediliyor.

Bir zaman sonra gidecek, belki gider belki gitmez ama her ne olursa olsun imtihan.

---

127 *Kenzü'l-Ummal*, c.III, s.264, no:6473; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.361, no:45212.

“Kim bir hayırla imtihan olunursa, kendisine hayır verilirse; (*felem yecid ille’s-senâe*) içine hamd ü senâdan ‘*El-hamdü li’llâh*, çok şükür, Allah bana bu hayrı da ihsan etti.’ diye bir duygu dolarsa; (*fekad şekere*) “Şükretmek budur, şükretmiş olur.”

Diliyle söylemese bile; “Yâ Rabbi! Ne büyüksün. Yâ Rabbi! Ben gece gündüz sana kulluk edemiyorum, isyan ediyorum, hatalarım çok; bunu bana yine de nasib ettin, imkân verdin, bu güzelliği verdin, şunu elde ettim, şunu da verdin.” diye içinde Allah’a bir senâ duygusu olursa işte o zaman şükretmiş olur.

(*Ve men ketemehû*) “Kim söylemezse, kim zikretmezse.”

“—O hamd ü senâyı yapmazsa, bir de Allah’ın kendisine verdiği nimeti başkasına söylemezse ‘Allah bana bunu, bunu verdi.’ demezse; (*fekad kefere*) o da küfrân-ı nimette bulunmuş olur.” Dinden, imandan çıkmış mânasına değil de, “Nimetin kadrini bilmedi, nimete küfranda bulundu.” mânâsına…

.

(*Ve men tahallâ bi-bâtılin*) “Bu sebeple kim boş yere süslenirse, kim boş bir şeyle çalım satarsa, kurum satarsa o iki yalan elbise giymiş gibidir.”

Bu söz kapalıca bir söz, bunun mânası şu ki, Allahu a’lem murâd-ı nebiyyihî şu olabilir: *Tahallâ*, süslenmek demek. “Kim bâtıl ile süslenirse...”

Kendisinde yok, var gibi gösteriyor; alim değil, alimlik taslıyor; arif değil, ariflik taslıyor; takvâ ehli değil, yalnız kaldı mı ne haltlar karıştırıyor ama insanlar arasında boynu bükük, gözleri yumulu, takvâ ehli numarası yapıyor. Batıl, boş bir şeyle kendisine bir eda, tavır verip kendisinin dış görünüşünü süslüyor.

Bu nedir? Sanki iki yalan elbise giymiş gibidir. “İki elbise” denmesi eskiden Arapların giyiminin işaretidir. Bir belden aşağısına bir örtü örterlerdi, bir belden yukarısına bir şey giyerlerdi. İşte bu iki parçadan ibaret olduğu için “İki yalancı giyimle giyinmiş gibi olur.” deniliyor. Bu yalan giyimdir; yalan olunca yok gibidir, yok demektir, mânası var.

d. Kâhine Gitmek, Onu Tasdiklemek

Bundan sonra birkaç hadîs-i şerif geliyor. Bu hadîs-i şerifler

kâhinlerle, gayptan haber verecek kimselerle ilgili dört tane hadîs-i şerif. "Peygamber Efendimiz'in hadisi" diye bunların metinlerini birer birer teberrüken okuyacağız. Sonra kısaca izahını vereceğiz, ondan sonra da umumî bir açıklamasını yapacağız.

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri şöyle buyurmuş:[128]

مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

(حم. م. عن بعض أمهات المؤمنين)

(*Men etâ arrâfen, feseelehû an şey'in, lem tukbel lehû salâtün erbaîne leyleten.*)

Ahmed ibn-i Hanbel'de, Müslim'de, Beyhakî'de var. Buyurmuşlar ki:

(*Men*) "Kim ki, (*etâ arrâfen*) çok bir şey bilme iddiasıyla onu meslek edinmiş kimseye giderse."

Arraf, gayptan haber verici, kâhin demek. Gidiyorsun; "Ben koyunumu kaybettim, nerede?" diye soruyorsun; o da gayba ait bir şeyler söylüyor.

(*Feseelehû an şey'in*) "Ona bir şey sorarsa..."

"—Şu neydi, nasıl olacak? Yarınki işim ne olacak? Kaybettiğim şey nerede? Benim bileziklerim geceleyin çalınmış, acaba kim çaldı?"

Köylerde olur; kadının bileziği çalınır, dosdoğru kâhine gider:

"—Kim çalmış?" diye sorar.

O da remil atar, fala bakar, söyler! Bu arrâfa falcı da diyebiliriz. "Senin bileziğini alan uzun boylu, kara kuru biri!" ve saire bir şeyler söyler.

"—Kim böyle kâhine, falcıya gider de ona bir şey sorarsa..."

(*Lem tukbel lehû salâtün erbaîne leyleten*) "Onun kırk gecelik namazı kabul olmaz!" Neden? (*Lâ ya'lemü'l-gaybe illa'llàh*) "Gaybı

---

[128] Müslim, *Sahih*, c.XI, s.273, no:4137; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VIII, s.138, no:16287; Peygamber SAS Hanımlarından.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.749, no:17679; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.364, no:45241.

Allah'tan gayrısı bilmez." O adam sahtekâr, o kadın sahtekâr; hiç inanma!

"—Hocam bazı şeyler oldu!"

Öyle mi diyorsun? Öteki hadisi dinle:

Ahmed ibn-i Hanbel'de, Müstedrek'te Ebû Hüreyre'den rivayeti var. İbn-i Ömer'den ve Câbir ibn-i Abdullah'tan da rivayet edilmiş:[129]

مَنْ أَتَى عَرَّافًا أَوْ كَاهِنًا ، فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ (حم. ك. عن أبي هريرة)

(*Men etâ arrâfen ev kâhinen, fesaddakahû bimâ yekùlü, fekad kefere bimâ ünzile alâ muhammedin*)

(*Men etâ arrâfen ev kâhinen*) "Kim falcıya, kâhine giderse, (*fesaddakahû bimâ yekùlü*) onun söylediği şeyi, "Tamam doğru söylüyor." diye tasdik ederse; (*fekad kefere bimâ ünzile alâ muhammedin*) Peygamber Efendimiz kendisi adını söyleyerek söylüyor: "Muhammed'e indirilene kâfir olmuş olur."

Öyle falla, kâhinlikle, şununla bununla bu iş olmaz, gaybı Allah bilir, istediği kula da bildirir. Fakat her şeyi Allah bilir. Onları tasdik ederse iyi bir durumda olmaz.

Üçüncü hadîs-i şerif:

Burada hem bir kâhine giden ve onu tasdik eden kimse

---

[129] İbn-i Mace, *Sünen*, c.II, s.302, no:631; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.429, no:9532; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.301, no:1873; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.392, no:23994; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.77 no:425; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VIII, s.135, no:16273; Ebu Hüreyre RA'dan.

Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.122, no:1453; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.IX, s.280, no:5408; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.50, no:382; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.V,s.203, no:8490; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.287, no:1944; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.VIII, s.136, no:16274; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.V, s.202, no:8482; Cabir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.749, no:17678; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.364, no:45239.

anlatılmış, hem de başka kusurlar anlatılmış; onları da söyleyelim:[130]

مَنْ أَتَى كاهِناً فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ ، أَوْ أَتَى امْرَأَةً حَائِضًا ، أَوْ أَتَى امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا ، فَقَدْ بَرِئَ مِمَّا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ (حم. عن أبى هريرة)

(*Men etâ kâhinen fesaddakahû bimâ yekùlü, ev ete'mreeten hâidan, ev ete'mreeten fî-dübürihâ; fekad berîe mimmâ ünzile alâ muhammedin.*)

(*Men etâ kâhinen*) "Kim bir kâhine giderse, (fesaddakahû bimâ yekùlü) ve onun söylediğini tasdik ederse..." Bu bir kusur.

Hayızlı bir kadınla olmaz; yıkanacak, temizlenecek ondan sonra helâl olur, o anda olmaz. Sonra Lûtîlik olmaz, arkadan olmaz. Bunlarla beraber zikredilmesi işin ne kadar fenâ olduğunu gösteriyor.

Kâhine gidip de, ona bir şey sorup, ondan sonra; "Tamam, doğru söylüyor." diye tasdik edenin durumu; bak insanı ne kötü insanların durumuna düşürüyor.

"—Hocam bunlar eskiden varmış, şimdi kâhin levhalı bir dükkân görmüyorum."

Görmüyorsun ama yılbaşı gelsin de gör mecmuaları, gazeteleri bir incele, önümüzdeki sene hakkında başı yıldızlı külahlı filanca adam ne demiş, filanca başı hizmetçi gibi bağlanmış kadın ne demiş? Yılbaşı yaklaşsın görürsün bakalım; "Önümüzdeki sene neler olacak?" diye giderler, falcılara sorarlar, yazarlar. Millet de okur:

"—Doğru ya geçen sene de şöyle olmuştu, bu sene de böyle olacak!" derse ne olur?

Müslüman yaptığı işe dikkat edecek.

---

130 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.476, no:10170; Darimi, *Sünen*, c.I, s.275, no:1136; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.748, no:17675; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.365; no:42545.

e. Kâhine Danışan Kimse

Bu da Taberânî'de geçen bir rivayet:[131]

مَنْ أَتَى كاهِناً فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ ، حُجِبَتْ عَنْهُ التَّوْبَةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ؛

فَإِنْ صَدَّقَهُ بِمَا قالَ ، كَفَرَ (طب . عن واثلة)

(*Men etâ kâhinen feseelehû an şey'in, hucibet anhü't-tevbetü erba'îne leyleten; fein saddakahû bimâ kàle, kefera.*)

(*Men etâ kâhinen feseelehû an şey'in*) "Kim bir kâhine giderse ona bir mesele sorarsa; (*hucibet anhü't-tevbetü erbaîne leyleten*) kırk gece tevbesi engellenir, tevbesi kabul olmaz. Tevbesi perdelenir, kırk gece tevbe edemez; tevbe etse de kabul edilmez. (Fein saddakahû bimâ kàle) Eğer doğru söylüyorsun diye söylediğini tasdik ederse; (*kefera*) kâfir olmuş olur."

Kâhine, falcıya inanmak yok! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini, yasaklarını; Rasûlüllah Efendimiz'in tavsiyelerini iyice bilin! Ona göre yıldız falı, kahve falı, bilmem ne falı, şöyle yaptım, böyle yaptım, öyle şey yok.

Bir hikâye ile bunu zihinde perçinleyelim; ondan sonra öbür hadîs-i şerife geçelim:

Haccac zamanında birisi karşısında otururken; o biraz bilgili bir kimseymiş. Haccac eline üç tane çakıl taşı almış, avucu kapalı; demiş ki:

"—Sen böyle şeyleri bildiğini iddia edersin; söyle bakalım avucumda ne var?"

Karşısındaki adam, şöyle biraz düşünmüş;

"—Üç tane çakıl taşı var." demiş.

Ondan sonra o biraz başka tarafa bakarken eliyle arka

---

131 Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XXII; s.69, no:169; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.618, no:5929; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.V, s.202, no:8486; Vâsiletü'bnü Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.749, no:17676; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.365, no:45244.

taraftan bir avuç çakıl almış;

“—Şöyle bakalım, şimdi kaç tane taş var içinde?” demiş.

Karşıdaki düşünmüş, taşınmış, terlemiş, söyleyememiş. Diyor ki;

“—Ey emir, ey komutan! Tahmin ediyorum ki sayısını sen de bilmiyorsun.” demiş.

Haccac;

“—Evet, ben de bilmiyorum. Niye sordun?” demiş.

Adam şöyle cevap vermiş:

“—Efendim, biz bilen bir insanın zihnini okumak suretiyle söyleriz. Sen demin üç tane çakıl taşı aldığını biliyordun, sen bilince benim yaptığım senin zihninden çalmak oldu. Sen bilmeyince o benim için de gayb olur. Bir kişi bildi mi gayb olmaz. Gaybe bizim aklımız ermez.”

Gaybı Allah’tan gayrısı bilmez. Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

قُلْ لاَ يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّماوَاتِ وَالأَرْضِ الْغَيْبَ إِلاّ اللّٰهُ (النمل:٦٥)

(*Kul lâ ya’lemü men fi’s-semâvâti ve’l-ardı’ll-gaybe illa’llàh*) [De ki: Göklerde ve yerde, Allah’tan başka kimse gaybı bilmez.] (Neml, 27/65)

Peygamber Efendimiz ne güzel buyurmuş:

Cebrail AS geliyor, soruyor:

“—Kıyamet ne zaman kopacak?”

Peygamber Efendimiz:

“—Ben Peygamberim, her şeyi bilmem lazım!” diye sözün cevabını hemen vermiyor.

Bakın, ne güzel cevap:

(*Me’l-mes’ûlü anhâ bi-a’leme mine’s-sâili*) “Bu mevzuda kendisine sorulan şahıs, bendeniz demek istiyor, sorandan yani sizden daha bilgili değil.”

Demek ki Cebrail AS da bilmiyor, Peygamber Efendimiz de bilmiyor; bilmediği için bilmiyorum diyor. Peygamber Allah’ın bildirdiği kadarını bilir, bildirmediğini bilmez; yalancı değil, iddiacı değil, kendi aklından bir şeyler söyleyen değil; onun için o rahatlık içinde.

Kur'ân-ı Kerim'de:

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلاَ يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَداً. إِلاَّ مَنْ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ

(الجن:٢٦)

(*Âlimu'l-gaybi felâ yuzhiru alâ-gaybihî ehaden*) [O bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmaz. (*İllâ meni'rtedà min rasûlin*) Ancak, (bildirmeyi) dilediği peygamber bunun dışındadır.] (Cin, 72/26-27)

"Gaybı ancak bildirdiği kimseler bilir, başkası bilemez. Allah'ın müsaade ettiği kimseler bilir." diye âyet-i kerîmeler var.

Sonra başka âyet-i kerîmeler var: Kıyametin saatini kimse bilmez:

لاَ تَأْتِيكُمْ إِلاَّ بَغْتَةً (الأعرف: ١٨٧)

(*Lâ te'tîküm illâ bağteten*) "O size ansızın gelecektir." (A'raf, 7/187)

Öyle apansız gelecek ki, kumaş ölçecek de parasını veremeyecek, gücü yetmeyecek. Onun için, kıyamet için kopmak ifadesi kullanılıyor. Hani "fırtına kopar" filan gibi diyoruz ya "kıyamet kopmak" deniyor. Onun için "hazır olun" diyor.

Birisi Peygamber Efendimiz'e geldi, sordu:

"—Ya Rasûlallah! Kıyamet ne zaman kopacak?"

"—Sen ona ne hazırladın?" buyurdu.

"—Kıyamet yakın hocam, kıyamet alâmetleri görülmeye başlandı, hadîs-i şeriflerde zikredilen birçok alâmeti görüyoruz, hadîs-i şerifin dedikleri çıkıyor!"

İyi, güzel de kıyamet için sen ne hazırladın? Haydi yarın kıyamet kopacak da iyi bir durumda mısın? Borçlarını ödedin mi? Hâlis tevbeni yaptın mı? Günahlardan kesildin mi? Haramlardan kurtuldun mu? Hak sahiplerinin hakkını verdin mi? Namaz, oruç, hac ibadetlerinden eksiklerini, gediklerini tamamladın mı?"

“—Hiçbir şey yapmadım!”
Olmaz ki!

f. İlim Öğrenirken Ölen Kimse

Bu hadîs-i şerifi iyi hatırınızda tutun, sevinebildiğiniz kadar sevinin, müjdeli bir hadîs-i şerif. Enes ibn-i Malik RA’ın rivayet eylediğine göre, Peygamber Efendimiz SAS şöyle buyurmuş:[132]

مَنْ أَتَاهُ مَلَكُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ دَرَجَةُ النُّبُوَّةِ (ابن النجار عن أنس)

(*Men etâhü melekü’l-mevtü ve hüve yatlübü’l-ilme, kâne beynehû ve beyne’l-enbiyâi derecetün vâhidetün, derecetü’n-nübüvveti.*)

(*Men etâhü’l-mevtü*) “Kime ki ölüm gelir, (*ve hüve yatlübü’l-ilm*) o ilim talep ederken, ilim arzusunda, hevesindeyken; (kâne beynehû ve beyne’l-enbiyâi derecetün vahidetün, derecetü’n-nübüvveti) onunla peygamberler arasında derecede bir peygamberlik farkı olur, yani derecesi çok yüksek olur.”

O halde ne yapacağız? İlim öğreneceğiz; dinimizi, Kur’ân-ı Kerîm’imizi öğreneceğiz. Kur’ân-ı Kerîm, Ramazan ayında indi; mukabele ediyoruz, okuyoruz. Fâtihâ’dan haberimiz yok. İmtihan için, okuduğumuz Fâtihâ’nın mânasını etrafınızdaki müslümanlara sorun. Ben sizi biliyor kabul ediyorum, hüsn-i zan ediyorum. Etrafınızdaki başka müslümanlara sorun. Bakalım günde kırk rekâtta, beş vakitte okuduğunuz o Fâtihâ’nın mânasını biliyorlar mı?

Bizim memleketimizin yüzde doksan dokuzu müslüman.

“—Nasıl müslüman?”

Fâtiha’dan haberi yok, helâlden haramdan haberi yok. Hacca gitmiş, sakal bırakmış, boynuna kravatı takmış, başına fötr

---

[132] *Kenzü’l-Ummal*, c.X, s.160, no:28829; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.361, no:45215.

şapkayı geçirmiş, dükkâna oturmuş, içki şişelerini dizmiş… Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!

Dinimizde içki yasak değil mi? İçki şişelerinin yanına da (*Er-rızku ale'llah*) levhasını koymuş. Pek güzel bir levha yazmış, kocaman cam yaptırmış, güzel bir çerçeveyle çerçeveletmiş.

"—Ne demek acaba?"

"—Rızkı Allah verir."

Gelir o insana, nereden gelirse gelir. Alt katta, bodrumun içindeki örümceğe nereden geliyorsa rızkı geliyor. "Rızık Allah'a aittir, rızkı verir; hiç korkmam!" demek.

"—Bu içki şişeleri ne pekiyi?"

"—Bunları koymasam, satmasam müşteri gelmiyor; içki satan dükkânlara gidiyorlar, öteki malları da satamıyorum. Haram olduğunu biliyorum ama mecburen koyuyorum."

"—Hacca gittin mi?"

"—Gittim, üç defa gittim. İki defa havadan, bir defa karadan gittim."

Allah mübarek etsin; haydi çok söz söylemeyeyim ama bu kadarından anlayın, tezatlı müslüman olmayacağız. Bir tarafı yanıyor bir tarafı dönüyor, bir tarafı sıcak bir tarafı soğuk, bir tarafı harap bir tarafı mamur; ne biçim iş! İki tarafı da mamur olsun, iki tarafı da harap olmasın; müslüman oldu mu tam müslüman olsun. İnsan helâlden yesin. Helâller yetmiyor bize. Her zaman onu söylerim helâller yetmiyor mu bize? Yetiyor artıyor bile.

"—Hocam ne kadar çok helâl var. Niye insan illa gidip bir haramın yanına çöküyor? Başka içecek bir şey kalmadı da illa haramla mı zıkkımlanacak?"

Dün akşam bir arkadaşın iftarından geldik, arabayla Yenikapı'dan girdik, oradan dolaştık caddeye çıkacağız. Etrafıma baktım, kaç tane güzel giyimli bey varsa sallana sallana gidiyorlardı. Bastığı yere bir basıyor, bir daha basıyor, bir defa daha sallanıyor; hele birisinin elinde otuz üçlük bir tesbih gördüm; püsküllü Erzurum taşı tesbih, sallım sallım sallanıyor, ayakta duramıyor.

Ramazan bugün yahu! İnsafın yok mu? Tesbihi eline almış,

Ramazan akşamında içmiş, ayakta duracak hâli yok; ne hale düşmüş. Ne hale düşmüşüz, nasıl düzelecek?

Buraya gelse benim şu sözümü duyar. Ben meyhaneye gidemem, o da buraya gelmez; o zaman bağlar koptu. O zaman o yuvarlansın gitsin, ben de bu tarafta yürüyeyim. Bu da doğru değil. İnsanın gönlü el vermiyor.

Niye dört başı mamur memleketimizin her ferdi, hepsi cennetlik insanlar olmasın? Tepeden tırnağa evliyâ memleketi olsa ne olur? Hiç hak hukuk yenmese, her taraf tertemiz olsa, sokaklar pırıl pırıl, ticaret namuslu, herkes kanaatkâr, aileler mutlu olsa, içkiler içilmese, vücutlar sıhhatli olsa, yuvada karı koca birbirine dövmese sövmese, hıyanet gadir olmasa, her şey güzel olsa şöyle gözümüzü kapayıp da rüyada görür gibi hayal ettiğimiz gibi olsa ne olur?

Çok âlâ olur. Rüya ama bu ideal ise bunu yapmak için gayret sarf edeceğiz.

Sonra bunlar bizim kardeşlerimiz. Sarhoş kardeşim ne yapayım? Allah ıslah etsin. Ramazan'dan haberi yok; meyhaneye girmiş "Akşam keyif yapacağım." diye içki içmiş. Adını sorsam ya Ali diyecek, ya Hüseyin diyecek, ya Veli diyecek, ya Ahmet diyecek; Peygamber Efendimiz'in ismini söyleyecek. İsmi o. Ne olacak? Bu kardeşim tehlikede; bunu kurtarmak benim vazifem.

Bazı kahraman insanlar duyuyoruz... Aman yangın çıktı, ahşap üç katlı binada. İkinci katta üç çocuk kaldı. Zavallı ateşlerin içine dalıyor, yanan merdivenlerden yukarı çıkıp çocukları kucaklayıp getiriyor.

Neden? Yanmasın bu yavrucaklar. İşte bu yangın mânevî bir yangın. Araştırın; bunların babaları, dedeleri ya vaizdir, ya müftüdür, ya hocadır, ya hacıdır, ya şehittir. Memleketimiz hep öyleydi; hepsi mazlum çocuklarıdır. Kimisi Bulgaristan'dan göçüp gelmiştir, kimisi Kırım'dan göçüp gelmiştir, diyar-ı gurbetlere düşmüştür. "Düşmanlar memleketini istila etti." diye babaları dinini korumak için buraya göç etmiştir. Burası müslüman diyarı, buraya geleyim. Ama çocuklar başka tahsil görmüştür veya tahsil görmemiştir, cahil kalmıştır, kötü alışkanlıklar edinmiştir. Yanıyor işte "Ahşap konağın içinde, müslüman kardeşlerimiz yanıyor." diyeceksiniz, bunlardan kaç tanesini kurtarabilirsek kâr;

siz de kurtaracaksınız, biz de kurtaracağız. Yazık böyle giderse cehenneme düşecekler.

Ramazan'da içki içenin, sallana sallana evine gidenin evinde de hayır olmaz. Evine gidecek, hanım açacak ağzını; "Hani aybaşıydı, -aybaşında herkesin parası bol - hani eve yiyecek getirecektin. Yine mi içtin herif?" diyecek; o onu dövecek, çocuklar bakacaklar anası babası kavga ediyor; "Demek ki bu hayat kavgadan ibaretmiş." diyecek. Ne çocukta terbiye kalacak ne evde muhabbet kalacak, her şey mahvolacak. Onun için bunları kurtaracağız; nasıl kurtaracaksak kurtaracağız, çare arayacağız, hile düşüneceğiz, hîle-i şer'iyye düşüneceğiz, bir çare bulacağız, arayacağız; her birimiz bir insanı kurtarsak bir hayat kurtarmış oluruz.

"—İşte hocam, şu kardeş var ya, bu bir kere boğaza, denize düşmüştü, boğuluyordu. Geceleyin hiç kimse de yoktu; ben ceketimi çıkardım, pantolonumla denize atladım, bu adamı denizden kurtardım. Bu şimdi benim sayemde yaşıyor."

Ötekisi de;

"—Evet, onun sayesinde yaşıyorum, ona hayatımı borçluyum, ne emrederse yapmaya hazırım."

İnsan birisini kurtardığına böyle sevinir; kurtulan insan da kurtarana böyle bağlanır. Bunların imanları, dünyaları, âhiretleri gidiyor, bunları kurtaracağız kardeşler; hep beraber.

Bizim İskenderpaşa Camii'nin bu kadar kalabalık olduğuna, dinleyenlerin yer bulamayıp da ayakta kaldığına aldanmayın, memleketi yangın sarmış durumda. Bu kardeşlerin hepsi müslüman evlatları; bu diyarlara müslüman olarak gelmiş ehl-i tevhîdin, Allah'ın dinine hizmet eden kimselerin torunları… Bunları kurtarmak hem o dedelerine hayırdır, hem kendilerine hayırdır. Elbirliğiyle çalışacağız, paraları vereceğiz, paraları sarf edeceğiz.

Hepimiz sarf edeceğiz, başta ben sarf edeceğim. Benden görecekler; "Bak hoca böyle yapıyor." diyecekler, arkasından gelecekler. Ben para toplamaya çalışıp da ötekilere sarf edeyim dersem olmaz; hepimiz elbirliği yapacağız, başkası yapsın demeyeceğiz, kendimiz atılacağız.

Bakın üzülerek söyleyeyim; dobra dobra dedim ki; “Burası hanımlar için doğru dürüst bir hâle gelsin. Camimizde hadis okunuyor, güzel yer olursa başka şeyler de okunur.”

Bazı arkadaşlar getirdiler kimisi çıkardı, biliyorum işçi kardeşim on bin lira verdi: “Hocam yan tarafın alınması için kullanın!” dedi. Kimisi beş bin lira verdi, intikal ettirdik. Ama yine sanıyorum, hanımlara şöyle tertemiz, fayans döşeli, güzel, abdest alacağı, güzelce oturup da şu vaazı, Peygamber Efendimiz’in hadislerini dinleyeceği bir güzel yer sağlayamadık.

Bu kadar cemaatiz. Ülkenin en münevver cemaati, en güzel duygular sahip insanları olarak yapamadık. Ramazan geldi kadınlar nerede namaz kılıyor, bilmiyorum. İskenderpaşa’da hatimle namaz kılınıyor, hacı teyzemiz; “Ben de gideyim, hatimle kılayım.” dese boynumuz bükük, utancımızdan gözümüz yerde; bir yer sağlayamadık. Ne deseler hakları var.

g. Bir Müslümanı Sevindirmek

Peygamber Efendimiz’den Hz. Ali rivayet etmiş:[133]

مَنْ أَجْرَى اللهُ عَلَى يَدَيْهِ فَرَجاً لِمُسْلِمٍ ، فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ كَرْبَ الدُّنْيَا

وَالآخِرَةِ (خط . عن الحسن بن على)

(*Men ecra’llàhü alâ yedeyhi ferecen li-müslimin, ferreca’llàhu anhü kürebe’d-dünyâ ve’l-âhireh*)

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:

(*Men*) “Şol kimse ki, (*ecra’llàhü alâ yedeyhi ferecen li-müslimin*) Allah onun ellerinden bir müslümana ferahlık akıtmış, onun vasıtasıyla bir müslümanı feraha çıkarmış, sıkıntıdan sevince ulaştırmıştır; (*ferreca’llàhu anhü kürebe’d-dünyâ ve’l-âhireh*) Allah böyle hayra vesile olmuş kimseyi dünya ve âhiret

---

[133] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.174, no:3229; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.365; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.781, no:43083; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XLI, s.367, no:45255.

sıkıntılarından feraha çıkarır; dünyada sevindirir ve âhirette gönlünü hoş eder.”

Bir daha söyleyeyim:

“—Allah’ın kendi elleri vasıtasıyla müslümanlara sevinç verdirdiği kimseleri, müslümanları sevindirecek işleri yapan kimseleri, Allah da dünyada ve ahirette sevindirir.”

Yana yakıla bunu bir kaç defa daha söyledim. Buradaki hadisler karşımıza geldikçe el açarız, dualar ederiz, kulak versek yanımızdaki ne dualar ediyor?

“—Yâ Rabbi! Köşk ver, sıhhat ver, cenneti ver; huriler olsun, ırmaklar aksın, bahçeler, güller olsun.”

Hep güzel şeyler, hep sevindirecek şeyler isteriz;

“—Dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver.” deriz.

Diyoruz ama bu işin yolu var. Sen diyorsun ama ya verir, ya vermez. Mevlâ’nın bileceği bir şey, sebepsiz de verir.

Peygamber Efendimiz burada bir yol gösteriyor:

“—Sen bir müslümanı sevindirirsen, Allah da seni dünyada ve ahirette sevindirir.”

Mükâfat için o şartı koşmuş. Sen müslüman kardeşinin gönlünü hoş edeceksin, onun sıkıntısını feraha tebdil edeceksin ki, Allah da sana dünyada ve ahirette sıkıntılarını giderecek haller nasib etsin, sıkıntılarını feraha tebdil etsin.

Buna dikkat edeceğiz, hediyeleşeceğiz, birbirimizin yardımına koşacağız, hayırlarda yardım edeceğiz, sıkıntılarına koşacağız, elbirliğiyle her şey olur.

Herkes beşer lira çıkarsa ölmez; öbür tarafta bir yetim kızcağızın düğünü yapılır, o parayla o da sevinir gider, bir ev sahibi olur; filanca bir çocuk işe yerleştirilir, bir iş kurmuş olur. Böyle elbirliğiyle muhabbetli cemaat olacağız, kardeşlerimizi kayıracağız, onları sevindireceğiz ki, Allah da bize dünya ve âhiretin hayırlarını versin… Onun için başkalarına hayır yapmaya alışalım!

h. İmanın Kemâle Ulaşması

Ebû Dâvûd, Taberânî ve İbn-i Hibban’ın Ebû Ümâme RA’dan

rivayetiyle Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[134]

مَنْ أَحَبَّ لله ، وأَبْغَضَ لله ، وأَعْطَى لله ، ومنعَ لله ، فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الإِيمَانَ

(حم. عن معاذ بن أنس ؛ د. ض. عن أبي أمامة)

(*Men ehabbe li'llâhi, ve ebğada li'llâhi, ve a'tâ li'llâhi, ve menea li'llâhi, fekadi'stekmele'l-îmâne*)

(*Men ehabbe li'llâhi*) "Kim Allah için severse, (*ve ebgada li'llâhi*) Allah için buğz ederse; (*ve a'tâ li'llâhi*) Allah için verirse, (*ve menea li'llâhi*) Allah için vermezse, men ederse; (*fekadi'stekmele'l-îmân*) muhakkak o kimsenin imanı kemâle ulaşmıştır."

Her yaptığını Allah için yapıyor.

"—Neden seviyorsun bunu?"

Sevdiğini Allah için seviyor, kızdığına Allah için kızıyor.

"—Allah'ın yolunda gitmiyor ki; müslümanlara eza cefa ediyor, nesini seveyim? Benim için, istediği kadar dünyayı devirse kıymeti yok."

Müslümanları üzüyor diye Allah için kızıyor. Allah için veriyor, Allah için alıyor; her yaptığı işte Allah'ın rızasını, hoşnutluğunu düşünüyor. İşte imanın en genel, en umumî kaidesi budur.

İnsanın çok fazla bilgisi olmasına lüzum yok; bu kitapları herkes okuyamaz, bu bilgileri herkes öğrenemez. Ben bile ancak şimdi bunları okur hâle gelmişim, bu merhaleye gelinceye kadar kaç sene harcadığımızı bilseniz, yirmi dört sene üniversitede, dört sene de tahsil, yirmi sekiz ondan önceki özel çalışmalarımız; insan ancak birazcık okuyup da söyleyecek hâle geliyor. Her şeyi bilemeyiz ama esasları öğrenirsek yeter:

"—Allah için vereceksin, Allah için alacaksın, Allah için

---

[134] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.291, no:4061; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.134, no:7613; Taberani, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.II, 223, no:1260; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.358, no:35875; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.295; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.268, no:310; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.10, no:24677; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.380, no:45328.

seveceksin, Allah için kızacaksın."

"—Filanca adama kızıyorum."

"—Neden kızıyorsun?"

"—Geçen gün bana; 'Böyle etme komşu, gel bu Ramazan'da oruç tut!' dedi, benim işime karıştı."

"—İşte orada kızmaya hakkın yok! Adam doğru söylemiş; hatta senin onu sevmen lazım!

"—Çok sinirime dokunuyor, sakalını çok fazla uzatıyor."

Yahu sakalı onunla Mevlâsı arasında bir şey. Peygamber Efendimiz şöyle el tutamı kadar olsun buyurmuş, onun için uzatmış sakalını… Sen hep kısa sakallara alışmışsın, tıraşlanmış kimselere alışmışsın; kusur sende biraz.

"—Hocam, tam sıcak havada saf bağladık, ferah ferah namaz kılacaktık arkadan birisi geldi, aramıza girdi, sıkıştırdı beni, sinirlendim."

Sinirlenme, safların sık olmasını Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş:

"—Saflar gevşek olursa şeytan aradan geçer, muhabbet az olur." diyor.

Onun için doğru bir şey duyduk mu seveceğiz, doğruyu sevmeyi öğreneceğiz; acı da olsa doğruyu söylemeyi, sevmeyi öğreneceğiz; "Allah razı olsun!" diyeceğiz.

Ebû Ali el-Fâramedî KS, bizim silsilemize mensup hocalarımızdan, zât-ı muhteremlerden bir evliyâ. Allah'ın has kullarından bir zât-ı muhterem. Selçuklu sultanlarından birisinin huzuruna gidermiş, galiba Sultan Sencer'in yanına. Sultan ayağa kalkarmış, onu karşılarmış, getirirmiş, tahtına oturturmuş. O da karşısında talebe gibi diz çöker, dururmuş. Ebû Ali el-Fâramedî Hazretleri de kaşlarını çatarmış, epeyce nasihat edermiş.

Bir başka muhterem zât var, gıybet olmasın diye adını söylemeyeceğim, ölmüş gitmiş. O kimse de eserler yazmış, alim bir kimse… Bir ara sultana söz takıştırmış:

"—Ben bunca alimim, bunca bilgim var, şu mevzuda şöyle kitaplar yazdım, sen bana bu iltifatı yapmıyorsun. Biz huzuruna geldik mi el pençe divan duruyoruz, sen sultansın diye ödümüz patlıyor, kenarda titreyerek duruyoruz; bu ümmî bir kimse sen

bunu uzaktan karşılıyorsun, tahtına oturtuyorsun, önünde el pençe divan duruyorsun, bu muamele reva mı? Ben alimim bana yapmıyorsun, o ümmî ona yapıyorsun!”

Ötekisi ümmî değil ama, bu alim kendini daha yüksek yere koyuyor. Sultanın cevabı çok hoşuma gidiyor:

“—Siz ben ne söylersem tasdik ediyorsunuz, bu zât benim kusurlarımı söylüyor, benim düzelmeme sebep oluyor, benden korkmuyor; ‘Bu yaptığın hata. Sultanım, aman böyle yapma, âhiretin mahvolur.’ diye benim hatalarımı dobra dobra söylüyor. Onun için buna hürmet ediyorum.” demiş.

Ne sultanmış, Allah rahmet eylesin, kendisini azarlayan kimseye daha çok itibar ediyor. Onun için içinizdeki mevkî makam sahipleri kardeşlerimiz, benim bu vaazlarımı dinleyen çok yüksek kimseler var. Sonra kayıttan dinleyenler bana darılmasın, kimseye bir kasdım garezim yok. Herkesten daha hor, daha hakir olduğumu kabul ediyorum, hadîs-i şerifleri söylüyorum. Birisi Allah’ın emrini söyleyecek; kim söylerse... Allah bizi vasıta etmiş,

onu söylüyorum, kimse darılmasın. Hakkı söyleyen kimseye darılmaca olmaz.

Eğer hakkı söyleme imkânı darılmak, azarlamak ve cezalandırmak suretiyle engellenirse, o memleket harap olur, hak rahat söylenebilmeli ki haksızlık yok olsun, hakîmlik hâkim olsun. Hak söylenemiyor, herkesin ödü patlıyor; falanca adam deveyi hamuduyla yutmuş, rüşvetin âlâsını daniskasını yemiş, memleketi sömürmüş, kimse "gık" diyemiyor. Olmaz, böyle olmaz!

Hangi mevkide olursa olsun haksızlık yapan birine söz söylenebilmeli.

Bir hocaefendiyi ziyarete gittik, çok gezdiğimiz bir ülke, haydi adını vermeyeyim. Diyor ki;

"—Orada şeriat hâkim; güya, 'Hırsızlık yapanın elini keserler.' derler ama prens olursa milyonlar çalana bir şey demiyorlar."

Peygamber Efendimiz olmaz demiş. "Vallahi benim kızım Fatıma bile yapsaydı elini keserdim!" diye buyurmuş. Hz. Fatıma Validemiz yapmaz, yapmaz ama Peygamber Efendimiz; "Eğer yapsa onu da cezalandırırım." demiş.

Demek ki adam kayırmaca yok; hakkı tutmak var, haklı olmak var. Eğer böyle olursa, iyilik hâkim olur, iyiler hâkim olur, her şey düzelir. Gık diyemezsek, ses çıkaramazsak, hürriyet olmazsa, tahammül olmazsa; o zaman haksızlıklara bir şey denilemediği için haksızlıklar devam eder, memleket perişan olur, hiçbir iş doğru yürümez. Ne idare doğru yürür, ne adalet doğru yürür.

Onun için, en kıymetli şeylerden birisi insanların dobra dobra, açık ve hür olarak söz söyleyebilmesidir.

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:[135]

---

[135] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.527, no:4344; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:2174; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1329, no:4011; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.19, no:11159; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.551, no:8543; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.352, no:1101; Hàmidî, *Müsned*, c.2, s.331, no:752; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.247, no:1286; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.358, no:1448; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.305; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1330, no:4012; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.282, no:8081; Taberânî, *Mu'cemü'l*-Evsat, c.II, s.166, no:1596; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.93, no:7581; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.248, no:1288; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.480, no:3326; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.176; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.337, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.370; Ebû

أَفْضَلُ الْجِهَادِ ، كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ (د. ه. عن أبي سعيد ؛ حم. ه. طب. عن أبي أمامة ؛ ن. عن سمرة ؛ حم. ن. هب. ض. عن طارق مرسلا)

RE. 76/11 (*Efdalü'l-cihâd, kelimetü hakkın inde sultànin câir*.) "Cihadın en üstünü, zâlim iktidar sahibinin karşısında hak sözü söylemektir."

Ne güzel! Alimler hakkı söylemekten korkmayacak.

İşte bizim işimiz böyle zor... Allah sizlere de bizlere de gayret kuvvet versin... Cümlemizi daima hayrı söyleyip, hayrı tutanlardan eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

03. 06. 1984 - İskenderpaşa Camii

Ümâme RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.161, no:4209; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.314, no:18850; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.435, no:7834; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.230, no:123; ed-Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ'*, c.I, s.238, no:427; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.421, no:2939; Tàrık ibn-i Şihab Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.64, no:5511 ve c.XV, s.923, no:43588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.172, no:457; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.198, no:3981.

16. KİM ALLAH'I SEVERSE...

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ *muhammedin ve âlihî ve sahbihî* ecmaîn... *Ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...*

Emmâ ba'd. Fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbullah... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'atün, ve külle bid'atin dalâletün, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ ، أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ ؛ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ ، كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ (حم. خ. م. ت. ن. عن عائشة ، وعن عبادة)

RE. 396/8 (*Men ehabbe likàa'llàhi, ehabbe'llàhü likàehû; ve men kerihe likàa'llâhi kerihe'llàhu likàeh*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, cümlenizin üzerine olsun... Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını size *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce evvelen ve hasasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS hazretlerinin ruhu için ve onun âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için;

Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için ve hassaten eseri te'lif eylemiş

olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin cümlesinin ruhları için:

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabasının ruhları için; biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyup ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

……………………..

a. Kim Allah'a Kavuşmayı İsterse

Dersimizin başında metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif; Ahmed ibn-i Hanbel'de, Tirmizî, Buhârî, Neseî, İbn-i Hibban'da ve çok kaynaklarda mevcut. Enes ibn-i Mâlik RA, Hz. Âişe validemiz, Ebû Mûsâ el-Eş'ârî, Ebû Hüreyre RA gibi muhtelif râvîlerden rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Hazretleri şöyle buyurmuşlar:[136]

---

[136]Buhàrî, *Sahîh*, c.XX, s.165, no:6026; Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.183, no:4844; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.229, no:986; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.373, no:1813; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, cV, s,316, no:22748; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.604, no:1962; Taberânî, *Mu'cemül-Evsat*, c.III, s.188, no:2882; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.402, no:2756; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s37; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.279, no:3009; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.13, no:3235; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.413, no:2679; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:574; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.94, no:184; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.XX, s.166, no:6027; Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.187, no:4848: Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.231, no:7301; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.477, no:3173; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.266, no:431; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.186, no:4847: Neseî, *Sünen*, c.VI, s.371, no:1811; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.420, no:9434; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.603, no:1960; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.II, s.606, no:907; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s36; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.278, no:3008; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.202, no:158; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7925; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.15, no:1075; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.184, no:4845; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.230, no:987; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.316, no:4254; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.375, no:1815; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.207, no:25769; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.604, no:1964; Taberânî, *Mu'cemül-Evsat*, c.I, s.196, no:624; Begavî, *Şerhü's-*

مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ ، أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ ؛ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ ، كَرِهَ اللهُ

لِقَاءَهُ (حم. خ. م. ت. ن. عن عائشة ، وعن عبادة)

RE. 396/8 (*Men ehabbe likàa'llàhi*) "Kim Allah'ın likàsını severse, (*ehabbe'llàhu likàehû*) Allah da onun likàsını sever. (*Ve men kerihe likàa'llàhi*) Kim Allah'ın likàsından istikrah ederse, istemezse, onu sevmezse; (*kerihe'llàhu likàehû*) Allah da onun likàsından istikrah eder, onu istemez."

Likà, mülâkat mânasına, müfâale bâbından; iki kişinin, iki şeyin birbiriyle karşılaşması; karşılaşmak, yüz yüze gelmek demektir. Meselâ büyük adamlar gidip birisi ile bir konuşma yapıyor; ona mülâkat yapmak deniyor; karşı karşıya geçti, konuştu mânâsına…

Karşı karşıya geldiği zaman insanın ilk görünen tarafı da yüzü olduğundan *likà* aynı zamanda çehre mânasına gelmiş. *Meh-likà*, görünüşü ay yüzlü olan demektir.

Likà burada mülâkat mânasına gelen mastardır. "Kim Allah'a kavuşmayı isterse, Allah da ona kavuşmayı ister. Kim Allah'a kavuşmayı istemezse, Allah da ona kavuşmayı istemez." mânasına geliyor.

Allah'a kavuşmak nasıl olacak?

İle'l-masîr, *ile'd-dâri'l-âhireh*. "Âhiret yurduna gitmek, bu

---

Sünneh, c.III, s38; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.280, no:3010; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.716, no:1320; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.111, no:225; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.265,no:430; Abdürrezzak, *Musannef*, c.III, s.587, no:6759; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.26, no:39; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.107, no:12066; Taberânî, *Mu'cemül-Evsat*, c.III, s.282, no:3155; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.469, no:3877; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.178, no:8882; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.905, no:1591; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IXX, s.391, no:919; Taberânî, Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, c.III, s.95, no:1865; Muaviye ibn-i Ebû Süfyan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.565, no:42196-42198; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLXI, s.378, no:45323-45327.

dünyadan göçüp âhirete varmayı istemek.”

“İşte bunu isterse, Allah da onu özler, ister. Kim bunu istemezse, ‘Aman bu dünyada kalayım, ölmeyeyim, âhirete göçmeyeyim.’ diye bucak bucak kaçarsa, Allah da ona kavuşmayı istemez.” diye hadîs-i şerîfte bildiriyor.

Müslüman iyice bir düşünürse; çok dikkatli bir tarzda, hakikaten kalbi imanla dolu olan bir kimse şöyle imanın ışığında bir güzelce düşünürse âhiretin daha güzel olduğunu anlar. Âhirette müslüman cennete gidecek.

Cennet mi güzel dünya mı güzel?

Elbette cennet daha güzel… Dünyada lezzetler ve elemler birbirine karışık; insan bazen hoş hadiselerle karşılaşır sevinir, bazen üzülür. Bu dünya hayatı böyle gelir, böyle gider. Bazen yorulur, bazen dinlenir. Bazen karnı aç, bazen tok olur. Burada karmakarışık…

Neden? İmtihan olsun diye.

İmtihanda herkese aynı soru gelmez, çeşit çeşit gelir. Birisine tabiatına göre şu tarafından gelir, ötekisine tabiatına göre öbür tarafından gelir; herkese eşit soru gelme mecburiyeti yoktur. Dünya imtihanlarında bile böyle, herkesin durumuna göre imtihan olur. Allah onu değerlendirir.

Burası imtihan dünyasıdır; meşakkatler, sıkıntılar vardır. İnsan keyifli keyifli yaşayıp dururken keyfi bozuluverir, işi düzgün giderken bozuluverir, hastalanır, hiç gamı tasası yokken başına bin bir türlü belalar yağmaya başlar, üzülür, üzüntülere gark olur, perişan olur; bu dünya böyle... Âhiret böyle değil; âhirette iyilikler bir tarafa kötülükler bir tarafa ayrılmıştır. İkisi arası tamamen farklıdır. İyilikler cennette toplanmıştır; Allah’ın lütufları, keremleri, ihsanları, hayırları cennette toplanmıştır. Kahrı, gazabı, şerler de cehennemde toplanmıştır.

Onun için mü’min, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni sever; Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin dinini sever. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin Kur’an’ını, kelamını, ahkâmını, yolunu, haramını, helâlini sever. Haramını haram olarak kabul eder; “Çekildim yâ Rabbi! Sen bunu haram sayıyorsun.” Helâlini de helâl diye sever; “Bak bunu helâl etmişsin.” diye helâlini alır, haramından uzak durur. Müslüman

böyle.

Böyle yaşayacağız. Ondan sonra âhirete göçeceğiz. Âhirete göçmek de güzel; Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne kavuşacağız. Ne güzel! Kur'ân-ı Kerîm'de: buyuruyor:

وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ (الأنبياء:٣٥)

(*Ve ileynâ türceùn*) [Sonunda bize döndürüleceksiniz.] (Enbiyâ, 21/35) "Gelişiniz banadır!" diye buyruluyor.

Güzel bir tarzda gidecek insan… Ne kadar güzel, nihayet hasretlik çektiğimiz şeylere kavuşacağız, dostlara kavuşacağız.

Sahâbe-i kirâmdan biri vefatı anında can çekişirken, canı hulkuma geldi. Kızı;

"—Ah babacığım!" dedi, ağladı, üzüldü; "Vah, yazık babacığıma!" dedi.

"—Yazık deme! Ben vefat eder etmez sevdiklerime kavuşacağım, Rasûlüllah'a kavuşacağım! Diğer kâmil müslümanlara kavuşacağım, bana yazık deme!" dedi.

İyice düşünürsen, ölüm kötü bir şey değil; bu dünya hayatının mihnetlerinden kurtuluş, buralardan terhis…

İnsan askerlikten terhis olmayı sevmez mi? Askerlikten terhis gibi bir şey…

Artık imtihanın sonu, imtihanı da başarıyla vermişsen tamam bitti, artık mükâfat almaya gidiyor; böyle tatlı.

Onun için müslüman âhireti sever, âhirete rağbet eder, âhirete hazırlanır, âhireti kazanmaya çalışır. Bu dünyanın fâni olduğunu bilir; fâni lezzetlere gönlünü bağlamaz.

Yunus Emre ne kadar tatlı söylüyor:

Biz dünyadan gider olduk,
Kalanlara selâm olsun!
Bizim için hayır dua,
Kılanlara selâm olsun! [137]

---

[137] Şiirin tamamı şöyle:

Ne kadar rahat söylüyor. Neden? İmanlı insan böyle söyler. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, “Düğün Gecem” demiş.

“Şeb-i Arûs” diye neyi kasdediyor? Vefâtı gecesini öyle tâbir etmiş, öyle adlandırmış. Öleceği geceye ne diyor? Düğün gecem…

Neden düğün, bayram? Allah’ın huzuruna gidecek. İşte insan böyle kâmil bir imana sahip oldu mu, bu duygulara erdi mi, Allah da onu sever, Allah da ona kavuşmayı sever.

Bir insan da aksine günahkâr, öbür tarafa giderse cezayı çekecek, onun korkusunu hissediyor, tadını hissediyor, başına gelecekleri biliyor ve hiç ölmek istemiyor.

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ، ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (الجمعة:٨)

Biz dünyadan gider olduk,
Kalanlara selâm olsun!
Bizim için hayır dua,
Kılanlara selâm olsun!

Ecel büke belimizi,
Söyletmeye dilimizi,
Hasta iken halimizi,
Soranlara selam olsun!

Tenim ortaya açıla,
Yakasız gömlek biçile,
Bizi bir asân vech ile,
Yuyanlara selâm olsun!

Selâ verin kasdımıza,
Gider olduk dostumuza,
Namaz için üstümüze,
Duranlara selâm olsun!

Miskin Yunus söyler sözü,
Yaş doludur iki gözü,
Bilmeyen ne bilsinbizi,
Bilenlere selâm olsun!

(*Kul inne'l-mevte'llezî tefirrûne minhü feinnehû mülakîküm*) De ki: Sizin şu firar edip kendisinden kaçtığınız ölüm var ya, muhakkak sizi bulacaktır. (*Sümme türeddûne ilâ-àlimi'l-gaybi ve'ş-şehâdeti*) Sonra da görüleni ve görülmeyeni bilen Allah'a döndürüleceksiniz de, (*feyünebbiüküm bimâ küntüm ta'lemûn*) o size bu dünyada ne işlemişseniz, bütün yaptıklarınızı haber verecektir." (Cuma, 62/8)

Allah-u Teàlâ Hazretleri soracak:

"—Ey kulum! Böyle yapmadın mı, böyle etmedin mi? Kimse görmedi mi sandın?"

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ

(المؤمنون:١١٥)

(*E fehasibtüm ennemâ hâlaknâküm abesen ve enneküm ileynâ lâ türceùn*) "Siz kendinizi abes yere mi yaratıldınız sandınız, bize dönmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minûn. 23/115) diye Kur'ân-ı Kerîm'de kâfirlere böyle hitap eder.

İnsanlar istemeyince Allah da onları istemez; "İstemem o kulu!" diye O da onu sevmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri râdiyeten merdiyyeten kullarından eylesin.

Ne demek? Bir âyet-i kerîmede öyle buyuruyor:

يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ. ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً. فَادْخُلِي فِي عِبَادِي . وَادْخُلِي جَنَّتِي (الفجر:٢٧-٣٠)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh*) "Ey mutmainne olan nefis! (*İrciî ilâ rabbiki râdıyeten merdıyyeten*) Sen ondan razı, o senden razı olarak Rabbi'ne dön! (Fecr, 89/27-28)

Râdıyeten; kişinin ruhu Mevlâ'sından hoşnut, razı… *Merdıyyeten*; Mevlâsı da ondan razı… Ne güzel bir kavuşma, ne hoş bir hal!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bu dünyada emirlerine uyup, yasaklarından kaçınıp, onun istediği şekilde yaşamayı nasip etsin… Huzuruna da sevdiği, razı olduğu bir kul olarak, "Gel kulum!" diye iltifat edilerek, davet edilerek gitmeyi nasip etsin… Buna çalışalım, gerisi boş!

Babam, Hocam Mehmed Zâhid Kotku Rh.A'in en son sözlerini şöyle anlatıyor:

"—Dünya boş, şeyhlik boş, müridlik boş, her şey boş; bütün iş Allah'ın sevgili kulu olabilmekte!"

Şekilde takılıp kalma, kapının dışında durma; içeri gir, öze er, hakikatini anla! Cevizin dış kabuğu tahta gibidir, içi tatlıdır; içini elde etmeye çalışmak lâzım! Sonunda pişman olacağın işi işleme…

Ömür bitti, "Keşke böyle ömür geçirmeseydim." diyor insan. "Ah, keşke gençlik geri gelseydi." diyor. Yaşlılar böyle diyor. Ey gençler, haberiniz olsun!

لَيْتَ الشَّبَابُ يَعُودُ يَوْمًا

(*Leyte'ş-şebâbü yeùdü yevmen*) "Ah keşke, şu gençlik geri dönse..."

Siz gençsiniz, ihtiyarladığınız zaman, "Gençliği boşa geçirdik." demeyin! Yaşlılar böyle diyor, kitaplar böyle yazmış.

"—Delilik çeşit çeşit; heveslerin peşinde, 'Şunu elde edeceğim, bunu elde edeceğim.' diye ömrün defterini dürdüm." diyor.

Hep öyleyiz, hep ömrümüzün defteri dürülüp duruyor. Allah hayırlarla geçirmeyi nasip etsin…

Bir hayır yapabildin mi, bir kimsenin gönlünü hoş edebildin mi, haramlara bulaşmadan yaşayabildin mi, helâlleri işleyebildin mi, Allah'ın rızasını güdebildin mi, kollayabildin mi, insanların üzerinde hakkını bırakmadan hareket edebildin mi, senin yakana yapışacak insan bırakmayabildin mi? Önemli olan bu...

Yoksa şunu üzmüşsün, bunu kırmışsın, buna vurmuşsun, buna sövmüşsün...

Bakın, evlat ana babadan kaçacak, ana baba evlattan kaçacak.

Ana baba evladına vururken dikkat edecek. Sonra evlat büyür, büyür, babam beni çok dövmüştü der; her şeye çok dikkat etmek lazım. Onun için bu hesabın düşüncesi ile hayatı dikkat ederek geçirmeli. Küçük hesapları bırakalım; ufak tefek, ince ince hesapları, kinleri, gazapları…

Az önce şurada namaz kıldım, kendimden utandım. İçimden neler geçiyor, ne üzüntüler geçiyor; birisi bana şöyle yaptı, ona üzülüyorum; ötekisi böyle yaptı buna üzülüyorum.

Namazda bunları düşünmeye değer mi?

Fâni dünya; ne yaparsa yapsın, ne gelirse elinden ardına koymasın, ne olacak, iki paralık ömür.

Yoksulun birisi, fakir, bîçâre birisi; evi yok, barkı yok, üstüne giyecek elbisesi yok; dışarıda korkunç bir ayaz varmış, tir tir titriyor. Ne yapsın? Hamamın ocak kısmına gitmiş; odunların konulduğu, küllerin atıldığı kısma yatmış, yani hamamın külhanına yatmış. Öbür tarafta da hamamın suyu ısınacak diye isli paslı odun yanıyor ya, orada da sıcaklık var. Dışarının ayazından kendini korumuş. Küllerin üstünde yatmuş, uyumuş. Bîçare ne yapsın, evi yok, barkı yok, üstüne giyecek kürkü, elbisesi yok. Yatmış. Ertesi gün olmuş, gün aydınlanınca dışarıya çıkmış bakmış ki karşıda bahçesinin içinde çiçeklerin, ağaçların, zevk ve safanın olduğu bir konak var. Balkonunda bir efendi, sırtına kat kat samur kürkleri giymiş, üşür mü? Her tarafı kürklü...

Ötekisi seslenmiş:

شب تنور گذشت و شب سمور گذشت

Şeb-i tennûr güzeşt ü şeb-i semmûr güzeşt.

“Tandırda, küllerin arasındaki gece de geçti, samurların arasında senin öyle yumuşak yumuşak yattığın gece de geçti.” İkisi de geçti.

“Samurlu gece de geçti, tandırdaki gece de geçti.” Bitti.

Allah, rızasına uygun yaşamayı nasip etsin... Gözünüzü açın, Allah’ın rızasına uygun hareket etmeye çalışın! Helâl lokma

yemeye dikkat edelim, hayırlı işler yapmaya çalışalım! Birisi size kötülük ederse, "Ben de ona karşılık vereceğim!" diye uğraşmayın. Bu ömür; kötülüklere kötülükle muamele etmekle harcanacak kadar geniş değil; siz hayır yapın!

Yıkanlar hâtır-ı nâşâdımı yâ Rabbi, şâd olsun!
Benim için nâmurâd olsun diyenler, bermurâd olsun!

"Şu benim şâd olmadık gönlümü yıkanlar şâd olsun; benim için, 'Muradına eremesin, başına şu gelsin, bu gelsin!' diyenler muratlarına ersinler."

Nasıl olsa Allah'ın huzuruna gideceğiz.

Ziya Paşa'nın dediği gibi:

Ya bister-i kemhâda, ya vîrânede can ver,
Çün bây u gedâ hâke beraber girecek.

"İster atlas döşekte, ister viranede can ver; herkes o kara toprağın altına girecek." Kabir sorgusu, azabı veya sefası orada başlayacak.

Kaç sene yaşayacağız?

Şimdiye kadar yaşadığımızı saymazsanız, bundan sonra otuz sene, kırk sene, elli sene. Ne kadar yaşarsan yaşa… Yetmiş sene bitecek; şimdiye kadar kırk sene yaşamışsak o da geçecek. Sonra elimiz, ayağımız tutmamağa başlayacak; bize gülecekler, kolumuzdan tutacaklar, yürütecekler, "ihtiyarladı" diyecekler. Bir gün de; (*İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn*) deyip, ölüp gideceğiz.

Elinde gücün kuvvetin varken hayır yap; sonra elin ayağın titrerken olmuyor. İhtiyarlık gelmeden gençliğin kadr ü kıymetini bil! Hastalık gelmeden sıhhatin kadr ü kıymetini bil! Fakirlik gelmeden elindeki imkânın, zenginliğin kadr ü kıymetini bil. Meşguliyetler üstüne çullanmadan geniş zamanın kadr ü kıymetini bil! İlim öğren, hayır işle, ömrünü Allah yolunda geçir! Allah'a sığın; kötülüklerle uğraşacak kadar uzun değil ömür…

b. Yemekten Önce ve Sonra El Yıkamak

Bu hadîs-i şerîf; Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet edilmiştir.

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[138]

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُكْثِرَ اللهُ خَيرَ بيتِهِ ، فَلْيَتوضَّأْ إِذَا حَضَرَ غِذَاؤُهُ وإِذَا رُفِعَ

(ه. عن أنس)

396/9 (*Men ehabbe en-yüksira'llàhü hayra beytihî, fe'l-yetevedda' izâ hadara gızâühû ve izâ rufia.*)

"Kim evinin hayrının çok olmasını, Allah'tan evinin hayrını artırmasını isterse, yemeği önüne gelmeden önce ve kaldırıldıktan sonra vudù' etsin, abdest alsın!"

Bu abdestten murat; iki ihtimal var; birisi şer'î yıkanmak, namaz için aldığımız gibi abdest almak; ikincisi ellerini yıkamak. Biz bu ikinciyi yapıyoruz; yemeğe başlamadan önce elimizi yıkıyoruz. "Pislik, toz, toprak, leke gibi bir şey kalmasın." diye kalkarken de yıkıyoruz.

Büyük ihtimal bu, elin yıkanmasıdır. Murad, abdest almak da olur. İhtiyaten sofraya abdestli oturursunuz; kalkınca da abdest alırsınız, o da güzel olur, evinizin hayrı artar, Allah evinizin hayrını artırır. Temizlik; hayırların artması, bereketlerin artması için bir vesiledir. Onun için dinimiz her vesilede temiz olmayı emretmiş.

Bizim dedelerimiz pak insanlardı; onların sokakları böyle değildi. Köroğlu'nun; "Delikli demir çıktı, mertlik bozuldu." dediği gibi, belediyeler çıktı, çöpçüler çıktı, şimdi herkes;

"—Evimin önünü çöpçüler süpürsün!" diyor.

Onun için, sokakların pisliğinden geçilmiyor. Eskiden herkes hadîs-i şerife uygun olarak evinin önünü temizlerdi; sokaklar çiçek gibiydi.

Geçen gün bir şey duydum da çok dikkatimi çekti; eskiden de duymuştum ama unutmuştum, yeniden hatırladım: Dedelerimiz beyazdan gayrı elbise giymeyi ayıplarlarmış. "Koyu renk elbise

---

[138] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.471, no:3251; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.68, no:5806; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.243, no:40765; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XLI, s.373, no:45287.

giyiyor, kiri belli olmayacak elbise giyiyor.” diye ayıplarlarmış. “Dobra dobra bembeyaz giyecek, temiz olduğu görülecek.” diye düşünürlermiş. Kiri belli olmayacak şekilde renkli elbise giymek ayıpmış. Dedelerimizin temizlik anlayışına bakın! Çiçek gibi bembeyaz, tertemiz…

Ne medeniyet kaybetmişiz, nasıl bir medeniyet gelmiş geçmiş, ne kâmil insanlar gelmiş, bu hadislerle terbiye olmuş insanlar gelmiş geçmiş. Şu hadislerle, bu Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmıyla terbiye olmuş; böyle bir nezaket âbidesi, birer kahraman olan insanlar gelip gitmiş. Sonra biz böyle kalmışız;

“—Bir zamanlar arslanların cevelan ettiği sahalarda, şimdi topal tilkiler dolaşıyor.” dediği gibi.

c. Cennet Bahçelerini İsteyen Zikrullahı Çoğaltsın!

Bu hadîs-i şerîf de zikrullahla ilgili. Zikirle ilgili çok hadîs-i şerîfler var; onlardan bir tanesi de bu okuduğumuz hadis. Râvîsi Muaz ibn-i Cebel RA. Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[139]

مَنْ اَحَبَّ اَنْ يَرْتَعَ فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ ، فَلْيُكْثِرْ ذِكْرَ اللهِ

(ش. طب. عن معاذ بن جبل)

RE. 396/10 (*Men ehabbe en yertea fî riyâdı'l-cenneti, fe'l-yüksir zikra'llàh*)

“Kim cennet bahçelerinde safa sürüp tenezzüh etmek isterse, Allah'ı zikretsin! Kim cennet bahçelerinde gezinmek, tenezzüh etmek, safalı seyrangâhlık etmek dilerse, Allah'ın zikrini çok eylesin.”

Bunun iki mânası var: Birinci mânası; “İnsan bu dünyada zikrettiği zaman, sanki cennette gibi olur.”

---

[139] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.157, no:326; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.302, no:30070; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.438, no:1887; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.370, no:45272.

Başka bir hadîs-i şerif var; Peygamber Efendimiz orada:[140]

إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ ، فَارْتَعُوا ! قَالُوا : وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ ؟ قَالَ:
حِلَقُ الذِّكْرِ (حم. ت. هب. عن أنس)

(*İzâ merartüm bi-riyâdı'l-cenneti, fe'rteù*) "Sizden biriniz cennet bahçelerine uğrarsa, orada gezinsin, safa sürsün, o bahçeden faydalansın!" buyurmuş. (*Kàlû*) Demişler ki: (*Ve mâ riyâdu'l-cenneh*) 'Cennet bahçeleri nedir ya Rasûlallah?'

(*Kàle*) Bu konudaki üç hadîs-i şeriften birisine göre buyurmuş ki: (*Hıleku'z-zikri*) 'Zikir halkalarıdır. Cennet bahçeleri, *Allah Allah* denilen, *Lâ ilâhe illa'llàh* denilen zikir meclisleridir.'"

Diğer bir rivayette:[141]

قَالَ: مَجَالِسُ الْعِلْمِ (طب. عن ابن عباس)

(*Kàle; Mecâlisü'l-ilm*) "İlim meclisleridir." buyurmuşlar. Meselâ, şu meclis cennet bahçesi oluyor; belli olmaz.

Başka bir rivayette de:[142]

قَالَ الْمَسَاجِدُ(ت. عن أبى هريرة)

(*Kàle: El-mesâcidü*) "Mescidlerdir." buyurmuşlar.

---

140 Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.415, no:3432; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.150, no:12545; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.398, no:529; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6500; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.155, no:3432; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6500; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Deylemî. *Müsnedü'l-Firdevs,* c.I, s.268, no:1044; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.437, no:1882; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c. IV, s.81, no:2820.

141 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.95, no:11158; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.138, 28695; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.82, no:2821.

142 Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.414, no:3431; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.651, 20739; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.82, no:2822.

Peygamber Efendimiz; “Benim evim ile minberim arasında cennetin bahçelerinden bir bahçe var, onun esrarı var.” buyurmuş. Mecaz da olabilir, hakikat de öyle olabilir. Demek ki insan cennet bahçesinde oluyor; ruhunu alırlar, cennetin bahçesine götürürler.

İkincisi; “Sen zikrullahla meşgul olursan, Allah seni sever, seni cennetine koyar da, âhirette cennet bahçelerinde dolaşırsın.” O mânâya da geliyor; ikisi de doğru.

Birincisinin doğruluğuna da hadîs-i şerif söyledim: Rasülüllah Efendimiz zikir meclislerine, Kur’an okunan meclislere cennet bahçesi demiş. Böyle ilim meclislerine, Allah denilen, zikrullah yapılan meclislere cennet bahçesi demiş. Onun için birinci mâna da doğru…

Allah’ın zikrini dilimizden düşürmeyelim, tevbe istiğfarı çok edelim! Onların her birinden;

Bir kez Allah dese aşk ile lisân,
Dökülür cümle günah misli hazân.

Bir kere Allah dese, günahları sapır sapır dökülür; her birinden ayrı ayrı sevaplar, güzellikler hâsıl olur. İnsanın zikirleri; cennetin süsleri, çiçekleri, ağaçları, yeşillikleri, safâları olur. Ne kadar çok Allah’ın zikriyle, fikriyle meşgul olursa, âhirette onun cennetteki yeri o kadar güzel ve süslü olur.

Onun için, Allah’ın zikriyle çok meşgul olalım! Hele Ramazan ne güzel… Sabahtan akşama kadar ne diye gıybet ve dedikodu ile vakit geçiririz? Sabahtan akşama kadar zikredelim, vaktimizi boş geçirmeyelim, yolda yürürken, işimizde, otururken kalkarken hep zikrullahla meşgul olalım.

Zikrullahla ilgili hiç kimsenin itiraza mecali olamayacak kadar fazla miktarda hem âyetler var, hem hadîs-i şerîfler var. Allah’ın zikrinizi dilinizden düşürmeyin, kalbinizden eksik etmeyin!

d. Dünyayı Seven Ahiretine Zarar Verir

Bu hadîs-i şerîf Müstedrek’te, Ahmed b. Hanbel’de, İbn-i Hibban’da, Beyhâkî’de var. Ebû Mûsâ el-Eş’arî Hazretleri’nden rivayet edilmiş. Hocamız; “Ahmed ibn-i Hanbel’in ricali güvenilir

kimseler” diye kayıt düşmüş.

Bu hadîs-i şerifte Allah ve Allah’ın Rasûlü SAS Efendimiz dünya ve âhiretle ilgili bir tavsiyede bulunuyor:[143]

مَنْ أَحَبَّ دُنْيَاهُ أَضَرَّ بِآخِرَتِهِ ، وَمَنْ أَحَبَّ آخِرَتَهُ أَضَرَّ بِدُنْيَاهُ ، فَآثِرُوا

مَا يَبْقٰى عَلَى مَا يَفْنٰى (حم. ك. حب. ق. عن أبي موسى)

RE. 396/11 (*Men ehabbe dünyâhü edarra bi-âhiretihî, ve men ehabbe âhiretehû edarra bi-dünyâhü, feâsirû mâ yebkâ alâ mâ yefnâ*)

“Kim dünyasını severse, âhiretini zarara uğratır. Kim âhiretini severse, dünyasını zarara uğratır.”

“Gözünüzü açın, âgâh olun, aklınızı başınıza devşirin! (*Feâsirû mâ yebkâ alâ mâ yefnâ*) Bâkî olanı elden kaçana, fâni olana tercih edin!”

Evliyâullahtan birisinin sözünü hatırladım:

“—Dünyayı ve âhireti beraber yürütmeye çalıştım, bir türlü yürütemedim. Sonunda dünyayı terk ettim, âhirete rağbet ettim.” diyor.

İkisi bir arada yürümüyor.

Dünya ne demek?

Dünya deyince, gözümüzün önüne meridyenli, paralelli yer küresi, arz geliyor. Dünya bu demek değil; dünya *el-hayâtü’d-dünyâ* demektir. İçinde bulunduğumuz şu hayat, şimdiki hayatımız, buradaki hayatımız, bu âlemdeki hayatımız… Âhiret de *el-hayâtü’l-âhireh* demektir, öbür âlemdeki hayatımız. İki âlem var; birisi şu anda içinde bulunduğumuz âlem, ötekisi ölümden sonra varacağımız âlem. Buna “dünya” derler, bize yakın

---

[143] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.412, no:19712; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.343, no:7853; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.370, no:6308; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VII, s.288, no:10337; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.486, no:709; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.258, no:418; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.198, no:568; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.197, no:6146; *Câmiü’l-Ehàdis*, c.XLI, s.377, no:45314.

olduğundan, “yakınlık” kelimesiyle ilgili bir tabir. Ötekisi “sonraki hayat” demektir.

Kim şimdiki hayatını severse; “Aman rahat edeyim, param pulum çok olsun, köşküm arabam olsun, kaymak, bal, çörek yiyeyim, herkes bana hizmet etsin, ben keyif çatayım.” derse, bu dünyayı tercih ederse âhiretini zarara uğratır. Kolay olmaz; bu dünyalığın devşirilmesi, elde edilmesi çok zordur. Haramlara bulaşmadan, yalan söylemeden, günahlara dalmadan kazananlara ne mutlu. Şöyle kazançlarına bakın, -geçen gün bir yerde de konuştuk- faizsiz iş yapmak mümkün değil, çok zor; işte nasıl olacak bilmem.

Âhiretini seven dünyasını zarara uğratır; namaz kılar, oruç tutar, vazifesini yapar, şöyledir, böyledir derken dünyevî bazı şeylerden mahrum kalır. Kazancı o kadar çok olmaz, belki o duygularından dolayı işinden çıkarırlar; böyle şeylere uğrayabilir. Âhiretini seven, âhiretini tercih eden dünyadan biraz zarara uğrayabilir.

Peygamber Efendimiz bakın arkasından ne buyurmuş?

Elâ, “Gözünüzü açın!” demek. *Elâ* edât-ı tenbîhtir; “Gözünüzü açın, dikkat edin, aklınızı başınıza devşirin!” demektir. “Bâkî olanı da fâni olana tercih edin!”

Hangisi bâkî? Âhiret… Hangisi fâni? Dünya…

Peygamber SAS Efendimiz; “Âhireti dünyaya tercih edin!” diyor.

“—Hocam, sözünüzün bir izahı, bir kurtuluşu, bizi kurtaracak bir tarafı yok mu?”

Yok…

Kendisi de hayatı boyunca hep âhireti tercih etmiş, dünyaya hiç rağbet etmemiş, dünyanın sıkıntılarına razı olmuş:

“—Bir gün tok, iki gün aç olayım yâ Rabbi! Bulduğumda sana şükredeyim, bulamadığımda sabredeyim!” diye kendisi öyle istemiş.

Yine Peygamber olmak şartıyla; güçlü kuvvetli bir hükümdar olmakla sıradan bir insan olmak arasında muhayyer bırakılmış; kendisi bu hâli tercih etmiş. Hasır üstünde yatmış; eline yüzüne hasırın izi çıkmış, bir rahat döşeği olmamış, bir bol malı olmamış,

köşkü sarayı olmamış. Vakti harplerle, sıkıntılarla uğraşmakla geçmiş. Çok kere açlığından karnına taş bağlamış. Birisi gelmiş bağladığı sıcak taşı göstermiş, o da kaldırmış; "Benim karnımda da var." demiş. Çünkü eline geçeni depo etmemiş, dağıtmış; hayır ve hasenât olarak vermiş. Bu hususta söylenecek sözler çoktur.

Peygamber Efendimiz âhireti tercih etmemizi tavsiye ediyor. Sizin de önünüzde yol çatallaştığı zaman; "Dünyevî bakımdan menfaat var, böyle yaparsan sevap var; acaba dünya menfaatini mi tercih edeyim, yoksa âhiret sevabını mı tercih edeyim?" diye karar vermek durumunda olursanız âhireti tercih edin, bakın Peygamber Efendimiz böyle tavsiye ediyor. Sevabı tercih edin, dünyayı bırakın.

Dünyanın fâni menfaatini alıp da âhiretiniz zarara uğradığı için ah vah demeyin, diz dövmeyin. Çünkü:[144]

شَرُّ النَّدَامَةِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ (القضاعي عن عقبة بن عامر)

(*Şerrü'n-nedâmeti yevme'l-kıyâmeti*) "Pişmanlıkların en fenâsı, kıyamet günündeki pişmanlıktır." "Keşke ömrümü böyle geçirmeseydim!" pişmanlığı.

İbrâhim AS da daima öyle yapmış; "Önüme iki taraflı iş çıktığı zaman daima âhireti tercih ettim." buyurmuş. Aç mı kaldı, açık mı kaldı? İbrahim AS o kadar zengindi, ovalar dolusu sürüleri vardı. Allah yine verir; verirse de kendi bilir vermese de kendi bilir. Biz dünyada, âhirette hayır isteriz; ne dilerse öyle yapar, neylerse güzel eyler. Ama Allah yolunda giden, âhireti isteyen insanlar mahrum oluyor sanmayın; Allah onlara da veriyor, ezelde nasıl taksim olmuşsa veriyor, hiç mahrum bırakmıyor. Nasıl olduğu bilinmiyor, geliyor.

---

144 Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.269, no:1337; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.371, no:3659; Ukbetü'bnü Àmir RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.296, no:35694; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.343, no:702; Zeyd ibn-i Hàlid el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1367, no:43587, 43595, 44391; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.527, no:1541.

Ben sanırdım ki hacca zenginler gider. Nice zengin insan gidemezken bizim mahallede temiz kalpli, fukara birisi; evde yiyeceği azığı, katığı yok, herkesten evvel hacca gitti.

Nasıl gitti? Allah nasip ederse, isterse, murad ederse, esbabını halk eder. Bir zenginin nazar-ı dikkatini çekmiş, "Bu ağzı dualı mübarek insanı götüreyim!" demiş, almış götürmüş. Herkesten önce gitmiş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın gönlüne bakar; şekline, mevkiine, boyuna posuna bakmaz ki, dilinin lafazanlığına bakmaz ki, kalbinin temizliğine bakar. Karşı karşıya geliyorsun, yüzüne karşı gülüyor; dış tarafı koyun gibi yumuşak, içinden kurt gibi; seni bir tenhada kıstırsa parçalayacak.

Âhireti tercih edin, dünyayı boş verin! "Dünyayı boş verin!" sözünü yanlış anlamayın. İnsan sabahtan akşama kadar dünya için çalışır, yine de âhiret adamı olabilir; niyeti iyi olur, âhirete yönelik olur. Yoksa "Terk-i dünyâ edin!" demek istemedim. "Dünyayı bırakın, dükkânı kapatın, işi bırakın, ondan sonra bir köşeye çekilin, Allah gönderir." demek istemedim. Sakın ha, sonra "Hoca böyle dedi." demeyin!

"—Karşınıza iki ihtimal çıktığı zaman, sevap tarafını tercih edin; günah tarafına meyletmeyin, âhireti tercih edin! Âhirette bir gün hesap vereceksiniz, ona göre hareket edin!" dedim. Yoksa, "İşi gücü bırakın!" demedim.

Çalışmak da, yaptığı işi güzel yapmak da sevaptır. Çünkü cemiyet hayatı, iş bölümüne dayanır. Herkes işini güzel yaparsa, hiç bir yerde aksama olmaz. Belediyeler güzel çalışsa, yollarda hiç çukur olmaz. Çöpçüler güzel çalışsa, hiç bir yol tozlu topraklı olmaz. Talebe güzel çalışsa, hiç kimse sınıfta kalmaz. Hoca güzel öğretse, her talebe geçer.

Herkes vazifesini güzel yapacak. Vazifeyi Allah rızası için iyi niyetle, güzel yaparsa, her anı hayır ve ibadet olur. İbadeti yalnızca namazla olur sanmayın, camide olur sanmayın! İnsan iyi niyetle bir dul insanın yardımına koşarsa, bir yetimin yetişmesine vakit sarf ederse, 'Merde namerde muhtaç olmayayım, şuradan helâl kazanayım; hem kendim helâlimden yiyeyim, hem çoluk çocuğuma yedireyim, hem de başkasına yedireyim!" derse, o da

hayır olur.

Doğru sözlü tüccar, sıddîklarla beraber olacak. Allah ona da sevap verecek. Peygamber Efendimiz de ticaret yaptı, yanlış anlamayın, ama niyet âhiret olacak.

Dünya neye benzer? Dünya ummana benzer.

İnsanın gönlü neye benzer? İnsanın gönlü deniz üzerindeki gemiye benzer. Gönlüne dünya girerse, doldurursa batırır. Geminin içine su girdi mi, denizin dibini boylar. Geminin içine su girmeyecek.

Geminin ayakta durmasının sebebi nedir? İçinde su olmamasıdır. İçinde su olduğu zaman, batıyor. Bir yerden su almaya başladığı zaman, batıyor. Kalbinize, gönlünüze dünya sevgisi girmeyecek:[145]

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

(Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîeh.) "Her hatanın kaynağı, başı, başlangıcı sebebi dünya sevgisidir."

Bu dünya sevgisi çıkacak, âhiret sevgisi gelecek, Allah rızası düşüncesi gelecek.

Bizim bayrağımız nedir? Bizim elimize on metre uzunluğunda, seksen santim üzerinde bir beyaz bez verseler; "Bunun üstüne sloganını yaz; senin istediğin nedir?" deseler bizim sloganımız, sözümüz, pankartımız, üstüne yazacağımız yazı:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî, ve rıdàke matlûbî*) "Yâ Rabbi, benim maksudum sensin ve ben senin rızanı kazanmak istiyorum!" olurdu.

---

145 Beyhakî, *Şuabü'l-İman,* c.VII, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.VI, s.388; İbn-i Asàkir, *Târih-i Dimaşk,* c.IIIL, s.428; Hz. İsÂ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.412, no:1099; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XXXXI, s.326, no:45030.

Bütün işimiz öyle olacak. Aldığımızı Allah rızası için alacağız, verdiğimizi Allah için vereceğiz; sevdiğimizi Allah için seveceğiz, kızdığımıza Allah için kızacağız; her işimizi Allah'ın rızasına göre yapacağız. Bunu demek istedim.

e. Babasının Dostlarını Ziyaret Etmek

İbn-i Ömer RA rivayet eylemiş. Bu hadîs-i şerif insanın babasına karşı vazifeleriyle ilgili. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[146]

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَصِلَ أَبَاهُ فِي قَبْرِهِ، فَلْيَصِلْ إِخْوَانَ أَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ

(ع. حب. عن ابن عمر)

RE. 396/12 (*Men ehabbe en yesıle ebâhü fî kabrihî, felyesıl ihvâne ebîhi min ba'dihî*)

(*Men ehabbe*) "Kim ki severse... (*En yesıle ebâhü fî kabrihî*) "Kim kabrinde yatan babasına kavuşmayı, onunla görüşmeyi isterse, severse; (*felyesıl ihvâne ebîhi*) babasının arkadaşlarını ziyarete gitsin! (*Min ba'dihî*) Ondan sonra..."

Demek ki insan babası öldükten sonra baba dostlarını bırakmayacak.

Birisini anlattılar, babası vefat edince adres defterini almış, bütün adreslere telefon açmış:

"—Ben filancanın oğluyum, babamın defterinde sizin isminizi gördüm, her ne kadar sizinle tanışmıyorsam da tanışmak isterim. Babamın dostusunuz, çünkü babamın defterinde isminiz var." demiş.

"Böyle yapan kimse sanki kabirde babasını ziyaret etmiş gibi olur, sevindirmiş olur." Onun için, baba dostlarını bırakmayın!

---

[146] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.175, no:432; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.37, no:5669; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.44; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.539, no:5680; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.465, no:45464; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.319, no:8506.

Genç bir insan yaşlı bir insanla ahbaplık eder mi? Eder. Gencin ahbaplığı hürmet yoluyla olur. Hürmet edersin, gidersin, elini öpersin, ziyaret edersin, duasını alırsın, nasihatini dinlersin olur, baban da memnun olur, kabrinde şâd olur. Dinimiz ne kadar çeşitli yönlerden ahbaplıkları canlı tutmayı tavsiye ediyor.

f. Ömrünün Uzamasını İsteyen Kimse

Hz. Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz'in sözünü rivayet eden, damadı Hz. Ali. *Allah'ın Arslanı* diye lakaplanmış. Hayber fatihi, Hz. Ali Efendimiz rivayet etmiş:[147]

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمْرِهِ ، فَلْيَتَّقِ اللهَ ، وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

(كر. عن علي)

RE. 396/13 (*Men ehabbe en yümedde lehû fî umrihî, felyettakı'llâhe, ve'lyesıl rahimehû*)

(*Men ehabbe en yümedde lehû fî umrihî*) "Kim ki ömrünün uzatılmasını istiyorsa Allah'tan korksun ve akrabalarıyla bağlantısını, akraba ziyaretlerini sürdürsün."

Ömrün ziyadeliği hususunda birçok hadîs-i şerîfler var. Ömrün bereketi artıyor belki de... Bilmiyoruz Allah-u Teàlâ Hazretleri her nasıl oluyorsa ömrümüzü uzatıyor, Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş.

İnsanın ömrünün uzaması nedir?

Bu hadîs-i şerife göre şartlardan bir tanesi, Allah'tan korkmak; sakınarak korkmak. Havf değil, ittikà...

İttikà ne demek? Çekinmek, sakınmak demek.

"—Ben Allah'a isyan edersem başıma dünyanın ve âhiretin

---

147 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.229, no:13425; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.189, no:1766; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVIII, s.361, no:4593; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.595, no:5867; Hz. Ali RA'dan.

şerleri üşüşür. Ben Allah'a âsi gelirsem Allah beni sevmez; hayırlardan, lütuflardan mahrum kalırım. Aman Allah'a itaat edeyim!" diye sakınmaya, çekinmeye takvâ, ittikà derler.

"Ömrünün artmasını isteyen Allah'tan korksun; (*ve'lyesıl rahimehû*) ve sıla-i rahim yapsın!"

Sıla-i rahim yapmak ne demek?

Sıla-ı rahim; insanın akrabalarıyla alâkasını sürdürmesi demek ama, bu sıla-ı rahimin bir şekli de gözetmek, mâlî bakımdan gözetmek…

"—Filanca halazâdem fakir, şuna para vereyim; filancası yoksul, ona şunları götüreyim, vereyim; Ramazan geliyor, bayram geliyor aman mahrum kalmasınlar." diye maddî ikram, para pul, eşya neyse vermek suretiyle gözetmektir ki, güzel olanı da budur.

Diğer bir şekli de ziyaret etmek:

"—Erzincan'da benim bir akrabam var, otobüse atlayayım, onu ziyaret edeyim."

Bu da güzel, muhabbetin artmasına sebep olur. Konya'da, İzmit'te tanıdığım var, onu ziyarete giderim; bu da sıla-ı rahimdir. Ötekisi daha tatlıdır; maddî bakımdan da bir hediye verip onun ihtiyacını gidermek. İki tür güzellik vardır: Hem gidiyorsun onu veriyorsun, sıla-ı rahim yapan bir insan olarak ecir kazanmış oluyorsun; hem de hayır hasenât yapmış bir insan oluyorsun. İki türlü faydası vardır. Onun için akrabayı hem maddî bakımdan, hem mânevî bakımdan gözetelim, ziyaret edelim; onlarla irtibatı kesmeyelim!

Her zaman cevapladığım, bize sık sorulan bir soru vardır:

"—Akrabam açık saçık bir insan, ona da mı gidip geleyim?"

Sen de onun yanına giderken açılıp saçılacaksan, ona benzeyeceksen, gitme! Onun yanına gittiğin zaman tutuşup yanacaksan, ateşten uzak dur! Ama yine merhaba deyip, alâkayı devam ettirip, hak yoluna davet edebilirsin.

"—Bak bizim dedemiz şöyle muhterem bir kimseydi; senin yaptığın olmaz." demek sûretiyle, yahut dolaylı yolla olabilir.

Veya "Ben hiçbir şey demeyeyim, benim hâlimden ibret alsın, benim hanımın kapalılığını görsün, haremlik selamlık oturduğumuzu görsün, tatlı tatlı gönlünü alayım, hiçbir şey

demeyeyim, bana hayranlık duysun, İslâm'a gelmiş olsun." dersin; bu da olabilir.

Bazen dobra dobra söylediğin zaman ters tesir yapar. Bir şey söylemezsin, o hâliyle anlarsa daha iyi olur, kendim yaptım sanır, kendi kendime yola geldim zanneder. Sen ona sessiz sedasız iyilikte bulunursun, alâkanı devam ettirirsin, gittikçe düzelir.

Kötülerle de alâkayı kesmeyin, iyi tarafa çekmeye çalışın ki onun da sevabı vardır. Zaten böyle yapmadığımız için durum çok fena oldu.

Dün Bakırköy'e çağırdılar. Otomobille çarşısından, pazarından geçip Bakırköy camiine geldik. Yanımdakilere dedim ki:

"—Bakın, dışarıda müslüman var mı?"

Çarşıdan, pazardan geçiyoruz ya çok işlek bir pazar yeri olmuş, cumartesi günü kaynıyor. Memurluk filan da yok. Giyime, kuşama, hâle, tavra şöyle bir baktık, nüfus kağıtlarından kontrol etmedik ama pek müslüman göremedik. Bir iki tane başörtülü müslüman gördük;

"—Şurada müslüman kılıklı bir insan var." dedik.

Yaşlı bir teyze başını örtmüş, japone kollu bir kızı koluna takmış. Ya kızı, ya gelini, ya kardeşi; o açık, bu yaşlısı kapalı. Tersi olması lazım; yaşlı açık olsa kim bakacak, asıl gencin kapanması lazım! Genç göğsünü, kolunu bacağını açıp gösterdikten sonra fitne çıkıyor. O kadın ona tesir edememiş. Bakıp da üzüleceğimiz taraf, kendi evlâdını kendisinin zihniyetinde yetiştirememiş olması.

Biz müslümanlıktan ne zarar gördük? Kapalılıktan ne zarar gördük? Zarar gördüysek sen de aç, sen niye kapatıyorsun? Doğruysa onu da kapat, yanlışsa sen de aç, katıl onların arasına, buruşuk yüzünle japone kolla mini etek giy, göğsünü aç, öyle gez.

"—Yok, yapmam. Ben Allah'tan korkarım!"

Allah'tan korkarsan bu çoluk çocuğunu da koru.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَاراً (التحريم:٦)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler! (*Kù enfüseküm ve*

ehlîküm nâran) “Kendinizi ve aile efradınızı içinde yanan şeylerin insanlar olduğu cehennemden koruyun!” (Tahrim, 66/6)

Orada insanlar ve taşlar yanacak, odun kömür değil. O cehennemden hepimiz korunmalıyız. Bu da çalışmakla olur, herkesin bir gayret göstermesiyle, bir politika gütmesiyle olur. Herkesin “İslâm’a biraz da ben hizmet edeyim.” demesiyle olur.

Mûsâ AS’ın kavmi:

“—Sen git Rabbin’le birlikte Filistin’deki kavimle çarpış, biz burada bekliyoruz.” dediler.

Öyle mi diyeceğiz?

Hocalar, vaizler uğraşsın, didinsin; bize gelsinler, yalvarıp dursunlar; “Aman etme, eyleme, müslüman ol.” desinler. Ben de nazlanayım; burnumu bir o tarafa, bir öbür tarafa çevireyim “Olmam, biraz daha yalvar!” diyeyim.

Böyle mi olacak? Müslümanlar nazlana nazlana müslümanlığa geliyor. Müslüman olman senin menfaatine, sen cehennemden kurtulacaksın, sen Allah’ın rızasına ereceksin, ne nazlanıyorsun? Nazı bırak müslüman ol, başkalarını da müslüman etmeye çalış. Yapılacak iş çok. Gel bakalım sen de işin kenarından biraz tut, Ramazan geldi ıslah ol!

Bu Ramazan’da iyi insan ol. Bırak şu gıybeti, dedikoduyu, yalanı, dolanı, yanlışı. Dervişliğe sığmayan şeyleri bırak. Artık bu Ramazan’da iyi insan ol da kendisine emek sarf edilen insan olmaktan, başkasına hayır götüren insan olma durumuna geç. Tüketici olmak durumundan üretici olmak durumuna geç. Yalvara yakara bir gün doğru, ikinci gün günahta; düşe kalka, düşe kalka, Allah affetsin..

.

Sen sağlam müslüman ol, başkalarını da kurtar. Sen yüzme biliyorsun, bir kişiyi de tut, onu da boğulmaktan kurtar, onu da sahile çek. Bak bir sürü insan boğuluyor, denizin içine düşmüş cambul cumbul gidiyor, etrafta köpek balıkları da dolaşıyor; işte sen kendin yüzüp sahile çıkarsan kurtulacaksın; iyi yüzücüysen bu fitnelerin arasından birisini yakala onu da kurtar.

“—Ben yüzme bilmem!”

Yüzme bilmezsen ya boğulacaksın, ya köpek balıkları seni yiyecek. Onun için bu Ramazan’da yüzmeyi öğren, bu Ramazan’da

kendini kurtarmayı öğren. Artık başkasına faydan olsun. Bize naz etmeyin.

Bize naz etmekten ne olacak? Bize naz etmekten bir şey olmaz!

g. İstiğfarı Çoğaltmanın Faydası

Bu hadîs-i şerîfi Aşere-i Mübeşşere'den Zübeyr ibn-i Avvam RA rivayet etmiş. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[148]

مَنْ أَحَبَّ أَنْ تَسُرَّهُ صَحِيفَتُهُ ، فَلْيُكْثِرْ فِيهَا مِنَ الاِسْتِغْفَارِ

(هب. والضياء عن الزبير)

RE. 396/14 (*Men ehabbe en tesürrehû sahîfetühû, fe'lyüksir fîhâ mine'l-istiğfâr.*)

"Kim sayfasının kendisini sevindirmesini istiyorsa orada istiğfarı çoğaltsın!"

"—Sayfasının kendini sevindirmesi ne demek?"

Bu, şu demek ki: Herkesin bir amel defteri var. Bu amel defterine bu dünyada yaptığı işler bir bir, eksiksiz yazılıyor. Bu hususta âyet-i kerime var:

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (الجاثية: ٢٩)

(*İnnâ künnâ nestansihu mâ küntüm ta'melûn.*) [Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyorduk.] (Câsiye, 45/29)

Mahşer yerinde Allah defteri eline verince:

مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً إِلاَّ أَحْصَاهَا (الكهف: ٤٩)

---

148 Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.256, no:839; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.440, no:648; Ziyâü'l-Makdisî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.I, s.451, no:892; Taberânî, *Dua*, c.I, s.506, no:1787; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.475, no:2065; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.347, no:17579; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.368, no:45262.

(*Mâli hâze'l-kitâbi lâ yugàdirü sağîraten ve lâ kebîraten illâ ahsâhâ*) [Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini kaydetmiş, sayıp dökmüş!] (Kehf, 18/49)

Şayet bir insan amel defterinde güzel şeyler yazılmış olduğunu görüp de, âhirette yüzünün gülmesini istiyorsa; yani amel defterinin sayfasının kendisini sevindirmesini istiyorsa, istiğfarı çok edip, o sayfaya istiğfar sevabını yazdıracak.

Dolambaçlı olan bu sözün dobra dobra doğrusu nedir?

"—Çok tevbe ve istiğfar edin de, âhirette yüzünüz gülsün." demek. "Yüzünüz gülecek, mesrur olacaksınız, sevineceksiniz." demek.

Bu Ramazan'da istiğfarı çok edin!

"—*Estağfiru'llàh el-azîm*… Yâ Rabbi! Günahlarımı afv u mağfiret eyle... Yâ Rabbi, beni affet… Yâ Rabbi, beni bağışla!" diye diye günahlara nedamet, pişmanlık duyup duayı çokça edin! *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı, *Estağfiru'llàh*'ı çokça söyleyin!

Açıklamasında, Hz. Aişe RA Validemiz'den bir hadîs-i şerîf rivayet edilmiş. Bu hadîs-i şerîfi hafızanıza iyi nakşedin:

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XLI, s.377, no:45315; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.222, no:2352.

مَنْ أَحَبَّ شَيْئاً أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِهِ (الديلمي عن عائشة)

(*Men ehabbe şey'en eksere min zikrihî*) "Kim bir şeyi çok severse, onu çok anar."

Elmayı, balı, baklavayı çok seven, hep onu söyler durur. Baklava, baklava... Çocuk tutturur: Dondurma da dondurma… Neden? Çok seviyor. Bir insan neyi çok severse, onun zikrini çok eder.

عَلاَمَةُ صِدْقِ الْمَحَبَّةِ ذِكْرُ الْمَحْبُوبِ

(*Alâmetü sıdkı'l-mahabbeti zikri'l-mahbûb*) "Muhabbetin doğru olduğunun alâmeti, sevilenin zikrinin çok yapılmasıdır."

Muhabbetin doğru olduğunun alâmeti nedir? Kişinin sevdiği

insanı çok zikretmesi…

“—Allah’ı çok seviyorum.”

Çok zikret; çok zikredersen, sevdiğin anlaşılır.

Bu ikisi arasında böyle bir mânevî hava, esrar vardır. Sen Allah’ı zikrettikçe muhabbetullah ziyadeleşir. Esrarlı bir şeydir; seven insan Allah’ı zikreder, diğer yandan zikreden insanın gönlünde muhabbetullah hâsıl olur.

Onun için hocalarımız demiş ki:

“—Zikredin, zikredin, zikredin!”

Hadislerde de çokça zikredilmiş. Bir insan şeklen başlar, sonra o şekil ruha, öze iner, dışarıdan içeriye nüfuz eder. Ondan sonra kalbine muhabbetullah doldu mu, has bir müslüman olur, Allah onun elinden tutar, ona hayrı nasip eder.

h. Kim Bir Kavmin Amelini Severse

Şimdi son bir hadîs-i şerifi okuyacağım, daha büyük dikkatle dinleyin, hayatınızı buna göre tanzim edin:[149]

.

مَنْ أَحَبَّ عَمَلَ قَوْمٍ خَيْراً كَانَ ، أَوْ شَرًّا كَانَ ، فَهُوَ كَمَنْ عَمِلَهُ

(ابن النجار ، والديلمي عن محمد بن علي عن أبيه عن جده)

RE. 396/15 (*Men ehabbe amele kavmin hayran kâne, ev şerren kâne, fehüve kemen amileh.*)

Bakın bu çok mühim bir hadîs-i şeriftir, çok mühim bir kaideyi bildiriyor. Bu hadîs-i şerif İbn-i Neccâr ve Deylemî tarafından rivayet edilmiş. Bu hususta başka deliller de var, Peygamber Efendimiz SAS şöyle buyuruyor:

(*Men ehabbe amele kavmin*) “Kim bir kavmi, kavmin işini, amelini severse; (*hayran kâne ev şerren kâne*) o iş ister hayır olsun, ister şer olsun; onun işini severse; (*fehüve kemen amilehû*) sanki o işi işleyen gibidir.”

---

[149] Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.259, no:420; Hz. Ali RA’dan.

Bunun izahı nedir?
"—Ben İngilizleri çok seviyorum!"
İngilizler ne yapıyor?
"—Öyle mağrur insanlar ki, tanışmadan birisi ötekine selâm vermez; ama onurlu ve haysiyetliler. Ne prensip sahibi adamlar; çok seviyorum."
Tamam, sen işte onun gibi oldun. Onları yapmış gibi sev! Çok mu beğendin hâllerini?

"—Almanya da ne kadar güzel?"
Neymiş güzel olan?
"—Senenin bir gününde zil zurna sarhoş oluyorlar, akşama kadar içiyorlar. Her şey serbest; başlarına külah giyiyorlar, olmadık rezil kılıklara bürünüyorlar. O buna sarılıyor, bu ona sarılıyor. Sokaklar, her taraf rezalet… Neymiş? Karnavalmış, faşingmiş. Aman ne kadar güzel!
Neyi güzel?
"—İnsan deşarj oluyor; içindeki bütün kötülükler dışarı akıyor, rahatlıyor."
Tamam, "Ne kadar güzel!" dedin ya, sen de onu işlemiş gibi oldun.

Bir kavmi yaptığı bir işten dolayı beğendi, ister hayır olsun, ister şer olsun; onu işlemiş gibi olur. O her türlü mel'aneti yaptı, sen de buradan beğendin.
"—Hiçbir türlü o şekilde olamadık… O eski insanlar ne mübarek insanlarmış, ömürlerini ne ciddi bir şekilde geçirmişler; hep ilimle uğraşmışlar, sàlih amel işlemişler, lafa değil işe bakmışlar, her işleri dürüst olmuş. Ah biz de öyle olabilseydik, ne güzelmiş o günler, o ecdadımız ne mübarekmiş!" diye düşünerek bir kavmi dürüstlüğünden, dindarlığından dolayı beğenirsen, sen de onu işlemiş gibi ecir alırsın.
Bu bir kaidedir; onun için kimi sevip kime özendiğinize dikkat edin!
Amerikalı'yı mı seviyorsun, Fransız'ı mı seviyorsun, İngiliz'i mi seviyorsun, Yunan âdetlerini, İtalyan âdetlerini mi, Eflatun'u, Aristo'yu mu seviyorsun? Kimi seversin?

i. Kıyamet Günü Kişi Sevdikleriyle Haşrolur

Bu da Câbir ibn-i Abdullah RA tarafından rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Yukarıdaki hadisin bir başka mânasını ifade ediyor:[150]

مَنْ أَحَبَّ قوما عَلٰى أَعْمَالِهِمْ ، حُشِرَ يوم الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَتِهِمْ ،

فَحُوسِبَ بِحِسَابِهِمْ ، وَإِنْ لم يَعْمَلْ أَعْمَالَهُمْ (خط. عن جابر)

RE. 396/16 (*Men ehabbe kavmen alâ a'mâlihim, huşire yevme'l-kıyâmeti fî zümretihim, fehûsibe bi-hisâbihim, ve in lem ya'mel a'mâlehüm*)

"Kim bir kavmi amellerinden dolayı, yaptığı işi beğenerek severse, (*huşire yevme'l-kıyâmeti fî zümretihim*) kıyamet gününde o zümreyle haşr olacak. (*Fehûsibe bi-hisâbihim*) Onların hesabıyla hesap görecek, onlarla beraber hesap görecek. (*Ve in lem ya'mel a'mâlehüm*) Onların yaptığı işleri sevdi ya, o işleri yapmasa bile onlarla beraber haşr olunacak."

Onun için Rasûlüllah'ı sevin, Allah'ın evliyâsını sevin; sàlih, alim, sıddîk, doğru, hayırhah kullarını, o zümreleri sevin ki, onlarla beraber haşr olmaya vesile olsun. Kötü insanları sevip, kötülüğe özenip de, kendinizi durduğunuz yerden cehennem ateşine atmayın!

Allah-u Teâlâ Hazretleri hakkı görüp hakkı sevmeyi nasip eylesin… Bâtılı bilip, bâtıldan sakınmayı nasip eylesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

10.06.1984 – İskenderpaşa Camii

---

[150] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.196, no:2662; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.303; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.595; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.21, no:24730; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.378, no:45322.

17. KULLUĞU GÜZEL YAPMAK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn… Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn…

Emmâ ba'dü; Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fî'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَحْسَنَ الصَّلاَةَ حَيْثُ يَرَاهُ النَّاسُ ، ثُمَّ أَسَاءَهَا حَيْثُ يَخْلُو ، فَتِلْكَ

اسْتِهَانَةٌ اسْتَهَانَ بِهَا رَبَّهُ (عب. ع. هب. عن ابن مسعود)

RE. 398/1 (*Men ahsene's-salâte haysü yerâhü'n-nâsü, sümme esâehâ haysü yahlû, fetilke istihânetün istihâne bihâ rabbehû.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun...

Allah-u Teàlâ Hazretleri şu mübarek ayda yapmış olduğunuz ibadetleri rahmetine, mağfiretine vesîle eylesin… Ahsen-i kabul ile makbul eylesin… Dileklerinizi, taleplerinizi revâ eylesin; ihsân ve ikram eylesin…

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının, *mim* bâbından size açıklamaya çalışacağım.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve açıklanmasına başlamadan önce, evvelen ve hâsasaten Efendimiz Muhammed-i

Mustafâ SAS Hazretleri için; sonra onun cümle âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için; cümle evliyâullahın, hakka yakın kulların ruhları için; hâssaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; onun talebelerinin, hocalarının ruhları için; şu okuduğumuz eserin içindeki mâlumatın, hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin, râvilerin, gayretli kulların, himmetli kulların; hatta basılmasına, ciltlenmesine çalışanların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere Rasûlüllah SAS Efendimiz'e bağlılığından ve muhabbetinden dolayı şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, ruhları için; biz hayattaolan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup, öyle başlayalım!

………………..

a. Gösteriş İçin Namazı Güzel Kılmak

Mukaddimede metnini okuduğumuz hadis-i şerif, riyâ dediğimiz büyük mânevî hastalıkla ilgili bir hadis-i şeriftir. Peygamber SAS Hazretleri Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet edildiğine ve İbn-i Hibban, Beyhakî ve sair kaynaklarda kaydedildiğine göre buyurmuşlar ki:[151]

مَنْ أَحْسَنَ الصَّلاَةَ حَيْثُ يَرَاهُ النَّاسُ ، ثُمَّ أَسَاءَهَا حَيْثُ يَخْلُو ، فَتِلْكَ

---

[151] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.136, no:3119; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.II, s.290, no:3399; Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.369, no:3738; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.379, no:17653; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.474, no:7494; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.384, no:45353.

اسْتِهَانَةٌ اسْتَهَانَ بِهَا رَبَّهُ (عب. ع. هب. عن ابن مسعود)

RE. 398/1 (*Men ahsene's-salâte haysü yerâhü'n-nâsü*) "Bir kimse ki, kıldığı namazı insanların gördüğü yerde güzel yaparsa... (*Sümme esâehâ haysü yahlû*) Sonra o namazı yalnız olduğu zaman kötü kılarsa... (*Fetilke istihânetün*) Bu bir hafife almaktır. (*İstihâne bihâ rabbehû*) O kul böyle hareket etmekle Rabbini hafife almıştır."

Biliyorsunuz bizim dinimizde kuru bilgi fayda vermez. Ulemamız. "Şeytanın da bilgisi çoktur." diye söylerler. Hatta cennetteydi, cenneti gördü; bizim gayb olarak iman ettiğimiz şeyleri o orada gördü.

Görmesi de yetmez, bilmesi de yetmez; bildiğine uygun, edepli hareket edecek. Kulluğunu bilecek öyle hareket edecek; bildiğinin usulüne uygun hareket edecek. O da yetmez; usûlüne uygun çok güzel tatbik eder de niyeti bozuk olur.

Şeklen güzel, enfes bir namaz kılıyor, göbeğine kadar sakalı var, çok müstesna giyinmiş, cübbesi tertemiz, güzel sarık sarmış, arka tarafından sünnet-i seniyyeye uygun ucunu uzatmış, misvak kullanıyor; ama maksadı filanca insanı kandırmak. Dış şekli istediği kadar güzel olsun, niyet iyi olmayınca kıymeti yok. Maksadı Allah'ın rızasını kazanmak ama, biraz da "İnsanlar görsünler, beğensinler." diye bir niyeti var; o da olmaz.

Ortaklık da yok:

"—Hocam, hem Allah'ın rızasını istiyorum hem de insanlar biraz benim cevherimi bilsin; bu kadar ilmim var, bu kadar kemâlim var, biraz da onlar beni alkışlasın, biraz da sevsinler, hürmet etsinler!"

Öyle pazarlık da olmaz! Yapılan iş sırf Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmak için olacak.

Süfyân-ı Sevrî Rh.A, müstesna bir insan, büyük evliyâullahtan, fukahadan... Hatta müstakil mezhep kurmuş. Hârun Reşid tahta çıkınca, Bağdat'taymış, kaçmış Basra'ya...

Hârun Reşid çavuşuyla mektup göndermiş:

“—Sen benim şehzadeliğimden tanıdığım bir kimsesin. Yanıma gelirdin, bana bilgi öğretirdin, dosttuk, ahbaptık, yabancı değiliz; birbirimizi biliyoruz. Ben halife oldum, herkes beni tebrike geldi; hepsini ihsanlara, bağışlara boğdum. Neler verdim gelenlere, gidenlere… Sen benim eski dostumsun, Bağdat’ı bırakmış, Basra’ya gitmişsin. Niye gelmiyorsun? Gel sana da vereyim, eski ahbabımsın!” demiş.

Sarayın çavuşu Basra’ya geldiği zaman; üstü sırmalı, atlaslı elbiseli; atından inmiş, öpüp fermanı başına koymuş ve Süfyân-ı Sevrî Rh.A’e uzatmış. O sırada Süfyân-ı Sevrî Hazretleri talebelere fıkıh dersi veriyormuş talebelere… Çavuş, “Saraydan geliyorum!” diye kendisini bir şey sanıyor ama, berisi de Allah’tan başka kimseden korkmuyor. Onun da o hâli var. Talebelerinden birine demiş ki:

“—Al şu zalimin beraatını da benim elim değmesin! Oku bakalım, ne diyor?”

Açmış, okumuş:

“—Yâ Süfyan! Biz seninle eski ahbabız, niye buraya gelmiyorsun? Ben başkalarına çok bağışlarda bulundum, gel sana da vereyim!”

“—Çevir arkasını...” demiş, mektubun arkasını çevirtmiş;

“—Yâ Hârun! Allah’tan kork, sen beytü’l-mâlin başına bekçi geldin, onları savurmaya gelmedin ki... Müslümanların parasını pulunu öyle sağa sola savurmaya hakkın yok ki; hangi delile dayanarak onlara harcıyorsun? Öleceğini unutma, takvâya sarıl, dînî vazifelerini yap!” diye bir sürü ağır ama doğru sözler yazdırmış arkasına...

Çavuşa demiş ki:

“—Al bunu efendine götür!”

Adam:

“—Allah Allah! Benim halifeme, benim padişahıma hiç kimse böyle müdahale edemiyordu.” diye şaşırmış, sapsarı kesilmiş.

Gitmiş Bağdad’a, mektubu Hârun Reşid’e takdim etmiş. O da açmış, okumuş, şıpır şıpır gözlerinden yaş dökülmüş, “Doğru söylüyor, doğru söylüyor.” diye ağlamış. O da insaflıymış ki, hak sözü kabul edip ağlamış.

Bu heybet karşısında o saray çavuşu bakmış ki hayat onun bildiği gibi sırmalı giyinmekle, atlara binmekle, yüksek insanlara hizmet etmekle olan bir şey değil; daha başka bir şeymiş. Vazifesinden istifa etmiş, üstündeki şatafatlı elbiseleri çıkarıp basit bir elbise giymiş, gitmiş, Süfyân-ı Sevrî’ye talebe olmuş.

O Süfyân-ı Sevrî bir gün evinden dışarı çıkmış. Asıl bu hikâyeyi anlatacaktım da, “Bu Süfyan-ı Sevrî nasıl zât-ı muhteremmiş?” bir tanıtayım diye bu sözleri söyledim.

Dalgınlıktan abasını sırtına ters giymiş. Yolda “Efendim abayı ters giymişsiniz.” demişler. “Ben bu abayı ‘üstüm örtünsün’ diye Allah rızası için giymiştim. Şimdi Allah rızası için giydiğim şeyi, kulların rızası için sırtımdan çıkartamam.” demiş. Ters giymiş ama kulların rızasına aldırmamış.

Ebû Süleyman ed-Dârânî, bu meşhur evliyâullahtan bir zât… Mutasavvıfînden, büyük zâtlardan bir kimse. Bir talebesinin evine gitmiş. Adam bayram etmiş, “Büyük alim, faziletli veli evimizi teşrif eyledi, hoş geldi, safa getirdi.” diye deli divâne olmuş, sofra hazırlatmış;

"—Aman hanım aman! İkinci hacdan getirdiğimiz çok güzel tabak takımları var ya, hocama yemekleri o tabaklara koy da öyle gönder." demiş.

Hocası:

"—Riyakâr, senin iki haccın da battal oldu, ikisi de boşa gitti! Var, yeniden hacceyle!" demiş.

Neden, ne oldu?

"—Birinci haccımızda getirdiğimiz değil, ikinci haccımızda getirdiğimiz tabaklar var ya, onlara koy!" dedi.

İki haccını da zikretti, şimdi orada hac söylemenin zamanı mıydı? Değildi.

"—Şu renkli tabakaları." deseydi, olurdu.

"İbadetini söyledi; gösteriş oluyor" diye azarlamış; "İki haccın da battal oldu, git yeniden hacceyle!" demiş.

İşte gösteriş veya gösterişsizlik, samimiyet veya samimiyetsizlik hakkında iki küçük fıkra; olmuş hadiselerden iki menkabe…

Müslümanların niyeti iyi olacak. Her yaptığı iş Allah rızası için olacak; insanların beğenmesi, beğenmemesi için olmayacak.

Mü'minin vasıflarından bir tanesi:

وَلاَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لاَئِمٍ (المائدة:٥٤)

(*Ve lâ yehàfûne levmete lâim*) "Kınayanın kınamasından korkmazlar." (Mâide, 5/54)

"—Ben müslümanım, Müslümanlığın gereği budur, beğenen beğensin, beğenmeyen beğenmesin; ben bu işi böyle yaparım."

Neden? Çünkü Allah böyle emretti.

"—Bu vakitlerde de böyle giyilir mi?"

Allah böyle emrettiği için giyilir; öyle giyinmek gerekir. Öteki türlü yapılmaması lazım! İnsanın bu tür şuura ermesi lazım!

Geçen gün, Güney Afrika'dan Pakistan'a giden kardeşler gelmişler camiye…

"—Hoş geldiniz kardeşler, konuşun!" dedik:

"—*Lâ ilâhe illa'llah* sözü bir kelimedir; insanın meslek tahsili gördüğü gibi, tıp tahsil ettiği gibi, mühendislik tahsil ettiği gibi,

marangozluk öğrendiği gibi bu kelimeyi de öğrenmesi gerekir. Rasûlüllah SAS Efendimiz, *Lâ ilâhe illa'llah* dedi. Araplar da Arapça'yı biliyorlardı, onlar da derlerdi ama, yirmi üç senelik peygamberliği sırasında onu öğretti, onun eğitimini yaptı." dedi.

Hakiki müslümanlık böyledir. Hakikî müslüman başkasının beğenmesi için yapmaz, hatta saklar; hayrını hiç kimsenin görmediği yerde verir. Bir yerde bir para veriyorsun;

"—Hemen isminizi yazalım, baş duvara asalım!"

Duyduk ki, Ankara'nın yakın köyünde bir hacı teyze varmış. Köylerinin yanından yol geçtiği için arsaları, arazileri kıymetlenmiş, zenginleşmiş. Bizim de mahallemizde bir cami yapılacak, "Gidelim, şundan para isteyelim!" dedik. Bir grup hâlinde gittik. Bizim hocalardan bir tanesi dedi ki:

"—Hacı teyze, hayır yapmak iyidir. Bir kimse camiye yardım ederse, camiyi yaptırırsa Allah da ona cennette köşk ihsan eder. Hem istersen camiye senin ismini veririz, yazarız." deyince o köylü kadın o vaizi utandırdı:

"—Aman evladım, benim isimle filan ilgim yok, Allah rızası için vereyim! Hiç ismim bilinmesin, kimseler hâlimi bilmesin, namım nişanım olmasın!" dedi.

Müslümanların işte böyle bir zihniyete sahip olması lazım; Allah için yapacak, kul için yapmayacak.

Bir insan camide namaz kılıyorken;

"—Filanca hoca var... Filanca hacı amca bastonludur, kızıverirse bastonu bile indirir, 'Doğru dürüst kıl!' der. Aman şurada doğru dürüst kılayım!" diye düşünerek, usulüne uygun namaz kılıyor.

Evde iken ise;

"—Üç dakika sonra televizyon programı başlayacak; dört rekâtlı namazı üç dakikaya sığdırmam lâzım!" diyerek, paldır küldür kılıyor.

Camide böyle kılmıyordun, orada güzel kılıyordun, burada niye böyle yapıyorsun?

Öyle yaparsa ne demek olurmuş? Bu hadîs-i şerîf onu anlatıyor:

"—Bir insan insanların gördüğü yerde namazı güzel kılar da,

yalnız olduğu yerde namazı kötü kılarsa, o, Allah'ı hafife almış olur, Rabbi'ni hafife almış olur."

İstihâne ne demek? *Heyyin* görmek, "hafif görmek, hafif bulmak" demek. İstif'al bâbı, bir şeyi bir türlü görmek mânasına geliyor.

(*İstihâne bihâ rabbehû*) "Rabbi'ni istihâne etmiş olur, hafife almış olur."

Neden? Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi her yerde, her halde görüyor, biliyor. Bize bizden yakın, bize şah damarımızdan yakın... Her hâlimiz ona mâlum, her an onun huzurundayız. Biz onu göremiyorsak da, o bizi görüyor. Yaptığımız her şey, hepsi kaydediliyor, hiçbir şey gizli değil… Ne karanlıkta ne aydınlıkta, ne gecede ne gündüzde; hepsi biliniyor. Onun için, insanın böyle dikkat etmesi lazım!

Hatta eskiler bu riya meselesine o kadar dikkat etmişler ki, siz de kabul ettiniz ki doğru olmuyor, gösteriş olmuyor; insan namazı evinde de güzel kılması lazım!

Bazıları da demişler ki:

"—Biz ne biçim âdî insanlarız; bir iyilik yaptığımız zaman herkes bilsin isteriz, bir hayır yapmışsak, bir gece tesbih çekmişsek, bir hatim indirmişsek, cami minare yaptırmışsak, plakayı hiç unutmayız, oraya koydururuz. Böyle isteriz ama "Bir günahımızı birisi duyacak." diye ödümüz patlar. Biz ne biçim adamlarımız! Günahlarımızı da söyleyeceğiz." demişler. Aksine beğenilmeyecek şeyi halktan saklamayıp söylemeye başlamışlar.

O da bir yol, bir meşrep, ona da kàni olmuş insanlar çıkmış. "Biz meziyetlerimizi halk bilsin istiyoruz; doğru değil. Hatalarımızı bilsin bakalım!" demişler, hatalarını söylemişler.

Ama bizim büyüklerimiz demişler ki:

"—Gizlice bir hata işleyip de tevbe edersen, Allah seni affeder. Senin hata ettiğini başkası da görürse sonra; 'Bak herkes hata edebiliyormuş, o zaman ben de ederim.' şeklinde ona da hataya karşı bir laubalilik gelir." diye 'Onu da söylemek doğru değil." demişler. Ama "Riya olmasın!" diye bunu da düşünen insanlar çıkmış.

Allah-u Teâlâ Hazretleri her işimizi rızasını düşünerek yapmayı bize öğretsin. Mürâîlikten, gösterişçilikten bizleri korusun; her amelimizi hâlis muhlis eylesin…

b. Kim Allah'a Kulluğu Güzel Yaparsa

Bu hadîs-i şerîfte yukarıdaki hadîs-i şerîfin aksi olan bir durumu anlatıyor. Abdullah ibn-i Amr ibni'l-Âs'dan rivayet edilmiş, *Müstedrek*'te kaydedilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Hazretleri şöyle buyurmuşlar:[152]

مَنْ أَحْسَنَ فِيما بَيْنَهُ وبَيْنَ اللهِ ، كَفَاهُ اللهُ مَا بَيْنَهُ وبَيْنَ النَّاسِ ، ومَنْ أَصْلَحَ سَرِيرَتَهُ أَصْلَحَ اللهُ عَلاَنِيَتَهُ (ك. في تاريخه عن ابن عمرو)

RE. 398/2 (*Men ahsene fîmâ beynehû ve beyne'llâhi, kefâhü'llâhu mâ beynehû ve beyne'n-nâsi; ve men asleha serîretehû, asleha'llàhu alâniyetehû; ve men amile li-âhiretihî, kefâhu'llàhu emre dünyâhu.*)

(*Men ahsene fîmâ beynehû ve beyne'llàhi*) "Kim kendisiyle Allah CC arasındaki hususları güzel yaparsa; (*kefâhu'llàhu mâ beynehû ve beyne'n-nâs*) Allah onunla insanlar arasını tekeffül eder, kayırıverir."

(*Ve men asleha serîretehû*) "Kim içini, gizlisini, bâtınını ıslah ederse, (*asleha'llâhu alâniyetehû*) Allah onun zahirini, âşikâr hâlini de ıslah eder."

(*Ve men amile li-âhiretihî*) "Kim âhireti için çalışırsa, (*kefâhu'llâhu emre dünyâhü*) Allah onun dünyasına da kifayet eder, dünyasını onarıverir, tanzim eder, dünyalığını nasip eder."

Burada Rasûlüllah Efendimiz'in dilinden bir ilâhî kanun öğrenmiş oluyoruz. Demek ki, insanoğlu esas itibariyle kulluğu güzel yapmaya çalışacak.

---

[152] Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ',* c.II, s.888, no:1559; Hasan ibn-i Ebi'r-Rebi'den.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.25, no:5276; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.385, no:45359.

Sen nesin? “Allah’ın kuluyum.”

Tamam, o halde kulluğunu güzel yap!

“—Ama bir sürü iş var hocam. Dükkânım var, ailem var, çoluğum çocuğum var, başım kalabalık, derdim çok, sen beni bilmiyorsun.”

Sen Allah-u Teâlâ Hazretleri’yle kendi arandaki kulluk vazifeni bil; onu güzel yap. Allah-u Teâlâ seninle insanlar arasındaki işleri kolaylaştırır. Sen içini düzelt, Allah senin dışını düzeltir; dışa karşı itibarını artırır. Sen âhiretine gayret et, âhiretini imar etmeye, düzenlemeye çalış, âhiretinde cenneti kazanmaya çalış, cehenneme düşmemeye gayret et, ona çırpın; Allah dünyalığı da verir, merak etme!

Bu dinimizde çok önemli bir kaidedir. Hani biz mühim bir ibadet diye, çocuklarımıza ilk önce namazı öğretiyoruz; abdestin alınma şeklini, namazın kılınma şeklini öğretiyoruz. “Sakal sünnettir.” diye millet biliyor, “Hacca gitmek lâzım!” diye biliyor. Bunlar hep dıştan görünen şeyler olduğundan biliyor.

Bir de iç âlemin muhteşem, mühim kaideleri var. Bunları bazı kimseler bilmiyor. İşin temeli, dinimizin özü olan mühim kaideler… Bu hadis-i şerif o mühim kaidelerden biri. Hem Allah’a kulluğunu esas alacaksın, onu güzel yapmaya çalışacaksın; Allah öbür tarafından kayıracak, onaracak, yardım edecek, nasıl olduğunu anlayamayacaksın, şaşıracaksın.

Adam çocuğuna nasihat etmiş, etmiş, çocuk yola gelmiyor. Babası müslüman, mücahid; evlat havâî… Kalkmış babası bu şehirden, öteki şehre İslâm’ı tebliğ etmeye gitmiş. Sonra şehirden; “Oğlan ıslah oldu.” diye haber gelmiş. O Allah’ın yolunda çalışınca, Allah evdeki çocuğunu ıslah ediyor.

İnsanların kalpleri, zihniyetleri Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin elinde değil mi? Çeviriverir, gönlüne bir yumuşaklık verir.

Hz. Ömer Peygamber Efendimiz’i öldürmek için çıkmamış mıydı o gece yola?.. Yakalasaydı, öldürecekti, Kılıcını kuşandı, hararetli hararetli, hızlı hızlı giderken, gidişindeki acaipliği görünce, oradan açılmadı mı söz?... Dışına bile aksetmiş. Sonunda o gece müslüman oldu.

Neden müslüman oldu?

Esrarı var. Peygamber SAS elini açtı da;

“—Yâ Rabbi! Şu dini iki Ömer’den biriyle takviye eyle.” dedi.

Peygamber Efendimiz’in duasına uğradı; yoksa o katı kalp kolay kolay yumuşar mı? Onun için her şey Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin elindedir.

Evliyâullah bu kaideyi çok iyi bilmişler, kitaplarına yazmışlar. Onlardan bir tanesi de şudur:

Atâullah-ı İskenderânî Hazretleri, Maarif Klasikleri arasında tercümesi çıkmış olan *el-Hikemü’l-Atâiyye* kitabında bir güzel, hikmetli söz zikretmiş:

اجتهادك فيما ضُمِنَ لك ، وتقصيرك فيما طُلِبَ منك ، دليل على انطماس البصيرة عنك .

(*İctihâdüke fî mâ dumine leke, ve taksîrüke fîmâ tulibe minke, delîlün ale’l-intimâsi’l-basîreti anke*)

“Sana tekeffül edilmiş olan rızık ve sâire hususlarda koşuşturup durman; buna mukabil ‘onlara koşuşturacağım’ derken kullukta ihmal etmen, namazında, ibadetinde, taatinde Allah’a karşı vazifelerinde ihmalkâr olman, gözünün kör olduğuna alâmettir.”

Nereden çıkarmış bunu? İşte bu hadis-i şeriflerden…

Neden? İnsanın asıl vazifesi Allah’a kulluk etmektir, ötekiler sonradan gelir. Önce kulluk edecek.

“—Önce ben yaşayacağım.” diye çalıp çırpabilir mi?

Çalıp çırpamaz.

“—Vurup kırabilir mi?”

Kıramaz.

“—Vurup öldürebilir mi?”

Öldüremez.

Her şey Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne itaatle başlıyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri bize bu güzel kaideyi de benimsetsin. Biz de Allah-u Teâlâ Hazretleri’yle aramızdaki işleri onarmaya,

kulluğumuzu güzel yapmaya çalışalım!

Nedir bu hâlimiz? Ne zaman adam olacağız! Yıllar geçti geçiyor, ömür bitiyor, belimiz iki kat oldu, bu Ramazan da geldi geçti.

Ramazan'ın mehtabı hilâle döndü; onun da beli iki kat kıvrıldı. Sağ olursak bir dahaki hafta geleceğiz. Onu da bilmiyoruz. Bir dahaki haftaya çıkacağız diye garantimiz de yok. Böyle Ramazanlar gelip geçer; "Acaba bir dahaki Ramazan'a ulaşacak mıyız, biz ne zaman adam olacağız?" diye oturup ağlayalım. Kendimizi biraz düzenlemeye çalışalım.

"—Nedir benim bu edepsizliğim? Ben nasıl Allah-u Teâlâ hazretlerinin kuluyum? Sabah akşam ihsanına mazharım; sıhhatteyim, afiyetteyim, lütf u keremi ile perverdeyim. Her türlü hayrı ihsan ediyor; benim hatalarımdan, günahlarımdan dolayı rızkımı kesmiyor. Ben de edepsizliğe devam ediyorum. Benim ne biçim hâlim var?" diye oturup insanın kendisine ağlaması lazım!

Sonra âhireti hedef almak lazım! Bir insan âhireti hedef aldı mı Allah-u Teâlâ Hazretleri onun dünyasını da onarır. Bir kaide var da, ona dayanarak bunu söylüyorum:

الرِّزْقُ عَلَى اللهِ

(*Er-rızku ale'llàh*) [Rızık Allah'a aittir.]

Her dükkânda vardır, içki şişelerinin yanında bile görürsünüz.

(*Er-rızku ale'llàh*) ne demekmiş? Arapça'yı bilmez "Allah'ın dediği olur." der.

Bir kere, "Allah'ın dediği olur." denmez; "Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin buyurduğu olur, dilediği olur." denir.

"Dediği" ne demek? "Onun dediği dedik" der gibi kaba bir ifade. "Allah'ın dediği olur." yazıyorlar, (*Er-rızku ale'llàh*) yazıyorlar; "Rızkı Allah verir." diyorlar. Ondan sonra rızkını şişeyle içki satarak kazanmaya çalışıyor.

"—Ne yapalım, bu olmasa geçimim olmuyor." diyor.

Madem insana rızkı Allah veriyor, ne diye harama sapıyorsun? Sıkı dursana, biraz Allah'a tevekkül et!

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de emrediyor:

وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (المائدة:٢٣)

(*Ve ale'llàhi fetevekkelû in küntüm mü'minîn*) [Eğer siz mü'minseniz, Allah'a tevekkül edin!] (Mâide, 5/23) diye emrediyor; tavsiye değil, emrediyor.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ (الطلاق:٣)

(*Ve men yetevekkel ale'llàhi fehüve hasbüh*) "Kim Allah'a tevekkül ederse, Allah ona kâfi gelir." (Talâk, 65/3) diye vaadi de var.

Hiç tevekkül etmiyoruz, hiç Allah'a dayandığımız yok... Hep böyle, "Haramdan, helâlden, nereden gelirse gelsin!" diyoruz. Sanki kendi gayretimizle geliyor da, biz çalışmazsak rızık bize gelmezmiş gibi…

O Pakistanlı arkadaş diyor ki;

"—Allah bizim yaşamımız için gerekli olan her şeyi bedava vermiştir."

Havaya para veriyor musunuz?

Her nefeste hava çekiyoruz, veriyoruz. Paralı mı?

Değil. Hava parasız geliyor.

Su paralı mı? Her yerde bol; yaz gününde yağdırıyor, kış gününde yağdırıyor, dağların tepelerine yağdırıyor, denizden bulutlara taşıttırıyor, rüzgârlara üflettiriyor. Yukarıdakilerin ihtiyacını, suyunu, gıdasını da veriyor. Yeryüzü gıdalarla dolu...

İnsana askerlikte öğretiyorlar; bizim komandoları alıyor, göle atıyorlarmış. Dışarıya çıkıyor. Yanında kumanya yok, para pul yok. "Düşman arazisine çıksa ne yapacak? Alışsın!" Otlardan, yemişlerden, ağaç kabuklarından ne bulursa yiyip yaşar. Koyunlar nasıl yaşıyorsa sen de yaşarsın; her şey var,

Allah bizim yaşamımız için gerekli her şeyi vermiş. Allah bizden kulluk istiyor. Çok doğru. Sanki biz yaşamımız için gerekli olan şeyleri çalışıp da mı elde etmişiz?

Hayır. O halde kulluğunu bilsene! "Biraz fazla kazanacağım."

diye neden harama sapıyorsun? Helâlinden iste, helâlinden isteyenler de kazanıyorlar.

Hadîs-i şerîfte bildirildiğine göre bu dünyanın rızkı, imkânı insana gölgesi, arkasından burnu sürte sürte, sadık köpeği, kuzusu gibi gelir. Allah yolunda yürürse insan, dünyası onun peşinden sadık kuzusu gibi gelir, mecburen gelir.

Neden? Yazmıştık ya;

الرِّزْقُ عَلَى اللهِ

(*Er-rızku ale'llàh*) Herkes biliyor ya, işte rızk Allah'ındır. Mecburen gelecek, sen istemesen de gelir, ağzını kapasan da zorla iki kişi gelir, çeneni açarlar, ağzına balı yağı akıtırlar. Hikâyesi var ama uzun "vaaz hep hikâyeyle geçecek" diye söylemiyorum. Onun için müslüman tevekkül etmesini öğrense, iyi Müslümanlığı öğrense o zaman her şey düzelecek.

"—Ben harama sapmam, helâlden istiyorum." de, bak nasıl gelir.

Bu da ikinci mühim kaide oldu. İki esaslı kaide öğrendik, bunları iyi akılda tutun; dinimizin özü.

c. Arapça Bilen Farsça Konuşmasın!

Bu hadîs-i şerîf Abdullah ibn-i Amr RA'dan *Müstedrek*'te rivayet olunmuş. "Daha sahih olan rivayet Abdullah ibn-i Ömer ibnü'l-Hattâb'ındır." diye geçiyor. Onlar bu sahanın mütehassısı... Peygamber SAS Efendimiz bu hadisinde şöyle buyuruyor:[153]

مَنْ أَحْسَنَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِالْعَرَبِيةِ ، فَلاَ يَتَكَلَّمَنَّ بِالْفَارِسِيَّةِ ، فَإِنَّهُ يُورِثُ النِّفَاقَ (ك. عن ابن عمر)

RE. 398/3 (*Men ahsene minküm en-yetekelleme bi'l-arabiyyeti,*

[153] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.98, no:7001; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummal*, c.III, s.658, no:8371; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.385, no:45360.

felâ yetekellemenne bi'l-fârisiyyeti, feinnehû yûrisü'n-nifâk)

(*Men ahsene minküm*) "Sizden kim güzel yaparsa, (*en yetekelleme*) konuşmayı, (bi'l-arabiyyeti) Arapça'yı… Kim güzel Arapça konuşmayı becerirse, (*felâ yetekellemenne bi'l-fârisiyyeti*) sakın ha Farsça'yla konuşmasın! (*Feinnehû yûrisü'n-nifâk*) Çünkü o nifak meydana getirir."

Burada Farsça geçiyor. O devirde Araplar vardı; Arapların çevresinde en yakın yer İranlıların diyarıydı; İran'la temasları kuvvetliydi. Yemen İran'ın hudutları içindeydi, Arabistan İran'ın hudutları içindeydi. O zaman Pers İmparatorluğu vardı, oralar İran'ın eyaletiydi. Onlar Farsça'yı bilirlerdi, Peygamber Efendimiz birkaç Farsça kelime kullanmış. Mesela üzüm yerken *dû dû* demiş, "iki, iki" demektir; demek ki bazı kelimeleri biliyor.

Bazı kitaplarda kaydediliyor ki Peygamberimiz'in sağlığında ashâb-ı kirâmın arasına İran'dan doktor gelmiş. Beklemiş beklemiş, aylar gelmiş geçmiş, bir kişi gelip müracaat etmemiş.

Peygamber Efendimiz'in devri. İmanların kavî olduğu devir. Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine hâlisâne dua eden kulu mahrum bırakır mı? Deva ondan, şifa ondan, dert ondan; hepsi ondan olduğu için hiç kimse ona müracaat etmemiş; az yemişler, harama sapmamışlar. İhtiyaç olmamış.

Demek ki İran'la ilgileri var; onun için hadîs-i şerîflerde Fârisiye demiş.

"—Kim güzel Arapça konuşmaya kàdir ise, böyle iken Farsça konuşmasın." diye, nûn-i te'kîd-i sakîle kullanmış. (*Felâ yetekellemenne*) "Sakın ha konuşmasın!" demek. Çünkü münâfıklık meydana getirir.

Burada Farsça deniyor ama başka dilleri de bunlara eklemek mümkündür. Buradan, "Bir müslüman Arapça'yı öğrenecek!" diye bir mâna çıkıyor. Arapça'yı bilmesi uygun olur; mümkünse onunla konuşması uygun olur.

Bazı modern aileler var; Avrupa'da, Amerika'da okumuş babası, annesi İngiltere'de okumuş, gelmiş, evlenmişler, çocukları büyümüş, evde hiç Türkçe konuşmuyorlar. Neden?

"—Çocukları hep İngilizce konuşma duya duya İngiliz lisanını öğrensin!" diye.

Neden? İngilizce geçerli bir dil; iş arasa iş bulur. Her yerde ilanı görmüyor musun? İngilizce bilenler tercih edilir." diye evde sadece İngilizce konuşuyorlarmış. Hiç kimse kızmıyor.

Ama, "Müslüman olmak dolayısıyla herkes evinde Arapça konuşsun, çocuğu Arapça öğrensin." desek millet ayağa kalkar. Oysa o zaman dinini öğrenecek, hadisi öğrenecek, imam efendi âyet-i kerîmeyi okuduğu zaman, oturduğu yerden hüngür hüngür ağlayacak.

Beyazıt camiinde Abdurrahman Gürses Hoca, seneler önce bir güzel aşır okuyor. Kur'ân-ı Kerîm güzel, kıraati de güzel; Hocaefendi de güzel okuyor. Afrika'dan gelmiş, kıvırcık, zenci, simsiyah, katran gibi derisi var ama nasıl ağlıyor? Gözünden inci dökülür gibi yaş dökülüyor.

Neden benim gözümden değil de o zencinin gözünden dökülüyor? Çünkü o Arapça biliyor, mânasına vâkıf. O âyet-i kerîmenin mânası karşısında dayanamıyor.

Sabahleyin camimizde *Evrâd-ı Şerîf*'i okuyoruz, millet dinliyor; bir tanesi bastı feryadı "Allah!" diye. Öyle bir cümle geldi ki dayanamadı; bilen dayanamaz. Cahile sözümüz yok. İşte öyle olacak, imanı kavî olacak, her şeyi öğrenecek, bilecek.

Onun için Arapça'yı hepimizin güzel konuşması lâzım; bu hadîs-i şerîften çıkan ders o. Arapça'yı öğrenelim!

Rabbimiz'in bize hitabı olan Kur'ân-ı Kerîm ki, Ramazan'da indi diye bakın hep mukàbeleler okuyoruz. İnsanın gözleri yaşarıyor. Genç çocukları ezberletmeye azmetmişler. Geçmiş karşımıza billur gibi; sanki pınardan sular akar gibi şırıl şırıl Kur'ân-ı Kerîm okuyorlar.

Bizim gönlümüz ne oluyor? Biz bu yaşa geldik "Ne olacak hâlimiz?" demiyoruz, bu Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenmek istemiyoruz.

Öğrendin; niye mânasını öğrenmek istemezsin?

O bakımdan bu dili öğreneceğiz, bu dili öğrenseniz Afrika'dan Endonezya'ya kadar derdinizi anlatırsınız. Afrika, Asya kıtalarında sözünüz geçer, lafınız dinlenir, derdinizi anlatabilirsiniz.

Hiçbir şey olmazsa, bakın Yahudiler Filistin'i aldılar, ölmüş bir dil olan İbranice'yi orada ihya ettiler; ölü olan dili konuşulan dil hâline getirdiler, dirilttiler, şimdi konuşuyorlar. İnada bak, ibret

al!

c. Müslüman Olan Kimsenin Geçmiş Günahları Affolur

Bu hadîs-i şerîf Ebû Zer RA tarafından rivayet edilmiş olup Ahmed ibn-i Hanbel'de, Buhârî'de, Müslim'de, daha birçok kaynaklarda geçmektedir. İbn-i Mes'ûd RA'dan da rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[154]

مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَقِيَ لَهُ غُفِرَ لَهُ مَا مَضٰى ؛ وَمَنْ أَسَاءَ فِيمَا بَقِيَ ، أُخِذَ بِمَا مَضٰى وَبِمَا بَقِيَ (طس. كر. عن أبي ذر)

RE. 398/4 (*Men ahsene fîmâ bakiye lehû, gufire lehû mâ madâ; ve men esâe fîmâ bakiye, uhize bimâ madâ ve bimâ bakiye*.)

Peygamber SAS bir insanın müslüman olmadan önceki hâliyle, müslüman olduktan sonraki hâli hakkında bize bilgi vermiş:

"Kim geriye kalan ömründe güzel yaşarsa, ömrünü güzel geçirirse evvelki işlediği günahları affolunur. Kim geriye kalan ömrünü kötü sürdürürse, hem o kötü sürdüğü ömrü için hem de evvelki için hesaba çekilir."

Bu kimin hakkında?

Bir insan müslüman değildi; parmağını kaldırdı, kelime-i şehâdet getirdi, müslüman oldu ama evvelden neler yapmıştı? İçki içmişti, kumar oynamıştı, adam dövmüştü vesaire müslüman olduktan sonra güzel hareket ederse Allah eski yaptıklarını affeder. Kötü hareket ederse eskisini de sorar. Zaten fıkıhta bir umumî kaide var; "İslâm daha önceyi siler." Kefarettir. "Kâfir kelime-i şehâdet getirip müslüman olduktan sonra evvelki işlediği suçların hepsi gider." diye kaide var.

---

[154] Taberâni, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.46, no:6806; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LXV, s.374; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid,* c.X, s.334, no:17537; Taberâni, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.I, s.382, no:664; Ebu Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.244, no:10357; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.385, no:45358.

Bu hadîs-i şerîf biraz daha müjdeli... Bir insan biraz daha gafilce ömür sürdükten sonra aklı başına gelir, tevbekâr olur; ondan sonraki ömrünü güzel geçirirse, o zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri eskileri affeder.

Bizde de yok mu kendimizi, akrabalarımızı bir düşünelim! Evvelki hayatlarını bir düşünsünler, ne hatalar etmişlerdir. Bundan sonra güzel ol, iyi müslümanlık etmeye çalış! "Bundan sonra eski hamam, eski tas usulü devam ederse, eskiler silinmez, devam eder; onun da cezasını vereceksin, onun da cezasına çarptırılacaksın." demektir.

d. Dört Geceyi İhyâ Eden Cennete Girer.

İbnü'n-Neccâr kitabına kaydetmiş. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[155]

مَنْ أَحْيَا اللَّيَالِيَ الأَرْبَعَ وَجَبَتْ لَهُ الجَنَّةُ: لَيْلَةَ التَّرْوِيَةِ ، وَلَيْلَةَ عَرَفَةَ ، وَلَيْلَةَ النَّحْرِ ، وَلَيْلَةَ الفِطْرِ (كر. عن معاذ)

RE. 398/5 (*Men ahyâ'l-leyâliye'l-erbaa, vecebet lehû'l-cennetü: Leylete'l-arûbeti, ve leylete arafete, ve leylete'n-nahri, ve leylete'l-fıtri*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Men ahyâ'l-leyâliye'l-erbaa, vecebet lehû'l-cenneh*) "Kim şu dört geceyi ihya ederse cennet ona vacip olur."

Dört geceyi ihya etmek ne demek? O gecelerde ibadet etmek, Kur'an okumak, namaz kılmak, tesbih çekmek suretiyle hayırlı işler yapmak; ihya böyle olur.

Bu dört gece hangileridir?

1.(*Leylete'l-arûbeti*) Arûbe gecesini duymamışsınızdır. Bu, Cuma gecesi demek. Araplar Cuma olmadan evvel bugüne *arûbe* derlerdi; İslâm geldi, her şey değişti.

---

[155] İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XLIII, s.93; Muaz ibn-i Cebel RA'dan. *Kenzü'l-Ummal*, c.V, s.66, no:12076; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.387, no:45367.

Peygamber Efendimiz'in gittiği şehrin adı *Yesrib* imiş, Peygamber Efendimiz değiştirdi, *Medine* oldu. İslâm değiştiriyor.

Cuma namazı kılındığı, bir araya toplanıldığı için o günün adına tesir etti; o gün haftanın cuma günü oldu.

Dînî takvimde, akşam ezanıyla birlikte yeni bir gün başlar. Sabahla başlamaz, akşamla başlar. Onun için Şevval'in hilâlini görünce, ertesi gün bayram olacak diye o akşam teravih kılmayacağız.

Gökyüzüne bakacağız; orada hilâli görüverdik mi bayram yapacağız. Çünkü yeni ayın geldiğine alâmettir. Artık o akşam teravih kılmayacağız; görmezsek kılacağız. Ramazan'ın başında da öyleydi, hilâli gözledik, gözledik, gördüğümüz gün hemen teravihi kıldık. Ertesi gün orucumuzu tuttuk. Şer'î takvimde akşamdan başlıyor. Onun için cuma gününü ihya etmek isteyen kimse ne zamandan ihyaya başlayacak. Perşembe günü akşam namazından gece başlıyor. O zamandan itibaren ihyaya başlayacak.

2. İkinci gece hangisidir? (*Leylete'l-arafeti*) "Arafe gecesidir."

O ne zaman olur?

Mâlum Kurban bayramında, hacılar hacca giderler. Zilhicce'nin sekizinde Mina'ya gelirler, dokuzunda Arafat'a çıkarlar ama o gün bayram değil, bayramdan bir gün öncedir. O Arafat'a çıktıkları güne yevm-i arafe, Arafe günü denir. Arafe günü çok önemli bir gündür, çok önemli bir gecedir. O zaman oruçlu olmak, o zaman ibadet etmek, o geceyi ihya etmek çok kıymetlidir. Hacılar orada zaten ibadet içinde olacaklar. Orada tozlara, topraklara bulanmış, baş açık, yalın ayak Mevlâ'nın kulluğunda olacaklar. Onlar için bir şey değil de siz, burada olanlar için önemli.

3. Üçüncüsü, (*leylete'n-nahri*) "Kurban kesme günü."

Nahr devenin can damarını keserlermiş, kanı akınca ona *nahr* deniyor. Aslında deve kurbanı demek, esas kesmeye Araplar *zebh* derler. Burada *nahr*, devenin can damarını kesmek suretiyle kurban etmek kelimesinden alınmış.

Yevmü'n-nahr ne demek? "Kurban Bayramı'nın birinci günü" demek. Hem Arafe günü hem bayramın birinci günü çok önemli.

4. (*Ve leyletü'l-fıtr*) Fıtır gecesi, Ramazan Bayramı'nın gecesi demek.

Madem bu hadisi duyduk, Ramazan Bayramı gecesine dikkat edelim, o geceyi ihya edelim; o geceyi ibadetle, taatle geçirelim. Takvim doğru tutarsa, hilâlin doğru denk gelirse, son oruç tutacağım günün ne zaman olduğunu biliriz. Bir gece önceyi ihyâ ederiz; bir.

İkincisi; sonraki gün bayram olacak. O zaman ikinci geceyi de ihya edeceğiz; "Pratik olarak aklınızda kalsın." diye söylüyorum. Şu hadis-i şerifte duyduğumuz şeyi tasdik etmek istiyorsak bu geceleri ihya edeceğiz. Ondan sonra da Kurban bayramı gelince; bir Arafe günü bir de ondan sonraki günü de ihya etmemiz lazım.

"Kim şu dört geceyi ihya ederse, cennet ona vacip olur." Bunu kaçırmayın!

e. Mükâfatı Yedi Yüz Kat Verilen Dört Şey

Haydi iş pratiğe döküldü madem, size bir şey daha söyleyeyim.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuş:[156]

أَرْبَعٌ مُسَبِّعَاتٌ: نَفَقَتُكَ فِي سَبِيلِ اللهِ ، وَنَفَقَتُكَ عَلٰى أَبَوَيْكَ ، وَنَفَقَتُكَ عَلٰى أَهْلِكَ ، وَذَبِيحَتُكَ شَاتَكَ يَوْمَ فِطْرِكَ لأَهْلِكَ (أبو الشيخ في الثواب عن أبي هريرة)

RE. 69/11 (*Erbaun müsebbiâtün*) "Dört amel vardır, güzel ibadet vardır ki, iş vardır ki, bunların mükâfatını Allah bire yedi yüz verir. Dört güzel iş vardır ki bunların mükâfatını Allah yedi yüz misli olarak verir." Bunlar nelerdir?

1) (*Nafakatüke fî sebîli'llâh*) "İnsanın Allah yolunda harcadığı paraların mükâfatı bire yedi yüzdür."

2) (*Ve nafakatüke alâ ebeveyke*) "Anne ve babasına insanın verdiği paralar, eşyalar, yaptığı masraflar da bire yedi yüzdür."

Terlik, mendil, pabuç, gömlek, çorap aldın, güzel koku ikram ettin, ananı babanı sevindirecek bir şey yaptın. Annene entari, başörtü, çanta aldın... Neyse, böyle sevindirerek hediye almanın karşılığı yedi yüz mislidir.

3) (*Nafakatüke alâ ehlike*) "İnsanın aile fertlerine yaptığı masraflar da bire yedi yüzdür."

4) (*Ve zebîhatüke şâteke yevme fıtrike li-ehlike*) "Ramazan Bayramı'nda bir insan ailesi için kurban keserse, onun da sevabı bire yedi yüzdür."

Onun için, durumu müsait olan Ramazan bayramında da kurban kessin! Herkes kebabı yer, külbastıyı yer; gelen misafirlere de göğsünü gere gere "Otur ya, yemeğimiz var." dersin; muhabbet, dostluk, ahbaplık olur. Alırsın bir budunu filanca aileye verirsin, ötekini öbür tarafa verirsin. Bu da tavsiye edilecek bir ibadettir; hatırınızdan çıkartmayın!

Zaman doldu ama çok mühim hadis-i şerifler geçti. Aman amelinizde riya olmamasına dikkat edin, gizli hâlinizde de Allah'a

---

[156] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.374, no:1509; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1319, no:43454; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.215, no:3081.

güzel ibadet edin, insanlar arasında iyi olup da diğer tarafta beter olmasın.

Allah-u Teâlâ Hazretlerine kulluğunuzu iyi yapın, Allah sizin insanlarla durumunuzu düzeltir; kiracıyla ihtilafın kalkar, işin düzelir, şu böyle olur, bu böyle olur; amcazâdenle, kayınbiraderinle aran düzelir ve saire... Ahireti tercih edersen dünyanı verir.

Bu hususları hatırımızdan çıkarmayacağız. Arapça öğrenmeye gayret edeceğiz, dinimizin dilini; Kur'ân-ı Kerîm'imizin dilini öğrenelim!

En sonuncusu ne idi? Dört gecenin ihyasıydı. Biraz iyi takip edin, sıkı durun, güzel ibadet edin, yalvarın, yakarın, gözyaşı dökün de Allah afv u mağfiret eylesin, cennetini cemâlini nasib eylesin…

Allah bütün mü'min kardeşlerimizi muvaffak eylesin.

Ramazan mübarek ay; keşke bütün sene Ramazan olsa... Allah bütün Ramazanlara cümlemizi sıhhatle, afiyetle erdirsin… Allah cümlenizden razı olsun; ibadetlerinizi, hatimlerinizi, kelime-i tevhidlerinizi, zikirlerinizi, fikirlerinizi kabul etsin… Yolunda daim, zikrinde kàim eylesin… Ramazan'daki melek gibi hallerimizi, Ramazan'dan sonra da kaybetmemeyi cümlemize nasip eylesin…

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele...

24. 06. 1984 – İskenderpaşa Camii

18. TİCARETTE İYİ NİYET

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü; Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الفِطْرِ ، ولَيْلَةَ الأَضْحى ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَومَ تَمُوتُ القُلُوبُ

(طب . عن عبادة)

(*Men ahyâ leylete'l-fıtri, ve leylete'l-adhà, lem yemüt kalbühû yevme temûtü'l-kulûb*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun...

Allah-u Teàlâ Hazretleri şu mübarek ayda yapmış olduğunuz ibadetleri rahmetine, mağfiretine vesîle eylesin... Ahsen-i kabul ile makbul eylesin... Dileklerinizi, taleplerinizi revâ eylesin; ihsân ve ikram eylesin...

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının, *mim* bâbından size açıklamaya çalışacağım.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve açıklanmasına

başlamadan önce, evvelen ve hâsasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri için; sonra onun cümle âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için; cümle evliyâullahın, hakka yakın kulların ruhları için; hâssaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; onun talebelerinin, hocalarının ruhları için; şu okuduğumuz eserin içindeki mâlumatın, hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin, râvilerin, gayretli kulların, himmetli kulların; hatta basılmasına, ciltlenmesine çalışanların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere Rasûlüllah SAS Efendimiz'e bağlılığından ve muhabbetinden dolayı şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, ruhları için; biz hayattaolan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup, öyle başlayalım!

………………..

a. Bayram Gecelerinin Fazileti

Mukaddimede metnini okuduğumuz ilk hadîs-i şerif, bayram günlerinin faziletiyle ilgili. Biliyorsunuz geçen haftanın son hadîs-i şerifinde, "Dört geceyi ihyâ edene cennet vacip olur." diye geçmişti. Biz de o zamandan ikaz etmiştik, söylemiştik:

"—Ey kardeşler! Bakın Kadir gecesi geçti ama üzülmeyin, onun gibi kıymetli başka geceler var; cuma gecesi önemli bir gecedir, arafeyi bayrama bağlayan gece önemli bir gecedir, Kurban bayramının arefesi önemlidir; o geceleri ihyâ edin."

Bu hadîs-i şerif de o hadisin arkasından geliyor.

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[157]

مَنْ أَحيَا لَيْلَةَ الْفِطْرِ ، وَلَيْلَةَ الأَضْحى ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَومَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ

(طب . عن عبادة)

(*Men ahyâ leylete'l-fıtri*) "Kim Ramazan bayramı gecesini ihyâ ederse, (*ve leylete'l-edhâ*) ve Kurban bayramı gecesini ihya ederse; (*lem yemüt kalbühû yevme temûtu'l-kulûb*) kalplerin öldüğü günde onun kalbi ölmez."

Biliyorsunuz Ramazan bayramımıza şu bizim içinde bulunduğumuz bayramımıza Fıtr bayramı derler. Biz Ramazan bayramı diyoruz. Bu bayram münasebetiyle şeker dağıtıldığından dolayı halkımız arasında Şeker bayramı diye de adlandırılmış. Aslında Arapça tabir olarak Fıtr bayramıdır.

Bunun gecesi nedir?

"—Arafeyi bayram kıldığımız sabaha bağlayan gece" demek.

Biz bu geceyi geçirdik. İhya eden etti, ihyâ etmeyen etmedi; bitti. Bayramın ikinci gününe geldik.

İkinci gece; (*ve leylete'l-adhâ*) "Kurban bayramı gecesini ihyâ ederse..."

Ramazan bayramından iki ay sonra Kurban Bayramı'na kavuşacağız. O zaman hatırınızda olsun ki Arafeyi Kurban bayramına bağlayan gece gafil olmayın, geceyi ihyâ edin!

Bir gecenin ihyası nasıl olur?

İhya etmek; diriltmek, canlı tutmak demektir. Filanca adam filanca kimseye hayır yaptı, ihyâ oldu; o kadar hayır yaptı ki ihyâ oldu.

Geceyi ihyâ etmek ne demek? Mümkünse hiç uyumayıp geceyi zikir, tesbih, Kur'an, namaz, ibadet, niyaz ve dua ile geçirmek, demek. Eğer ona gücünüz yetmezse, yatsı namazıyla sabah namazını mutlaka cemaatle kılmaya çalışın. Bu da hadîs-i şeriften bir kurnazlıktır.

---

[157] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.57, no:159; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.II, s.430, no:3203; Ubâdetü'bnü Sâbit RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.66, no:12077; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.387, no:45370.

Hadîs-i şerifte tavsiye edilmiş ki:

"—Bir kimse yatsı namazını ve sabah namazını cemaatle kılarsa bütün gecesini gündüzünü sanki ibadetle geçirmiş gibi olur." buyurmuş Peygamber Efendimiz

Oh, ne mutlu! Peygamber Efendimiz buyurmuş; ona uyarsak kâr etmiş oluruz, bir.

Bir başka hadîs-i şerif daha var:

"—Bir kimse abdestli olarak yatarsa; abdest almış, Besmele çekiyor, *Kul hüva'llah, Kul eûzü bi-Rabbi'l-felak ve Kul eûzü bi-Rabbi'n-nâs* okuyor, *Amentü'*yü okuyor. Dilinin döndüğünce dualar edip abdestli uyuyor, Melekler abdestli uyuyan kimseye, bütün geceyi ihyâ etmiş gibi sevap yazarlar."

Hadîs-i şerifte böyle geçiyor. Ondan da faydalanalım. Aklınızda olsun, abdestli yatmış olursanız, bütün geceyi ihyâ etmiş gibi olursunuz. Gücünüz yeterse hiç uyumadan ibadetle ihyâ ederseniz, o daha üstün olur. Bu gecelerden gafil olmayın.

Geçen hadîs-i şeriften biliyorsunuz ki, bir de cuma geceleri

önemlidir. Ona göre hareket ederseniz güzel olur.

Ramazan bayramının gecesini, Kurban bayramının gecesini ihyâ eden kimseye ne olurmuş? (*Len yemüt kalbühû*) "Kalbi ölmez." Ne zaman ölmez? (*Yevme temûtü'l-kulûb*) "Kalplerin öldüğü günde onun kalbi ölmez."

"—Kalp dediğimiz şey nedir hocam? İnsanın göğsünde bir şey var ya o mudur?"

Hayır, Arapça'da ona da kalp derler ama, Türkçe'de ona yürek deriz. Yüreği tık tık atıyor. Arapça'da kalp iki mânaya gelir; biri, yürek mânasına gelir; o et parçasına yürek denilir. İkincisi, gönül mânasına gelir. Asıl murat gönüldür. Çünkü kâfirde de kalp vardır, ölüde de kalp vardır; ölür, kalbi orada duruyor. Mühim olan gönül, insanın iç âlemi… Gönül kelimesi Türkçe'de var. Arapça'da her ikisine de kalp derler. Dinleyenin insanın anlaması için düşünmesi lazım.

Bazı kalpler ölür mü? Ölür. İnsan sokakta gezer de kalbi ölüdür, gönlü ölüdür, katı kalplidir, kalbi taşlaşmıştır; nasihat söylersin, dinlemez.

Kâfirin kalbi nasıldır? Ölmüştür, taş gibidir, hatta taştan da fenâdır. Çünkü taşın öyle cinsleri var ki işe yarıyor; öyle cinsleri var ki çatlıyor, arasından billur gibi su çıkıyor. Ama bazılarının kalpleri daha fenâdır.

Onun için ayet-i kerimede buyruluyor ki:

لَهُمْ قُلُوبٌ لاَ يَفْقَهُونَ بِهَا (الأعراف:١٧٩)

(*Lehüm kulûbün lâ yefkahûne bihâ*) "O gafillerin, o cahillerin, o kâfirlerin kalpleri var ama, onunla anlamıyorlar, sezemiyorlar." (A'râf, 7/179)

Demek ki akıl etmenin, anlayışın merkezidir kalptir, gönüldür. Onun için bazı kimselerin kalpleri hayattayken ölür.

(*Yevme temûtü'l-kulûb*) "Kalplerin öldüğü günde onların kalpleri ölmez."

Ne demek? İki şey anlaşılır: "İnsan ölünce her şeyi bitecek ama onun kalbi ölmez, onun gönlü mezarında bile diri kalacak."

mânasına gelebilir. İkinci mâna; öyle büyük fitneler olur ki o büyük fitnelerden dolayı insanlar gaflete düşerler, dinin gerçeklerini anlayamazlar, Allah'ın rızası yolunu bilemezler, Peygamber Efendimiz'in sünnetinin izinden peşi sıra gidemezler de herkes sapıtır, şaşırır. Allah Allah! Bakarsın başörtülü kadın, yanında açık kız.

"—Bunu niye açtın?"

"—Ne yapalım, laf dinlemiyor!"

Hacıefendinin, hocaefendinin çocuğuna bakarsın, bir başka türlü. Niye? Acayip bir dünya! Bakarsın beş kardeşin bir tanesi şu tarafa hizmet ediyor, bir tanesi anarşist, bir tanesi mü'min. Anarşistlerden bir tanesinin babasını Ankara'dan arkadaşlar tanıyoruz dediler. "Beş vakit namaz kılar." dediler. Çocuk babasını reddetmiş; "kabul etmem seni" demiş, anarşist olmuş. Acayip bir şey! Demek ki öyle fitneler oluyor ki kalpler ölüyor, insanlar sapıtıp gidiyor.

Meselâ bu cami güzel, her zaman söylüyorum, bir de deniz tarafına doğru gidelim! Şimdi, şu saatte Ramazan Bayramı'nda Marmara'ya, Erdek'e, Marmaris'e, Bodrum'a gidelim, şurada yakında Florya'ya gidelim; oraların nasıl bayramdan haberi yok, Ramazan'dan haberi yok.

Geçen hafta söyledim, biz teravihten çıktık, şöyle ayaküstü bir şey konuşuyorken küt arkama bir şey çarptı. Döndüm baktım, adam kendinde değil, yalpalaya yalpalaya gidiyor. Geldi bana da birazcık çarptı. Ramazan'dan haberi yok. Nedir? Kalbi ölmüş.

Kalbinin öldüğünü. İmanı kalmamış, kalbi ölmüş gitmiş. İşte "Kalplerin öldüğü büyük fitne zamanlarında onların kalpleri ölmez." Büyük fırtınalar gelip de kalpler ne zaman ölürse, o zaman onların kalpleri ölmez.

Kalbi dirilten çarelerden bir tanesini de söyleyeyim:

أَلاَ بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ((الرعد: ٢٨)

(*Elâ bi-zikri'llâhi tetmainnü'l-kulûb*) "Âgâh olunuz, biliniz, dikkat ediniz, gözünüzü açınız ki gönüller ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur ve kalp zikrullahla dirilir." (Ra'd, 13/28)

Estağfiru'llah ile, *Lâ ilâhe illa'llah* ile, *Allah* sözüyle kalpler dirilir, uyanır, parıldar, pası gider. Kalbin pası ölüm düşüncesiyle, zikrullahla, namaz kılmakla gider, kalp çalışmaya başlar. Çalışmayan şey için, “Paslanmış da ondan çalışmıyormuş, şimdi yağladım, tıkır tıkır çalışıyor.” dediğiniz gibi kalpler çalışır. Onun için namaz kılın, tevbe edin, istiğfar edin, zikredin, ölümü unutmayın!

Hocalarımızın tavsiyelerini hatırlarsınız, bunları hep tavsiye etmişlerdir. Bunlar hep hadislerden çıkıyor. Hikmetleri, neden tavsiye etmiş oldukları anlaşılıyor. Kalpler diri kalsın.

Kalbin hayatı nedir? Kalbin hayatı ma'rifetullahtır.

Hay olan, canlı olan bir kalp nedir? İçinde ma'rifetullah, Allah bilgisi, Allah sevgisi, Allah korkusu vardır; o kalp diridir. Ötekisinin bir şeyden haberi yok, ne dünyadan ne âhiretten haberi vardır.

Allah kalpleri diri olanlardan eylesin... Kalplerin öldüğü fitneli, fesatlı zamanlarda bizim kalplerimizi öldürmesin… İnsanların kabirlere girdiği, âzasının toprak olduğu zamanda gönlü diri kalanlardan eylesin…

b. Medine Halkına Zulmetmek

Burada Medine ahalisine hürmet etmekle ilgili bir hadîs-i şerif geldi. Peygamber Efendimiz Medîne-i Münevvere'nin ahalisi hakkında şöyle buyurmuş:[158]

مَنْ أَخَافَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ ظَالِمًا لَهُمْ ، أَخَافَهُ اللهُ ، وَكَانَتْ عَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ ، وَالْمَلائِكَةِ ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ؛ لاَ يُقْبَلُ اللهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً (ابن سعد ، حم . والباوردى ، والبغوى ، وابن قانع ، طب .

[158]Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.IV, s.56, no:16614; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.483, no:4266; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.110; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.372; Sâib ibn-i Hallad RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.246, no:34887; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.388, no:45375.

(حل. ض. عن السائب بن خلاد بن سويد)

(*Men ehàfe ehle'l-medîneti zâlimen lehüm, ehàfehu'llàhu, ve kânet aleyhi la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'n-nâsi ecma'îne, lâ yukbelu'llàhu minhü yevme'l-kıyâmeti sarfen ve lâ adlen.*)

Sadaka rasûlü'llàh.

Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberânî'de bulunan bir hadîs-i şerif; Medine'nin ahalisine hürmet etmekle ilgili. Bu okuduğumuz kitapta hadîs-i şerifler kelimelerinin baş harflerinin sırasına göre düzenlenmiş. Mevzu değişiverir; karşımıza değişik mevzular gelir. Biz de tatlı tatlı bazen çorba içiyoruz, bazen kebap yiyoruz, bazen tatlı yiyoruz, üstüne meyve yiyoruz, değişiklik iyi oluyor ya; onun gibi, sofra gibi oluyor. Hani kırk gün insan pilav yese; yiyemez, değişiklik ister.

Buyurmuşlar ki:

(*Men ehàfe ehle'l-medîneti*) "Kim tehdit veya baskı yapıp Medine ahalisini korkutursa, (*zâlimen lehüm*) 'Asarım, keserim, vururum!' gibilerden, haksız yere, zulüm yaparak onları korkutursa; (*ehàfehu'llàhu*) 'Sen misin öyle yapan?' diye Allah da onu korkutur."

Ne zaman? (*Yevme'l-kıyâmeti*) "Kıyamet gününde."

Bunun sebebi Medine'nin Peygamber şehri olmasıdır, Medînetü'r-Rasûl'dür; Rasûlüllah'ın durduğu şehirdir. Ariflerin toprağını gözüne sürme yaptığı öyle bir yerdir.

(*Ve kânet aleyhi la'netu'llàhi*) "Ve kim onu korkutursa onun üzerine Allah'ın lâneti gelir. (*Ve'l-melâiketi*) Allah'ın lânetiyle beraber melekler de lanet ederler."

Melekler Allah'a âsi olmaz; hiç isyanları yoktur, daima Allah'ın yolunca yürüyen varlıklardır. (*Ve'n-nâsi ecma'în*) "Ve insanların da hepsinin lâneti onun üzerine olur." Medîne ahalisine kötülük yapanın durumu böyle olur.

(*Lâ yukbelu'llàhu minhü yevme'l-kıyâmeti*) "Allah-u Teâlâ kıyamet gününde bundan, bu zalim, korkutucu heriften kabul etmez; (*sarfen ve lâ adlen*) farz namazını, nafile namazını, hiçbir ibadetini kabul etmez."

(*Sarfen ve lâ adlen*) Asıl mânası şudur: Adl, “bir şeyin muadili” demek. Bir insan bir şey satın alacağı zaman para verip alıyor veya ona mukabil bir şey verip takas ederek alıyor. Bir insanın başka bir kimseyle anlaşması için yapılan usullerden birisi budur; ya bedelini verirsin ya da ona muadil başka bir şey verir, öyle anlaşırsın.

Sarfen ve lâ adlen demek; “Muadil olacak bir şey vermek, karşılık vermek suretiyle de olmaz.” demek, “Hiçbir surette olmaz.” demektir. Arapça’da hiçbir suretle demenin karşılığıdır. “Allah-u Teàlâ Hazretleri onun hiçbir şeyini kabul etmez.” demesi, bu Medine ahalisine hürmettendir.

İhyâ’da Mecnûn-ı Âmirî’nin bir şiirini naklediyor. Benû Âmir’de bir şahıs yaşamıştır. Hani Leyla’ya âşıkmış da menkabesi dillere destan olmuş. O diyor ki:

أَمُرُّ عَلَى الدِّيَارِ دِيَارِ لَيْلَى
أُقَبِّلُ ذَا الجِدَارَ وَذَا الجِدَارَا
وَمَا حُبُّ الدِيَارِ شَغَفْنَ قَلْبِي
وَلَكِنْ حُبُّ مَنْ سَكَنَالدِّيَارَا

Emurru ale’d-diyârı diyâri Leylâ
Ukabbilü ze’l-cidâra ve ze’l-cidârâ

Ve mâ hubbü’d-diyâri şegafne kalbî
Ve lâkin hubbü men sekene’d-diyârâ.

Bu Arapça bir şiirdir; mânası şu:

“Bir ara Leyla’nın oturduğu evler şimdi harabe olmuş. Çadır kurmuşlar, bir müddet yaşamışlar, göçmüşler.

(*Emurru ale’d-diyârı diyâri Leylâ*) Leyla’nın bir ara oturduğu, evlerinin olduğu yerlerden geçiyorum. Oraya uğradım, baktım, (*Ukabbilu ze’l-cidâre ve ze’l-cidârâ*) Bir şu duvarı öpüyorum, bir o duvarı öpüyorum.”

Neden? (*Ve mâ hubbü’d-diyâri şegafne kalbî*) “Duvarların

sevgisi kalbimi doldurmuş değil. (*Ve lâkin hubbu men sekene'd-diyârâ*) O diyarlarda bir ara oturmuş kimsenin sevgisi kalbimi doldurmuş da ondan öpüyorum."

Bu bir tabir; Peygamber Efendimiz'in diyarı.

Birisi Medine-i Müneverre'ye gelmiş, pabuçlarını çıkarıp eline almış, yalınayak gezmiş.

Neden?

"—Rasûlüllah'ın dolaştığı yere nasıl ayakkabıyla basarım?" demiş.

Öyle edepli insanlar var ki, Mekke'de yaşamış, Mekke'nin Harem'i hududunda hiç abdest bozmamış. Ne edepli insanlar! Umre mescidi kadar uzak yere gidecek, abdest alacak ve öyle gelecek; Harem'e olan hürmetinden, Harem'in dışına çıkarmış.

Bizim arkadaşlarımızdan birisi; Rasûlüllah SAS'in mescidine gitmiş, Kayserili, ismini söyleyebileceğim bir kimse; talebeyken gitmiş. Medine'de iken suyu, sabunu, fırçayı çıkarmış, tıraş olacak; uyku bastırmış, şöyle bir uyuklamış.

"—Rüyada Rasûlüllah Efendimiz'i gördüm." diyor. Kendi ağzından duydum. "Sen benim şehrimde, benim sünnetime muhalefet etmeye utanmıyor musun?" diye azarlamış.

Ondan sonra hiç kesmeyip sakal bırakmış. Sakalın yaygınlaşmadığı bir zamanda sakallıydı. Neden? Peygamber Efendimiz azarlamış. Azarı bile güzel ama, ondan sonra sakal bırakmış.

Bizim talebelerden birisi, Diyanet kafilelerinden birisinin başına reis olmuş, hacca gitmişler. Hac dönüşünde bana geldi.

"—Nasılsın, seyahatin nasıl geçti?" diye sordum.

"—Hocam, iyi ama bizim hacılarla uğraşmak çok zor, çok cahiller." Allah bizi cehalette bırakmasın… "Gittikleri makamların kıymetlerini hiç bilmiyorlar." dedi.

Hacca gidiyorlar, umreye gidiyorlar, o fırsat bir daha ele geçer mi? O diyarlar bir daha ele geçer mi? Orada kılınan namazın yüz bin misli fazla sevabı var. Mekke'ye geliyor; minare sayıyor, kapı sayıyor. Minaresinin sayısı mı lazım sana, mescidin kapıları mı lazım, çarşının pazarın malı mı lazım?

Kimisi Tayvan'dan, kimisi Japonya'dan, kimisi Hong Kong'tan

gelmiş; Sana ne!

“—Kaça aldın, ucuza almışsın, nereden aldın?” filan bunları araştırıyorlar.

Ticarete mi gittin, ziyarete mi gittin? Cahiller maalesef.

“—Ama bizim kafilemizden birisi vardı, çok iyi idi.” dedi.

“—Nasıl?” dedim.

“—Hocam otobüsümüz Medine’ye geldi, otobüsten kendisini topraklara attı. Ağlayarak Medine’nin taşını toprağını öptü, kokladı, çok âşıktı, bizi de ağlattı.” dedi.

Âşık olunca insanın hâli başka bir türlü olur.

Dönerken rüya görmüş. Benim talebem ondan duymuş, Rüyasında Rasûlüllah Efendimiz’i görmüş. “Kâğıt kalem getir de senin haccını yazayım evladım.” demiş.

Hani hacıları defterlere yazarlar ya böyle hacılığa can kurban. O da şevk ile, aşk ile rüyasında öbür odaya geçmiş, kâğıt kalem bulmuş, “Rasûlüllah haccımı yazacak!” diye dönmüş, gelmiş, bakmış Rasûlüllah’ın oturduğu sedirde, minderde bu sefer şeyhi oturuyor.” diye anlattı.

Onun işareti nedir? Onun işareti de, mânası da şudur ki:

“—Şeyhi Rasûlüllah’ın yolunda giden kimse, onun has vekili” demektir.

Yine olmuş bir hadise anlatayım. Zamanımızda Medine ile ilgili yaşanmış hadiseleri anlatıyoruz. Bir de eski zamanlarda yaşanmışlardan bir tane anlatayım:

Birisi Rasülullah’ın mescidine gelmiş. Eski devirde bakkal yok, imkânlar geniş değil, insanların paraları da çok değil ama aşk var, sevgi var, mârifetullah var. Birisi Medîne-i Münevvere’de günlerce aç kalmış. Ne yapsın, arif insan el açıp da kimseden bir şey ister mi? İstememiş. Rasûlüllah’ın hayatından çok sonra Rasûlüllah’ın kabr-i şerifine gelmiş:

“—Ya Rasûlallah! Açlığa dayanamayacağım, açım.” demiş.

Gözleri kapalı, öyle dalmış. Bir zaman sonra omzuna bir el vurmuş, açmış gözünü.

“—Sen misin bizi Rasûlüllah’a şikâyet eden? Al şu tepsideki yiyecekleri.” demiş.

Rasûlüllah Efendimiz’in evlatlarından, sülâle-i tâhireden biri,

bir tepsi yemek getirmiş de "Sen misin bizi dedeme şikâyet eden? Buyur ye!" demiş. Medine öyle bir yer.

Medine'de şimdi Afrikalılar var, fakir fukara. Medine'nin Suudlu emiri kızmış; "Bu edepsizleri buradan def edeyim." demiş. "Fukara, kimisi dileniyor" diye düşünerek ertesi gün hepsinin Medine'den çıkarılmasını emretmiş. Geceleyin rüyasında Rasûlüllah Efendimiz'i görmüş; "Onlara dokunma!" demiş Rasûlüllah Efendimiz. Fukarası da lâzım. Oraya gidenler kime hayır verecekler? Fukarası da lâzım. Medine böyle bir yer; oyuncak değil.

Allah-u Teâlâ Hazretleri içimize Rasûlüllah'ın muhabbetini versin, muhabbet olunca çok şeyler olur. İki türlü şey anlattım size; hem eskilerden anlattım hem bu günlerden. Bazıları bu tür hadiselerin eski zamanlarda olduğunu sanır. Şimdi de oluyor; aşk ve şevk sahibi olursan olur.

Bizim kafilelerimizden birisi otobüsle gitmiş, Harem-i Şerif'e yakınlaşmışlar. Bizim hacı efendilerden, âşıklardan bir tanesi Bâb-ı Selâm'dan içeriye dalmış, yürümüş, Rasûlüllah Efendimiz'i ziyaret eylemiş, huzurunda ağlamış, dua etmiş. Yan tarafa dönmüş, arkadaşlarının yanına gelmiş, hâlâ orada kalabalıkta ayakta duruyorlar.

"—Niye içeri girmiyorsunuz?" demiş.

Yüzüne acayip acayip bakmışlar:

"—Nasıl girelim? Şu kalabalığa baksana, tıklım tıklım, izdiham."

Oysa hepsi beraber geldiler; ötekiler izdihamdan giremiyor, buna da bomboş görünmüş, fırsat bu fırsat demiş, boşlukta yürümüş, ziyaret etmiş, çıkmış gelmiş. "Ya niye içeri girmiyorsunuz?" diyor.

O zaman ayıkmış, aklı başına gelmiş. "Bak şu izdihama, burada bekleşiyoruz, girmek istemez miyiz?" diye cevap verilince, o zaman anlamış bu ülkenin esrarı budur. İstediğin kadar inat et, ayak dire, baş salla; inat edene bir şey yok... Zaten sevene, âşıka var; inat edene bir şey yok… Gözünü açana var, gözünü kapatana yok…

Bu neden oluyor? Rasûlüllah şehri olduğu için oluyor.

Rasûlüllah Efendimiz öyle vefalıydı ki her huyu, her şeyi güzeldi; cömertliği de güzeldi vefası da güzeldi. Mekke fethedilince ashâbı kiramın ödü patladı; "Mekke fetholundu artık müşrikler temizlendi. Peygamber Efendimiz yine Mekke'ye gider, Kâbe'nin yanında oturur." diye düşündüler. Sen olsan öyle düşünmez misin? Herkes öyle düşünebilir; normal.

Peygamber Efendimiz'in memleketi fetholdu, oraya gider; çünkü orası mübarek yer, Kâbe'nin olduğu yer, çevresi ve kendisi mübarek. Kur'ân-ı Kerîm'le bildirilmiş; çevresi ve kendisi mübarek yer ama Rasûlüllah Efendimiz Mekke ahalisine ganimetleri bol bol dağıttı. Medine ahalisine de;

"—Kendimi de size ayırdım, razı mısınız?" dedi.

Razı olmazlar mı? Rasûlüllah vefa gösterdi. Mekkelilerin vefâ etmeyip de çıkarttıkları zaman;

"—Yâ Rasûlüllah, Medine'ye gel, biz sana hizmet ederiz; ölsek de seni koruruz." diyen o kavme vefâ gösterdi.

Mekke fetholunduktan sonra bile Medine'den ayrılmadı,

Medine'de kaldı, Medine'de âhirete irtihal etti; her şeyde ibretler var.

Medine'de kılınan iki rekât namaz, başka yerde kılınan bin rekât namaza bedel. Mescid-i Nebevî'nin öyle fazileti var; âşıkların can atıp gittiği bir yer.

c. Öğünmek İçin Giyinmek

Bu hadîs-i şerif de yeni elbise giymekle ilgili. Hep bayramda giyiyoruz ya… Dikkat edelim, mevzumuz bugünkü günümüzle ilgili:[159]

مَنْ أَخَذَ يَلْبَسُ ثَوبًا يُبَاهِي بِهِ لِيَنْظُرَ النَّاسُ إِلَيْهِ ، لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ حَتَّى يَنْزِعَهُ (كر. عن أم سلمة)

(*Men ehaze yelbesü sevben li-yubâhiye bihî, li-yenzura'n-nâsü ileyhi, lem yenzuri'llâhu ileyhi hattâ yenziahû.*)

(*Men ehaze yelbesü sevben*) "Kim bir elbise giymeye girişirse." *Ehaze-yelbesü*, devamlılık ifade eden bir sîga; giymeye başlarsa, girişirse demek. Neden? (*Li-yubâhiye bihî*) "Onunla övüneyim diye."

"—Bak birinci sınıf kumaştan, terziye diktirdim, ne güzel elbisem var!" diye çalım satmak için elbise giyerse…

(*Li-yenzura'n-nâsü*) "İnsanlar ona baksınlar, hayran kalsınlar maksadıyla elbiseyi giyerse; (*lem-yenzuri'llâhu ileyhi hattâ yenziahu*) onu sırtından çıkarıp atıncaya kadar Allah ona nazar etmez."

Bu hadisin mânası; övünmek ve böbürlenmek için giyinmek yok. Neden giyinmek var?

---

[159] İbn-i Asâkir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XLV, s.470; Taberani, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.II, s.216, no:1215; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.36, no:6113; Hz. Ümm-ü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.317, no:41200; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.393, no:45411.

“—Avret yeri örtülsün, insanlar arasında saygı görerek yaşasın.” diye giyinilir.

Çıplak gezmek doğru değil şeriatımızda, bizim dinimizin hükmü böyle.

İnsanlar çıplak gezebilir mi? Gezenler var. Çıplaklar kampları var; ana baba, çoluk çocuk hepsi üzerlerine bir şey almamak şartıyla kampa gidiyorlar. *Allâhümma'hfaznâ...* Allah bizi muhafaza eylesin!

Neden? Kâfir olursa, inançsız olursa, ar damarı da çatlar, ırz damarı da çatlar; karısı yanında, çocuğu yanında el ele tutuşup o kampa öyle giriyorlar.

Bizim dinimiz her şeyin hasını, hâlisini, güzelini bize emretmiş. *El-hamdü lillâhi alâ ni'meti'l-islâm.* Bizim dinimizde örtünmek, kapanmak var. Görmez misin bizim erkeklerimiz bile namazda, “Pantolondan bacaklarımın şekl ü şemâili belli olmasın.” diye cübbe gibi bol giyiyorlar, uzun giyiyorlar. Neden? Şekli, şemaili belli olmasın diye.

Kâfire bakıyorsun; göğüs, omuz açık, orası açık burası açık. O kâfir, o öyle yapabilir. Bizim imanımız bize yol göstermiş.

Giyinmek neden?

“—Allah'ın emri” diye giyiniyoruz. Bazı yerimizi örtmek farz; öbür tarafları örtmek yerine göre derece derece. Ama örtünecek. Ama övünmek, böbürlenmek için giyinmek yok. Bir insan övünmek, böbürlenmek, tafra yapmak, fiyaka yapmak için giyinirse o zaman Allah ona nazar etmez.

Nazar etmemek ne demek? Allah her şeyi görüyor. Yani rahmet eylemez, o kulu sevmez demek. Böbürlenmek yok, mütevâzı olacaksın.

“—O zaman eski püskü elbise giyeyim hocam.”

Hayır, öyle bir şey de yok. Senin mâlî durumun neyi gerektiriyorsa, ona göre uygun bir elbise giy; çok aşağı olması doğru değil.

Bir zamanlar erbâb-ı tasavvuf tevâzu olsun diye yünden, kaba saba, kalın dokunmuş, o zamana göre kıymeti olmayan elbiseler giymişler. “Atlaslarla, ipeklerle giyinmiş olmayalım.” diye mütevâzı olsun diye böyle kaba elbiseler giymişler. Bir zaman

gelmiş; büyük evliyâullahtan bazı kimseler normal giyinmeye başlamışlar. Bu sefer mütevâzı gezene, boynunu bükene, “Ben dervişim, dünyaya aldırmam.” diyene itibar, alkış başlamış, o gösteriş olmaya başlamış. O zaman durum değiştiriliyor.

Birisi Hâtem-i Esam Hazretleri’ne para vermek istemiş; biraz tereddüt etmiş ama almış. Yakınları gelmişler; “Sen zenginsin, herkese hayır yaparsın. Niye aldın?” “Reddetmeyi nefsim istedi, kabul etmekten nefsim hoşlanmadı. Nefsimin burnu yere sürünsün diye aldım.” demiş.

Bakın her şeyi nasıl ölçüyor. Nefsinin durumuna bakıyor; ona göre davranıyor. Bir zaman basit giyinmek, güzel; basit giyinmek moda olup da fiyaka hâline geldiği zaman normal giyinmek daha iyi.

Neden? Mühim olan Allah’ın rızasına uygun hareket etmek. Tarikat, din büyüklerimiz ulemâ elbisesi giyer. “Halkın içinde onlardan ayrılmalıyım, bilinmeyelim.” diye büyük kavuklar, cübbeler, şanlı şatafatlı bir şeyler giymezlermiş.

Bizim hocalarımızın, “Mecbur kalmadıkça imam, müezzin olma, öne geçme!” diye nasihatleri var. Herkesin tanıdığı, bildiği bir kimse olmak değil de, köşede cemaat oluver, sessiz sedasız duruver gibi...

Her şeyde Allah’ın rızasını gözetmişler, yerine göre hareket etmişler, şuurla, dikkatle. Körü körüne değil, her şeyi şuurla yapmışlar.

d. Kur’an Öğretmenin Karşılığı

Ebü’d-Derdâ RA’dan rivayet edilmiş bu hadis-i şerif; Kur’an öğretmek mukabilinde bir şey almak, para pul almak hususunda. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[160]

مَنْ أَخَذَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ قَوْسًا ، قَلَّدَهُ اللهُ مَكَانَهَا قَوْسًا مِنْ نَارٍ

[160] Taberânî, *Müsnedü’ş-Şamiyyin*, c.I, s.167, no:279; Heysemi, *Mecmaü’z-Zevaid*, c.IV, s.170, no:6447; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimayk*, c.VII, s.271; Ebü’d-Derda RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.I, s.616, no: 2837; *Camiü’l-Ehadis*, c.XXII, s.10, no:24154.

جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (حل. هق عن أبي الدرداء)

(*Men ehaze alâ-ta'limi'l-kur'âni kavsen, kalledehu'llàhu tebâreke ve te'âlâ mekânehâ kavsen mine'n-nâri cehenneme yevme'l-kıyâmeti.*)

(*Men ehaze*) "Kim ki alır, (*alâ ta'limi'l-kur'âni*) Kur'an öğretmesine karşılık olarak, (*kavsen*) bir yay alırsa; (*kalledehu'llàhu tebâreke ve teàlâ mekânehâ*) kıyamet gününde Allah onun yerine, cehennemden bir yayı onun boynuna bağlar."

Peygamber Efendimiz bunu kime söylemiş?

O zamanda bir zât-ı muhterem, bir çocuğa Kur'ân-ı Kerîm öğretmiş. O Kur'ân-ı Kerîm öğretilen şahıs da hocasına bir yay getirmiş. Biliyorsunuz, yay o zamanda harp silahı olarak kullanılıyor. O da gelmiş, "Ben bunu alayım mı?" diye Rasûlüllah Efendimiz'e göstermiş. Bu sözü o zaman buyurmuş:

"—Kim Kur'an öğrettim diye bir yay alırsa, onun yerine kıyamet gününde ateşten bir yay alır."

Esas itibariyle Kur'ân-ı Kerîm öğretmek, dînî ilimleri öğretmek maddî karşılıkla olmaz, bunlardan maddî karşılık beklenmez; Allah rızası için olur. Allah'ın rızasını düşünecek, alınması uygun olmuyor.

Peygamber Efendimiz, "Onu gözleyerek aldığı takdirde, ateşten bir şey almış olur." diye bildirmiş.

Yalnız başka hadîs-i şerifler de var. Bu hükmün başka şartları da var. Esas itibariyle dünya menfaatlerini cezbetmek maksadıyla yapmadığı takdirde bunun caiz olduğuna dair, hatta bu hükmün nesh olduğuna dair ibareler var.

İlim nedir? Bir meselenin yarısını, köşesini bilmek olmaz; her tarafını bilmek lazım!

Bu hadîs-i şerifi söyledik; bir hadîs-i şerif daha var:

Peygamber Efendimiz'in ashâb-ı kirâmından bir grup sefere çıktılar, çölün ortasında bir vahaya geldiler. Yiyecekleri, suları, içecekleri yok; orada bir kabile duruyor, bir oba, bir oymak, bir çöl kabilesi… Adamlar aç ve yorgun olan sahâbe-i kirâm

efendilerimize su vermediler, yemek vermediler, onları barındırmadılar. Etmeyin eylemeyin. Hayır. Parayla pulla olacak bir şey de değil. Sokmadılar.

Onlar da kenara çekildiler, boyunlarını büktüler, karınları aç susuz, yorgun bitkin çölün kenarında, vahanın kenarında kalakaldılar. Geceleyin içeriden bir feryat, bir bağrışma, bir gürültü, bir patırtı. "Ne oldu?" diye sordular, "Kabile reisini yılan soktu, şişmeye başladı. Siz bir çare bilir misiniz?" diye sordular. Sahâbe-i kiramdan, o kafilenin başında bulunan bir şahıs; "Bilirim, ben onu tedavi ederim ama. siz de bizim ihtiyaçlarımızı göreceksiniz." dedi.

Sahih bu hadîs-i şerif… Onun üzerine okumuş; sahâbe-i kiram mübarek insanlar, okur okumaz yılan sokmasına rağmen hastalık geçiyor, şişmesi iniyor, iyi oluyor. İyi olunca onlar baş üstünde tutmuşlar, karınlarını doyurmuşlar, misafirperverlik göstermişler; giderken de bir sürü koyun vermişler.

Onlar Rasûlüllah Efendimiz'e gelip;

"—Yâ Rasûlallah! Böyle olunca böyle oldu. Bu adamlar bizi misafir etmedi sonra böyle oldu, bu şartla okudum. Sonra böyle oldu."

Başlarından geçen hadiseyi anlatıp hata edip etmediklerini sordular. Efendimiz;

"—Yok, o koyunlardan bana da getirin, ben de yiyeyim." demiş.

Onların niyeti nedir? Kur'ân-ı Kerîm'i satmadılar, Kur'ân-ı Kerîm karşısında menfaat beklemediler, mecburlardı; durum öyle gerektirdiği için öyle yaptılar.

Onun için, bir kimse sadece bir hadisi bilirse acele etmesin, fıkhın ahkâmını öğrensin, öteki hadisleri de öğrensin; ona göre amelde bulunsun.

Onun üzerine öteki hadisleri de göz önünde bulunduran ulemamız bu hususta fetva vermişler. Demişler ki:

Herkes işe gidiyor, iyi maşaallah!

"—Sen nereye gidiyorsun?"

"—Ben manifaturacıyım."

"—Ayda ne kadar kazanıyorsun?"

"—Üç yüz bin, beş yüz bin. Güzel, Allah bereket versin, daha çok versin!"

"—Sen nereye gidiyorsun?"
"—Ben mühendisim."
"—Ne yaparsın."
"—Ayda seksen bin yüz bin lira kazanırım."
"—Sen ne iş yaparsın? Ben şuyum, buyum..."

"—Hocaefendi ne yapar?"
"—Hocaefendi Kur'ân-ı Kerîm'i, dinî bilgileri öğretir; camiden hiç ayrılmaz."
Hocaefendi nereden geçinecek? O da gidip çalıştığı takdirde çocukları kim okutacak?
Tamam o da manifaturacılık yapsın, bakkallık yapsın; o zaman çocukları kim okutacak, hutbeyi kim okuyacak?
Onun için ulemâmız hadîs-i şeriflere bakarak demişler ki:
"—Buna cevaz vardır."
Bu tarafını da bilmek lazım, ana kaideyi unutmamak lazım. Dini satıp dünya almak yok; dini, dünya menfaatine alet etmek yok! Her şey ölçü içinde olduğu zaman şartlara göre olur.
Bilmem anlatabildim mi? Belki biraz karışık ama, ulemâmızın ictihadı bu şekilde. Bu tarzda olursa, ücret alabilir.
"—Kendisi talep etmez, verilirse alır." diye de geçer.

e. Alış Verişte Niyet

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:[161]

مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا ، أَدَّى اللّٰهُ عَنْهُ ؛ وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ إِتْلاَفَهَا ، أَتْلَفَهُ اللّٰهُ (حم. خ. ه. عن أبي هريرة)

---

[161] Buhàri, *Sahih*, c.VIII, s.21, no:2212; İbn-i Mace, *Sünen*, c.VII, s.248, no:2402; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.361, no:8718; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.V, s.354, no:10737; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.IV, s.33; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.414, no:8158; İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.II, s.147, no:1374; Buhari, *Tarih-i Kebir*, c.I, s.373, no:1181; Ebu Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.221, no:15429; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.389, no:45382.

(*Men ehaze emvâle'n-nâsi yürîdü edâehâ, edda'llâhu anhü; ve men ehazehâ yürîdü itlâfehâ, etlefehu'llàhu*)

"Bir kimse bir malı tekrar ödemek niyetiyle alırsa, Allah onu ödemeyi o kimseye nasip eder. Bir kimse birisinden bir mal alır da onu telef etmeyi, yok etmeyi, harcamayı düşünürse; Allah da onu telef eder."

Hangi şekilde mal almak isterse; ister borç almak, ister hıfz etmek, ister daha başka bir sebeple almış olsun, alırken; "Alayım, hıfz edeyim. Emaneti aldım, yine iade edeceğim." veyahut "Borç aldım. Tamam zamanı geldiğinde ödeyeceğim." Böyle iyi niyetle aldı, ödemek niyeti var.

Böyle ödeme niyeti varsa, Allah onu ödetir, öder. Veyahut ödeyemeden öldü; Allah karşı tarafı razı eder, kıyamet gününde o borcundan onu kurtarır. Zira o adamcağızın niyeti ödemekti, ölüm geldi ödeyemedi, onu Allah ödetir.

Ama başında niyeti bozuksa, "Hele şu adamın elindeki bir şeyi kapayım da bir çaresini bulurum." şeklinde düşündüğü takdirde Allah onu telef eder. Cezasını çektirir.

Bu devirde buna benzer çok şeyler duyuyorum. Adam geliyor, mobilyacı kardeşimizden 150-200 bin liralık şu kadar takım mal alıyor. Niyetinde vermek hiç yok. Yazıyor bonoları, mobilya sahibi, "Tamam bonoları aldım." diyor. Öteki adam memleketine gidiyor. Bonoların vakti, senetlerin zamanı geldi ödemiyor. Telefon açıyor; dur ödeyeceğim. Yalan. Yalvarıp yakarıyor;

"—Sıkıştım, etme eyleme. Bak paramı vermedin, öteki adamlara da benim ödemem gecikiyor."

Nafile. Memleketine gidiyor. Nafile. Aradan bir iki sene geçiyor, ondan sonra yalvarta yalvarta diyor ki:

"—Bu senetlerin yerine ikinci bir senet yapalım."

Senetleri tazeliyor, bir sene daha kazanıyor. Zaten üç senede enflasyondan, paraların değerinin düşmesinden dolayı, o aldığı iki yüz elli binleri ödemek çocuk oyuncağı gibi geliyor. Çünkü öteki malı sattığı, kazandığı o parayı başka yerlere kullandı. Bankada parası var, ödemiyor. Adam, "Daha senedin vadesi gelmedi" diyerek ödemiyor, zamanı gelse de ödemiyor.

Ticarî hayatta insaf, merhamet kalmadığı için ne olacak?

Dünya ve âhirette hayır görmez. O ayrı da bizim kardeşlerimiz de akıllarını başlarına toplasın. Biz kardeşlerimizi kayırmak, doğruyu söylemek zorundayız. Mümkün olduğu kadar peşin iş yapın, malınız yanınızda dursun; başınız dinç olur. Borç para verip de, veresiye verip de, gidip arkasında yalvarıp sızlayacağınıza:

"—Malım şurada durdu, daha müşteri gelmedi, bugün satılmadı, yarın belki satılır." dersiniz.

Malı verip, parayı alıverin. Bir acayip devirdeyiz. Aklınızı başınıza toplayın. Peşin iş yapın, kendiniz zarara girmeyin. Çok kötü insanlar var; bu ticarî hayatın boşluğundan istifade ediyorlar. Senedin protesto edilmesinden utanmıyorlar, arlanmıyorlar. Asıl maksadı, niyeti; "Ben bunu üç senede nasıl öderim? O arada şöyle yapayım, böyle yapayım." diye düşünüyorlar. Bu gibi kimselere karşı aklınızı başınıza toplayın; ona göre hareket edin.

Bisiklet, motosiklet satan bir arkadaşım vardı. Veresiye ile bonolarla satış yaptı. Adam bonoları verdi, motosiklete bindi, gitti; hemen o anda istifade başladı. Parayı ödemedi. Aradan aylar geçti, yıl geçti, parayı neden sonra bin bir sıkıntıyla ödedi. Keşke o motosiklet gitmeseydi, şimdi iki misli fiyat.

Bu zulüm değil mi? Böyle şey olur mu? Bu müslümanlıkta var mı? İslâm'a sığar mı?

Sığmaz. Ama ödemek niyetiyle aldı da, sonra herhangi bir sebeple ödeyemediyse bu hadîs-i şerif onu kurtarıyor. Başında niyeti öyle değildi, ödeyecekti ama işte hastalık geldi, çalışamadı, yangın oldu, o ayrı; Allah onlara yardımcı olur. Başından kötü niyetli olanlara, bu hadîs-i şerif bir tehdit.

Bu dünya kimseye kalmıyor, bu dünyadan peygamberler geçmiş, alimler geçmiş, zalimler geçmiş, firavunlar geçmiş; kimseye kalmamış.

"—Mısır mülkü benimdir, alttan akan nehirler benimdir, bu insanlar benim kölemdir." diyen herkes kara toprağa girmiş.

O gül yüzlü peygamberler bile toprağa girdiler. Herkes ölecek, bu dünyada yaptığından hesaba çekilecek. Allah akıl fikir versin, kimisi ölümü hiç aklına getirmiyor, hiç utanmıyor, yaptığı işten

arlanmıyor.

f. Kırk Gün Halvetin Karşılığı

Rasûlüllah SAS Efendimiz buyurmuş ki:[162]

مَنْ أَخْلَصَ لِلّٰهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلٰى لِسَانِهِ (القضاعي عن ابن عباس ؛ ش. حل. عن مكحول)

(*Men ahlesa li'llâhi erbaîne yevmen*) "Kim Allah rızası için, Allah'a ihlasla bağlanıp ibadete koyulursa, kırk gün kendini ibadete verirse..." Ne olur? (*Zaherat yenâbîü'l-hikmeti min kalbihî alâ lisânihî*) "Gönlünden diline hikmet pınarları akmaya başlar, görünmeye başlar, meydana çıkar."

Bir yer düşünün, pırıl pırıl sular fışkırıp pınarlar çıkıyor. "Kırk gün Allah'a ihlasla ibadet edenlerin gönlünden pınarlar çıkar, dilinden dökülür."

Bu hadîs-i şerifin başka rivayetleri var. Kur'ân-ı Kerîm'de de mâlum, "Mûsâ AS Tur dağına gitti, otuz gün kaldı, kırk günü tamamladı." diye âyet-i kerîmeler var. "Allah; Âdem AS'ın hamurunu, toprağını kırk günde mayaladı." diye bir hadîs-i şerif var.

Arifler, "Kırk günde insanın tabiatında değişiklik olur." diye bir kenara çekilip ibadet ederler. Bir de dervişlerin erbaîni vardır, kırk gün ibadet için bir kenara çekilirler. Arapça'da buna *erbaîn* derler, Farsça'da *çile* derler. Bunu herkes ızdırap çekmek biliyor. Aslında çil veya çihil, Farsça'da kırk gün demek, kırk gün süren ibadet demek.

---

[162] Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.285, no:66; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.231, no:35485; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.359, no:1014; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.70; Mekhul Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.24, no:5271; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.224, no:2361; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXXI, s.394, no:45421; RE. 398/11.

Eskiden derviş kırk gün ibadete girermiş. Azıcık bir yemekle oruç tutarak, gece az uyuyup ibadet edermiş. Ondan böyle sararıp solarmış.

Hocamız Muhammed Zâhid Hocamız Rh.A, erbaîne girmiş, saz gibi, sapsarı, otuz beş kilo çıkmış. Kırk gün ibadet ettikten sonra dışarıya çıkmış. Sapsarı, solgun, saz gibi çıkmış. Ona çile diyorlar. Tabi o ızdıraplı oluyor da onun için çile diyorlar. Biraz sıkıntılı oluyor ya, halk çile demiş; filanca adam çile çekiyor.

Sanki dervişlik için halvete girmiş, aç susuz kalmış da onun için ızdırap çekiyor gibi, dışarıdaki insanların sıkıntılarına da çile çekmek demişler,

Şimdi oradan insanların biraz ibadet etmesi gerekiyor. İbadet etmek, halvet; tenha bir yerde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hâlisâne, niyazlar, namazlar, tesbihler, dualar ile dualar etmek gerekiyor. Ondan sonra, insanın gönlünden pınarlar fışkırınca o zaman düzeliyor.

"—Bunun doğru olduğuna delil nedir?"

Ramazan'ın son on gününde itikâftır ki, bu sünnet-i kifâyedir. Bir kısım müslümanlar yapınca ötekilerin üstünden kalkıyor; yapmazsa, herkes mes'ul oluyor. Ramazan'ın son on gününde hem Kadir gecesini yakalamak imkânı olur, hem de Ramazan'da mübarek ibadete çekilir.

El-hamdü lillâh gördük; genç, nice pırıl pırıl kardeşlerimiz Türkiye'nin her şehrindeki camilerde kenarlara çekildiler; gecelerini gündüzlerini ihyâ ettiler, herkes uyurken zikr ü tesbihler ettiler, kendileri için dua ettiler.

Ümmet-i Muhammed için hayır gelmez mi?

İnşâallah hayır gelecek. Ne güzel günler görecek insanlarımız!

g. Borç Alan Kimsenin Durumu

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[163]

---

[163] Taberânî, *Mucemü'l-Kebir*, c.VIII, s.243, no:7949; Ebû Ümâme RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.223, no:15442; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.395, no:45425.

مَنْ ادَّانَ دَيْنًا وَهُوَ يَنوِي أَنْ يُؤَدِّيَهُ وَمَاتَ ، أَدَّاهُ اللّٰهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ وَمَنْ اِسْتَدَانَ دَيْنًا وَهُوَ لاَ يَنْوِي أَنْ يُؤَدِّيَهُ ، فَمَاتَ ، قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: ظَنَنْتَ أَنْ لاَ آخُذَ لِعَبْدِي بِحَقِّهِ ، فَيُؤخَذُ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَيَجْعَلُ فِي حَسَنَاتِ الآخرِ ، فَإِنْ لَم تَكُن لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِن سَيِّئَاتِ الآخَرِ فَيُجْعَلُ عَلَيْهِ (طب. ك. عن أبى أمامة)

(*Men iddâne deynen ve hüve yenvî en-yüeddiyehû ve mâte, eddâ'hu'llâhu anhü yevme'l-kıyâmeti; ve men istedâne deynen ve hüve lâ yenvî en yüeddiyehû femâte, kàle'llàhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti: Zanente en lâ âhuze li-abdî bi-hakkihî feyü'hazü min hasenâtihî, feyec'alü fî hasenâti'l-âhar fein lem yekün lehû hasenâtün, uhize min seyyiâti'l-âhar fecu'ile aleyh.*)

"Kim ödemeye niyet ederek birisinden bir borç alırsa ve ödemeden ölürse; kıyamet gününde Allah onun namına öder. Kim birisinden onu ödememek niyetini besleyerek borç isterse, Azîz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde:

'—Sen kulumun hakkını senden almayacağımı mı sandın?' buyurur.

Bu kötü niyetli adamın, ödememek niyetiyle borç alan kimsenin yapmış olduğu hayırlarından hasenâtından alınır ve ötekinin hasenâtına eklenir.

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:

(*Men iddâne*) "Kim borçlanırsa." *İddâne*, iftiâl bâbındandır, dal iki tane şeddeli olmuş, iftiâl babında, deyn kelimesinden.

(*Men iddâne deynen*) "Kim bir borçla borçlanırsa, (*ve hüve yenvî en yueddiyehû*) ödemeyi niyet ederek alırsa, (*ve mâte*) ve ödemeden ölürse; (*eddâ'hu'llàhu anhü yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde Allah onun namına öder."

Bu ne demek? Aldı, ödeyemeden öldü. Demek ki iyi niyetle alır

da ölüverir, kalıverir, başına bir hâl gelir ödeyemezse, Allah onun yerine öder.

(*Ve men istedâne deynen*) "Kim birisinden borç isterse, (*ve hüve lâ yenvî en yüeddiyehû*) ama içinden onu ödememek niyetini beslerse; (*femâte*) sonra ödemeden hakikaten ölürse; (*Kàle'llàhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti*) Azîz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde buyurur ki: (*Zanente en lâ âhuze li-abdî bi-hakkihî*) 'Kulumun hakkını senden almayacağımı mı sandın?'

(*Feyü'hazu min hasenâtihî*) "Bu kötü niyetli adamın, ödememek niyetiyle borç alan kimsenin yapmış olduğu sadakalardan, hayırlarından, hasenâtından alınır; (*feyec'alü fî hasenâti'l-âhar*) ötekinin hasenâtına eklenir." Borcu olan mahrum kalır, borcu ödenmeyen mazlum orada hayrını görür, sevinir; durum telâfi olur.

(*Fein lem yekün lehû hasenâtü*) "Eğer o adamın hayırlı bir işi, sevabı, haccı, zekâtı da yoksa o zaman, (*uhize min seyyiâti'l-âhar fecuile aleyhi*) Borç veren adamın günahlarından alınır, buna yüklenir."

Onun için borç çok önemlidir. Ya borçlanmayın, mümkün olduğu kadar borç almayın. Kimseden bir şey istemeyin! Gücünüzün yettiği kadar, ayağınızı yorganınıza göre uzatın! Eğer borç alırsanız, mümkünse vaktinden evvel ödeyin; adam size bir borç verdi diye burnundan getirmeyin; noterlerden, protestolardan, mahkemelerden zar zor aldırmayın. Ya hiç borç almayın, ya da zamanında ödeyin! Kötü niyetle alır, ödemezseniz, Allah pişman eder.

Pişman etmeye kàdir mi? Elbette kâdir. Kurnazlık ettim sananlar çok pişman olur. "Bu dünyada alırım, boş ver" diyenler âhirette çok pişman olurlar. Allah akıl fikir versin, her işimizi doğru dürüst yaptırsın... Kimsenin malına ihtiyacımız yok. Fuzulî'nin dediği gibi:

[Cihânın nimetinden kendi âb u dânemiz yeğdir]
Elin kaşânesinden kûşe-i virânemiz yeğdir.

“Başkasının sarayından bizim virane kulübemiz daha iyidir.”

Müslüman tok gözlüdür, hiç kimseden bir şey istemez. İnsan sıkışır. Peygamber Efendimiz bile rehin olarak zırhını verip borç almış, yahudiden bile borç almış. O zaman yine onlar zenginmiş. Olabilir, borç almak da yok diyemeyiz.

Hatta demişler ki:

“—Borç vermek, buna karz-ı hasen derler; fukaraya sadaka vermekten iyidir.”

Neden? Fukara fakirdir, herkesten istiyor. Bu adam sıkıştı kimseden bir şey istemezdi, çok fena durumda; onun için ona vermek lazım!

Birbirimize yardımcı olalım; yardımcı olurken de burnundan getirmemeye dikkat edelim! İnsanlardaki iyilik yapma hissini sıfıra indirmeyelim.

“—Bir kere borç verdim, bir daha verirsem tevbeler tevbesi!” dedirtmeyelim.

O da bir vebaldir.

Fâtiha-i şerife mea’l-besmele!

01. 07 1984 - İskenderpaşa Camii

19. HADİS DERSLERİNİN ÖNEMİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn… Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثاً لِتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ ، أَوْ تُثْلَمَ بِهِ بِدْعَةٌ ، فَهُوَ فِي الجَنَّةِ (حل. عن ابن عباس)

RE. 398/13 (*Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen li-tukâme bihî sünnetün, ev tüsleme bihî bid'atün, fehüve fi'l-cenneh.*)

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, lütfu, keremi cümlenizin üzerine olsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri kabul eylesin... Rahmetine, ikramına, lütfuna vesile eylesin… Dualarınızı kabul eylesin. Hacetlerinizi reva eylesin.

Peygamberimiz SAS Hazretlerinin, hadisi şeriflerinden bir nebze, bir demet hocamız Ahmet Ziyaüddin Gümüşhanevi hazretlerinin, *Ramuzü'l-Ehadis* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce boynumuzun borcu bir vazifeyi edâ edelim. Evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Efendimizin rûh-u pâki için, ve onun cümle mübarek alinin ashabının edvaının ahbabının ruhları için, sair evliya, mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i

Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sadaat ve meşayıhı turûk-u aliyyemizin cümlesinin ve halifelerinin, müridlerinin, mühiblerinin, tabiilerinin, müntesiplerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri cem ve te'lif etmiş olan Gümüşhânevî Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamızın ruhu için, şu içinde hadis-i şerif okuduğumuz caminin banisi İskenderpaşa'nın ruhu için, bu caminin çevresinde yatanların ruhları için, bu caminin içinden gelmiş geçmiş olan imamların, müezzinlerin, vaizlerin, hatiplerin, cemaatin ruhları için, bu beldede medfun bulunan evliyaullahın, sahabe-i kiramın, enbiyaullahın ve sâir mü'minîn ve mü'minatın ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisi şerifleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sàlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım!

……………………..

a. Hadis Öğrenmenin Fazileti

Dersin başında metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerifi Abdullah ibn-i Abbas RA rivayet eylemiş. Ebû Nuaym'ın *Hilyetü'l-Evliyâ*'sında var. Peygamber SAS bu hadis-i şerifinde; kendisinin hadislerini öğrenip başkalarına nakletmenin fazileti hakkında bizi irşad ediyor.

Şu anda bizim yaptığımız iş nedir?

Peygamber Efendimiz'in hadislerini okumak, dinlemek ve ondan sonra başkalarına nakletmek. Bunun fazl u keremi nedir, bu hadis-i şerifte göreceğiz. Peygamber SAS buyurmuş ki:[164]

---

[164] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.X, s.44; İbn-i Asâkir*, el-Erbaîn fî Menâkıbi Ümmehâti'l-Mü'minîn,* c.I, s.33; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.158, no:28815; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.403, no:45471.

مَنْ أَدَّ ى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثاً لِتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ ، أَوْ تُثْلَمَ بِهِ بِدْعَةٌ ، فَهُوَ فِي الجَنَّةِ (حل. عن ابن عباس)

RE. 398/13 (*Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen li-tukâme bihî sünnetün, ev tüsleme bihî bid'atün, fehüve fi'l-cenneh.*)

(*Men eddâ ilâ ümmetî hadisen*) "Her kim benim ümmetime bir hadis rivayet eder, naklederse."

Hadis, Arapça'da söz demek, cem'i *ehâdîs* gelir. Burada hadis diyor ama maksat lalettayin birinin sözü değil, Peygamber Efendimiz'in hadisi.

"Kim benim ümmetime benim hadisimi nakleder, verir, öğretirse..." Neden? (*Li-tükàme bihî sünnetün*) "Onunla bir sünnet yerine gelsin, ifa olsun, ikàme olunsun, tatbik olunsun diye. Öğrensinler de bu sünneti yapsınlar diye... (*Ev tüsleme bihî bid'atün*) Bir bid'atin gediği kapatılsın diye bu hadisi şerifi kim öğretirse; (*fehüve fi'l-cenneh*) böyle yapan kimse cennettedir."

O halde yaptığımız işin ehemmiyetini bilelim!

Ne yapıyoruz? Bu kürsüden Mehmed Zahid Kotku Hocamız'dan aldığımız emir üzerine, hocalarımızın adetini devam ettirmek üzere hadis okuyoruz.

Siz ne yapıyorsunuz? Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini dinliyorsunuz.

Neden dinliyorsunuz? Bu sünnet tatbik edilsin; hem kendim tatbik edeyim hem de başkalarına nakledeyim, onlar tatbik etsin; veyahut da sünnet bilinsin de bid'atlerin önü kesilsin; insanlar yalan yanlış yollardan gitmesin, sünnete aykırı bir ömür sürmesinler, ters işler yapmasınlar, bid'atlere dalmasınlar, dinin aslı esası bozulmasın, müslümanlar raydan çıkmasın, yoldan sapmasın diye…

"Kim böyle öğrenirse... (*Fehüve fi'l-cenneh*) İşte böyle yapan bir kimse cennetliktir."

Demek ki bu hadîs-i şerif, bu dersin başında bizler için büyük bir müjde oldu. Hem de o kadar büyük bir müjde ki, (*hadisen*) diyor; bir hadis bile olsa...

"—Bütün hadis-i şeriflerimi öğrensin de, dinin aslına, esasına,

inceliklerine yüzde yüz vâkıf olsun da, hakiki, derin bir din alimi olsun da, engin bir bilgiye sahip olsun da, o zaman cennete sokarım.” demiyor. “Kim benim ümmetime bir hadisi naklederse, böyle yapan kimse cennettedir” diyor.

O bakımdan bu hadîs-i şerifleri can kulağıyla dinlemek lâzım.

İmam Mâlik, Mâlikî mezhebinin imamı Rh.A, kendisi aynı zamanda mezhep imamı, fakih; bir taraftan da hadis râvîsi. Peygamber Efendimiz’den duyanlar kendisinden sonrakilere nakletmişler, onlar da daha sonrakilere nakletmişler; biz hadisleri onlardan almışız.

Aslında biz de sırayla “Ben bunu şundan duydum, şundan duydum.” diye Peygamber Efendimiz’e kadar kimlerden bize kadar ulaşmışsa söylememiz lâzım. Önümüzdeki kitap bizi bu zahmetten kurtarıyor; çünkü o kaynağını, yerini gösteriyor da, biz sadece yerini söyleyince meseleyi kökünden halletmiş oluyoruz.

Eskiden böyle kitaplar yokken Peygamber Efendimiz’in devrinden sonra yaşayanlar kimden aldığını söylemek zorundaydı; buna rivayet zinciri, halkası derler. “Bunu kimden aldın, o kimden duydu, o Rasûlüllah’a nasıl bağlanıyor?” bildirmek gerekiyordu. El-hamdü lillâh şimdi iş kolaylaştı.

İmam Mâlik Hazretleri hem fakîh, hem din bilgini, hem muhaddis, hadis râvisi. Bir kimse kapısını çalıp kendisine müracaat edince, sorunca:

“—Ne yapacaksın, bir dinî mesele mi öğrenmek istiyorsun?”

“—Evet, bir dinî mesele öğrenmek istiyorum, müşkülüm var, onu öğreneceğim.” derse, “Sor bakalım.” der, cevabını verir, gönderirmiş.

Dikkat edin:

“—Hayır, ben dini mesele sormayacağım. Siz hadis râvîsisiniz ya, muhaddissiniz ya; siz hadis söyleyin, ben sizden hadis yazacağım. Ben de sizden alacağım, öbür tarafa hadis nakledeceğim. Ben de hadis topluyorum, sizden hadis rivayeti almak için geldim.” derse;

“—Pekiyi öyleyse, buyur içeri.” der, o şahsı içeri alırmış.

Kendisi evin öbür tarafına gider, tepeden tırnağı bir gusül abdesti alırmış. Misafirin girdiği odaya, o zamana kadar başka

işte kullanmadığı en güzel rahleyi koydurur, üstüne en güzel örtüyü örttürür, buhurdan yaktırırmış; ortalığı güzel, hoş kokularla kokulandırırmış. Kendisi başka zaman giymediği en güzel cübbesini giyer, en güzel sarığını sarar, kemâl-i ciddiyet ile gelir, orada,"Rasûlüllah'tan filanca nakletmiş, o ötekisine nakletmiş, ben filancadan duydum, Rasûlüllah şöyle buyurdu" diye ciddi ciddi, tane tane hadisi rivayet edermiş.

Bu kadar ciddi bu iş. Bu kadar önemli. Zaten bu kadar ehemmiyet verilmeseydi, bu kadar itina gösterilmeseydi bu sözler bize kadar gelemezdi. Kelimesi kelimesine gelmesindeki esas amil nedir? Bu ciddiyettir.

Onun için ne yaptığımızı, ne kadar sevaplı bir iş yaptığımızı bilelim.

"—Kardeşlerimiz var, tatil, pazar günü, bir yere gidiyorlar, şurayı geziyorlar, burayı geziyorlar. Ama buradaki sevabın ne kadar çok olduğunu bir bilseler." Hocamız öyle derdi.

Başka yere gitmeyin tatil günü. Neden pazar günü okunuyor bu hadisi şerif? Herkes gelebilsin diye. Sair gün olsa gelemez.

Ama herkes bir gezmeye gidiyor; bir kıra, pikniğe gidiyor, buradaki esas güzel, mânevî ziyafeti kaçırıyor. Bu kadar ehemmiyetli bu iş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi ehl-i hadis eylesin… Hadisi öğrenen, başkalarına öğreten, kendisi tatbik eden, sünnetin yayılmasına, bidatin yıkılmasına sebep olan, hayırlı faaliyet gösteren insanlardan eylesin...

b. Zekât Vermenin Faydası

Câbir ibn-i Abdullah Hazretleri'nden rivayet edilmiş ikinci hadisi şerif. Bu hadîs-i şerif de zekât hakkında… Peygamber SAS buyurmuş ki:[165]

---

[165] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.II, s.161, no:1579; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.200, no:4334; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.297, no:15778; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.404, no:45475.

مَنْ أَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ، فَقَدْ ذَهَبَ عَنْهُ شَرُّهُ (طس. عن جابر)

RE. 399/1 (*Men eddâ zekâte mâlihî, fekad zehebe anhü şerrüh*) “Kim malının zekâtını öderse, müstahak olanlara verirse; (*fekad zehebe anhü şerrüh*) muhakkak o malın şerri onun üzerinden gider.”

Biraz açıklayalım:

Demek ki, malımızın üzerinde fukaranın hakkı var. Neyle belli? Çok âyetlerle belli.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ . لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (المعارج:٢٥-٢٦)

(*Ve'llezîne fî emvâlihim hakkun ma'lûm. Li's-sâili ve'l-mahrûm.*) [Onların mallarında muhtac ve yoksullar için belirli bir hak vardır.] (Meàric, 70/25-26) buyruluyor.

Zekât hakkında çok âyetler var. Malımızda fukaranın hakkı var. Peygamber Efendimiz onun için öderse diyor. Bu hakkı ödeyeceğiz, boynumuzun borcu; istersem veririm, istemezsem vermem tarzında değil. Paramızla, malımızla üzerimize terettüp eden bu mâlî vecibemizi yerine getireceğiz; fakire vereceğiz, yerine vereceğiz. Nerelere verilmesi gerekiyorsa vereceğiz. Böyle yaparsak malımızın şerrinden kurtulmuş oluruz veyahut üzerimize gelecek şerden yakayı sıyırmış oluruz.

Nedir üzerimize gelecek şerler?

Eğer bir insan malının zekâtını vermezse, dünyada malı âfetlere uğrar. Birisini anlattılar: Kapalıçarşı yangını çıkmış, demişler ki:

“—Kapalı çarşı yanıyor duymadın mı? Senin dükkânın da Kapalıçarşı'da.”

Demiş ki:

—”Bildiğim kadarıyla malımın zekâtını muntazam verdim. Umarım ki Mevlâ benim dükkânımı yakmaz.”

Yangının ortasında tek kalmış dükkânı. O zaman ismini söylemişlerdi, şimdi aklımda değil.

Yine bir başka ihvanımızdan kardeşimiz, ağabeyimiz,

büyüğümüz baba dostumuz bir kimse vardı. Onun da dükkânının yanına kadar olan bütün dükkânlar yandı, tam orada durdu, onun dükkânına bir zarar gelmedi. Dünyada afetleri olur. Zekâtı verilmedi mi, malın insanın başına çeşitli felâketler gelir. Ahirette de Allah'a âsi olmanın, zekât vermemenin cezası ayrıca çekilir.

Zekâtı ne zaman olursa vermek lazım. "Ramazan geçti." Demeyin, ne zaman olursa verilir. Ramazan'da verilir, Ramazan'dan sonra verilir. Malın üzerinden tam bir sene geçince onun zekâtı verilir. Koyunlar için başkadır, sığır için başkadır, her şeyin bir ölçüsü vardır; ilmihâl kitaplarında genişçe yazılmıştır. Malınızın zekâtını verin.

Allah-u Teâlâ hazretleri zekâtı verilen malı bereketlendirir, zekâtı verilmediği zaman insanın başına çok çeşitli sıkıntılar, dertler gelir. O insan cimrilikten kurtulmuş olmaz; bir insanın cimrilikten kurtulmasının ilk şartı, ilk emaresi onun zekât vermesidir. Zekâtı vermezse cömert değil, kendisinin olmayan malın üzerinde duruyor; fukaranın malı, malının arasına karışıyor.

Zekât Arapça'da "temizlemek" demektir.

Neden o paraya zekât ismi verilmiştir? Onu çıkarıp verdiğin zaman malın temiz oluyor; aksi takdirde malın şaibeli kalıyor. Üzerinde başkasına ait mal var.

"—Senin kasanda, kesende, senin elinin altında. Başkasının malını tasarruf etmeye, vermemeye utanmıyor musun?" gibi kirli oluyor. Onu bilerek malınızın zekâtını vermekten çekinmeyin!

Allah-u Teâlâ Hazretleri zekât verirsen malı artırır. Peygamber Efendimiz yeminle söylüyor:

"—Vallahi verilen sadakadan mal azalmaz."

Sadaka hem "nafile sadaka" hem de "zekât" mânasına gelir. Verilen şeyden mal azalmaz; Allah başka bir yerden bereket verir, artırır.

Bunu iyice bilin. Çok misaller var. Günümüzden hakikî misaller var.

Birisi gelmiş. Bir dükkândan para istemek için. Tanıdığımız bir hacı kardeşimiz anlattı. "Filancanın dükkânına gittim."

Dükkân sahibi; 'Siz piyasayı dolaşın, alacağınız yerlerden alın, bana akşam gelin.' dedi. Akşamüstü gittik, o zamanın parası ile üç

beş bin lira verir diye düşündük, Piyasayı da gezdiler gördüler kimin ne kadar para verdiğini. Küçücük dükkân. Çıkartmış elli bin lira vermiş. “Bizim umduğumuzun on misli fazlasını verdi.” diyor. Hangi zamanda? Mesela bundan yedi, sekiz sene önce. O zaman elli bin lira vermiş.

Verirken de; ‘İnşaallah önümüzdeki sene daha çok vereceğim. Bu sene bu kadarcık verdik, kusuruma bakmayın!’ demiş,

Bu da güzel bir şeydir. Hayırlı şeylere şimdiden niyet edin. Zekâtımı bu Ramazan’da vermiştim ama önümüzdeki Ramazan’da inşallah gene vereceğim daha çok vereceğim filan diye. İyi şeylere niyet etmekte fayda vardır. Çünkü insan bir hayra niyet edip de yapmasa bile, Allah ona ecir verir. Bunu bilin, iyi şeylere niyet edin önceden.

“Bir dahaki sene gittik; o şahıs iki yüz elli bin lira verdi.” dedi. Bir senede iki yüz elli bin lira vermiş, ikinci gidişlerinde Bir daha ki sene bir dahaki sene derken, bana anlattıkları senede yirmi milyon bir yere vermiş. Bir iki milyonda bizim tanıdığımız bir başka yere vermiş. Başka yerlere vermese bile yirmi iki milyon vermiş. Yirmi iki milyon zekât verince, kendisinin malı ne kadar demek? Allah daha çok vermiş.

Demek ki evvelki senelerde hulûs-i kalp ile beş bin lira, elli bin lira verirken getirmiş. Allah işini geliştirmiş geliştirmiş milyonlar verecek hâle getirmiş. İşte canlı misali İsterseniz gelin adını söyleyeyim, isterseniz adresini vereyim gidin kendisine sorun. Hep kitaplardan nakledecek değiliz ya. Zamanımızda da Allah-u Teâlâ Hazretleri iyi kullara mükâfat verir eskiden de, zamanımızda da Allah-u Teâlâ Hazretlerinin çeşitli kerametleri, ikramları kullar üzerinde görülür eskiden de görülmüş.

Hep kitaplarda değil ki. Allah’ın iyi kulları eskiden de yaşamış şimdi de var. Sen bilmezsin ben bilmem ama Allah’ın has kulları vardır. Senin gafil gafil yatıp uyuduğun zamanda geceleyin gözyaşı döküp ibadet eden, nice hayırlar peşinde koşan, nice Allah’a has halis ibadet eden kullar vardır. Sen kendini düzeltmeye bak, hüsn-ü zan eyle.

Sen kendini düzeltmeye bak, hüsn-ü zan eyle.

c. Müslüman Kardeşini Sevindirmek

Bu hadîs-i şerif de İbn-i Abbas RA tarafından rivayet edilmiş. Dâre Kutnî rivayet etmiş, Ebü'ş-Şeyh rivayet etmiş. "Bu mânayı açıklayan daha başka hadîs-i şerifler de var." diye Hocamız şerh düşmüş:[166]

مَنْ أَدْخَلَ عَلَى مُؤْمِنٍ سُرُوراً ، فَقَدْ سَرَّنِي ؛ وَمَنْ سَرَّنِي ، فَقَدِ اتَّخَذَ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْداً ؛ وَمَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْداً ، فَلَنْ تَمَسَّهُ النَّارُ أَبَداً

(قط. فى الأفراد ، وأبو الشيخ فى الثواب عن ابن عباس)

---

[166] İbnü'l-Cevzî, *İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.II, s.514, no:851; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.507, no:2031; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidal*, c.II, s.103, no:3009; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.431, no:16411; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.396, no:45431.

RE. 399/2 (*Men edhale alâ mü'minin sürûren, fekad serranî; ve men serranî, fekad ittehaze inda'llàhi ahden; ve meni'ttehaze inda'llàhi ahden, felen temessehü'n-nâru ebedâ.*)

Bu hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

(*Men edhale alâ mü'minin sürûren*) "Kim bir müslümana neşe, sürur, sevinç verirse, dahil ederse gönlüne. Kalbine neşe verirse, sevinç verirse bugünkü dilimiz ifadesiyle kim bir müslümanı sevindirirse, kim bir müslümanın gönlüne sevindirecek bir şey bahşederse, yaptığı hareketle gönlünü hoş ederse, gönlünü alırsa, sevindirirse…"

Bakın dikkat edin; Peygamber Efendimiz ne buyurmuş?

(*Fekad serranî*) "Muhakkak beni sevindirmiş olur."

Neden? Müslümanların velisi, sahibi Peygamber Efendimiz de onun için. Sen kendini sahipsiz mi sanıyorsun, veyahut karşındaki müslümanı sahipsiz mi sanıyorsun; hepimizin arkasında Rasûlüllah'ın şefakatı, sevgisi var.

Ona ümmet olursak, ne buyuruyor:[167]

---

[167] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.258, no:749; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.IV, s.43, no:3556; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.166, no:236; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.325, no:6963; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.241, no:1549; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.361, no:689; Hàris, *Müsned*, c.IV, s.304, no:1120; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.170, no:509; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.349; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.396, no:366; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.409; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.78, no:671; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.448, no:1401; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.201; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.351, no:3578; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.189, no:11454; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.V, s.75, no:4713; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.349; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.124, no:428; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.VI, s.106, no:5492; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.244, no:5840; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.360, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.189, no:753; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس ؛ ط. ه . ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة عن جابر ؛ خط. عن ابن عمر ؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة ؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) “Benim şefaatim, ümmetimin büyük günah işleyenlerinedir.”

Onlara da; “Siz günah işlemişsiniz, çekilin huzurumdan, yüzünüzü görmemeyim.” demeyecek Peygamber Efendimiz. (*Ümmetî, ümmetî*) “Benim ümmetim, ümmetim, ey ümmetim!” diye, “Yâ Rabbi! Ümmetimi bağışla.” diye Mi'rac'da yalvardığı gibi şefakati çok. Onun için sen bir müslümanı sevindirirsen Rasûlüllah'ı sevindirmiş olacaksın. Öyle buyuruyor Peygamber efendimiz. Hem de fekad kelimesini getirmiş söylüyor, muhakkak manasına... (*Serranî*) dese, “Beni sevindirir” demek olur. (*Fekad serranî*) “Muhakkak beni sevindirmiş olur.” diyor; Garanti olsun diye.

(*Men serranî*) “Kim ki beni sevindirir, (*fekad ittehaze inda'llàhi ahden*) Allah indinde bir anlaşma sahibi olur, Allah indinde bir anlaşmaya kavuşmuş olur.”

Nasıl karşılıklı anlaşma yaptığımız zaman hukuka riayet ediliyor, insanlar arasında bir anlaşma olduğu zaman; Allah'a karşı bir anlaşma meydana gelmiş oluyor.

(*Ve men'ittehaze inde'llàhi ahden*) “Kimin de Allah huzurunda anlaşması olursa, (*felen temessehü'n-nâru ebedâ*) ona asla cehennem ateşi değmeyecek.” Çünkü Allah ile ahid yapmış, Allah ile anlaşmalı; Allah-u Teâlâ Hazretleri onu cehenneme atmaz.

Bu hadîs-i şeriften ne anlıyoruz?

Birbirimizi sevindirmeye, müslümanın gönlünü hoş etmeye,

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.398, no:39055; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.10, no:1557; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.416, no:13429.

kalp yıkmamaya, kalp kırmamaya çalışmamız lazım! Müslüman kardeşinin, akrabanın değil, kendi has kardeşinin değil, kendi has çocuğunun değil, yabancı müslüman kardeşinin de; onun bile… Derece derece, bir de akrabalığı, komşuluğu olursa, bir de başka bağlantıları olursa, o zaman daha da kuvvetlenir iş.

"—Nasıl olur da gönül alırım, nasıl olur da kalp yaparım, nasıl olur da bir insanı sevindiririm?" diye ona bakın!

İkram edin. Yerinizi ikram edin:

"—Buyur sen otur!" deyin.

Cebinizde bir şey varsa onu ikram edin:

"—Buyurun beraber bir çay içelim!" deyin.

"—Bu akşam tuz ekmek yiyelim, çorba içelim, buyur!" deyin veyahut "Size bir yardımım olur mu?" deyin!

Rahatsızsa ziyaretine gidin, bir sıkıntılı zamanda yardımına koşun! Ağır bir yük taşıyorsa, "Yarısını ben taşıyayım!" deyin. Yarım elma, gönül alma… Gönül almaya çalışın, kalp yapmaya çalışın. Böyle yapınca Rasûlüllah'ı sevindirmiş olursunuz, Allah ile ahid yapmış olursunuz; cehennem ateşi size asla tesir etmez.

Hepimiz cehennemden kurtulmak istiyoruz:

(*Allàhümme ecirnâ mine'n-nâr… Allàhümme ecirnâ mine'n-nâr!*) "Yâ Rabbi! Bizi cehennemden koru. Yâ Rabbi! Bizi cehenneme atma!" diyoruz.

Bunun çaresi, başka müslümanları sevindirmek.

d. At Yarışı ve Kumar

Bu da bir kumar olacak durum ile ilgili hadisi şerif. Ahmed ibn-i Hanbel'de, Ebû Dâvûd'da, Beyhâkî'de, Müstedrek'de, Nesai'de var. Ebû Hüreyre RA'dan:[168]

---

[168] Ebu Davud. *Sünen*, c.VII, s.142, no:2215; İbn-i Mace, *Sünen*, c.VIII, s.415, no:2867; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.505, no:10564; Hakim, *Müstedrek*, c.II, s.125, no:2536; Taberani. *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.62, no:36 13; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.X, s.20, no:19555; Dara Kutni, *Sünen*, c.IV, s.111, no:.33; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.499, no:34238; Tahavi, *Müşkilü'l-Asar*, c.IV, s.437, no:1629; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.345, no:10820; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.345, no:10820.

مَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ ، وَهُوَ لاَ يَأْمَنُ أَنْ يَسْبِقَ ، فَلَيْسَ بِقِمَارٍ ؛ وَمَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ ، وَهُوَ آمَنَ أَنْ يَسْبِقَ فَهُوَ قِمَارٌ (حم . د. ه. عن أبى هريرة)

(*Men edhale feresen beyne fereseyni, ve hüve lâ yü'minü en yesbika, feleyse bi-kımârin; ve men edhale feresen beyne fereseyni, ve kad âmene en yesbika, fehüve kımâr*.)

Şimdi insanlar yarış yapabilir, müsabaka yapabilir. Müsabakaya mükâfat konulabilir. Bunlar normal. Bir de kumar vardır. "Şöyle yaparsan sen kazanacaksın, böyle yaparsam ben kazanacağım." Kumar haramdır, yasaklanmıştır. Dinimizde müsabaka serbest.

İki at yarışıyor; ortaya mükâfat konmuş. Bu durumu düşünün:

(*Men edhale feresen*) "Kim bir at sokarsa, (*beyne fereseyni*) yarışan iki atın arasına bir at daha koyarsa; (*ve hüve lâ yü'minü en yesbika*) bir bilgisi, ön tecrübesi yok kanaati yok. "Bu ötekileri geçer. Bu çok müstesna, kıymetli bir at." diye bir ön bilgisi yok. (*Feleyse bi-kımârin*) O zaman kumar değil, müsabakadır."

Ama bu atın kalitesini biliyorsa, "Bu atı ben biliyorum, bu çok müstesne bir at, bildiğin at değil meşhur atlardan" diye biliyor da sokuyorsa, o zaman kumardır." Besbelli ki kendisi geçecek, kazanacak; Peygamber Efendimiz; "O zaman kumar olur." diyor.

Şimdi atların yarışması biraz azaldı ama, hadis geldi diye bahsedelim. Bugünkü at yarışları, bahs-i müşterekler, onlar tamamen kumar bahsine giriyor. Burada müsabaka; "iki at arasındaki yarışma, ortaya bir mükâfat koyma" konusunda bir husus.

e. Ev Halkını Sevindirmek

Bu hadîs-i şerif, ev halkını sevindirmekle ilgili. Yine Câbir ibn-i Abdullah RA tarafından rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[169]

---

[169] *Kenzü'l-Ummal*, c.XVI, s.379, no:44995; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.396,

مَنْ أَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ بيتٍ سُرُوراً ، خَلَقَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ السُّرُورِ خَلْقًا ،
يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ إِلَى يومِ الْقِيَامَةِ (أبو الشيخ عن جابر)

RE. 399/4 (*Men edhale alâ ehl-i beytin sürûren, haleka'llàhu min zâlike's-sürûri halkan, yestağfirûne lehû ilâ-yevmi'l-kıyâmeh.*)

(*Men edhale*) "Kim sokarsa, (*alâ ehl-i beytin sürûren*) kim bir ev halkını sevindirirse, onların gönlüne sevinç verirse, sevindirecek bir şey yaparsa; (*Haleka'llàhu min zâlike's-sürûri*) Allah bu sevinçten bir mahlûkat yaratır. (*Testağfirûne lehû ilâ-yevmi'l-kıyâmeti*) O da kıyamete kadar o sevindiren kimseye istiğfar eder."

Allah kàdir mi? Kàdir…

Bilmediğimiz çok esrarlı bir kâinat içinde miyiz? Evet. İşte o sevinme üzerine Allah bir mahlûkat yaratır. Belki bir melek, belki daha bilmediğimiz bir varlık. O varlık daima; "Yâ Rabbi! Şu ev halkını sevindiren filanca kulunu affeyle, mağfiret eyle…" diye kıyamete kadar dua eder durur. Bu da yine deminki gibi insanları sevindirmek meselesini takviye eden bir hadîs-i şerif oldu.

f. Ezandan Sonra Camiden Çıkmak

Osman ibn-i Affan RA'dan rivayet edilmiş bir hasen hadisi şerif. Camide bulunup da ezan okunurken dışarı çıkan insanla ilgili. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[170]

مَنْ أَدْرَكَ الأَذَانَ في المَسْجِدِ ، ثُمَّ خَرَجَ ، لَمْ يَخْرُجْ لِحَاجَتِهِ ، وَهُوَ لاَ
يُرِيدُ الرَّجْعَةَ ، فَهُوَ مُنَافِقٌ) (ه. عن عثمان)

---

no:45430.

[170] İbn-i Mâce. *Sünen*, c.II, s.437, no:726; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.580, no:5815; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.698, no:20988; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.397, no:45437.

(*Men edrekehü'l-ezânü fi'l-mescidi, sümme harace, lem yahruc li-hâcetin, ve hüve lâ yürîdü'r-ric'ate, ve hüve münâfıkun.*)

(*Men edrekehü'l-ezânü fi'l-mescid*) "Kime mescidde ezan yetişirse; yani kendisi mescidde iken ezan okunmaya başlarsa; (*sümme harace*) ezana rağmen mescidden çıkarsa… (*Lem yahruc li-hâcetin*) Bir ihtiyacından dolayı çıkmadıysa; 'Abdest tazeleyeceğim!' veyahut 'Aman şunu yapıp da geleyim.' gibi bir mecburiyetten dolayı çıkmadıysa… (Ve hüve lâ yürîdü'r-ric'ate) Geri dönmeyi de düşünmüyorsa, (*ve hüve münâfikun*) o kimse münâfıktır."

Onun için mesciddeyken ezan okunuyorsa, mümkünse namazı kılın, öyle gidin. Çünkü davet oldu, Allah ibadetine davet etti; namazı kıl, öyle git. Ezan okunurken çıkıyor gidiyor dönmeyi de düşünmüyor; bu münafıklık alametidir. Ezan okundu mu, orada o namazı kılsın.

Osman ibn-i Affan, biliyorsunuz Peygamber Efendimiz'in üçüncü halifesidir. Ebû Bekr-i Sıddîk, Ömerü'l-Faruk, Osman ibn-i Afvan… Kuranı Kerim'i cem eden, Peygamber Efendimiz'in iki kızıyla evlenmek şerefine ermiş olan Osmân-ı Zinnûreyn Hazretleri rivayet etmiş.

g. Ana Babanın Rızası

Bu da ana babaya sevgi, saygı, hizmet, hürmet hakkında bir hadîs-i şeriftir. Menbalarına bakalım: Taberânî, Ahmed b. Hanbel ve daha başka kaynaklarda geçmiş. Übey ibn-i Mâlik'ten rivayet olunmuş bir hadîs-i şerif:[171]

مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا ، ثُمَّ دَخَلَ النَّارَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ ، فَأَبْعَدَهُ

---

[171] İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.II, s.176, no:591; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.187, no:1321; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.II, s.176; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.196, no;7885; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XIX, s.291, no:649; Übey ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XVI, s.478, no:45538; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.402, no:45468.

اللهُ وَأَسْحَقَهُ (ط. حم. والبغوى ، والباوردى ، وابن السكن ، وابن قانع ، حل. طب ، وسعيد بن منصور عن أبى مالك)

RE. 399/6 (*Men edreke vâlideyhi ev ehadehümâ, sümme dehale'n-nâre ba'de zâlike, feeb'adehu'llàhu ve eshakahû*)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Men edreke vâlideyhi*) "Kim ana babasına yetişmişse; (ev ehadehümâ) veya sadece anasına veya babasına bir tanesine yetişmişse..."

İnsan ana babasına yetişemeyebilir mi?

Tabi. Küçükken vefat ediverirler, kendisi küçükten öksüz olur yani daha buluğa ermeden aklı başına gelmeden kaybetmiş olabilir.

"—Kim öyle olmamış da anasına babasına yetişmişse veyahut bir tanesine yetişmişse; ya annesi, ya babası… (*Sümme dehale'n-nâr*) Sonra âhirette cehenneme giderse, (*min ba'di zâlike*) anne babasına veya sadece annesine ve babasına yetiştiği halde bir de ahirette cehenneme giderse… (*Feeb'adehu'llàhu ve eshakah*) Allah onu tard eylesin, uzak eylesin, parça parça ufalasın."

Peygamber SAS Efendimiz; "Olur mu böyle şey!" demek istiyor, beddua ediyor.

"—Anasına babasına ya da bir tanesine yetişecek, bir de cehenneme girecek; hay uzak olasıca!" diyor Peygamber efendimiz öyle kimseye.

Ne demek? Bu şu demektir ki:

"—Bir insan anne babasına hürmet edecek, hizmet edecek de, onun hayır duasını alacak da cenneti kazanacak." demektir.

Kazanır demek. Yani hizmet ederse, mutlaka cenneti kazanır. O kadar garantili gibidir ki bu iş, muhakkak kazanması o kadar kesin gibidir ki, "Cehenneme giderse ne yaparsa yapsın! Hak etti." demek oluyor.

"—Hem yetişmiş, haydi görmese neyse, hem de cenneti kazanamamış, ne kadar ahmakmış!" demek.

Burada ana babaya hürmet etmenin ehemmiyeti bu tarzda ifade edilmiş oluyor.

h. Ana-babanın Evlat Üzerindeki Hakları

Hocamız Rh.A aşağıda güzel bir ibare toplamış; şöyle diyor:

"—Anne babanın evlat üzerinde on tane hakkı vardır."

Onları sıralayıvereyim, aklınızda tutunuz. Hadisin kendisinde değil de açıklamak babında… Anaya babaya nasıl hürmet etmeyi gösteren bir açıklama olsun diye. On tane hakkı vardır annenin babanın evlat üzerinde

1. (*İze'htâcâ ile't-taàmi et'amehümâ*) "Ana babanın evlat üzerindeki birinci hakkı; yemeğe ihtiyaçlara varsa, evladın onları yedirip doyurmasıdır."

Kendisi yiyor, ana babası aç; olmaz! Ana babasını doyurmak boynunun borcudur; aç bırakmayacak, doyuracak. Bu devirde açlık biraz zor, umumiyetle insanlar gıdasız kalmıyorlar ama eskiden çok kıtlıklar, çok sıkıntılar olmuş. Bizim bildiğimiz, alıştığımız durum, eskiden beri olan bir şey değil. Şimdi her şey bollaştı; traktörler çalışıyor, üretim muntazam, kamyonlar fazla malları oradan oraya naklediyor, ticaret gelişmiş; bolluk var.

Eskiden insanlar ne sıkıntılar çekmişler. Peygamber Efendimiz'in zamanında bir hurmayı "al biraz sen em ondan sonra ver arkadaşına biraz o emsin sonra o arkadaşına versin biraz o emsin" bir hurmayı kaç kişinin ağzında döndürdükleri var. Açlıktan, sıkıntıdan.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA Efendimiz'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerif var:

Bir gece Rasûlüllah SAS Efendimiz'in evinde yiyecek hiçbir şey yokmuş. Bu, çok olan bir şeydi, çünkü depo etmezdi eline ne gelirse verirdi. Bir senelik yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda koyun gelse, bir başkasına "Al şu koyunları!" derdi, akşama bırakmazdı. Ondan…

Yoksa bizim gibi olsaydı, ne kadar zengin olurdu. İstemedi. Hiç yanında bir şey depo etmedi. Gece elinde biraz dirhem dinar kalsa, uykudan uyanıp dağıttı fukaraya…

Açlıktan uyku tutmamış, dışarı çıkmış. Ebû Bekir Efendimiz'le karşılaşıyor. Ebû Bekir Efendimiz de evinde bir şey olmadığı için dışarı çıkmış. Halbuki müslüman olduğu zaman doksan bin dinarı

vardı, hatırlı bir zengindi, hepsini Allah yolunda Rasûlüllah'ın hizmetine verdi. Ondan sonra yürüyorlar beraber karanlıkta, karşılarına bir karartı daha çıkıyor; bakıyorlar, Hz. Ömer.

"—Sen niye çıktın gecenin bu vaktinde?"

"—Yâ Rasûlallah! Sizi çıkartan sebep beni de çıkarttı."

Onun da evinde bir şey yokmuş, düşünün, evde hiçbir şey olmaması ne demek? Açlıktan uyku tutmaması…

Nihayet gitmişler; şu anda adını söyleyemeyeceğim, sahabeden bir zâtın geceleyin kapısını çalmışlar. O da onları görünce, gecenin içinde hanesine üç tane güneş doğmuş gibi Rasulüllah Efendimiz, Ebû Bekr-i Sıddık Efendimiz, Hz. Ömer Efendimiz... Bayram yapmış, kapıyı açmış, buyur etmiş içeriye…

"—Buyur yâ Rasûlallah!"

Hemen ilk başta salkımıyla bir hurma dalı getirmiş Dalından kopartılmamış hurmayı, salkımıyla getirmiş önlerine koymuş.

"—Bunları yiyedurun yâ Rasûlüllah!" diye.

Hurmalarda böyle ne kadar güzel olur dalında bilseniz. Onlar yerken bir kaybolmuş, hemen gitmiş bir hayvan kesmiş; onlara ziyafet çekmiş.

Bazen Rasûlüllah Efendimiz'e gelirdi birisi:

"—Yâ Rasûlallah! Hiç bir şeyim yok." dediklerinde;

"—Verilebilecek bir şey var mı?" diye eve haber gönderirdi.

"—Yâ Rasûlallah! Evimizde hiçbir şey yok." deyince cemaate döner, sorardı;

"—Hanginiz bu kardeşi evinde misafir eder?"

Bir keresinde birisi;

"—Allah rızası için ben götürüp misafir edeyim." diyor.

Eve geliyor, çoluk çocuğu var, kendi hanımı var; kendilerine yetecek miktardan az bir yiyecekleri var. Diyor ki:

"—Çocukları erkenden yatır, mumu da söndür! Biz kaşığı takırdatalım, yemeği misafire yedirelim!"

Misafiri öyle doyurmuşlar. Yani anlayın o devirlerde ne kadar sıkıntı olduğunu.

Demek ki aç olursa, doyuracak. Ana babanın evlat üzerindeki haklarına dönüyoruz., açsa, ihtiyacı varsa, ana babasını doyuracak bir.

2. (*Ve's-sânî ize'htâcâ ile'l-kisveti kesâhümâ*) İkincisi; giyime ihtiyaçları varsa giydirecek, ana babasının sırtını çıplak bırakmayacak.

Şimdi de el-hamdü lillâh bir örtü bulabiliyor, bollaştı ama bundan kırk elli sene önce bazı yaşlı cemaatimiz bilirler, eskiden böyle bez ve saire bu kadar bol değildi. Her evde tezgâh vardı; insanlar yünü eğirir, kendileri dokurlardı kumaş bu kadar bol değildi yama yama öyle giyerlerdi.

Hatta bir keresinde hocalardan biri anlatıyor:

"—Hiç unutmuyorum, babamlar bir şeker çuvalı bulmuşlar, ele geçirmişler ganimet gibi. Anam o şeker çuvalından diz altına kadar bir pantolon yapmıştı. Artık o şeker çuvalından yapılan pantolonla şöyle bir dolaştım bayram günü diyor. bütün çocuklara ne kadar çalım sattım diyor. Şeker çuvalından yapılmış bir pantolon. Düşünün böyleydi yani eskiden.

Böyle giyime ihtiyacı varsa giydirecek.

3. (*Ve's-sâlisi ize'htâcâ ile'l-hizmeti hâdemehümâ*) Üçüncüsü; "Eğer hizmete ihtiyacı varsa hizmet edecek."

4. (*Ve'r-rabi' izâ deâhu ecâbehümâ*) "Çağırırlarsa gelecek. (*Ve*

haderehümâ) Yanlarına gelecek."

"—Ey oğlum gel." dediği zaman gelmezlik yapmayacak. Bununla ilgili çok hadiseler var ama kısa kesiyorum.

5. (*Ve'l-hâmisü emerâhu bi-emrin etâhümâ*) "Bir şey yapmasını emrederse, yapacak; (*mâ lem ye'mür bi'l-mâsiyeti*) "Masiyeti emretmedikçe…"

"—Günahı işle, iç şu içkiyi" gibi şeyler derse, olmaz.

6. (*Et-tekellümü bi'l-lîni*) "Yumuşak konuşacak."

فَلاَ تَقُل لَّهُمَا أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا (الإسراء: ٢٣)

(Felâ tekul lehümâ üffin ve lâ tenherhümâ) "Sakın onlara öf bile deme, sert bir ifade kullanma! (Ve kul lehümâ kavlen kerîmâ) Onlara güzel söz söyle!" (İsrâ, 17/23) diye Kur'ân-ı Kerîm'de de bildirilmiş.

7. (*Ve's-sâbiu lâ yed'û bi'smihimâ*) "Onları isimleriyle çağırma!"

"—Ahmet gel, Ayşe hanım gel." diye ismiyle hitap etmeyecek. Neden? İsmiyle hitap etmek büyüklere olmaz, küçüklere olur. Hürmetin bir şekli de ona ismiyle hitap etmeyecek. "Babacığım, anacığım" diyecek, ismiyle hitap etmek olmayacak. Hocaya da öyle.

Ramazan'da hep hatırıma geldi de söyleyemedim.

(*Allàhümme salli alâ muhammedin*) diyorlar. (*Seyyidinâ muhammedin*) olacak; "Efendimiz Muhammed" mânasına. Sadece Muhammed diye düz olarak adını söylemek biraz uygunsuz oluyor.

8. (*Ve's-sâminü yemşî halfehümâ*) "Sekizincisi; arkalarından yürüyecek, önlerinden gitmeyecek. " O da bir hürmet ifadesi.

9. (*Ve't-tâsi'u en yerdâ lehümâ mâ yerdâ li-nefsih*) "Kendisi için sevdiği, istediği şeyi onlar için de isteyecek. Canı ne istiyorsa…"

Kendisinin nasıl bir muamele görmesini istiyorsa öyle muamele edecek; canı neleri istiyorsa nelerden hoşlanıyorsa onlara da onu temenni edecek. Kendisini onların yerine koyacak, kendisi için istediğini onlar için de isteyecek.

(*Ve yekrehü lehümâ mâ yekrehü li-nefsih*) “Kendisinin hoşlanmadığı şeylerden onların namına da hoşlanmayacak, yapmamaya çalışacak.”

10. (*Ve’l-âşirü en yed’uva’llâhe lehümâ bi’l-mağfireti kemâ yed’û bi-nefsih*) “Onuncusu; kendi nefsi için Allah’a dua ettiği gibi onlar için de dua edecek; duayı terk etmeyecek.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize ana babasına acıkınca yediren, çıplak olunca giydiren, hizmet gerektikçe hizmet eden, çağırdığı zaman davetine gelen, yanına koşan, konuştuğu zaman yumuşak konuşan, isimleriyle hitap etmeyen, arkasından edeple yürüyen, kendisinin sevdiği şeyleri onlar için isteyen, kendisinin hoşlanmadığı şeylerden onlar için de hoşlanmayan, yapmayan; onların arkasından, gıyabında dua eden hayırlı evlatlar nasib eylesin…

i. Cemaate Yetişmek

Bu hadîs-i şerif, Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiştir. Peygamber Efendimiz bu hadisi şerifte buyuruyor ki:[172]

مَنْ أَدرَكَ مِنَ الْجُمُعَةِ رَكْعَةً ، أَضَافَ إِلَيْهَا أُخْرَى ؛ وَمَنْ أَدْرَكَهُمْ فِى التَّشَهُّدِ ، صَلَّى أَرْبَعًا (ق. حل. عن أبي هريرة)

RE. 399/7 (*Men edreke mine’l-cumu’ati rek’aten, edàfe ileyhâ uhrâ; ve men edrekehüm fî’t-teşehhüdi, sallâ erbaan*)

“—Kim cuma namazının bir rekâtına yetişirse, ona ikinci rekâtı ekler.”

Kişi biraz geç kaldı; hatip hutbeden inip farzına durmuş, bir rekâtına yetişti. İmam selam verdikten sonra, ikinci rekâta tamamlar. “Eğer teşehhüde rastlarsa; ikinci rekâtı kaçırdı, tam

---

172 Hatîb-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XI, s.256, no:6011; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.VII, s.727, no:21129; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.402, no:45463.

tahiyyât'a oturdukları zaman yetişti. O zaman dört rekât namaz kılması gerekir." buyruluyor.

Bu hususta başka hadîs-i şerifleri de incelemiş. Şerhte diyor ki;

"—Ekseri ulemâ böyle demiştir."

Atâ, Tâvus, Mücâhid, Mekhûl…

Bazıları da; "Hutbeye yetişemedi mi dört kılar." demişler ama bizim mezhebimiz öyle değil.

Bizim mezhebimiz ve Ebû Hanife:

"—Eğer otururken rastlamışsa. iki rekât kılacak." diyor.

Biliyorsunuz zaman zaman söylüyorum, Hadîs-i şerifler iyidir, güzeldir ama hep başka hadîs-i şeriflerle beraber düşünmek lazım. Birçok hadîs-i şerifler vardır; o mevzudaki bütün hadisleri bilip ona göre hüküm çıkarmışlardır müctehidlerimiz. Tek bir hadise bakıp da hüküm çıkarmak uygun olmaz. Bir konu enine boyuna bilinmeden olmaz; kanunun hepsini bilmeden bir maddesine göre bir uygulama yaparsan başka bir mâni çıkar, yine olmaz.

Biz bir bilet aldık, bir yerden sonra; "Kullanmayacağız, iade edelim." dedik, "Alamayız, aldığınız yere vereceksiniz." dediler. Bakın bir mâni çıktı, ummadığımız bir şey. Evet, insan bir bilet aldı mı alır, verdiği zaman da parasını alır ama çeşitli meseleleri olabiliyor.

Bizim mezhebimizin bu konudaki hükmü nedir?

Bir imam namazı kılmış, oturmuş, o oturduğu sırada sen cumaya gelip imama uymuşsun. Kalkınca kaç rekât kılacaksın?

Hanefî mezhebine göre iki rekât kılacaksın. Şafiîlere göre bu hadisi şerife uymuşlar, dört kılar.

Eğer Şafi mezhebinden kardeşimiz varsa içinizde, oturmuşken yetişmişse imama o dört kılacak.

j. Sabah ve İkindi Namazları

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[173]

---

[173] Müslim, *Sahih*, c.III, s.283, no:956; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.462, no:9955; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.IV, s.452, no:1583; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.I, s.367, no:1595; Ebu Hüreyre RA'dan.

مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصُّبْحِ ، قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ ، فَقَدْ أَدْرَكَ الصُّبْحَ ؛ وَمَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنْ الْعَصْرِ ، قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ ، فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ (حم. خ. م. د. ت. ن. ه. عن أبى هريرة ؛ حم. م. ن. ه. عن عائشة وعن ابن عباس)

RE. 399/8 (*Men edreke rek'aten mine's-subhi kable en tatlu'a'ş-şemsü, fekad edreke's-subha; ve men edreke rek'aten mine'l-asri, kable en tağrube'ş-şemsü, fekad edreke'l-asr.*)

Şimdi bir başka namaz meselesi geldi bu hadisi şerifte. Bir kimse sabah namazını geciktirdi, geciktirdi; güneş doğma zamanı yaklaştı. Geldi baktı ki bir cemaat var, onlar da hemen ucu ucuna namaza durmuşlar, "Allahu ekber!" dedi, imama uydu, bir rekât kıldı, onlar selâm verdiler. Kendisinin bir rekâtı vaktin dışında kaldı; onlar selâm verince vakit bitti. Bu mânayı düşünün, hadisi o zaman anlarsınız.

"—Kim sabahın bir rekâtına yetişmişse, sabaha yetişmiş" demektir, "Vakti içinde bir rekâtına yetişti mi, ötekisi de ona tâbi olarak kabul olur." Mesele bu.

(*Men edreke rek'aten mine'l-asr*) "İkindi namazında da böyle, tam güneş batmasına yakın son bir cemaat buldun, "Allahu ekber!" dedin, bir rekât kıldın, selâm verdiler, vakti içinde namazı bitirdiler; Sen daha "Üç rekât kılacağım!".derken, vakit doldu."

Şimdi ne olacak?

İşte ikindi gene olmuş oldu diyor Peygamber Efendimiz. Güneş batmadan evvel bir rekâtını tutturabilmişsen, kılabilmişsen, o zaman olur. Bu imamla da olur, burada imam kaydı yok, tek başına olduğu zaman da olur. Yani bir rekâtını vakti içinde kıldıysa, ötekine tabii olur manasına…

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.638, no:20663; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.399, no:45445.

k. Malını Aynen Bulan Alır

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[174]

مَنْ أَدرَكَ مالَهُ بِعَيْنِه عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ ، فَهُوَ أَوْلَى بِهِ مِنْ غَيْرِه

(خ ، م ، د. عن أبى هريرة)

RE. 399/9 (*Men edreke mâlehû bi-aynihî inde racülin kad eflese, fehüve ehakku bihî min gayrihî*)

Ticaret hayatında bir kimse bir kimseye mal vermiş, sonra o karşıdaki adam iflas ediverdi, adam parasını alamadı. Gitmiş adamın dükkânına bakmış ki, verdiği mallar orada duruyor ama başka alacaklılar da gelmiş, yığılmış. Onlar da, ondan alacaklı, adam iflas etti. Şimdi durum ne olacak? Bu manzarayı düşünün; hadisi ona göre dinleyin!

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Men edreke mâlehû bi-aynihî*) "Kim malını aynen iflas etmiş olan adamın yanında aynen bulursa; (*fehüve ehakku bihî min gayrih*) o malı almaya o şahıs başkalarından daha fazla lâyıktır."

"—Bu benim verdiğim paketler aynen duruyor."

Evet başka alacaklıları da var ama, o mal tamamen kendisinin, işte orada aynen duruyor. Adam iflas etmiş, parasını da veremedi. "Bu benim malım!" der, onu alır.

l. Cemaat Sevabına Yetişmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[175]

---

[174] Buhàrî, *Sahîh*, c.VIII, s.242, no:2227; Müslim, *Sahîh*, c.VIII, s.192, no:2913; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.340, no:2590; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.44, no:11023; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.276, no:10470; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.401, no:45461.

[175] Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II,s.12, no:11; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.644, no:20697; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.397, no:45438.

مَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ جَالِسًا قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ، فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ وَفَضْلَهَا

(الحا كم في تاريخه عن أبى هريرة)

RE. 399/10 (*Men edreke'l-imâme câlisen kable en yüsellime, fekad edreke's-salâte ve fadlehâ.*)

"Kim imam oturmuşken ona yetişmişse. namaza yetişmiş ve faziletini almış demektir. Rekâtları kaçırsa bile, imam selâm vermeden yetişmişse, o namaza ve faziletine ermiş demektir." İmam selâm verdikten sonra kendisi tamamlar, o namaz olur.

m. Kırk Sabah Cemaate Yetişmek

Bir hadisi şerif daha okuyup bitiriverelim:

Enes ibn-i Mâlik'ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şeriftir. Peygamber Efendimiz devamlı imamla namaz kılmanın fazileti hakkında bir müjde veriyor:[176]

مَنْ أَدْرَكَ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى مَعَ الْإِمَامِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا بِصَلَاةٍ ، كُتِبَ لَهُ

بَرَاءَتَانِ: بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ ، وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ (أبو الشيخ عن أنس)

RE. 399/11 (*Men edreke't-tekbirete'l-ûla me'a'l-imâmi erba'îne sabâhan bi-salâtin, kütibe lehû berâetân: Berâetün mine'n-nâri, ve berâetün mine'n-nifâk.*)

(*Men edreke't-tekbîrete'l-ûlâ*) "Kim ilk *Allahu ekber*'i idrak ederse..."

İmam mihraba geliyor, saflar kuruluyor. "*Allahu ekber*" deyip namaza duruyor. *Tekbîre-i ûlâ* derler buna, ilk tekbir... Ondan sonra namazın içinde rukûlarda secdelerde tekbirler oluyor; o ayrı.

---

176 *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.565, no:20279; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.398, no:45439.

“—İlk tekbire kim yetişirse, imamla beraber *Allahu ekber* demeye kim muvaffak olursa.”me’a’l-imâmi ‘imamla beraber’

Ne kadar müddet? (*Erbaîne sabâhan*) “Kırk sabah imamla beraber *Allahu ekber* demeye yetişirse, ilk Allahuekber’i, kaçırmazsa.” Sonradan gelmek tarzında değil; önceden ona yetişmek tarzında.”

(*Bi-salâtin*) “Namazıyla beraber.” Namaz kılarken ilk tekbirine, *Allahu ekber*’ine yetişmişse (*kütibe lehû berâetâni*) ona iki tane beraat verilir:

(*Berâetün mine’n-nâr*) “Birisi; cehennemden azatlık beraati.”

“—Sen cehennemden azat oldun, cennetlik oldun.”

“—Al sana bu vesika elinde bulunsun da, seni yanlışlıkla yakalayıp cehenneme atmasınlar, gösterirsin!” gibi cehennemden azatlık beratı.

(*Ve berâetun mine’n-nifâk*) “Bir de münafıklıktan beraat vesikası.”

“—Artık sen münafık değilsin, hâlis muhlis müslümansın, işte garanti belgesi…” mânasına iki tane beraat verilir. Birisi cehennemden azatlık beraati, birisi münafık olmadığının beraati.

Bu hadisten ne anlıyoruz?

Bu hadisi şeriften anlıyoruz ki; müslüman cemaate koşacak. Hele hele; kırk sabah peş peşe, hiç evinde kılmadan imamla beraber ilk Allahu ekber’e yetişmek şartı ile kılarsa buna sahip olur. Kırk gün...

Cenneti kazanmak için insan neler yapar?

“—Boğaz içinde sana bir yalı vereceğiz.” deseler insan neler yapar?

Allah-u Teâlâ cenneti verecek, bunu yapmamız lazım, bunu yapmaya çalışın. Bu hadîs-i şerifleri duyunca her birinden faydalanmaya çalışın. Mesela müslümanın gönlüne o sevinci vermeye çalışın. Mesela kırk sabah ilk Allahu ekber’e yetişmek. Bunu yapmaya çalışın ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri bildiklerini tatbik edene bilmediği ilimlerin mânevî kapısını açar. O zaman àrif kimse olur insan. Bildiğini tatbik etmezse kapılar kapanır; kalbi, kafası katılaşır. Onun için bildiğinizi tatbik edin, Allahu Teâlâ hazretleri bildiklerimizi tatbik edip hadisleri yaşayıp Peygamber Efendimiz’in şefaatine ermeye nail eylesin…

Bir kardeşimiz kâğıt verdi bana diyor ki;

"—Burada, kadınlar tarafında cemaatle namaz kılınmaz." diye kadınlara namaz kıldırmıyorlar, bunu açıklarsanız memnun olurum." demiş. Yani başka kadınlara cemaate uymuyorlar diyorlar manasında herhalde

Burada kadınlar için bir yer var, biliyorsunuz. Yan taraf bahçe. Bahçenin yanında bir ev aldık; "Kadınlar gelsin de Peygamber Efendimiz'in bu hadîs-i şeriflerini dinlesin, onlar da cennetlik olsun." diye istedik, orada yer aldık. Yalnız erkekler cennete gitmesin, mâaile herkes cennete gitsin diye hanımlara bir yer aldık.

Ama harap bir ev; yandaki evlerden birisi. Bu kürsüden bütün kardeşlerime duyurmaya çalıştım: "Bakın Ramazan'ın gelmesine iki ay var. Şu kadınların yerini güzel yapalım, etmeyin eylemeyin şu kadınlara güzel bir yer yapalım!" dedim, olmadı. O iki ay geçti, Ramazan da geçti, ondan sonra bayram da geçti. Bakalım daha neler geçecek?

Baktım olmuyor, olmayınca dedim ki arkadaki avlunun arka

tarafında odalar var. Orada hat dersi görüyor talebeler güzel ilmi çalışmalar oluyor. Oraları kadınlara verelim, otursunlar muntazam dinlesinler hadisi şerifleri.

Biz burada üç ay, beş ay konuşmuşuz, şu hoparlör bozukmuş, kadınlara ses gitmemiş. Bizim maksadımız onlar da duysun. Çoluk çocuklarına onlar öğretecek; annelerin çocuklar üzerinde tesiri daha fazla. İki üç ay sesi duymamışlar. Neden sonra arkadaşlarımız kontrol etti, bağlantıyı kurdular. "Orası olsun." dedik, olmadı. "Haydi yan tarafı biraz kafes mafes bir şeyler yapalım yani buradan bakıldığı zaman görülmeyecek hale gelsin. Şuraya gelsin hanımlar." Orası da olmadı. Şimdi orası ayrı bir bina, arada duvar var, bir kısmı kıble tarafından da önde; orada namaz olur mu?

Olmaz. Yan tarafında cemaat olacak, pencere de açık olacak; cemaat bağlantısı, hava bağlantısı olunca o zaman kılabilirler; orada bağlantı yok. Bu tarafında da abdest alma yerleri var; o bakımdan orada namaz kılamıyorlar. Biz diyorduk ki;

"—Erkeklerin burada oturup kubbenin altında dersleri dinledikleri gibi, ona yakın münasip bir tarzda, kadınlar da dinlesin!"

Haklı değil miyim? Öyle istiyorduk ama daha yapamadık. İnşallah içinizden bir babayiğit çıkar, bir gayretli kimse de, bu derdi halleder. Hanımların hem namaza uymalarını, namazı cemaatle kılmalarını sağlar, hem de hanımlar güzel bir yere kavuşurlar inşaallah…

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

08. 07. 1984 - İskenderpaşa Camii

20. YEMEK ÂDÂBI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîn… Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn… Vve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem...
Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَكَلَ مِمَّا تَحْتَ الْمَائِدَتِهِ ، أَمِنَ مِنَ الْفَقْرِ

RE. 408/13 (*Men ekele mimmâ tahte'l-mâideti, emine minel-fakr*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem kardeslerim!
Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun… Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi sevdiği, razı olduğu kul eylesin… Rasûlünün yolundan cümlenizi, cümlemizi ayırmasın…
Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i serîflerinden bir demet, Hocamızn hocası Gmüşhàneli Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin cem' ve te'lif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okunup, dil döndüğünce açıklanacak.
Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce, evvelen ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâki için, sonra onun mübarek âlinin, ashâbının, etbâının, ahbâbının ruhları için; sair enbiyâ ve mürselînin, cümle evliyâullahın, ve

hassaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-ı turûk-ı aliyyemizin, hulefâsının, müridlerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Şu eseri te'lif eylemiş Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin, kendisinden feyz aldığımız üstadımız Muhammed Zâhîd-i Bursevî'nin, bu eserin içindeki bilgilerin ilimlerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün râvilerin, alimlerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadisleri dinlemek üzere şu meclise, şu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; şu hayatta bulunan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun bir ömür sürüp, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun temennisiyle, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım!

…………………

a. Sofradaki Ekmek Kırıntılarını Yemenin Fazileti

Okuduğum hadis-i şerif ve onun arkasından gelen iki hadis-i şerif aynı mevzuda… Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[177]

مَنْ أَكَلَ مِمَّا تَحْتَ الْمَائِدَتِهِ ، أَمِنَ مِنَ الْفَقْرِ (خط. في المؤتلف عن هدبه بن خالد عن حماد بن سلمة عن ثابت عن أنس)

RE. 408/15 (*Men ekele mimmâ tahte'l-mâideh*) "Sofranın altında olandan kim yerse, (*emine mine'l-fakr*) fakirlikten emin olur."

Sofranın altında olan nedir? Yemek yerken eller kolay erişsin diye biraz yükseltiliyor sofra… Yemek yerken aşağıya bazı gıdalar düşüyor. Bizim ecdadımız umumiyetle taama çok hürmet etmiştir. Ekmek kırıkları herhangi bir yere düşmesin diye, soframızın

---

[177] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.318; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.252, no:40821; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.56, no:21486.

altına bir de örtü sereriz. Sininin altında bir örtü bulunur ki, ekmek kırıkları dökülmesin diye. Örtü olmasa bile, yere düşmüş olan gıdalardan kim yerse…”

“—Canım artık o tabakta değil, yere düşmüş, ben onu almam. Tozlandı veya kirlendi, Ben onu almayı onuruma yediremem!” gibi bir düşünce yok da, Allah rızası için, tevâzu ederek, taama hürmetinden o sofranın altına düşen gıdalardan yerse, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu fakirlikten emin kılar. Yâni fakirliğe düşmez. Taama hürmetinden ve Allah yolunda tevazuundan dolayı…

İki şey var; Tevâzu ve Allah’ın verdiği nimete hürmet etmek.

Eski zamanda bir adamcağızın evinde çok bolluk varmış. Her şey çok fazla, gıdalar bol, taşıyor, bolluk, bereket… vs. Korkmuş, tereddüt etmiş;

“—Ben dünya ehli miyim, nedir bu evimin içindeki bolluk?” diye.

Eski büyüklerden birisini de anlatırlar ya… Eve gelince sormuş;

“—Hatun, yiyecek bir şey var mı?” diye.

“—Efendi, hiçbir şeyimiz yok evde…”

Elini açmış, “Yâ Rabbi, sana hamd olsun, bugün evimiz Peygamber evine benzedi.” demiş.

Bolluk olunca, ötekisi “Acaba bu istidrac mı?” diye meraklanmış.

O da demiş ki:

“—Evlâdım, ekmek al, üstüne katık al, yolda ye, git!”

Bir hafta sonra yine gelmiş, “Yine aynı şekilde evde bolluk, bereket devam ediyor.” demiş.

“—Sokakta yürürken ekmek ye, katık ye demiştim, yemedin mi?”

Efendim, yere kırık düşmesin diye altına şöyle örtü tuttum. Çok dikkat ettim, kimsenin görmediği yerlerde yedim. Yoksa sokakta yemezdim ama siz ye dediğiniz için yedim. Çare diye söylediniz diye yemeğe çalıştım. Ona rağmen bir keresinde bir parça ekmek sıçradı. Araştırdım, araştırdım, nereye gittiğini

bulamadım. Nihayet, birisi basıp da hürmetsizlik etmesin diye etrafına küçük taşlarla şöyle bir daire çevirdim.

"—Git evlâdım, seninki Allah'tan, Rahmânî… İstidrac filân değil seninki bereketten…" diye söylemiş.

İşte böyle hürmetten dolayı Allah-u Teàlâ Hazretleri o kimseye fakirlik göstermez, fakirlikten emniyette olur. Öyle yaparsan korkma, fakirlik gelmez!

Diğer hadis-i şerif, onu da hızlıca okuyuverelim. O da Haccac ibn-i Alât'tan rivayet edilmiş. Mevzu aynı, kelimelerde hafif değişiklik var:[178]

مَنْ أَكَلَ مِمَّا يَسْقُطُ مِنَ الْمَائِدَةِ لَمْ يَزَلْ فِي سَعَةٍ مِنَ الرِّزْقِ ؛ وَوُقِيَ الْحُمُقُ ، ووَلَدِه ، ووَلَدُ وَلَدِه (الباوردي عن الحجاج بن علاط السلمى)

RE. 408/16 (*Men ekele mimmâ yeskutu mine'l-mâideti*) "Kim sofradan aşağı düşen şeyden yerse, (*lem yezel fî saatin mine'r-rizkı*) dâimâ rızıkta bir bolluk içinde olur. Dâimâ rızkı bol olur, eli darlık çekmez."

Bir fâidesi daha var: (*Ve vukıye'l-humuku*) "Ahmaklıktan korunur, zekî olur, Allah onun aklına zekâ verir. Böyle yapan bir kimse ahmak olmaz. Kendisi ahmak olmadığı gibi, (*ve veledühû*) çocuğu da ahmak olmaz. (*Ve veledü veledihî*) Çocuğunun çocuğu da ahmak olmaz." Üç nesile tesir ediyor babanın taama hürmeti, düşen şeyden yemesi…

Onun için biz de tevazu ile, taama hürmet ile ömürlerimizi öyle geçirelim.

Üçüncü hadis-i şerif yine aynı mevzuda:[179]

---

[178] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.252, no:40822; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XX, s.56, no:21490.

[179] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.91, no:1734; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIX, s.170; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

مَن أَكَلَ مِمَّا يَسْقُطُ مِنَ الْخِوَانِ نُفِيَ عَنْهُ الْفَقْرُ ، ونُفِيَ عَنْ وَلَدِهِ الْحُمُقُ (الحسن بن معروف فى فضائل بنى هاشم ، خط ، وابن النجار عن ابن عباس)

RE. 409/1 (*Men ekele mimmâ yeskutu mine'l-hivâni nüfiye anhü'l-fakr*) Bir kimse sofradan düşenden yerse, kendisinden fakirlik uzaklaştırılır. (*Ve nüfiye an veledihi'l-humuku*) Çocuğundan da ahmaklık uzaklaştırılır.

Bu da üçüncü hadis-i şerif…

Dördüncü hadis-i şerif de yine aynı mevzuda… Niye böyle dört tanesini peş peşe getirdi Hocamız Rh.A. kitabında?

Birinci hadisin senedinde bir kusur var diyor, diğer hadis-i şeriflerle onu takviye ediyor. "Bir hadisin senedi için ulemâ şöyle dedi diye, hemen onu defterden silmeyin! Öteki rivayet tariklerinden sağlam gelebilir." demek istiyor.

Bir de Hocamız bu işe ehemmiyet veriyor:

"—Aman gıdanıza hürmet edin! Allah'ın verdiği nimeti horlamayın! Kibirden dolayı yere düşeni almazlık etmeyin!" diye bunu bize iyice öğretmek istiyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[180]

مَن أَكَلَ مِمَّا يَسْقُطُ مِنَ الْخِوَانِ فَرُزِقَ أَوْلاَداً ، كَانُوا صِبَاحًا

(الشيرازى فى الألقاب ، خط. كر. عن ابن عباس)

RE. 409/2 (*Men ekele mimmâ yeskutu mine'l-hivâni feruzika evlâden*) "Bir kimse sofradan düşeni yerse, sevimli çocukla merzuk

---

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.252, no:40823; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.56, no21488.

180 Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdat*, c.XII, s.214; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLV, s.432.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.56, no:21487.

olur. (*Kânû sibâhan*) Yüzü sabah gibi pırıl pırıl nurlu, zekî bir evlât verir."

Bu dördü aynı mevzuda…

b. Yemekten Sonra Okunacak Dua

Ebû Mûsâ el-Eş'arî Hazretleri'nden rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[181]

مَنْ أَكَلَ فَشَبِعَ ، وَشَرِبَ فَرَوِىَ ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي ، وَأَشْبَعَنِي ، وَسَقَانِي ، وَأَرْوَانِي ؛ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ ، كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

(أبوع ، وابن السنى فى عمل يوم وليلة عن أبى موسى)

RE. 409/3 (*Men ekele feşebia, ve şeribe ferevâ, fekàle: El-hamdü li'llâhi'llezî et'amenî, ve eşbeanî, ve sekànî, ve ervânî; harace min zünûbihî, keyevmi veledethü ümmühû*)

(*Men ekele feşebia*) "Kim yemek yerse ve doyarsa; (*ve şeribe ferevâ*) su içer ve kanarsa; (*fekàle*) sonra şunu söylerse:

(*El-hamdü li'llâhi'llezî*) "O Allah'a hamd olsun ki, (*et'amenî ve eşbeanî*) bana yemek ikram etti ve beni doyurdu; (*ve sekànî, ve ervânî*) içirdi ve suya kandırdı." derse, böyle hamd ederse, (*harace min zünûbihî*) günahlarından sıyrılır, çıkar; (*keyevmi veledethü ümmühû*) anasının onu doğurduğu gündeki gibi."

O günde çocuğun günahı yok. Çünkü ma'sûm, daha küçük, bebek… Doğdu, dünyaya geldi. O çocuğun günahı var mı? Yok.

Hristiyanlar diyorlar ki: Hz. İsâ gelmiş, insanların aslî günahı varmış. O günahı affettirmek için kendisi cehenneme girmiş, çıkmış. Bir sürü yanlış şeyler. Öyle şey yok.

İslâm diyor ki:[182]

---

181 Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.179, no:7246; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.31, no:7946; Ebû Abdullah ibn-i Kays RA'dan

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.586, no:5836; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.247, no:40786; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.53, no:21476.

كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ (خ. م. د. حم. حب. ط. ع. عن أبي هريرة ؛ حم. طب. عن جابر)

(*Küllü mevlûdin yûledü al'el-fıtrati*) "Her çocuk İslâm fıtratı üzere tertemiz, mü'min olarak doğar."

Onlar diyorlar ki, "Günahkâr olarak doğar." Hayır!

İnsan çocuk iken ma'sûmdur, melek gibidir. Ondan sonra aklı başına geldikten, mükellef olduktan sonra, şuuruyla yaptığı hatalardan dolayı defter-i âmâline günahlar yazılır. Yaptığı iyiliklerden dolayı sevap yazılır.

Burada da anasından doğduğu gündeki gibi olur demekle bunu gösteriyor. Anasından doğduğu gün nasıl günahsızsa, böyle diyen kimsenin de günahları yok olur. Kendisi günahlardan sıyrılır çıkar.

O halde bunu hatırımızda tutalım; ya Arapçasını, ya mânâsını… Arapçasını yavaş yavaş öğrenirseniz, her gün bir iki kelime öğrenirseniz, faydalı olur;

(*El-hamdü li'llâhi'llezî et'amenî, ve eşbeanî, ve sekànî, ve ervânî*) Gayet kolay…

Kalemi olur da bir kâğıda yazarsa insan, unutmaz. Çünkü:

العلم صيدٌ ، والكتابة قيدٌ.

[182] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.465, *Cenâiz* 29/91, no:1319; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2047, *Kader* 46/6, no:2658; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.642, *Sünnet* 34/18, no:4714; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.233, no:7181; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.337, *İman*, no:129; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.311, no:2359; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.282, no:6394; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.XI, s.119, no:20087; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.203, no:11925; Ebû Hüreyre RA'dan. Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.353, no:14847; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.353, no:14847; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

(*El-ilmü saydün, ve'l-kitâbetü kaydün*) "İlim bir av gibidir, yazmak onu bağlamak gibidir."

Bir ceylan yakaladın, bir kuş yakaladın, bir sülün yakaladın, karatavuk vs. yakaladın. Bağlarsan bir yere, durur, Bırakırsan, kaçar gider.

İlim de öyle; yazarsan, yanında kalır. Otobüste, vapurda eline alırsın, defterinin sayfalarını karıştırırsın:

"—Haa, bak şu tarihte İskenderpaşa Camii'ne gitmiştim, Hadis okunuyordu, söyle denilmişti." dersin, hatırında kalır.

Onun için, kâğıtla kalemle gezmeli insan. Hele böyle hadis okunan, tefsir okunan, fıkıh okunan yerlere deftersiz, kitapsız gitmemeli! Hattâ tavsiye ederim, hepinizin şöyle iç cebinde kalemli bir defter olsun. Yanında kalemi olan bir defter olsun. Bir hadis, bir ayet-i kerime meali, bir kelam-ı kibar, büyük zatlardan birinin sözü, veyahut böyle bir dua… Veyahut herhangi bir olmuş hadise, ibretli bir hadise… Eh o zaman yazarsınız, defterinizde birikir. Defteriniz bir hikmet hazinesi olur, hikmet dağarcığı olur cebinizde… Böyle bir defter bulunsun!

Tarih koyarsınız, numara koyarsınız. O defter dolunca onu evinizde bir köşeye, çekmecenize koyarsınız. Filanca senenin hatırası diye üzerine yazarsınız.

Bazı insanlar böyle tertipli oluyor. Tertipli olmak iyidir. Müslümana her şeyin güzeli yakışır. Tertipli olmak da yakışır.

(*El-hamdü li'llâhi'llezî et'amenî, ve eşbeanî, ve sekànî, ve ervânî*)

Bazı insanlar bir defa okumayla anlarlarmış. Geçen gün Konya'nın yetiştirmiş olduğu büyük evliyâullahtan birisinin hayatını okuyordum da, hocalarını anlatıyor. Bir hocası varmış, dermiş ki:

"—Kitap bir defa okunur." dermiş. "Birkaç defa okunur mu, olur mu öyle şey? Bir kere okudu mu insan, aklına yerleştirir, tamam." dermiş.

Günahsız olunca insan, aklını başka yere harcamayınca Demek ki Allah da bazılarını kabiliyetli yaratıyor. Bir defa okuyunca hepsi hatırında kalıyor ki, "Kitap bir defa okunur; iki defa, üç defa okunmaz!" dermiş.

İlim öyle birikiyor. İmam Buhàrî Hazretleri bakın ne kadar hadis-i şerifi, milyon hadis-i şerifi senetleriyle beraber ezbere biliyormuş.

c. Haram Lokmanın Zararı

Bu hadis-i şerif de yine yemekle ilgili ama meseleye çok değişik bir tarafından yaklaşıyor. Can kulağıyla dinleyin! Buyruluyor ki:[183]

مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً مِنْ حَرَامٍ ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ، وَلَمْ تُسْتَجَبْ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ؛ وَ كُلُّ لَحْمٍ يُنْبِتُهُ الْحَرَامُ فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ ، وَ إِنَّ اللُّقْمَةَ الْوَاحِدَةَ مِنَ الْحَرَامِ لَتُنْبِتُ اللَّحْمَ

(الديلمي عن ابن مسعود)

RE. 409/4 (*Men ekele lokmaten min harâmin, lem tukbel lehû salâtün erbaîne leyleten, ve lem tüsteceb lehû da'vetün erbaîne sabâhan; ve küllü lahmin yünbitühü'l-harâmü fe'n-nâru evlâ bihî, ve inne'l-lokmate'l-vâhidete mine'l-harami letünbitü'l-lahme*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan haram yemenin neticesi ne olur, onu anlatan bir hadis-i şerif. Bunu hiç unutmayın! Çok hatırınızda tutun! Çünkü bizim hani şurada tasavvuf deniliyor ya, tarikat deniliyor ya, àriflik deniliyor ya, Allah'ın rızasını kazanmak deniliyor ya, ma'rifetullaha ermek, muhabbetullaha ermek deniliyor ya, onun temeli nedir? Temelsiz bina olmaz; aslı,

---

183 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.591, no:5853; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.28, no:9266; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.55, no:21483.

esası, kökü nedir? Köksüz ağaç olmaz. Helâl lokmadır derler. Siz de duymuşsunuzdur; bu işin aslı helâl lokma yemektir.

İnsan haram lokma yerse ne olur? Buyurun, ne olacağının cevabını dinleyin:

(*Men ekele lukmaten min harâmin*) "Kim ki haramdan bir lokma yerse..." Ne olur? (*Lem tukbel lehû salâtün erbaîne leyleten*) "Kırk gece namazı kabul olmaz; (*ve lem tüsteceb lehû da'vetün erbaîne sabâhan*) ve kırk sabah duası kabul olmaz." Gece gündüz ibadeti, duası kabul olmuyor. Neden? Bir lokma haram yedi diye...

Aziz ve sevgili kardeşlerim, bu çok önemli. Bir lokma haram yedi, kırk gece namazı kabul olmuyor, kırk sabah duası kabul olmuyor. Dua ediyor, Allah duaları kabul edici ama, kabul olmuyor. Neden? Haram yediği için...

(*Ve küllü lahmin yünbitühü'l-harâm*) "Haram yedikten sonra hâsıl olan her et ki, yediği haram lokmadan hâsıl olmuştur, meydana gelmiştir; (*fe'n-nâru evlâ bihî*) haramdan oluşan bir ete, cehennem ateşi daha lâyık olur." Yâni haram yeyip de vücudunda haram lokmadan et hâsıl olan kimsenin, o eti mutlaka cehennemde yanar, cehenneme daha lâyıktır.

(*Ve inne'l-lokmate'l-vâhidete mine'l-haram*) "Şu da bilinsin ki, haramdan bir lokma bile yese, (*letünbitü'l-lahm*) mutlaka vücutta bir et meydana getirir, haramdan bir parça hâsıl olur." Haramdan bir parça hâsıl olduğuna göre, o da cehennemde yanacağına göre, cehenneme lâyık olduğuna göre, kişi cehenneme atılacak demektir.

Peygamber SAS bir hadisinde buyurmuş ki:

"—Aman cehenneme düşmemeğe bakın! Cehenneme bir düşerseniz orada ahkàben kalırsınız."

"—*Ahkàben* nedir yâ Rasûlallah?" dediler.

"—Hukublarca kalırsınız demektir."

Hukub ne demek? Bir hukub yetmiş küsur sene demek. Her sene 360 günden şu kadar gün eder. Ve Allah indinde ahiret günlerinden bir tanesi, dünyanın bin senesi gibidir.

وَإِنَّ يَوْماً عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الحج:٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) “Allah'ın indinde bir gün, sizin saydığınız bin yıl gibidir.” (Hac, 22/47)

Demek ki milyonlarca sene yanacak. En hafif giren cehenneme, milyonlarca sene yanacak. Girip de hemen çıkmak yok… Milyonlarca sene kalıp öyle çıkacak. Düşmeye görsün.

Eğer cehennemin asilerine yedirtilen o zakkum ağacının bir damlası dünya denizlerine damlatılsaydı, hepsini acılaştırırdı. Nasıl olur onu yiyen insanın hali?

Cehennemde zakkum yiyecek, içi parçalanacak, ondan sonra kaynar su içecek, irin içecek. Cehennemin azaplarının tarifi mümkün değil. Allah bizi cehennemden halâs olan bahtiyarlardan eylesin…

Ne imiş şimdi hadîs-i şerifin aslı, esası? Helâl lokma yemeye teşvik ediyor bizi… Haram lokmanın ne kadar büyük bir fecaate sebep olduğunu anlatıyor Peygamber Efendimiz, Ne buyurmuş SAS Efendimiz:

“—Kim haramdan bir lokma yerse, onun kırk gecelik namazı kabul olmaz.”

Gece namazı makbuldür, gece namazı kıymetlidir. Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“—Benim mescidimde kılınan namaz, başka yerlerde kılınan namazdan bin kat daha sevaplıdır; Mekke’deki Beytulah’ın olduğu Mescid-i Haram müstesnâ… Orada yüz bin mislidir.”

Sen burada İstanbul’da namaz kılıyorsun. Orada, Mekke-i Mükerreme’de Beytullah’ın yanında kılınan namaz yüz bin misli…

“—Bundan daha faziletlisini söyleyeyim mi size?”

“—Buyur yâ Rasûlallah!” demişler.

“—Geceleyin kılınan iki rekât namazdır.” buyurmuş,

Hani uykuyu bölüyorsun ya, bölebilirse insan… Geç yatıyor, konuşuyor, görüşüyor, televizyon seyrediyor, gece kalkamıyor ya… Onun ahları vahları çıkacak kıyamet gününde…

Geceleyin kalksa, iki rekât namaz kılsa ne kadar büyük sevap… Onun için geceler çok kıymetlidir, duaların kabul olduğu zamandır.

Peygamber SAS Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[184]

رَكْعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

[184] Lafız farkıyla: Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

(*Rek'atâni mine'l-leyli hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) "Geceleyin kılınan iki rekât namaz, dünyadan da, dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlıdır."

Buna alıştıracağız kendimizi... Geceleyin bak herkes yattı. Hanım uyudu, çocuklar uyudu... Veyahut evde bekârsan, anan uyudu, baban uyudu, odada yalnızsın. Abdest alıyorsun, seccadeyi yayıyorsun... Ağlasan, kimse duymaz hıçkırığını... Yalvarsan, kimse bilmez halini... Mevlân ile başbaşa, orada yalvarıyorsun, yakarıyorsun, gözyaşı döküyorsun günahlarına...

Cehennemin ateşini başka hiçbir şey söndürmezmiş, insanın gözyaşı söndürürmüş. Bu aşıkların, tevbekârların, geceleri ah edenlerin, istiğfar edenlerin göz yaşı biraz dökülüverdi mi, o söndürürmüş cehennem ateşini... İksir gibi yani...

İşte o kırk gecelik namazı kabul olmuyor.

İnsan der ki:

"—Hadis-i şeriflerden okudum, hocaefendi de camide söyledi. Gece namazı dünyadan da, dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlı imiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri her gece kullarına seslenirmiş, nida edermiş: 'Yok mu kullarım içinde tevbe istiğfar edecek, tevbesini kabul edeyim!' diye. Acaba hadis sahih değil mi? Niye böyle ben tevbe ettim ettim de istediğim olmadı?"

İşte cevabı... Neden olmadığını anladın mı? Hadis-i şerifin bir tanesini bilmekle iş olmuyor ki! Yarım doktor insanı candan edermiş. İki tane hadis bilmekle insan alim olmaz ki; hepsini bilecek.

Evet, gece namazı kıymetlidir ama helâl lokma yemek şartıyla... Haram lokma yerse ne oluyor? Sadece o gecenin namazı, duası kabul olmama durumu olmuyor; kırk gecelik namazı kabul olmuyor.

Eyvâh... İşi, aklı, fikri, yediği, içtiği haram olanın hali ne olacak? Sabahtan akşama, ömrü boyunca haram yiyen insanın hali ne olacak?

O Allah'a iftira eder, ayetlere iftira eder. Der ki:

"—Allah-u Teàlâ Kur'an-ı Kerim'de buyurmuş ki:

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Ud'ùnî estecib leküm*) “Bana dua edin, ben duanıza icâbet edeceğim, istediğinizi vereceğim!” (Mü'min, 40/60)

“—Dua ediyorum, ediyorum olmuyor. Allah'tan Mercedes istiyorum, dua ediyorum ediyorum, gelmiyor kapımın önüne Mercedes…”

Sen helâl lokma yeseydin, gelirdi. Helâl lokma yeseydin, ertesi gün kapını birisi çalardı, “Tak… Tak… Tak… Al, sana Mercedes getirdik!” derdi.

“—Kàdir mi Allah-u Teàlâ Hazretleri?”

“—Daha fazlasına bile kadir… Ama bilmiyoruz ki dinimizin inceliklerini. Helâl lokma yiyeceksin, haram yemeyeceksin! Rüşvet yemeyeceksin, hırsızlık yapmayacaksın! Aldatmayacaksın, gadretmeyeceksin, başkasının malını cebine sokmayacaksın!”

Başkasının namına gelen şeyi, o yokken sok cebine… Al, kaçır öbür tarafa… Tarlasına gir, al! Bahçesinden gir, kopar!

Hani büyüklerimizden birisi, dere kenarında ders çalışıyormuş da, derenin üstünden bir elma yüzüp aşağı doğru gidiyormuş. Kıpkırmızı elma… Elini uzatmış, elmayı almış, hart, ısırmış. Sonra düşünmüş ki:

“—Evet, dereden aldım ben bunu ama bu elma benim değil ki, ben bunu nasıl ısırırım? Olmaz bu…” demiş.

Elma elinde, dere boyunca yukarıya doğru gitmeğe başlamış.

“—Acaba hangi elma dalı derenin üstüne böyle sarktı da, dereye bu elma o ağaçtan düştü?” diye aramış, taramış, elma ağacını bulmuş.

“—Bu tarlanın sahibi kim?”

“—Filanca adam…”

Ona gitmiş, demiş ki:

“—Efendi, ben bir hata işledim.”

“—Ne işledin?”

“—Senin elmalarından bir elma ısırdım.”

“—Nasıl ısırdın?”

“—Ders çalışıyordum, derenin kenarında… İlim öğrenmek için açtım kitabımı… Baktım derenin üstünde bir kırmızı elma… Isırdım, sonradan aklıma geldi, hakkını helâl et!”

Adam şöyle bir bakmış:

“—Allah, Allah! Ne biçim adamlar var?” demiş.

Elma da elinde, koparmış da yutmuş da değil… Bir diş batırdı diye helâllik istiyor. Anlamış çok kıymetli bir insan olduğunu… Nazlanmış, demiş:

“—Etmem! Şartım var.”

“—Etme eyleme, ne yapmak lâzımsa yapayım. Kulun olayım, kölen olayım!”

Demiş:

“—Benim kör, sağır, topal, dilsiz özürlü bir kızım var; evde kaldı. Onunla nikâhlanırsan bağışlarım. O zaman hakkımı helâl ederim.”

Demiş:

“—Pekâlâ…”

Hakkı ödeyecek, ahirete bırakmayacak. Helâlleşecek yâni.

Razı olmuş. Düğün yapılmış. Karşısına dünya güzeli bir kızı getirmişler.

Damat çıkmış gitmiş, kayınpederi bulmuş:

“—Sen bana kör dedin, sağır dedin, dilsiz dedin, topal dedin. Karşıma dünya güzeli bir kız geldi.”

“—Evlâdım, haydi, o senin helâlindir. Ben ona hiç haram göstertmedim, öyle yetiştirdim; kör deyişim ondan… Hiç haram söz duymadı kulakları, öyle pırlanta gibi yetiştirdim, sağır dediğim ondandır. Kötürüm dedim, hiç yasak yere gitmedi. Çolak dedim, hiç harama el uzatmadı. Ben onu inci tanesinin sedefin içinde yetiştiği gibi yetiştirdim. Her yönüyle helâlle yetişmiş bir kızdır. Şaka yaptım sana… O senin zevcendir, helâl olsun sana…” demiş.

Onunla evlenmiş de büyük alim [İmam-ı A’zam] dünyaya gelmiş.

“—Acaba doğru mu, böyle oldu mu, olmadı mı?”

Ne bileyim ben, Allah bilir. Kitaplarımızda böyle yazıyor. Ama bizim büyüklerimize bu terbiye verildi. Biz bu terbiye ile büyüdük. Çocuklarımız böyle olsun, biz de böyle yapalım diye büyüdük. Yakın zamana kadar biz bu idealle büyüdük.

Aç kaldık, elimizi harama uzatmadık. Pehlivan gibiydik, kolumuzu on kişi bir araya gelse kıvırtamazdı. Kimsenin görmediği yerde harama elimizi yine uzatmadık. Öyle yetiştik.

Sonra bir devir geldi, bir hava esti. Baktık ki, Batılılar bizden biraz daha medeni... Biraz daha aleti, edevatı var... Dünyanın orasını, burasını sömürmüşler, zengin olmuşlar.

"—Acaba bunlar daha mı iyi? Bunlardan ibret alalım!" filân derken, teknolojilerini alıp onlar geçmemiz gerekirken, tekniğini bir tarafa bıraktık, huyunu aldık, edepsizliğini aldık.

Onun hanımı açık, bizim ki de açık olsun... O harama helâle bakmıyor, ben de bakmayayım. O faiz yiyor, ben de yiyeyim... O içki içiyor, ben de içeyim... O kumar oynuyor, ben de oynayayım.

Bunlar bizim için değildir. Biz Allah'ın insanlara nümûne diye çıkardığı bir ümmetiz. Ayet-i kerîme ile sâbit:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ (آل عمران: ١١٠)

(*Küntüm hayra ümmetin uhricet li'n-nâsi, te'mürûne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-münker*) [Siz insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten men edersiniz.](Âl-i İmran, 3/110)

Nümûne ümmettik biz. Nümûneliğimizi unuttuk, kötüleri nümûne almağa kalktık. Değişti huyumuz. Ne oldu?

Kırk gecelik namaz kabul olmaz, kırk sabahlık dua kabul olmaz. Evlâtlar ahmak yetişir. Haramdan bir lokma yerse ne olur?

Evlâtlar zalim yetişti, söz dinlemez yetişti. Hırsız yetişti, arsız yetişti, babasını döven, anasını döven yetişti. Arkadaşını öldüren yetişti. Sebebini bilemiyoruz.

Bilemezsin ki! Bu kâinatın sahibine âsî oldun da Allah ceza veriyor.

وَيُذِيقَ بَعْضَكُم بَأْسَ بَعْضٍ (الأنعام:٦٥)

(*Li-yuzîka ba'daküm be'se ba'd*) "Bazınızın suçunun cezasını ötekisine tattırmak için aranızda böyle ihtilâflar çıkartan odur." (En'am, 6/65) diyor Kur'an-ı Kerim…

"—Neden o bana düşman? Niye o onunla çekişiyor? Niye o ona saldırıyor?"

Allah birbiriyle terbiye ediyor, Biz şu mülkün sahibi olan Allah'ın emirlerini tutmadık, Allah cezalandırıyor; hâlâ bilemiyoruz. Şamar bir taraftan geliyor, bir dönüyoruz o tarafa; o tarafa bakıyoruz, yine farkında değiliz. Bir tokat daha yiyoruz, bu tarafa dönüyoruz. Hâlâ şamarın nerden geldiğinin farkında değiliz. Allah'ın yolunu bıraktık, Allah'ın kulluğunu bıraktık.

Cihadla buraları fetheden ecdadımızın hepsi evliyâ idi. Fâtih;

"—Haydi bakalım, içinizde yıkanmamış olan varsa bir kenara ayrılsın!" dediği zaman, Fâtihin ordusundan bir kişi bile çıkmadı. Hepsi abdestli, namazlı insanlardı, hepsi Allah'ın velî kulları idi.

"—Ne oluyor böyle 29 gündür bu şehri kuşattığımız halde hâlâ fethedemedik? İçinizde abdestsiz olan varsa kenara ayrılsın!" dedi. "Gönül rızası olmadan cihada katılmışlar varsa içinizde, müsaade ediyorum, memleketine gitsin!" dedi.

Allah rızası için yapıyorlardı, Allah veriyordu. Güya akıllılık edip dünyayı kazanacağız diye Allah rızasından ayrıldılar, Allah vermemeğe başladı. Bak ne sıkıntılar çekiliyor? Hâlâ anlamıyoruz.

Kırk gecelik namazı kabul olmaz. O namazların kabul olduğu seherlerin kıymeti sıfıra iniyor haram lokmadan… Sabahleyin de dualar kabul olmaz.

Sabahleyin geliyoruz, sabah namazını cemaatle kılıyoruz. Namazdan sonra oturuyoruz, *Evrâd-ı Şerif*'i okuyoruz. Hadis-i şeriflerden, Kur'an-ı Kerim ayetlerinden dualar okuyoruz. Müsterih çıkıyoruz. Allah bunları kabul etmişse, tamam. Kabul etmişse uçacağız ama lokma haram…

Eğer bir kimse haram lokma ile haccetmişse, diyor Peygamber SAS Efendimiz, (*Lebbeyk allàhümme lebbeyk*) “Yâ Rabbi, emrindeyim, fermanına münkad olmuşum, buyruğunu tutmuşum. Ne buyurursan, emreyle yapayım. Buyur yâ Rabbi!” diye lebbeyk çektiği zaman, (*Lâ lebbeyke ve lâ sa’deyk*) “Senin bu sözünün aslı esası yok!” diye Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle hitâb-ı itâb ile cevap verirmiş haram lokma ile haccedene…

Demek ki hepsinin aslı, esası, kökü, astarı helâl olmasıdır. İşi kökünden düzeltelim! Temelinden düzeltmedikten sonra duvarın çatlağını sıva ile kapatmışsın, kıymeti yok… Yıkılacak o duvar. Başka çare yok…

Bu gün düzelsek, bu günden itibaren helâl lokma yemeye başlasak, bir kusurumuz varsa, kırk gün geçecek. Sabredelim bakalım!

Onun için, dedelerimiz 40 gün ibadete çekilirlermiş. Bir yere kapanırlarmış, 40 gün oruç tutarlarmış, ibadetle meşgul olurlarmış. Niye 35 gün değil, niye 30 gün değil, niye 20 gün değil de 40 gün?

Sebebi var. Onlar bu hadis-i şerifleri bizden iyi biliyorlar. Yazmışlar kitaplarına… Sen 40 gün duracaksın, vücudundaki etler helâl lokma ile bitmiş ete dönüşecek bu etler…

Peygamber Efendimiz’in bir hadis-i şerîfi vardır, *et-Tergîb ve’t-Terhîb*’de, buyurmuşlar ki:[185]

مَنْ أَخْلَصَ لِلّٰهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلٰى لِسَانِهِ

(القضاعي عن ابن عباس ؛ ش. حل. عن مكحول)

---

[185] Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.285, no:66; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.231, no:35485; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.359, no:1014; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.X, s.70; Mekhul Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.24, no:5271; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.224, no:2361; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.394, no:45421; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.24, no:13; RE. 398/11.

(*Men ahlesa li'llâhi erbaîne yevmen*) "Kim kırk gün Allah rızası için, ihlâs ile bir köşeye çekilip ibadetle meşgul olursa, (*zaherat yenâbîü'l-hikmeti min kalbihî alâ lisânihî*) onun gönlünden lisânına hikmet pınarları coşup akmaya başlar."

Lokmayı helâlleştireceğiz, helâl lokmaya dikkat edeceğiz. Kırk gün sabredeceğiz de ondan sonra tesirleri görülmeye başlayacak.

Allah bize akıl versin, sabır versin, helâl yemeyi nasib eylesin… Haramı istesek de Allah bizi haramdan uzak etsin… Nefsimiz arzu etse bile, harama bulaştırmasın Allah-u Tealâ Hazretleri…

d. Sabahları Yedi Hurma Yemek

Bu hadis-i şerif, Medine hurması yemekle ilgili bir hadis-i şerif. Ahmed ibn-i Hanbel'de var. Amir ibn-i Sa'd babası Sa'd ibn-i Ebi Vakkas RA'dan naklen rivayet eylemiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[186]

مَنْ أَكَلَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ مِمَّا بَيْنَ لاَبَتَيِ الْمَدِينَةِ عَلَى الرِّيقِ، لَمْ يَضُرَّهُ يَوْمَهُ ذَلِكَ سَمٌّ وَلاَ سِحْرٌ؛ وَإِنْ أَكَلَهَا حِينَ يُمْسِي لَمْ يَضُرَّهُ سَمٌّ حَتَّى يُصْبِحَ (حم. عن عامر بن سعد عن أبيه)

RE. 409/5 (*Men ekele seb'a temerâtin mimmâ beyne lâbeteyi'l-medineti ale'r-rîkı*) "Bir kimse Medine'nin şarkı ile garbında bulunan iki harresi arasındaki hurmalardan, sabah aç karnına yedi hurma yerse; (*lem yedurruhû yevmehû zâlike semmün ve lâ*

---

186 Müslim, *Sahih*, c.X, s.358, no:3813; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.168, no:1442; Tahavi, *Müşkilü'l-Asar*, c.XII, s.383, no:4971; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:145; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.V, s.52, no:8015; Ebu Avâne, *Müsned*, c.V, s.189, no:8341; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.86, no:5875; Taberani, Amir ibn-i Sa'd RA'dan, o da babası Sa'd ibn-i Ebi Vakkas RA'dan.

Mu'cemü'l-Evsat, cVI, s.130, no:6000; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.29. no:28205; *Camiü'l-Ehadis*, c.XX, s.51, no:21471.

sihrun) ona akşama kadar sihir ve zehir tesir etmez. (*ve in ekelehâ hîne yemsî, lem yedurruhû semmün hattâ yusbiha*) Akşam yerse sabaha kadar zehir zarar vermez."

Lâbe, harre demek. Medine-i Münevvere'ye gidenler eğer gezmişse, dikkat etmişse bilir ki, Medine-i Münevvere'nin bir garp tarafında, bir de şark tarafında kara kayalık bir yer var. Ama nasıl kaya? Yerden püskürmüş gibi, pütür pütür, üstünde insan yürüyemez, deve yürüyemez, vasıta geçemez. Öyle sivri sivri acaib bir kayalık var. İnsan da yürüyemez. Eğri büğrü, girintili, çıkıntılı… Zımpara taşını büyütün, öyle zımpara taşı gibi bir kayalık… Kapkara…

İnsan oradan gelemez. Tabii bir sur gibi… Düzlük ama buyur bakalım, yürüyebilirsen yürü! Haydi bakalım, deveni sür, yürüyebilirse yürüsün… Yürüyemez.

Harre-i şarkıyye, Harre-i garbiyye… Şarkında da var, garbında da var… Arasında bir yol var. Peygamber SAS oradan geçmiş, Kuba köyünden Medine'ye öyle gelmiş. Kuzey tarafı da açık… Orayı da mâlûm hendek kazmışlar da, düşman geldiği zaman Medine'yi müdafaa etmişler ya… İki tarafında böyle harre

dedikleri kara taşlık, ayak basılmaz, hayvan yürümez yerleri var Medine-i Münevvere'nin…

Vardı. Şimdi tabii greyderi dayıyor, çatır çutur, çatır çutur dağları deviriyor, binalar yapıyor. Ne dağı kalıyor, ne ovası kalıyor, belli olmuyor. Ama eskiden böyleydi.

Bu iki kara taşlık mevkiin arasındaki Medine'nin hurmalardan kim yedi tanesini, (*ale'r-rîk*) aç karnına yerse, iştihası varken, bir şey yememişken yerse, o gün ona sihir ve zehir dokunmaz." diyor Peygamber Efendimiz. "Zehirli bir şey yese dokunmaz, sihir etseler dokunmaz." buyuruyor.

Medine'nin hurması böyle güzeldir. Hacılar da oradan alırlar. Peygamber Efendimiz bilhassa *Acve* hurmasını medhetmiş diye onu ararlar. Burada da hurma var ama Medine'nin hurmasından alırlar, getirirler, kendilerine hoş geldin diyenlere onu ikram ederler.

e. Yemek Tabağını Sünnetlemek

Bu da yine yemek yemekle ilgili bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[187]

مَنْ أَكَلَ فِي قَصْعَةٍ ثُمَّ لَحِسَهَا اسْتَغْفَرَتْ لَهُ الْقَصْعَةُ

(*Men ekele fî kas'atin sümme lahisehâ istağferat lehü'l-kas'atü*)

"Kim bir tabaktan bir yemek yerse, bitirdikten sonra da tabağını yalarsa… Tevazuundan dolayı ve Allah'ın kendisine verdiği, ikram ettiği bu nimeti büyük gördüğünden dolayı, kadrini kıymetini bildiğinden dolayı yalarsa, o tabak ona istiğfar eder."*

"—Yâ Rabbi, sen bu kulunu bağışla… Tevâzu sahibi ve taama hürmet ve izzet eden bir kimse…" diye.

---

[187] Tirmizi, *Sünen*, c.VI, s.464, no:1726; İbn-i Mace, *Sünen*, c.IX, s.488, no:3263; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.76, no:20743; Darimi, *Sünen*, c.II, s.131, no:2027; Beyhaki, *Adab*, c.II, s.46, no:406; Beyhaki, Şuabü'l-İman, c.V, s.82, no:5860; İbn-i Kani', *Mu'cemü's-Sahabe*, c.III, s.27, no:619; Nübeyse RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.15, s.247, no:40787; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.230, no:2392; *Camiü'l-Ehadis*, c.XX, s.54, no:21479.

Öyle yapmaz da içinde artık bırakırsa, şeytan onu yer. Şeytan yedi mi, beslenir, kuvvetlenir, insanı azdırır.

Şimdi çayın içinde bir parça kalması, tabağın içinde bir parça kalması kibarlık sayılıyor. İslâm nerde, zamanın medeniyet denilen şeyi nerde? Sıyırmak, yalamak, temizlemek tavsiye edilmiş. İsraf etmemek, yere düşeni bile almak tavsiye edilmiş. Şimdi yarısını yemiyor, atıyor.

Bizim fakültede yemek çıkardı üniversitede iken… Böyle herkes sıraya girer, tepsiyle yemeği alır, otururdu. Ben görmedim, arkadaşlar anlattılar:

Birisi gelmiş, yemeği almış, tepsiyi masaya koymuş. Masalar 8-10 kişilik. Çatal kaşık da almış tabii… Oradan ekmeğin içini almış, çatalı ve kaşığı o ekmeğe silecek… Karşısındaki talebe de böyle bakıyormuş. Çatalı, kaşığı ekmeğe silerken, kalkmış bir patlatmış buna… "Bu temizlik malzemesi mi, ekmek bu!" demiş. Çatalı kaşığı, kâğıt parçasına siler gibi ekmeğe siliyor, atıyormuş.

Şimdi yemeğin yarısını bırakıyorlar. Biz askerde iken, devlet üç kap yemek veriyordu. Şöyle olmuş, böyle olmuş diye beğenmiyorlardı. Bir arkadaş dayanamadı:

"—Sen evinde bu kadar güzel yemek yiyebiliyor musun?" dedi.

Yâni yemek beğenmezler, tabağın yarısını bırakırlar. Açlık nedir bilmiyorlar.

Sen git Afrika'yı gör! Orada insanların nasıl zayıfladıklarını, nasıl açlıktan yığılıp kaldıklarını gör! Bir deri bir kemik kaldıklarını, şuurlarını kaybettiklerini gör! Git bakalım harp darp olan yerleri gör! Bakalım o zaman öyle yapar mısın?

Ama yapıyorlar işte…

Bu nesil eskilerin çektiği ızdırapları çekmedi. Eski nesiller, bizden öncekiler, o İstiklal Harbi derken, Balkan Harbi derken, Trablusgarp harbi derken, Yemen Harbi derken, I. Cihan Harbi derken harp darp içinde yetiştiler. Yoksulluğun her çeşidini gördüler.

Babalar harbe gitmiş, evde analar dul kalmış. Çocuklara onlar bakmışlar. Kendileri dokumuşlar dokuma tezgâhlarında kumaşları… Kendileri yiyecekleri üretmişler, hazırlamışlar. Şimdiki neslin ondan haberi yok…

Ekseriya, anası babası zengin olan çocuklar şımarık oluyor. Arabaları alıyorlar, birbirleri ile tokuşturuyorlar. Moda koyunda, Kalamış koyunda çarpıştırıyorlar; "Bakalım hangisi koç gibi daha dayanıklı?" diye… Neden? Ekmek elden, su gölden, hayatın acı taraflarını bilmiyorlar. Allah akıl fikir versin, düzelmek nasib etsin… Şımarık yetişiyorlar.

İmam Gazalî diyor ki:

"—Zengin olsanız bile, çocuğunuza bazen katıksız ekmek verin! Bazen aç bırakın!"

"—Bak evlâdım, Allah bize vermiş. Bak şu aileye! Boyu posu güzel, yüzü güzel, ama ona vermemiş. Senden bir eksikliği yok, hatta o senden daha müslüman… Namazını da kılıyor. Allah sana büyük nimet vermiş. Sen Kur'an bilmiyorsun, keyfince vakit geçirmek istiyorsun. O biliyor.

O yoksul ama Allah'a itaatkâr… El-hamdü lillâh diyor. Helâl olsun da haram olmasın diyor. Çalmıyor, çırpmıyor; razı... Çalsa, çırpsa, gayrimeşru kazanç yollarına sapsa belki kazanacak ama öyle yapmıyor. Helâl lokma yiyor.

Çok azaldı, haramı helâli düşünen insanlar çok azaldı. Ama biz harama, helâle dikkat edelim! Herkes öyle gidiyor diye bizim de gitme mecburiyetimiz yok…

Biz helâle dikkat edelim! Çocuklarımızı da böyle yetiştirelim. Zengin olsak da biraz fakirliğin halını bilsin çocuklarımız da, öyle şımarmasınlar.

f. Çalıntı Maldan Yemek

Gelelim bir başka hadis-i şerife… Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[188]

مَنْ أَكَلَهَا وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهَا سَرِقَةٌ ، فَقَدْ أَشْرَكَ فِي إِثْمِ سَارِقِهَا

---

[188] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXV, s.35, no:61; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahàbe*, c.XXIV, s.5, no:7199; Meymûne bint-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.15, no:9267; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.523, no:18107; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.65, no:21517.

(طب . عن ميمونة بنت سعد)

RE. 409/7 (*Men ekelehâ ve hüve ya'lemü ennehâ serikatün, fekad eşreke fî ismi sârikıhâ*)

Meymûne bint-i Sa'd RA'dan Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî rivayet eylemiş.

Bu hadis-i şerif çalınan bir mal ile ilgili…

(*Men ekelehâ*) "Kim bir şey yerse… (*Ve hüve ya'lemü ennehâ serikatün*) Hırsızlık olduğunu bile bile yerse… (*Fekad eşreke fî ismi sârikıhâ*) o hırsızlığı yapanın günahına iştirak etmiş olur."

Meselâ, birisi getirmiş, kıs kıs gülüyor. Bir tepsi baklava getirmiş meselâ… Bir kovandan bir tekerlek bal almış, tepsiye koymuş:

"—Gelin arkadaşlar, yiyelim!" diyor, kıs kıs gülüyor.

"—Yahu nereden aldın bunu? Senin kovanın yok."

"—Üzümünü ye, bağını sorma!"

Gitmiş filancanın bahçesinden, arıların kovanından bir tekerlek çıkarmış, koymuş tepsiye… Ötekileri de davet ediyor.

"—Yeyin yâ!" diyor.

Çünkü hırsızlama geldi bir tepsi, bitmesi lâzım!

(*Ve hüve ya'lemü ennehâ serikatün*) Ötekisi de biliyor ki bu çalma bir şeydir. Çalma bir şey olduğunu bildiği halde, "Bana ne, o çalmış, hesabını o versin!" gibi bir düşünce ile onu yiyor. Ne olur? (*Fekad eşreke fî ismi sârikıhâ*) Hırsızın günahına ortak olur, iştirak eder.

Çalmadı kendisi ama, hırsızlama olduğunu biliyordu ya, onu onunla beraber yediği için, onun günahına o da aynen iştirak eder.

g. Aşure Günü Oruç Tutmak

Diğer hadis-i şerif:[189]

---

[189] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.75, no:3692; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.430, no:5121; Habbâb RA'dan.

Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.234, no:2969; Ebû Asım RA'dan.

مَنْ أَكَلَ مِنْكُمْ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَلاَ يَأْكُلْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ ،وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ (خط. عن محمد بن صيفي ؛ حم. طب. عن ابن عباس)

RE. 409/8 (*Men ekele minküm yevme àşûrâe felâ ye'kül bakıyyete yevmihî, ve men lem ye'kül felyütimme savmehû*)

Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş. Aşûre günü... Biliyorsunuz, ne zaman? Yakın, yakın... Çarşamba günü Allah'ın izniyle yeni hicrî 1405 yılının yılbaşı... Hicrî yeni yılın birinci günü...

Muharrem ayı geliyor. Muharrem ayında oruç tutmanın sevabı çok... Muharrem'in onuncu günü de Âşûrâ günüdür. Âşûrâ da *aşere*'den geliyor, onuncu gün demek zâten...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki bu hadis-i şerifte:

(*Men ekele minküm yevme àşûrâe*) "Sizden kim bu Aşûre gününde bir şeyler yemişse; (*felâ ye'kül bakıyyete yevmihî*) günün geriye kalan kısmında bir şey yemesin! Öylece dursun. (*Ve men lem ye'kül*) Hiçbir şey yememiş olan, (*felyütimme savmehû*) oruca niyetlensin, orucunu tamamlasın!" diye Aşûre orucunu tavsiye etmiş bu hadis-i şerifte...

Aşûre orucu, Ramazan orucu farz kılınmadan önce Peygamber Efendimizin tavsiye ettiği sevaplı, müstehap oruçlardan birisidir. Amma ya dokuzuyla onunu tutacaksın, ya da onuyla on birini tutacaksın! Tek Aşûra günü olmayacak. Neden? Yahudilere benzememek için...

Bakın ne kadar önemli ki, oruç tutma işinde bile tam ona benzemiyoruz. Günahta niye benziyoruz? Açıklıkta, saçıklıktı niye benziyoruz? Hilede, hud'ada niye benziyoruz?

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.275, no:2024; Muhammed ibn-i Sayfâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.574, no:24242; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.476, no:10070.

Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar, nice hıyanetler yapmış; berbat etmiş bizim kültürümüzü, medeniyetimizi… Niye biz onun kötülüklerine uyuyoruz?

Oruçta bile tam uymamayı tavsiye ederken Peygamber Efendimiz, neden yapıyoruz, biliyor musunuz? Biz İslâm'ı unutmuşuz da ondan… İslâm şuurunu almamışız. Dedelerimizin mezarda ne kadar kemikleri sızlasa hakkı var. Evlâtlar onların mantığını unuttu, bıraktı. Evlâtlar dedelerinin yolundan çıktı da, dedelerin Çanakkale'de, Filistin'de, Yemen'de, Galiçya'da cihad ettiği düşmanlarla dost oldu.

Dedelerimizin düşmanlarıyla dost olduk da, dedelerimizin dediklerini yapmıyoruz, düşmanlarının dediklerini yapar hale geldik. Dedelerimiz ne kadar ağlasalar, sızlansalar hakları var…

Evlatları düşman eline geçmesin diye, Allah rızası için harb ettiler, şehid oldular, cenneti kazandılar. Evlâtları düşmanlara kendiliklerinden teslim oldular, boyunlarının iplerini verdiler.

"—Dedelerimiz müdafaa etmişti, biz size esir olmamıştık. Alın, biz sizin kulunuzuz. Nereye çekerseniz çekin, nerede isterseniz boğazlayın! Etimizi istediğiniz gibi pişirip yiyebilirsiniz. Kebap yapın, kavurma yapın, ne yaparsanız yapın! Yağımızdan faydalanabilirsiniz, postumuzu altınıza serersiniz, üstüne çıkıp yatarsınız." diyoruz. O kadar kendimizden geçmişiz.

Tarihimizi bilmiyoruz. Alem tarihini öyle öğretiyor ki, harfiyyen hepsi biliyor.

Avustralya'ya gittik. Avustralya dünyanın öteki yarımküresinde… Öbür tarafında… Burada yaz iken orada kış… Kilometrelerce, tarif edilemeyecek kadar uzak bir yer…

Avustralya'dan, Yeni Zelanda'dan adamları toplamış İngilizler, Çanakkale'yi, Gelibolu'yu almak üzere ordu teşkil etmişler, saldırmışlar bize.

"—Yâhu Avustralya nere, Çanakkale nere? Burada ne arıyorsun sen?"

Diyor ki:

“—İngilizler bizi kandırdı. “Türkleri Hristiyan yapacağız, haydi yürüyün!” dediler, bizi toparladılar, öyle getirdiler.”

İngilizler gitmişler, Müslümanları da kandırmışlar. Hindistan’dan, Afganistan’dan, veyahut Endonezya’dan filân.

“—Türkler Müslümanlıktan çıktı, kâfir oldular. Onlarla çarpışacağız, haydi gelin!” demişler.

Onları öyle kandırmış, ötekileri öyle kandırmış getirmişler. Avustralyalılar boylarının ölçülerini almış dedelerimizden… Kırılmışlar, geri dönmüşler. Bir tanesi diyor ki:

“—Benim dedem Gelibolu’da öldürüldü sizin tarafınızdan…”

Ben de dedim ki:

“—Bizim köy Gelibolu’ya çok yakın… Eskiden vasıtalar olmadığı için askerler nakledilemiyordu. Bizim oralardan çok asker aldılar. Dayılarımız, eniştelerimiz, amcalarımız, dedelerimizden çok şehid verdik biz orada, sizin dedelerinize karşı…” dedim.

Baktı ki pabuç pahalı, sustu.

“—Sen ne arıyorsun benim memleketimde? Avustralya nere, Çanakkale nere? Ne arıyorsun benim memleketimde?”

Yâni biz aslımızı, şuurumuzu, tarihimizi unutmuşuz ama onlar Canberra’da bir askerî müze yapmışlar: “İşte Türklerle şöyle çarpıştık diye sahneler, siperler, askerler… Heykeller, resimler, tablolar… Doldurmuşlar her tarafı… Bütün ahali Türkiye’yi biliyor, Gelibolu’yu biliyor, tarihlerini biliyor. Neden? Tarihlerini öğretmişler.

Diyor ki:

“—Türkler o kadar iyi tahkim etmişlerdi ki Gelibolu’yu… Başaramadık.”

Ne tahkimi yâ? Ne tahkiminden bahsediyorsun; tüfeğimiz yoktu, atacak mermimiz yoktu. Allah yardım etti. İman kuvvetiyle biz orada yedi düvelin ordusuyla çarpıştık. Allah onlara fırsat vermedi. Kendilerinin yenilgisini ma’kul göstermek için, “Çok kuvvetli tahkimat yapmışlardı da ondan geçemedik.” diyor.

250 bin şehid verdik biz orada, dile kolay… Allah şefaatlerine nâil etsin…

Bunları neden açtık? Benzememek şuurundan açtık. Aşûre Gününde Yahudilere, Hristiyanlara benzemeyelim diye iki gün tutalım demiş Peygamber Efendimiz.

Tabii Aşûre orucu farz değil, Ramazan orucu farz. Tutarsın, sevap kazanırsın. Ne derler böyle ibadetlere? Nâfile ibadet derler. Önümüzdeki günlerde, inşallah Muharrem ayının birinci gününde tutarsınız, dokuzunda, onunda, on birinde tutarsınız, sevap kazanırsınız.

Bazıları bilmiyor bu işleri…

"—Ben zekâtımı verdim." diyor.

Yâhu, zekât vermek senin hayrının mecburî seviyesi… Zekât vermezsen, Allah yakana yapışır:

"—Ey kulum, ben sana zenginlik verdim de, sen niye malının zekâtını vermedin?" der.

Daha fazla verirsen günah mı olur? Hayır, sevap olur. Daha fazla vermek serbest, kırkta birden aşağı vermek yasak… Kimisi yüzde 25 hayır yapıyor. Zekât yüzde iki buçuktur. Kimisi yüzde yirmi hayır yapıyor, daha fazla yapıyor.

Düşünün devlete verilen vergiyi! Öyle vergi var ki yüzde elli, yüzde altmış oluyor. Zekât yüzde iki buçuk… Hayrı hasenatı, sevaplı işleri biraz çokça yapalım demek istiyorum. Neden? Günahımız çok, rahmet-i ilâhîye çok muhtacız. Yüzümüz çok kara, çok hata ettik.

Dedelerimiz bu hadis-i şerifleri biliyorlardı, bu ayetleri biliyorlardı da Allah'ın yolunda yürüyorlardı. Peygamber Efendimiz'in izince gidiyorlardı da, biz çok hatalı hareket ediyoruz. Allah bizi lütfu ile ıslah etsin… Kahrı ile cezalandırsa, hallacın pamuğu attığı gibi havalarda savruluruz.

h. Hamd ve İstiğfar

Ebû Hüreyre RA'dan bir hadis-i şerifle başlamak istiyorum. Hadis-i şerifin bir kısmını hızlı okuyacağım, bir kısmını da geniş

geniş izah etmek niyetindeyim.

Peygamber SAS Efendimiz, İbn-i Asâkir'in ve Taberânî'nin *Evsat*'ında rivâyet ettiği bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[190]

مَنْ أَلْبَسَهُ اللّٰهُ نِعْمَةً ، فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلّٰهِ ؛ وَ مَنْ كَثُرَتْ هُمُومُهُ ، فَلْيَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ؛ وَ مَنْ أُبْطِأَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ ؛ وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ ، فَلاَ يَصُمْ إِلاَّ بِإِذْنِهِمْ ؛ وَ مَنْ دَخَلَ دَارَ قَوْمٍ فَلْيَجْلِسْ حَيْثُ أَمَرَهُ ، فَإِنَّ الْقَوْمَ أَعْلَمُ بِعَوْدَةِ دَارِهِمْ ؛ وَإِنَّ مِنَ الذَّنْبِ الْمَسْخُوطِ بِهِ عَلٰى صَاحِبِهِ: الْحِقْدَ ، وَالْحَسَدَ ، وَ الْكَسَلَ فِي الْعِبَادَةِ ، وَالضَّنْكَ فِي الْمَعِيشَةِ (طس. كر. عن أبي هريرة)

RE. 409/9 (*Men elbesehu'llàhu ni'meten, felyüksir mine'l-hamdi li'llâhi; ve men kesüret hümûmuhû felyestağfiri'llâh; ve men übtıe aleyhi rızkuhû, felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh.*

Ve men nezele mea kavmin, felâ yesum illâ bi-iznihim; ve men dehale dâra kavmin, felyeclis haysü emerahû, feinne'l-kavme a'lemü bi-avdeti dârihim.

Ve inne mine'z-zenbi'l-meshùti bihî alâ sàhibihî el-hıkde, ve'l-hasede, ve'l-kesele fi'l-ibâdeti, ve'd-danke fi'l-maîşeh.)

---

[190] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.333, no:6555; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVII, s.58, no:5458; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1376, no:43612; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.65, no:21518.

Çok mühim bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyurmuş ki:

مَنْ أَلْبَسَهُ اللهُ نِعْمَةً ، فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلّٰهِ ؛

(*Men elbesehu'llàhu ni'meten*) "Allah kime bir nimet ikram etmişse, giydirmişse..." Burada *elbese–yulbisu–ilbas;* giydirmek ve vermek mânâsına geliyor. "Allah kime bir nimet vermişse, giydirmişse; libas cinsinden, elbise cinsinden, kumaş cinsinden; yâni mal, mülk, mutluluk sebebi olan başka bir şey... Allah kime bir nimet vermişse, (*felyüksir mine'l-hamdi li'llâh*) Allah'a hamd ü senâyı çok etsin!" "*El-hamdü li'llâh* yâ Rabbi, çok şükür yâ Rabbi!" diye hamd ü senâyı çok yapsın!

Allah sıhhat vermiş, afiyet vermiş. Yolcusu sağlıkla dönmüş, hastası iyileşmiş, çocuğu dünyaya gelmiş. İşi düzelmiş, borcundan kurtulmuş. Şu olmuş, bu kalmış. Bir nimet… Allah'a çok hamd etsin!

وَمَنْ كَثُرَتْ هُمُومُهُ ، فَلْيَسْتَغْفِرِ اللهَ ،

(*Ve men kesüret hümûmuhû felyestağfiri'llâh*) Sıkıntısı, derdi, üzüntüsü çok olan kimse de *Estağfiru'llàh*'ı çok eylesin! 'Aman yâ Rabbî, afv ü mağfiret istiyorum ya Rabbî, tevbe ya Rabbî, *Estağfiru'llàh* yâ Rabbî!' desin!"

Demek ki, nimete mazhar olan Allah'a hamd edecek. Hamd edince ne ne olur? Nimet artar. Üzüntüsü, gamı, kederi, hümûmu olan ne yapacak? "*Estağfiru'llàh*" diyecek. *Estağfiru'llàh* diyen, günahına tevbe eden, kederlerden üzüntülerden kurtulur.

وَمَنْ أُبْطِأَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ ؛

(*Ve men übtıe aleyhi rızkuhû*) "Kimin rızkı geciktirilirse..." Herkesin bir rızkı var, alnına yazılmış, kaderi olan kısmeti olan,

nasibi olan rızkı var. Bazen insan bunu, eline hemen geçmedi diye, yok sanır, gelmeyecek sanır, telâşlanır. Herhangi bir sebeple onun tahmin ettiği zamanda değil de, ondan sonra gelecek. Tabii, neden öyle olduğunu Allah bilir. Demek ki onun umduğu zaman, Allah'ın vereceği asıl zamanı değil, İşte rızkı böyle geciktirilmiş gibi gelen kimse ne yapsın? (*Felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh* sözünü çok söylesin!"

Bu ne demek? "Güç kuvvet Allah'ındır; Allah'ın gücünden, kuvvetinden başka güç kuvvet yoktur." demek. Bu da çok sevaplı bir söz... Bu sözü söylediği zaman insan çok hayırlara nâil olur. Bu söz Arş-ı A'zam'ın hazinelerindendir. Demek ki böyle dediği zaman rızkı da bollaşır.

وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ، فَلاَ يَصُمْ إِلاَّ بِإِذْنِهِمْ؛

(*Ve men nezele mea kavmin, felâ yesum illâ bi-iznihim*) "Kim bir kavme misafir giderse, onların izni olmadan oruç tutmasın!"

"—Haydi, sofraya otur!"

"—Yok, ben bugün oruca niyet ettim."

Olmaz. "Misafir olduğu yerin izni olmadan oruç tutmasın!" diyor Peygamber Efendimiz.

وَمَنْ دَخَلَ دَارَ قَوْمٍ، فَلْيَجْلِسْ حَيْثُ أَمَرَهُ، فَإِنَّ الْقَوْمَ أَعْلَمُ بِعَوْدَةِ دَارِهِمْ؛

(*Ve men dehale dâra kavmin, felyeclis haysü emerahû*) "Kim birisinin evine misafir giderse, nereyi gösterirlerse oraya otursun! (*Feinne'l-kavme a'leme bi-avdeti dârihim*) Çünkü evin sahibi o insanlar, evinin durumunu, o gelenden daha iyi bilirler."

Ev sahibi hesap yapıyor: Kapı şuradan açılır, bizim hatun çay tepsisini uzatır. Eli görülür, evin içi görülür. Onun için misafire

diyor ki:

"—Sen şuraya otur!"

"—Yok, estağfirullah, ben oraya oturmam…" demek doğru değil. "Ev sahibinin bir bildiği var!" deyip, gösterdiği yere oturacaksın.

i. Günahın Kötü Sonuçları

En son cümleye çok dikkat edin, isterseniz yazın:

وَإِنَّ مِنَ الذَّنْبِ الْمَسْخُوطِ بِهِ عَلٰى صَاحِبِهِ: الْحِقْدَ ، وَالْحَسَدَ ، وَالْكَسَلَ فِي الْعِبَادَةِ ، وَالضَّنْكَ فِي الْمَعِيشَةِ.

(*Ve inne mine'z-zenbi'l-meshùti bihî alâ sàhibihî*) "Sahibine yapmış olduğu günahtan dolayı Allah'ın kızmasındandır kişinin başına gelen şu şeyler…"

Dört şey sayacak. Bunlar neden insanın başına musallat olur? O kişi bir günah işlemiştir. Allah o günahı işleyen kişiye kızdığından dolayı, o günahı işleyene bunları musallat etmiştir. Ne imiş onlar:

1-2. (*El-hıkdü ve'l-hased*) *Hased* kıskanmak demek, *hıkd* da kin tutmak demek. Bu ikisi kötü birer huy... İnsanın karşısındaki kimseye karşı içinde kin tutması, hased etmesi, kıskanması iyi değil... İnsanın içinde bu duygular doğuyor. Neden doğuyormuş? Bir günah işledi de, Allah o günahtan dolayı o kulunu sevmedi de, ondan böyle kin tutmak, hased etmek gibi kötü duygular gönlünde doğdu.

3. (*Ve'l-keselü fi'l-ibâdeti*) "İbadette tembellik."

Namaz kılmak istemiyor, zikir yapmak istemiyor, Kur'an okumak istemiyor, ilim öğrenmek istemiyor, dinini öğrenmek istemiyor, vaaza gitmek istemiyor, tembellik var...

Namaza camiye gidemiyor. Ezan okundu, camiye gitse 27 kat sevap alacak, gidemiyor. Tembelleniyor, evde kılıyor. Neden?

Günah işledi, Allah kızdı da ona, ibadette tembellik ceza olarak geldi ona…

4. (*Ve'd-dankü fi'l-maîşeh*) "Geçimindeki darlık da Allah'ın bir cezasıdır."

Günah işledin, o günahtan dolayı elin daraldı. Müşteri gelmedi, ticaretini yapamadın. Her ay kazandığın kadar para kazanamadın. Neden? Günah işledin.

Kim bilir ne işledin? Deniz kenarına mı gittin, plajlarda mı gezdin? Harama mı baktın, gıybet mi ettin, dedi kodu mu ettin? Azaldı rızık… Günahtan…

Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığımız günahları affeylesin, setr eylesin, bağışlasın… Bizi böyle cezalarla cezâlandırmasın…

İbadetleri aşk ile, şevk ile severek yapalım! Kimseye karşı içimizde kin, hased duyguları olmasın, kötü duygular olmasın… Allah geçimimize de genişlikler versin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

23. 09. 1984 - İskenderpaşa Camii

21. NAMAZLARI CAMİDE KILALIM!

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîne seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem...
Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنْ أَدْمَنَ الاِخْتِلاَفَ إِلَى الْمَسْجِدِ ، أَصَابَ أَخًا مُسْتَفَادًا فِي اللهِ ،

أَوْ عِلْمًا مُسْتَطْرَفًا ، أَو كَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى ، وأُخْرَى تصده

عَنِ الرِّدَى ، أَوْ رَحْمَةً مُنْتَظَرَةً ، أَوْ يَتْرُكُ الذُّنُوبَ حَيَاءً أَو خَشْيَةً

(طب. كر. عن الحسن بن على)

RE. 399/13 (*Men edmene'l-ihtilâfe ile'l-mescidi, esâbe ehan müstefâden fi'llâhi, ev ilmen mustatrafen, ev kelimeten tedüllühû ale'l-hüdâ, ev uhrâ tesudduhû ani'r-ridâ, ev rahmeten muntazaraten, ev yetrükü'z-zünûbe hayâen ev haşyeten*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem kardeslerim!
Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun… Allah-u Teàlâ Hazretleri kıldığınız namazları, yaptığınız ibadet ve taatleri kabul eylesin…

Dualarınızı, isteklerinizi, dileklerinizi ihsan eylesin…

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i serîflerinden bir demet, üstadımız Gümüshaneli Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin cem' ve te'lif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabının *mim* faslından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i serîflerin okunmasına ve izahına geçilmezden önce, evvela ve hâsseten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'in ruh-i pâkine hürmetimizin nisânesi, bağlılığımızın ve sevgimizin işareti olmak üzere ve onun mübarek âlinin, ashâbının, etbâının, ahbâbının ruhlarına hediye olmak üzere; sair enbiyâ ve mürselînin, cümle evliyâullahın ruhlarına hediye olmak üzere;

Şu eseri te'lif eylemiş Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin, kendisinden feyz aldığımız üstadımız Muhammed Zahîd-i Bursevî'nin, bu eserin içindeki bilgilerin ilimlerin bize kadar gelmesine emek sarf etmis olan bütün râvilerin, alimlerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadişleri dinlemek üzere şu meclise, şu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüs olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; şu hayatta bulunan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun bir ömür sürüp, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun temennisiyle, buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-i Serîf okuyalım!

…………………

a. Mescide Çok Devam Eden Kimse

Metnini okuduğumuz hadîs-i serîf mescidlere devamın faydalarını bize bildiren bir hadîs-i serîftir. Peygamber SAS Hazretleri'nden Taberânî'nin kitabında nakledilmis, İbn-i Asâkir'de de var. Bu hadîs-i şerîfte Efendimiz SAS şöyle buyurmuşlar:[191]

---

[191] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.III, s.88, no:2750; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.497, no:5541; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XIV, s.92; İbn-i Adiy, *Kamil fi'd-Duafa*, c.III, s.350; İbn-i Hibban, *Mecrûhin*, c.I,s.367; Hasan ibn-i Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.570, no:20303; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.403, no:45470.

مَنْ أَدْمَنَ الاخْتِلاَفَ إلَى الْمَسْجِدِ ، أَصَابَ أَخًا مُسْتَفَادًا فِي اللهِ ،
أَوْ عِلْمًا مُسْتَطْرَفًا ، أَوْ كَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى ، وَأُخْرَى تَصُدُّهُ
عَنِ الرَّدَى ، أَوْ رَحْمَةً مُنْتَظَرَةً ، أَوْ يَتْرُكُ الذُّنُوبَ حَيَاءً أَوْ خَشْيَةً
(طب. كر. عن الحسن بن على)

RE. 399/13 (*Men edmene'l-ihtilâfe ile'l-mescidi.*)

Edmene, "idman etmek yani devam etmek, bir şeyi devamlı yapmak" demek. *İhtilâfe*, ilâ ile kullanılınca gidip gelmek, çok gitmek, bir gidiyor bir geliyor, çokça gidip geliyor mânâsına geliyor. "Mescide kim çok gidip gelirse, gidip gelmeyi idman ederse, bunu çok yaparsa, devamlı mescide gider gelirse… Mescide gitmek, mescidde namaz kılmak kendisinin itiyadı, alışkanlğı olursa..."

Bir müslüman günde beş defa gider, çünkü davet olunuyor: (*Hayye ale's-salâh!*) "Haydi namaza gelin!"

Müezzin bağırdığı zaman söylediği sözleri bir bilsek, yüreğimiz dayanmaz ki... (*Hayye ale'l-felâh*!) "Kurtuluşa gelin, felâha gelin!" diyor; oturuyor! Davet... Evet, müezzin söylüyor ama Allah'ın daveti; ev Allah'ın evi, davet de Allah'ın daveti, kul da Allah'ın kulu; gelmiyor.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[192]

لاَ صَلاَةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ ، إلاَّ فِي الْمَسْجِدِ (ك. قط. ق. عن أبي

---

[192] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.373, no:898; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.420, no:2; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4724; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.419, no:1; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.94; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.181, no:628; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.497, no:1915; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.303, no:3469; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4721; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1108, no:20737; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2074, no:3073; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.415, no:17141; RE. 481/2.

هريرة ؛ قط. حب. عن جابر ؛ ش. ق. عن علي)

(*Lâ salâte li-câri'l-mescid, illâ fi'l-mescid*) [Mescide komşu olan kimse için başka bir yerde namaz yoktur, ancak mescidde namaz kılması uygun olur.]

Bir insan mescid komsusu olursa, mutlaka namazı mescidde kılacak. Etrafta bulunan bütün apartmanlardaki kardeşlerimizin şu mescide gelmesi lâzım ama buradaki gelmezse, kardeşlerimiz Hereke'den gelir, Yalova'dan gelir, İzmit'ten gelir, Bursa'dan gelir, Adapazarı'ndan gelir, Konya'dan gelir, Aksaray'dan gelir. Buradaki gelmezse ne diyelim, kötü bir şey demesek bile şu güzel sözü söyleriz:

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ (المائدة:٥٤)

(*Zâlike fadlu'llàhi yü'tîhi men yeşâ'*) "Bu Allah'ın bir fazlıdır ki, dilediğine verir." (Maide, 5/54)

Herkese nasib olmuyor. Bir insan bir camiye gelmişse, ne büyük bir şeref, huzura kabul olmuş! Camiye gelememiş ki, ne kadar üzülse yeridir; camiye kabul olunmamış, huzura girememiş!

Şöyle düşünmesi lâzım:

"—Kim mescide devamı itiyat edinirse, çok gider gelirse..."

Ne olur? Kazanılacak maddî ve mânevî faydalar hadîs-i şerîfte sayılıyor:

(*Esâbe ehan müstefâden*) "Camide kendisinden faydalanılan bir kardeş bulur." Orada bir kardeşe isabet eder. Bakar ki ârif, kâmil, cemaatten mübarek bir zât; sohbeti tatlı, bilgisi geniş bir kardeş sahibi olur.

Ev, Arapça'da veyahut mânasına. (*Ev ilmen mustatrafen*) "Zarif bulunan bir ilme sahip olur." Herkesin, "Ne hoş bir bilgi, ne kadar tatlı, ne kadar derin bir düşünce, ne kadar hikmetli fikir!" diye beğendiği, hoş, zarif bulduğu ilimler.

Bizim eskiden beri büyüklerimizin açtığı yoldur. Mektepte değiliz, sıraların içinde değiliz, biz de kürsüde değiliz; caminin içinde namazımızı kıldık, bu tarafa döndük, hadis tefsir okuyoruz.

Camilerimiz, cemiyetimizin merkezidir. Camimiz bizim her şeyimizdir. Çocuklarımız, yaşlılarımız camiye gelir, cenazelerimiz camiye gelir, camiden âhirete uğurlanır, nikâh dualarımız camide olur. Her şeyimiz camide; cami bizim her şeyimiz!

"Bir faydalı ilim öğrenir. (*Ev kelimeten tedüllühû ale'l-hüdâ*) Yahut orada hidayete delâlet eden bir söz duyar." Çünkü camide mâlâyani konuşulmaz, kötü sözler söylenmez, dünya kelâmı söylenmez; hep âhirete yarayacak, Allah korkusunun ışığı altında, el vicdana konularak söylenecek sözler söylenir. Cahil konuşmaz da bilgili insan konuşur, hak yolu görür, hak yolu bulur.

(*Ev uhrâ tesudduhû ani'r-redâ*) "Veyahut da bir söz duyar ki o söz kendisini kötülükten men eder."

"—Ben şimdiye kadar şöyle yapıyordum, meğer o da doğru bir şey değilmiş. Bundan sonra inşallah öyle yapmayayım!" diye kendisini kötülükten alıkoyacak sözler duymuş olabilir.

(*Ev rahmeten muntazaraten*) "Veyahut beklenlen rahmete kavuşulur."

İnsan camiye neden geliyor? Allah rahmet eylesin, rahmetine gark eylesin, ihsanına boğsun, mazhar eylesin diye geliyor. Beklenilen rahmete kavuşulur."

(*Ev yetrukü'z-zünûbe hayâen ev haşyeten*) "Veyahut buraya gelirken giderken, 'Yahu ben cami cemaatindenim, Allah-u Teàlâ'nın huzurunda şu pâk alnımı yere koydum. Simdi ben bu camiden çıkmışken günaha dalar mıyım? Dalmam. Şu kötülüğü yapar miyim? Yapmam, yakışmaz.' diye yapacağı kötülükten kendini alıkoyar, günahları terk eder."

(*Hayâen*) "Utandığı için, (*ev haşyeten*) veya Allah'tan korktuğu için yapar."

Bilin ki Kur'ân-ı Kerîm'de, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin âyet-i kerîmesinde bize bildirilmiştir:

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ (العنكبوت:٤٥)

(*İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker*) [Muhakkak ki, namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.] (Ankebut,

29/45)

Öyle bir hassası vardır. İnsan namaza gelmeden önce içinde kötü şeyler besler. Namaz kıldıktan sonra, o kötü şeyler temizlenir. ”Haydi Yaradan'a havale ettim. Yaradılanı hoş gördüm, Yaradan'dan ötürü.” der; hak işi yapar, kötülüğü terk eder. Utanarak, bana yakışmaz diyerek veyahut Allah'tan korkarak kötülüğü terk eder, kötülükleri bırakır.

İşte camiye devam etmenin faydalarından bir kısmı bunlardır. Dikkat ederseniz, evde yalnız kaldığı zaman bunların hiç birisi olmaz. Söylediklerimi aklınızdan geçirirseniz; bunlar evde olmaz, camide cemaatin bereketiyledir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[193]

الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ ، وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ (القضاعي عن النعمان بن بشير)

(*El-cemâatü rahmetün, ve'l-furkatü azâbün*) “Cemaatte rahmet vardır; firkatte, tefrikada, ayrılıkta azap vardır.”

Toplulukta, birleşmekte, beraberlikte rahmet vardır. Allah'ın rahmeti beraber olanların üstüne yağar, ayrılanlara yağmaz; ayrılanlara azap gelir. Kim müslüman cemaatini terk ederse, sürüden ayrılanı kurt kapar. Onun için cemaati terk etmeyelim, camileri terk etmeyelim! Bu camiler bize ecdadımızın bize emanetleridir.

Camilerin imarı iki şekilde olur: Taşını, toprağını, çimentosunu, sıvasını tazelersiniz, duvarını yıkılmaktan korursunuz. İçinde cemaat olursanız da cami çalışır. Bir maddî imar, bir mânevî imar.

Camileri terk etmeyin! Gönlü mescidlere asılı duran kimseler,

---

[193] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.278, no:18472; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.516, no:9119; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.43, no:15; Ebü'ş-Şeyh, *el-Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.149, no:111; İbn-i Ebî Àsım, *es-Sünneh*, c.I, s.104, no:81; Nu'mân ibn-i Beşîr RA'dan.

Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.429, no:2058; Hz. Aişe RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.628, no:5962; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.392, no:9097; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.934, no:20242; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.57, no:1074; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.66, no:11451.

öteki namaz vaktinde mescide gelinceye kadar aklı mescitte olan kimseler Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenecek yarın, rûz-ı mahşerde. Öğleyin kıldın, ikindiye kadar evinde durdun ama "İkindi ezani okunacak aman hazırlanayım." seklinde aklin hep mescidde kaldı. İkindiyi kıldı, akşama kadar akli mescidde:[194]

وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ ، حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ

(حب. ق. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün kalbühû muallakun bi'l-mescidi izâ harace minhü, hattâ yeùde ileyhi*) "Mescidden çıktıktan sonra, öteki namaz için tekrar mescide gelinceye kadar aklı mescidde olan kimse…"

Şu kandil nasıl takılıysa, aklı burada, gönlü burada... İşte böyle kimseleri Allah-u Teâlâ Hazretleri Arş-ı A'lâ'nın altında, aziz kardeşlerim, gölgelendirecek.

Bakın hava bugün sıcakça... Her ne kadar şu kubbenin altında gölgedeysek de hava sıcak, hepimiz terliyoruz, mendille yüzümüzü siliyoruz, biraz da yakı oturunca sıcak oluyor. Ama bu sıkıntılara Allah bol bol rahmet ediyor. Üstümüzde pervane dönüyor, biraz havalandırıyor ama rûz-ı mahşerde gölgesiz bir halde güneş insanın başına, alnına yaklaştırılacak da insanların terleri kulakları hizasına kadar çıkacak.

Binlerce yıl bekleşecekler, diz çökecekler, tâkat getiremeyecekler, o kadar takatsiz kalacaklar ki herkes;

"—Rabbimiz bizim hakkımızda mahkemeyi görse, hükmü verse de cennete gideceksek cennete, cehenneme gideceksek cehenneme

---

[194] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

gitsek; bu bekleme canımıza tak etti, bundan kurtulsak!” diyecek.

Bütün peygamberleri dolaşacaklar, şefaat isteyecekler. ”Rabbimiz mahkeme-i kübrâsını kursun da hiç olmazsa hükmetmeye başlasın.” diye dileyecekler. Binlerce yıl bekleşecekler. O günde Ars-ı Âlâ’nin gölgesinde nurdan minberlerde gölgelenmeyi düşünün. Bu tabirleri ben uydurmuyorum, hadîs-i şerîfte zikrediliyor. (*Alâ menâbire min nûrin*) diye hadîs-i serîflerde zikredilmis.

İşte yedi sınıf, yedi zümre insan. Ars-ı A’lâ’nin gölgesinde gölgelenecek olan insanlardan bir tanesi, aklı mescidlerde olan kişidir. Bu mescidleri terk etmeyin!

Mehmed Zahid Hocamız’ın bana olan vasiyetlerinden biri de şu oldu ki:

“—Su mescidi [İskenderpaşa Camii] büyük bir mâni olmadıkça terk etme!”

Çok büyük mazeret, mâni olursa neyse, bunun dışında mescidleri terk etmeyeceğiz. Hocamız pazar günleri başka yerlere gidenleri;

”—Pazar günü ders varken nereye gidiyorsunuz?” diyerek kınar, ayıplar, azarlardı.

“—Hocam, vaaz veren hoca şöyle, böyle...”

Bana ne söylerseniz yeri ama, bu usül büyüklerimizden böyle gelmiş, böyle gidiyor. Ben de geleceğim, ben de gideceğim bu dünyadan. Bu kürsüleri kimler görmüş, kimler gelip görecek, bizim bedenlerimiz toprak olacak, burada kimler daha ne namazlar kılacak, bilmiyoruz. Belki kılacak, belki kılmayacak, gelip geçer ama bu usûlü bozmamak lâzım. Bu usül, camide hadis söylemek, ilim öğrenmek, tâ Peygamber Efendimiz’in zamanındaki usül. Onun için, pazar günleri safa yerine gitmeyin, esas safa yeri burasıdır. Buraya gelin, hadisleri dinleyin!

Burası cennet bahçesi gibidir.

“—Cennet bahçelerine uğradığınız zaman istifade edin.” buyuruluyor.

Cennet bahçesi nedir?

Burada üç-dört hadîs-i serîf geçti, bilirsiniz. Bir tanesi *mecâlisü’l-ilm*, ilim meclisleri diye cevaplandırıyor Peygamber

Efendimiz. İşte, bakın Rasûlüllah'in bilgilerini size nakilediyoruz. Şurası cennet bahçesi, nasıl?

Gözünden perde kalksa, belki meleklerin gökyüzüne kadar yığıldığını görürsün. Rasûlüllah'in hadisi söyleniyor, dinin ahkâmı öğretiliyor.

Geçen hafta okumadık mı; bir hadîs-i serîfi ümmete ulaştıran bir insan ne kadar büyük sevaplar alıyor...

"—O hadis öğrenilsin veyahut onunla bir bid'at önlensin, engellensin." diye öğreten kimse nedir:[195]

مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثاً لِتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ ، أَوْ تُثْلَمَ بِهِ بِدْعَةٌ ، فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ (حل. عن ابن عباس)

RE. 398/13 (*Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen li-tukàme bihî sünnetün, ev tüsleme bihî bid'atün, fehüve fi'l-cenneh.*)

(*Men eddâ ilâ ümmetî hadisen*) "Her kim benim ümmetime bir hadis rivayet eder, naklederse..." Neden? (*Li-tükàme bihî sünnetün*) "Onunla bir sünnet yerine gelsin, ifa olsun, ikàme olunsun, tatbik olunsun diye. Öğrensinler de bu sünneti yapsınlar diye... (*Ev tüsleme bihî bid'atün*) Bir bid'atin gediği kapatılsın diye bu hadisi şerifi kim öğretirse; (*fehüve fi'l-cenneh*) böyle yapan kimse cennettedir."

Hem dünyada, hem âhirette Allah ona büyük mükâfatlar verecek.

Onun için, bu mescidlere devam edelim. Evde namaz kilmak iyi ama mescidde namaz kılmak ile mukayese edilmez.

أَيْنَ الثَّرٰى مِنَ الثُّرَيَّا ؟

(*Eyne's-serâ mine's-süreyyâ*) der Araplar. *Serâ*, toprak demektir. "Toprak nerede, gökteki Ülker yıldızı nerede?" Birbirine

---

195 Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.X, s.44; İbn-i Asâkir*, el-Erbaîn fî Menâkıbi Ümmehâti'l-Mü'minîn,* c.I, s.33; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.158, no:28815; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.403, no:45471.

denk olur mu? Olmaz.

Bu ilim meclisleri böyledir. Meclisleri kim ma'mur eder? Allah'a inanan, âhiret gününe inanan, imanı kavi olan sağlam müslümanlar.

Burayı kim terk eder? Zayıflar terk eder. Kalenin dışında kalır. Zavallı koyun gibi, kurtlar parçalar

Bu yerlerin kıymetini bilin! Biraz terliyorsunuz ama ecri çok. Mühim olan da Allah'tan ecir sevap kazanmak, huzurunda cennetine cemâline ermek, rahat etmektir. Zaten bu dünyada sıkıntı çok oluyor.

b. Besmelesiz Yağ Sürünmek

Bu hadîs-i serîf, İbn-i Sinnî tarafindan Düveyd ibn-i Nâfi isimli zât-i muhteremden mürsel olarak rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[196]

مَنِ ادَّهَنَ وَلَمْ يُسَمِّ ، ادَّهَنَ مَعَهُ سَبْعُونَ شَيْطَانًا (ابن السني في عمل يوم وليلة عن دويد بن نافع القرشي مرسلا)

RE. 399/14 (*Men iddehene ve lem yüsemmi, iddehene meahû sittûne şeytànen.*)

(*Men iddehene*) "Kim yağlanırsa..." *İddehene*, yağ sürünmek demek. Başlarına bir çeşit yağ sürerlerdi.

"—İnsan hiç başına yağ sürer mi?" diye biraz garip gelebilir.

Biraz düşünün. Hani saçları parlasın, bozulmasın diye bizde briyantin sürmüyorlar mi? Onun gibi bir şey. Araplar da iddihan ederlerdi, dühün sürerlerdi saçlarına. Yağ sürerlerdi. Oranın iklimi sıcaktır, insanı perişan eder. İnsanın derisi kurur, çatır çatır çatlar. Oranın iklimine göre ve saçların güzel olması için, yatması için, o zamanın usûlü olarak briyantinlenmek gibi yağ

---

[196] İbn-i Sinnî, *Amelü'l-yevm ve Leyleh*, c.I, s.327, no:173: Düveyd ibn-i Nâfi el-Kureşî'den.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.647, no:17213; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.428, no:45651.

sürünmek vardı.

"—Kim yağlanırsa... Saçlarını kremlerse..." diyelim.

Yağ deyince biraz garip geliyor insana. "Kim kremlerse diyelim saçlarını; (*ve lem yüsemmi*) ama Allah'ın adını anmadan, '*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*' demeden yaparsa..."

Semmâ-yüsemmi-tesmiyeten, *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm* demek mânasınadır. *Bismi'llâh* demeden yağlandı. (*İddehene meahû sittûne şeytànen*) Altmış şeytanı da beraber yağlamış olur."

c. Kim Nefsini Zelil Ederse

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[197]

مَنْ أَذَلَّ نَفْسَهُ أَعَزَّ دِينَهُ ، وَمَنْ أَعَزَّ نَفْسَهُ أَذَلَّ دِينَهُ ؛ وَالدِّين لاَ بُدَّ مِنْهُ ، وَمَنْ سَمَّنَ نَفْسَهُ هَزَلَ دِينُهُ ، وَمَنْ سَمَّنَ دِينَهُ سَمِنَ لَهُ دِينُهُ ، وَسَمِنَتْ لَهُ نَفْسُهُ (حل. عن أبى هريرة)

RE. 400/1 (*Men ezelle nefsehû*) "Kim nefsini zelil ederse, (eazze dînehû) dinini aziz kılar. (*Ve men eazze nefsehû*) "Kim nefsini aziz tutarsa, ona kıymet, pâye verir de onun peşinden giderse, ona izzet, ikram ederse, (*Ezelle dînehû*) dinini zelil, hor eder. (*Ve'd-dînü lâ büdde minhü*) "Ama din herkese lazımdır, ona çare yok."

Dinsiz olunmaz ki! Dini olmayınca insan dünyada da, âhirette de bir şeye yaramaz ki...

(*Ve men semmene nefsehû hezele dînehû*) "Kim bedenini semirtirse, yağlandırırsa dinini zayıflatır. (*Ve men semmene dînehû*) Kim de dinini semirtirse, kuvvetlendirirse, (*semine lehû dînühû ve seminet lehû nefsühû*) "Öyle yapan kimsenin hem dini kuvvetlenir, hem de nefsi kuvvetlendirilir."

---

[197] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.165; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.797, no:43164; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.405, no:45481.

Hepimizin aklı, nefsi var. Nefisimiz; bizim içimizdeki, bize kötü şeyleri isteten, arzuların kaynağı olan mânevî varlıktır. İstiyor. Mesela içimizden bir şey; “Yemek istiyorum!” der, gideriz yemek yeriz. ”Ah, çok yoruldum, uyku istiyorum.” der. Sözle söylemese bile biz hissederiz onu, küt yatağa yatar, uyur.

“—Bugün canim hiç çalışmak istemiyor.” der, çalışmayız.

“—İşe gitmek istemiyorum.” der, gitmeyiz.

“—İçki içmek istiyor canım.” der.

Şımartırsak. Madem çok istiyorsun biraz şundan vereyim; “Biraya da içki değil.” diyorlar, derken içer.

“—Canım biraz da kumar oynamak istiyor.” der ve saire...

Nefis; can dediğimiz, bizim içimizden gelen isteklerin, arzuların kaynağıdır. Bu nefsin dediklerini tutarsan:

والنفس كالطفل ، إن تهمله شبَّ على
حبِّ الرضاع وإن تفطمه ينفطم

Ve’n-nefsü ke’t-tıfli, in tühmilhu şebbe alâ
Hubbi’r-radài, ve in teftimhu yenfatimi.

“Nefis çocuk gibidir, meme vermeğe devam edersen, kazık kadar olur, gene meme emmek ister. Ama zamanında kesersen, kesilir.”[198]

Dört yaşına kadar çocuk hâlâ meme emiyor. İki yaşından sonra çocuk emzirilir mi? “Kazık kadar çocuk, ayıp!” derler.

Nefis de böyledir; alıştırırsan, bırakmak istemez. Yedi yaşına gelse de, dokuz yaşına gelse de ister.

Nefsin arzuları çoktur, bitmez. Bir tanecik nefsimiz var; ama içimizdeki arzuları sayamayız. Bir açsan, cevizin içi gibi bir tane çıkmaz; kaynaşır böyle arzular. Kıyır kıyır arzu... Bitmez arzuları. Eğer o arzuların hepsini ona verirsen;

“—Tamam, üç tane arzum yerine geldi. Bundan sonra artık bir şey istemeyeceğim, Allah senden razı olsun.” diye kenara çekilmez.

---

[198] İmam Busîrî, *Kaside-i Bür’e*, beyit:17.

İstedikçe daha çok ister, verdikçe daha çok ister. Böyle bil. Gider durur nefsin hali. Onun her istediğini yapan insan helâk olur. Ona aklı hâkim kılacaksın, akıl onun isteğine bir bakacak.

"—Senin bu isteğin yersiz, vermiyorum. Sus, otur!" diyecek.

Meselâ, Ramazan'da:

"—İşte midem biraz ağrıyor da, ne olur oruç tutmasam..." içerden o kıvranır. "İşte zaten şeriatta de hani hastalar tutmasa da olur, müsaade var ya" kıyıdan köşeden senin zayıf tarafını arar. "Sus! Bu oruç tutulacak! Tutarsan hiçbir şey olmaz.

"—Geçen sene oruç tutmuştum da başım ağrımıştı. Yine başım ağrırsa ilaç alamam."

Sen bir tut bakalım, olacak mi?

Nefis bir sürü bahane ileriye sürer. "Sus" dersin hakki yaptırırsın.

"—Kalk namaz kil!"

"—Ya çok yoruldum, sabahtan aksama kadar ayaklarım ağrıdı; biraz sonra yaparım." der.

“—Haydi biraz istirahat et, acıdım sana...” dersen; bir uyanırsın, bakarsın ne yatsıyı kılabilmişsin, ne teheccüdü kılabilmişsin, ne de sabahı; üstüne gün doğmuş da ne hâle gelmiş...

Neden? Ona fazla yüz verdiğin için.

Onun için, içimizden gelen arzuları kontrol etmeyi öğrenmemiz lazım.

Nasıl öğreneceğiz? Bir mektebe gitsek de bunun egzersizini yapsak. Ramazan bunun mektebiydi, Ramazan kurs zamanıydı; nefsimizi engellemek, nefsimizi tutmak zamanıydı. Ramazan boyunca önümüzde yiyecekler vardı, yemedik. Karpuzlar, böyle buzdolabında sıralı duruyordu meyveler, siseler, soğuk sular duruyordu. İçmedik. Geceleri yorgun da olsak; “İşten geldik, haydi teravihi kaçırmayalım!” dedik, “Hatimle kılıyoruz.” dediler, geldik. Hatimle kılanlar. Neden? Sevap alacağız diye. Şeytanlara biraz zincir vuruluyor da insan hayırları kolay isliyor. Ramazan’da alışıp Ramazan’dan sonra devam ettirecektik. Ramazan günahlara kefarettir. Tertemiz olduk. Ramazan’dan sonra dikkat etmemiz lazımdı. Yine günahlara dalıyoruz, yüzümüz kararıyor, kalbimiz günahların lekeleriyle kirlenmeye başlıyor. Nefsi hor, zelil edeceğiz.

“—Kim nefsini zelil ederse dinini aziz eder; dini yerini bulur, sevap kazanır.” diye buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Peygamber Efendimiz diyor, ben demiyorum. Izah bir tarafa, tercümesi böyle.

“—Kim nefsini zelil ederse dinini aziz eder. Kim nefsini aziz tutarsa ‘Aman üzülme, aman canin sıkılmasın.’ diye şımartırsa, (ezelle dînehû) dinini hor eder.”

Nefis, dinin emirlerini yaptırtmaz ki...

(*Ve’d-dînü lâ büdde minhü*) “Halbuki dinsiz de olmaz.”

Dindarlık herkese lazım ki, Allah’ın indinde sevap kazanıp gidelim de cennetini, cemâlini bulalım. Fuzûlî’nin dediği gibi:

Can sevmek ile müyesser olmaz cânân,
*Ya bundan ümit, ya tama’ andan ke*s*!*

“Canı sevmekle cânan ele geçmez. Ya cânandan vazgeç, ya candan; ikisi birden olmaz.”

(*Ve men semmene nefsehû hezele dînehû*) “Kim nefsini semirtirse, şişmanlatırsa dinini zayıflatır.”

Nefis nasıl semirecek? Çok yemekle, çok uyumakla, çok keyif ile, çok safayla nefsi direk gibi olur. Nasıl direk gibi? Süleymaniye Camii’nin yan tarafındaki kocaman, iki kişinin yan yana tutamadığı direk gibi olur.

Granit direk gibi olur, kırılmaz.

“—Şu hayrı işle!” dersin, yapmaz. “Şöyle yap!” dersin, etmez. Kaç türlü nasihat edersin, olmaz.

Ramazan geliyor geçiyor, bayram geliyor geçiyor; iki kardeş bayram etmiyor. Neden? Şu nefis var ya...

Ramazan geliyor geçiyor da, büyüğüne gelip bayramlaşmıyor. Neden? Nefis var, direk gibi...

Nefis kıvrılır mı? Zayıf olsa sürükler getirirsin; nefis ejderha gibi!

(*Ve men semmene dînehû*) “Kim dinini semirtirse, dini kuvvetli, dindarlığı sağlam olursa...”

Biz ona, salâbet-i dîniyye sahibi olmak diyoruz, sapa sağlam olursa, o zaman iki kârı olmuş olur: Hem dini kuvvetli olmuş olur, hem de nefsi kuvvetli olmuş olur. Nefsi de kuvvetli olur öyle insanın…

(*Seminet lehû nefsühû*) “Nefsi de mânevi bakımdan kuvvetlenir bu sefer. Kimse önünde duramaz hale gelir.”

Su nefis denilen düşmanın hileleri çok gizlidir. Kimse anlamaz. Karşımızdaki düşman bize bağırır çağırır, silah çeker; biz onun düşman olduğunu biliriz.

Kimse Yunanlı’ya itimad eder mi? Etmez, düşmanımızdır.

Moskof’a itimad eder mi? Etmez, düşmanımızdır, bilir.

Ama nefsi hiç kimse bilmiyor ki. Nefsin düşman olduğundan ve içinde bir nefsi olduğundan herkes haberdar değil. Kendisinin içinde nefis denilen bir varlık var, onu hep zararlara günahlara götürüyor. Meyhaneye götüren o, kumarhaneye götüren o, camiden uzak tutan o, arkadaşıyla kavga ettiren o, haramları işlettiren o. Âhirette Allah divanında celle celâlühû’ya yüzü yere

eğip, mahcup ettirecek olan o nefis; hiç kimse onun düşman olduğunu bilmiyor.

Halbuki Peygamber Efendimiz çok ikaz etmiş:[199]

أَعْدٰى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ .

(*A'dâ adüvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke*) [Senin en büyük düşmanın, şu iki yanın arasındaki, içindeki nefsindir.] buyurmuştur.

Başka düşman arama! Senin kendine yaptığın zararı iki cihan halkı bir araya gelse yapamaz. Sen kendine neler ediyorsun...

Bu nefsin düşman olduğunu bilelim, nefsimize yüz vermeyelim. "Aklın emrinde çalışsın kerata… Girsin aklın emrine, çalışsın. İstediği kadar yiyecek veririm. Zalim değilim. Normal uykusunu veririm, Rasûlüllah'ın emrettiği, dinimizin müsaade ettiği vakitte uyusun, namaz vaktinde kalksın. Dinimiz müsaade ettiği zaman yemek yesin, 'oruç tut' dediğimiz zaman tutsun, edebini takınsın, yola gelsin. Hiç yüz vermem." diyebilirsek ne âlâ... Aksi takdirde bizi mahveder. Şahsen bizi mahvediyor, topluluk olarak cemaatleri de mahvediyor nefis.

d. Allah'ın Kulunu Affetmesi

Öbür hadis-i şerife geçtik

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا ، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا إِنْ شَاءَ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ ، غَفَرَ لَهُ ؛ وَإِنْ شَاءَ أَنْ يُعَذِّبَهُ ، عَذَّبَهُ ؛ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ (ك. حل. عن أنس)

---

199 Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.359, no:355; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.408, no:5248; Harâitî, *İ'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.35, no:32; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.431, no:11263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.143, no:412, 2144; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.270, no:19379.

RE. 400/3 (*Men eznebe zenben, fealime ennehû lehû rabben in şâe en yağfire lehû, gafere lehû; ve in şâe en yüazzibehû, azzebehû; kâne hakkan ala'llàhi en yağfire lehû*.)

Haydi gözünüz aydın!

Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet edilmis, Müstedrek'te rivayet olunmuş bir hadîs-i serîf. Peygamber Efendimiz sizi, bizi, gözü kara günahlı kulları teselli ediyor.

Müjde! (*Men eznebe zenben*) "Kim bir günah islediyse, bir günah irtikâp ettiyse... (*Fealime ennehû lehû rabben*) Bildiyse ki onun bir Rabbi var. (*İn şâe en yağfire lehû, gafere lehû*) Eğer onu mağfiret etmek isterse, mağfiret eder. (*Ve in şâe en yuazzibehû, azzebehû*) Eğer dilerse azaplandırabilir."

Böyle bir Rabbi olduğunu bilirse...

(*Kâne hakkan ala'llàhi*) "Allah'in üstüne hak olur, (*en yağfire lehû*) bu şuura ermiş kulu afv u mağfiret eylemek."

Günahsız mıyız, günahlı mıyız?

"—Deryâ-i zenbi boyladık, ayağımız günah deryasının dibine değdi, battık da dibine değdi, günahlarımız çok, yüzümüz kara; artık ne namaz kılalım, ne oruç tutalım, ne ibadet yapalım. Çünkü battık!"

Yok! Dinde "batti balik yan gider" mantigi yok. Çünkü kulun günahi ne kadar çok olursa olsun Allahu Teâlâ hazretlerinin rahmeti, magfireti var; kulu affeder. Hele kul bilirse ki kendisinin bir Rabbi var, affetmek onun sânindandir, [rahmetine yaklasır]. Isterse azaplandirir, isterse affeder. Bilmiyoruz, iki ihtimal var, Peygamber Efendimiz ikisini de söylüyor.

Dilerse azaplandırır. Dilerse azap eder.

"—Rabbim ben kusur isledim. Dilersen azap edersin, dilersen bağışlarsın."

Peygamber Efendimiz;

"—Kim bunu böyle bilirse, onu afv u mağfiret etmek Allah'ın üzerine hak olur." diyor.

Allah günahları bağışlar.

Ey nefişlerine zulmeden, ey günah işlemiş olan kullar! Evet, yüzünüz kara ama Rabbiniz Gaffârü'z-zünûb, günahları bağışlayıcı; Settârü'l-uyûb, ayıpları örtücü…

Kuddûsî KS, ne kadar güzel söylemiş:

Ey rahmeti çok padişah,
Cürmüm ile geldim sana;
Ben eyledim hadsiz günah,
Cürmüm ile geldim sana!

Hadden tecavüz eyledim,
Deryâ-yı zenbi boyladım,
Mâlum sana, ben neyledim,
Cürmüm ile geldim sana!

Adın senin Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime varam sen vâr iken,
Cürmüm ile geldim sana!

Kuddusi Hazretleri Niğde'li, Bor'lu. Nakşi, Kadiri mesâyihinden, evliyâullahtan, zamanın kutuplarından bir zat-ı muhteremmis. Böyle söylemiş. Allah şefaatlerine nâil eylesin...

Nereye gideceğiz, başka hangi kapı var? Nereye gidebiliriz ki? Yâ Rabbi! Senin adin Gaffâr iken, senin adın günahları afv u mağfiret edici, ayıp örtücü Settâr iken ben kime varayım? Başka kime gidilir? Türbeye mum mu yakılır, başkasına minnet mi edilir?

Aç elini, koy başını secdeye, gözlerinden inci gibi yaşları dök.

Bu günahın karalığını ne temizler? Ne Fay temizler, ne Puro temizler, ne Tursil temizler, ne Pop temizler; bu günahın karasını gözyaşı temizler. Gözünden kanlı yaşı akıtırsın:

"—Yâ Rabbi! Senden çok utanıyorum. Sen bana sabahtan aksama, her zaman nimetler ihsan ettin. Bana şu şu nimetleri verdin, beni bu hale getirdin. Beni müslüman etmişsin; bir kere bu nimeti ödeyemem. Ümmet-i Muhammed etmişsin, Peygamber SAS gibi Seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhirin, gelmis ve geçmişlerin efendisi bir peygamberin ümmeti etmişsin. Eski peygamberler ona ümmet olalım diye can atmışlar. Ona ümmet etmişsin, şu nimetleri vermişsin. Cennet gibi bir memlekette yaşıyorum, el-hamdü lillâh! Su sırada harp yok, darp yok, hürriyet içindeyim.

Dışarıda çeşit çeşit meyveler var, güneş pırıl pırıl, gök masmavi, deniz yemyeşil, dağlar ağaçlık; bulunur bir memleket değil. Utanıyorum yâ Rabbi! Bunca nimetlere karşı sana iyi kulluk edemedim. Affet, bağışla yâ Rabbi! İnşâallah bana kuvvet ver, sana kötü kulluk yapmayayım, iyi kulluk yapayım, günah işlememeyim!" diye yalvarırsın, gözyaşı dökersin, Allah bağışlar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri kulunun doğru yola gelmesinden nasıl memnun olur, tarif edilmez. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfte tarif etmiş, buyuruyor ki:

Çöl; üstü kızgın günes, altı kızgın kum… Bir insan çölde giderken, devesine su tulumlarını almış, gıdasını almış, uzun bir yola çıkmış gidiyor. Bu yolda ihtiyacı olmuş, devesinden inmiş.

Peygamber Efendimiz anlatıyor, Arapçasını söylemiyorum, Türkçesini söylüyorum. Devesinden indi; ağaç, taş yok ki bağlasın. Tam ihtiyacını görürken, deve ürktü, kaçtı. Haydi bakalım ara bul deveyi... Bir sürü kum tepesi... Bir tepenin üstüne çıkarsa öbür tarafı çukur, bir tepeye çıkıyorsun, deve yok; ara tara, deve gitti. Çölün ortasında kaldı. Yol yok, ağaç yok, su tulumu da gıda da gitti, ne yapacaksın? Güneş tepede, yoruldu, yürüyemez hâle geldi, sendelemeye başladı. Kumlara yıkıldı mı, güneş artık onu öldürür, orada ölüm var, gidersin.

Derken birden bineğini buluveriyor. Devesini, atını veya merkebini neyse... Kendiliğinden geliveriyor, yularına yapışıyor. Su da geldi, gıda da geldi, can geldi.

"—Yâ Rabbi! Sana çok sükür! Sen benim merhametli Rabbimsin; ben senin âciz nâçiz kulunum!" diyecek yerde diyor Peygamber Efendimiz; "Yâ Rabbi! Ben senin Rabbinim, sen benim kulumsun!" der diyor insan şaşırarak, sevincinden yani.

Başka zaman dili dolaşıp da ters söz söylemez ama, aklı gitti dili dolaştı, öyle söyleyeyim. "İşte o kadar çok sevinir Allah" diye öyle anlatmış. Bir insan doğru yola geldi mi, Allah o kadar çok sevinir.

Cehenneme atılmayı kendimiz kararlaştırıyoruz; biz kendimiz "İlle cehenneme gideceğiz." diye günahlara dalıyoruz. İnsanlar zorla cehenneme gidiyor, yoksa Allah Gaffârü'z-zünûb, Settârü'l-uyûb. Kendisinin affedici olduğunu bileni affetmek üzerine hak oluyor. Şu hadîs-i serîfin güzelliğine bakin!

Onun için, ümitsizliğe düşmeyin. Mevlâ'ya güzel kulluk etmeye bakin. Öyle yapalım. Allah gayret versin.

e. Gülerek Günah İşlemek

İbn-i Abbas RA rivayet etmiş, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[200]

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْباً وَهُوَ يَضْحَكُ ، دَخَلَ النَّارَ وَهُوَ يَبْكِي

(حل. عن ابن عباس)

RE. 400/4 (*Men eznebe ve hüve yedhakü, dehale'n-nâre ve hüve yebkî.*)

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilen bir hadîs-i serîf. Aynı mevzu ile ilgili. Hani insan günah işliyor. Günahlar tatlıdır; içki içmek, sinemaya gitmek, safa, plaj, harama bakmak tatlıdır. İnsan kimisinin tadını bilir, kimisinin bilmez ama herkesin koştuğuna bakılırsa, yani arıların bala üşüştüğü gibi günaha üşüşüyor millet. Deniz kenarlarını biliyorsunuz; günah tatlıdır, insanlar güle güle, kasıklarını tuta tuta günah işlerler, çok eğlenirler.

"—Çok eğlendik bu akşam!"

Çok eğlendin...

(*Men eznebe ve hüve yedhakü dehale'n-nâre ve hüve yebkî*) "Kim gülerek günah işlerse, ağlaya ağlaya cehenneme girer."

Günahlar tatlıdır ama sonu acı gelir. Sevaplar sıkıntılıdır ama sonu hoş gelir. Cennetin yolu dağın üzerinde patika yol gibidir, ayak yere basamaz, zordur. Cehennemin yolu vadide düz, kolayca gidilen bir yol gibidir. Basılmış, yazılmış hiç zorluğu olmayan yol gibidir. Cehennemin yolu kolaydır. Bırakırsan herkes dosdogru cehenneme gider. Cennete gitmek için yamaçlara sarıp, meşakkatleri yüklenmek, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızası

---

200 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.578, no:5810; Ebû, Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV. s.96; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.218, no:10237; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XLI, s.407, no:45495.

uğrunda bazı fedakârlıklara katlanmak lâzım.

f. Dünyada Günahının Cezasını Çeken Kimse

Öbür hadîs-i serîf...

Hz. Ali Efendimiz rivayet etmis. Hz. Ali Efendimiz'den oldu mu bir hadisin rivayeti, içime başka bir tat geliyor.

Neden? Bizim memleketimizde bazı kardeşlerimiz var, Hz. Ali Efendimiz'e bağlı olduğu söyleniyor, Alevî deniyor.

Alevî ne demek? Ali sözünden gelmektedir, "Hz. Ali'ye bağlılar" demek. Eğer bağlıysanıız dinleyin bakalım! Hz. Ali Efendimiz bir hadis rivayet etti mi hoşuma gidiyor. Hz. Ali Efendimiz'in bin sözü var çantamda, nasib olursa tercümesini çıkarırız, görürler.

Bakalım Hz. Ali Efendimiz ne demiş?

Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Cerîr rivayet etmiş. Bu hadîs-i serîfe de sahih diyor. Râvîsi, Efendimiz'den duyup da nakleden Hz. Ali Efendimiz.

Peygamber Efendimiz söyle buyurmuş:[201]

مَنْ أَذْنَبَ فِي الدُّنْيَا ذَنْبًا ، فَعُوقِبَ بِهِ ، فَاللَّهُ أَعْدَلُ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ عُقُوبَتَهُ عَلَى عَبْدِهِ ؛ وَمَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فِي الدُّنْيَا ، فَسَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَفَا عَنْهُ ، فَاللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَعُودَ فِي شَيْءٍ قَدْ عَفَا عَنْهُ (حم. وابن جرير و صححه عن على)

RE. 400/6 (*Men eznebe fî'd-dünyâ zenben, feùkibe bihî, fa'llâhu a'delü min en yüsenniye ukûbetehû alâ abdihî ve men eznebe zenben fî'd-dünyâ fe-setera'llâhu aleyhi ve afâ anhu, fa'llàhu*

201 İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.26, no:2594; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.99, no:775; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.328, no:17371; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.303, no:342; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.307. no:12966; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.407, no:45494.

ekremü min en yeûde fî sey'in kad afâ anhu.)

Şu hadîs-i serîf de bizim için müjdedir. Buyurmuş ki Efendimiz:

(*Men eznebe fî'd-dünyâ zenben feùkibe bihî*) "Kim dünyada bir günah işler de, ona seriat tarafından ceza verilir, o cezayla cezalandırılır..."

Arada bir hadis atlamışız, onu da okuyalım. Aynı mevzuda olduğu için başlangıçları aynı olduğundan atladık, bir daha okuyorum:[202]

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا ، فَأُقِيمَ عَلَيْهِ حَدُّ ذَلِكَ الذَّنْبِ ، فَهُوَ كَفَّارَتُهُ

(ابن النجار عن ابن خزيمة بن ثابت عن أبيه)

RE. 400/5 (*Men eznebe zenben, feukîme aleyhi haddü zâlike'z-zenbi, fehüve keffâretühû.*)

"—Kim bir günah işlerse ve onun üzerine had ikàme olunursa, bu onun kefâretidir."

Mânası şu: "Kim bir günah işler de onun üzerine had ikàme olunursa, bu günahın haddi onun keffâretidir."

Had demek, cezâ-i şer'î demektir.

Bir insan içki içerse meydan dayağı, sopa ile dövülür. Bir insan hırsızlık ederse, hırsızlığı sabit olursa 'su sartlar ile söyle olursa' eli kesilir. Bir insan evliyken zina edip 'su su su' sartlar da olursa recm olunur. Bir insan şu hatayı yaparsa, bir namuslu insana iftira eder, iftirasından dolayi şu cezaya çarptırılır. İşte bu cezalara "had-i şer'î" derler, şer'î ceza, seriatın o suça verdiği ceza demektir.

Kim böyle bir günah işler de dünyada onun üzerine bu şer'î ceza tatbik olunursa; dövülmekse dövülmek, recm edilmekse recm edilmek, kesilmekse kesilmek, idamsa idam... Bu verilen cezalar o günahların kefâretidir. Artık günah gider. O cezayi çekti mi

---

202 *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.307, no:12964; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.406, no:45490.

günahı da silindi.

Simdi Hz. Ali Efendimiz'den nakledilen hadîs-i serîfe geçelim:

مَنْ أَذْنَبَ فِي الدُّنْيَا ذَنْبًا ، فَعُوقِبَ بِهِ ، فَاللّٰهُ أَعْدَلُ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ عُقُوبَتَهُ عَلَى عَبْدِهِ ؛ وَمَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فِي الدُّنْيَا ، فَسَتَرَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَفَا عَنْهُ ، فَاللّٰهُ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَعُودَ فِي شَيْءٍ قَدْ عَفَا عَنْهُ (حم . وابن جرير و صححه عن على)

(*Men eznebe fî'd-dünyâ zenben*) "Kim dünyada bir günah işlemişse, (*feùkibe bihî*) ve dünyada onun cezası verilmisse."

Çünkü günahların cezası var; hırsızlık yapanın, iftira edenin, bilmem şu günahları işleyenin cezası var.

"Dünyada cezalandırılmışsa... (*Fa'llàhu a'delü min en yüsenniye ukûbetehû alâ abdihî*) Allah kulu üzerine bir suçun cezasını ikinci bir defa vermekten daha âdildir, böyle adaletsizlik yapmaz."

Bir kere cezayı çekmişse, ikinci defa o cezayı çektirmez. Âhirette o günahtan dolayı cezalandırılmaz. Bitti, günahından kurtulur cezayı çekince.

(*Ve men eznebe zenben fî'd-dünyâ*) "Kim dünyada bir günah islediyse, (*fesetera'llàhu aleyhi ve afâ anhu*) Allah o günahın üzerini örttüyse, kimse anlamadıysa..."

"Bir kabahat işlemiş ama polis farkına varmamış, müfettiş anlayamamış; dünyada gizli kalmış, örtülü kalmış. Allah böyle saklamış, affetmişse... (Fa'llàhu ekremü min en yeûde fî sey'in kad afâ anhu) Allah dünyada affetmiş olduğu bir seyi âhirette gelip de cezalandırmak için ortaya dökmekten daha kerîmdir." Böyle yapmaz.

"—Affetmiş, örtmüşse örter, dünyada cezası çekilmişse âhirette bir daha vermez." demek.

Bununla ilgili birçok rivayetler vardır.

Bir kadıncağız geldi;

"—Yâ Rasûlallah! Ben bir kabahat işledim, zinâ ettim." dedi.

Peygamber Efendimiz onu gönderdi. Ondan sonra şöyle oldu böyle oldu, sonunda cezası tatbik edildi. Cezası tatbik edilirken, birisi de onun aleyhinde konuştu, seni bilmem ne falan diye. Kabahatli bir insan cezası veriliyor ya. Coştu, heyecanlandı öyle konuştu. Peygamber Efendimiz onu yasakladı:

"—O çektiği ceza ile affolundu; o günahtan dolayı ona dil uzatıp durma!" diye mani oldu.

Onun için bu şer'î cezalar, âhirette azaba uğramamak için dünyada verilmiş cezadir. Âhirette bir daha ceza olmaz; o günah temizlenir, ötekisi keffâret olur.

g. Bir Yıl Ezan Okumanın Karşılığı

Enes ibn-i Mâlik'ten rivayet edilmiş bir hadîs-i serîf.

Peygamber Efendimiz SAS'den müezzinlere bir iltifat var bunda, müezzinlikle ilgili bir iltifat. Buyurmuşlar ki:[203]

مَنْ أَذَّنَ سَنَةً مِنْ نِيَّةٍ صَادِقَةٍ ، لاَ يَطْلُبُ عَلَيْهِ أَجْراً ؛ دُعِىَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوُقِفَ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ ، فَقِيلَ لَهُ : اِشْفَعْ لِمَنْ شِئْتَ ! (أبو عبد الله الحسين بن جعفر الجرجانى فى أماليه ، وحمزة بن يوسف السهمى فى معجمه ، كر. والرافعى ، وابن النجار عن موسى الطويل)

RE. 400/7 (*Men ezzene seneten min niyyetin sâdikatin lâ yatlubu aleyhi ecren duiye yevme'l-kıyâmeti ve vukıfe alâ bâbi'l-cenneti fekîle lehû: İşfa' li-men şi'te.*)

Allah Allah!

---

[203] Temmam, *el-Fevaid*, c.II, s.419, no:919; Musa Tavil Rh.A'ten (Enes ibn-i Malik RA'ın azadlı kölesi)

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.689, no:20936; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.406, no:45488.

(*Men ezzene seneten*) “Kim bir sene boyunca ezan okursa; (*min niyyetin sâdikatin*) dogru, has, samimi, sàdık bir niyet ile ezanı okursa…” Kalbinde başka kötü niyet yok, art niyet yok, kötü bir şey yok. Başka bir şey düşünmüyor. Allah rızası için okuyor.

(*Lâ yatlübu aleyhi ecren*) “Bu okuduğu ezan için de ecir istemezse… Ücret, para istemezse; (*düiye yevme’l-kiyâmeti ve vukıfe alâ bâbi’l-cenneti*) kıyamet gününde çağrılır, “Gel, şurada dur!” diye cennetin kapısında durdurulur. (*Fekîle lehû*) Ona denir ki: (*İşfa’ li-men şi’te*) “Dilediğine şefaat et! Al şu ehl-i cehennemden kaç kişi istiyorsan, kapıdasın, dahil ediver cennete...”

Hani bazı yerde kapıya bekçi koyuyorlar da; “Hüviyetini göster.” diyor. Yani, tanıdık olsa meselâ, giriverirsin. Diyelim ki bir sarayın kapısı, bir müzenin kapısında tanıdık olur; gel derse bedavadan girmek mümkün olur. Öteki cennete girecek durumda değil ama, kapıdaki şahıs; “Gel haydi, bana şefaat salâhiyeti verildi, gir içeriye!” derse, girer.

Bu hadîs-i şerîf ezanın, müezzinliğin kıymetini gösteriyor.

h. Yedi Yıl Müezzinlik Etmenin Mükâfatı

Bir iki hadisi şerif daha var peş peşe... Onları da okuyalım! Birinci hadis-i şerif şöyle:[204]

مَنْ أَذَّنَ سَبْعَ سِنِينَ مُحْتَسِبًا ، كَتَبَ اللهُ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ

(ت. ه. عن ابن عباس)

RE. 400/8 (*Men ezzene seb’a sinîne muhtesiben, kütibet lehû berâetün mine’n-nâr*)

Tirmizî’de mevcut bir hadîs-i serîf, İbn-i Abbas RA rivayet

---

[204] Tirmizi, *Sünen*, c.I, s.347, no:190; İbn-i Mace, *Sünen*, c.II, s.426, no:719; Taberani, *Mu’cemü’l-Kebir*, c.XI, s.78, no:11098; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.179, no:4937; Isbahani, *Ahbar-ı Isbahan*, c.VI, s.236, no:40314; Ukayli, *Duafa*, c.III, s.283, no:674; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.VII, s.683, no:20904; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.405 no:45486.

etmis.

(*Men ezzene seb'a sinîne*) "Kim yedi sene ezan okursa, (*muhtesiben*) sevabını Allah'tan bekleyerek, sevabını Allah verir diyerek ezan okursa; (*kütibet lehû berâetün mine'n-nâri*) ona cehennemden âzatlık beratı verilir."

Ona, "Bunu cehenneme sokmayın, bu cehenneme girmeyecek!" diye eline vesika verilir. Cehenneme girmez yani. Yedi sene müezzinlik ederse…

Bir cami yapsak, Allah nasib etsin, imamlığı, müezzinliği bizde olsa; yedi sene değil, on sene değil, on yedi sene biz okusak, ne güzel olur! Köyümüzde mi olur, kentimizde mi olur, mahallemizde mi olur...

İnsan duyduğu hadîs-i serîfi de tatbik imkânını bulmalı! Ondan sonra cennetin kapısında dur, yakınlarına "Sen de gel, sende gel, sende gel!" de, hepsini sok cennete…

i. On İki Sene Ezan Okumanın Karşılığı

Bu da bir baska hadîs-i serîf. Abdullah ibn-i Ömer RA tarafından rivayet edilmiş:[205]

مَنْ أَذَّنَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ سَنَةً ، وَجَبَتْ لَهُ الجَنَّةُ ، وَكُتِبَ لَهُ بِتَأْذِينِهِ فِي كُلِّ

يَوْمٍ سِتُّونَ حَسَنَةً ، وَلِكُلِّ إِقَامَةٍ ثَلاثُونَ حَسَنَةً (ه. ك. عن ابن عمر)

RE. 400/9 (*Men ezzene sintey aşrete seneten, vecebet lehü'l-cennetü; ve kütibe lehû bi-te'zînihî fî külli yevmin sittûne haseneten. ve li-külli ikàmetin selâsûne haseneten.*)

(*Men ezzene sintey aşrete seneten*) "Kim on iki sene ezan okursa, (*vecebet lehü'l-cennetü*) cennet ona vacib olur. (*Ve kütibe*

---

[205] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.429, no:720; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.312, no:8733; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.I, s.433, no:1881; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.251, no:5933; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.319; Dara Kutni, *Sünen*, c.I, s.240, no:24; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.683, no:20905; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.405, no:45484.

lehû bi-te'zînihî fî külli yevmin sittûne haseneten) O ezanından dolayı her gün ona altmış hasene yazılır, bir kamet getirmesinden dolayı da otuz hasene yazılır."

Burada da kayıt yok, "Kim on iki sene müezzinlik yaparsa..." dedi.

j. Beş Vakit Ezan Okumanın Karşılığı

Bir tane daha hadisi şerif var.

Ezan okumakla ilgili bir hadîs-i serîf daha var. Bu da Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş:[206]

مَنْ أَذَّنَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِيمَاناً وَاحْتِسَاباً ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ ؛

وَمَنْ أَمَّ أَصْحَابَهُ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِيمَاناً وَاحْتِسَابًا ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ

مِنْ ذَنْبِهِ (ق. عن أبي هريرة)

RE. 400/10 (*Men ezzene hamse salavâtin îmânen va'htisâben gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî.*)

"—Kim Allah'a inanarak, sevabını Allah'tan bekleyerek beş vakit namazın ezanını okursa geçmiş günahları bağışlanır."

Beş vakit, bu da kolay...

Beş vakit insan bir camide Allah rızası için ezan okursa... Bu da Ebû Hüreyre RA'dan.

Şimdi kardeşlerim gördünüz, bu dört hadîs-i şerîf başka başka kişilerden rivayet edilmiş ama hükümleri de başka başka; yedi sene, on iki sene, beş vakit namaz seklinde farklı farklı hükümler. Fakat bakın hepsi aynı kapıya çıkıyor; ezan okumanın ne kadar sevaplı olduğu...

Neden? Çünkü minareden insanlara hakki tebliğ ediyorsun. (Allahu ekber) "Allah en büyüktür. (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*) Şehadet ederim ki ondan gayri ilah yok. Şehadet ederim ki Hz.

---

[206] *Kenzü'l-Ummal*, c.VII, s.683, no:20906; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.405, no:45485.

Muhammed onun elçisidir, peygamberidir.” diyorsun.

“—Haydi namaza gelin!” diyorsun, insanları hayra çağırıyorsun. Ne kadar kıymetli bir iş yapıyorsun.

İşte böyle Allah’ın varlığını, birliğini insanlara tebliğ ederse, insanları hayra hakka davet ederse, bu mükâfatlara nâil olur.

Onun için, her zaman aklınız, fikriniz, işiniz, gücünüz; Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin yoluna kullarını çağırmak olsun! Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin büyüklüğünü, azametini, kudretini insanlara ilan etmek olsun! Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin var ve bir olduğunu yakınlarınıza anlatmak olsun.

Bizim asıl vazifemiz, müslüman olmaktır. Bizim asıl vazifemiz, dine yardım etmektir. Bizim asıl vazifemiz bakkallık değil, mühendislik değil, doktorluk değil, hocalık değil, hacılık değil; asıl işimiz İslâm’ın hizmetçisi, hâdimi olmaktır. Hepimizin vazifesi bu. Hiç fark yok. Ben de bir hizmetçiyim, siz de bir hizmetçisiniz, dinimizin hizmetçisiyiz. Hepimiz el birliğiyle dinimize hizmet edersek, yeryüzü üzerinde küfür kalmaz.

Geçen gün gazetede okudum, yüreğim burkuldu:

Sovyet Rusya’da devlet adamları Taşkent şehrine gelmişler. Para ayırıyorlar, daireler var, binalar var, salonlar var. Gazete; resmen dinsizlik propagandası yapmaya, Allahszlık telkini yapmak için geldiler. “Dine inanmayın. Allah’a Peygamber’e inanmayın. Dinin asli esası yoktur. Dinsizlik en iyi şeydir. Boş verin, maddeci olun, materyalist olun!” Artık ne diyecekse. Allah’a inanmamanın resmî propagandasını yapmak için gelmişler.” diyor.

Neden Taşkent’e geliyor? Taşkent bizim dedelerimizin şehri. Orada bizim hemşehrilerimiz var, müslüman dindaşlarımız var, ırkdaşlarımız, kardeşlerimiz var. Moskof onların müslüman olmasından korkuyor da dinsiz yapmaya çalışıyor.

Bu memlekette insanları dinsiz yapmaya çalışan kime hizmet ediyor?

Kime hizmet ettiğini anlasın. Akıl için yol bir. Biraz aklı olan anlar, şıp diye anlar. Moskof’la yan yana gelmesin, onunla aynı duruma düşmesin. Onlar bizim dindaşlarımıza, kardeşlerimize zulmediyorlar; bari biz bize etmeyelim.

Bizi dünyada, âhirette kurtaracak olan imanımız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne olan imanımız, bizim şu pak dinimiz, bizi hem dünyada hem ahirette kurtarır. Biz saf, salih, hâlis, hakiki müslüman olursak cümle cihan halkı bize muhtaç olur; Allah bizi onlara muhtaç etmez.

Şu Suudi Arabistan'ın hâlini görmüyor musun?

Petrol çıkıyor, Amerika önünde diz çöküyor. Dağlarında da uranyum varmış. Dağlara tünel kazmak için deliyorlar, içinden altın madeni çıkıyor.

Allah yolunda kul olmak lazım. IMF'den para almaya lüzum yok; hazine İslâm'da, milletin haberi yok!

Amerikalı Dale Carnegie kitabında yazıyor:

Hindistan'da bir adamcağız varmış, fakir. Bir tarlası varmış ama her tarafı koca koca, iri iri taslar; bir şey ekse çok mahsul vermiyormuş. Dağarcığını almış; "Bu tarladan bir şey çıkmıyor." diyerek terk-i diyar etmiş. Başka yerlerde yoksulluk içinde ölmüş.

"—Yoksulluk içinde ölen çok insan var; bunları ne diye anlatıyorsunuz?" diyeceksiniz.

Arkasını dinleyin: Meğer onun taşlı tarlasında elmas varmış, sonradan elmas çıkmış. Dünyanın meşhur elmaslarının özel isimleri bile vardır. Çok büyük bir elmas, 286 kırat koca iri elmas, *Kûh-i nûr* diye bir elmas var; müzelerde adı anılan, ansiklopedilerde adı geçen elmas o tarladan çıkmış. İşte o tarlada. Sahibi yoksul ölen tarlada. Diyar-ı gurbetlerde aç açık ölen o adamın o taşlı tarlasından çıkmış elmas.

İste bizim İslâm'ımız da böyle. Biz de diyâr-ı gurbette İslâm'dan gayri yabancı diyarlarda, İslâm'dan gayri ideolojilerde şifa arıyoruz. Tarlamız elmas dolu, başkası çıkaracak.

İbret alin. Bu misal hatırınızda sağlam kalsın.

İslâm'dan kopabiliriz. Allah'ın kullara ihtiyacı yok. Cümle cihan kâfir olsa Allah'ın azametinden zerre eksilmez. Bu millet dinden kopabilir arkadaşlar. Sen de, ben de dinden imandan kopsak Allah'ın azametine bir noksanlık gelmez. Muhtaç olan biziz! Biz bu dine hava kadar, su kadar muhtacız! Biz bu dine sahip olduk mu şahsen huzurlu, mutlu olacağız; cemiyet olarak düzenli, çalışkan, temiz, pak olacağız. Allah belki kazdığımız

zaman boş çıkan kuyudan petrol fışkırtacak, belki yol açmak için yardığımız dağdan elmas çıkacak müslüman olursak.

İslâm'ı bıraktın mi bereket gider. Bereket gitti mi hiçbir hayır olmaz. "Elmas çıksın" diye müslümanlık yapılmaz; "Kahir da gelse lütuf da gelse ben Allah'ın kuluyum, müslüman olarak yasayacağım, müslüman olarak öleceğim." diyeceğiz ama Allah kulunu taltif eder yolunda gittiği zaman. Allah'ın yolundan ayrılmayalım. Allah'ın yolunun dışında ne madde vardır ne mânâ vardır. Ne maddi refah vardır, ne manevi refah vardır. Aklınızdan çıkmasın. İyi müslüman olmaya bakın. En büyük hazine, en büyük ganimet İslâm'dır; bunun kıymetini bilin.

Pekiyi aziz kardeşlerim!

Çok güzel hadisler geldi. Müjdeli hadisler geldi. Ağzımız tatlı tatlı, inşaallah sâlimen, gànimen sevaplar kazanmış olarak evlerimize döneriz.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

15. 07. 1984 - İskenderpaşa Camii

22. ALLAH'IN RIZASI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîn... Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...

Emmâ ba'd, feyâ ibâda'llah. Ûsîküm bi-takva'llxahi ve tâatih... İ'lemû enne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

مَنِ الْتَمَسَ رِضَا اللهِ بِسَخَطِ النَّاسِ ، رِضِيَ اللهُ عَنْهُ وَأَرْضٰى عَنْهُ النَّاسَ ، وَكَفَاهُ مَؤُونَةَ النَّاسِ ؛ وَمَنِ الْتَمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللهِ ، سَخِطَ اللهُ عَلَيْهِ وَأَسْخَطَ عَلَيْهِ النَّاسَ (حب. كر. عن عائشة)

RE. 409/10 (*Meni'ltemese rıda'llàhi bi-sahati'n-nâi, radıya'llàhu anhu ve erdà anhu'n-nâse, ve kefâhu meûnete'n-nâs; ve men iltemese rıda'n-nâsi bi-sahati'llâh, sahite'llâhu aleyhi ve eshata aleyhi'n-nâs*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, ihsânı cümlenizin üzerine olsun...

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını size *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce

evvelen ve hasasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS hazretlerinin ruhu için ve onun âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için;

Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için ve hassaten eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin cümlesinin ruhları için:

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabasının ruhları için; biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyup ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

……………………..

a. Allah'ın Rızası ve İnsanların Rızası

Mukaddemede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf, Râmûz'un 409. sayfasında, şerhin 4. cildinin 333. sayfasındadır. Peygamber SAS buyurmuş ki:[207]

مَنِ الْتَمَسَ رِضَا اللهِ بِسَخَطِ النَّاسِ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَأَرْضٰى عَنْهُ النَّاسَ ، وَكَفَاهُ مُؤْنَةَ النَّاسِ ؛ وَمَنِ الْتَمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللهِ ، سَخِطَ اللهُ عَلَيْهِ وَأَسْخَطَ عَلَيْهِ النَّاسَ (حب. كر. عن عائشة)

RE. 409/10 (*Meni'ltemese rıda'llàhi bi-sahati'n-nâsi*) *İltemese,*

---

[207] İbn-i Hibbân, *Sahih*, c.I, s.510, no:276; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.300, no:499; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.LIV, s.20; Hz. Aişe RA'dan.
Câmiü'l-Ehadis, c.XX, s.67, no:21523.

iltimas; talep etmek, rica etmek demek. “Kim Allah’ın rızasını isterse, rica ederse, talep ederse, umarsa...” Nasıl? (*Bi-sahati’n-nâs*) “İnsanların kızgınlığına uğramak mukabilinde bile olsa…” Buna *bâ-ı mukàbele* derler. Yâni, “İnsanlar varsın kızsın, ama Allah sevsin!” diye düşünerek, insanlar kendisine kızsa bile aldırmadan, Allah’ın rızasını iltimas ederse, talep ederse, isterse ne olur neticesi? (*Radıya’llàhu anhu*) “Allah ondan razı olur.”

“—Bak, insanların kızmasına bile aldırmadı, benim rızamı istedi.” der, razı olur.

Sonra ne olur? Bir mükâfat daha var. Zaten Allah’ın razı olması insana yeter. (*Ve erdà anhü’n-nâse*). “İnsanları da ondan hoşnut ve razı eder.”

İlk önce kızarlar, ondan sonra Allah kalpleri döndürtür, onu insanlara sevdirtir. İnsanlar da hoşnut olurlar, o insanı beğenmeye başlarlar.

(*Ve meni’ltemese rıda’n-nâsi bi-sahati’llâh*) “Bunun aksine hareket edip de, insanların rızasını elde etmeye çalışırsa insan; Allah’ın rızasını değil de, insanlar benden hoşnut olsun, beni sevsin, beğensin, insanların yanında hoş, makbul olayım diye insanların rızasını talep ederse, ona heveslenirrse...”

Ne mukabilinde? (*Bi-sahati’llâh*) “Allah’ın kendisine kızmasına bile aldırmadan...” Rızasına uygun olmayan, günahlı bir yoldan; “Varsın Allah kızarsa kızsın, günah olursa olsun...” diyor, aldırmıyor, âhirette başına gelecek felaketleri düşünmüyor.

Allah’ın kızgınlığı mukabilinde de olsa, insanları memnun etmeye çalışırsa bir kimse, ne olur? (*Sahita’llàhu aleyhi*) “Allah ona gazap eder, kızar. (*Ve eshata aleyhi’n-nâsi*) İnsanları da ona kızdırtır; ona düşman olurlar, kızarlar.”

Bu hadîs-i şerifi Hz. Âişe Validemiz rivâyet eylemiş. Arkasından gelen iki hadis-i şerif de, yine aynı mânayı ifade ediyor:[208]

---

[208] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.438, no:2338; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VII, s.323; Hz. Aişe RA’dan.

Câmiü’l-Ehàdîs, c.XX, ss.67, no:21524.

مَنِ الْتَمَسَ رِضَا اللهِ بِسَخَطِ النَّاسِ ، كَفَاهُ اللهُ مَؤُونَةَ النَّاسِ ؛ وَمَنِ الْتَمَسَ

رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللهِ ، وَكَلَهُ اللهُ إِلَى النَّاسِ (ت. عن عائشة)

RE. 409/11 (*Meni'ltemese rıda'llàhi bi-sahati'n-nâsi*) "Kim Allah'ın rızasını, insanları kızdırmak pahasına da olsa talep ederse; (*kefâhu'llàhu meûnete'n-nâs*) Allah insanların meşakkatine, şiddetine, sıkıntısına karşı onu korur, himaye eder, kâfi gelir. İnsanlar ona zarar veremez. İnsanların zararına karşı gelir."

Kızdılar ya... O Allah'ın rızasını kazanmak için bir yol tutturdu... İnsanlar kızarlarsa ne yapar? Kuyusunu kazmaya çalışırlar. Dövmek isterler, sövmek isterler, işini engellemek isterler, yaşatmamak isterler, memleketten sürmek isterler.

Peygamber SAS Efendimiz'e ne yaptılar? Dediler ki:

"—Gel bu işten vazgeç. Canın para istiyorsa çok para verelim! Hükümdarlık istiyorsan onu da verelim!"

Peygamber Efendimiz zaten, Mekke'nin hâkimi olan asil bir ailedendi; dedeleri Mekke'nin reisiydi. Peygamber Efendimiz'e;

"—Hükümdarlık verelim! En kıymetli asil kızlarımızı seninle evlendirelim! Yeter ki şu bizim işimize karışma. Gel şu işi bozma! Bizim putlarımıza, inancımıza dil uzatma!" diye pazarlık ettiler, bir teklif söylediler.

Peygamber Efendimiz SAS buyurdu ki;

"—Değil ufak tefek şeyler, bir elime Kamer'i, bir elime Şems'i verseniz, yine bu davadan vazgeçmem!"

Hakkı söyleyecek. Vazifeli çünkü, Allah'ın peygamberi... Eğer yapması gereken şeyi yapmazsa, Allah onu cezalandırır. Allah'ın rızasını düşündü. Bütün Kureyş cemaati kızdılar.

Nasıl kızdılar? Öldürecek hâle geldiler. Bir kere etrafındaki müslümanları sürdüler, dağıttılar. Onlara ezâ, cefâ, işkence yaptılar. Sıcaklarda kumlara yatırdılar. Sığır derilerine, deri kuruyunca sıkıştırsın, ezsin diye ıslak deriye sardılar. Yere ateş yaktılar, sırtını ateşe yapıştırttılar. Müslüman olanlara çeşitli işkenceler yaptılar.

“—Bunlarla alış veriş yapmayın!” dediler. İktisadî bakımdan çembere, ablukaya aldılar. Çeşitli sıkıntılar çektirdiler.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz için, “Mescide gelmesin!” dediler, zorluk çıkardılar. O da evinde namaz kıldı. “Evin avlusunda namaz kılacaksın.” diye zorladılar. Yine mahallenin meraklıları toplanır, onun ibadet edişine bakarlardı. Böyle çeşitli sıkıntılar...

Bütün Kureyş halkı, bütün Mekke halkı kızdı mı? Kızdı.

E o niye o yolda devam etti, bütün ahaliyi kızdıracak yola niye girdi? Allah’ın rızasını kazanmak için…

İnsanlar kızdılar, zarar vermek istediler mi? İstediler.

Zarar verebildiler mi? Veremediler.

Bak burada hadîs-i şerîfte ne buyuruyor, Peygamber Efendimiz:

“İnsanlar kızsa bile Allah insanların şerlerinden, zulümlerinden, mazarratlarından onu korur, ona kâfi gelir.”

(*Ve men iltemese rıda’n-nâsi bi-sahati’llâhi*) “Aksine kim insanların hoşnutluğunu kazanmak için Allah’ın gazabına uğramaya, kızgınlığını kazanmaya da aldırmadan hareket ederse; (*vekelehu’llàhu ile’n-nâsi*) Allah onu insanlara bırakıverir, terk ediverir. İnsanlarla yüz yüze bırakıverir. Yardımını keser.”

Tabii, o da sonunda insanların eline düştü mü, bu insanlar dönektir, bir gün yüzüne gülerler, öbür gün, “Kral öldü, yaşasın yeni kral!” diye yeni geleni alkışlarlar. Sonunda büyük felâketlere uğrar.

Bu da ikinci hadis-i şerif. Aynı mânada, küçük bir kelime değişiyor. Tirmizî rivâyet etmiş. Yine Hz. Âişe Validemiz’den.

Üçüncü hadis de yine bu mevzuda:[209]

مَنِ الْتَمَسَ مَحَامِدَ النَّاسِ بِمَعَاصِى اللهِ ، عَادَ حَامِدُهُ مِنَ النَّاسِ لَهُ ذَامًّا

(ابن لال ، والخرائطي في مساوئ الأخلاق عن عائشة)

[209] Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.343, no:1372; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.IV, s.186, no:489; Hz. Aişe RA’dan.

Câmiü’l-Ehàdîs, c.XX, s.68, no:21525; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.234, no:2411.

RE. 409/12 (*Meni'ltemese mehâmide'n-nâsi bi-meàsi'llâh*)

Mehâmid-mahmedet övgü demek. "Bir insan, insanların övmesini, hamdini, beğenmesini, takdirini, alkışını isterse..."

Neyle? (*Bi-meàsi'llâh*) "Allah'a isyanlar ederek." Allah'a isyan yollarında yürüyerek, günahlar işleyerek, isyanlara dalarak insanların kendisini alkışlamasını, beğenmesini, insanların gözünde tutulmasını isterse..."

Ne olur? (*Âde hâmidehû mine'n-nâsi lehû zâmmen*) "Evvelce onu metheden kimse, döner ona zemmedici olur. Onun aleyhinde konuşucu olmaya başlar." Allah'ın cezası bu…

Çünkü insanların rızasını esas aldı, Allah'ın rızasını esas almadı. Evvelki meddahı, bu sefer onu kötüleyici kimse olur.

Bu da Hz. Âişe Validemiz'den rivâyet edilmiş. Harâitî ve İbn-i Lâl rivâyet etmiş.

Üç hadis-i şerif. Ne mâna çıkıyor? Bir insan her hâlükârda, her işinde Allah'ın hoşnutluğunu, rızasını kazanmayı esas alacak; insanların alkışını, beğenmesini, hoşnutluğunu, methini düşünmeyecek. Bu kaide, bu esas çıkıyor.

Bu esas bu hadîs-i şerifte böyle zikredilmiş, acaba bu hadis sahih mi değil mi?

Bu mâna Kur'ân-ı Kerîm'de de var. Mü'minlerin vasfını anlatırken Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuyor ki;

وَلاَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لاَئِمٍ (المائدة:٥٤)

(*Ve lâ yehàfûne levmete lâim*) "Mü'minler öyle kimselerdir ki, hak yolda kınayanın kınamasından korkmazlar." (Mâide, 5/54)

"Kınarsa kınasın... Ben hak yolda yürüyorum, Allah'ın emrini tutuyorum." diye kimseye aldırmazlar.

İnsanın bu hâle gelmesi lazım!

Kızına;

"—Kızım, uzun manto giy!" diyor.

"—Utanırım..."

Ne var utanacak? Allah'ın hoşnutluğu var burada… İnsanlardan utanırmış.

“—Başını ört!”
“—Utanırım...”
“—Namaz kıl!”
“—Utanırım...”
“—Şunu yap!”
“—Utanırım...” diyor meselâ, duymuşsunuzdur veya çevrenizde görmüşsünüzdür.

Öyle şey yok… Allah’ın rızasını kazanmak için insanlar beğense de beğenmese de, hoşlansa da hoşlanmasa da o güzel şeyi yapacak. İsterse beğenmesin! Beğenen beğensin, beğenmeyen beğenmesin. Hak bildiği şeyi “Allah’ın rızası burada var.” diye yapacak. Esasımız bu…

Bunu büyüklerimiz nasıl küçük bir cümle haline getirmiş, ne diyorlar?

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdàke matlûbî*) “Yâ Rabbi, benim maksudum sensin, ben seni kasdediyorum ve ben senin rızanı istiyorum!”

Gece gündüz döne döne
İstediğim Hak’tır benim.

dediği gibi, Hakk’ı, Cenâb-ı Mevlâ’yı istiyoruz. (*Ve rıdàke matlûbî*) “Maksudum sensin yâ Rabbi, ben senin rızası istiyorum.” diyoruz.

Ne zaman diyoruz?

Tesbih çekiyoruz, Allah Allah Allah... Arada diyoruz ki:

“—Bu tesbihten maksadımız keşif, keramet, makam, rütbe, gösteriş, insanların beğenmesi, alkışlaması değil; maddî bir hesap yok, art niyet yok, kötü maksat yok… Allah razı olsun diye zikrediyoruz.”

Onun için her işimizde bu, (*İlâhî ente maksûdî ve rıdàke matlûbî*) sözünü söylüyoruz

İnşaallah bundan sonra her işimizde Allah’ın rızasını

düşünürüz. İnsanlar ister beğensin, ister beğenmesin, ister alkışlasın, ister kızsın; aldırmayız. İnşaallah o hâle geliriz. İnsan böyle yaparsa, her işini Allah rızası için yapar duruma gelirse imanı kemale ermiş demektir. Yapamıyorsa imanı zayıf demektir.

Kim Allah rızası için alırsa, Allah rızası için verirse; sevdiğini Allah rızası için severse, kızdığına Allah rızası için kızarsa, o imanını kemâle erdirmiştir.

Öteki?

Öteki daha nâkıs; çok fırın ekmek yiyecek, dinî kitapları okuyacak, vaazları dinleyecek, kulağına giren sözleri aklı idrak edecek, gönlüne yerleşecek de, eh inşaallah bir zaman gelir, iyi bir müslüman olur; henüz imanı kâmil değil. İmanı kâmil insan öyle yapar.

b. İnsan Hak Bildiği Şeyi Söylemeli

İbrahim AS'ın misali her zaman karşımızda…

Yine Yâsîn Sûresi'ni her sabah okuyoruz. Habîb-i Neccâr Hazretleri ne dedi:

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَاقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

(يس: ٢٠)

(*Ve câe min aksa'l-medîneti racülün yes'à*) "Derken şehrin öbür ucundan bir zât-ı muhterem (Habîb-i Neccâr) koşarak geldi. (*Kàle yâ kavmi'ttebiu'l-mürselîn*) 'Ey kavmim, yanlış iş yapıyorsunuz! Bakın bunlar iyi insanlar, mübarek insanlar, bunların sözünü dinleyin! Bunların buyruklarını tutun! Bunlar ilâhî vazifeli insanlar, bunları dinleyin!' dedi." (Yâsin, 36/20)

İster beğensinler, ister beğenmesinler, bütün kavim hepsi aleyhine olduğu halde hakkı söyledi. Bunun üzerine onu şehid ettiler. Cennetlik olduğunu Kur'ân-ı Kerîm beyan ediyor.

Demek ki, insan hak bildiğini söyleyecek.

"—Kalabalık hepsi aleyhte; en iyisi ben de susayım,

söylemeyeyim...” demeyecek.

Olmaz! Hakkı söylemesi gerektiği yerde susan dilsiz şeytandır. Herkes hakkı söylese haksızlar fırsat bulamaz.

“—Yok, elini uzatma bakalım o harama! Yok, öyle yapamazsın, olmaz!”

O zaman herkes; “Ya bu adam varken ben haram yemeyeyim, şu haksızlığı yapmayayım.” der.

Doğrular hakim olunca eğrilere meydan, yol kalmaz; o da yavaş yavaş düzelir belki.

“—Ya doğruluk da daha iyi be... Bak filanca adam da doğru, ne kadar kâr etti. Ben de doğru olayım.” der, düzelir.

Ama eğrilere ses çıkartılmazsa, aksine doğrulara ses çıkartılırsa, o zaman iş Nasreddin Hoca’nın durumuna döner:

Bir köye gitmiş. Üstüne köpekler saldırmış. Şöyle bir çırpınmış, ne yapayım diye. Yerde bir taş görmüş, yapışmış. Meğer taş da köklüymüş, çıkmamış. Yani taş atacak da köpekleri kaçırtacak.

“—Allah Allah, ne acayip köy; köpekleri salıvermişler, taşları bağlamışlar.” demiş.

Öyle olur. Onun için Allah bizi doğru sözlü, doğru özlü kimseler eylesin. Hakkı tutan, hakka yardımcı olan kimseler eylesin...

Ne güzel sıfattır, haktan yana olmak... Peygamber Efendimiz nasıl buyurmuş: [210]

زُلْ مَعَ الحَقِّ حَيْثُ زَالَ (حب. طب. ع. مخول السلمي)

---

[210] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.196, no:5882; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.322, no:763; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.III, s.137, no:1568; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.998; İbn-i Hacer, *el-İsâbe,* c.VI, s.56, no:7854; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.29, no:2045; Mahvel el-Behzî es-Sülemî, babasından.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.176, no:7276; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.1363, no:43578, 43580; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VII, s.593, no:12342; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.V, s.331. no:4236 ve c.XXXXI, s.231, no:44741; RE. 13/6.

(*Zül mea'l-hakkı haysü zâl*) “Hak nerede ise, sen hakla beraber ol!”

Çalışma masamıza, yattığımız yere, oturduğumuz yere, misafir odasına yazmamız lazım: (*Zül mea'l-hakkı haysü zâle*) “Hak neredeyse onun peşinden git!” diyor.

Hak nereye zâil olursa, ne tarafa doğru kayarsa, giderse, sen de hakkın peşinden git!

Ne tarafa doğru gidiyorsun?

“—Hak bu tarafa doğru gidiyor, ben de onun peşindeyim.”

Yoksa, sen bir yol tutturmuşsun, hak şöyle kıvrılsa bu tarafta olsa, sen dosdoğru gidiyorsun ama hak bu tarafta... Orada hemen bırakıvermek lâzım, haktan yana dönmek lâzım!

Ebû Bekr-i Sıddîk RA ile Peygamber Efendimiz SAS oturuyorlardı. Müşriklerden birisi geldi, ağzını açtı, gözünü yumdu, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'e Peygamber Efendimiz'in yanında bir sürü hakaretli, kötü sözler söyledi.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA sustu, sustu, sustu... Sonra ne oldu?

Dayanamadı, o da ağzını açtı, başladı cevap vermeye:

“—Sen şöyle diyorsun ama işin aslı şöyledir de, sen de şöyle yapmadın mı?..”

Ne dediyse, bir şeyler demeye başladı.

Peygamber Efendimiz hemen oradan kalktı. Hızlı hızlı uzaklaşmaya başladı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz cevabı bıraktı, hemen o da Rasûlullah’ın peşinden gitti.

Neden? Hak Rasûlüllah’ın yanında. Rasûlüllah’ın peşinden gitti. Dedi ki:

“—Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın rasûlü, bir edepsizlik mi yaptım? Kalbinizi kıracak bir şey mi yaptım? Niçin böyle bırakıp aniden kalkıp gitmeye kalkıştınız?”

“—Ey Ebû Bekir, sen susarken bir melek senin nâmına o haksız adama cevap veriyordu. Sen kendin kendini müdafaa etmek için konuşmaya başlayınca, melek çekildi; şeytan aleyhi’llâ’ne geldi, yerleşti oraya... Şeytanın olduğu yerde de ben peygamber olarak duramayacağım için ondan ayrıldım.”

Ama Ebû Bekr-i Sıddîk’ın hareketi ne kadar güzel... İnsan başladı mı işe, “Şu lafımı bir tamamlayayım.” der. Rasûlüllah kalkınca, hiçbir şeyi gözü görmedi. Tartışmayı bıraktı, hemen peşine takıldı.

Haktan yana olmak lazım, hakkın peşinde olmak lazım! Allah bize bu kaideyi hayatımıza sindirip, ona göre yaşamak nimetini ihsân etsin… Mühim bir kaidedir.

Belki dilim iyi dönmedi, belki iyi anlatamadım. Belki ehemmiyeti hususunda sizi tam ikaz edemedim. Çok mühim bir kaidedir. Bırakın insanlar ister beğensin, ister beğenmesin.

Zaten bu insanlar kimseyi beğenmez. İnsanları beğendirmeye kalkarsan, yine Nasreddin Hoca’nın hikâyesindeki gibi olur:

Eşeğini almış, çocuğunu almış; hayvanın üstüne kendisi binmiş, arka tarafına çocuğunu bindirmiş, köyden pazara gidiyormuş. Yanından geçen köylüler demişler ki;

“—Hoca, utanmıyor musun? Kendin zaten şişmansın, çıkmışsın hayvanın üstüne oturmuşsun, çocuğu da arkaya almışsın; hayvancağızın bacakları titriyor.”

“—Pekiyi kardeşler.” demiş, hemen inmiş eşeğin sırtından. Eşeği çekerek götürmeye başlamış. Biraz sonra birkaç köylü daha

gelmiş;

"—Hoca, bari sen yapma!" demişler.

"—Ne yaptım?" demiş.

"Ya bu çocukların terbiyesi böyle mi olur? Sen yürüyorsun, koca sakallı adam, muhterem hocaefendi, çocuğu bindirmişsin, o da ağalar gibi kurulmuş; o merkebin üstünde sefa sürüyor, sen yürüyorsun. Böyle çocuk terbiyesi mi olur, edep mi olur?

"—Doğrusunuz." demiş.

"—İn aşağı!" demiş çocuğa. İndirmiş çocuğu, kendisi binmiş.

Biraz gittikten sonra, oradan bir grup köylü daha geçiyormuş;

"—Hoca, yahu şu çocukcağızın hâline acımıyor musun? Zayıf, küçücük çocuk… Sen kurulmuşsun hayvanının üstüne, göbeğini gere gere oturmuşsun, safa ile gidiyorsun. Bu çocukcağız sana yetişeceğim diye peşinden gidiyor."

Düşünmüş; doğru. Kendisi de inmiş aşağıya. Eşek boş, kendileri yürüyorlar. Böyle giderlerken oradan geçen birkaç kişi demiş ki;

"—Ya Hoca, bu eşeği sen mostralık mı aldın; madem üstüne binmeyeceksin, ne diye çekip götürüyorsun?"

"—O da doğru." demiş.

Yanlış mı? Hepsi doğru. Artık işin şaka tarafı; eşeği sırtlamışlar da kasabaya öyle girmişler. Başka çare kalmadı çünkü...

Onun için, bu insanlara ne yapsan kendini beğendiremezsin. Beğenmezler, bir şey derler. Allah beğensin. Allah'ın rızasını düşün. Allah'ın emirlerini düşün, yürü. Beğenen beğenir. Zaten beğense ne olacak, beğenmese ne olacak... Mülkün sahibi Allah… İster beğensin, ister beğenmesin. Ne yapabilir ki?

Eğer Allah bir insanın hayrını murad ederse, cümle cihan halkı peşine takılsa ona zarar veremez.

Rasûlüllah'a zarar verebildiler mi? Veremediler.

Allah bir insanın şerrini murad ederse, cümle cihan halkı onu korumaya kalksa fayda veremez.

Firavun'un ordusu, sarayı, ahalisi, tebaası yok muydu? Elinde güç kuvvet varken, erkek çocukları öldürüp kız çocukları sağ

bırakmıyor muydu?
Hiç fayda vermedi.

Onun için, mülk Allah'ındır. Hüküm onundur. Güç kuvvet onunladır, ondandır. Lütuf, kerem, kahır, hepsi ondandır. Neylerse güzel eyler. Ona teslim olmak lazım!

Eğer bize lütfeylese lütfudur, keremidir, lütfetmiştir; çok şükür yâ Rabbi! Kahrederse; biz her türlü cezaya layığız. Bizim tutulacak yanımız mı vardır?

Bize gece gündüz her anda ayrı bir tecelli ile ikramda, ihsanda bulunurken, biz de her anda ona isyan ederiz! Bizi cehennemine atsa adaletsizlik mi? Adaletlidir, hak etmişizdir; bin kere hak etmişizdir!

Eğer Allah bizi yaptığımız günahlardan dolayı cezalandıracak olsa gökyüzü böyle açık, güneşli olmaz, üzerimize taş yağar! Şu İstanbul halkı, şu Türkiye halkı, şu Yirminci Yüzyıl insanı görmüyor musunuz, ne rezaletlerle, -hele Pazar günü oldu mu- ne günahlarla vakitleri geçirirler. Ne zulümler olur, ne gadirler olur, ne yuvalar yıkılır, nice insanlar inler... Onlara ceza gerekmez mi? Ne verse lâyıktır. Ne yapsa layıktır. Ama lütfu keremi çoktur. Allah-u ekber, Allah büyüklerin büyüğü…

Biz olsak, birisi biraz bize yan baktı mı, beğenmedi mi kalbimiz kırılır, biz de ondan yana bakmayız. "Ben sana merhaba dedim, sen bana merhaba demedin, senin yüzünü bilmem kim görsün; darıldım, küstüm sana!" deriz, darılırız. Öyle yapıyoruz.

Ben de öyle yapıyorum yani. Allah affetsin. Allah kötü huylarımızı atmak, düzeltmek nasip etsin…

Ama Allah sabahtan akşama kendisine âsi olana da yine imkânı veriyor. Bazısına tevbe de nasip ediyor. Adam âsi, zamanı geliyor tevbe de ediyor. Tevbe de Allah'ın en büyük ikramı. Nasip oluyor da yine yoluna döndürtüyor.

Bak, Peygamber Efendimiz Taif ahalisine beddua etmedi. Ama Peygamber Efendimiz'i taşladılar. Peygamber Efendimiz oraya peygamberliğini yapmaya, Allah'ın emirlerini bildirmeye gitti.

Ne yaptı Taifliler? Hiç gözünüzün önüne getirtebiliyor musunuz? Çocukları karşısına diktiler; taşları ata ata, vücudunu

yaralaya yaralaya Taif'ten dışarı çıkarttılar.

Sahneyi göz önüne getirebiliyor musunuz? Siz bir yere gidiyorsunuz, sizi oradan taş atarak, yaralayarak çıkartıyorlar.

Ne yapmış? Allah'ın emrini tebliğ etmeye gitmiş. Ta Taif'in dışına kadar, bağlarının yanına kadar taşladılar Efendimiz SAS'i…

Beddua etmedi. "Bunların neslinden müslümanlar gelecek yâ Rabbi." dedi. Beddua etseydi, o Rasûlünün sevgisine, aşkına Allah-u Teâlâ Hazretleri, Taif'i Lut kavmine yaptığı gibi yerin altını üstüne getirir, helak ederdi. Bir beddua ediverseydi... Üstüne yıldırımlar yağdırırdı...

Onun için Allah'ın rızasını düşünelim. Hepimizi Allah ıslah etsin, düzelelim de Allah'ın rızasını düşünelim, Allah yolunda yürüyelim.

c. Hayası Olmayanın Gıybeti Olmaz

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[211]

مَنْ أَلْقَى جِلْبَابَ الحَيَاءِ ، فَلاَ غِيبَةَ لَهُ (ق. عن أنس)

RE. 409/13 (*Men elkà cilbâbe'l-hayâi, felâ gıybete lehû*) "Kim hayâ örtüsünü üzerinden atmışsa, onun hakkında söz söylemek gıybet olmaz."

Enes ibn-i Mâlik RA'dan İbn-i Hibban'da, Ebu'ş-Şeyh'te rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif. Gıybet hakkında...

Gıybet, o mecliste, o toplantıda, orada olmayan bir kimsenin arkasından, orada yok ya, onun arkasından aleyhte söz söylemek, onun istemeyeceği, hoşnut olmayacağı sözü söylemek. Böyle bir söz söylemeye gıybet derler. Yani gıyabında aleyhinde konuşmak

---

[211] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.210, no:20704; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.263, no:426; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.273, no:551; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.616, no:5925; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.157; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.171, no:1850; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.204; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.595, no:8072; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.231, no:2396; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXIII, s123, no:35888.

söz oluyor. Günahtır. Gıybet etmek dilin büyük günahlarından birisidir. Ölü kardeşinin etini yemek gibidir. Ölü eti yemek gibidir.

O kadar, sanki öldürmüşsün de etini yiyormuşsun gibi. Yamyamlık gibi bir şey oluyor yani. Gıybet kötü bir şeydir.

Demiş ki birisi;

"—Ya Rasûlallah, pekiyi o hakikaten kusurluysa, o kardeşte hakikaten o kusur varsa..."

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

"—Elbette hakikaten varken söylediğin zaman gıybet olur. Zaten hakikaten olmayan bir şeyi, ona kusuru olmadığı halde var diye söylersen, o iftira olur."

Onda hakikaten bir kusur olacak, sen onu söyleyeceksin; gıybet o. Olmayan bir şeyi söylersen, sen ona iftira ettin. Öyle bir kusuru yokken, sen ona iftira ettin; o daha fena…

Gıybet etmek doğru değil. Bir kimsenin kusurunu söylemeyeceğiz, örteceğiz:[212]

مَنْ سَتَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فِي الدُّنْيَا ، سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(حم. ش. كر. عن أبي هريرة)

(*Men setera ehàhü'l-müslimi fi'd-dünyâ, seterahu'llàhu yevme'l-kıyâmeh*) "Bir kimse dünyada müslüman kardeşinin ayıbını görür de örterse, Allah-u Teàlâ Hazretleri de kıyamet gününde onun ayıbını örter."

Çünkü, kıyamet gününde bu defterler açılacak, okunacak, insanların huzurunda insan hesaba çekilecek. Düşünebiliyor musunuz; bir mahkeme-i kübrâ ki bütün gelmiş, geçmiş insanlar toplanmışlar mahşer yerinde; hepsi dinliyor, hepsi bakıyor.

---

[212] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.522, no:10771; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.327, no:26566; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.21, no:1021; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.187; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.128, no:7898; Ebû Hüreyre RA'dan.
Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.347, no:563; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.445, no:6382.

“—Filanca gece şu kabahati işledin, filanca yerde şu sözü söyledin, şöyle aldattın, böyle ettin, böyle ettin, böyle ettin...”

Nice kusurları vardır insanoğullarının. Allah örtsün. Allah, Settar ismi hürmetine ayıplarımızı hem düzeltmek nasip etsin, hem de eskiden hata olarak yapmış olduğumuz ayıplarımızı örtsün…

Bir kimse bir müslüman kardeşinin bir ayıbını örterse, Allah da onun kıyamet gününde bir ayıbını örtecek. Hadis-i şerifte öyle vaad edilmiş. Açarsa, onun da kıyamet günüde ayıbı açılacak. Örteceğiz. Güzel, huzur olsun, saadet olsun, dostluk olsun, insanlar birbirleriyle iyi geçinsin diye kusurlarımızı örteceğiz. Birbirimizin kusurlarını bilsek bile yutkunacağız, saklayacağız, söylemeyeceğiz, örteceğiz.

Ne zaman?

O gıybeti bahis mevzuu olan kimse ile birisi bir iş yapacaksa, onu da söylemek lazım. Mesela;

“—Ben Ahmet’le ortaklık yapacağım, bir ticarethâne açacağım. Ne dersin hocam?”

“—İyidir, hoştur, iyi bilirim, sen onunla ortaklık yap.”

Ama içinden biliyorsun ki, o bir başka kimseyle ortaklık yaptı, onu dolandırdı, kasadan şu kadar para aldı, o adamı iflas ettirdi; sahtekâr bir insan… Bu adamı da saf buldu, bununla da ortaklık yapacak, onu da aldatacak. Biliyorsun böyle bir şey olduğunu, ama söylemiyorsun. Olmaz!

O zaman diyeceksin ki:

“—Aman dikkat et! O biraz tehlikeli, hesapları doğru tutmaz, yani seni bir zarara uğratmasın.”

Bu gıybet olmaz.

Bizim arkadaşlarımızdan bir tanesi emekli oldu, zavallıcık. Bir dükkân açtı. Bir fabrika da tanıdığıymış, ona mal vermiş;

“—Sat, parasını öde!” demişler.

Birisi gelmiş; görünüşü iyi, adı iyi, mensup olduğu yer iyi gibi görünüyor;

“—Şu kadar zaman sonra parasını vereyim.” diye bundan mal almış.

O da önceden ticaret yapmadığı için inanmış, bizim gibi saf… Ticaretin çok inceliği var. Erbâb-ı ticaret çekirdekten yetişmişse, gelen adama şöyle bir bakar, ciğerini okur, "Bu parayı verecek bir insan mıdır, değil midir?" diye ticaretin hilelerini bilir, düşmez.

Adam da almış o malları, götürmüş bir başka şehre. "İşte bunlardan şu eşyayı imal et." diye imalatçıya vermiş. İmalatçı:

"—Nereden aldın bunları?" demiş.

"—Falanca yerden."

O oraya telefon açmış;

"—Ben bu adamı tanırım. Bu senden 800 bin liralık mal almış ama bu parayı vermez, dolandırıcıdır. Malın hepsi, tamamı bende, imal edilmek üzere hammadde olarak bana geldi. Gel istersen buradan al, sana verebilirim, mağdur olma!" demiş.

Doğru iş yapmış. Dürüst insanmış. Hakikaten doğru söylemiş ama, o arkadaş demiş ki;

"—Yok, ben onu tanıyorum, o bizim işte filanca zamandan tanıdığımız bir kimsedir, iyidir, hoştur, yapmaz öyle şey."

Daha hâlâ parasını alacak. Alamadı parasını. Adamcağızın ticarethanesi kapandı. Yani kendisinin açtığı ticarethanede başarı sağlayamadı, kapandı gitti.

Böyle olursa, söylenecek.

Burada da ne diyor Peygamber Efendimiz, gelelim şimdi okuduğumuz hadis-i şerife bu izahtan sonra:

(*Men elkà cilbâbe'l-hayâi*) *Elkà*; atmak, ilka etmek demek. *Cilbab* da örtü, çarşaf mânasına.

Hani Kur'ân-ı Kerim'de de geçiyor ya;

يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ

مِنْ جَلاَبِيبِهِنَّ (الأحزاب: ٥٩)

(*Yâ eyyühe'n-nebiyyü kul li-ezvâcike ve benâtike ve nisâi'l-mü'minîne yüdnîne aleyhinne min celâbîbihinne*) "Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle; üzerlerine cilbablarını, dış örtülerini alsınlar." (Ahzab, 33/59) diye.

Cilbab; örtü, yani çarşaf, örtünecek örtü.

"Kim hayâ örtüsünü, cilbabını, çarşafını üzerinden atmışsa..." Yani hayâsı yok, hayâ perdesini yırtmış, kaldırmış; "Görünecek yerim görünsün." filan diye aldırmıyor.

"Kim hayâ perdesini üzerinden atmışsa, (*felâ gıybete lehû*) o kimse hakkında söz söylemek gıybet olmaz."

Edepsiz, hayâ damarı çatlamış, üzerinden örtüyü atmış, aldırmıyor, pervasız. Fâsık-ı mücâhir; yani günahı açıkça işliyor, günahı işlemekten de korkmuyor. "Ne varmış?" diyor, şişe elinde lıkır lıkır, alenen içiyor. O zaman, "O adam sarhoştur." demek sana gıybet değil.

Günahı istemeyerek yapan, pişman olan, yaptığına bin defa pişman olan, boynu bükük kimsenin hatasını sakla:

"—Bir kere yapmış, inşaallah bir daha yapmaz, ben bunu yaymayayım; yayarsam bir daha burada yaşayamaz hale gelir." de, sakla.

Ama adam pervasız, aldırmıyor, "Ne yaparsan yap, kime söylersen söyle yahu!" diyor, bir de kabadayılık yapıyor. Eh, hayâ perdesini atmış insan için gıybet bahis konusu olmaz. Onu söylersin. "O hayâsızdır, edepsizdir, şöyledir, böyledir, hırsızdır, arsızdır..." diye söylenebilir, diyor Peygamber Efendimiz.

d. Mü'min Kardeşine Yardım Etmenin Karşılığı

İbn-i Ebi'd-Dünyâ kitabında yazmış, Enes ibn-i Malik'ten. Bezzaz'da var, daha başka kaynaklarda zikredilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[213]

مَنْ أَلْطَفَ مُؤْمِنًا ، أَوْ قَامَ لَهُ بِحَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،

صَغُرَ ذٰلِكَ أَوْ كَبُرَ ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُخْدِمَهُ خَادِمًا يَوْمَ

213 İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadàü'l-Havâic*, c.I, s.54, no:46; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.151, no:4119; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.348, no:13704; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.443, no:16455; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.69, no:21527.

الْقِيَامَةِ (ابن أبي الدنيا في قضاء الحوائج عن أنس)

RE. 410/1 (*Men eltafa mü'minen, ev kàme lehû bi-hâcetin min havâici'd-dünyâ ve'l-âhireti, sağura zâlike ev kebure, kâne hakkan ale'llàhi en yuhdimehû hàdimen yevme'l-kıyâmeti*)

Mânası şöyle:

(*Men eltafa mü'minen*) "Kim bir müslümana bir lütuf işlerse, bir hayır, bir ikram, bir ihsanda bulunursa, bir iyilik yaparsa; (*ev kàme lehû bi-hâcetin*) veyahut onun bir hâcetini bitirirse; yani bir işini görüverirse, ihtiyacı olan bir işi yapıverirse, ihtiyacını gideriverirse… (*Min havâici'd-dünyâ evi'l-âhireti*) O adamcağızın o ihtiyaç duyduğu iş, hâceti ister dünyevî iş olsun, ister uhrevî… (*Sağura zâlike ev kebüre*) Bu iş büyük bir ihtiyaç işi olsun veya küçük bir ihtiyaç işi olsun… (*Kâne hakkan ale'llàhi*) Allah üzerine hak olur; (*en yuhdimehû hàdimen yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde ona bir hizmetçiyi hizmet ettirmesi, Allah üzerine hak olur."

Allah ona bir hizmetçi tahsis eder, "Bu güzel kuluma hizmet eyle!" diye… O da etrafında pervane gibi döner. Cennette bir hizmet ehli kimse ona ikram eder. Demek ki, cennet hizmetçileri insanın etrafına böyle böyle toplanıyor.

Küçük de olsa, büyük de olsa... Arkadaşın diyelim ki arabasının küçük bir ihtiyacı vardı, onu görüverdin. Veyahut elleri kirlenmiş, cebinden kâğıt mendil çıkarttın, "Buyur, sil!" deyiverdin. Veyahut susamış, "Buyur, içiver!" dedin. Yani neyse, büyük veya küçük... Veyahut ev alacaktı, yardım ettin. Veyahut çocuğu sıkıştı, dara geldi. Veyahut kendisi bir yere gidiverecek, "Ver çocuğuna ben bakayım!" dedin. Veyahut;

"—Ben çarşıya gidiyorum komşu, sana bir şey alınacak mıydı?"

"—Alınacaktı, iki kilo fasulye, iki demet de maydanoz, işte soğanım da kalmadı, patates de kalmadı; alırsan memnun olurum."

Alıverdin geldin. İşte küçük veya büyük, ister dünyalık ister âhirete ait...

Veyahut adam mesela Kur'ân-ı Kerîm öğrenmek istiyor, bilmiyor, hocaya da gidemiyor, vakti yok, utanıyor. "Gel, bizim evde haftada üç gün oturalım, yatsı namazından sonra ben sana sessizce öğretivereyim!" dedin. Âhiret işi değil mi o da? Kur'an öğretiverdin.

Dünya ve âhiretin işlerinden büyük veya küçük bir kimsenin bir işini görürse müslüman, Allah ona kıyamet gününde mükâfat olarak, onun hizmetini görsün diye ona hizmetçi tahsis eder.

O halde, biz de elimizden geldiğince müslüman kardeşlerimize yardımına koşalım, ihtiyaçlarını gidermeye çalışalım!

Abdullah ibn-i Abbas RA, Ramazan'ın son on gününde Peygamber Efendimiz'in mescidinde itikâfa girmiş. Mehmed Zahid Hocamız Rh.A anlatmıştı bunu. Bizim Râmûz'da da geçer.

On gün itikâfa girmiş. İtikâfın şartı nedir?

Camiden dışarı çıkmayacak; camide hep Allah'a ibadet edecek. Abdest almak için çıkar, ondan sonra gelir. Yani o kadar. Hep camide yatacak, kalkacak. Evine gitmeyecek. Şartlarına riayet ederek orada ibadet edecek.

Bir gün cemaatte bakmış tanıdığı birisini biraz kötü durumda görmüş;

"—Yâhu senin benzini sarı görüyorum, biraz sararmış solmuşsun, bir derdin mi var?"

"—Evet ey Abbas'ın oğlu, birisine borcum vardı, vakti geldi, hâlâ ödeyemedim."

"—E ben o adamı tanırım, yanında benim itibarım vardır. Gitsem ona söylesem de borcunu biraz tehir etse, memnun olur musun?"

"—Aman çok makbule geçer." deyince,

"—Pekiyi öyleyse, haydi gidelim!" demiş, camiden çıkmışlar. O adamın yanına doğru gidecekler.

Adam hatırlatmış, demiş ki:

"—Ey Abbas'ın oğlu, sen itikâftasın, camiden çıkıyorsun, itikâfın bozulacak, sevabı kalmayacak."

"—Biliyorum." diyor. "Şurada yatan zâttan bizzat işittim."

diyor, Peygamber Efendimiz'in kabrini işaret ediyor:[214]

لأَنْ أُعِينَ أَخِي المُؤْمِنَ عَلَى حَاجَتِهِ ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ ،

وَ اعْتِكَافِهِ فِي المَسْجِدِ الحَرَامِ (أبو الغنائِم التَّرْسي في قضاء

الحوائِج عن ابن عمر)

(*Leen uîne ahi'l-mü'mine alâ hàcetihî*) "Bir müslümanın bir müslüman kardeşinin işini görmek için yardım etmesi, (*ehabbü ileyye min sıyâmi şehrin*) bana bir ay oruç tutmaktan, (*ve i'tikâfihî fi'l-mescidi'l-haram*) ve onun Mescid-i Haram'da i'tikâf etmesinden daha sevimlidir." buyurdu diyor.

İ'tikâfını bozuyor ve o adamın işini görmeye koşuyor.

Eskiler öyle yaparlarmış, birbirlerine böyle yardımcı olurlarmış. Kendisi sabahleyin siftah yaptı mı arkadaşına gönderirmiş. Şimdiki esnaf arkadaşının müşterisini alıyor.

Geçen hafta bir doktor kardeşimize gittik. Allah razı olsun. Allah bol, hayırlı helâl kazançlar nasib etsin… Üçüncü katta muayenehanesi. İkinci katta bir başka doktorun muayenehanesi varmış.

"—Hocam, yolda bizim müşterinin yakasına yapışır, 'Bize gel!' diye müşterinin yolunu keser. Yukarıya bırakmak istemez." diyor.

Böyle insanlık mı olur? Allah herkese rızkını veriyor, ne olacak yani. Sana gelen sana, ona gelen ona...

İnşaallah kardeşlerimizin böyle işlerini görmekte biz daha gayretli olalım, insanlara faydalı olalım.

e. Mescidi Sevmek

Bu da kısa bir hadîs-i şerîf. Taberânî *Mu'cemü'l-Evsat* adlı eserinde Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivâyet etmiş. Peygamber SAS

---

214 *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.9, no:24673; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.362, no:45148.

Efendimiz buyurmuşlar ki:[215]

مَنْ أَلِفَ المَسْجِدَ أَلِفَهُ اللهُ تَعَالَى (طس. عن أبي سعيد)

RE. 410/2 (*Men elife'l-mescide elifehu'llàh*)

(*Men elife'l-mescide*) *Elife-ye'lefu*; ülfet etmek, alışmak, ünsiyet etmek demek. "Kim mescidle ülfet ederse, alışırsa, yani başı hoş olursa, bağdaşırsa, mescidi severse, mescide bağlanırsa; (*elifehu'llàh*) Allah da onunla ülfet eder, Allah da ona bağlanır."

Mescidi seveni, mescidde kalmayı seveni Allah sever. Mescide dostça duygular besleyene Allah dostluk eder. Allah'ın dostluğu, istenilen şeylerin en kıymetlisidir.

Demek ki mescidlerde oturmak, mescidlere rağbet etmek, mescidlerde kalmaya can atmak, mescidlere "Hemen bir an evvel varayım!" diye heves etmenin çok büyük faydası var... İnsan Allah'ın ülfet ve ünsiyetine erişiyor.

(*El-ünsü bi'llâh*) derler, Allah ile ülfet ve ünsiyet. Allah kuluna yakın oluyor, ülfet ediyor, ahbaplık ediyor.

Hadîs-i şerîfte yedi zümrenin Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgeleneceği bildirilmiştir.

Ne zaman? Mahşer yerinde insanlar toplanacak. Rivâyetlerde "Mahşer yerinde güneş insanın başına bir mızrak boyu kadar yaklaştırılacak." deniliyor. Cümle insanların tepesinde güneş kaynayacak. Sıcaktan insanlar terlere batacaklar. Kimisi kulağına kadar tere batacak. Sıcaktan, bekleyişteki ızdıraptan, "Sonumuz ne olacak?" diye meraktan diz çökecekler, binlerce yıl mahşer yerinde bekleşecekler. Diyecekler ki;

"—Rabbimiz gelse de, mahkeme-i kübrâyı kursa da, hakkımızda hükmetse de, cennete gideceksek cennete gitsek, cehenneme gideceksek cehenneme gitsek; bu bekleyişe tahammül edemeyeceğiz."

---

[215] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.269, no:6383; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.135, no:2031; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.152; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.649, no:20727; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.69, no:21528.

Mahşer yerinde bekleyiş o kadar zor olacak. Düşünün yani, ayaküstü bir yerde birazcık durmayı düşünün. Bir devlet kapısında, bir işinizi takip ederken bir sırada, kuyrukta beklediğinizi düşünün. Nasıl zoruna gidiyor insanın, 15-20 dakika oldu mu, biraz fazla oldu mu oturacak yer aramaya başlıyor. Hakk'ın divanında binlerce yıl ayakta duracak, binlerce yıl diz çökecek insanlar, bekleyecekler. Zorlu bir zaman...

O zorlu günde Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlerde bazı kimseler safa sürecek. Minber, yani böyle rahat, koltuklu, yastıklı oturacakları nurdan minberlerde oturacaklar insanlar.

O yedi zümre insandan bir tanesi de:[216]

وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ، حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ

(حب. ق. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün kalbühû muallakun bi'l-mescidi*) "Bir adam ki kalbi mescide takılı, aklı mescidde, gönlü mescidde… (*İzâ harace minhü, hattâ yeùde ileyhi*) Namaz kılıp mescidden çıktıktan sonra, öteki namaz için tekrar mescide dönünceye kadar aklı mescidde olan…"

"—Şu işimi bir bitiriversem, bir serbestlik bulsam, hemen camiye koşsam da, yarım kalan cüzümü tamamlasam… Biraz da tesbih çekiversem… Bir de orada tefsir kitabını alsam da şurasını okusam... Veyahut şöyle yapsam, böyle yapsam... Şu kadar kaza namazı kılıversem, şu kadar nafile kılıversem..." diye aklı hep mescidde...

Aklı, hani aklı başka yerde olur bazen, çocuklara bir şey söylersin, anlamaz hani. Aklı hep mescidde ise, mescidi sevmiş de

---

216 Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

böyle işte, o kimse de Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlerde gölgelenecek, safâ sürecek.

Bizlerin şimdi bir kötü huyumuz var; "Ezan okunsun da camiye öyle gidelim!" diyoruz. Camide biraz durduk mu sıkılıyoruz. "Hoca biraz çarçabuk kılsa da hemen kaçsak." diyoruz. Ben hatırlarım burada, bayramda; "Hoca artık vakit geldi!" filan diye müdahale etmeye kalkanlar olurdu. Yani "Hemen namazı kıldır, bir an evvel gidelim." diye.

Hadîs-i şerîfte geçiyor ki;

"Allah-u Teàlâ Hazretleri dünyayı yarattığı zamandan beri şu dünyaya sevgi gözüyle bakmamıştır, bu dünyayı sevmemiştir; mescidler müstesna..." diyor.

Neden? Bu dünya kulları hak yoldan alıkoyuyor.

Mescidler, bu dünyanın sevilecek en güzel yerleridir. Mü'minin kalesidir. Mü'min bu kaleye girdi mi şeytandan uzak olur. Buradan ezan okundu mu, şeytan ezanın duyulmayacağı yere kadar uzağa kaçar. Mescidler o kadar kıymetli ama biz kıymetini unutmuşuz. Çok kıymetli. Vakti olsa da insanın 10-15 dakika önceden geliverse, birazcık bir şey okusa, birazcık tesbih çekse, ibadet etse...

Arabistan'da hoşuma giden bir şey gördüm. Orada, ezanı okuduktan sonra bekliyorlar. Yani diyelim ki öğle ezanı okundu. Oraya da yazmışlar;

"—Namaz yarım saat sonra kılınacak."

İkindi ezanı okundu;

"—Namaz 15 dakika sonra kılınacak."

Akşam oldu;

"—Beş dakika sonra kılınacak."

Yatsı;

"—15 dakika sonra kılınacak."

Cetveli var, belli. Sen ezanı evinde duyuyorsun, "Ha ezan okundu." diyorsun, gidiyorsun; yüznumaraya giriyorsun, abdest alıyorsun, tazeleniyorsun, giyiyorsun pabuçlarını, camiye kadar yürüyorsun. Daha oturuyorlar. Sünnetini kılıyorsun. Biraz da vakit kalıyor. Kur'ân-ı Kerîm'i alıyorsun, biraz cüz okuyorsun. Ondan sonra kamet getiriyorlar, farza duruyorlar. İyi bir şey...

Ezanın mânâsına da uygun. Hoşuma gitti bu. Bizde bu âdet olsa güzel olacak.

Ankara'da mesela, benim mahallemde düşünelim; ezan okunuyor. Ben saate bakıyorum. Bazen işte bir misafir geliyor, bir meşguliyet oluyor. Vaktinden önce gideyim diyorum ama gidemiyorum. Ezanı duydum:

"—Eyvah, tüh, erken gidemedim, ezan okundu!"

Benim mescidle evimin arası, bu İskenderpaşa Camii ile Millet Kütüphanesi'nin yanındaki durak kadar. Bu kadar mesafe… Belki bu kadar bile yok. Azıcık yürüyüp hemen geliniyor. Mescide gelinceye kadar, farza zor yetişiyorum. Sünneti de kılıyorlar, farzın son rekâtına filan yetişiyorum.

Öyle olmaması lazım! Ezan okundu mu biraz dinlenmesi lazım, beklemesi lazım ve duyanların geleceği kadar beklemek lazım ki duyanlar haber aldıktan sonra gelsinler, namaza öyle durulsun. Ezanın mânasına uygun düşüyor.

Ezan davet değil mi?

Minareye çıkıyoruz, bağırıyoruz; (*hayye ale's-salâh*) diyoruz.

Ne demek?

"—Haydin, namaza gelin!" diye bağırmış oluyoruz.

Salâh, namaz demek.

(*Hayye ale'l-felâh*) "Haydi kurtuluşa gelin!"

"—Pekiyi, geliyorum."

Geliyoruz, bakıyoruz ki namaz bitmiş.

"—E hani beni çağırmıştın?"

Yani biraz beklemek iyi oluyor. Öyle yapalım inşaallah.

Sonra bir hoşuma giden şey daha:

Namazı çok ta'dil-i erkân ile kılıyorlar. (*Allahu ekber*) diyor, (*Semia'llàhu li-men hamideh*) diyor, böyle duruyor, epeyce duruyor. Bizde hemen böyle (Allahu ekber… Semia'llàhu li-men hamideh… Rabbenâ ve leke'l-hamd… Allahu ekber… Allahu ekber...) Yani özel namaz kıldığımız zaman, kendimiz namaz kılarken, bazıları der ya; "Tavuk yerden yem topluyormuş gibi." öyle hızlı hızlı kılıyoruz. Onlar öyle yapmıyor. Bir güzel adetleri de bu.

Bir güzel adetleri daha var; ezan vakti geldi mi bütün esnaf

dükkânını kapatıyor, camiye koşuyor. Hatta eğer dükkânın içindeysen:

"—Namazdan sonra alışverişe devam edelim, namaz vakti yaklaştı." diyor, hemen müşterileri dışarı çıkartıyor, kapıyı kilitliyor, kapatıyor, camiye koşuyor.

Camiler tıklım tıklım ağzına kadar esnaf dolu oluyor. İş yerinde ezan vaktinde açık dükkân bulamıyorsun. O da güzel. Üçüncü güzel adetleri de bu: Herkes dükkânını kapatıp namaza koşuyor.

Dördüncü güzel bir şey: Namazı evvel vaktinde kılmaya çok dikkat ediyorlar.

Peygamber SAS Efendimiz'e, "Amellerin en faziletlisi hangisidir?" diye sorulduğu zaman:[217]

الصَّلاةُ لأَوَّلِ وَقْتِهَا (ت. ق. عن أم فروة)

(*Es-salâtu li-evveli vaktihâ*) "Evvel vaktinde kılınan namazdır." diye de rivâyet var. Namazı evvel vaktinde kılmak sevap.

Geciktir, geciktir, geciktir; öğleyi ikindiye yakın kıl... Geciktir, geciktir, geciktir; ikindiyi akşama yakın kıl... Sevabı kalmıyor. Onun için evvel vaktinde kılıyorlar.

Eh, müslümanlar birbirleriyle hayırda yarışacaklar. O kardeşlerimizin bu huyları bizden güzel.

İnşaallah biz de böyle güzel kılalım!

f. İyiliği Emretmek, Kötülükten Alıkoymak

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım. Bu hadis-i şerif çok hoşuma gitti. Biraz da benim işime yaradı. Hepsi güzel de, yani beni müjdeledi, sizi de müjdeler. Dikkatle dinleyin!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[218]

---

[217] Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.286, no:155; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.434, no:1884; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.521, no:3373; Ümm-ü Ferve RA'dan.

[218] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.586, no:5834; Sevbân RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.84; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.480, no:1517; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ ، وَنَهٰى عَنِ الْمُنْكَرِ ، فَهُوَ خَلِيفَةُ اللهِ فِي الْأَرْضِ ،

وَخَلِيفَةُ كِتَابِه ، وخَلِيفَةُ رَسُولِهِ (الديلمي عن ثوبان)

RE. 410/3 (*Men emera bi'l-ma'rûfi, ve nehâ ani'l-münkeri, fehüve halîfetu'llàhi fi'l-ardi, ve halîfetü kitâbihî, ve halîfetü rasûlihî*) *Sadaka rasûlü'llah…*

Deylemî, Sevban RA'dan rivâyet eylemiş. Şu hadis-i şerifi bir can kulağıyla dinleyin:

(*Men emera bi'l-ma'rûfi*) "O kimse ki ma'rufu emretti, emr-i ma'ruf yaptı."

Ne demek *emr-i ma'ruf* yapmak? *Ma'ruf* ne demek?

Aklın ve şeriatin beğendiği, güzel bulduğu şeye ma'ruf derler. Namaz kılmak, güzel bir şey... Doğru söz söylemek, güzel bir şey... Teraziye hile katmamak, güzel bir şey… Kötü söz söylememek, güzel bir şey... Yani akıl ve şeriat tavsiye etmiş, güzel bulmuş; "Tamam, uygun, böyle yapsak iyi." diyor. İşte buna ma'ruf derler.

Akıl ve şeriat uygun görmemiş; "Ya olmaz böyle şey, bu da yapılmamalıydı. " Ona da "*münker*, *münkerât*" derler.

Müslümanın farzlarından birisi, boynundaki farzlardan, vazifelerden birisi; namaz gibi, oruç gibi, hac gibi farzlardan birisi nedir?

Emr-i ma'ruf yapacak, *nehy-i münker* yapacak. İyi şeyi emredecek; "Şöyle yapın, böyle yapın!" diyecek; kötü şeyi de men edecek; "Yok, onu yapmayın!" diyebilecek.

Emr-i ma'ruf, nehy-i münker bir farzdır, boynumuza borçtur. Bunu hepimiz yapacağız. Ben de yapacağım, sizler de yapacaksınız. Herkes yapacak. İyi şeyi tavsiye edeceğiz, yaptırmaya çalışacağız, öğretmeye çalışacağız; kötü şeyi engellemeye çalışacağız, yaptırmamaya çalışacağız. Müslümanların umumi vazifesidir bu… Müslümanlar iyiliği yaptırmaya çalışır; münkerâtı, kötülüğü yaptırmamaya çalışır.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XX, s.74, no:21540.

Gücü yeterse, kötülüğe eliyle mâni olur. Olmazsa, diliyle nasihat eder. Olmazsa, kalbinden buğz eder.

"Kim emr-i ma'ruf yaparsa ve nehy-i münker ederse; yani iyi şeyi emreder, tavsiye eder, kötü şeyi de yaptırmamak için yasaklamaya çalışır, yaptırmamaya uğraşırsa; (*fehüve halîfetu'llàhi fi'l-ardi*) işte bu zât, böyle yapan zât Allah'ın yeryüzünde halifesidir." Mübarek olsun…

Oh, ne kadar güzel değil mi? Yani emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapan kimse yeryüzünde Allah'ın halifesi oluyor. Ne büyük bir rütbe, ne kadar güzel bir şeref!

Sonra, (*ve halîfetu kitâbihî*) "Kur'an'ının da halifesidir."

Halife ne demek? Halefi, arkasından gelen, ona vekalet eden, onun yerine, onun makamına kàim olup da onun işini yapıveren kimseye *halife* derler.

Rasûlullah'ın arkasından o makama gelip müslümanları idare edenlere ne diyorlardı?

"*Halife*" diyorlardı. Rasûlullah'ın arkasından gelip o işi yürüttükleri için. Demek ki Allah'ın halifesi oluyor, Kur'an'ın halifesi oluyor. Yani Kur'an'ın yerine kàim olmuş ve onun emrini tutturmak için uğraşmış olduğu için Kur'an'ın halifesi oluyor.

(*Ve halîfetu rasûlihî*) "Rasûlüllah'ın halifesi olmuş oluyor."

Emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapan kimse Allah'ın halifesidir, kitabının halifesidir, elçisi Hz. Muhammed'in halifesidir.

Allah bizi böyle hakkı tutan, hakkı destekleyen, hakkı söyleyen, hakkı öğreten, hakkı tavsiye eden, hakkı yapan, hakkı yaptırtan; kötülükleri de yaptırtmayan, onu yasaklayan, engelleyen, aktif, insanlara hayırlı müslüman eylesin… Pasif, ne yaptığını bilmeyen, işe yaramayan insanlar etmesin…

Bu memleket bizim, bu cemiyet bizim, bu gemi bizim… Bu geminin altına delik açılırsa kim batar? Geminin ahalisi hepsi birden batar. Biz bu gemiyi sağlıklı, sıhhatli tutacağız ki bize Moskof hâkim olmasın, Yunan gelip istila etmesin, bilmem şu olmasın, bu olmasın... Yani bu gemiyi batırmamak hepimizin vazifesi…

Peygamber SAS Efendimiz bildirmiş ki:
Bir gemide insanlar gemiyi paylaşsalar;
"—Sen güvertede dur, biz aşağıda duralım!"
Güvertede durmak havalıdır ama yağmur yağdığı zaman ıslanır. Aşağıda durmak karanlıktır ama mahfuz kalır. Paylaşmışlar bir gemiyi. Aşağıdakiler yukarıya çıkıyorlar, -aşağıda ihtiyaçlarını görmek için- su ihtiyacını nehirden veyahut gölden daldırıyorlar, alıyorlar. Şimdi in çık, merdivenlerden inmek çıkmak zor geliyor. Bir tanesi, bir akıllı diyor ki;
"—Şu geminin şu duvarını delelim aşağıdan, su oradan kestirmeden gelsin."
Böyle şey olur mu? Olmaz. Öyle yaparsan, su oradan girdi mi gemi batar.
Yukarıdakiler ona müsaade eder mi? Etmez.
"—Bizim tarafımızda değil, aşağıdakilerin yaptığı bir şey." derler mi? demezler.
Onun için, herkesin zararına olduğundan bu kötülükleri hepimizin engellemesi lazım.

Tavsiye ederim; hepiniz hayır cemiyetlerine koşun, sahip olun!
Biz hayır insanıyız. Müslüman tepeden tırnağa hayırdır. Yanında dursan hayırdır, konuşsan hayırdır, yürüsen hayırdır, ne yapsa hayırdır müslüman. Hadîs-i şerîfte böyle methedilmiş. Bizim işimiz hayırdır.
Hayır cemiyetlerine koşalım, hayırları yapalım, yaptıralım, düzgün yapılmasına çalışalım. Şerleri de def etmeye çalışalım. Camilerimiz tertemiz olsun. Sokaklarımız tertemiz olsun. Her işimiz muntazam olsun. Yaptığımız iş tertemiz olsun. Ticaretimiz güzel olsun. Ölçümüze, tartımıza güvenilsin. Yaptığımız iş beğenilsin. Böyle güzel işler bize yakışır.
Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi böyle iyiyi, güzeli yapan, yaptıran; kötüyü, çirkini engelleyen aktif müslüman eylesin.
Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele…

30. 09. 1984 – İskenderpaşa Camii